

HONORATI
TOURNELY

SACRÆ FACULTATIS PARISIENSIS
Doct̃oris, Socii Sorbonici Regii & emeriti Professoris,
Sacrosanctæ Capellæ Regii Palatii Parisiensis Canonici,

CURSUS
THEOLOGICI
SCHOLASTICO-DOGMATICI
ET MORALIS
CONTINUATIO,

Sive

PRÆLECTIONUM
THEOLOGICARUM
TOMI VII. PARS II.

Continens Tractatus

I. De Sacramentis in Genere. II. De Baptismo.

Opus ad Juris Romani & Gallici normam exactum.



COLONIÆ AGRIPPINÆ,

Ex Officina METTERNICHIANA Sub Signo Gryphi,
ANNO MDCCLII.

Cum Privilegio Sac. Cesar. Majestatis Speciali, & Permissu Superiorum.

TOURNELLE

SACRE FACULTATIS PARISIENSIS

CURSUS

THEOLOGICUS

SCHOLASTICO-DOGMATICI

ET MORALIS

CONSTITUTIONUM

PRÆLECTIONUM

THEOLOGICARUM

TOMI VII. PAR. II.

Continens Tractatus

I. De Sacramentis in Christo. II. De Baptismo.





P R Æ F A T I O.

MIRUM fortè nonnullis accidet, quod Sacramentorum materiem, ab innumeris pene magni nominis Scriptoribus facundè & eruditè pertractatam remetiari aggrediar. Quorum sub-
rati dicent, tot eodem de argumento dissertationes? nullus unquam erit eandem crambem reco-
quendi finis? novi quidpiam habet, quod edoceat, rudis ille & impolitus scribendi artifex? eone
blanditur sibi, ut quos pro Magistris venerari debet, eos vel superare, vel attingere confidat? hæc
illi commotiori animo, isthæc nos leniori, eaque quam profitemur vocis & cordis ingenuitate.

An. 1731 Vix dum ex Oceani Britannici Littoribus (fatagente mortalium humanissimo Carolo G. G.
Vintimilio, cujus nomen, donec vixero, colam tenerrimè) Parisios remeaveram, cum ex im-
proviso astant lateri homines duo, dispares conditione, pares suo in Ecclesiam affectu, Bibliotheca
Regia Præfectus alter, alter solitudini mancipatus, & morum candore amabilis. Hortantur,
ut quæ Doctissimi Tournely laboribus deerant, hæc complere velim. Concinnant ambo, id si ten-
taverim, rem me facturum Eminentissimo Regni Administro jucundam; defuncti amici mani-
bus gratissimam, instituendæ seu in Scholis, seu in Seminariis Juventuti perutilem.

Quid horum vel uno vicissent me, quid non eo triplici nomine obtinuissent? Nec moram; do-
fidem imprudens. Non perpendo, quid valeant, quid ferre recusent humeri diuturno jam attriti
labore. Non computo sedens, an sumptus habeam ad perficiendum necessarios. Accingo me
operi, & ut armis miles, arcem oppugnaturus, sic ego Litteraria instuor suppellectili. Quid plura
prodit Volumen unum. De Authore, quis sit, rumor multus. Jesuitam alii, alii Sansulpicia-
num Sacerdotem, alii alium ex opposito divinant. De Opere, quisque, ut moris est, judicat pro
arbitrio. Indulgent tamen plures, qui detecto tandem Authore minus indulserunt. Distra-
hantur interim exemplaria; vixque prodierat pars Operis media, cum novis typis novisque cu-
ris edendum fuit, quod editum erat. Placet, jam minus inculta proles, amicis quibusdam. Pre-
cantur, ut quæ tradenda supersunt, juris faciam publici. Urgent morantem & aliis intentum,
vixque habent tota, quod mente petierunt, cum agmine de industria composito excla-
mant, parum esse, quod egerim (erant tamen spissæ molis Volumina sex) nisi qua methodo cæ-
teras Theologiæ moralis partes, eandem rem Sacramentariam pertractare molirer. Vociferavi
ego, jam nimio plures circumferri Tractatus de Sacramentis; ex iis esse non paucos, quos com-
commendet dignitas sermonis, rerum copia, gravitas sententiarum, abstrusæ cujuscunque diffi-
cultatis investigatio, &c. Illi econtra (me hercule enim concionem suam toto mane adorna-
rant) illi econtra fateri quidem verum esse, quod dictitabam, at contendere simul, æquum esse,
quod postulabant; nihil velle se de cujusquam Authoris laudibus detractum; esse tamen non-
nihil, quod in præstantiorum Magistrorum scriptis desiderari posset; in iis nimirum nihil fer-
me reperiri, quod Confessariis inservire possit; perspectum id esse mihi metipsi, qui, applauden-
te Parisiensium Theologorum uno Pontificalibus infulis donato jam pridem, & novum de Cen-
suris Tractatum edere, & uni de matrimonialibus impedimentis Capitulo trecentos ut mini-
mum conscientia casus addere coactus fuerim.

Ad hæc exultanter ego, & quasi jam securus victoria: Valeat, inquam, ut potest, quod dici-
tis. At fatemini saltem sat mihi fore, ut abjecta Sacramentorum theoria uni praxi incumbam;
sic enim quod, juxta vos, incautè prætermisum est, cautè supplebitur.

Non mansit elinguis, prout temerè conjectaram, quæ a natura loquax est & garrula Juventus;
& in his quoque, quos sollicitat Tractatibus, praxi theoriæ, seu hæc in dogmate, seu in Schola-
sticis disceptationibus posita est, conjungi postulat. Ait scilicet, pleraque, quæ hactenus isto de
argumento prodierunt Opera, non tam in Adolescentum, quam in Magistrorum gratiam exa-
rata esse; in his longam reperiri textuum seriem, e quibus si in forma disputare velis, anceps
hæreas; nonnulla etiam sermonis adeo profundi, adeo proluxi, ut vix Tractatum unum, nisi
egregiè curras, anni unius spatio dimetiri possis.

His, benevole Lector, rationibus, vel ratiunculis, quibus nonnihil pretii dederunt amicæ Ju-
ventutis blanditiæ, cedendum ratus, operosam novi laboris provinciam suscepi. Si ægrè fers,
dolebo quidem, sed non feram impatienter. Interim est, unde mœrorem tuum lenire queam.
Unde, inquis? paucis accipe. Librum nostrum vel ex titulo improbas, ne emito. Emisti in-
cautus, ne legito. Legisti quasi aliud agens, contemnito. Ego contra, quæ in lucem dabis,
& emam, & legam, & demirabor.





INDEX TRACTATUUM,

Capitum, Articulorum, Sectionum, & Quaestionum.

T RACTATUS de Sacramentis in gene- re. Pag. 1	Objectiones. 13
CAPUT I. De Sacramenti nomine, natura, existentia, & necessitate. ibid.	§. II. An peccet malus Minister sacramenta conferendo. 14
ART. I. De nomine & natura Sacramen- ti. ibid.	CONCL. Peccat mortaliter per se loquendo, sal- tem qui ex officio sacramenta in statu peccati mortalis conficit vel administrat. ibid.
CONCL. I. Sacramenta neque sunt sigilla di- vine promissionis, nec mera nostrae in Deum pietatis signa, nec utrumque simul. 2	Objectiones. 15
CONCL. II. Sacramentum ut sic rite definitur: Signum sensibile à Deo permanentiter institu- tum, ad consecrandum exterius hominem Deo, & producendam in eo gratiam sanctifi- cantem. ibid.	Quid de iis statuendum sit, qui in peccato mor- tali sacramentum concionem habent. 16
Objectiones. 3	§. III. An liceat sacramenta recipere à malo Ministro. ibid.
An Sacramenta debeant significare gratiam, quae in ipso Sacramenti usu conferatur. ibid.	An non solum ab huiusmodi viris recipi possint sacramenta, sed & peti debeant. 17
ART. II. De Sacramentorum necessitate & ex- istentia. 4	CONCL. Licet à malo Ministro petere & reci- pere sacramenta, si sufficiens adsit necessitas: haec autem pro conditione Ministrorum gra- vior, aliquando minus gravis esse debet. ibid.
CONCL. I. Nulla fuere in statu innocentiae Sa- cramenta. ibid.	PUUCT. II. De fide Ministri. 18
An extitura fuissent Sacramenta in illo statu, si perseverasset. ibid.	CONCL. I. Fides Ministri non est absolute ne- cessaria, ut vere & valide conficiatur sacra- mentum: unde valet sacramentum à quibus- cunque haereticis rite collatum. 20
CONCL. II. Extitit aliquod in lege naturae Sa- cramentum contra peccatum originale. 5	Objectiones. ibid.
Objectiones. ibid.	CONCL. II. Stephanus in errorem errori Cy- priano contrarium lapsus non est; nec proin- de ratum habuit Baptisma contra solemnem Ecclesiae formam collatum. 23
CONCL. III. Sua etiam fuerunt Mosaicae Legi sacramenta. 6	Objectiones. 24
I. Quomodo dividi possint scriptae Legis sacra- menta. ibid.	CONCL. III. Stephanus censuram quidem com- minatus est Cypriano, aliisque Rebaptizanti- bus, sed haesit intra minas. 25
II. An ritus Legis veteris fuerint sacramenta proprie dicta. ibid.	Objectiones. 26
CONCL. IV. Habet etiam Lex Christi sacra- menta sua, eaque septem numero, non plura, non pauciora. ibid.	CONCL. IV. Cyprianus, ejusque sequaces Epis- copi natam de Haereticorum Baptismo con- troversiam non ad fidem, sed ad disciplinam revocasse videntur. 27
Objectiones. 7	Objectiones. ibid.
CAPUT II. De causis sacramentorum. 9	CONCL. V. Transmarinum Concilium, cui, ominante Augustino cessisset Cyprianus, est, juxta eundem Augustinum, ipsum Romani Pontificis Concilium, in quo res fidei agitari & definiri consueverant. 28
ART. I. De causa efficiente sacramentorum. ib.	Objectiones. 29
SECT. I. De authore sacramentorum. 10	CONCL. VI. Paulo probabilius videtur, Nicæ- nam Synodum eam esse, quae Augustino litteris rebaptizationis diremisit visa est. 30
CONCL. I. Christus omnia Legis novae sacra- menta instituit immediate. ibid.	Objectiones. 31
Objectiones. ibid.	CONCL. VII. Pie quidem praesumi potest, Cy- prianum ante mortem resipuisse; sed sistendum intra purae praesumptionis fines. 32
I. An de fide sit Christum immediate instituisse sacramenta. ibid.	Objectiones. ibid.
II. An Christus sacramenta instituerit non solum ut Deus, sed & ut homo. 11	PUNCT. III. De intentione Ministri. 33
CONCL. II. Non potuit communicari purae cre- aturae relative ad sacramentorum institutio- nem potestas, qualis fuit in Christo: potuit ta- men haec communicari creaturae in gradu in- feriori. ibid.	§. I. An necessaria sit intentio interna. 34
Objectiones. ibid.	CONCL. I. Ad validitatem sacramenti non suf- ficit intentio jocandi, sed requiritur vera, quaecunque tandem ea sit, intentio faciendi id, quod facit Ecclesia, vera, ubicunque ea sit. 35
SECT. II. De Ministro sacramentorum. ibid.	Obje.
PUNCTUM I. De probitate Ministri. 12	
§. I. An malus Minister valide conficiat sacra- menta. ibid.	
CONCL. Valent sacramenta à Ministro etiam improbo rite confecta. ibid.	

ARTICULORUM, ET QUÆSTIONUM.

Objectiones. ibid.
CONCL. II. Ad sacramenti validitatem non requiritur intentio explicita producendi effectum sacramenti: imo nec requiritur intentio explicita vel consuecendi sacramenti, vel celebrandi ritum externum, ut in se revera & absolute sacrum. 38
Objectiones. 39
CONCL. III. Intentio externa, qua quis ritum ab Ecclesia præscriptum, exterius quidem serio peragit, sed intus vel deridere tantum & fingere, vel ut rem mere naturalem aut profanam exercere vult, non autem formaliter, ut ritum Ecclesiæ aut sacram in ea cærimoniam; nullibi sufficit ad valorem sacramenti. ibid.
Expenduntur alterius partis momenta. 44
Solvuntur quædam dubia. 36
I. An si forte caruerit Minister intentione debita, suppleatur defectus ille seu à Deo in infantibus, seu per devotionis sensum in adultis. ib.
II. Quam graviter peccet, qui sine intentione interna sacramentalem formam applicat materie. ibid.
III. An is peccet, qui non habet explicitam intentionem aut sacramentalem effectum producendi aut consuecendi sacramentum, aut celebrandi rem in se revera & absolute sacram. ibid.
IV. An qui retenta intentione sacramentum ad salutem necessarium irritum fecit, se ipsum etiam cum vitæ periculo prodere teneatur. ib.
V. An intentio errans possit esse interna. 57
VI. An intentione legitima præditus censi possit, qui cogente mortis metu sacramentum confert. ibid.
VII. An valeat sacramentum, si Minister intentiones habeat oppositas. ibid.
§. II. An necessaria sit intentio actualis. ibid.
CONCL. I. Ad validam sacramenti consecrationem non sufficit intentio habitualis, vel interpretativa. ibid.
Objectiones. 38
CONCL. II. Ad valorem sacramenti non requiritur intentio actualis, sed sufficit virtualis. 59
§. III. An intentio debeat esse absoluta. 60
CONCL. I. Valet sacramentum collatum sub conditione de præterito, aut de præsentis, si purificata sit conditio; non valet vero collatum sub conditione libere futura, nisi forte in casu Matrimonii. ibid.
Objectiones. 61
CONCL. II. Nunquam licet apponere sacramentis conditionem de futuro; de præterito autem vel de præsentis quandoque licet, quandoque non. ibid.
CONCL. III. Cum sacramentum datur sub conditione, non opus est; ut conditio voce exprimitur. 62
ART. II. De causa materiali sacramentorum. ib.
Utrum intentio Ministri sit etiam pars sacramenti intrinsece constitutiva. 63
SECT. I. De materia & forma sacramentorum. ibid.
PUNCT. I. An sacramentum omne materia & forma constet. 64

CONCL. I. Omnia Legis antiquæ sacramenta constabant rebus ut materia; sed non omnia constabant verbis. ibid.
CONCL. II. Quodlibet Legis novæ sacramentum constat materia & forma. ibid.
Objectiones. ibid.
An & quatenus materia & forma sibi coexistere debeant, seu, ut brevius ajunt, quæ debeat esse utriusque simultas. ibid.
PUNCT. II. An Christus Sacramentorum materias & formas determinaverit. 65
CONCL. I. Res & verba sacramentorum saltem quoad substantiam & genus determinata sunt a Christo. ibid.
CONCL. II. Probabilius est Christum cujusvis sacramenti materiam & formam determinasse secundum speciem. 66
Objectiones. ibid.
PUNCT. III. An & quæ mutatio in materia & forma sacramentum irritet. 67
CONCL. I. Mutatio substantialis seu materie, seu formæ sacramentum tollit & irritat, secus de mere accidentali. ibid.
An qui aliquid quomodocunque mutat in formam sacramentorum, ex intentione vel errorem vel novum ritum introducendi consueciat sacramentum. 67
Quid juris, si Minister erret circa termini sacramentalis significationem. 69
CONCL. II. Qui materiam aut formam sacramenti cujuslibet substantialiter immutat, lethaliter delinquit, qui vero accidentaliter, peccat aliquando mortaliter, aliquando non. 70
PUNCT. IV. An forma sacramentorum sit consecratoria. 71
CONCL. Nulla in verbis sacramentorum requiritur concio; proindeque verba sacramentorum vere sunt consecratoria. ibid.
Objectiones. 72
ART. III. De subjecto sacramentorum. 73
SECT. I. De intentione ad sacramentorum receptionem necessaria. 74
CONCL. I. Invalide recipit sacramentum adultus seu omnino reluctans, seu qui mere negative se habet. ibid.
Objectiones. ibid.
CONCL. II. Ut quis sacramenta quædam valide recipiat, non requiritur actualis aut virtualis intentio, sed sufficit quandoque habitualis vel interpretativa. 75
SECT. II. De dispositionibus ad sacramenta recipienda necessariis. 76
CONCL. I. Ad recipienda cætera præter Pœnitentiam sacramenta, non requiritur fides. ibid.
Objectiones. ibid.
CONCL. II. Ut sacramenta vivorum cum fructu percipiantur, prærequiritur in subjecto gratia sanctificans. 77
SECT. III. An sacramenta fide suscepta, sublata fide reviviscant. 78
CONCL. I. Sublata fide reviviscit Baptismus, ac proinde non solum fidei venia sed & Baptismi effectus, nimirum gratia regenerativa recipitur. ib. X 3 Ob-

INDEX CAPITULUM,

<i>Objectiones.</i>	79	SECTION III. De modo, quo sacramenta gratiam producant.	93
I. <i>An Baptismus reviviscens conferat effectum omnem, quem conferre solet, cum pie recipitur.</i>	81	CONCL. I. Sacramenta producant gratiam ex opere operato.	ibid.
II. <i>An Sacramenta ablato obice rediviva, æqualem conferant gratiam, an vero majorem pro majoris dispositionis gradu.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	94
SECT. IV. <i>De dispositionibus necessariis ut reviviscat Baptismus.</i>	ibid.	CONCL. II. Sacramenta gratiam non producant physice.	96
CONCL. <i>Ut reviviscat Baptismus cum fictione positiva receptus, requiritur vel contritio perfecta extra sacramentum Pœnitentiæ, vel attritio cum eodem sacramento. Ut vero reviviscat idem Baptismus cum fictione negativa susceptus, sufficit attritio, seu contritio imperfecta.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	97
<i>Objectiones.</i>	82	CONCL. III. Sacramenta gratiam moraliter operantur.	100
SECT. V. <i>An liceat sacramenta administrare peccatoribus.</i>	83	<i>Objectiones.</i>	ibid.
CONCL. I. <i>Peccatori undecunque notorio sacramenta etiam publice petenti negari debent, excepta tamen Pœnitentia, & nonnunquam Matrimonio.</i>	ibid.	SECT. IV. <i>De efficientia sacramentorum antiquæ Legis.</i>	101
CONCL. II. <i>Peccatori occulto occultè petenti sacramentum negari debet, nisi Minister peccatum ejus rescierit per Confessionem. Idem faciendum, si coram iis petat, quos de crimine ejus certiores factos esse constet.</i>	85	CONCL. I. Sacramenta Legis antiquæ in usu gratiam conferebant quocunque tandem modo.	ibid.
CONCL. III. <i>Peccatori occulto sacramentum publice petenti, negari non debet.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	102
<i>Objectiones.</i>	86	CONCL. II. Sacramenta Legis antiquæ, præter Circumcisionem, non conferebant gratiam ex opere operato.	ibid.
I. <i>An non vitandæ impietatis causa possit impio tradi hostia minimè consecrata.</i>	87	<i>Objectiones.</i>	103
II. <i>An relativè ad sacramenta dignus censeatur, quem non constat esse indignum; & utrum Minister aliquam adhibere debeat diligentiam, ut sibi moraliter constet de dignitate petentis.</i>	ibid.	CONCL. III. Sacramenta Mosaica gratiam producebant ex opere operantis.	104
CAPUT III. <i>De effectibus Sacramentorum.</i>	ib.	<i>Objectiones.</i>	ibid.
ART. I. <i>De Gratia sacramentali.</i>	ibid.	CONCL. IV. <i>Certum non est, Circumcisionem institutam fuisse in remissionem peccati originalis.</i>	ibid.
SECT. I. <i>An Sacramenta producant gratiam.</i>	ib.	<i>Objectiones.</i>	106
CONCL. <i>Sacramenta novæ Legis gratiam producant proximè & immediatè.</i>	88	<i>An admissa Augustini sententia, qualem admisit ipse, Circumcisio labem originalem deleverit ex opere operato.</i>	107
<i>Objectiones.</i>	ibid.	ART. II. <i>De Characterè.</i>	108
SECT. II. <i>Qualem sacramenta producant gratiam.</i>	90	SECTION I. <i>An & per quæ Sacramenta imprimatur Character.</i>	ibid.
CONCL. I. <i>Sacramenta mortuorum per se & primario gratiam primam producant, & per accidens secundam.</i>	ibid.	CONCL. I. <i>Datur Character sacramentalis.</i>	ib.
CONCL. II. <i>Singula sacramenta gratiam sacramentalem, seu uniuscujusque sacramenti propriam producant: hæc vero gratia est ipsamet gratia sanctificans, prout annexum habet jus ad gratias actuales, quibus sacramenti finis obtineri possit.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	109
<i>Objectiones.</i>	91	CONCL. II. <i>Baptismus, Confirmatio & Ordo Characterem imprimunt, non alia Sacramenta.</i>	110
<i>An sacramenta in voto producant gratiam sacramentalem.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	111
CONCL. III. <i>Sacramenta solo numero distincta, ut duo Baptismi, æqualem in subjectis æquè dispositis, inæqualem vero in subjectis inæqualiter dispositis gratiam producant; sacramenta vero specie distincta, ut Eucharistia & Baptismus inæqualem.</i>	92	SECTION II. <i>De essentia Characteris.</i>	ibid.
<i>Objectiones.</i>	ibid.	CONCL. I. <i>Character non est mera rationis relatio, sed denominatio extrinseca.</i>	112
		<i>Objectiones.</i>	ibid.
		CONCL. II. <i>Character est ens reale, cui tamen annexa est multiplex relatio.</i>	ibid.
		<i>Objectiones.</i>	ibid.
		SECT. III. <i>Expenduntur nonnulla de Characterè.</i>	113
		I. <i>Quodnam sit subjectum Characteris.</i>	ibid.
		II. <i>An Character sit prorsus indelebilis.</i>	ibid.
		III. <i>An Character sit indivisibilis.</i>	114
		CAPUT IV. <i>De Ceremoniis & Sacramentalibus.</i>	ibid.
		ART. I. <i>De Ceremoniis.</i>	ibid.
		CONCL. I. <i>Potius & potest Ecclesia sacros ad Dei cultum ritus instituere.</i>	ibid.
		CONCL. II. <i>Ritus ab Ecclesia instituti pie & laudabiliter instituti fuere.</i>	115
		<i>Objectiones.</i>	116
		CONCL. III. <i>Peccat mortaliter, qui essentielles vel integrantes ritus omittit; qui vero solum accidentales aliquos, venialiter tantum, nisi adsit scandalum aut contemptus.</i>	117
		ART. III. <i>De Sacramentalibus.</i>	ibid.
		I. <i>An</i>	

ARTICULORUM, ET QUÆSTIONUM.

- I. *An antiquus sit eorum usus.* 118
 - II. *An gratiam per seipsa producant.* ibid.
- TRACTATUS DE BAPTISMO.
- CAPUT I. *De nomine, natura & divisione Baptismi.* 119
- CAPUT II. *De institutione Baptismi.* 120
- ART. I. *An idem sit Christi Baptismus, qui Joannis.* ibid.
- CONCL. *Baptismus Joannis non fuit veri nominis Sacramentum.* ibid.
- Objectiones. 122
- ART. II. *Quo tempore Christus Baptismum instituerit.* 123
- CONCL. I. *Christus Baptismum ante mortem suam instituit.* ibid.
- Objectiones. ibid.
- CONCL. II. *Christus nec antequam baptizaretur à Joanne, neque dum ab eo baptizatus est, neque dum colloqueretur cum Nicodemo, Baptismum instituit.* 124
- CONCL. III. *Ergo Christus Baptismum instituit sub illud tempus, quo misit Apostolos suos predicare & baptizare.* 125
- ART. III. *Quando obligare cœperit Lex Baptismi.* ibid.
- CONCL. I. *Lex Baptismi ante Christi mortem non obligavit, utilis tamen erat Baptismi receptio.* ibid.
- CONCL. II. *Neque etiam obligavit Lex Baptismatis statim à morte Christi, sed tantum post sufficientem ejus promulgationem.* ibid.
- CAPUT III. *De materia Baptismi.* 126
- ART. I. *De materia remota Baptismi.* ibid.
- CONCL. *Materia remota Baptismi, eaque necessaria, est aqua sola naturalis, seu elementaris.* ibid.
- ART. II. *De materia proxima Baptismi.* 129
- CONCL. I. *Baptismus solemnus ab Apostolorum ævo usque ad sæculum decimum tertium per trinam immersionem collatus est: valet tamen collatus seu per asperersionem seu per infusionem successive factam.* ibid.
- An ad Baptismum sufficiat ablutio occisiva.* 134
- CONCL. II. *Ablutio priori modo occisiva sufficit ad Baptismum; quæ autem secundo modo occisiva est, non videtur sufficere.* ibid.
- Objectiones. 135
- CONCL. III. *Extra necessitatem nec abluenda proles, donec prodierit ex utero matris, nec ubi prodiit, alibi quam in capite abluenda.* ib.
- CAPUT IV. *De forma Baptismi.* 136
- ART. I. *An necessaria sit semperque fuerit in Baptismo distincta Trinitatis invocatio.* ibid.
- CONCL. I. *Ad valorem Baptismi requiritur distincta trium personarum invocatio.* ibid.
- Objectiones. 137
- CONCL. II. *Multo probabilius est nunquam valuisse Baptismum in solo Christi nomine collatum; valuisse tamen censerunt viri graves.* 138
- Objectiones. 139
- ART. II. *An in Baptismi forma exprimi debeat actio Ministri, &c.* 140
- CONCL. I. *Ad validitatem formæ baptismalis haud necessarium est, ut vel pronuntietur*
- prænomine Ego, vel verbum Baptizo active proferatur.* ibid.
- CONCL. II. *Hæc verba Baptizote, aut alia æquivalentia, citra periculum nullitatis in forma Baptismi omitti non possunt.* ibid.
- Objectiones. 141
- CONCL. III. *Melius & tutius censent, qui particulam In, ad validitatem Sacramenti necessariam esse credunt.* 142
- CONCL. IV. *Vocula nomine ad substantiam Baptismi prorsus necessaria est: unde non stabit Sacramentum, si quis vel in nominibus Patris, &c. vel in Patre & Filio, &c. baptizet.* ib.
- An valeat Baptismus, si usitate formæ terminis termini substituantur æquivalentes.* ibid.
- ART. III. *De forma Græcorum.* 143
- CONCL. I. *Græcorum forma non deprecativa est aut imperativa, Baptizatur, sed indicativa, Baptizetur servus Dei N. in nomine Patris, &c.* ibid.
- CONCL. II. *Per antiqua est, quæ à Græcis adhibetur Baptismi formula.* ibid.
- Quorsum Græci in ea qua utuntur forma, personam Ministri non exprimant.* ibid.
- CONCL. III. *Valet citata Baptismi forma.* 144
- CAPUT V. *De Ministro Baptismi.* ibid.
- CONCL. I. *Omnis viator homo, seu vir, seu mulier, fidelis aut infidelis, baptizatus vel non baptizatus, in casu necessitatis potest licite baptizare.* 145
- Objectiones. 146
- CONCL. II. *Episcopus est ordinarius Baptismi Minister; est & Sacerdos, sed cum subordinatione & dependentia ab Episcopo.* 148
- Objectiones. ibid.
- CONCL. III. *Diaconus est etiam sollemnis Baptismi Minister, sed extraordinarius.* 149
- Objectiones. ibid.
- Solvuntur dubia circa Ministrum Baptismi.* ib.
- I. *An & quis inter Ministros Baptismi servandus sit ordo in casu necessitatis.* ibid.
- II. *An liceat extra Ecclesiam baptizare, ubi nulla urget necessitas.* 150
- III. *An si infans domi tingatur, adhibendæ sint ceremoniæ baptismales.* ib.
- IV. *An Parochus aliquando propria auctoritate Baptismum infantis differre possit.* ib.
- V. *An Parochus, cui offertur baptizanda proles ex illegitimo concubitu nata, possit Baptismum negare, nisi mater genitorem revelet.* ib.
- VI. *An teneatur obstetrix formam & modum Baptismi callere.* ib.
- VII. *An pater propriam prolem baptizare queat.* ib.
- VIII. *An unus possit plures baptizare.* ib.
- IX. *An possit quis seipsum baptizare.* 151
- X. *An plures eundem simul baptizare possint.* ib.
- CAPUT VI. *De Patrini.* 152
- I. *An Patrini sint necessarii.* ib.
- II. *Quæ sint Patrinorum officia.* ib.
- III. *An omnes promiscuè ad officium Patrini à parentibus invitari, aut à Parochis admitti possint.* 153
- IV. *Quot admitti debeant à Parocho Patrini.* ib.
- V. *Quæ*

INDEX TRACTATUUM, CAPITUM, ARTICULORUM, &c.

V. <i>Quæ sint Parochorum in hac materia obligationes.</i>	154	<i>tis omnibus necessarius est necessitate tum mediæ, tum præcepti extra martyrii casum.</i>	173
CAPUT VII. <i>De subiecto Baptismi.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	ibid.
ART. I. <i>De Baptismo infantium.</i>	ibid.	<i>An necessarius sit baptismus, ut alia Sacramenta licite vel valide recipiantur.</i>	174
SECT. I. <i>De infantibus ut sic relativè ad Baptismum.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	175
CONCL. I. <i>Infantes Baptismi capaces sunt, & ideo validè baptizantur.</i>	155	ART. II. <i>An baptismus aquæ suppleri possit.</i>	ibid.
<i>Objectiones.</i>	157	SECT. I. <i>An baptismus suppleatur per Martyrium.</i>	ibid.
CONCL. II. <i>Non tantum licet, sed & expedit parvulos ante rationis usum baptizare.</i>	158	CONCL. I. <i>Martyrium tam in infantibus, quam in adultis supplet effectum baptismi, non tamen quæcumque.</i>	176
<i>Objectiones.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	177
CONCL. III. <i>Baptismus actualem nullam in infantibus supponit fidem, sed fixam & intrinsicè inhaerentem cum gratia sanctificante & annexis virtutibus producit.</i>	159	CONCL. II. <i>Martyrium quasi ex opere operato supplet baptismi vices in infantibus, & in ipsis etiam adultis, quantum ad relaxationem pænæ peccato debitæ; an quantum ad remissionem culpæ non omnino constat.</i>	178
<i>Objectiones.</i>	161	I. <i>An liceat se offerre Martyrio, & aliquando sub sit obligatio illud subeundi.</i>	181
SECT. II. <i>An infantes omnes baptizari possint.</i>	ib.	II. <i>Quo instanti Martyrium operetur quoad remissionem pænæ.</i>	ibid.
CONCL. I. <i>Parvuli in sinu materno penitus absconditi non sunt capaces Baptismatis.</i>	ibid.	SECT. II. <i>An baptismus aquæ suppleri possit per baptismum flaminis.</i>	ibid.
<i>An matrem statim morituram aperire liceat, ut infanti per Baptismum succurratur.</i>	162	CONCL. I. <i>Baptismus flaminis supplet in adultis vices baptismi aquæ, quoad gratiæ infusionem, & remissionem culpæ sufficienter retractatæ.</i>	ibid.
CONCL. II. <i>Monstra, quæ sunt mulierum partus, baptizari aliquando debent, aliquando non.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	182
<i>An baptizandi sint amentes & furiosi.</i>	ibid.	CONCL. II. <i>Baptismus flaminis non supplet vices baptismi aquæ, quoad remissionem pænæ peccatis debitæ.</i>	184
CONCL. III. <i>Possunt Christiani Principes præcipere, ut infidelium, sibi politicè dumtaxat seu civiliter subiectorum, filii invitis etiam parentibus baptizentur.</i>	164	ART. III. <i>De unitate baptismi.</i>	ibid.
<i>Objectiones.</i>	165	CONCL. <i>Baptismus semel tantum eidem homini conferri valide potest.</i>	ibid.
ART. II. <i>De Baptismo adultorum.</i>	166	<i>An baptismus ab Hæreticis nostri temporis collatum iterari possit sub conditione.</i>	186
CONCL. I. <i>Adulti omnes prorsus possunt, si velint baptizari.</i>	ibid.	CAPUT IX. <i>De effectibus baptismi.</i>	ibid.
CONCL. II. <i>In adultis, ut Baptismum validè recipiant, requiritur & sufficit intentio illum recipiendi.</i>	167	CONCL. I. <i>Baptismus, secluso obice, tollit omne peccatum, tam originale quam actuale: unde & confert gratiam, qua homo interius renovetur, & sanctificetur.</i>	ibid.
CONCL. III. <i>In adulto, ut cæteros præter characterem effectus baptismi recipiat, requiritur fides, dolor de peccatis actualibus, spes veniæ, inchoatus Dei amor, & propositum servandi ac profitendi legem Christianam. Non requiritur autem confessio vel satisfactio.</i>	ibid.	<i>Objectiones.</i>	187
<i>An usitata primis Ecclesiæ temporibus instruendorum Catechumenorum forma hodie dum sit aut esse debeat in usu.</i>	168	CONCL. II. <i>Baptismus, secluso obice, pœnam omnem peccatis debitam remittit.</i>	ibid.
CAPUT VIII. <i>De proprietatibus Baptismi.</i>	169	<i>An effectus baptismi æqualis sit in omnibus baptizatis.</i>	ibid.
ART. I. <i>De necessitate Baptismi.</i>	ibid.	CAPUT X. <i>De Ceremoniis baptismi.</i>	188
CONCL. I. <i>Baptismus neque parvulis, neque adultis necessarius est de necessitate mediæ pro omni casu.</i>	170	I. <i>An redarguenda præsens Ecclesiæ praxis, quæ contra pristinum morem infantes quovis tempore baptizari jubet.</i>	189
CONCL. II. <i>Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est extra casum martyrii.</i>	ibid.	II. <i>Quo in loco conferri debeat baptismus.</i>	ibid.
<i>Objectiones.</i>	171	III. <i>An suppleri debeant ceremoniæ, quæ in baptismo prætermisæ fuerint, si ve ex contemptu, si ve in casu necessitatis</i>	ibid.
CONCL. III. <i>Baptismus in re vel in voto adul-</i>			

FINIS INDICIS.



TRAC-



TRACTATUS DE SACRAMENTIS IN GENERE.



ETSI Sacramentorum materia post ceteras Theologiae partes agitari solet, eorum tamen nulli vel utilitate cedit, vel argumenti difficultate. In ea videlicet saepius occurrunt tuenda contra Haereticos, qui fontes salutis perurbant, Ecclesiae fides. Hic asserenda sua mysteriorum nostrorum caeremoniis dignitas: emendandum difficile metaphysicarum quaestionum iter; quodque laboris nostri haecenus caput & summa fuit, evolvendi qui uberim hac in parte scaturiunt, & à pluribus Theologis omittuntur, conscientiae casus. Id ut aspirante superni favoris aura jam nunc exequamur, praesentem Tractatum dividemus in quatuor Capitula: primum, Sacramenti nomen, naturam, existentiam & necessitatem indagabit; secundum, causas primarias expendet; tertium, vim & effectus; quartum, caeremonias & Sacramentalia investigare conabitur.

CAPUT I.

*De Sacramenti nomine, natura, existentia
& necessitate.*

ARTICULUS I.

De nomine & natura Sacramenti.

S. Tho-
mas 3. p.
2. 60.

Sacramenti nomen derivatur à *Sacro*, idque propter ordinem quem ad rem sacram habet, non solum apud Christianos, sed & apud Gentiles, prout contra quosdam Ecclesiastici sermonis irrisores, (Socinianos praesertim, qui Sacramenti nomen fastidiosè etiamnum abjiciunt) observat Valentia tom. 4. disp. 3. q. 1. punct. 1.

Scilicet enim Sacramentum apud veteres Romanos significabat 1. pignus à litigantibus, apud Pontificem in loco sacro deponi solitum, ea conditione ut qui causa caderet, pateretur jacturam pecuniae suae, eaque in ararium & usus sacros cederet. Hæc acceptio Sacramentis nostris apprimè quadrat: sunt enim hæc, pignora quædam quibus nos & quicquid nostrum est devovemus & consecramus in obsequium Dei, isque vicissim suam nobis gratiam spondet & oppignorat.

2. Sacramenti nomen idem erat saepius ac juramentum, quia juramentum divini Numinis invocatione perficitur. Hinc Sacramentarii dicebantur qui per jus-
Journely Theol. Tom. VII. P. II.

jurandum militiae nomen dabant. Hinc etiam Horatius Ode 17. Lib. 2. *Non ego perfidum dixi Sacramentum.* Neque hæc Sacramenti acceptio penitus obsolevit: unde Auth. unica Lib. 2. tit. 28. Cod. præcipit Fridericus ut *Sacramenta*, seu juramenta *puberum sponte facta super contractibus rerum suarum non retractandis, inviolabiliter custodiantur.* Hæc quoque notio Christianis Sacramentis egregie convenit cum per ea & Deo cultum atque religionem quasi solemni obtestatione spondeat homo; & homini salutem polliceatur Deus.

3. Sacramentum plerumque in Scripturis sumitur pro re latente & secreta; sic Tobiae 12. *Sacramentum Regis abscondere bonum est.* Cum autem arcana res, idem sit Græcis ac mysterium, hinc quod Latini Sacramentum, illud Græci mysterium vocant. Quamquam mysterii nomine quandoque exprimitur actio qua quis initiat, & inungitur ad sacra; unde Mystes dicitur qui sacrorum antistes consecratus fuerit. Utrolibet porro sensu Sacramenta nostra, Sacramenta sunt; significant enim & sub sensibili involucre occultant latentia gratiae dona: aliunde vero hominem sacris initiant, & ad sacra inungunt.

4. denique Sacramentum accipitur pro mystico rei occultæ signo; sic Ephes. 5. ait Apostolus: *Sacramentum hoc magnum est, id est, rem magnam significat; & Apocal. 17. Ego dicam tibi Sacramentum mulieris, id est, rem secretam quæ per mulierem designatur.* Hæc acceptio maxime est praesentis instituti.

Quod spectat ad essentiam Sacramenti, hæc aliter ab Heterodoxis, aliter à Catholicis constituitur. Haeretici essentiam Sacramenti sumunt ex ordine quem dicit vel ad promissiones divinas de sanctitate credentibus vel potius praedestinati conferenda; vel ad cultum quem Deo spondent qui Sacramenta recipiunt; vel ad utrumque simul. Primo sensu definitur Sacramentum à Luthero Lib. de captivitate Babylon. *Promissio signo externo annexa; seu ut clarius loquitur Kemnitius, Signum materiale praeceptum in novo Testamento obsignans instar sigilli promissionem gratiae.* Secundo sensu definitur à Zwinglio, *Oppignoratio, qua se homines obligant Christo, ejusque religioni dant nomen:* Tertio demum sensu definitur à Calvino Lib. 4. Instit. cap. 14. *Symbolum externum, quo benevolentia erga nos sua promissionem conscientis nostris Dominus obsignat, ad sustinendam fidei nostrae imbecillitatem.*

Longe alia est definitio Sacramenti apud Catholicos: hi nempe Sacramenti essentiam reponunt in si-
gno

gno sanctitatis productivo. Verum in quo sita sit ea sanctitas, & quomodo conferenda sit, non omnes pari ratione explicant; non quod circa ipsam Sacramentorum novæ Legis *quidditatem* incerti sint; sed quia vetera simul & nova Sacramenta generali definitione complecti volunt, quod difficile est. Quid ea de re tenendum sit gemina thesi aperiemus, quarum Novatores perstringet altera, altera Catholicos quosdam amice confutabit.

CONCLUSIO I. Sacramenta neque sunt sigilla divinæ promissionis, nec mera nostræ in Deum pietatis signa, nec utrumque simul.

Prob. 1. pars; quia quod divinæ promissionis signum est, signum est divinæ prædestinationis; cum in systemate Calvinii, divina promissio non nisi in prædestinatos cadat: atqui Sacramenta non sunt signa divinæ prædestinationis; quandoquidem fide certum sit, ea etiam à reprobis recipi posse, ut patet in proditore Juda; ergo.

Prob. 2. pars, 1. quia ideo præcise Calviniani volunt Sacramenta, mera nostræ pietatis & fidei signa esse, quia non aliam iis vim ac efficaciam esse credunt, quam ut fidem objective moveant & excitent, non vero ut gratiam efficienter pariant: atqui hæretica est isthæc Novatorum opinio, ut alibi ostendemus: ergo. 2. quia si Sacramenta sint tantum signa fidei excitativa, nihilo plus proderunt quam sacra concio; cum hæc fidem vividius sæpe moveat & excitet, quam Sacramentum: imo Baptismus infanti aut perpetuo amenti collatus, non erit veri nominis Sacramentum; cum in neutro fidem excitare possit: atqui absurdum est consequens, totisque velis ad Anabaptismum conducit; ergo.

Prob. 3. pars, quia si cuilibet Sacramento essentielle sit ut gratiam, eamque interioriorem, non autem in sola & externa peccati non imputatione constitutam producat, jam impossibile est ut Sacramentum vel in solo divinæ promissionis sigillo, vel in solo fidei nostræ signo, vel in utroque simul consistat: atqui omni & cuilibet Sacramento essenziale est ut gratiam producat, prout dicemus infra: neque gratia hæc in sola peccati non imputatione sita est, ut alio in Tractatu probant Catholici Doctores, ergo.

Aliter primam thesion hujus partem probant Juenin, Henno, &c. sic nempe discurrunt: Quod rem confirmat & sigillat, ea clarius & notius esse debet: atqui Sacramenta nec notiora sunt, nec certiora divinis promissionibus. Quippe, inquit, divinæ promissiones nihil aliud sunt quam Dei verbum: porro Sacramenta nec certiora sunt, nec notiora Dei verbo; cum de eorum existentia non nisi per Dei verbum certi simus; ergo.

Verum probatio hæc duplici ex capite difficilis videtur: 1. quia cum sigillum & res sigillo confirmata ex eodem fonte, nempe ex Scripturis habentur, sufficit utrumque & simul & pari gradu cognosci, nec proinde absolute necessum est aliud alio certius esse & clarius: porro promissiones à Deo factæ, & Sacramenta perinde habentur ex Scripturis; 2. quia quod Sacramenta divinæ promissionis signacula dicantur, nihil in se habet mali; sicut nec malum est quod *magnam* dicantur habere *vim ad fidem in animis nostris excitandam*, prout ex Catechismo Concilii Trid. observat Tournellii: ergo non ideo præcise culpandi sunt Novatores, quod per Sacramenta divinas promissiones obsignari velint; sed quia totam eorum vim in hac obfignatione collocant: quæ notio quia mutila, & hæretice mutila, procul amandari debet.

CONCLUSIO II. Sacramentum ut sic, rite definitur: Signum sensibile à Deo permanentiter institutum, ad consecrandum exterius hominem Deo, & producendam in eo gratiam sanctificantem.

Prob. 1. ea legitima est Sacramenti definitio, quæ totam ejus rationem per genus & differentiam expri-

mit; & quæ proinde omni & soli Sacramento convenit: atqui talis est allata definitio. Per eas quippe voces, *signum sensibile*, Sacramentum convenit cum signis omnibus cujuscumque sint ordinis, per cæteras vero voces ab iisdem discrepat, puta à lotionem pedum, de qua sermo est Joan. 13. quia hæc *permanentiter* instituta non fuit; ab arca fœderis, cum hæc hominem Deo per se non consecraret; à Tonsura Clericali, & Regum nostrorum unctione; quia hæc à Deo, minime instituta sunt; ergo.

Prob. 2. explicando singulas prædictæ definitionis partes, & ostendendo earum nullam esse quæ redundet: 1. enim Sacramentum dicitur *signum sensibile*; quo nomine non elementum modo, vel substantia, sed & actio sensibilis intelligitur, ut in Pœnitentia absolutio Sacerdotis, vel contritio exterius à pœnitente demonstrata; porro signum esse sensibile, convenit omnibus Sacramentis quæ hæcenus instituta fuere. Signum enim est res rei alterius manifestativa, seu ut loquitur Augustinus Lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 1. est *res quæ præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid facit in cognitionem venire*: atqui nullum est aut unquam fuit Sacramentum, quod præter speciem quam ingerebat sensibus, non deduxerit in alterius rei cognitionem; sic baptismalis aqua præter ablutionis exterioris speciem quam exhibet sensibus, interiorem animæ munditiam repræsentat; ergo. Et vero tametsi censent plures haud fuisse absolute necessum, ut Sacramentum sensibile foret, fatentur tamen hi satius fuisse ut idem à Deo in sensibili signo constitueretur; tum quia id quod sub sensu cadit, magis accommodatum est homini, qui ex visibilibus ad invisibilia deduci solet; tum quia per Sacramenta homines in unum visibilis Ecclesiæ corpus coadunantur: atqui, ait Augustinus Lib. 19. contra Faustum, cap. 11. *in nullum Religionis nomen homines coadunantur, nisi aliquo signaculorum aut Sacramentorum visibilium consortio*; ergo.

Dicitur 2. *à Deo institutum*, signum enim gratiæ ab eo solo institui potest, qui gratiam exterioribus instrumentis annectere valet: atqui Deus solus, &c.

Dicitur 3. *permanentiter*, id est firma & stabili lege. Sacramenta enim, juxta Patres, sunt velut Ecclesiæ columnæ, secundum id Proverb. 9. *Sapientia edificavit sibi domum, id est Ecclesiam, excidit columnas septem, id est septem Sacramenta*: porro columnæ durare firmiter debent quamdiu stat ipsa domus. Deinde Sacramenta eo sunt instituta fine, ut per ea fideles in unam congregentur Ecclesiam, & in unitate fidei perseverent; tamdiu igitur ea subsistere oportet, quamdiu vigeat Religio cujus in gratiam instituta fuere.

Dicitur 4. *ad consecrandum exterius hominem Deo*: Sicut enim ornamentum dicitur ab ornando, sic & Sacramentum dicitur à consecrando, seu ab initiando active, quod & sonat mysterii nomen: hinc quicumque circumcidebatur, *universa legis facienda debitor erat*; ob id sane, quia per circumcisionis signum divino cultui specialiter devinctus erat. Et vero quod hominem certæ Religioni addicit, eundem formaliter sacrat, seu divino cultui specialiter devoveret: atqui ex Augustino, Sacramentum hominem certæ addicit Religioni, eumque in Ecclesiæ corpus coadunat.

Is autem formalis effectus Sacramenti, iis etiam novæ legis Sacramentis convenit, quæ male suscipiuntur; & hæc enim hominem moraliter sacrant, seu Deo specialiter devinciunt: sic qui Eucharistiam & Ordines lethali infectus tæbe recipit, peculiari modo pertinet ad Christum, ille velut ejus commensalis, iste tanquam sacrorum Minister; tametsi neuter sacer sit vera sanctitate, sed potius execrabilis.

Dicitur 5. *Ad producendam in eo gratiam sanctificantem*. Ipsa siquidem Mosaiçæ Legis Sacramenta, de quibus lis tota est, non alio sunt instituta fine quam

ut primario gratiam in suscipiente parerent saltem ex opere operantis. Quis enim circumcisionis carneæ scopus, nisi ut inde quæreretur circumcisio cordis? Quo fine data Lex, nisi ut ipsius ope tanquam per pædagogum quæreretur Christus? Certe media primario dantur propter finem: atqui vetera Sacramenta totidem erant media gratiæ ex opere operantis comparandæ; ergo.

Ex his inferes 1. Sacramentum habere rationem signi sacri. Signum enim potest dici sacrum, vel ex parte rei significatæ quæ sacra sit & mysterii plena; vel ex parte subjecti, quod per huiusmodi signum consecratur, id est, specialiter devoveatur divino cultui, sive legaliter, quod etiam rebus inanimis, templis, v. g. vasis & vestibulis competit; sive perfecte quod fit per gratiam sanctificantem: atqui Sacramenta quælibet utroque modo sacra sunt, licet non omnia iustitiam eadem efficientia producant. Et quidem 1. ratione rei significatæ Sacramenta vetera Christum venturum, gratiamque per eum dandam significabant; nostra vero Christum venisse, Evangelique gratiam & significant, & ex opere operato producant; 2. Sacramenta sunt signa seipsis sacrantia, eis quibus applicentur, iisque iustitiam, suo quæque modo conferentia; ergo.

Inferes 2. nec manna etsi Eucharistiæ figuram, nec transitum maris rubri etsi signum sanctitatis per Baptismum conferendæ, nec æneum serpentem, etsi figuram Christi gratiæ authoris, vera fuisse apud Judæos Sacramenta; qui signa hæc speculativa erant, non practica, non seipsis sacrantia. Idem est de aqua lustrali apud Christianos, de signo crucis, aliisque cæremoniis id genus, quæ insuper à ratione Sacramenti hinc deficient, quod à Christo instituta non sint.

Obj. 1. Si Sacramentum ut sic, sit in genere signi, vel naturalis, vel arbitrarii seu *ad placitum*: atqui neutrum dici potest. Non 1. cum aqua Baptismi gratiam ex natura rei non significet. Non 2. quia signum ad placitum est ens rationis: quis porro Sacramenta rationis entia dicere auit?

R. ad 1. neg. min. & dico Sacramenta, utpote quæ libera Dei voluntate instituta sint, esse signa ad placitum.

Ad 2. neg. maj. generaliter intellectam. Etsi enim signum sterile, qualis est hederæ foribus appensa respectu vini venalis, ens rationis dici potest, quod nihilominus tamen Scotistæ negant; haud tamen ens rationis nuncupabitur signum efficiens, quale in Sacramentis reperitur: quia tunc imbibit rationem causæ, quæ est aliquid physici. Adde quod in concretis accidentalibus, qualia sunt Sacramenta, præcipue consideretur id quod materiale est: id autem quod in Sacramentis materiale est, pro ente rationis haberi nequit.

Obj. 2. Character Sacramentalis & corpus Christi in Eucharistia, sunt Sacramenta: atqui tamen neutrum est quid sensibile; ergo de ratione Sacramenti non est ut sit sensibile.

R. dist. maj. sunt Sacramenta prout exterioribus signis uniuntur, corpus quidem Christi speciebus Eucharisticis, character vero rebus vel actionibus quarum occasione imprimitur, C. sunt Sacramenta per se solum, & à prædictis signis avulsa, N. Imo character non tam Sacramentum est, quam Sacramenti effectus.

Obj. 3. Quod est in genere causæ, non potest esse in genere signi: atqui Sacramenta sunt in genere causæ. Minor patet, quia ex concessis Sacramenta gratiam producant. Prob. itaque major: Idem non potest pertinere ad duo genera primo diversa: atqui genus signi, & genus causæ sunt duo genera primo diversa. Signum enim dicit *relationem*; causa vero se habet ut *qualitas* quædam activa, ergo.

R. neg. maj. si enim in physicis repugnet aliquid si-

mul esse signum & causam: (quod tamen forte falsum est, cum flores egregie dispositi, & fructus signum sint, & causa) id tamen non repugnat in moralibus, quæ cum operentur vi divina, possunt esse signa practica, adeoque esse causativa.

Faciendum tamen 1. Sacramentum ut sic non esse causam nisi latiori sensu; quia vetera Sacramenta non producebant gratiam eo strictiori & perfectiori modo, quo eam pariunt novæ Legis Sacramenta; 2. dicendum proinde Sacramentum potius & principalius signum esse quam causam: quia signi ratio proprie magis & rigoroſe convenit Sacramentis omnibus, quam causæ ratio, quæ, ut dictum est, veteribus Sacramentis non nisi latiori sensu competit.

Obj. 4. Matrimonium verum est novæ Legis Sacramentum: atqui Matrimonium non est cæremonia sacrans, seu cultui divino specialiter devovens; est enim, ut semper, contractus civilis, cui Christus solam conferendæ gratiæ virtutem addidit; ergo ad Sacramentum non requiritur ut hominem exterius Deo consecret.

R. neg. min. & dico Matrimonium ex quo elevatum est à Christo ad rationem Sacramenti, jam esse actionem sacram, quæ à contrahentibus pie obeunda sit, seu tanquam à ministris Christi, ut volunt plures; seu tanquam à clientibus qui cives Christo parere & nutrire teneantur. De his plura vide apud Martinon. tom. 4. disp. 18. sect. 2. p. 414.

Obj. 5. Legitima Sacramenti definitio soli Sacramento convenire debet: atqui definitio nostra convenit etiam Sacrificio. Est enim Sacrificium, & à Deo institutum, & permanens, & vim habens pariendæ sanctitatis.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Sacrificium est aliquid vim habens pariendæ sanctitatis, sed secundo tantum, C. primario, N. Itaque Sacramentum primario institutum est ad conferendam sanctitatem, quam & ex opere operato producit. Sacrificium vero primario institutum est ad cultum Dei, in recognitionem supremi ejus in omnes creaturas dominii: unde sanctitatem non parit nisi secundo. An autem eam ex opere operato pariat in iis omnibus pro quibus offertur, suo loco expendemus.

Quæres an Sacramenta debeant significare gratiam quæ in ipso Sacramenti usu conferatur.

Negat prima opinio, quam tenet Martinon ibid. sect. 1. n. 5. 1. quia vetera Sacramenta, vera erant & proprie dicta Sacramenta, cum hoc nomine simpliciter à Patribus, & à Florentino Concilio donentur: atqui tamen Sacramenta hæc in ipso Sacramenti usu gratiam non conferebant. Alioqui enim ex Dei præcepto exegissent opus operantis dignum gratia sanctificante, puta contritionem perfectam, aut amorem Dei super omnia; quod falsum est, cum nulla divini huius præcepti extant vestigia in Lege Moysis; 2. quia Eucharistia à peccatore percepta verum est Sacramentum, nec tamen gratiam in ipso usu confert; 3. quia ex Decreto Eugenii IV. *Sacramenta antiquæ Legis non causabant gratiam, sed solum eam per passionem Christi dandam figurabant.*

Affirmat tamen & melius secunda opinio, quam tenent Valentia q. 1. punct. 1. Gonet disp. 1. art. 2. n. 29. Frassen art. 1. q. 1. concl. 3. & alii cum eis: 1. quia alioqui Matrimonium, & omnes legis cæremoniæ vera fuissent Sacramenta; quandoquidem his omnibus præfigurabatur vel conjunctio Christi cum Ecclesia, vel gratia aliquando per Christum conferenda; 2. quia de ratione Sacramenti est ut sit signum gratiæ practicum: porro quod non significat gratiam ut dandam in actuali Sacramenti usu, sed solum ut aliquando aliis conferendam, non est signum practicum; 3. quia ideo ex S. Thoma in 4. dist. 1. q. 1. art. 1. serpens æneus non erat Sacramentum, quia *quamvis esse signum*

rei sacra sacramentis, non tamen in quantum sacra sunt est actus: quia non ad hoc adhibebatur, ut aliquis sanctificationis effectus perciperetur; ergo juxta S. Doctorem, de ratione Sacramenti est, ut faceret actum, seu ut ex eo aliquis sanctificationis effectus perciperetur.

Nec nocet obiectio Martinoni, quia ex silentio Scripturæ colligi nequit eos qui Mosaica Sacramenta percipiebant, ab aliquo Dei amoris actu fuisse immunes: certe fateri debet adversarius actionem religiosam, qualis erat Sacramentorum perceptio, cum aliquo pietatis motu exercendam fuisse; & tamen de illo pietatis motu silet lex divina. Imo ne hujus quidem meminit cum agitur de circumcissione, quæ tamen originalem noxam si delevit, non delevit in adultis sine vero contritionis actu.

In his multa supponimus cum Theologorum vulgo, quæ ad rutinam revocata non parum habent difficultatis. Verum hæc ex dicendis infra: sensim elucescent.

Quod additur de Eucharistia à peccatore recepta nihil probat. Qui enim Sacramenta gratiam conferre volunt in ipso usu, supponunt nullum apponi obicem ex parte subjecti.

Ad Eugenium dico vel eum nomen Sacramenti sumptisse latiori sensu, & prout omnibus veteris Testamenti figuris competit; vel mentem ejus esse quod vetera Sacramenta figurarent gratiam non ut dandam post passionem Christi, sed ut dandam per passionem ejus, idque in ipso Sacramenti usu; adeo ut vox solum non excludat præsentiam gratiæ (cum nemo negare possit eam sæpius occasione Sacramenti collatam fuisse,) sed solum vim effectivam ipsius à Sacramentis legis veteris. Ita Gonet disp. 1. n. 40.

ARTICULUS II.

De Sacramentorum necessitate & existentia.

Quadruplex distinguitur hominum status, primus innocentia, in quo ante lapsum vivere Protoparentes, idque sex horis, ut volunt aliqui, vel octo diebus, ut alii statuunt; utrique divinando. Secundus legis natura, in quo homines etsi gratia qua ad Deum revertentur, destituti non erant, imo nec ea lege positiva, quæ remedium peccati originalis præscribebat, necdum tamen receperant legem, qualis Moyse data est in monte Sinai. Is status pro filiis Abraham per Isaac & Jacob, sicut & pro Profelytis duravit usque ad Moysen; pro cæteris vero ad legem usque Evangelicam. Tertius legis scriptæ, quæ Profelytos & Israelitas usque ad mortem Christi devinxit. Quartus legis gratiæ, qui una cum Religione Christi à tempore conditi ejusdem Christi legis usque ad consummationem sæculi perseverabit.

Certum est 1. necessum non fuisse absolute loquendo, ut illo in statu instituerentur Sacramenta; tum quia quælibet operatio Dei ad extra, à sola ejus voluntate pendet; tum quia alia quam Sacramentorum via potuit hominis salus reparari, & reparata conservari: cum totum salutis humanæ negotium pendeat à gratia, quam Deus independentem à quibuslibet signis homini conferre potest.

Certum est 2. congruum fuisse præsertim post hominis lapsum ut instituerentur Sacramenta; tum quia ea de facto instituit Deus, ut statim dicam, nec instituit, nisi quia congruerent: tum quia ut homines in unum visibile Ecclesiæ corpus perpetuo coadunentur, quadantem sopis est visibilibus signaculis, quæ in Sacramentis potissimum & Sacrificiis consistunt. Quousque autem singula Sacramenta homini necessaria sint, expendam in singulis de unoquoque Tractatibus. Sit jam.

CONCLUSIO I. Nulla fuere in statu innocentie Sacramenta.

Prob. 1. quia existentia rerum quæ à sola Dei voluntate pendent, non nisi ex Scriptura vel Traditione probari efficaciter potest; atqui Sacramentorum existentia à solo Dei beneplacito pendet: aliunde vero quod ea à Christo instituta fuerint, nec ex Scriptura, nec ex Traditione, quæ de his altum silet, colligi potest; ergo.

Prob. 2. quia Sacramentum de se est signum permanens, cujus ope populi in unam coalescunt religionem: atqui absolum fuisset ut Deus pro statu, quem præciebat brevissime transiturum, permanentia id genus signa constitueret; ergo.

Obj. Matrimonium institutum est in statu naturæ innocentis, ut patet ex cap. 2. Genes. atqui Matrimonium jam tunc fuit Sacramentum; ergo.

R. neg. min. & dico Matrimonium non nisi in officium naturæ institutum fuisse à Deo, ut nempe cresceret & multiplicaretur genus humanum. Unde Paulus Ephes. 5. de Matrimonio loquens non ait: Sacramentum hoc magnum fuit, sed magnum est, & quidem in Christo & in Ecclesia.

Inst. Sic loquitur S. Augustinus Lib. de nupt. & concup. cap. 21. Respondebit etiam concubii Sacramentum; De me ante peccatum dictum est in Paradiso, Relinquet homo patrem & matrem; ergo concubium etiam in Paradiso terrestri, fuit veri nominis Sacramentum.

R. neg. conseq. quæ ne somnianti quidem Augustino venit in mentem. Agit ille ut probet nuptias de se non esse malas, quia à Deo ipso institutæ sint. Id ut ostendat, per prosopopeiam inducit Matrimonium loquens; illudque vocat Sacramentum, non quia tale fuerit ab initio, sed quia tale sit hodie, & tale quasi prophetarum ab Adamo, secundum id S. Hieronymi in cap. 5. ad Ephesios; Primus homo, & primus vates Adam, hoc de Christo & de Ecclesia prophetavit. Hinc Augustinus ipse Lib. 9. de Genes. ad Litt. cap. 19. Eructavit Adam, quod magnum Sacramentum commendat Apostolus, id est quod hodie, teste Apostolo, magnum est Sacramentum. His adde concubium jam ab initio fuisse Sacramentum, sed latiori sensu, quatenus futuræ Christi cum Ecclesia unionis signum erat: certe lignum vitæ latiori hoc sensu Sacramentum vocatur ab Augustino.

Quæres an exitura fuissent Sacramenta in illo statu si perseverasset.

R. id non posse certo definiri ex Scriptura vel Traditione. Si tamen conjectare licet, satis probabile est non defutura fuisse statui huic Sacramenta: 1. quia eo in statu fuisset vera Religio: atqui ex citato supra Augustini textu in nulum nomen Religionis, sive verum, sive falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculorum vel Sacramentorum visibilium consortio colligantur; 2. quia, juxta plures Theologos, homines in illo statu peccare potuissent saltem venialiter, imo & lethaliter licet raro; ergo congruum erat ut gratiam recuperare possent per Sacramenta, quæ eandem certius & efficacius restituunt. Imo quidni per Sacramenta vivorum homo innocens primævam gratiam nova gratia cumulasset?

Ut ut est, nullus dubitat quin in eo statu futura essent Sacrificia; tum quia ii sunt præcipui publicæ Religionis actus; tum quia æquum est ut in quocumque statu supremum Dei dominium agnoscat & veneretur homo, quod fit per Sacrificia.

Addunt Scriptæ futurum fuisse ut in eodem statu institueretur Eucharistia, & qui eidem præviis est Ordo sacer. Sed opinionis hujus fundamentum, videlicet quod Adamo etiam non peccante venturus fuisset Christus, à cæteris Theologis rejicitur in Tract. de Incarnatione. Unde si quæ pro innocentie statu condita fuissent Sacra-

Frass
p. 24.
Hen
p. 20.

Sacramenta, hæc non ejusdem prorsus cum nostris naturæ fuissent; quia nostra quicquid efficaciæ habent, trahunt à meritis & passione Christi; illa vero à sola Dei voluntate.

CONCLUSIO II. Exitit aliquod in lege naturæ Sacramentum contra peccatum originale.

Prob. 1. ex S. Augustino Lib. 5. contra Julian. cap. 11. ubi sic: *Nec ideo credendum est ante circumcisionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis; quamvis quid illud esset.... Scriptura sacra latere voluerit; ergo juxta Augustinum fuit ante circumcisionem, ac proinde in lege naturæ remedium aliquod, & quidem Sacramentale, quo originalis parvulorum labes delata fuerit.*

Prob. 2. ex Innocentio III. cap. *Majores 3. De Baptismo*, &c. ubi sic habet: *Absit ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis miseris Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.* Unde sic in forma: Si parvuli sub lege naturæ nullum habuissent remedium contra peccatum originale, ingens eorum multitudo quotidie periisset in æternum; atqui tanta ætatis parvulæ strages admitti nequit sub Deo, qui neminem vult perire; ergo necessum fuit ut certum parvulis suppetere remedium contra peccatum originale. Jam vero probabile admodum est remedium illud sensibili signo fuisse alligatum, & ideo Sacramenti rationem habuisse: 1. quia ita docet S. Augustinus in textu jam citato; 2. quia remedii hujus ope infantes populo Dei adunabantur; ac proinde fiebant visibilis Ecclesiæ membra; quod ut per medium humanæ conditioni proportionatum fiat, per Sacramenta fieri debet, prout supra nos docuit Augustinus; 3. quia id docet S. Thomas hic q. 70. art. 4. ad 2. his verbis: *Probabile est, quod parentes fideles pro parvulis natis, & maxime in periculo existentibus aliquas preces Deo funderent, vel aliquam benedictionem eis adhiberent, quod erat signaculum fidei.*

Obj. 1. Ideo admittuntur Sacramenta in lege naturæ, quia alioqui innumeri periissent infantes quocumque auxilio destituti; atqui hæc ratio non concludit. Perierunt enim tunc temporis, & hodieum pereunt innumeri infantes in utero materno; atqui tamen non ideo creditur institutum fuisse pro iis aliquod Sacramentum; ergo.

R. ad 1. data majore, quæ negari posset, quia non ex sola ratione, sed etiam ex Patrum traditione pugnamus, ut patet ex allatis Augustini, Innocentii & Thomæ autoritatibus, neg. min. Ad 2. dico 1. parvulos materno in sinu peruenientes paucissimos esse respectu aliorum; porro conveniens non erat ut Deus pro paucissimis hominibus Sacramenta institueret. Dico 2. Sacramenta quæ ab homine conferri debent, pro iis solum institui, qui sub hominis notitiam & administrationem cadunt; cujusmodi non sunt pueri materna in alvo delitescetes.

Inst. Si quod fuerit Sacramentum pro parvulis quo mundarentur ab originali noxia, debuit & aliquod esse pro adultis quo mundarentur à peccato actuali; atqui id dici non potest. Solum enim Pœnitentiæ Sacramentum ab actuali peccato mundare potest hominem, cui jam remissum est originale peccatum; atqui nullum fuit Sacramentum Pœnitentiæ ante legem Evangelicam; ergo.

R. ad 1. neg. maj. adulti enim secluso quocumque Sacramento, peccati actualis veniam consequi poterant, nimirum per contritionem perfectam; infantes vero qui contritionis capaces non sunt, nonnisi alicujus remedii applicatione ab hæreditaria labe mundari poterant; ergo istos inter & adultos longa est quoad Sacramentorum necessitatem disparitas.

R. 2. neg. min. cum Goneto, Tournely, aliisque
Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

non paucis, contra Suarez, Lug. &c. posito enim quod Deus omnium hominum salutem sincere velit, iisque Mediatorem in venturo Christo preparaverit, decebat ut providentia ejus lapsis adultis remedium constitueret, sicut & constituerat infantibus; atqui utrumque etiam decebat ut remedium illud foret sensibile; cum modus hominem per sensibilia signa justificandi, adeo homini proportionatus sit & conveniens, ut Salvator, qui sensibilis nasci voluit, eundem in Lege nova, quæ spiritus est & amor, amplecti voluerit; ergo.

Ad 2. dist. min. non fuit ante legem Evangelicam Sacramentum Pœnitentiæ prout nunc est, puta cum confessione vocali, C. non fuit quocumque modo & ritu, N. Cum enim difficilissimum sit per contritionem perfectam resurgere à peccato, congruum erat ut infirmitas humana per exteriora signa juvaretur, ne tot fere essent pereuntes, quot fuissent peccatores. Et vero erant in illo statu Sacrificia pro peccato, ut patet exemplis Abel, Job, Abraham, Melchisedech, & ipsorum etiam Gentilium, quibus sui fuere Sacerdotes, Genes. 41. & 47. atqui idem ritus, & Sacrificium esse potuit, prout ad Dei cultum ordinabatur; & habere rationem Sacramenti, prout media fide ad sanctitatem conducebat; ergo.

Inst. 2. Si quæ fuerint ante legem Sacramenta tam pro adultis quam pro infantibus, vel hæc à Deo determinata sunt quoad materiam & formam, vel non; atqui neutrum dici potest; ergo.

R. neg. min. & dico utrumque dici posse, quia neutrum efficaciter impugnari potest: 1. dici potest Deum determinasse in particulari ceremoniam quæ vellet parvulos sibi dicari, & mundari à peccato, sicut aliquando saltem determinavit materiam Sacrificiorum, ut patet ex cap. ult. Lib. Job 2. dici potest & melius cum S. Thoma q. 61. art. 3. ad 2. ante legem non fuisse determinate præfixam à Deo homini, quibus Sacramentis uteretur; quia potuit Deus velle justificationem largiri parvulis, statim ac parentes eosdem sibi offerrent cum sensibili quodam ac religioso ritu, quem ipsi eligerent, & quo suam in mediatorem venturum fidem protestarentur.

Inst. 3. Ex hac responsione sequitur 1. Sacramenta naturæ tam ab hominibus fuisse instituta quam à Deo; 2. meliorem fuisse status illius conditionem quam Evangelici; quia nunc nonnisi per aquam, quæ deest aliquando tolli potest originale peccatum; tunc autem tolli poterat modo generaliori, &, ut ita loquar, qui prior caderet sub manum; atqui hæc duo sunt absurda; ergo.

R. neg. min. 1. enim ille solus Sacramenta instituit, non qui hanc vel illam materiam eligit, sed qui eidem gratiam alligat; porro solus Deus huic vel illi sensibili signo gratiam alligare potest; sicut ergo si Pontifex concedat ut imagines à tali Principe designatæ talem habeant indulgentiam; non ille, sed Papa indulgentiam dare censetur; ita à pari.

2. Neque etiam melior erat status naturæ, quam Evangelici status conditio; tum quia etsi familiarum principibus permessa erat hujus vel illius signi electio, ut suam protestantes fidem parvulis suis mederentur, opus tamen erat signo quod religiose adhiberi posset; & hoc signum quandoque deficere poterat, sicut hodie aqua licet admodum communis; tum quia longe rarior erat in statu naturæ fidelium numerus quam nunc sit, ac proinde longe minor numerus eorum qui remedium hoc parvulis applicare, vel applicari vellent; an ergo felix admodum diceretur status, in quo pauci volunt id quod omnes velle possunt.

Obj. 2. S. Gregorius Lib. 4. Moral. c. 2. sic habet: *Quod apud nos valet aqua Baptismi, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro*

adultis virtus Sacrificii ; vel pro iis qui de stirpe Abrahæ prodierunt , mysterium Circumcisionis. Concinat S. Bernardus Epist. 77. ubi sic : *Adultos & fide & Sacrificiis credimus expiatis, parvulis autem etiam solam fidem profuisse, imo suffecisse credimus* ; Idem tradit S. Thomas in 4. dist. 1. q. 2. art. 6. ergo censent sancti Ecclesiæ Doctores parvulos sola parentum fide, & independentes à quocumque visibili signo iustificatos fuisse.

R. cum Patres diversa sentiunt, iis esse adhaerendum quorum opinio videtur probabilior ; talis porro nobis videtur Augustini sententia. Quanquam dici potest Doctores mox obiectos per fidem non intellexisse tantum interiorem actum fidei, sed & exteriorem, in quo includitur ejusdem fidei protestatio per visibile aliquod signum manifestata. Unde S. Thomas qui in obiectis locis in opinionem nostræ contrariam propenderat, ab ea tandem discessit, ut liquet tum ex q. 4. de malo art. 8. ad 12. ubi sic loquitur : *Fides antiquorum cum aliqua protestatione fidei valebat parvulis ad salutem ; tum ex alio ejusdem textu quem inter probationes adduximus.*

CONCLUSIO III. Sua etiam fuerunt Mosaicæ Legi Sacramenta.

Prob. 1. ex S. Augustino Lib. 19. contra Faustum cap. 13. ubi sic : *Sacramenta veteris Legis ablata sunt, quia impleta, & alia sunt instituta, virtute majora, utilitate meliora, actu faciliora, & numero pauciora* ; 2. ex celebri isto Tridentini Concilii textu Sess. 7. Can. 2. *Si quis dixerit nova Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia caeremonia sunt alia, & alii ritus externi, anathema sit* : atqui duo hi textus existentiam Sacramentorum Mosaicæ Legis velut indubii quidpiam supponunt ; 3. quia non decebat ut Judæa gens, Deo specialiter dilecta, caret remediis quæ ante legem scriptam non defuerant : atqui, ut statim vidimus, non defuerunt ante legem remedia Sacramentalia, sive infantibus, sive etiam adultis ; ergo nec post legem defecisse credenda sunt.

Quæres 1. quomodo dividi possint scriptæ legis Sacramenta.

R. generatim ea duplicis fuisse generis : alia nimirum ad totam gentem pertinebant, ut circumcisio pro maribus, esus agni paschalis, purificationes ab immunditiis legalibus, expiationes à peccatis ; alia non nisi ad templi Ministros, ut Sacerdotum consecratio, esus panum propositionis, &c. hæc porro omnia, totidem erant typi Sacramentorum novæ Legis. Sic circumcisio figura erat Baptismi, juxta plures ; esus agni paschalis, figura Eucharistiæ ; purificationes & expiationes, figura Pœnitentiæ ; consecratio Sacerdotum, figura Ordinis sacri. Nullum vero fuit signum seu Confirmationis, saltem juxta S. Thomam, à quo quidam recedunt, quia hæc est Sacramentum plenitudinis gratiæ, quam lex nihil ad perfectum adducens, exprimere non potuit ; seu Unctionis extremæ, quia est quasi immediata ad regni cœlestis introitum præparatio ; nemini autem in veteri Testamento reſerata erat cœlorum via ; seu demum Matrimonii ; quia Judæorum conjugia, quæ per libellum repudiî dissolvi poterant, indissolubilem Christi cum Ecclesia nequum male repræsentassent.

Quæres 2. an ritus mox enumerati fuerint Sacramenta proprie dicta. Affirmant alii, quia si ritus simpliciter & sine addito vocantur Sacramenta à Conciliis & Patribus. Negant vero alii, quia iidem ritus, si remedium naturæ, & quæ ei successit circumcisionem tollas, vacua erunt & egena elementa, quibus homo coram homine quidem, non autem coram Deo mundari poterat : porro de ratione Sacramenti est ut gratiam in ipso usu producat ; ergo ritus seu signa quæ gratiæ vacua erant, vera esse Sacramenta non possunt.

Nec nocet, inquiunt, Sacramenti nomen, quo utuntur Patres & Concilia ; tum quia mens Conciliorum non fuit ut Scholasticas ea de re Theologorum lites dirimerent ; tum quia sacri Legis Mosaicæ ritus, ex trito usu, Sacramentorum nomine ab omnibus donantur ; nec tamen ab omnibus habentur pro Sacramentis proprie dictis.

In hac postrema opinione dicendum est, vetera præter remedium naturæ aut circumcisionem Sacramenta, non convenire univoce cum nostris ; quia ista gratiam pariant, illa non item : atque ita saltem aliquando sensit S. Thomas, ut patet ex his ejus verbis in 4. dist. 1. q. 1. art. 1. quæst. 3. ad 9. *Sacramentum analogice dividitur per Sacramenta nova & veteris Legis, sicut sanum in habens sanitatem & significans illam.*

Dixi, præter remedium naturæ, &c. quia infra ostendemus gratiam vi remedii hujus ex opere operato productam fuisse in iis quibus applicabatur.

CONCLUSIO IV. Habet etiam lex Christi Sacramenta sua, eaque septem numero, non plura, non pauciora. Ita Catholici 1. contra Archonticos, qui testibus Epiphanio hæresi 34. & Theodoro Lib. 1. hæret. fab. cap. 12. & 13. & Scripturam & Sacramenta quæcumque rejiciebant ; 2. contra Fratricellos & Beguinas, qui despiciebant Ecclesiæ Sacramenta, ut ait Joannes XXII. in Extrav. *Sancta Romana*, tit. *De Religios. domib.* 3. contra Lutherum qui initio Libri de captiv. Babylon. tria agnoscit Sacramenta, Baptismum scilicet, Pœnitentiæ & Panem ; duo vero dumtaxat sub finem ejusdem Libri. Baptismum scilicet & Panem, ex sermonis proprietate admittenda esse contendit ; 4. contra Calvinum qui Lib. 4. Instit. cap. 18. §. 19. Baptismo & Cœnæ adjungit manuum impositionem, licet hanc inter ordinaria Sacramenta non numeret, quia in usum totius Ecclesiæ instituta non sit. Jam conclusio, quam tradit Tridentinum Sess. 7. Can. 1. his verbis : *Si quis dixerit Sacramenta nova Legis, non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta ; aut esse plura vel pauciora quam septem, videlicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiæ, Extremam-Unionem, Ordinem, & Matrimonium ; aut etiam aliquid horum septem non esse vere & proprie Sacramentum : anathema sit.*

Prob. 1. Sacramenta sunt ritus sacri divinitus & permanentes instituti, quibus annexa est gratiæ promissio : atqui septem esse hujusmodi sacros ritus, eosque qui à Tridentino designati sunt, non obscure colligitur ex Scriptura. Patet id 1. de Baptismo ex cap. ult. Marci, ubi Christus, *Ite*, ait ad Apostolos, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, &c. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit* : ubi exteriori lavacro annectitur salus, & proinde gratia, quæ salutis principium ; 2. de Confirmatione ex Act. cap. 8 v. 17. & cap. 19. v. 6. ubi per manuum impositionem infallibiliter confertur Spiritus sanctus ; quod sine speciali Christi institutione & præcepto fieri non potuisset ; 3. de Eucharistia ex collatis secum invicem textibus Matth. 27. & Joan. 6. ubi qui manducat carnem Christi juxta ritum ab eo præscriptum, vitam æternam habere dicitur ; 4. de Pœnitentiæ ex Joan. 20. ubi traditur potestas remittendi peccata, ideoque & gratiam largiendi ; 5. de Unctione Extrema ex Jacobi 5. ubi infirmo, *si in peccatis fuerit*, dimittuntur peccata per orationem & unctionem ; 6. de Ordine ex I. ad Timot. 4. & II. ad eumd. 1. ubi habet manuum impositio gratiam sibi annexam ; 7. de Matrimonio, ex Matth. 19. & Ephes. 5. ubi contractus quem novæ Legis Author indissolubilem fecit, ad magni Sacramenti rationem elevatur ; ergo.

Prob. 2. ex celebri illa S. Augustini regula, Lib. 4. de Baptismo, c. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, n. c. Conciliis institutum, sed semper reseratum est, non nisi*

non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur; cui principio mire consonat illud Hieronymi Lib. contra Luciferianos, ubi de manus impositione differens, ait: *Exigis ubi scriptum sit? in Actibus Apostolorum: Et etiam si sacra Scriptura auctoritas non subesset, totius Orbis in hanc partem consensus, instar præcepti obtineret.* Unde sic: Illud indubie tenendum est quod ante Pseudoreformatos universa tenebat, semperque tenuerat Ecclesia: atqui 1. ante Pseudoreformatos universa tenebat Ecclesia septem in nova Lege esse Sacramenta. Id nimirum cum Latinis tenebant Græci, cæterique Orientales; cum etsi in aliis v. g. in processione Spiritus sancti à Filio, Ecclesiæ Romanæ fidem acriter vellicarent, nusquam tamen exprobraverint eidem, quod plura admitteret Sacramenta, quam à Christo instituta essent. Nectantum non id ei exprobravit, sed & ejus hac in parte vindicavit fidem Hieremias Pseudo, patriarcha Constantinopolitanus; cum Augustanam Confessionem perstringendo, declaravit septem à Græcis omnibus admitti Sacramenta, nec plura nec pauciora; ergo.

2. idem semper tenuerat Ecclesia. Quæ enim eisdem ritus, quos nunc Catholici, annumerabat Sacramentis, & qui secus sentirent ejiciebat è sinu suo, ea semper septem admisit Sacramenta: atqui Ecclesia omnibus retro sæculis eisdem Sacramentis annumeravit ritus, quos hisdem nunc annumerant Catholici; eosque qui aliter sentirent, velut Novatores ejecit è sinu suo. Prima minoris hujus pars abunde probabitur, cum de unoquoque Sacramento speciatim disputabitur. Secunda ejusdem pars hinc liquet, quod Ecclesia sæculo III. proscripsit Novatianos, qui Confirmationem non conferebant Neophytis. IV. Manichæos qui de Matrimonio male sentiebant. XV. VVicefistas quibus de spectui erat Extrema Unctio. XVI. Lutheranos & Calvinistas, quibus id cordi fuit ut sopitas hæreses undecumque colligerent; ergo.

Obj. 1. Si septenarius Sacramentorum numerus sit primæ Ecclesiæ dogma, debuerunt Patres hujus numeri in scriptis suis meminisse; atqui falsum consequens. Alii enim, ut Justinus in Apolog. 2. & Irenæus Lib. 1. cap. 9. & 13. solius Baptismi & Eucharistiæ meminerunt: alii his addunt Chrisma, & ad summum Pœnitentiam, ut Cyrillus, qui tamen cum ex professo agat de mysteriis, seu de Sacramentis, in suis Catechesibus, omnia Sacramenta recensere debuit; ergo.

R. 1. neg. maj. sicut enim Protestantes duo aut tria constituentur Sacramenta, licet Patres ternarium hunc numerum nullibi expresserint; sic & nos septem admittere possumus, licet nullibi dixerint Patres septem esse Sacramenta. Et vero Sæctarii tot veteris novique Testamenti Libros habent pro Canonicis: atqui tamen nullibi ante Laodicenam Synodum reperire est tot esse Libros Canonicos; ergo ex eo quod Patres non dicant tot esse Sacramenta nihil colligi potest.

R. 2. dist. min. Patres non meminerunt explicite hujus numeri, C. implicite, N. Qui enim qua data occasione astruunt nunc Pœnitentiam, nunc Confirmationem, nunc Matrimonium, vera esse Sacramenta, hi implicite & sufficienter septem Sacramenta profitentur: atqui Patres nunc astruunt Pœnitentiam, vel Confirmationem, &c. vera esse Sacramenta; ut de singulis suo in loco probabitur; ergo.

Cæterum Patres caute admodum tractabant de Sacramentis, vixque aliter quam necessitate compulsi. De Eucharistia palam egit Justinus, quia confutandi erant Gentiles, qui mysteriorum nostrorum ignari, calumniabantur Christianos, quasi qui infantis occisi carne in synaxibus suis vescerentur. De Baptismo, Confirmatione & Eucharistia differuit Cyrillus, quia efformabat Catechumenos, qui pro more temporis hujus, triplici hoc Sacramento eadem die reficiendi erant, secundum

id vitæ S. Basilii: *Maximus Episcopus baptizavit Basilium & Eubulum, & ungens eos sancto Chrismate tradidit eis vivificam communionem.*

Inst. Dogma quod necdum 14. sæculo stabilitum erat, ne implicite quidem traditum est à Patribus: atqui dogma septuplicis Sacramenti... Prob. min. quia cum Magister sententiarum Sacramenta septem admisisset circa finem sæculi 12. eidem obstitit Durandus scriptor sæculi 14. negavitque gratiam Matrimonio conferri, sicque illud ex albo Sacramentorum expunxit.

R. ad 1. neg. min. & dico Durandum circa Matrimonium, ut & in aliis pluribus cæcutisse; prout ostendam ubi de Matrimonio.

Obj. 2. Falsum est Ecclesiam Græcam assentiri Latinæ circa fidem septem Sacramentorum; ergo. Prob. antec. ex Confessione fidei quam ante annum 629. emisit Cyrillus Lucaris Constantinopolitanus Patriarcha, & in qua cap. 15. de Sacramentis hæc habentur: *Credimus Evangelica Sacramenta... esse duo, nempe Baptismum & Eucharistiam: ampliolem Sacramentorum numerum non habemus;* ergo.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. neg. conseq. Hæc enim bini Sacramenti fides, quam à Germanis Protestantibus in Germania viator depromperat Lucaris, omnibus Græcorum Euchologiis & Ritualibus adversatur. Unde statim ut, strangulato à Turcis Lucari, Constantinopolitanam Sedem conscendit Cyrillus Beroensis, damnata est hæretica Lucaris opinio in Synodo, quæ eodem anno, idest 1638 habita est Constantinopoli; en hujus Synodi verba: *Cyrillo dogmatizanti & credenti non esse septem Sacramenta Ecclesiæ, idest Baptisma, Chrisma, Pœnitentiam, Eucharistiam, Ordinationem Sacerdotum, Extremam Unctionem & Matrimonium, juxta Constitutionem Christi, Apostolorum traditionem, atque consuetudinem Ecclesiæ, sed mentienti non esse tradita à Christo in Evangelio nisi solum Baptismum & Eucharistiam, anathema.* Hanc porro Synodum, cui cum Episcopis tribus supra viginti interfuerant Patriarchæ Alexandrinus & Jerusalemitanus confirmarunt duo subinde Concilia, quorum aliud an. 1642. habitum est Constantinopoli sub Parthenio, aliud an. 1672. apud Bethleem. Eant nunc Calviniani, & Græciam quoad Sacramenta suam esse contendunt.

Obj. 3. Ut plura sint quam septem Sacramenta, sufficit ut Ordines singuli, martyrium, professio religiosa, & pedum lotio, totidem sint Sacramenta: atqui 1. sic ita se habet. Et quidem 1. singulos Ordines vera esse Sacramenta docent Thomistæ; qui vero ab iis dissentiunt, Diaconatum saltem, Presbyteratum & Episcopatum pro Sacramentis habent; 2. nihil martyrio deest quominus totam habeat rationem Sacramenti; cum ejusdem sit efficaciæ ac Baptismus, cujus etiam vices tam in adultis quam in parvulis supplet; 3. idem fere est de Monachatu, quem etiam veteres aliqui mysterium & Sacramentum nuncuparunt; 4. idem est & multo certius de pedum lotionem, quæ & à Christo instituta est Joan. 13. v. 5. *Cœpit lavare pedes Discipulorum;* & permanentem instituta est, utpote cum præcepto simile quid faciendi, *Et vos debetis alter alterius lavare pedes;* *Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis,* v. 15. Ac demum annexam habet gratiæ promissionem, *Si non laverote, non habebis partem mecum,* ibid. v. 7. Neque hic deest mystica significatio, quam certe indicant hæc Christi ad Petrum verba: *Quod ego facio tu nescis modo, scies autem postea;* ergo.

R. neg. maj. quantum ad Ordines; minorem vero quoad cætera. Itaque etsi Ordines singuli totidem esse Sacramenta supponantur, de quo alibi, haud tamen plura quam septem Sacramenta numerari debent: quia

Sacramentum hic sumitur secundum genus relationis quam importat, ita ut tot solum sint Sacramenta, quot sunt sacri ritus qui ad fines specificè diversos referuntur. Unde cum Ordines omnes ad unum eundemque finem genericum tendant, nimirum Eucharistiæ consecrationem, aut administrationem, specie tantum à se discrepant, & non nisi unum quoddam Sacramentum constituunt.

Inst. Etsi homines omnes sint unum genere, non tamen censentur unus homo: etsi pariter Baptismus, Confirmatio, &c. penes genus convenient in ratione Sacramenti, haud tamen unum Sacramentum dici possunt; ergo à pari nec unum Sacramentum dici possunt Ordines omnes, etsi in ratione generica convenient.

R. neg. conseq. neque enim unitatem Sacramenti Ordinis repetimus solum à ratione generica Sacramenti, sed & ab unitate finis ad quem tendunt Ordines singuli: atqui hanc finis unitatem nec homines, nec alia Sacramenta habent inter se; ergo ab iis ad Ordinis Sacramentum nulla est illatio.

Ad id quod objectum est de martyrio, nego illud esse Sacramentum. Ad Sacramentum enim non sufficit ut gratiam pariat, sed etiam necesse est ut à Christo institutum sit, & constet sacris materiæ & formæ ritibus, ac demum perficiatur à Ministro ad id deputato, cum intentione faciendi id quod facit Ecclesia: atqui martyrium nec à Christo institutum est, cum consistat in actione impia ex parte agentis, adeoque severe prohibita; nec constat sacris materiæ & formæ ritibus, cum in immani tortoris facinore situm sit; nec perficitur à Ministro Dei, sed à ministro diaboli, &c. ergo.

Neque etiam Professio Religiosa Sacramentum est, quia etsi à Christo instituta supponatur, haud tamen supponi potest parere gratiam ex opere operato, sed solum ex opere operantis. Unde si, ut docet S. Thomas 2. 2. q. 189. art. 3. ad 3. *eandem gratiam consequuntur Religionem intrantes, quam consequuntur baptizati;* at non eodem modo consequuntur, sed prout peccatorum veniam obtinent, qui eadem eleemosynis redimunt; quod ipsissimum est S. Thomæ exemplum.

Major est difficultas de lotionem pedum, quæ tamen absit ut inter Sacramenta recenseatur, tum quia, ut bene notat Frassen art. 1. q. 5. nulla Concilia, nullæ Ecclesiasticæ institutiones, nullæ preces, nulla prorsus Carcehesis, quibus tamen maxime continetur Apostolica traditio, cæremoniam hanc Sacramentis accensent: tum quia lotio pedum, licet sit exterius rei spiritualis signum, cæteros tamen Sacramenti characteres non habet. Nam 1. Sacramentum novæ Legis debet esse signum permanens, & duraturum quamdiu durabit ipsa Religio: atqui lotio pedum nunquam in Ecclesia Christi, quæ circa fidem errare non potest, habita fuit pro signo permanenti; cum teste Ambrosio Lib. 3. de Sacram. cap. 1. lotionis hujus consuetudinem non haberet Ecclesia Romana, cuius, ait S. Doctor, *typum in omnibus sequimur*; & ubi erat in usu, libere sublata sit, prout docet S. Augustinus Epist. 55. alias 119. *ne scilicet, inquit, ad ipsum Baptismi Sacramentum pertinere videretur.* Imo vetuit Hispanica Ecclesia in Conc. Eliberitano Can. 48. ne Sacerdotes aut Clerici lavarent pedes eorum qui baptizabantur; ergo hæc verba: *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*, haud litteraliter accipienda sunt, sed metaphorice, idest pro præcepto exercendi charitatem & humilitatem, quas ea lotionem plerique Patres designatas fuisse docent; 2. signo Sacramentali annexa esse debet gratiæ promissio: atqui nihil est in discursu Christi unde certo colligi possit annexam fuisse gratiæ promissionem lotionem pedum. Hæc enim verba: *Si non laveris te, non habebis partem mecum*, non exhibent lotionem quasi ex tunc necessariam ad salutem, sed solum inobedienti Petro minantur pœnam, quæ vel in privatione beatitudinis consistat, ut volunt

aliqui Patres, vel in exclusionem ab Eucharistia mox instituenda, ut docent alii; ergo.

Inst. Verba hæc: *Si non laveris te*, &c. eo debent intelligi sensu, quo à Patribus intellecta fuere: atqui Patres prædicta verba sic intellexerunt, ut in eis agnoverint signum practicum gratiæ sanctificantis primæ vel secundæ. De cæteris enim ideo esto iudicium ac de SS. Cypriano, Ambrosio, & Bernardo: atqui ii Patres verba Christi sic intellexerunt, &c. 1. quidem S. Cyprianus. Sic ille in Tract. de ablutione pedum: *Ait Dominus, Nisi laveris te, &c. paulatim mysterii huius declaratur necessitas, quam conditio proposita inevitabilem reddit: & si cum Christo aliter partem habere non possumus, nisi ipse pedes nostros abluat... lavet & tergat, & Sacramenti huius nobis virtutem exponat. Supra diximus lotos Baptismate, eodem lavacro non indigere; sed hoc lavacrum quotidianis est excessibus institutum.*

S. Ambrosius Lib. 3. de Sacramentis cap. 1. *Audi, inquit, quia mysterium est & sanctificatio: Nisi laveris te, &c.... In Baptismate omnis culpa diluitur... sed quia Adam supplantatus à diabolo est, & venenum ei effusum est supra pedes, ideo lavas pedes, ut in ea parte in qua insidiatus est serpens, majus subsidium sanctificationis accedat, quo postea supplantare non possit. Lavas ergo pedes, ut lavas venena serpentis. Et Lib. de Mysteriis c. 6. Ideo, inquit, planta Petri abluatur, ut hereditaria peccata tollantur.*

Verum pressius nihil fingi potest, quam quod scribit S. Bernardus: hæc ille Serm. 1. in Cœna Domini: *De tribus Sacramentis, quæ satis congrua sunt huic temporis dicendum erit.... Sacramentum dicitur sacrum signum, sive sacrum secretum.... appropinquans passioni Dominus de gratia sua investire curavit suos, ut invisibilis gratia signo aliquo præstaretur. Ad hæc instituta sunt Sacramenta; ad hæc Eucharistiæ participatio, ad hæc pedum ablutio; ad hæc denique ipse Baptismus initium Sacramentorum omnium. Et infra, Ut de remissione quotidianorum minime dubitemus, habemus ejus Sacramentum, pedum ablutionem. Quæris forte unde sciam quod sit Sacramentum huius remissionis.... vis autem nosse quia pro Sacramento illud est, non pro solo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum est, Si non laveris te, &c. Aliquid igitur latet quod necessarium est ad salutem, quando nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi & Dei. Vide... si non agnoverit Petrus salutare esse mysterium, cum respondit: Domine, non tantum pedes, &c. Et unde scimus quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, & à quibus plene cavere non possumus ante mortem ablutio ista pertineat? Ex eo plane quod offerenti manus & caput pariter ad abluendum, responsum est, Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet. Ex iis sic: Ille ablutionem pedum reponit inter Sacramenta, qui ei tribuit definitionem Sacramenti, quam tribuit Baptismo & Eucharistiæ; qui eam Baptismo & Eucharistiæ comparat; qui per eam tanquam per signum visibile gratiam invisibilem conferri docet: atqui S. Bernardus lotionem pedum tribuit definitionem Sacramenti, quam tribuit Baptismo, &c.*

R. 1. Ecclesiæ fidem non ex uno aut altero Patre repeti, sed ex morali SS. Doctorum consensu, qui certe in præsentī materia non reperitur.

R. 2. Tractatum de ablutione pedum male affingi S. Cypriano; quandoquidem eruditi eum hodie tribuunt Arnolfo Abbati Bonævallis. Idem censent plures Calviniani, quos sequuntur Catholici nonnulli de Opere de Sacramentis, quod Ambrosii factum esse negant, licet eidem inesse multa, quæ ex certioribus Ambrosii libris deprompta sint, non diffiteantur.

R. 3.

R. 3. lotionem pedum in Tractatu Arnoldi Carotenensis, non sumi materialiter, sed mystice pro sensu doloris quo ablui debet homo à quotidianis excessibus. *Hoc lavacrum*, inquit, *omnia debet opera & cogitationes singulos perscrutari, & affectus per vias discurrentes, corrigere & lavare nec quidquam in vita pratermittere, quod gemitibus & suspiriis non fuerit expiatum*; ergo in hujusce Scripturæ textu ne vocula quidem est, quæ de signo sensibili, seu de exteriori pedum ablutione intelligi debeat. Et vero si exterior ablutio, qualis ad Sacramentum necessaria foret, pro quotidianis culpis instituta fuisset, fuisset & aliquis minister, qui Christi nomine pedes singulis diebus, vel saltem sapissime abluisset: atqui nullibi unquam viguit hæc praxis. Hinc Arnoldus non dicit lavandos esse pedes hominis ab homine, sed ab ipso Christo: *Lavet ille*, inquit, *& tergat*, &c. ergo de mystica solum, lotionem loquitur, quæ profecto non sufficit ad Sacramentum.

Quod spectat ad Authorem Librorum de Sacramentis, agnoscit ille quidem in Petri lotionem mysterium & sanctificationem; sed nihil profert unde colligi possit sanctificationem hanc vi ipsius pedum lotionis productam fuisse: porro de ratione Sacramenti est ut gratiam per se pariat sublati obicibus. Certe si Author ille in lotionem pedum dignitatem veri Sacramenti agnovisset, quæ potuisset ejus esse societas cum Ecclesiæ Romanæ Episcopis, qui sublata, ut ipse fateretur, hac pedum lotionem, Sacramentorum unum impie sustulissent?

Ad id quod additur ex Lib. de Mysteriis, dico tolli quidem in mente S. Ambrosii hæreditaria peccata, id est, ut ipse sibi interpret est Ambrosius in Expof. Psal. 48. n. 9, *detur qui concupiscentiam sequuntur*, tolli, inquam; per lotionem pedum, sed solum ex opere operantis.

Ad textum S. Bernardi, dist. maj. ille ablutionem pedum reponit inter Sacramenta, qui eidem tribuit definitionem Sacramenti completam; qui eam Baptismo comparat adæquate; qui per eam ut per visibile signum dicit gratiam conferri permanenter, & propria ejus efficacia, C. qui ei tribuit definitionem Sacramenti incompletam, &c. N. Itaque ablutio pedum est quidem signum exterius rei sacræ & spiritualis, nempe interioris, ut multi volunt, munditiæ, quæ necessaria est accedentibus ad corpus Christi: unde aliquid habet per quod cum Sacramentis, quæ essentialiter signa sunt, comparari possit. Verum hæc ad Sacramenti rationem non sufficiunt; quia in nova Lege requiritur ut signum illud & permanens sit, & ex opere operato gratiam producat; & in ejus applicatione forma materiam comiteretur; atqui probari non potest ex S. Bernardo pedum lotionem esse signum permanens, eamque ab ipso penes efficaciam comparari cum Baptismo & Eucharistia, &c. sicut ex eo quod ibidem dicit, originalis peccati labem olim erasam fuisse cultello circumcisionis, colligi absolute non potest, parem prorsus in mente Bernardi fuisse vim & efficaciam Circumcisionis ac Baptismi; ergo.

Inst. 1. Signum quo quotidiana peccata remittuntur, quodque non pro solo exemplo erat, sed pro Sacramento ita necessario ad salutem, ut sine eo nec ipse Petrus salvari posset, est signum permanens simul & efficax: atqui ex S. Bernardo ablutio pedum est signum & Sacramentum; quo quotidiana peccata remittuntur, &c.

R. dist. maj. quoad 1. partem. Signum quo quotidiana peccata remittuntur proprie & efficaciter, C. minus proprie, & non vi ejus intrinseca, N. Itaque in mente S. Bernardi dici potest latiori aliquo sensu, quod peccata lotionem pedum remittantur, ut & dicitur eadem remitti per Sacramentalia. Sed nec dixit, nec per transennam insinuavit S. Doctor, remissionem hanc fieri vi propria ablutionis, & ex opere operato: alioqui enim quomodo ablutio hæc fuisset tam rara, ut non nisi

semel in anno, vixque alibi quam in Ecclesiasticis Communitatibus adhiberetur.

Ad 2. part. neg. min. non enim dicit Bernardus ablutionem pedum ita esse necessariam, ut sine ea salvari non possit homo, & vi ejus salvetur; sed ait esse mysterium rei ad salutem necessariæ, obedientiæ scilicet & charitatis, quæ si Petro defuissent, nec ipse salvari potuisset. Et certe quis dicat peccata venialia, ad quorum remissionem instituta est isthæc ablutio juxta S. Bernardum, damnare hominem, si non deleantur?

Inst. 2. Cum hic non agatur de rebus ut in se sunt, sed solum de mente S. Bernardi: ablutio de qua loquitur ipse, in mente ipsius necessaria est ad salutem, posito quod remissio venialium sit pariter in mente ejus necessaria ad salutem: atqui juxta S. Bernardum remissio venialium est ad salutem necessaria; ergo & necessaria est, illa pedum ablutio, per quam solum peccata hæc deleri possunt.

Prob. min. sic ibidem loquitur S. Bernardus de his peccatis quæ *gravia* non sunt *inevitabilia*, & pro quibus, quia facile remittuntur, non oportet nos nimis esse sollicitos; sic, inquam loquitur: *impossibile est cum iis salvari: impossibile est ea dilui nisi per Jesum Christum, & à Christo*. Unde sic: Tam impossibile est, ex S. Bernardo, salvari hominem cum peccatis venialibus, quam impossibile sit venialia hæc peccata aliter dilui, quam per Jesum Christum: atqui ex S. Bernardo & ex omnibus, prorsus impossibile est venialia peccata *dilui nisi per J. C.* ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. maj. impossibile est hominem salvari cum venialibus, si ea contemnat, & iis abstinere nolit, quia parva sunt, C. impossibile est absolute, N. Utraque solutionis pars constat ex objecto loco; 1. enim S. Bernardus, ait peccata hæc non esse *ad mortem*, & vetat ne nimis propter ea solliciti simus; ergo nec supponit ea per se causam esse damnationis, nec propter ea Sacramentum institui debuisse; 2. sic loquitur idem mellifluus Pater: *Veruntamen nemo contemnat, aut parvipendat; impossibile enim est cum iis salvari*. Et clarius Serm. 1. de Conversione S. Pauli: *Nemo dicat in corde suo, Levia sunt ista non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus minimisque peccatis; hæc est enim impoenitentia, hæc blasphemia in Spiritum S. blasphemia irremissibilis*; ergo non judicavit S. Doctor expertes esse salutis qui peccarent venialiter, sed solum qui peccata venialia contemnerent, &c.



CAPUT II.

De causis Sacramentorum.

Causa multiplex apud veteres Theologos: alia efficiens, quæ vel est primaria, & institutrix dicitur; vel secundaria, & vocatur ministerialis: alia materialis, quæ vel intrinseca est, & consistit in materia & forma ex quibus exurgit totum Sacramentale; vel extrinseca, & subjectum nuncupatur: alia demum finalis, quæ in fine & effectibus Sacramenti consistit. De hac dicemus capite sequenti; de ceteris hic dicendum.

ARTICULUS I.

De causa efficiente Sacramentorum.

UT efficiens Sacramentorum causa plene expendatur, agendum est 1. de Sacramentorum Authore, 2. de eorumdem Ministro.

SECTIO PRIMA.

De Authore Sacramentorum.

Circa Sacramentorum Authorem duo quaruntur, 1. an Deus singula Sacramenta per seipsum instituerit; 2. an creaturae largiri potuerit facultatem ea instituendi.

Circa primum, constat 1. antiquae Legis Sacramenta à Deo immediate instituta esse. Patet id de Circumcisione ex c. 17. Genes. de Agno paschali ex c. 12. Exodi, de Sacerdotali consecratione ex Levit. 8. Et vero si innumerabiles minutioris momenti caeremonias per seipsum instituere voluerit Deus, ut indicat toties repetitum illud in Scriptura: *Locutus est Dominus ad Moysen*; qui fiet ut non instituerit Sacramenta, quae caput sunt Religionis? Non ergo dicitur Lex Joan. 1. *Per Moysen data*, quia ab eodem instituta sit, sed quia promulgata.

Constat 2. apud omnes quaedam saltem novae Legis Sacramenta à Christo immediate instituta fuisse, puta Baptismum & Eucharistiam; sed ambigitur an idem de omnibus dicendum sit. Senserunt enim Hugo Victorin. & Magister Sentent. Lib. 4. dist. 23. Extremam-Unionem à S. Jacobo fuisse institutam. Alensis vero Confirmationem diu post Apostolorum tempora in Meldensi Concilio anni 847. inductam esse censet; quae ab opinione non abhorret S. Bonaventura in 4. sent. dist. 1. art. 1. Sit.

CONCLUSIO I. Christus omnia Legis novae Sacramenta instituit immediate.

Prob. 1. qui Ecclesiam fundavit, censendus est columnae ejus posuisse, nisi aliud ex Scriptura vel Traditione certo constet: atqui Christus indubie fundavit Ecclesiam; cujus, ex omnium confesso, Sacramenta bases sunt & columnae. Aliunde vero nec ex Scriptura nec ex Traditione probari potest fundamenta haec ab alio quam ab ipso Christo posita fuisse; ergo.

Confirm. Si Apostoli Sacramenta quaedam instituisent, jam institutores essent, non meri dispensatores mysteriorum Dei; atqui tamen S. Paulus, ubi etiam Apostolicam dignitatem maxime commendat, *Sic nos*, inquit, *existimet homo ut Ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.* & iterum: *Quid est Apollo, quid vero Paulus? Ministri ejus cui credidistis*; ergo.

Prob. 2. ex Trid. Sess. 7. Can. 1. ubi sic: *Si quis dixerit Sacramenta nova Legis non fuisse omnia à J. C. D. N. instituta, anathema sit*: atqui in usu communi, à quo non nisi gratis fingi potest recessisse sacram Synodum, illud quis instituisse dicitur, quod immediate & per seipsum instituit. Unde nec Concilia nec Patres nec Theologi à Christo esse dicunt ea, quae etiam ex commissione Christi instituta sunt immediate ab Ecclesia; ut patet de censuris, de jejuniorum ac festorum legibus; ergo.

Confirm. Si quae ab Ecclesia per potestatem sibi à Christo concessam instituta sunt, possent dici simpliciter ab eodem Christo instituta, jam ritus qui in distribuenda Eucharistia servari solent, à Christo instituti dicerentur; cum ab Ecclesia per solam Christi potestatem instituti fuerint: atqui tamen Tridentini PP. cum ritus illos à Protestantium ludibriis defendunt, Sess. 21. c. 2. ajunt solum eosdem ab Ecclesia institutos fuisse; ergo.

Confirm. 2. ex Sess. 14. cap. 1. ubi sic loquuntur iidem Patres: *Instituta est sacra Unctio infirmorum, tanquam vere & proprie Sacramentum novi Testamenti à Christo D. N. apud Marcum quidem insinuatam, per Jacobum autem Apostolum... fidelibus commendatum ac promulgatum*: atqui Sacramentum quod tantummodo fidelibus commendatum est & promulgatum à S. Jacobo, ab eodem institutum non fuit; ergo.

Prob. 3. quia nemo veterum Patrum per priora 12. Ecclesiae saecula docuit Apostolis concessam fuisse potestatem instituendi Sacramenta. Imo Ambrosius, aut quivis alius Au hor Librorum de Sacramentis, *Anchor*, inquit, *Sacramentorum, quis est nisi Dominus Jesus?* & Augustinus Lib. de vera Relig. Ubi, inquit, *venit tempus gratiae, ab ipsa Dei Sapientia homine assumpto... pauca Sacramenta saluberrima constituta sunt.*

Obj. 1. Christus Apostolos mittens, sic eos alloquitur Joan 20. *Sicut misit me vivens Pater, & ego misso vos*; atqui Deus Christum misit cum potestate instituendi Sacramenta; ergo.

R. dist. maj. Christus Apostolos misit, sicut eum miserat Pater, idest misit eadem potestate, C. idest misit cum eadem potestate, N. Alioqui enim sicut remittebat Christus peccata sine ullius Sacramenti ope, sic & ea extra Pœnitentiae Sacramentum remittere potuissent Apostoli, quod nemo dixerit.

Obj. 2. S. Augustinus Lib. 3. de Doctr. Christi c. 9. loquens de Sacramentis Legis novae, hæc habet: *Quaedam pauca pro multis, eademque factu facillima... ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina*; sed quae ab Apostolis & à Christo tradita sunt, à solo Christo instituta non fuere; ergo.

R. dist. maj. Christus & Apostoli Sacramenta tradidere aliter & aliter, C. eodem modo, N. Itaque Christus & Apostoli Sacramenta tradiderunt, sed diversimode; Christus nimirum ut author, Apostoli tanquam præcones; Christus id præscribendo quod essentiale est, Apostoli caeremonias ad majorem solemnitatem adjungendo.

Inst. idem Augustinus Ep. 34. ad Januarium; *Christus*, inquit, *Sacramentis numero paucissimis... societatem novi populi colligavit; sicuti est Baptismus, communicatio Corporis & Sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis Canonicis commendatur... Illa autem quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum Orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis... commendata atque statuta retineri*: atqui non omnium Sacramentorum institutio scripta est, prout de Matrimonio fateatur Estius, & cum eo alii plures; ergo.

R. neg. min. à quâ expedient se ut poterunt Estii sequaces. Interim dico per ea quae juxta Augustinum ab Apostolis vel Conciliis statuta sunt, intelligi generalia Ecclesiae præcepta, quae ubique locorum servantur, Sicuti, ait S. Doctor, *quod Domini passio & resurrectio, &c. anniversaria solemnitate celebrentur.*

Obj. 3. Christus non est institutor nisi Eucharistiae, juxta illud citati Sermonis de ablutione pedum: *Ipse summus Sacerdos sui est Sacramenti author & institutor; in ceteris homines Spiritum sanctum habuere doctorem*; ergo.

R. neg. ant. & dico per has voces sui Sacramenti, intelligi quodlibet Sacramentum; quia alioqui nec Baptismum quidem immediate instituisset Christus, quod à Protestantibus perinde ac à Catholicis negatur; per hæc vero verba, *in ceteris*, &c. intelligi vel sacros Codices, quos dictante Spiritu sancto exaravere Apostoli; vel immobilia quaedam præcepta circa Sacramentorum administrationem; ut quod parvuli baptizari possint; quibus quidem præceptis nihil addi, nihil subtrahi, nihil potest corrigi, vel mutari, prout ibidem loquitur citatus Author, quem jam monuimus male cum S. Cypriano confundi.

Quæres 1. an de fide sit Christum immediate instituisse Sacramenta.

R. negat. cum Soto, Estio, & aliis passim: 1. quia nihil erui potest ex verbo Dei scripto vel tradito, quod immediatam institutionem invicte probet; 2. quia Tridentina Synodus ubi de Sacramentorum institutione agit, de industria abstinet ab iis vocibus quae immedia-

ram Christi actionem exprimerent; tantumque, cum de Extrema-Untione loquitur, ait eam Marci 6. insinuatam fuisse. Adde quod hujus Concilii Patres in id incubuerint unum, ut Pseudoreformatorum hæreses proseriberent; non ut vellicarent opiniones salva fide inter Catholicos controversi solitas. Fatendum tamen cum Juenin, eo usque invaluisse immediatæ institutionis opinionem, ut vix effugerent temeritatis notam, quia ab ea etiamnum recederent. Multo gravius peccaret, quicum Alensi institutionem Confirmationis ad plura post Christum sæcula differret. Unde Frassen suorum defensor, sed sed sagax, nitide hic de Alensi & Bonaventura illud ait quod de Cypriano Augustinus Lib. 2. contra Crescon, cap. 30. *Non accipio quod de baptizandis hereticis & schismaticis B. Cyprianus scripsit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro qua B. Cyprianus sanguinem fudit.*

Quæres 2. an Christus Sacramenta instituerit non solum ut Deus, sed & ut homo.

R. affirmat. duplex enim distinguitur potestas, alia authoritatis, quæ etiam suprema dicitur & independens; alia excellentiæ, quæ licet suprema non sit, habet tamen prærogativas singulares. Per priorem instituit Sacramenta ut Deus; per posteriorem ut homo. Præcipue autem hujus excellentiæ potestatis dotes sunt, 1. quod Sacramenta vim suam habeant ex meritis Christi condignis; 2. quod Sacramenta per invocationem nominis ejus, ejusque vice & autoritate celebrentur & conficiantur; 3. quod effectus Sacramentorum independentes à Sacramentis ponere potuerit. His è principiis facile sequitur.

CONCLUSIO II. Non potuit communicari puræ creaturæ relative ad Sacramentorum institutionem potestas, qualis fuit in Christo: potuit tamen hæc communicari creaturæ in gradu inferiori.

Prob. 1. pars. Potestas Christi fuit & authoritatis & excellentiæ: atqui neutra puræ creaturæ communicari potuit. Non prima, hæc enim omnimodam dicit independentiam, quæ ne ipsi quidem Christo ut homini competit. Non secunda, quia hæc supponit meritum stricte rigorosum, ac proinde fundatum in unionem hypostaticam: porro implicat meritum hujusmodi utpote theandricum in pura creatura reperiri.

Prob. 2. pars, quam docet S. Thomas hic q. 64. art. 4. 1. ex S. Augustino Tract. 5. in Joan. n. 7. ubi sic legere est: *Potuit Dominus N. J. C. si vellet dare potestatem alicui servo, ut daret Baptismum suum tantam vice sua, & transferre à se baptizandi potestatem... & tantam vim dare Baptismo translato in servum, quantam vim haberet Baptismus datus à Domino. Hoc noluit ideo, ut in illo esset spes baptizatorum... & ne tot essent Baptismata, quot essent servi.* Ubi Sanctus Pater docet puros homines de facto baptizare ut ministros, de possibili vero potuisse baptizare per potestatem, quæ idem operaretur ac potestas Christi; & quæ proinde Sacramenta institueret.

Prob. 2. cui communicari potest facultas gratiam sacramentalem merendi saltem de congruo, eamque sensibilibus signis alligandi, aut conferendi independentes ab iisdem signis, ei communicari potest facultas instituendi Sacramenta: atqui potest Deus puro homini tribuere tantam gratiam, ut ipse eam pro aliis mereatur, eandemque vel conferat per se, vel dependentes à signis quæ instituerit, & quæ ad nominis sui invocationem sanctificentur; ergo.

Obj. 1. Ille solus Sacramenta instituere potest, qui potest largiri gratiam: atqui solus Deus potest gratiam largiri, juxta id Psalm. 83. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.*

R. dist. min. solus Deus ut causa principalis potest gratiam largiri C. solus Deus, ita ut creaturam puram potestatis hujus executricem facere non possit, N. Potest enim, ait Augustinus, *transferre à se in servum baptizandi potestatem.*

Inst. Non potest Deus facere creaturam cujus ad imperium gratiam dare teneatur: atqui in hypothese nostra Deus ad imperium creaturæ gratiam largiri teneretur.

R. neg. min. non enim proprie obedit creaturæ, qui solum quas ipse constituit leges sequitur: hoc autem faceret Deus, & nihil ultra; ergo non aliter obediret homini, quam obedierit Josue, cum ad ejus vocem cursum solis compressit & moratus est.

Obj. 2. Justificatio impii, quæ fit per Sacramenta, majus est quid quam creatio cæli & terræ, ex Augustino Tract. 72. in Joan. atqui Christus non potuit creaturæ tribuere vim creandi cælum & terram; ergo nec eidem tribuere potuit vim justificandi per Sacramenta.

R. dist. maj. justificatio impii est quid creatione majus ex parte facti, quia hæc ad esse naturale terminatur, illa ad formam supernaturalem, C. ex parte modi, N. Quia enim in creatione *ex nihilo fit aliquid*, idcirco maximum opus est creationis, ut docet S. Thomas 1. 2. q. 113. art. 9.

SECTIO SECUNDA.

De Ministro Sacramentorum.

UT præambulæ quædam minoris momenti quæstiones solvantur,

Dico 1. Minister Sacramenti secundum Legem Dei ordinariam est solus homo viator, non tamen quilibet cujuslibet.

Prob. 1. pars contra Lutherum, qui in Libro de Missa privata edito an. 1534. docet diabolum in corpore humano baptizantem, consecrantem, &c. sacramentaliter operari. Prob. inquam 1. quia solis hominibus dictum est Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptizantes eos.* solis Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem,* solis Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Unde Apostolus Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur... ut offerat dona & sacrificia pro peccatis.*

Prob. 2. ex S. Chrysostomo, qui in re obvia plus satis fuerit. Sic ille Lib. 3. de Sacerdotio: *Qui terram incolunt... potestatem acceperunt, quam neque Angelis, neque Archangelis dedit Deus: neque enim illis dictum est, Quaecumque ligaveritis, &c.*

Hinc si quandoque Angeli assumpto corpore Eucharistiam ministraverint, ut ferunt veteres historiae, dicendum est eos haud quidem hostiam consecrasse, sed consecratam adhibuisse. Imo nequidem Sanctus, olim Sacerdos, consecrare posset; quia etsi manet in eo character quoad ornatum, non tamen quoad usum.

At, inquires, tam potest diabolus conficere Sacramenta, quam id possint diaboli membra, ut Judas, & impii quique Sacerdotes: atqui diaboli membra, &c.

R. neg. maj. mali enim Sacerdotes non desinunt esse Ministri Christi, quia ad id consecrati fuere: at vero demones nusquam in Christi Ministros consecrati sunt.

Prob. 2. pars contra eundem Lutherum, qui in Libro ad Pragenses de instituendis Ministris Ecclesiæ sic loquebatur an. 1523. *Sacerdos in novo præsertim Testamento non fit, sed nascitur, non ordinatur, sed creatur. Nascitur autem in Baptismo, suntque prorsus omnes Christiani Sacerdotes.* Prob. inquam 1. quia in Lege Christi, quæ alia quacumque sanctior est & ordinatio, licitum id esse nequit, quod grande fuisset piaculum in veteri Lege: atqui quod quilibet sibi credidisset inesse Sacerdotii potestatem, grande fuisset scelus in veteri Lege. Hinc Oziam Sacerdotalia munia usurpantem his verbis amare carpebant Levitici Sacerdotes II. Paralip. 26. *Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad ejusmodi ministerium. Egredere de Sanctuario; ergo quod cuilibet Christiano Sacerdotalis potest-*

potestas attribuitur, grande est scelus in Lege Christi, in qua, teste Paulo Hebr. 5. *nemo sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.*

Prob. 2. ex Trid. Sess. 7. Can. 10. ubi sic: *Si quis dixerit Christianos omnes in verbo & in omnibus Sacramentis habere potestatem, anathema sit.*

Hæc pluribus non prosequor, quia suum singulis Sacramentis Ministrum adscribam in decursu, & objectiones contra Ecclesiæ fidem moveri solitas pro modulo discutiam.

Dico 2. Minister Sacramenti in usu positi, ad ejus effectum vere & active suo modo concurrat.

Prob. 1. qui vere, licet instrumentaliter, remittit peccata in confessione, & gratiam confert in Ordinis Sacramento, ille suo modo vere concurrat ad effectum Sacramenti: atqui utrumque facit Minister Sacramentorum; remittit enim peccata, Joan. 20. & gratiam confert in ordinatione, II. Timot. 1. v. 6.

Prob. 2. qui est causa actionis, causa est effectus quem actio producit: atqui Minister Sacramenti causa est actionis sacramentalis, quæ sacramentalem effectum producit; ergo & effectus causa est.

Dixi, *Sacramenti in usu positi*, quia Minister Eucharistiæ, quæ id habet proprium ut in re permanenti, non autem in usu seu actione transeunte consistat, non concurrat ad gratiam quam parit Eucharistia; cum sit tantum causa applicans, & conditio sine qua non. Quamquam sicut medicus dicitur causa sanitatis, cum applicat medicamentum, sic & utrumque causa gratiæ dici potest qui Eucharistiam administrat.

Dixi iterum, *suo modo*; quia, ex S. Thoma q. 64. art. 1. *eadem est ratio Ministri & instrumenti*, seu signi sacramentalis: atqui instrumentum licet vere concurrat ad effectum sacramentalem, est tamen causa solum instrumentalis; ergo idem de Ministro dicendum est, cum nec ipse, nec ejus actio ex se, sed ab agente principali vim habeat producendi effectum Sacramenti, gratiam scilicet & characterem. Sola ergo utriusque causa absolute principalis est Deus, juxta id Rom. 8. *Deus est qui justificat.* Causa vero principalis meritoria est Christus, fons & origo justitiæ totius; quique vim meritoriam causæ non aliunde habet, sed à se ipso.

His obiter præmissis tria manent fufius expendenda, 1. an Ministro inesse debeat probitas; 2. an fides; 3. an & quæ intentio.

PUNCTUM PRIMUM.

De probitate Ministri.

Videndum hic 1. an malus Minister qui in forma communi Sacramentum conficit, idem valide conficiat; 2. an licite; 3. an à malo Ministro Sacramenta recipi possint, & peti. Quæ triplici Paragrapho exequemur.

§. I. An malus Minister valide conficiat Sacramenta.

Donatistæ sic nuncupati vel à Donato *Casarum trigarum* in Numidia Episcopo, vel ab alio Donato Majorini successore, ut sub aliqua pietatis specie recederent à communione Cæciliani Episcopi Carthaginensis, palam propugnavit consecrationem ejus nullam esse & irritam, ut quæ facta esset à Felice Aptungitano, quem calumniose causabantur in persecutione Diocletiana circa an. 303. Libros sacros tradidisse. Erroris, qui tot annos Africanam, imo totam Ecclesiam misere defatigavit, fundamentum illud erat, irrita esse Sacramenta non ab hæreticis modo sed & à peccatoribus collata. Et id quidem assertum primo de peccatoribus etiam occultis, ad peccatores publicos deinceps restrinxere, prout colligere est ex Augustino Lib. 2. contra Crescon. c. 28. & Lib. 2. contra Epist. Parmeniani c. 13.

Eundem errorem amplexi sunt sæculo Ecclesiæ 11. Henriciani seu * Apostolici, Valdenses, Albigenes; Vviclefistæ sub finem sæculi 14. ac demum sæculo 16. Anabaptistæ. Contra quos omnes sit.

CONCLUSIO. Valent Sacramenta à Ministro etiam improbo rite confecta. Est de fide, secundum id Concilii Tridentini Sess. 7. Can. 12. *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia quæ ad Sacramentum conficiendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema sit.*

Prob. 1. valent Sacramenta ab hæreticis rite confecta, ut patebit ex dicendis Puncto seq. atqui non valent, nisi valerent confecta à peccatoribus. Quandoquidem peccatores sunt hæretici, qui Christum persequuntur in membris, ejusque tunicam sacrilege discindunt; ergo.

Prob. 2. ex Augustino qui ex professio Doctrinam hanc tradit Tract. 5. in Joan. ubi postquam principii loco statuit n. 5. *aliud esse baptizare per ministerium, aliud vero per potestatem*, sic pergit: *Baptisma tale est, qualis est ille in cujus potestate datur; non qualis est ille per cujus ministerium datur. . . . non exhorreat columba ministerium malorum, respiciat Domini potestatem.* Quid tibi facit malus Minister, ubi bonus est Dominus? & n. 18. *Quod dabatur à Paulo, & quod dabatur à Petro, Christi est; & si datum est à Juda, Christi erat.* Dedit Judas, & non est baptizatum post Judam; dedit Joannes, & baptizatum est post Joannem: quia si datus est à Juda Baptismus, Christi erat, qui autem à Joanne datus est, Joannis erat. . . . Non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam; quia columbam attendo per quam mihi dicitur, *Hic est qui baptizat.* Unde sic non autoritatis, quæ manifesta est, sed rationis argumentum efformo: Ut Sacramentorum efficacia non pendeat à mala Ministri dispositione, sufficit ut eorum Minister non agat nomine proprio, sed nomine alterius, qui independentem à qualibet Ministri dispositione operari possit & velit: atqui Minister Sacramentorum non agit nomine proprio, sed Christi. Hic enim est qui baptizat; nec quisquam præter eum potest mundum facere de immundo conceptum semine. Aliunde vero potest & vult independentem à qualibet Ministri dispositione operari. Potest quidem, quia omnia potest; vult vero quia bonus est; nec ut bonus & infinite bonus providisset creaturæ suæ, si sortem ejus ab improbitate Ministri fere semper incognita suspendisset. Quomodo, aiebat Augustinus Lib. 1. contra Lit. Petilian, *securi erant, si conscientia dantis attenditur, quæ latet oculos accepturi?*

Confirm. Se habent Sacramenta ut semen & instrumentum gratiæ: atqui semen, si fertili terræ committatur etiam ab immunda manu, fructum indubie parit. Idem est de instrumento: Quod enim corpus medici, quod est instrumentum animæ habentis artem, sit sanum vel infirmum, nihil facit ad vim medicinæ, ut solide notat S. Thomas hic q. 64. art. 3. ergo.

Confirm. 2. Potestas Sacramenta conficiendi est gratia gratis data, id est per se ordinata ad alterius salutem; atqui gratia hujusmodi non tollitur per peccatum: tum quia Caiphas, licet impius, verè prophetavit, quia Pontifex erat; tum quia multi in nomine Christi ejiciunt demonia, & virtutes multas faciunt, qui tamen operarii sunt iniquitatis, Matth. 7. ergo.

Prob. 3. ex Nicolao I. in responsione ad consulta Bulgarorum cap. 71. ubi sic: *Sciscitantibus vobis, si à Sacerdote, qui. . . comprehensus est in adulterio. . . debeat communionem suscipere, necne: respondemus, Non potest aliquis quantumcumque pollutus sit, Sacramenta divina pollueri, quæ purgatoria cunctarum re media cogitationum existunt. Non potest solis radius per cloacas & latrinas transiens, aliquid exinde contaminationis attrahere, &c.* Quæ verba thesim nostram & continent & probant.

Prob.

Prob. 4. ex definitione Concilii Constantiensis à quo Sess. 45. damnata est isthæc Vv. l. si proposition. 4. *Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non conficit non consecrat, non baptizat*

Obj. 1. Oleum peccatoris sanctificare non potest, nec potest quis ab immundo mundari, secundum id Psal. 140. *Oleum peccatoris non impinguet caput meum;* & Eccli 34. *Ab immundo quis mundabitur:* atqui Sacramenta in manu impiorum sunt oleum peccatoris; & qui per ea mundaretur, ab immundo mundaretur; ergo.

R. neg. min. & dico Sacramenta oleum esse Christi, non autem peccatoris: unde qui mundatur, non ab immundo, sed à Christo ipso mundatur, qui tam per immundi ministerium mundare animas potest, quam per infirmi medici pharmacum sanare corpora. Ceterum in Psal. 140. non agitur de unctione sacramentali, sed de periculosus adulatorum blanditiis, quibus misericordem Justorum iram præponit vates regius: *Corripiat me, inquit, Justus in misericordia: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Ita notat Augustinus Lib. 2. contra Parm. cap. 10.

Obj. 2. Matth. 7. sic loquitur Christus: *Namquid colligunt de spinis uvas, aut de tribulis ficus.* Et iterum: *Non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere.* Unde sic: Si actio mali Ministri pareret gratiam, jam colligerentur de spinis uvæ, de tribulis si us, de arbore mala fructus boni; atqui ex Christo colligi non possunt, &c.

R. dist. maj. si actio mali Ministri prout est formaliter Ministri, pareret gratiam, C. maj. si actio mali Ministri, prout est actio Christi nomine exercita, N. maj. Itaque actio hominis hominem baptizantis, non regenerat prout actio quædam mere humana, sed prout vim sanctificandi habet à Christo. Quod ergo innocens sit aut reus qui baptizat, nihil facit ad vim & effectum Baptismi: Alioquin, ait ibid Augustinus c. 6. *si ex innocentia baptizatis expectatur ut fiat innocentia baptizati, tanto erit quisque innocentior, quanto innocentiores, à quo baptizetur, invenerit; & tanto ipse minus erit innocens, quanto & ille à quo baptizatur.* Imo nec ullatenus erit innocens, si ab occulto peccatore baptizetur; & is enim est arbor mala. Ita idem S. Doctor, c. 8. contra juniores Donatistas, qui collatum à peccatore secreto Baptisma non rejiciebant.

Inst. 1. Ut actio impii sub nullo respectu possit parere gratiam, sufficit ut actio impii desinat esse actio Christi: atqui actio impii, eo ipso quo talis est, desinit esse actio Christi. Prob. min. Ea solum actio censeretur potest actio Christi, quæ legitime & secundum præscriptum legis exercetur, tam quoad Ministrum, quam quoad materiam, formam & intentionem; atqui actio impii non fit quoad Ministrum legitime & secundum præscriptum legis, sed directe contra legem. Prob. min. ex Levit. 21. ubi sic: *Homo qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium ejus;* ergo.

R. ad 1. neg. min. quæ si vera sit, desiere, antequam à Christo abrogarentur, sacrificia Mosaica, utpote ab impiis Sacerdotibus oblata; nec audiendi erant, qui sedebant super cathedram Moysis, utpote qui moribus essent depravatis; quod ipsi Christo repugnat.

Ad 2. dist. min. actio impii non fit legitime, idest licite, quoad Ministrum. C. non fit legitime, idest valide, N. Itaque, ait Augustinus in Joan. ubi supra, *omnes dicimus, quia justos oportet esse tanti judicis Ministros: ut si noluerint esse justi, qui in cathedra Moysis sedent, securum me facit Magister meus, de quo Spiritus dixit: Hic est, qui baptizat... Non timeo adulterum, non timeo ebriosum, &c.* Quare porro? quia nunquam probabitur eum qui sanctitate caret, carere perfe-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II,

ctione ad substantiam ministerii essentialiter requisita: unde etsi dubio procul peccabat, qui habens maculam offerebat panes Deo, nullibi tamen statuitur oblationem ejus irritam fuisse; nec quia irrita fuisset in veteri Lege, statim pro irrita haberi deberet in Lege nova.

Inst. 2. Actio quæ sub aliquocumque respectu esset actio Christi, eatenus esset actio vera, non mendax; mundans non polluens: atqui actio Ministri improbi non est actio vera sed mendax, &c. Prob. min. ex S. Ambrosio Lib. de initiandis cap. 4. ubi ait: *Est in aliquibus aqua mendax: non sanat Baptismus perfidorum: non mundat, sed polluit.* Consonat id Innocentii I. Epist. 18. ad Alexandrum, quam refert Gratianus 1. q. 1. c. 17. *Qui perfectionem spiritus, quam acceperant, perdidit, non ejus dare plenitudinem possunt (qua maxime operatur in Ordinationibus) quam per suam perfidiam perdidit... Qui honorem non habuit, honorem dare non potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in dante: sed damnationem quam habuit, per pravam manus impositionem dedit.* Imo id ipsum premente evidentia tandem aliquando agnovit Augustinus: *Mali Ministri, ait Lib. 3. de Bapt. c. 18. remissionem peccatorum non dant; nec proinde gratiam.*

R. dist. min. actio improbi Ministri, qui contra essentielles Sacramentorum ritus peccat, est mendax & polluit, nedum sanat, C. actio improbi Ministri rite administrantis, subd. est mendax, id est nullum habet effectum ex parte ipsius Ministri, C. est mendax ratione subjecti cui applicatur, iterum dist. est mendax ob pravam subjecti dispositionem, C. est mendax simpliciter & ratione sui, N. Itaque loquitur Ambrosius de hæreticis qui Baptismum in aliena, eaque pessima forma conferebant, & merito dicit Baptismum hunc non mundare. Loquitur Innocentius I. de his qui citra necessitatem scientes & volentes ordinabantur ab hæreticis; & merito statuit impiam hanc ordinationem non honoris salutisve sed damnationis fontem esse; de quo alibi. Loquitur demum Augustinus de personali, ut ita loquar, merito actionis Ministri mali; & jure quidem decernit actionem hanc utpote sacrilegam, nihil prometeri gratiæ. Verum non ideo negat actionem illam, prout est Christi, & Christi nomine exercetur, esse efficacem; imo diserte astruit contrarium his Libri 2. contra Parmenianum verbis: *Omnia Sacramenta, cum obsint indigne tractantibus, prosunt tamen per eos dig-ne suscipientibus.*

Inst. Afferendo totum Augustini textum sic ille: *Ipsius Cyprianus temporibus baptizabant avari & turpilucris, remissam tamen peccatorum non dabant quæ per orationes Sanctorum, id est per gemitus columba datur. Non enim raptoribus & feneratoribus diceret Dominus, Si cui dimiseritis peccata dimittentur illi, &c.* Unde sic: Ea Sacramenta non valent, quæ ne in is quidem qui pertinent ad Ecclesiæ pacem, effectum suum seu remissionem peccatorum operantur: atqui Sacramenta ab impiis collata, ne in iis quidem qui ad Ecclesiæ pacem pertinent, effectum suum operantur. Remissa enim peccatorum per eos tantum producit, quibus dictum est, *quorum remiseritis peccata:* atqui ex S. Augustino. nec raptoribus nec feneratoribus dictum fuit, *Quorum remiseritis peccata, &c.* sed soli columbæ; ergo.

R. ad 1. dist. min. Sacramenta ab impiis collata, non operantur remissionem peccatorum, ut bonum impii Ministri proprium, sed ut alienum, quod nempe pertinet ad Ecclesiæ pacem, seu columbam, quæ in bonis, ut in nobiliori sui parte præcipue consistit, C. non operantur remissionem peccatorum, quasi inutile sit & invalidum mali Ministri ministerium, N. Itaque non differt à nobis Augustinus nisi forte quoad terminos: totus enim in objecto loco est ut contra Donatistas probet valuisse temporibus Cypriani Baptismum ab impiis, b avaris

avaris & feneratoribus datum. Cum ergo dicit remissionem peccatorum ab impiis non dari, sensus non est quod inane sit & irritum mali Ministri ministerium, sed quod huic Ministro tribui non debeat productio gratiæ; quia juxta stylum Augustini, remissio peccatorum, solius est Ecclesiæ seu columbæ operatio.

Ad 2. dist. non est dictum impiis Ministris, quorum remiseritis, quasi bona effectio ipsis attribuenda sit, C. non est dictum, quasi actio ministerii eorum sit invalida, N. Itaque si Augustinum intelligere volumus, distinguere debet Minister & actio ejus à bona effectione, quæ actionem hanc subsequitur: actio Ministri valida est; idque vel admittit Augustinus, vel nihil in prolixis suis adversus Donatistas lucubrationibus probavit. Verum effectio, puta peccatorum remissio non ideo in Augustiniana phrasi tribuenda est malo Ministro; quia juxta S. Doctorem gratia nonnisi Deo aut columbæ gemitibus attribui debet; atqui juxta Augustinum non gemit cum columba, qui columbæ pietatem non habet; ergo juxta Augustinum bona effectio, seu productio gratiæ malo Ministro tribui non debet, etsi valeat nec debeat iterari Sacramentum à malo Ministro collatum.

Obj. 3. Actio vi cujus Deus gratiam confert, est à Deo ut à speciali motore: atqui actio sacrilega mali Ministri, nec est nec esse potest à Deo ut à motore speciali; ergo.

R. dist. min. actio sacrilega nec est nec esse potest à Deo prout sacrilega, C. prout actio simpliciter, id est prout ritus à Christo institutus, & positus à Ministro, abstrahendo an bene vel male, N. Itaque motio divina in actione mali Ministri id omne & solum attingit, quod causalitati vel motioni divinæ subjacere potest; ergo cum actio hæc prout est ens ad hunc vel illum finem institutum, divinæ operationi subjacere possit, non autem prout sacrilegii deformitatem importat, necessum est ut à Deo attingatur sub priori respectu, nullatenus autem sub posteriori. Vide quæ fusius diximus ubi de essentia peccati.

§. II. An peccet malus Minister Sacramenta conferendo.

Antequam definiamus an peccet malus Minister, quoties Sacramenta dat vel conficit, not. duplicem esse Ministrum, alium ex officio, seu solemnitatis, qui & ordinarius dicitur; alium necessitatis, qui extraordinarius nuncupari potest. Primus ille est, qui Sacramenta non conficit, nisi quia ad id specialiter consecratus est, aut ab Ecclesia deputatus. Secundus ille est, qui eadem Sacramenta nonnisi in alterius defectum conficit aut administrat, ut obsterix absente Sacerdote baptizat infantem. His positis, sit.

CONCLUSIO. Peccat mortaliter per se loquendo, saltem qui ex officio Sacramenta in statu peccati mortalis conficit, vel administrat.

Prob. 1. ex Scriptura. Levit. 21. *Sancti erunt Sacerdotes Deo suo, & non polluent nomen ejus: incensum enim & panes Dei sui offerunt. & ideo sancti erunt.* Unde sic: Graviter peccant qui polluant nomen Domini: sed qui destituti sanctitate altari inserviunt, polluant nomen Domini; ergo.

Et cap. 22. *Omnis qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt in quo est immunditia, peribit coram Domino: Ego Dominus: atqui poena tam gravis grave peccatum supponit; Quanto magis ergo putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit & Spiritui gratia contumeliam fecerit: ut ii faciunt qui sancta non tractant sancte.*

Isaiæ ult. *Facinorosus qui sanctificat mihi vitulum, quasi canem animal immundum occidat, & qui offert thymum in memoriam quasi blasphemus: ergo cum myste-*

ria nostra legalibus longe sanctiora sint, longe gravius peccare oportet, qui eadem impia manu coinquinat. Hinc Apostolus per Titum & Timotheum sollicite monet Episcopos, Presbyteros & Diaconos ut ministrent in conscientia pura, *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. I. Timot. 3. Oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem. Tit. 1. Diaconi probentur primum, & sic ministrent, nullum crimen habentes.*

Prob. 2. ex Traditione. Augustinus Tract. 5. in Joan. *Ego dico, & omnes dicimus, quia justos oportet esse tanti Judicis Ministros; erat ergo hæc unanimis omnium sententia: & citato jam contra Parmenianum loco, Omnia Sacramenta cum obsint indigne tractantibus, &c.* quibus consonat id Nicolai I. ad Bulgaros: *Unde aliis commodum exhibet malus Minister, inde sibi dispendium præbet.*

S. Gregorius Lib. 1. Epist. 24. *Necesse est ut munda sit manus, quæ diluere sordes curat: scriptum est, Mundamini, qui fertis vasa Domini.*

Gregorius IX. cap. *Quasitum* 17. De temporib. ordinat. interrogatus de Sacerdotibus aliisque Clericis, quorum occulta erant crimina, respondet eos, si non penituerint, monendos esse, & sub interminatione divini judicii obtestandos, ut in testimonium suæ damnationis, in susceptis Ordinibus non ministrent: quæ verba grave scelus indicant. Hinc idem Pontifex c. 10. *De cohabit. Clericor. &c.* declarat Clericum quemlibet pro mortali peccato quod seipsum esse suspensum. Hinc etiam Rituale Romanum jussu Pauli V. editum sic præscribit: *Sacerdos si fuerit sibi mortalis conscius, quod absit ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere. Cur porro, quia etsi Sacramenta ab impuris coinquinari non possint impure tamen & indigne ea ministrantes in æterna mortis reatum incurrunt.* Idem docent Catechismus Romanus p. 2. c. 1. n. 17. & S. Carolus Borrom. in Institutionibus suis: unde liquet quam caute & sancte vivere debeant Parochi, ceterique Sacerdotes, qui omni fere temporis momento ad conferenda Sacramenta vocari possunt.

Prob. 3. ratione. Qui Sacramentum conficit aut administrat, gerit personam Christi; sit cum eo unum & totale agens, cum actio ejus sit indivisibiliter actio Christi; ac demum merita ejus & sanguinem dispensat: atqui graviter peccat homo, qui cum reus sit & diaboli mancipium, hæc & tanta præstare audeat. An non enim gravis est indecentia, & in ipsum Christum quadantenus redundans, quod Insensus Christi hostis eundem in actione omnium dignissima repræsentare ausit? an non violatur sancta Dei majestas, cum ei quasi operationis socius & adiutor conjungitur filius Belial? an non sanguinem testamenti pollutum, aut quasi rem momenti nullius ducit, qui qua manu poculum Babylonis, hæc eundem sanguinem dispensat?

Dices: Non peccat Canonicus, licet mortalis culpæ conscius, qui cum aliis divinas laudes, attento modo & devote persolvit; ergo nec peccat Minister, qui cum intimo religionis sensu, ad justificandum quidem impari, sed tamen ulterius peccandi voluntatem excludente, Sacramenta conficit aut administrat. Si enim prior sancta sancte tractare censetur, quidni posterior?

R. neg. conseq. Ratio disparitatis duplex: prima quod nec Scriptura nec Patres ullibi exigant ut actu sanctus sit, qui officium seu privatim seu publice recitat; id vero exigant de eo, cui tractanda incumbunt mysteria salutis nostræ: secunda, quod longe sublimior sit actio Ministri Sacramenta tractantis, quam canonici psallentis. An is enim dispensat sanguinem Christi? an personam ejus in actione omnium maxima repræsentat? &c. Interim docet Habertus eum graviter peccare, qui graviter reus divinis officiis præest: unde qui præfidentiam hanc ex alterius absentia sibi imminere sentit, debet confestim ad Deum recurrere per actum doloris se peccato.

Dixi 1. *per se loquendo* : quia Minister ex officio Sacramenta conferens, à novo peccato excusari potest. 1. propter invincibilem sui status ignorantiam ; 2. propter repentinam administrandi necessitatem, quæ ita ingruit, ut desit spatium procurandæ contritionis. Tunc enim è duobus malis eligendum est minus ; minus autem malum est ministrare Sacramentum in statu peccati, quam illud non conferre infanti v. g. cujus æterna salus proxime periclitatur.

Circa hunc necessitatis casum duo notanda, 1. immunem non fore à peccato eum qui necessitatem hanc prævidere potuisset ; ut prævidere possunt & debent, qui in amplis nosocomiis, aut in exercitiis ministrant : ii enim si sapiunt, norunt satis singulis quasi passibus occurrere posse, qui illico absolvendi sunt : unde, quam hic objicere possent, peccandi necessitas, consequens est & volita, adeoque imputabilis ; 2. extra casus seu pueruli animam agentis, seu operarii decidentis è recto, qui transeuntem Sacerdotem mire perturbant, rarum esse ut quis ad omnem contritionis actum impotens sit ; cum ad id brevissima quæque præsentis animi & temporis mora sufficiat.

Dixi 2. *saltem ex officio*. An enim Presbyter, aut laicus qui in casu necessitatis baptizat, sit novi peccati reus, res est inter Theologos controversa. Negare videtur S. Thomas q. 64. art. 6. ad 3. ubi sic habet : *In articulo tamen necessitatis non peccaret Sacerdos aut Diaconus baptizando in casu, in quo etiam laicus posset baptizare : sic enim patet quod non exhiberet se Ministrum Ecclesie, sed subveniret necessitatem patienti*. Et ita sentiunt Gonet, Juenin, Habert. &c.

Hæc tamen opinio pluribus displicet & merito : 1. quia esto laicus in casu necessitatis baptizans, non agat ut Ecclesiæ Minister, agit certe ut Minister Christi, ejusque personam sustinet, nec minus est Minister Sacramenti, quam Sacerdos solemniter baptizans : atqui hæc omnia videntur graviter exigere statum gratiæ, ne Sacramenti & Christi dignitas & sanctitas graviter lædantur ; 2. quia sicut necessitas non efficit ut sancta, sancta non sint, sic nec efficit ut sancte tractari non debeant ; 3. quia, ut notat Gibert. Consult. 4. de Sacram. si Sacerdos Missam ab altero inchoatam continuet, ne imperfectum remaneat Sacrificium, haud dubie peccabit lethaliter, nisi eliciat actum contritionis cum proposito quamprimum confitendi : atqui is Sacerdos esset tamen solum Minister necessitatis ; ergo, ait idem Canonista, obstetrix quæ centiens baptizavit in necessitate, sine ullo contritionis actu, centies peccavit ; & ut mihi quidem videtur, gravius quam Sacerdos ad baptizandum ex officio minime obligatus ; quia hæc necessitatis casus prævidere debuit, non ille.

Hinc colliges 1. & laicum qui in casu necessitatis baptizat, & Sacerdotem qui in eodem casu absolvit, aut Undionem extremam confert, teneri, si licuerit per tempus, ut plerumque licet, excitare se ad contritionem, priusquam hæc Sacramenta conferant : alias multiplicant peccata pro numero Sacramentorum : quia ut singuli Baptismi, sic & absolutiones singulæ, totidem sunt actiones integræ & completæ. Et vero, ait Gonet, si homo cui proximum imminet mortis periculum, teneatur sub pœna lethalis peccati actum contritionis elicere, licet brevissimum ad id habeat tempus : cur à gravi culpa immunis sit, qui ab eliciendo contritionis actu abstinet ob brevem quam ad id habet temporis morulam. Certe brevius temporis spatium, etsi impedit, ne quis facile conteratur, haud tamen impedit ne contereri possit. Cavendum tamen Ministro in hoc perplexitatis casu, ne dum contritionis spiritum in se accendere molitur, infanti vel moribundo desit.

Colliges 2. mortaliter etiam peccare Sacerdotem qui reus excipit confessiones ; etsi animum habeat vel excitandæ in se contritionis, vel etiam sua deponendi pec-

cata, priusquam pœnitenti absolutionem impendat : quia confessionis auditio, licet non sit confessio Sacramenti, est tamen actio sacramentalis, utpote ad conficiendum Sacramentum proxime ordinata : porro, ait idem Theologus, *si Minister consecratus peccet mortaliter in exercitio ministerii, sufficit quod actio quam elicit, sit factiva Sacramenti, vel Sacramentalis, id est ad conficiendum Sacramentum proxime ordinata, vel distributiva aut applicativa Sacramenti jam facti* : prout evincunt probationes superius allatæ. Nec nocet quod pœnitens sic confitendo non peccet : quia major esse debet reconciliantis sanctitas, quam reconciliandi.

Colliges 3. eum qui mortalis noxæ sibi conscius Eucharistiam ab alio consecratam ministrat, novæ mortalis culpæ reum fieri. An autem tot admittat peccata, quod sine morali interruptione distribuit hostias, parum utile est in praxi, ut alibi advertimus ; quia qui id negant cum Henno, fatentur indignam quamlibet distributionem ultra primam, esse circumstantiam notabiliter aggravantem ; utpote quæ solitarie sumpta ad grave peccatum sufficiat : unde cum oporteat confiteri circumstantias notabiliter aggravantes, necessum est etiam juxta ipsos, ut in confessione exprimatur vel numerus eorum quibus facta est distributio, vel tempus circiter distributionis. Si tamen Sacerdos plures uni hostias simul daret, unius solum peccati reus fieret, quia una tantum esset distributio. Ceterum quia Minister sic affectus esse solet, ut omnibus quotquot accedent sacram synaxim præbeat, hujus dispositionis quæ sufficit ad peccatum, mentio facienda esset in pœnitentiæ tribunali, nisi hæc à Confessario supponeretur.

Colliges 4. graviter etiam reum videri, qui ex officio Eucharistiam extra administrationem tangit, seu immediate, puta ut ab uno vase in aliud immittat ; seu mediate, ut si eam in processione circumgestet : quia ut dicit Dionysius 1. cap. cœlestis hierarchia, *Immundis nec symbola, id est sacra signa tangere fas est : unde qui tangunt res sacras, quasi suo officio utentes, peccant mortaliter*. Secus autem esset si in aliqua necessitate aliquid sacrum contingeret, vel exequeretur in illo casu, in quo etiam laicis liceret, sicut ... si corpus Christi in terram projectum colligeret. Ita S. Thomas in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. quæst. 5. ad 4. cujus doctrinæ postrema pars ex iis quæ de Ministerio necessitatis dicta sunt limitanda est.

Colliges 5. & certius, graviter peccare qui in peccato mortali hostiam elevat, & cum ea populum benedicit : 1. quia est hæc propria sacri officii functio, à qua quoad se suspensus est Minister gravis peccati reus ; & quæ eidem sub interminatione divini judicii prohibita est ab Ecclesia, ut patet ex citatis Gregorii IX. textibus ; 2. quia is populum cum hostia benedicendi actus sine gravi indecentia exerceri nequit ab eo qui inimicus Christi est, ejusque oculis ipso dæmone pejor. Quia tamen in eo casu non dispensat proprie Sacerdos merita & sanguinem Christi, minus peccat, quam si Sacramentum conficeret, aut administraret.

Colliges 6. novi etiam gravisque peccati conscios esse Diaconos & Subdiaconos qui Ordinum suorum functiones in eodem statu exercent : 1. quia hic locum habent probationes initio adductæ, quarum nonnullæ Diaconos specialiter tangunt ; 2. quia ex S. Thoma ubi statim : *Quicumque cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium, quin indigne illud faciat ; unde patet quod mortaliter peccet* : atqui ipsi etiam Subdiaconi, de quibus magis ambigitur, sacrum officium pertractant ; ergo. Et certe ideo Subdiaconos in præsentī casu excusant plures à peccato gravi, quia eorum actio non est sacramentalis : atqui hæc ratio non est solida, aut saltem non eo usque solida est ut dubium tollat. Quia ut quis in functione

Ibid. nu.
108.

Cap. 5.
art. 2. De
peccat.

Disp. 7.
n. 104.

Ecclesiastica mortaliter peccet, sufficit ut ea functio Ecclesiæ nomine exerceatur ut sacra; quidquid enim taliter exercetur & grave est, & plurimum exigit reverentia: atqui Subdiaconorum functio Ecclesiæ nomine exerceatur ut sacra; & revera talis est, cum ad Eucharistiæ confectionem proxime inserviat; ergo. Atque ita docent N. Alexander Lib. 2. art. 2. Reg. 10. Paulus à Lugduno, Navarrus, & Habert, qui ex eodem principio deducit lethaliter peccare eos qui sacramentalia exercent, quales sunt benedictiones aquæ, chrismatis, olei, tonsura clericalis. Censent tamen non pauci nec laxiores, in benedictione aquæ lustralis, cinerum, Abbatibus, vestium sacerdotalium, imo & consecratione templorum, censurarum inflictione, ac similibus, quæ nec gratiam ex opere operato conferunt, nec sunt Sacramenti materia, nihil esse quod peccati venialis lineam excedat: ita P. Antonie. Aliud est, inquit, de chrismatis & olei infirmorum benedictione: quia Episcopus per ordinationem suam specialiter consecratur ad utramque illam actionem; unde in utraque exhibet se ut Ministrum Christi, ejusque personam immediate sustinet; ac proinde gravem ei facit injuriam, cum actiones illas in statu peccati exercet.

Quod spectat ad Clericos minores, nihil est unde functiones suas male obeundo, lethalis culpæ arguantur; tum quia in id conspirant Theologi pene omnes; tum quia eorum munia hodie à Laicis perinde ac Clericis exercentur; tum denique quia functiones eorum nimis distant ab actione sacrificii.

Exciipiendi viderentur Exorcistæ, nisi juxta præsentem Ecclesiæ disciplinam munus eorum quadantenus foret Sacerdotale. Ratio est, quia graviter dedecet, ut qui sponte diaboli mancipium est, eidem in nomine Christi, cui actu exosus est, imperare præsumat: nec dubium est quin excipi mereatur, sicut excepti sunt à dæmone pessimo Scevæ filii, de quibus Act. 19. hinc ordinator Episcopus his Exorcistas verbis alloquitur: *Tunc recte in aliis demonibus imperabitis, cum prius in vobis eorum multimodam superaveritis.*

Quæres quid de iis statuendum sit qui in peccato mortali sacram concionem habent.

Affirmant plures graviter ab iis peccari, propter illud Psalm. 49. *Peccatori dixit Deus, Quare tu enarras justitias meas? quo pertinet id Rom. 2. v. 21. Qui ergo alium doces, te ipsum non doces;* 2. quia qui verbum Dei palam tractat, si notorius sit peccator, gravis scandali; si occultus, magnæ hypocrisis reum se facit: ita Nat. Alexander. Alii nullum hic subesse volunt peccatum, saltem quod grave sit; quia actio concionandi nec est specialiter sacra, nec in se continet gratiam, nec Ordini sacro necessario annexa est; prout & nos alibi docuimus. Sed, nostro quidem judicio, nodum hunc angelice solvit S. Thomas in citatum Psalmi 49. locum: ubi quæstionem hanc, *Numquid qui in statu peccati mortalis est, peccat mortaliter quando predicat vel docet?* hac distinctione expedit: *Ejus peccatum aut est publicum, vel occultum; & si occultum, vel ex contemptu & sine pœnitentia, an cum pœnitentia.* Dicendum ergo, quod si aliquis est in peccato publico, non debet publice predicare vel docere.... Si vero est in peccato occulto, & sine pœnitentia, tunc provocat Deum; quia simulat.... Si vero peccatum est occultum & dolet, non peccat predicando vel docendo, etiamsi publice loquatur contra peccatum; quia sic detestando aliorum peccata, detestatur etiam suum. Huic decisioni inhæret Pontasius V. Precher, cas. 3. eique & nos credimus inhærendum Ceterum objecta Psalmi verba in peccatorem publicum cadunt, ut ex sequentibus patet: *Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.* Idem est de verbis Apostoli, ut liquet ex v. 24. *Nomen Dei per vos blasphematur inter gentes.* Quod

hic de verbi præconibus, idem de iis qui Theologiam docent, dictum æstimari solet.

An reus Sacramenti Minister non conteri solum, sed &, si possit, actu peccata confiteri teneatur, expendi alibi.

§. III. An liceat Sacramenta recipere à malo Ministro.

Not. 1. difficultatem de iis præsertim Ministris moveri, quos moraliter constet esse in malo statu, seu quia hæresi palam addicti sint; seu quia nullam gerant curam salutis, & in diuturna consuetudine, vel proxima peccandi occasione versentur; ut si Pastor ad officium suum manifeste ineptus sit, aut ebrietati vel impudicitia ex habitu deserviat; alioqui enim debet quisque præsumi bonus; quia *charitas non cogitat malum.* Unde ut ab alicujus Sacerdotis ministerio abstineam, non sufficit communiter ut ille mihi incognitus sit, imo ut sciam ab eo recens & graviter peccatum esse: adhuc enim sapienter præsumam, eum, si præsertim ad ministranda Sacramenta sponte præsto sit, id quod sui erat fecisse, ut Deo reconciliaretur. Certe, ait S. Thomas ubi supra in 4. *In instanti homo à divina gratia emendatur.*

Not. 2. triplex esse genus eorum, qui Sacramenta ministrando peccaturi sint: alii nempe ideo præcise peccabunt, quia sunt in statu peccati; alii, quia per censuras quas incurrerunt, arcentur à ministerio; alii demum quia carent jurisdictione necessaria ad validam Sacramenti confectionem.

Not. 3. Ministrorum alii tenentur ex officio ad conferenda Sacramenta, ut Parochi, alii non tenentur, ut Sacerdotes simpliciter approbati. Rursum utrique vel *expositi* sunt, qui v. g. in tribunali sedent ad audiendas confessiones, aut qui actu sacram synaxim distribuunt; alii vero *parati* tantum, qui si rogarentur, statim Sacramenta conferrent.

Not. 4. Eorum qui ad Sacramenta accedunt, alii sunt in extrema necessitate, ut si infans sine Baptismo moriturus sit; alii in necessitate non extrema: hæc autem vel gravis est, vel levis. Gravis, ut cum urget præceptum confessionis annuæ, aut confitendi peccatum mortale; levis, ut cum vult quis Eucharistiam percipere intuitu cujusdam solemnitatis, puta Rosarii. Jam.

Certum est 1. peccare graviter eum qui à Ministro legitima jurisdictione destituto Sacramenta petit: quia citra ullam utilitatis speciem id exigit, quod sine certâ Sacramenti nullitate, ac proinde sine immani sacrilegio fieri nequit. Idem est & pari jure de eo quem constaret usurum non esse potestate sua. Sunt qui cum Simonetto p. 243. ad eum cujus dubia sit jurisdictio recurri velint in casu necessitatis, qua, inquit, transacta iteranda erit confessio alii cujus jurisdictio indubia sit. Unde interunt eum qui urgente mortis articulo peccata sua deposuit apud excommunicatum denuntiatus, teneri sub gravi confessionem iterare apud Secerdorem certo approbatum. Fatendum tamen errorem, si is error est, quo præcisus tribuitur jurisdictio in casu necessitatis, eoque evasisse communem, ut & jurisdictionem largiri, & consequenter repetendæ confessionis necessitatem abstulisse videatur.

Certum est 2. nefas esse exquirere Sacramenta à malo Sacerdote, seu exposito seu Parocho, quoties ea à bono recipi possunt cum eodem fructu. Ratio est, quia exigit charitas ne cuipiam gratis præbeamus occasionem ruinæ spiritualis: atqui occasionem hanc gratis præbet, qui Sacramenta bene & à bono recipere valens, eadem seu à Parocho malo, seu à malo quocumque Ministro recipit; ergo graviter peccat contra charitatem; non secus ac qui volenti peccare

peccare peccati materiam præbet. E duobus Ministris quorum alterius sanctitas legitime dubia est, is præferri debet de quo nihil est dubii; quia pars tutior tenenda est cum teneri potest sine incommodo. Quod si vir sanctus scrupulosior ipse scrupulosum penitentem angit; aut nolens pravos in eo effectus excitat, pro absente haberi debet.

Certum est 3. licitum esse in casu extremæ necessitatis recipere Baptismum à malo Ministro etiam si is præcisus sit, id est excommunicatus denunciatus. Ita expresse docet Augustinus Lib. 1. de Baptismo cap. 11. ubi sic: *Si quem forte coegerit extrema necessitas, ubi Catholicum, per quem Baptismum accipiat non invenit per aliquem extra unitatem Catholicam positum acceperit, quod erat in ipsa Catholica unitate accepturus non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissime, verissimeque laudamus.* Et vero cur sanxit Christus ut tantæ necessitatis Sacramentum à Paganis etiam collatum valeret, nisi ut ab iis, urgente Ministrorum penuria recipi posset?

Neque etiam dubium nobis est, quin à Ministro etiam præciso recipi possit Pœnitentia in periculo mortis, ob rationes ea de re allatas in Tract. de Censuris part. 1. cap. 5. quibus & aliam adjungere placet desumptam ex Instructione quam pro Catholicis in fœderato Belgio degentibus adornavit *Episcopus Anconitanus Sedis Apostolicæ ad Tractum Rheni, aliasque inferioris Germaniæ partes cum potestate legati de latere Nuntius.* Is præterquam tres distinguit classes Sacerdotum in Batavia Retractariorum mandatis Sedis Apostolicæ, quarum prima eorum est contra quos nominatim pronuntiata est sententia excommunicationis majoris, & per programmata publicata est, sic concludit: *Serio monendi quoque sunt boni Catholici, quod sicuti semper vitare debent retractarios Sacerdotes, & probos adire, sic cavere debent, ne ex tali reflexione exponant se periculo moriendi sine Sacramentis, ac propterea in proximo mortis periculo constituti, si factis opportunis diligentibus habendi Sacerdotem morigerum, talem habere non possint, uti debent opera cujuscumque Sacerdotis etiam Retractarii, cum in tali casu sufficiat character sacerdotalis ad valide impertiendam absolutionem sacramentalem, sine qua nullo modo decedere debeat. .. Datum Colonia 13. Januarii 1711.* ubi & quocumque Sacerdote etiam præciso uti licitum est, & ideo uti licitum, quia in tali necessitatis casu sufficit ad absolutionis validitatem character sacerdotalis. Ceterum quia Retractarii Hollandiæ Sacerdotes hæresim Jansenianam adjungunt inobedientiæ, consequens est ab ipsis etiam hæreticis Pœnitentiam recipi posse.

An autem possit etiam ab hæretico Eucharistia recipi, controversatur. Negant aliqui, & obijciunt exemplum S. Hermenegildi, qui maluit mori, quam ab Ariano Episcopo communionem recipere; prout refert S. Gregorius Lib. 3. Dialog. c. 31. & ex eo Gratianus XXIV. q. 1. cap. ult. Afferunt tamen alii plures cum Navarro c. 22. n. 4. quia si licitum est ab hæretico præciso, non in extrema solum necessitate, sed & in gravi, cibum corporalem recipere, à fortiori licet ab eodem recipere spirituale cibum in ejusdem necessitatis casu: porro Viaticum salutis, si non absolute, graviter saltem necessarium est iis qui inde transaturi sunt. Quin & extat divina lex ejus recipiendi, cum ex parte subjecti inculpate recipi potest, ut potest in præsentia. Hinc Innocentius III. etsi generalis interdicti tempore Extremam - Unionem negat morientibus; at iis tamen Pœnitentiam & Viaticum indulget,

Nec nocet factum Hermenegildi: 1. quia ad eam communionem à patre adigebatur in signum professionis fidei Arianae: indubie porro præferenda est mors Sacramentis quibuscumque destituta, hæreseos profes-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

sioni etiam tacitæ; 2. quia non erat sanctus ille Princeps in extrema necessitate positus; neque enim de communionem in articulo mortis percipienda agebatur, sed de Paschali communionem; quæ cum qua talis sit solum juris Ecclesiastici, potest gravibus de causis vel differri, vel omitti.

Quæres an non solum ab hujusmodi viris recipi possint Sacramenta, sed & peti debeant.

R. *probabile est quod sic, si fieri potest absque scandalo & periculo; & id supponit citata pro fœderati Belgii Catholicis Instructio: si vero imminet scandalum aut periculum, sincera contritio sufficit adultis.* Quod si baptizandus sit infans, & præter hæreticum adsit nemo qui formam noverit, tunc non est curandum scandalum: quod si oriatur, magis acceptum erit quam datum. Silvius hic q. 64. art. 6. concl. 3. His præmissis, sit.

CONCLUSIO. Licet à malo Ministro petere & recipere Sacramenta, si sufficiens adsit necessitas; hæc autem pro conditione Ministrorum aliquando gravior, aliquando minus gravis esse debet.

Prob. 1. pars. Tam licet in sufficienti necessitatis casu Sacramenta à malo Ministro expetere, quam liceat in simili casu mutuum petere ab usurario, aut juramentum ab eo qui per idola juraturus sit; si enim in his casibus non cooperer peccato idololatæ vel usurarii, nec eidem cooperabor in priori casu: atqui ex dictis Tom. 1. & 2. licet mutuum petere ab usurario, qui non nisi sub usuris daturus est, &c. ergo. Et ratio est, quia tunc non peto nisi id quod alter licite facere potest, & cujus petendi legitimam habeo causam ex hypoth. si.

Confirm. ex Nicolai I. Responso 71. ad Bulgaros, cujus hæc sunt verba: *Sciscitantibus vobis, si à Sacerdote, qui sive comprehensus est in adulterio, sive de hoc fama sola respersus est, debeatis communionem recipere. Respondemus ... qualiscumque Sacerdos sit, qua sancta sunt coquinare non potest. Idcirco ab eo, usquequo Episcoporum judicio reprobetur, communicatio percipienda est, &c.* Idem decernit Lucius III. cap. 7. *De cohabit. Cleric. mulier.* ubi sic: *Sine dubitatione teneatis, quod à Clericis & Presbyteris, quanquam fornicariis, quamvis tolerantur, nec habent operis evidentiam, licite divina mysteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta Ecclesiastica.*

Prob. 2. pars, quia ceteris paribus minor requiritur causa ut à Parocho, quam ut ab extraneo Sacerdote; minor ut ab extraneo exposito, quam ut à parato tantum postulentur Sacramenta. Scilicet enim in hac & aliis ejusdem speciei materiis, eo quisque securius declinat à peccato, quo & plus juris habet ad petendum id quod petit, & minus alium exponit: atqui multo plus quisque juris habet ut sibi ministrentur Sacramenta à proprio, quam ab alieno Sacerdote. Minori quoque obijcitur periculo, qui expositus est, quam qui tantum paratus sit. Prior enim ei similis est qui in angulo latet ut contra prætereuntes grassetur; unde jam in corde totum id fecit sceleris ad quod dispositus erat: posterior vero ei similis est, quem de furto nihil cogitantem, ad prædandum induxisti.

Dixi, *ceteris paribus.* Minus enim peccare videretur qui ab extraneo Sacerdote exposito, tantumque ebrioso Eucharistiam peteret, quam qui ab incestuoso Parocho. Imo longe gravior requiri videtur causa ut adhibeatur ministerium hæretici, quam alterius cujuscumque. Sic enim & datur scandalum pluribus, & errori conciliatur autoritas, & in rebellionem fovetur Novatores: nempe vero, inquit, an ope nostra uteretur acer ille & vivax Catholicus, si nos reipsa haberet pro hæreticis?

Ceterum etsi necessitas quæ hic à peccato excusare potest, non consistit in indivisibili, haud tamen sufficit

levis & modica : unde ea requiri videtur quæ injuriam Deo illatam utcumque compenset. Quapropter sicut ob leve lucrum nefas fuerit exigere juramentum ab infideli, sic nec ob spirituales fructus qui differri facile possit, crediderim fas esse etiam à Parocho qui improbus sit, recipere Sacramenta. Aliud est, si eorum dilatione imminet periculum lapsus ; si Jubilæum, magni momenti gratiam, & quæ difficile redit, lucrari nequeas ; si diu versari debeas in peccato mortali ; si perito indigeas Directore, & is vel nullus sit, vel malus ; si speres futurum ut gemebunda & humili confessione, Directorem ipse tuum convertas, prout Theresiæ contigit ; si alioque diu orbandus sis escafortium, &c. Si vero tantum agitur de speciali Festi alicujus sanctificatione, de indulgentia quæ paulo post reditura sit, de communione quæ statis hebdomadæ diebus fieri solet, &c. non existimo hujusmodi causas sufficere etiam respectu Parochi. Ratio est, quia nulla hic intercedit vera necessitas etiam moralis : atqui ex S. Thoma *præter necessitatis articulum non esset tutum* quod quis suum etiam Pastorem induceret ad aliquod sui ordinis excoquendum, durante tali conscientia, quod ille in mortali peccato esset ; ergo.

In 4. d.
24. q. 1.
art. 3.

Obj. Ideo ex S. Thoma non licet extra casum necessitatis petere aliquod sacri Ordinis exercitium à malo Ministro, quia is sic inducitur ad peccandum : atqui non minus inducitur ad peccandum in casu necessitatis ; eadem enim in utroque casu actio ab eo exigitur ; ergo nequidem in casu necessitatis ad malum Ministrum recurrere licitum est.

R. dist. maj. non licet, . . . quia ad peccandum inducitur gratis & sine causa excusante, C. quia inducitur simpliciter, vel potius permittitur peccare, N. sic distincta minore, quæ absolute negari posset, neg. consequ. Solutionis veritas constat ex morali hominem æstimatione. Nempe vero ubique Gentium receptum est ut ad actionem malam impellere censeatur, qui nedum hanc impediat, cum sine gravi incommodo potest, exigit vel omittit aliquid unde ea infallibiliter secutura sit. Contra vero nullibi censetur culpabiliter ad malum inducere, qui rationabili de causa id exigit vel omittit, unde alter ex pravo suo affectu ansam peccandi arripiturus sit. Patet id frequenti rerum humanarum exemplo. Repetit à me vir ad blasphemiam celer ensem suum, nunc ut tueatur se contra furibundum animal, nunc ut confodiat innocentem. Recuso in utroque casu, & ille in utroque casu immaniter blasphematur. Quid tum ? reus ero in priori casu, insons in posteriori : quia in hoc legitimam & gravem habui repulsæ causam ; in illo nullam ; ergo à pari ubi de Sacramentis.

Inst. Ex concessis peccat qui sine gravi causa expetit Sacramenta à malo Ministro : atqui saltem adultus gravem hanc causam nunquam habet. Vel enim de poenitentia agitur, vel de sacra synaxi : atqui nulla unquam esse potest causa cur pro iis ad malum & profanatorem Ministrum recurratur. Quandoquidem poenitentiae effectus per contritionem haberi possit ; Eucharistiæ vero per intensum animi fervorem ; ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. ad 3. dist. poenitentiae effectus haberi potest per contritionem, sed multo incertius, C. eadem certitudine, N. Porro major hæc certitudo, cujus magnam semper habebit rationem vir salutis suæ studiosus, sufficiens est, omnium timoratorum judicio, causa, justificationis per Sacramenta, potius quam per contritionem inquirendæ. Hinc tantorum anxietas cum uni è suis potissimum peccatori, Confessarium in extremis defuisse conspiciunt. Et vero si in hac Sacramentorum materia requireretur extrema peccatoris necessitas, ea quoque & à fortiori requireretur in hominis : atqui falsum consequens ; alioqui etiam in gravi necessitate positus non posses mutuum

repetere ab eo quem prævides ex hac tua petitione ad iram & detractionem commotum iri ; quod tamen nemo dixerit.

Obj. 2. Ideo, juxta nos, ad malum Ministrum recurrere licet, quia potest is pie & sancte sancta tractare : atqui id falsum est in excommunicatis. Hi enim quamdiu excommunicati manent, non possunt sancta sancte tractare : atqui tamen non est plerumque penes excommunicatos ut à censuris solvantur. Cum, ut alibi probavimus, censuræ nequidem per contritionem perfectam auferantur ; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. vel Minister ad quem pro jure tuo recurris, actu censuræ suæ absolutionem recipere potest ; & tunc curare debet ut absolvatur, & aliquantulum differre Sacramenti administrationem ; quam in moram, nisi resurgant, fidelis quisque facile consentit : vel idem Minister sive ob distantiam Confessarii, sive ob urgentem poenitentis statum, hic & nunc absolvi nequit ; tuncque vel antea moralem adhibuit diligentiam ut absolveretur, vel nullam aut leviolem. Si primum, non peccat, quia non peccat qui aliter agere non valens, ex duobus malis eligit minus ; minus autem malum est Sacramentum conferre in sufficienti hominis jure suo utentis necessitate, quam non conferre. Si secundum peccat quidem sive conferendo, sive denequando, sed sua prorsus culpa, qua libere posuit causam peccati. Quanquam dici potest, etiamnum ab eo culpam omnem vitari per serium de prærita negligentia dolorem, & efficax absolutionis quamprimum consequendæ desiderium. His enim positis permittit Ecclesia ut Minister tametsi adhuc censura ligatus in casu gravi functiones suas obeat ; ne vel murmur excitet, aut perperam infametur ; vel poenitens grave ex mora detrimentum ferat.

Obj. 3. Non licet petere sanitatem à Medico, qui medicina quidem uti potest, sed certissime usus est maleficio ; ergo à pari nec licet petere Sacramentum à Ministerio, qui potest quidem non peccare, sed certissime prævidetur esse peccaturus.

R. neg. consequ. Ratio disparitatis triplex : 1. nemo in quibuscumque sit angustiis, jus habet ut per maleficium sanetur ; habet vero jus ut sanetur per Sacramenta ; 2. nemo etiam sanctus maleficium licite adhibere potest ; quisque autem etiam malus Sacramenta sancte conferre valet ; 3. qui se finit maleficio curari, aliquid virtualiter habet commercii cum dæmone, secus qui confugit ad Sacramenta à malo etiam Ministro conferenda.

PUNCTUM II

De fide Ministri.

EX dictis constat valere Sacramenta à peccatore collata, sed utrum valeant collata etiam ab hæreticis aut schismaticis, magno animorum æstu disputatum est tertio Ecclesiæ sæculo. Celebris hujus dissidii brevem hic texere historiam nec abs re fuerit, nec gravis alex negotium.

Invaliditatem Baptismi ab hæreticis collati primus *Vincet* omnium mortalium tuitus est, & in Synodo Carthagine habita an. 215. vel 217. cum aliquot Episcopis defuncti Agrippinus ejusdem urbis Episcopus. Non diu stetit error intra partes natali solo conterminas, sed Orientem pervasit primo, ubi magni nominis viros Firmilianum præcipue Cæsareæ in Cappadocia, & Sanctum Dionysium Alexandria Episcopum propugnatores habuit : tum ad suas reversus, Africam exagitare cepit. Incerti quid facerent Numidia Episcopi octodecim, duobus Januario, Saturnio, & Antoniano, Concilii cui tunc * Carthagine præerat Sanctus Cyprianus, * an. 255 datis

Epist. 71. datis litteris mentem interrogaverunt. Respondit Cyprianus his verbis: *Nescio qua presumptione ducuntur quidam de collegis nostris, ut putent eos qui apud hereticos (& schismaticos) tincti sunt, quando ad nos venerint, baptizari non oportere. . . . Nos autem dicimus eos qui inde veniunt, non rebaptizari apud nos, sed baptizari: neque enim accipiunt aliquid ubi nihil est, &c.* Hic S. Doctor rem nomine importatam admittens, nomen ipsum rebaptizationis exhorret.

Epist. 73. Etsi prima hæc Carthaginensis Synodus, cui interfuerant Episcopi viginti duo, Cypriano videri debuerat rem satis definiisse, alteram tamen anno sequente coegit Synodum, ad quam convenere Præsules 71. Hic confirmatum est quidquid in anteriori Concilio circa Baptismi ab hæreticis dati nullitatem sancitum erat, rescriptumque ad Stephanum Papam, ut Carthaginensibus Decretis autoritatis suæ pondus adjiceret. Dedit interim Cyprianus Epistolam ad Jubajanum ignotæ Sedis Episcopum, qui ipsum de hac quæstione consuluerat. In ea totus est S. Martyr, ut omni argumentorum genere probet, hæreticorum Baptisma nullum esse & irritum.

Ibid. Neque vero cassæ & nullius momenti erant Cyprianicæ probationes: Imo vero, ait Vincentius Lirin. ibid. cap. 10. *tanta vis ingenii adsuit, tanta eloquentia flumina, tantus assertorum numerus, tanta veri similitudo, tanta divina legis oculo, sed tamen plane novo ac malo more intellecta, ut errori veritas cessura videretur.* Idem fuit ea de re Augustini sensus, ait nempe Lib. 2. de Baptismo cap. 8. *rationes quibus se Cyprianus tuebatur, veras quidem non fuisse, at non victas; & Lib. 3. cap. 4. Quid ad Jubajanum, inquit, scripserit Cyprianus jam legi, & profecto iissem in eamdem sententiam, nisi me ad diligentiorum considerationem revocaret tanta autoritas Ecclesiæ.* Sed & id obiter dicere liceat, quo tandem cessere tanta illa contra traditionem Apostolicæ Sedis, eloquentia flumina; tantus ille assertorum numerus, tanta hæc divina legis oracula, tam invictæ rationes, quæ vel Augustinum ipsum abripuissent? Quis tot illius ævi scriptorum exitus? Postremo ipsius Africani Concilii sive Decreti, non unius sed triplicis, qua vires? Donante Deo nulla; sed universa, tanquam somnia, tanquam fabula, tanquam superflua, abotita, antiquata, calcata sunt. Erit & eadem, donante Deo, hujus, futuri que temporis Novatorum fortuna. Sed ad Cyprianum unde digressa est, redeat oratio nostra.

Vinc. Lirin. ibid.

Perle&is Africani Concilii litteris errorem & imminens Ecclesiæ periculum sensit Stephanus, ingemuit, rescripsit in hæc verba, *Nihil innovetur nisi quod traditum est*, adjecit & excommunicationis minas, imo nec intra minas stetit, si Baronio fides.

Epist. 74. Eodem anno Kalendis Septembribus tertiam Carthaginensium Synodum coegit Cyprianus, cui ex variis Numidiæ, Mauritanicæ & Africæ partibus adfuerunt per se Episcopi 85. per legatos duo: quos ita præfando compellavit Cyprianus: *Superest ut de hac ipsa re singuli quid sentiamus, proferamus, neminem judicantes aut à jure communionis aliquem, si diversum senserit, amoventes.* Neque enim quisquam nostrum Episcopum se esse Episcoporum constituit, aut tyrannico terrore ad obsequendi necessitatem collegas suos adigit. Quibus verbis Stephanum perstringi existimant (*) complures. Neque is humanius excipitur in alia Cypriani ad Pom-

pejum Epistola, ubi sic: *Inter cetera vel superba, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipsi contraria, qua imperite, atque improvide scripsit Stephanus, etiam illud adjunxit ut diceret: Si quis ergo à quacumque heresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, ut manus illi imponantur in penitentiam.*

Haud feliciorum habuerunt exitum litteræ quas ad Orientales scripsit Stephanus: efferbuit præ cæteris Firmilianus ille de quo supra, & in Epistola ad Cyprianum, duriori quam ferat moderatio christiana, stylo Stephanum exagitavit. Objectæ à Stephano traditioni veterem ipse, & omni memoria superiorem, quin & ab Apostolis dimanantem Ecclesiæ suæ ritum opposuit. *Ab initio, inquit, hoc tenentes, quod à Christo & ab Apostolo traditum est. Nec meminimus hoc aliquando apud nos aliquando cœpisse, cum semper istuc observatum sit.* Idem testatus est longe modestior Firmiliano Dionysius Alexandrinus: hæc ille in Epist. 3. ad Philemonem: *Illud præterea didici, non ab Afris solis hunc morem nunc primum invecum fuisse; sed & multa antea superiorum Episcoporum temporibus, in Ecclesiis populosis, & in Conciliis Fratrum apud Iconium & Synnada & apud alios plurimos idem sancitum fuisse.*

Epist. 75. apud Cyprian.

Hortatus est Stephanum idem Dionysius ut cum Episcopis aliud à se sentientibus pacem haberet. Verum supra anno 257. Valeriani persecutione parem martyrii palmam reportarunt Stephanus & Cyprianus. An is sententiam ante obitum mutaverit, incertum hætenus: id certum profecto, Cyprianum, ejusque affectas plures, etsi alium ab Ecclesiæ Romanæ ritu ritum sequerentur, Sanctorum fastis adscriptos fuisse. Qui sic; quia (ut pluries observat Augustinus contra Donatistas, Cypriani litteras, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium obtrudere solitos) neque se ipsi præciderunt Africani Præsules, neque diversa sentientes præcidi passi sunt: sicque erant affecti, ut si quod de hac re transmarinum vel universale Concilium factum esset, illico fuissent assensuri. Nondum autem factum erat, quia consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum; & hæc sola opponebatur inducere volentibus rebaptizationis novitatem: ita S. Augustinus ibid. Lib. 2. c. 9. & alibi sæpissime. *Accessit huic etiam, quod tanquam sacramentum fructuosissimum, siquid in eo fuerat emendandum, purgavit Pater fæle passionis; idem Epist. 48. contra Vincent. Rogatist.*

Lib. 2. c.

L. 5. c. 2

Fuisse autem aliquid quod in Cypriano purgari mereretur, præterquam satis indicant citata Epistolæ ejus ad Pompejum verba, in qua Vicarius Christi eo excipitur modo quo rurestem Vicarium excipi dedecet; agnovit vel ipse præcipuus Cypriani vindex Augustinus. *Jam, inquit, illa quæ in Stephanum irritatus effudit, retractare nolo. . . & ea præterire melius est, quæ perniciose dissensionis periculum habuerunt.* Agnovit Facundus Hermianensis Lib. 10. cap. 3. *Injuriose, inquit, tractans Cyprianus Stephanum, à quo fuerat jure culpatus; & qui, ut ait Vincentius Lirinensis, dignum existimabat, si reliquos omnes tantum fidei devotione vinceret, quantum loci, idest Romanæ Sedis autoritate superabat.* Agnovit vel ipse Petrus Aurelius p. 32 edit. an. 1642. Agnovit Nat. Alexander, cum scripsit nullius esse momenti, quæ in Stephanum I. commotus ac subitatus effudit S. Cyprianus.

Verum his omissis quæ præterire melius est, videndum

b 4

dum

(*) An citata Cypriani verba Stephanum feriant, dubium facit 1. quod inter utramque anni 256. Synodum non far effluxerit temporis, ut è Carthagine Romam è Roma Carthaginem per legatos scribi & rescribi poverit: præsertim si prima hujus anni Synodus circa Paschæ tempus celebrata sit; 2. quia si Stephani Epistola ad Cyprianum ante Concilium pervenisset, fuisset hæc utique lecta in Concilio, vel propter reverentiam primæ Sedi debitam, vel ut Stephani rationes confutarentur, vel ut sibi contra excommunicationis minas providerent Patres; vel demum quia ibi perfectæ sunt mutæ Jubajani & Cypriani Epistolæ, quæ multo minoris erant momenti: porro de Stephani litteris ne mentio quidem facta est in Concilio. Neque hæc verba Episcopum Episcoporum aliud probant; tum quia iis sequendoque titulis insigniebant majorum Sedium Antistites; tum quia probari nequit Stephanum ea sibi nomina arrogasse: id vero tyrannico terrore, usurpari potuit ad demonstrandam Concilii libertatem, cui, ait Cyprianus, nemo nostrum dominari intendit. Neque hæc aliter intellexit Augustinus, qui postquam ea retulit Lib. 3. de Bapt. c. 3. mirabundus exclamat: *Quid mansuetius! quid humilior!* quæ tanta autem mansuetudo, si Superiorem inferior in furialem tyrannum traduxisset?

dum hic nobis 1. an valeant Sacramenta, à Ministro fidem vel unitatem non tenente collata; 2. an Stephanus ea etiam valere crediderit, quæ rite collata non essent; 3. an Pontificio fulmine percussit Cyprianum; 4. an questionem rebaptizationis habuerit Cyprianus ut articulum fidei, an ut punctum disciplinæ; 5. quæ intelligendum veniat nomine transmarini Concilii cui cessurum fuisse Cyprianum confidebat Augustinus; 6. quæ plenaria sit illa Synodus ubi rem definitam esse tradit S. Doctor; 7. an errorem suum aliquando abiecerit Cyprianus. Quæ quidem omnia summam delibabimus. Sit.

CONCLUSIO I. Fides Ministri non est absolute necessaria ut vere & valide conficiatur Sacramentum; unde valet Sacramentum à quibuscumque hæreticis rite collatum. Est de fide, & definitum à Trident. Sess. 7. Can. 4. his verbis: *Si quis dixerit Baptismum, qui datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum, anathema sit*

Prob. 1. illud validum censi debet, quod tota Christi Ecclesia, præsertim autem Romana, omnium mundi Ecclesiarum mater & magistra, ante Agrippinum valere iudicabat; absit enim ut Deus Ecclesiam suam jam ab initio in re tanti momenti errate permiserit: atqui tota Christi Ecclesia Baptismum ab ipsis etiam hæreticis, modo rite, collatum pro valido habebat ante tempora Agrippini. Is enim, ait ubi supra Vincentius Lirinensis, *primus omnium mortalium contra divinum Canonem, contra universalis Ecclesie regulam, contra sensum omnium Confacerdotum, contra morem ac institutum Majorum, rebaptizandum esse censuit*. Hinc Cyprianus, etsi omnium telorum genere utebatur, ut opinionem suam defenderet, nullam quæ Agrippino vetustior foret consuetudinem allegare potuit; eaque longa ætas qua se tuebatur, re ipsa, ut agnovit Augustinus, paucorum annorum erat, idest annorum 29. unde patet quam parum sincere obtruderet Firmilianus praxim à Christo & ab Apostolo dimanantem. Equior sane, ut & modestior Dionysius Alexandrinus, vix ultra Icorientem Synodum revehebatur. Quis autem foret ea de re Romanæ Ecclesiæ sensus patet vel ex ipsa sola S. Stephani contra Cyprianum agendi ratione; ergo.

Rationem hanc urget Augustinus Lib. 2. de Bapt. c. 7. *Nondum, ait, erat diligenter illa Baptismi quaestio pertractata, sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia: in ipsis quoque schismaticis & hæreticis corrigere quod prævum est, non iterare quod datum est; sanare quod vulneratum est, non curare quod sanatum est. Quam consuetudinem credo ex Apostolica traditione venientem: sicut multa quæ non inveniuntur in litteris eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita & commendata creduntur.*

Et vero eousque certa erat hæc non rebaptizandi consuetudo, ut ne ipsi quidem hæretici eos qui à Catholica parte ad se transmigrabant, rebaptizare auderent. Imo quo tempore Orientem & Africam magis invaserat Agrippini opinio, non deerant Episcopi plures qui hæreticos ad Ecclesiæ gremium redeuntēs non iteratione Baptismi sed sola manuum impositione reciperent, pro ut fateatur Firmilianus ipse in Epistola ad Cyprianum, & Cyprianus Epistolis 71. ad Quintum, 72. ad Stephanum, &c.

Prob. 2. ex Conciliis. Arelatense I. an. 314. sic habet Can. 8. *Placuit ut si aliquis de hæresi venerit, interrogent eum (nostræ fidei Sacerdotes) Symbolum; & si perviderint eum in Patre & Filio & Spiritu sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur ut accipiat Spiritum sanctum. Quod si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.*

Nicænum I. Can. 8. *De his, inquit, qui se nominant Catharos, idest mundos, si aliquando venerint ad Eccle-*

siam Catholicam, placuit sancto & magno Concilio, ut impositionem manus accipientes, sic in Clero permaneant, & Can. 19. De Paulianistis ad Ecclesiam Catholicam confugientibus, definitio prolata est, ut baptizentur omnimodis. Unde vero tantum illud Catharos inter & Paulianistas discrimen? Hinc dumtaxat, quod Paulianistæ formulam Baptismi corruperant; Cathari vero seu Novariani non item.

Idem statuere Concilia, Laodicenum an. 364. Constantinopolitanum I. an. 381. Capuanum an. 389. Arelatense II. an. 452. Can. 16. & 17. Idem & Romani Pontifices, qui post Stephanum sederunt; præcipue vero Syricus & Innocentius, ille in Epist. ad Himerium Tarraconensem, ille in Epist. ad Victorium Rothomagensem.

Prob. 3. si non valeant Sacramenta ab hæreticis collata, vel quia hæretici mali sunt, vel quia in tali genere, infidelitatis scilicet, mali sunt: atqui neutrum dici potest. Non 1. ut patet ex iis quæ diximus in Puncto superiori. Non 2. 1. quia nihil est in Scripturis unde erui possit fidem magis quam morum integritatem requiri ad valorem Sacramentorum. Imo est unde eruatur neutram requiri: valebat enim circumcisio, & alia Mosaicæ legis Sacramenta, à Samaritanis aut Sadducæis collata, qui certe hæretici erant; nec tamen ea usquam repeti iussit Christus, vel Apostoli. Ita ferme discurret Augustinus in Epist. ad Maximinum Donatistam Episcopum; 2. quia cum oporteat hæreses esse, nec cuiquam de interna alterius fide constare possit, nemini quoque de Baptismi sui veritate constare poterit. Ita idem S. Doctor Lib. 1. contra litteras Petiliani c. 3. 3. quia si Minister fide destitutus Sacramentum valide conferre non possit, eo quod peccata dimittere nequeat, qui ipse reus est peccati; aut dare Spiritum sanctum, qui ipse Spiritum sanctum non habet; neque etiam ea valde conferet, quisquis gravis etiam occulti peccati conscius fuerit: atqui tamen vel ipsi Donatistæ aliquando tandem fateri coacti sunt valere Sacramenta à peccatoribus occultis collata. Hinc Augustinus Lib. 4. contra eosdem cap. 4. *Sicut, inquit, urgeri videor, cum mihi dicitur, Ergo hæreticus dimittit peccata? Sic & ego urgeo cum dico, Ergo qui cœlestia mandata non servat, avarus, raptor, fœnerator, invidus, &c. peccata dimittit? Si per vim Sacramenti Dei, sicut ille, ita & ille: si per meritum suum, nec ille, nec ille.*

Prob. 4. Minister non agit nisi ut instrumentum Christi; ergo eo tantum indiget quod requiritur ad conditionem instrumenti: atqui ad conditionem instrumenti non requiritur fides: sicut nec in eo requiritur propria quædam vis & efficacia, sed solum virtus agentis à quo movetur; ergo. Ita fere S. Thomas hic q. 64. art. 5.

Obj. 1. In materia quæ præsertim ex consuetudine definitur, ei indubie adhærendum est consuetudini, quæ antiquior est & universalior: atqui consuetudo cui innitebatur S. Cyprianus, 1. erat antiquior, cum ab ipsis descenderet Apostolis, ut patet ex Can. 45. Apostolorum, ubi sic: *Episcopum vel Presbyterum, qui hæreticorum Baptismum vel Sacrificium admisit deponi iubemus. Quæ est enim conventio Christi cum Belial, &c. Can. 46. Episcopus vel Presbyter eum qui vere habet Baptismum, si de integro baptizaverit, vel si eum qui ab impiis pollutus est, non baptizaverit, deponatur, ut qui irrideat mortem & crucem Domini, & non discernat Sacerdotes à falsis Sacerdotibus.* Et Can. 67. *Si quis Episcopus, vel Presbyter, vel Diaconus secundam ordinationem ab alio susceperit, deponatur & ipse, & qui ordinavit, nisi utique constiterit, quod ab hæreticis ordinationem habeat. Qui enim ab eis baptizati & ordinati sunt, ut fideles vel Clerici sint, fieri non potest.*

2. eadem consuetudo longe erat universalior; cum vigeret in Numidia, Mauritaniâ, vel potius Africa tota, toto Oriente, imo & Occidente, ubi si à Stephano

impugnata est, ab aliis plerisque Pontificibus approbata fuit. Sic Innocentius I. Epist. 18. ad Alexandrum: *Non videtur, inquit, Clericos Arianorum cum Sacerdotio ministerii cuiuspiam suscipere dignitatem. In quibus Decretalibus verbis, ait Petrus Damianus Opusc. 6. c. 22. manifeste datur intelligi, quod in promotionibus Clericorum non immerito fides Ordinantis attenditur, ex qua videlicet pendet quod ordinatio siue rata siue irrita iudicetur.*

Leo I. Epist. 79. cap. ult. docet neminem hæreticorum per Sacramenta dare posse justificationem.

Gregorius Magnus Lib. 11. Epist. 67. Bonosianorum Baptisma repeti iubet.

Pelagius II. apud Gratian. XXIV. q. 1. c. 34. *Non est, inquit, Christi corpus, quod schismaticus conficit.*

Urbanus II. Epist. ad Lucium n. 17. *Schismaticorum & hæreticorum Sacramenta, quoniam extra Ecclesiam sunt. . . formam quidem Sacramentorum, non autem virtutis effectum habere profiteamur.* Unde sic: Qui pro irritis habuere Sacramenta ab hæreticis collata, illi rebaptizationis consuetudinem approbavere: atqui citati Pontifices pro irritis habuere, &c. ergo.

R. ad 1. neg. min. & dico 1. novellam fuisse Cypriani consuetudinem, quam ipse ultra Agrippini ætatem protendere non potuit. Nec nocent fictitii Apostolorum Canones, quos non ab Apostolis ipsis dimanasse fatentur eruditi, sed è diversis indistincte particularibus Conciliis, quæ quandoque errorem loco veritatis tradidere. Unde objecti Canones sunt vel Concilii Iconiensis, alteriusve similis, in quo Rebaptizantium error assertus est, & tunc nullam merentur fidem; vel iis in locis editi sunt ubi hæretici omnes inverterant formam Sacramentorum, & tunc nihil probant contra nos. Consultatur ea de re *Codex Canonum Ecclesie primitiva, vindicatus à Guil. Beveregio*, pag. mihi 286.

Dico 2. praxim Cypriani longe minus universalem fuisse quam Stephani; cum hæc ne in Africa quidem tota, & multo minus toto in Oriente obtineret, ut ipse agnovit Cyprianus; illa vero tam universaliter in Occidentali Ecclesia observaretur, ut Cypriani opinio pro scandalosa novitate habita fuerit, statim ut innotuit Romanis.

Nec nocent objecti Pontifices, quos certe mirum fuisset à victoria contra Donatistas tot prædecessorum suorum sudoribus parta defecisse. Unde in forma dist. min. prædicti Pontifices Sacramenta ab hæreticis collata habuere pro irritis quoad effectum, idque non semper, C. quoad substantiam, subd. quoties irritè & contra legitimam formam conferebantur, C. cum etiam irritè & legitime conferebantur, N. Itaque vel Sacramenta ab hæreticis rite non conferuntur; & tunc dubio procul nequidem quoad substantiam valida sunt: vel etsi rite collata, iis conferuntur, qui hæresi consentiunt, quive cum ad Catholicos recurrere possent, recurrunt ad hæreticos; & tunc licet valeant quoad substantiam, nihil quoad effectum valent ob malam subjecti dispositionem: vel demum infantibus aut bonæ fidei catholicis conferuntur; tuncque ea & quoad substantiam & quoad effectum valere contendimus. Nec diversum quid sentiunt allegati Pontifices. Non Innocentius, qui etsi Clericos ab hæresi redeuntes ad laicam communionem adigeret, nullibi tamen Sacramenta eorum pro invalidis habuit; non Baptisma, cum eum ibidem ratum esse decernat; non ordinationem, ut diserte ostendimus in Tract. de Ordine, ubi & Damiani textum, aliosque ejusdem sensus complures solve conabimur. Non Leo I. qui hanc in citato loco regulam servari vult, *ut lavacrum semel initum nulla iteratione violetur.* Non Gregorius Magnus, qui loquitur de Bonosianis, ipso teste non baptizantibus in nomine Trinitatis. Non Pelagius II. qui Christi corporis nomine non Eucharistiam intelligit, sed Ecclesiam, quæ corpus est mysticum Christi, & quæ re ipsa apud hæreticos non subsistit. Non deni-

que Urbanus II. qui hæreticorum Sacramentis denegat quidem *virtutis effectum*, sed nullibi indicat eadem esse irrita.

Obj. 2. Plurimi, iique Patrum eruditissimi, nullitatem Baptismatis ab hæretico Ministro collati agnovere. Tertullianus Lib. de Baptismo c. 15. *Non idem, inquit, Deus est nobis & illis, hæreticis. . . ideoque nec Baptismus unus, quia non idem, quem cum rite non habeant, sine dubio non habent.*

Dionysius Alexandrinus, quem, post lectas ejus Epistolæ suo tempore superstites, fatetur S. Hieronymus in Cypriani & Africanarum Synodorum dogma de rebaptizandis hæreticis consensisse.

Athanasius Orat. 2. contra Arianos, ubi sic: *Ariani in periculum veniunt amittenda mysterii integritatis. . . . Qui fieri potest ut prorsus vacuus ac inutilis non sit Baptismus, qui ab illis datur, in quo quidem insit Religionis simulatio, sed revera nihil ad pietatem queat conferre? Nec enim Ariani in Patris & Filii nomine dant Baptisma, sed in nomine Creatoris & rei creatæ, effectoris & rei factæ. Unde quemadmodum res creatæ alia est à Filio, ita Baptismus quem illi dare putantur à vero Baptismo alius est, etiamsi nomen Patris & Filii, ut precipit Scriptura, proferre assimulent. Non enim quæ dicit, Domine, ille etiam dat, sed is tantum qui cum nomine rectam quoque habet fidem: quemadmodum etiam & ipsi Gentiles, qui Deum in ore habent, Deum tamen verum non colunt. Itaque multe quoque alie hæreses nomina tantum pronuntiant: verum cum recte non sentiant. . . . nec sanam habeant fidem, inutilis est aqua quam donant, quippe cui desit pietas; ita ut quemcumque illi asperserint, impietate foedetur potius, quam redimatur. . . . Sic Manichæi, Phryges, & Samosatenses discipuli, quamvis proferant nomina, nihilominus sunt hæretici. Hic S. Doctor comparat Baptisma collatum ab Arianis, qui tamen rite & ut precipit Scriptura baptizabant, cum Baptismo à Paulianistis datum, non quoad effectum modo, sed & quoad substantiam irritum erat. Unde testatur Hieronymus Dialog. adversus Luciferianos, *Nicanam Synodum omnes hæreticos suscepisse exceptis Paulianistis*; ergo.*

S. Basilii Cæsareæ Episcopus Epist. 2. ad Amphilo-
chium Can. 47. *Nos, inquit, unanitione eos, Encratitas, & Saccophoros rebaptizamus. Si autem prohibita est apud vos hæc rebaptizatio, sicut & à Romanis. . . nostra tamen ratio vires obtinet; quandoquidem est veluti Marcionitarum germen eorum hæresis.* &c. Unde sic: Ille pro irritò habuit quodcumque hæreticorum Baptisma, qui eos etiam rebaptizari voluit, quorum Baptismus in Ecclesia Romana pro valido habebatur; neque enim aliud unquam Baptisma Romæ pro valido habitum fuit, quam quod rite, seu in nomine Trinitatis collatum esset: atqui S. Basilii eos etiam, &c.

S. Optatus Milevitanus Lib. 1. contra Parmenianum Donatistam: *Vides, inquit n. 12. Edit. Dupinianæ, frater Parmeniane, hæreticos à domo veritatis satis extorres, solos habere varia & falsa Baptismata, quibus inquinatus non possit ablueri, &c. Bene clausisti hæreticis. . . vobis vero schismaticis, quamvis in Catholica non sitis, hæc negari non possunt, quia nobiscum vera & communia Sacramenta traxistis.* Ubi S. Pater quod in schismaticis tolerat Baptisma, improbat & pro nullo habet in hæreticis.

S. Cyrillus Hierosolymitanus: *Non licet, ait Præfat. in Catecheses, bis aut ter hoc lavacro uti. Unde si semel illo frustraberis, amplius id correctionem non patitur. . . . Nam soli hæretici rebaptizantur, siquidem prius illud non erat Baptisma; ergo juxta S. Doctorem iterari debet Baptisma receptum ab hæretico, licet iterari non possit Baptisma male & sine fructu susceptum à fidei.*

Ex iis omnibus sic disputo. Ea opinio rejici non potest, & multo minus rejici ut fidei contraria, quam tenuere Patrum doctissimi; atqui opinionem de nullitate

Lib. de
Script.
Eccles.

litate Baptismatis ab hæreticis collati tenuere Patrum doctissimi; ergo.

R. 1. neg. maj. ut enim apposite notat Vincentius Lirin. Commonit. 1. c. 39. Patribus qui in fide & communione catholica mori meruerunt, hac lege credendum est, ut quidquid vel omnes vel plures, uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi Magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratioque habeatur: Quidquid vero, quamvis ille sanctus, & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas, & privatas opinionunculas, à communis, publicæ ac generalis sententia autoritate secretum sit: atqui opinio quam tenuere objecti Patres, necerat omnium, nec plurium; cum ei oblisteret & Ecclesia Occidentalis tota, & in ipso Oriente Præsules non pauci; nec uno eodemque sensu admittebatur ab omnibus, cum alii schismaticorum Baptisma approbarent, ut Opiatus, alii eodem haberent loco ac Baptisma hæreticorum, ut Cyprianus; nec demum perseveranter & manifeste tradita fuit, cum ex ejus Doctoribus alii ad Ecclesiæ Romanæ fidem redierint, ut probabile est de Cypriano, & de Dionysio certius; alii sibi semper constiterint.

Jam ne citatos Patres omnino prætergrediamur,

Dico 1. Tertullianum non fuisse Ecclesiæ hominem, ut loquitur Hieronymus; ac proinde nihil ex ejus sensu colligi posse: unde ne eum quidem in ista controversia citare ausus est impensus ejus & lector & admirator Cyprianus: noverat scilicet nullius apud Catholicos esse ponderis virum, cui sua ad hæreticos defectio omnem apud fideles auctoritatem detraxisset. Caterum explicari possent Tertulliani verba de hæreticis formatum corruptoribus, nisi Agrippini Decretum indigaret, cum ait: *Circa hæreticos quid custodiendum sit... ad nos etiam editum est.*

Dico 2. Dionysium Alexand. fuisse quidem fortassis aliquandiu è numero rebaptizantium, at eum hinc recessisse suadent non pauca: 1. enim testatur Epist. 3. ad Philemonem, se ab Heracla prædecessore suo didicisse, nequaquam iterato Baptismate opus esse eis qui ab hæreticis veniebant; quod subindicat eum tunc temporis ad opinionem Heraclæ rediisse; 2. quia nullibi legitur Episcopos Egypti, Libyæ & Pentapoleos, hæreticos cum redirent iterum tinxisse. An non vero eorum plerique saltem secuti essent praxim Metropolitanam sui, cujus eruditio profunda vel ipsi Basilio admirationi erat; 3. quia S. Dionysius Sixtum Stephani successorem consuluit, an deberet rebaptizare senem quemdam, qui cum olim plenum blasphemiarum Baptisma recepisset apud hæreticos, Catholicæ Ecclesiæ Baptisma supplex efflagitabat: atqui Dionysius hominem hunc statim baptizasset, si idem adhuc sensisset cum Cypriano; 4. egit S. Doctor apud Stephanum ne quam comminatus erat censuram decerneret adversus Rebaptizantes. An vero gravis & ponderosa fuisset Episcopi male sentientis, & ejusdem cum aliis culpæ consilii sollicitatio? 5. quia testatur S. Basilus in Epist. ad Amphilocho. Baptisma Montanistarum à Dionysio Magno, Alexandrino proinde, pro valido habitum fuisse; tamen Montanistæ in Patrem, & Filium, & Montanum Priscillamque baptizarent; quam formæ sacramentalis depravationem Dionysio prorsus ignotam fuisse necesse est; ergo non rejecit S. Doctor quodcumque hæreticorum Baptisma. Unde Hieronymus vel non omnes legerat Dionysii litteras, vel ea nescivit ex quibus conjicimus S. Præsulem à priori sententia recessisse. Imo sunt qui cum Juenino credant Dionysium semper admisisse hæreticorum Baptisma, tantumque in Epist. ad Philemonem noluisse ut damnarentur, qui aliam in Ecclesia sua consuetudinem nacti, ab ea non deficerent.

At, inquit, tertia ratio superius allata, nimis pro-

bat, nimirum nesciisse Dionysium, quod sciunt insistentes, non valere Baptisma peregrina forma collatum.

R. neg. ant. solum enim credidit S. Præsul diuturnam illam communionem, qua senex ille fuerat cum fidelibus sociatus, satis habere posse virum ad ejus animum purgandum. Nam, inquit, qui tam longo tempore fuisset corporis & sanguinis D. N. J. C. particeps, ejus Baptisma non audebam de novo integrare. Eadem quoque fuit mens Cypriani quoad eos qui in præteritum de hæresi ad Ecclesiam venientes, sine Baptismo admissi fuerant, prout subindicat in Epist. ad Jubajanum. Unde Augustinus Lib. 2. de Baptismo. cap. 13. Cum, inquit, arbitraretur Cyprianus eos, qui extra Ecclesiam communionem baptizarentur, Baptisma non habere, credidit eos tamen in Ecclesiam simpliciter admissos, propter ipsius unitatis vinculum, posse ad veniam pervenire.

Ad S. Athanasium, is licet omnibus inspectis, difficilis est tractari, non refugit tamen omnino Catholicum sensum, unde dist. maj. comparat Athanasius Baptisma Arianorum, cum Paulianistarum Baptismate, quantum ad effectum primum, gratiam scilicet, C. quantum ad effectum secundarium, nempe characterem, N. Itaque præterquam satis innuit S. Doctor se solum loqui de effectibus Baptismi, cum ait illum apud Arianos inutilem esse, vacuum, & qui nihil ad pietatem conferre valeat, multa sunt quæ probent intactam ei fuisse ejusdem Sacramenti substantiam: 1. enim non ait Arianos amisisse mysterii integritatem, sed periculum esse ne eamdem amittant, depravata nimirum forma, ut temporibus S. Leandri contigit in Hispania, & forte in Egypto ante Athanasii mortem; 2. quia difficile est ut Athanasius aliud in re tam gravi senserit à S. Dionysio, qui paucis ante eum annis Alexandrinam Sedem tenuerat, & à Rebaptizantium errore recesserat; 3. quia & multo difficilius est ut vel Nicænam ea de re definitionem ignoraverit, vel non intellexerit: hac porro solum Paulianæ factionis Baptisma rejecerat; 4. quia Synodus Alexandrina cui an. 362. præfuit Athanasius, ab Ariano ad Ecclesiam reducibus nihil amplius exigi vult, quam ut execrentur hæresim Arianam, consuecantque SS. Patrum in Nicæa fidem: porro ante cætera exegissent Cyprianus & ejus asseclæ, ut iidem Ariani denuo tingerentur.

Inst. 1. Baptisma quod inane est Religionis simulacrum, quodque non minus à vero Baptismate differt, quam creatura à Filio Dei, non valet etiam quoad substantiam: atqui ex S. Athanasio Baptisma Arianorum inane est simulacrum, &c.

R. dist. maj. Baptisma quod inane est simulacrum... tam quoad substantiam, quam quoad effectus, non valet, C. quod est inane simulacrum, quoad solos effectus, N. sic dist. min. nego conseq. Si enim credidisset S. Doctor Arianorum Baptisma merum quoad omnia simulacrum esse, illudque in cunctis tam à vero Baptismate secerni quam creaturam à creatore; jam utique illud in conscientia iterare tenebatur, prout inviolati moris erat apud Rebaptizantes: atqui nec iteravit, nec decrevit iterandum, sed e contra; ergo.

Inst. 2. ex Athanasio ibidem, Tam falsus est ac mendax Baptismus hæreticorum, licet in nomine Domini baptizent, quam mendax sit Gentilium cultus, licet Deum nominent: atqui Gentilium cultus & quoad substantiam & quoad effectum mendax est; ergo.

R. neg. maj. non enim dicit Athanasius mendax esse hæreticorum Baptisma, ut mendax est Gentilium cultus; sed solum Arianos non plus per nomen Filii verum exprimere Dei Filium, quem pro creatura habebant, quam per nomen Domini verum exprimant Dominum Gentiles. Hinc porro sequitur equidem Arianorum aquæ defuisse pietatem, sed nullatenus sequitur eam ita cujuscumque effectus expertem fuisse, ut nec ipsum characterem produceret. Alioqui certissime amissa fuisset Sacrament

Apud Euseb. Lib. 7. c. 7.

Juen. dist. 2. q. 6.

menti integritas, cui tamen, ex S. Doctore, dumtaxat timendum erat ne amitteretur.

Non est cur in interpretando Basilio operam laudamus. cum objecta ejus verba rectum in sensum flecti non possint. Idem dicendum de Sancto Cyrillo, nisi eum intelligere velis de hæreticis germanam Sacramentorum formam adulterantibus. Interim si diutius Jerosolymis quam alibi viguerit error Rebaptizantium, est unde credatur S. Præsulem ab eo ante mortem recessisse; quia interfuit secundo Generali Concilio, ubi Can. 7. eorum dumtaxat hæreticorum Baptisma rejectum est, qui in aliena forma tangebant.

Ad S. Optatum, dico 1. eum capitaliter d. fferre à Rebaptizantibus, cum vera agnoscat Sacramenta apud schismaticos.

Dico 2. probabilius videri ab eo rejectum non fuisse nisi Baptisma collatum ab hæreticis, qui consuetam Ecclesiæ formam violabant (quales Optati tempore erant Manichæi apud Augustinum hæres. 46. Sabelliani & Valentiniani apud Irenæum Lib. 1. cap. 18.) Et id suadetur 1. quia S. Augustinus, jugis & vigil Donatistarum impugnator, Optati Libros pluries citavit cum laude, neque in iis quidquam vellicavit; 2. quia generale hoc Donatistarum principium, *Non potest gratiam dare, qui non habet*, fortiter impugnat Optatus Lib. 5. n. 6. Unde, inquit, *hac vox est? de qua lectione recitari potest? vox est de vico collecta, non de libro lecta.* Et infra n. 7. *In quo baptizarentur gentes à Salvatore mandatum est, per quem baptizarentur, nulla exceptione, discretum est. Non dixit Apostolus: Vos facite, alii non faciant: quisquis in nomine Patris, &c. baptizaverit, Apostolorum opus implevit... ergo nomen est quod sanctificat, non opus.*

At, inquires, approbat Optatus id quod dictum erat à Parmeniano, *apud hæreticos dotes Ecclesia esse non posse*; quin & confirmat, cum ait, *hæreticorum Ecclesias singulorum prostitutas, nullis legalibus Sacramentis, & sine jure honesti matrimonii esse.* Et iterum: *Dixisti fieri non posse ut falso Baptismate inquinatus abluat, immundus emundet... Bene hac omnia potuere ad solos hæreticos pertinere, qui falsaverunt symbolum.*

R. dist. ant. approbat cum exceptione, C. generatim & indistincte, N. Restrigit enim Optatus Parmeniani verba ad hæreticos *qui falsaverunt symbolum*: atqui juxta tritam illius temporis phrasim, falsare symbolum, est adulterare formam Sacramentorum. Prob. min. 1. ex S. Augustino Lib. 6. de Bapt. cap. 23. ubi sic: *Quis nesciat non esse Christi Baptismum, si verba Evangelica quibus symbolum constat, illic defuerint*; 2. ex Firmiliano, qui ad Cyprianum scribens de Baptismate per mulierem à dæmone possessam usitata & legitima forma collato. *Namquid, ait, & hoc Stephanus & qui illi consentiunt, comprobant, maxime cui nec symbolum, idest, præscripta invocatio Trinitatis, nec interrogatio legitima defuit.*

Obj. 3. Ille solum Sacramenta conferre potest, qui Ecclesiæ munia exercere potest: atqui hæreticus non potest... qui enim extra Ecclesiam est, ejusdem munia exercere nequit: atqui hæreticus, utpote toris positus, extra Ecclesiam est; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. maj. qui extra Ecclesiam est, ejusdem munia exercere nequit, si ab eo ablata fuerit potestas ea exercendi, prout de facto aufertur valide absolvendi potestas ab eo qui propter hæresim præcisus est, C. si potestas illa eidem sublata non fuerit, N. Porro non magis probari potest ereptam fuisse hæreticis valide baptizandi potestatem, quam probari possit eam iniquis & impiis ablatam fuisse: atqui hoc ultimum probari nequit. Unde Cyprianus ipse ratum habuit Baptisma ab improbis, modo nec schismaticis nec hæreticis collatum: & qui aliud primo senserant Donatistæ, paulo post collatum ab occultis peccatoribus Sacramentum admittere coacti sunt.

Inst. 1. Non permittit Ecclesia collationem nisi Baptismatis quo quis & remissionem peccati consequatur, & Christum induat; juxta illud Apost. Gal. 3. *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis*: atqui non potest quis induere Christum vi Baptismatis ab hæretico collati; ergo.

R. 1. dist. maj. non permittit Ecclesia ut licitam, &c. C. ut validam, N. Itaque horret Ecclesia collationem Sacramenti à malo Ministro peractam, ut patet ex supra dictis: sed non ideo illam habet pro irrita, imò nec in omnibus pro irrita habere posset; quia non potest Ecclesia alligatam à Christo symbolis sacramentalibus virtutem restringere pro nutu.

R. 2. neg. min. quia infans vi Baptismatis ab ipso etiam Juda collati potest induere Christum; *nomen enim est Christi quod sanctificat, non opus Judæ*, ut statim agebat S. Optatus.

Inst. 2. ex Eccli. 34. *Qui baptizatur à mortuo, quid prodest lavatio ejus*: atqui infans cum ab hæretico baptizatur, baptizatur à mortuo; ergo nihil ei sua prodest lavatio, seu baptismi ablutio.

R. dist. maj. qui baptizatur à mortuo, idest qui post contractam ex mortui tactu legalem immunditiam, iterum tangit mortuum, ut dicitur in objecto textu, nihil prodest lavatio ejus, C. idest qui sacramentaliter baptizatur ab hæretico, N. Hæc itaque argumentatio, quam in Synodo tertia Cypriani adhibuit Quietus à Buruch. merus est Scripturæ abusus, in quo à prorsus disparatis concluditur. Et vero Augustinus Lib. 6. de Bapt. *quæro cur hæreticos solos velint intelligi mortuos... Cum enim S. Paulus mortuam dicat viduam, quæ in deliciis vivit, quomodo non sunt mortui, qui saculo verbis & non factis renuntiant? quid ergo proficit lavatio ejus qui ab istis baptizatur?* Ecquid ergo horum etiam Baptisma prodesse vult Cyprianus, illudque solum dedignatur, quod ab hæreticis aut schismaticis collatum fuerit?

Obj. 4. Ea solum societas Sacramenta valide conferre potest, cui soli concessa sunt à Christo Sacramenta: atqui soli Catholicorum societati concessa sunt à Christo Sacramenta.

R. 1. cum S. Augustino retorquendo argumentum. Si solum Sacramenta conferre possunt, quibus potestas ea conferendi commissa est à Christo: atqui potestas Sacramenta conferendi non concessa fuit nisi hominibus Spiritu sancto plenis; iis nempe quibus actu dicebatur, *Accipite Spiritum sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*; ergo non nisi homines Spiritu sancto pleni, ac proinde non homicidæ, non raptores, &c. Sacramenta conferre possunt: quod tamen nec à Cypriano, nec à prioribus ejus affectis dictum est.

R. 2. dist. min. soli Catholicorum societati concessa sunt Sacramenta quoad legitimum usum, omnimodamque utilitatem, C. quoad validitatem exercitii & administrationis, N. Itaque extra Ecclesiam Sacramenta sine fructu recipiuntur ab adultis, nec sine crimine conferuntur à Ministris: sed non ideo nulla sunt & invalida, si rite conferantur. *Aliud est enim, ait Augustinus Lib. 4. ibid. c. 17. non habere, aliud non utiliter habere.* Et vero si res ita non esset, misere perirent non tantum infantes, sed & adulti qui præimperitia haud detegere possent errorem illius à quo baptizantur; quod à divina misericordia prorsus alienum est.

Alias non prosequimur objectiones, ut quæ in idem recidunt cum iis quas Puncto præcedenti solvimus: qui plures volet adeat Nat. Alexandrum dissert. 23. in Historiam sæculi III. Frassen art. 3. n. 14. & sequent. &c. superest ut reliquas, quæ ad hanc materiam attinent questiones breviter perlustramus, sit igitur.

CONCLUSIO II. Stephanus in errorem errori Cyprianico contrarium lapsus non est; nec proinde ratum habuit Baptisma contra solemnem Ecclesiæ formam collatum, Ira Thomassinus dissert. 2. in Concilia, Nat. Alexan-

Alexander ibid. differt. 14. alique vulgo Catholici contra Blondellum & Launojum, quibus enixe faveret D. Dupin.

Prob. 1. ex Epistola Firmiliani ad Cyprianum, ubi sic describitur Stephani opinio: *Illud quoque absurdum, quod non putant querendum esse, quis sit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus sit, gratiam consequi poterit invocata Trinitate nominum Patris, & Filii, & Spiritus sancti*; ergo juxta Stephanum, cujus Epistolam legerat Firmilianus, ideo poterat quis ab hæretico baptizatus gratiam consequi, quia hæreticus baptizabat invocata invocata Trinitate; ac proinde in forma Ecclesiæ consueta.

Confirm. Totus est eo loci Firmilianus ut Stephanum carpat, ejusque opinionem deridendam propinet; ergo si credidisset Stephano ratum fuisse quodcumque Baptisma, etiam contra formam communem traditum, id ei & merito vertisset in culpam: atqui tamen altum est ea de re in tota Firmiliani Epistola silentium; ergo sciebat Firmilianus, illud solum Baptisma à Stephano comprobatum fuisse, quod rite & legitime collatum esset. Jam vero Firmilianus Stephani mentem ex ipso Stephani Rescripto, ad se per Cyprianum transmissio cognoverat; ergo pro certo tenendum est Stephanum non aliud hæreticorum Baptisma approbasse, quam quod Evangelicis verbis consecratum esset.

Prob. 2. de sententia Stephani judicandum est, prout de ea judicarunt, qui ejus tempora propius attigere: atqui ii sic Stephanum intellexerunt, ut ab eo non alterius quam rite collati Baptismatis validitatem assertam crediderint. Scilicet enim credere veteres antiquam Ecclesiæ consuetudinem à Stephano vindicatam fuisse: atqui si averis vestigiis errasset Stephanus, non vindicasset, sed corrupisset antiquam Ecclesiæ consuetudinem. Minor patet, prob. maj. 1. ex Eusebio Lib. 7. Hist. c. 3. ubi sic legitur: *Cyprianus non nisi per Baptismum ab errore prius emundatos, admittendos esse censuit: verum Stephanus nihil adversus traditionem, quæ jam inde ab ultimis temporibus obtinuerat, innovandum ratus, id gravissimo tulit*; ergo id unum egit Stephanus ut primævam traditionem tueretur; 2. ex Sancto Hieronymo qui in Dialogo adversus Luciferianos Stephanum vocat *inveterata consuetudinis defensorem*; 3. ex Augustino, qui Lib. 5. contra Donatistas, *Non propterea, inquit, communicavi Stephanus hæreticis, quia Baptisma Christi, quod in eorum perversitate integrum mansisse cognovit, improbare non ausus est*. Et paulo infra: *Consuetudo illa quæ à Stephano opponebatur Cypriano, ab eorum Apostolorum traditione exordium sumpsisse credenda est*; 4. ex Vincenzio Lirin. Common. 1. c. 9. *Cum undique, ait, ad novitatem rei (opinionis Cypriani) cuncti reclamarent... tunc B. memoria Papa Stephanus, Apostolica Sedis Antistes, cum cæteris quidem collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit... Intelligebat vir sanctus & prudens nihil aliud ratione pietatis admittere, nisi ut omnia quæ fide à patribus suscepta forent, eadem fide filiis consignarentur... quis ergo tunc universi negotii exitus? quis utique, nisi usitatus & solitus? retenta est scilicet, antiquitas, & explorata novitas*. Eam ergo ad filios transmisit Stephanus fidem, quam acceperat à Patribus, & quæ in Ecclesia tota Cyprianæ novitatis vices excepit; atqui nec erroneam opinionem ad filios transmisit Stephanus, neque eam à Patribus accepit, &c. ergo; 5. demum ex Facundo Hermianensi: hæc ille Lib. contra Mocianum; *Stephani potius quam Cypriani sententiam tenet Ecclesia, non solum de non rebaptizandis hæreticis, verum etiam de rebaptizantibus non ferendis*: porro an Stephani sententiam tenere diceretur Ecclesia, si Stephani opinio pro errore habita esset.

Prob. 3. quia fieri nequit ut tota simul erret Ecclesia; utpote contra quam inferi portæ prævalere non possint. atqui stante Launojii figmento tota simul erravit Ecclesia. Divisi enim erant tunc temporis Episcopi & Fideles Cyprianum inter & Stephanum; ita ut quisque alterutri ad-

hæreret; ergo ut hi sic & illi tenebant errorem. Ubi ergo tum vera fides? ubi ait Tillemontius traditio ejus operæ mediam & rectam inivit viam Ecclesiæ? ubi consuetudo hæc, quam ab Apostolorum ætate ad suam usque ætatem deducbat Augustinus. Imò ad quid consuetudo, quæ seu Romæ, seu in Africa consideraretur, pro vero errore habenda erat?

Obj. 1. Ipsum S. Stephani Decretum, quod his reddidit verbis Cyprianus Epist. 74. ad Pompejum: *Si quis ergo à quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur nisi quod traditum est, ut manus illi imponantur in penitentiam*. Unde sic: Non aliunde melius haberi potest genuina Stephani sententia, quam ex ejus verbis: atqui citata Stephani verba clare indicant nullius prorsus hæretici Baptisma rejectum fuisse à Stephano. Hæc enim verba, *Si quis à quacumque hæresi*, universalis sunt; utpote quæ in materia doctrinali indefinita sint; ergo.

R. data majore, quæ negari posset, quia vocis ambiguae sensus, non ex ipsa voce utpote dubia, sed ex circumstantiis loci, temporis, personæ, ac communis intellectus reperti debet. dist. min. verba Stephani indicant nullius prorsus hæretici Baptisma ab eo rejectum fuisse, præcise ratione hæreseos, & propter defectum fidei in Ministro, C. propter alios, quicidem inesse possent defectus, N. Itaque cum Cyprianum inter & Stephanum nihil esset controversiæ de formæ defectu, sed solum de defectu fidei, statuit & statuere debuit Summus ille Pontifex, ut nullius hæretici Baptisma rejiceretur, nimirum propter hunc fidei defectum: at non ideo censeretur potest Baptismum quemcumque etiam vitiata forma traditum approbasse: 1. quia alioqui approbasset etiam Baptismum in aliena materia confectum, quod nemo dixerit; 2. quia eum dumtaxat Baptismum pro rato habuit, cujus tota retro traditio validitatem agnoverat; ut ex iis patet ejus verbis: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est*: atqui traditio non alterius Baptismi, quam qui rite collatus esset, validitatem agnoverat; 3. quia Cyprianus ipse eadem Epist. 74. dicit Stephanum, *majestati nominis tribuere, ut qui in nomine Christi id est Christi autoritate, ab hæreticis baptizantur, innovati & sanctificati judicentur*; ergo sensit vel ipse Cyprianus vim hujusce Baptismatis in efficaciam verborum Evangelicorum refundi à Stephano; 4. demum quia non magis suspecta esse debent verba Stephani, quam ista Augustini quæ non minus generalia sunt: *Detestantur homines oculis quadam inspiratione Dei, si quis iterum accipiat Baptismum, quem ubi-
CUMQUE jam acceperat*.

Inst. 1. Qui Baptismum ubicumque & quomodocumque datum approbavit, ille non eum magis ex defectu formæ, quam ex fidei defectu invalidum esse existimavit: atqui Stephanus... Prob. min. ex mox citatis S. Cypriani verbis, quæ sic se habent à parte rei: *Si effectum Baptismi, majestati nominis tribuunt, ut qui in nomine Christi, ubicumque & quomodocumque baptizantur innovati & sanctificati judicentur*, &c. ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. anteced. neque enim refert hic Cyprianus sententiam Stephani, sed eam, & male, confutat ex absurdis, quæ ab ea sequi perperam imaginantur. Et vero quis hominum credat eousque desipuisse Stephanum, ut crederet adultos, quales tunc plerique baptizabantur, etsi aut ab hæreticis scienter, aut hæretici ipsi tingerentur, vere innovatos ac sanctificatos fuisse? Credat Launojus, sed credat simul Stephanum pari loco in ordine ad salutem & hæreticos & Catholicos habuisse.

Inst. 2. Ut Stephanus Baptisma quomodocumque, seu in quacumque forma traditum approbasse censeatur, sufficit ut & approbaverit Baptisma hæreticorum sui temporis, & ut ejus temporis hæretici omnes Baptismi formam violarent; atqui 1. indubie approbavit Stephanus Baptisma hæreticorum sui temporis; ad quid enim tam vivax ejus ad Cyprianum responsio? 2. nec minus constat aequalles Stephano hæreticos formam Baptismi violasse. Ecqui pepercissent formæ Baptismatis, qui ne divinitati quidē parcebant, ut Basilidiani, Simoniani, Ebionitæ, Praxari-
ni, &

ni, & Marcitæ, qui postremi, teste S. Irenæo L. 1. c. 21. alias 18. baptizabant in nomen incogniti Patris omnium, & veritatem matrem omnium, &c. ergo vel inanis fuit Stephani decisio, vel fuit hæc pro quibuscumque hæreticis constituta. Ita fere Dupin.

R. neg. min. pro secunda parte. Certe enim, ait Tillemontius, Novatiani in nomine Trinitatis baptizabant. Imo observat Augustinus L. 6. de Bapt. c. 25. *facilius inveniri hæreticos qui omnino non baptizent, quam qui verbis Evangelicis non baptizent*; ergo reale habuit objectum Stephani decisio, nec tamen pro quibuscumque omnino hæreticis constituta est.

Obj. 2. Adeo constat Stephanum & Cyprianum averfis gradibus errasse, ut id sponte confessus fuerit Benedictus XII. in sua ad Fratricellorum objectiones responsione; atque hinc probat Papam in iis quæ ad fidem pertinent errare posse; ergo.

R. cum Nat. Alexandro, Tournelyo & aliis, Benedictum XII hæc scripsisse adhuc Cardinalem, nec tantum mereri fidei, quam Veteres à nobis citati, quibus sub ipsum controversiæ tempus notior esse debuit Stephani sensus, quam homini mille postea annis scribenti.

Moram non facit quod objicit Launojus potius esse in Ecclesia memoriam Cypriani, quam Stephani. Neque enim hic agitur de comparandis utriusque virtutibus, sed de utriusque sententia. Plura certe propter Ecclesiam peragere & pati potuit Cyprianus materialiter errando, quam Stephanus avitæ traditioni firmiter inhærendo. Nec nos, ait Augustinus Lib. de unico Bapt. c. 13. *qui Baptismi veritatem etiam in hæreticorum iniquitate agnoscimus. . . ideo meliores Cypriano sumus; sicut nec Petro, quia Gentes Judaizare non cogimus.*

CONCLUSIO. III. Stephanus censuram quidem comminatus est Cypriano, aliisque Rebaptizantibus, sed hæsit intra minas.

Prob. 1. ex eadem ad Pompejum Epistola, ubi sic loquitur Cyprianus: *Sacerdotes Dei veritatem, Christi, & Ecclesie unitatem tenentes abstinendos putat Stephanus.* Non ait, abstinere, vel abstinuit, sed *abstinendos putat*: atqui ea vox quæ futurum respicit, non autem præteritum vel præsens, comminatum non autem de factolaram excommunicationem significat. Certe cum loquitur S. Doctor de Marciano, pluries ait eum *abstentum* fuisse, idest jam ab Ecclesie communionis præcisum.

Prob. 2. ex Dionysio Alexandrino, qui utpote in eadem lite involutus, mentem Stephani ignorare non potuit. Is porro sic ad Sixtum Stephani successorem scribit apud Eusebium Lib. 7. c. 5. *Antea quidem litteras scripserat Stephanus de Heleno & de Firmiliano. . . sese ob eam causam ab illorum communione discessurum, quod hæreticos rebaptizarent. . . De his omnibus ego ad illum Epistolam misi rogans atque obtestans.* Unde sic: Si Stephanus Afros præciderit, vel ea quam ad Cyprianum scripsit Epistola, vel deinceps: atqui neutrum dici potest. Non 1. qui enim minatur se ab alicujus communione discessurum, haud utique jam ab ea discedit. Non 2. tum quia nulla extant censuræ postea secutæ monumenta; tum quia verè admodum simile est Stephanum Dionysii obtestationibus cessasse; cum ex tunc altum sileant Veteres de infelici hoc Stephanum inter & Cyprianum dissidio: quod argumento est Romanum Pontificem Dionysii Alexandrini precibus victum, aut à ferenda excommunicationis sententia, aut saltem ab ea executioni demandanda, pacis & unitatis studio abstinuisse.

Prob. 3. ex Augustino pluribus in locis, præsertim autem Lib. de unico Baptismo, cap. 14. ubi sic: *Cum Stephanus non solum non rebaptizaret hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret decernentes, excommunicandos esse conseret. . . tamen cum eo Cyprianus unitatis pace permansit.* Et infra: *Ecce duo erant uno tempore Eminentissimarum Ecclesiarum, Romanæ scilicet & Carthagenensis Episcopi, Stephanus & Cyprianus,*

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

ambo in unitate catholica constituti, multi cum illo, quidam cum isto etiam sentiebant, utrique cum eis in unitate consistentes. Et rursus Lib. 5. contra Donat. c. 25. *Vicit pax Christi in cordibus eorum, ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur*: atqui si Stephanus Cyprianum à communione sanctæ Ecclesie præcidisset, jam nec verum esset nullum fuisse inter eos malum schismatis, nec ambos in unitate Catholica permansisse, nec vicisse pacem in cordibus eorum; ergo.

Idem evincit id Facundi Hermiani ubi supra: *B. Stephanus cum S. Cyprianum, atque alios Afros Episcopos de baptizandis omnibus hæreticis decrevisse cognosceret, continuo ei denunciavit, quod si qui hac auderent, ab Ecclesia pellerentur*: atqui aliud est denunciare hominem ab Ecclesia pulsum iri; aliud eum ab Ecclesia pellere incontinenti; ergo.

Prob. 4. tum ex silentio Eusebii, Hieronymi ac Vincentii Lirinensis, qui de hac excommunicatione, ne verbum quidem habent, ubi de celebri illa controversia loquuntur; tum quia si Cyprianus, ejusque sequaces Romano fulmine percussi fuissent, hoc dubio procul objecissent Catholici Donatistis, qui à diluculo ad vesperam Cypriani autoritate gloriabantur; imo & hinc quoque schisma suum colorare potuissent Donatistæ, quod seipsos non præcidissent ab Ecclesia, sed à Romanis immaniter præcisi fuissent; prout non semel Patrum nostrorum ævo fecere Protestantes: atqui tamen neutrum unquam contigit; ergo.

Probat 5. Tournelyus, quia verisimile non est Stephanum virum cautum ac prudentem, tot magni nominis Episcopos præcipiti sententia & absque ulla monitione percussisse; porro rem sic se habuisse oportet, si Stephanus acceptis Cypriani litteris, eundem statim præciderit. Nullibi enim extat præviæ monitionis vestigium; ergo.

Hæc tamen probatio non videtur omnino firma: 1. quia adversarii, ut plurimum Romanæ Sedis parum amici, id unum ferme habeant in votis ut Stephano inuratur temeritatis & imprudentiæ nota; 2. quia ipsa indubie Stephani Epistola, eam continebat monitionis speciem quæ hodie *solemnis* appellatur: cum enim non intenderet Stephanus Afros, posito etiam quod ab errore suo resipiscerent, percellere; utique monebat æquivalenter, ut vel parerent Apostolicæ Sedis judicio, vel anathemati subjacerent. Atque hæc monitionis species prorsus sufficiens fuisset tum propter locorum distantiam, tum propter imminens periculum ne error triplici Concilio munitus, nimias sumeret vires, nec jam posset coerceri.

Prob. 6. saltem contra aliquos, qui Cyprianum in errore simul & anathemate mortuum, nec inde pejus habere exultantes contendunt. Certum est Cypriani etiam mortui nomen magno semper in pretio fuisse apud Romanos; qui eum non secus ac Ecclesia universa inter raros & paucos excellentissima gratia viros numerarunt: atqui si Cyprianus Pontificia ligatus censura diem clausisset, nec fuisset, nec esse potuisset tanti in Ecclesia Romana pretii. Qui enim decessisset irritor censuræ, cujus certa magis erat quam dubia, ille profecto haud magni, ne dicam nullius pretii fuisset in Ecclesia, quæ cauta est meriti & demeriti, obedientiæ & contumaciæ ponderatrix: atqui in hypothese præsentis decessisset Cyprianus irritor censuræ, cujus æquitas certa erat magis quam dubia. *Quis enim,* ait N. Alexander differt. 12. *juste excommunicari neget eos, qui errorem inveniunt ab Apostolica Sede & aliis Ecclesiis damnatum, nec ab eo vel adhortationibus vel minis revocari possunt, sed in eo manent pertinaces: cum itaque hic fuisset Cypriani, Firmilianique status, non fuisset injuste in eos lata excommunicatio à Stephano; unde tam justo anathemate percussos, in eoque defunctos, Ecclesia sacris honoribus ut Sanctos prosecuta non fuisset.*

Confirm.

Pag. 444.

Aug. L. 6. de Bapt. c. 2.

Alexand. pag. 686. fol.

Confirm. Censura à legitimo Superiore, ob gravem justamque causam lata, ad minus pro dubia habita fuisset Romæ: atqui censura à Stephano lata, 1. lata fuisset à Superiore legitimo, quemque ut talem habebat Cyprianus ipse; cum & primæ Sedis prærogativas nosset, & apud Stephanum ipsum egisset ut quosdam Africæ Præsules merita censura percelleret; 2. lata fuisset ob gravem justamque causam; nempe ob excidium erroris paucos ante annos nati, & quo *divinus Canon, universalis Ecclesiæ regula, omnium Confacerdotum sensus; mos denique & instituta Majorum* subvertebantur; ut supra agebat Vincentius Lirinensis; ergo.

Obj. 1. Nemini notior esse potuit agendi ratio Stephani, quam Firmiliano & Cypriano: atqui fatentur ambo fuisse se à Stephano præcisos, Firmilianus quidem Epist. ad Cyprian. ubi sic: *In plurimis Provinciis multa pro locorum & nominum diversitate variantur; nec tamen propter hoc ab Ecclesiæ Catholica pace atque unitate aliquando discessum est; quod nunc Stephanus ausus est facere rumpens adversum vos pacem, & infra Stephanum compellans: Peccatum quam magnum tibi exaggerasti, quando te à tot gregibus scidisti! excidisti enim te ipsum... siquidem ille vere est schismaticus, qui se à communione Ecclesiastica unitatis apostatam fecerit.* & paulo post ironice loquens: *Legatos Episcopos patienter satis & leniter suscepit, ut eos nec ad sermonem saltem colloqui communis admitteret; adhuc & præciperet fraternitati universæ, ne quis eos in domum suam reciperet, ut venientibus non solum pax & communio, sed & tectum & hospitium negaretur.* Cyprianus vero Epist. ad Pompejum: *Unitatis oblitus Stephanus, mendacia & contagia profana tinctionis usurpat.* Ergone dat honorem Deo, qui unitatem de divina lege venientem non tenens, hæreses... vindicat? Dat honorem Deo qui hæreticorum amicus, & inimicus Christianorum Sacerdotes Dei, veritatem Christi & Ecclesiæ unitatem tenentes, abstinendos putat? Unde sic: Qui ab Ecclesiastica unitate discessit, qui alios excommunicare volendo seipsum excidit, qui à communione Ecclesiastica apostatam se fecit, qui demum unitatis oblitus est ut hæreticorum vindex fieret; ille non hæsit intra censuræ minas, sed ad censuram usque progressus est: atqui ex Firmiliano & Cypriano, &c.

R. neg. min. in eo quod spectat ad Cyprianum. Quod autem dicit S. Doctor Stephanum unitatis oblitum fuisse, non cadit in unitatem communionis Ecclesiasticæ, quam à Stephano actu ruptam fuisse velit; sed in unitatem Baptismatis, quam ab eo violatam esse male existimabat. Cum enim crederet Cyprianus ita unicum esse Baptisma, ut apud solos Catholicos valere posset; inferebat Stephanum, unitatis illius oblitum esse, quia ratum habebat Baptisma apud hæreticos collatum. Unde pluries conqueritur non unicum jam, sed tot fore Baptismata, quot hæreticorum sectæ.

Ad Firmilianum quod attinet, nego ei hoc in negotio habendam esse fidem. Quemadmodum enim iis qui icterico morbo laborant, vel ipse nives flavæ videntur, sic & viro ferventioris ingenii, ut esse solent Orientales, Stephani minæ ultra minas ire visæ sunt. Firmiliano igitur, ait N. Alexander, neque in hoc, neque in aliis, quæ styli tota in Epistola adversus Stephanum debacchantis impetu temere effudit, credendum est. Quis enim cum Firmiliano Stephanum Judæ proditori comparare ausit? Quis eudaciæ, insolentiæ, stultitiæ, improbitatis, violatæ fidei ac traditionis Pontificem vere sanctum, & cujus integri mores vel ipsis Donatistis probabantur, cum Firmiliano insimulet? Quis æquus rerum æstimator credat Stephanum à Cypriano Pseudochristi, Pseudoapostoli, dolosique operarii nominibus infamatum, quod ipsi Firmilianus affingit? Cum ergo in his omnibus non minus à veritate quam à christiana charitate defecerit, non est cur audiatur in cæteris. *Iratus nihil nisi monstra locutus est; iratus nihil glâ monstra vidit.*

Nec est quod objiciatur, Firmilianum à Patribus utriusque Antiochenæ Synodi contra Paulum Samosatenum, nobiliter exceptum fuisse; eundemque in Synodica eorum Epistola *sancta recordationis virum* nuncupari; ac demum annumerari Sanctis in Græcorum Menologio. Neque enim honorifica hæc promeruit Firmilianus quia vere semper & moderate locutus sit, sed quia priores illos ebullientis animi impetus pœnitentia sincera expunxerit, ut nævos suos Cyprianus martyrio.

Inst. Saltem denegari nequit Firmiliano fides in iis quæ spectant Stephani agendi rationem erga legatos Romanam missos ab Oriente: atqui tota hæc agendi ratio excommunicationem actu latam redolet. Qui enim pacem, communionem, imo tectum & hospitium alicui negat, hunc certe habet ut actu excommunicatum: atqui ex Firmiliano Stephanus, pacem, &c. Orientalibus legatis denegavit; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. supposita enim veritate narrationis hujus, de qua plane silent Cyprianus, Augustinus, cæterique cœvi Scriptores; dicendum est Stephanum hac severitate usum esse, non ut Orientales legatos à communione sua expulsi declararet, sed ne eos benignius excipiens errori favere videretur, neve iis, quos quoquo verum vagari sineret, occasione daret disseminandi erroris. Sicut ergo nemo hucusque somniavit S. Chrysostomum à S. Epiphanio excommunicatum fuisse, eo quod Epiphanius nec in ædibus Chrysostomi, licet humanissime invitatus commorari, nec, quod gravius est, in Ecclesia simul cum eo orare voluerit; ut Chrysostomum, quem errore facti Origenistam esse censebat, ab Origenis opinionibus revocaret; sic nec ex Stephani agendi ratione infligendam ab eo fuisse contra Orientales censuram colligi potest.

Hic duo noranda, 1. excommunicari potuisse Firmilianum, absque eo quod idem sentiat de Cypriano. Primum admittunt plures, qui secundum negant. Et vero queritur Firmilianus de Stephano, quasi qui *pacem cum singulis vario discordiarum genere ruperit, modo, inquit, cum Orientalibus (quod nec vos latere confidimus) modo vobiscum qui in meridie estis*; ergo multa & varia erant discordia capita Stephanum inter & Orientales; ergo & à Stephano durius excipi potuere quam Cyprianus, qui tunc primum, & in uno tantum capite dissidebat à Stephano.

2. non eandem semper fuisse apud antiquos excommunicationis vim & extensionem, quæ nunc est. Hodie enim qui præcisus est, ab omnium, & à suæ etiam Ecclesiæ consortio præcisus est; aliter porro identidem se res habebant apud antiquos. Sic in Concilio Carthagenensi V. Can. 10. præcipitur ut Episcopi, qui sine legitima causa ad Synodum Provinciam accedere neglexerint, *communione sua tantum Ecclesiæ debeant esse contenti*, quæ lectio genuina videtur, & iis consonat quæ refert Gratianus dist. 58. Can. 2. Erat tunc & alia species excommunicationis qua Ecclesia etiam inferior ab alterius se commercio sequebat, secundum id Apostoli II. Thessal. 3. *Denuntiamus vobis, fratres, ut subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate.* Istæ excommunicatio, vel potius communionis subtractio non fiebat virtute clavium; tantumque in eo sita erat, quod utriusque Ecclesiæ Episcopi *formatas litteras* ad se non mitterent; aut inutiliter mitterent, quia rejiciebantur. De his adi Van-Esperen c. 1. de Censuris, §. 1. interim ex his colliges Ecclesiæ censuras olim multominus aliquando graves fuisse, quam nunc sint.

Obj. 2. contra sextam probationem. Cyprianus nulum ferre potuit præjudicium ex censura formaliter injusta: atqui talis fuisset excommunicatio à Stephano lata. Censura enim qua quis percutitur propter opinionem quam non tenetur abjicere, est formaliter injusta: atqui percussus fuisset Cyprianus propter opinionem, quam etsi intrinsece falsam non tenebatur abjicere. Prob. maj. ex Augustino qui pluribus in locis docet

N. Al.
pag. 61

Can. 1
dist. 1

docet quæstionem rebaptizationis necdum tunc satis eliguam fuisse. Vide Lib. 1. de Bapt. c. 18. & Lib. 2. c. 7.

R. ad 1. neg. min. ad 2. non quæro an à parte rei sententiam suam abjicere teneretur Cyprianus; neque enim me fugit Augustinum, qui omnes animi nervos intendit, ut S. Martyris culpam imminuat, sic pluries loqui ut videatur existimasse quæstionem nulla tunc peremptoria auctoritate fuisse definitam. Id unum quæro an Romani idem indubie sensissent cum Augustino, præsertim in hypothese censuræ actu latæ contra Cyprianum, sicque an indubie ut Sanctum coluissent eum, qui non obstante Superioris sui censura, perniciosum errorem contra totam retro antiquitatem tuitus fuisset: uno verbo quæro an, ne Cyprianum pro rebeli haberent, Stephanum habituri essent pro iniquo & temerario iudice. En quod ad minus dubium videretur cum N. Alexandro. Porro id si dubium est, stat tota probatio.

CONCLUSIO. IV. Cyprianus, ejusque sequaces Episcopi, natam de hæreticorum Baptismo controversiam non ad fidem sed ad disciplinam revocasse videntur. Ita Thomassinus ibid. qui ultra progressus est; Nat. Alexander &c.

Prænot. illud esse fidem inter & disciplinam discrimen, quod fides, utpote de credendis, una & eadem ubique habenda sit; disciplina vero utpote de rebus nec intrinsece bonis, vel malis, pro locorum diversitate diversa esse queat, sine catholicæ unitatis dispendio. Pater id ex Tridentinæ Synodi Decretis quæ ubique quantum ad dogma pari in honore sunt; quantum ad disciplinam vero aliter in Gallia, aliter in Italia servantur; et si optare possit Ecclesia una, ut altera secum consentiat, sive quia puriorem sive quia securiorem, aut antiquiorem disciplinam serveret. His positis.

Prob. Conclusio. Illud ad disciplinam revocatum est, circa quod unicuique permissum est id quod vellet facere, & quidem circa unitatis catholicæ periculum; atqui Cyprianus & qui cum eo sentiebant, circa rebaptizationem permisisse, ut citra catholicæ unitatis periculum, faceret unusquisque quod vellet. Minor abunde patet ex his Cypriani verbis in Concilio III. Carthaginensi: *Superest ut de hac ipsa re singuli quid sentiamus, proferamus, neminem judicantes, aut à jure communionis aliquem, si diversum senserit, removens.* Noverat ergo S. Doctor esse Episcopos, qui aliter sentirent; prout disertius affirmat ipse Ep. 71. 72. & 73. atqui tamen neque eos à communione sua removeret, neque eos judicat. Nos, inquit, Epist. 72. ad Stephanum, *vim cuiquam non facimus, aut legem damus, cum habeat in Ecclesia administratione voluntatis sua arbitrium liberum unusquisque Præpositus.* Quæro autem an Cyprianus libero uniuscujusque Præpositi arbitrio permetteret rem, quam crederet ad fidem pertinere.

Prob. 2. quod meris disciplinæ punctis comparatur, ad disciplinam pertinere judicatur, non ad fidem; æqui Firmilianus rebaptizationis quæstionem meris disciplinæ punctis comparat. Sic ille in Epist. ad Cyprianum: *Scire quis potest, quod circa celebrandos dies Pasche; & circa multa alia divina fidei Sacramenta, videat Stephanus esse apud Romanos aliquas diversitates, nec observari illis equaliter omnia, quæ Jerusalem observantur; secundum quod in cæteris quoque plurimis Provinciis multa pro locorum & nominum diversitate variantur; nec tamen propter hoc ab Ecclesia Catholica pace atque unitate aliquando discessum sit;* ergo idem sentiebat Firmilianus de rebaptizationis usu, quod de praxi Quartodecimanorum; ac proinde utrumque ad consuetudinem & disciplinam revocabat.

Prob. 3. semper credidit Ecclesia, neque aliud credere potuit Cyprianus, Episcopum à fide deficientem posse ab aliis Episcopis judicari, imo & deponi: atqui non credebatur Cyprianus, se vel sequaces suos ob negotium rebaptizationis à quopiam judicari posse. Sic enim in eodem Carthaginensi Concilio præfabatur: *Habet om-*

nis Episcopus pro licentia libertatis & potestatis sua arbitrium proprium, tanquam judicari ab alio non possit, cum nec ipse possit alterum judicare: sed expectemus universi judicium Domini N. J. C. qui unus & solus habet potestatem... de actu nostro judicandi. Vidi quidem raræ eruditionis virum, cui videbatur credidisse Cyprianum, Episcopum quemcumque in ipsius etiam fidei materia, Dei solius iudicio obnoxium esse: sed quis errorem tam fœdum tanto viro adscribat, nisi premente, quæ hic deest, evidentia.

Obj. 1. Impossibile est ut vir acuti & perspicacis ingenii, qualem fuisse Cyprianum nemo hætenus dubitavit, non viderit in controversia de rebaptizatione, id quod in eadem quisque, nisi plumbeus est, primo oculi intuitu detegit: atqui controversiam de rebaptizatione non esse merum disciplinæ punctum, sed rem dogmati annexam primo videt intuitu quisque plumbeus & hebes non fuerit. Certe enim non ad disciplinam sed ad fidem spectat hæc quæstio, an in Ministro requiratur fides, ut valide Sacramentum conficiatur; atqui quæstionem hanc, an in Ministro requiratur fides, involvit Cyprianica de Baptismate controversia; & tam evidenter involvit, ut id primo intuitu perspicat quisque oculos habet; ergo non potuit Cyprianus id non videre. Idem paratione dicendum de Firmiliano, quem nulli sui temporis scientia imparem fuisse confitetur ipse Baronius.

R. 1. retorq. argumentum. Impossibile est ut viri ingenii perspicacis quæstionem de fide comparaverint cum meris disciplinæ quæstionibus; ut non senserint ex opinione sua sequi, Ecclesiam ab Apostolis ad Agrippinum usque, praxim tenuisse perniciosam, imo & fidei adversam saltem materialiter; ut demum non viderint plerisque, quæ adhibebant argumentis, non improborum minus quam hæreticorum Baptisma convelli, prout deinceps ostendere conati sunt Donatistæ: atqui posita adversariorum opinione Firmilianus quæstionem fidei cum meris disciplinæ quæstionibus comparavit; non sensit Cyprianus se periculosam & erroneam praxim totam ab Apostolis usque ad Agrippinum Ecclesiæ affingere; non vidit speciosa quæ contra Stephanum movebat argumenta, ut quod qui Spiritum sanctum non habet, Spiritum sanctum dare non possit, &c. non minus improborum quam hæreticorum Baptismo adversari; ergo.

R. igitur dist. maj. impossibile est ut non viderit Cyprianus... si quæstionem sub hoc respectu consideraverit, C. si quæstionem sub eo pene solum respectu attigerit, sub quo pertinebat ea ad consuetudinem, N. Itaque vidit Cyprianus diversos esse diversos in Ecclesiis circa rebaptizationem usus: vidit & Stephanum antiquam sibi obtrudere consuetudinem, eique quasi peremptorio argumento innidit: quid mirum si eo totam animi aciem direxerit? Hoc qui capere non valent, capiant qua ratione singulis diebus doctissimi quique ita unam objecti alicujus faciem intueantur, ut ad cæteras nihil attendendo, quandoque etiam ab imperitis jure ac merito redarguantur.

Inst. 1. Ille in quæstione rebaptizationis non consuetudinem solam, sed & dogma inspexit, qui quæstionem hanc depinxit coloribus solius fidei propriis: atqui S. Cyprianus... Prob. min. quod traditur ut tam certum, quam certum sit vel hæreticos non habere Ecclesiam nobiscum communem; vel non valere Baptisma collatum ab iis qui ejus conferendi potestatem à Christo non recepere, traditur ut quæstio ad dogma & fidem pertinens: atqui opinionem suam tradit Cyprianus ut tam certam quam certum sit vel hæreticos non habere Ecclesiam nobiscum communem, &c. Prob. min. ex ipso Cypriani textu; sic ille in Epist. ad Jubajanum: *Baptisma nobis & hæreticis commune esse non potest, cum quibus... nec fides nec Ecclesia ipsa communis est. & antea: Manifestum est ubi & per quos remissa peccatorum dari possit,*

possit, quæ in Baptismo scilicet datur. Nam Patro primum Dominus, super quem edificavit Ecclesiam, unde Unitatis originem instituit, potestatem istam dedit, ut id solveretur in cælis, quod ille solvisset in terris. Unde intelligimus nonnisi in Ecclesia... licere baptizare, & remissionem peccatorum dare; foris autem nec ligari aliquid posse nec solvi, ubi non sit qui aut ligare possit aliquid, aut solvere.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Cyprianus opinionem suam tradit ut tam certam, &c. tradit, inquam, illative & per consequentias, quas ex Scripturis deduci posse existimat, C. tradit formaliter, & expresse, N. Itaque facit id Cyprianus, quod solent quicumque de re gravi & controversa disputant. Il nimirum quæcumque possunt argumenta seu ex Scripturis seu ex Traditione decerpunt ut opinionem suam contrariam excutiant: atque id ut in rebus fidei, sic & in consuetudinibus locum habere potest; cum eas vulgo admitti oporteat quæ Scripturæ magis consonant, alias rejici. Ut ergo de vero Cypriani ejusque sequacium sensu judicetur, non tam attendi debent eorum rationes, quam praxis & agendi ratio: atqui Cypriani ejusque affectuum praxis, multo plus consuetudinem meram exprimit, quam fidei dogma, ut suadent probationes nostræ; ergo.

Inst. 2. Ille opinionem suam in Scriptura discrete & formaliter contineri censet, qui oppositam Stephani tradit in errorem, & quidem revelationi contrarium: atqui Cyprianus... Sic enim ibidem loquitur: *Frustra quidam, qui ratione vincuntur, consuetudinem nobis opponunt, quasi consuetudo major sit veritate, aut non id sit in spiritualibus sequendum, quod in melius fuerit à Spiritu sancto revelatum. Ignosci enim potest simpliciter erranti... post inspirationem vero & revelationem factam, qui in eo quod erraverat, perseverat prudens & sciens, sine vania ignorantia peccat.* & in Epist. 74. ad Pompejum: *Consuetudo sine veritate, vetustas erroris est: propter quod relicto errore sequamur veritatem.*

R. dist. min. Cyprianus oppositam suam Stephani opinionem tradit in errorem contrarium revelationi latius sumptæ, C. sumptæ strictiori eo sensu quo nunc accipitur à Theologis, subd. tradit per illationem & arguitive, ut ajunt, C. formaliter, N. Itaque latius hic sumitur revelationis nomen à S. Doctore, nimirum pro instinctu quo Deus, qui cujusque veritatis fons est, ignotam antea veritatem servis suis detegit; atque hinc forte est quod inspirationem conjungit revelationi, sed non loquitur de revelatione strictè sumpta. Quæ enim nova hujus generis revelatio Cypriano facta fuerat, ut jam non eadem foret, quæ prius, ignorantia venia. Si cui tamen videbitur S. Doctorem nomine revelationis eo usum esse sensu, quo nunc utimur, redeat is ad primam solutionem; quia tunc redit eadem difficultas aliis terminis expressa.

Inst. 3. Quæstio à qua pendet origo fidei, & spes æternæ salutis, debuit esse strictè revelata: atqui ex quæstione de valore Baptismatis hæreticorum pendebat origo fidei, juxta S. Martyrem. Sic ille in citata ad Jubaianum Epistola: *Neque enim parva res hæreticis & modica conceditur, quando à nobis Baptisma eorum in acceptum refertur; cum inde incipiat omnis fidei origo, & ad spem vitæ æternæ salutaris ingressio.*

R. neg. min. de solo enim Baptismate ait S. Doctor, quod inde incipiat origo vitæ æternæ, non autem de sua circa quæstionem hanc controversia. Alioqui enim quomodo unicuique suorum permisisset id facere quod sibi æquius videretur?

Sunt qui existiment eam fortassis fuisse Rebaptizantium opinionem, ut valeret vel non valeret hæreticorum Baptisma pro diversitate locorum; ita ut valeret quidem ubi admittebatur ab Episcopis, non valeret vero ubi reprobandatur. Quo ferme modo sensit Morinus ratas vel non ratas fuisse ordinationes ab hæreticis factas, prout

hic vel illic fiebant, Ita sed modeste post Jueninum, Author Opusculi de dissidio inter S. Stephanum, &c. cujus conjectura si cui sapit, addat is oportet, rem non adeo certam visam fuisse Afris Præsulibus, ut non mallent iterari Baptisma ab hæreticis collatum.

Obj. 2. Constat ex dictis Stephanum Afris & Asiaticis censuram intentasse, nisi resipiscerent: atqui vir sanctus & prudens non eo usque progressus esset propter rem quæ solius fuisset consuetudinis; cum consuetudines liberæ sint; ergo.

R. 1. neg. min. si enim Eliberitani Patres, eos quasi novæ hæresis artifices exceperint, qui diem Pentecostes post Pascha celebrabant non quinquagesima die, sed quadragesima: si à temporibus Nicænæ Synodi semper hæreticis annumerati sint quattodecimani qui luna 14. Martii in quacumque incidisset diem, Pascha cum Judæis celebrabant, notuit sane Summus Pontifex consuetudinem novam, totique ignotam antiquitati, adhibitis etiam censuris proscribere.

R. 2. neg. min. ut de falso supponente. Supponit enim id quod Cyprianus ad disciplinam solam pertinere judicabat, ad disciplinam quoque revocatum fuisse à Stephano: id autem gratis fingitur, imò contrarium supponi debet: 1. quia explorati juris est non esse culpandum erroris Pontificem præsertim Romanum sine gravibus causis, & multo minus in materia hand difficili: atqui quod rebaptizationis necessitas spectet ad dogma, res est adeo facilis, ut mirum sit quemquam hic saltem disputationis initio, abetrasse. Aliunde vero nihil est quod Stephanum hic tantisper suspectum faciat; 2. quia idem demonstrat vivax Stephani contra Cyprianum agendi ratio, vir enim sanctus & prudens, si de sola consuetudine actum crederet, dissimularet ad tempus, ut sensum animos ad saniolem disciplinam revocaret, prout in negotio Quattodecimianorum contigit; porro illico exarsit Stephanus; ergo sensit litem de fide moveri, non de disciplina; 3. quia ex Vincentio Lirinensi Stephanus divinum Canonem vindicavit, fidei devotione restitit errori, & id quod à Patribus acceperat, transmisit ad filios: atqui ii sunt quæstionis ad fidem spectantis characteres. Neque vero Ecclesia Romana rebaptizationis negotium à Stephano accepit ut rem disciplinæ; cum illud tanquam litem fidei ptopriam definierit; ergo.

At, inquires, si res ita sit, Cyprianus in materia fidei Stephano reluctatus est: quæ ergo via à formali errore vindicari potest.

R. posse duplici via: 1. quia etsi restiterit in materia fidei, solum credidit se in materia disciplinæ resistere; 2. quia paratus erat obtemperare, si quod de hac re transmarinum vel universale Concilium factum esset: nondum autem factum erat, quia consuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum, & hac sola opponebatur inducere volentibus novitatem, ait Augustinus Lib. 2. de Bapt. num. 14. Jam quæritur quid sit Concilium illud, vel transmarinum, cui, præfagiente Augustino, cessisset Cyprianus, vel plenarium, seu universale. cujus auctoritate, teste toties eodem Augustino, lis illa compressa fuit.

Sunt qui in citatis Augustini verbis particulam vel, pro vocula & positam esse, ac proin non disjunctivum, sed conjunctivum sensum efficere contendunt, ut alibi pluries. Sed male: quia constat particulam vel, in obvio & naturali sensu disjunctionem sonare; ergo cum voces in obvio sensu accipi debeant, nisi quid obstat, ut certe nihil obstat in præsentis textu, citata particula disjunctivè intelligi debet. Sit itaque.

CONCLUSIO V. Transmarinum Concilium, cui ominante Augustino, cessisset Cyprianus, est, juxta eundem Augustinum, ipsum Romani Pontificis Concilium, in quo res fidei agitari & definiri consueverant. Ita Author Operis inscripti, *Dissertation Theologique sur la célèbre dispute entre le Pape S. Etienne, &c. Parisiis, vel potius Blesis, an. 1725.*

Prob. ut apud Augustinum transmarini Concilii nomine

nomine intelligatur ipsum Romani Pontificis tribunal, tria sufficiunt, 1. ut Augustini ævo negotia fidei Romæ definiti solerent in Concilio Episcoporum; 2. ut in Africa, ubi scribat Augustinus, Concilium illud transmarini Concilii vel Judicii vocabulo designaretur; 3. denique ut nulla alia Synodus etiam transmarina simpliciter exprimeretur nomine Concilii vel Judicii transmarini: atqui hæc tria constant.

Et quidem 1. Augustini tempore pene omnia fidei negotia ad Apostolicam Sedem delata, in Concilio Episcoporum Italiae, qui, ut ita loquar, Papæ Senatum constituebant, dijudicata fuisse, nemo nisi Ecclesiasticæ historiæ omnino rudis pernegaverit. Neque vero id inficiantur adversarii, sed è contra, ut videre est apud Gallicum Authorem Dissertationis de facto Honorii.

2. Nec minus certum est Romanam hanc Synodum transmarini Concilii seu Judicii nomine in Africa indicari consuevisse. Patet id 1. ex Canone 22. Synodi Milevitanae*, ubi ad coercendos frequentiorum appellationum abusus, sic statuunt Patres: *Ad transmarina autem Concilia qui putaverit appellandum, à nullo intra Africam in communionem suscipiatur*: hic enim transmarini Concilii nomine ipsum Papæ tribunal intelligitur; cum Afri Clerici nusquam tunc ad aliud quam Papæ tribunal appellaverint. Hinc Balsamon similem citato Canonem explicans; *Sin autem*, inquit, *eorum quoque ad quos quis appellavit, sententia ei displiceat, non debet ad transmarinas Synodos appellare, quæ Romæ scilicet fiunt*: ubi transmarinæ Synodi, & Synodi quæ Romæ fiunt, promiscue sumuntur. Hinc quoque cum Gratianus citato Canonem 22. hanc alligasset Glossam, *Nisi forte ad Romanam Sedem appellaverint*, redarguerunt eum & Bellarminus & Van-Espen: *Quasi vero*, ait ille, *Africani transmare appellantes, alio quam ad Romanum Pontificem appellare consuevissent*.

Idem patet ex Augustino pluribus in locis. Sic ille Lib. 3. contra Cresconium c. 13. *Factum est pro Cæciliano postèrius iudicium transmarinum*: atqui hic per iudicium transmarinum simpliciter & sine addito prolatum, nihil intelligitur aliud quam iudicium Apostolicæ Sedis à Melchiade apud Augustinum Miltiade prolatum; prout ipse sibi interpret est Augustinus ibid. cap. 40. n. 44. his verbis: *Cæcilianus primo apud Carthaginem iudicio Secundi Tigistiani damnatus est absens, secundo iudicio Miltiadis Romani absolutus est præsens*, & Epist. 162. *Elegerunt Donatistæ*, ait S. Doctor, *agere causam cum Cæciliano apud Ecclesiæ transmarinas*: atqui vaga hæc & indefinita vox, nihil aliud exprimit, quam tribunal Romani Pontificis, & Episcoporum eidem assidentium; ut probant verba quæ proxime sequuntur: *Ecce putamus illos Episcopos, qui Romæ iudicant, non bonos iudices fuisse*; ergo stat transmarinum iudicium in ore Augustini, nihil esse aliud quam ipsum Romani Pontificis, vicinorum Episcoporum suffragio muniti, tribunal; unde etsi respectu Africae transmarinum erat Arelatense Concilium, nusquam tamen illud Augustinus alio designat nomine, quam *iudicii Episcopalis*, aut *iudicii Arelatensis*; ergo iterum iudicium cui cessurum fuisse Cyprianum credidit Augustinus, fuit ipsum Sedis Apostolicæ solemni-ter cum Synodo sua definitis tribunal.

Obj. 1. Non potuit Augustinus præsumere Cyprianum ei Concilio obtemperaturum fuisse, cui sciebat eundem acriter resistisse: atqui sciebat apprime Augustinus Cyprianum definitioni à Stephano Papa Conciliatiter emissæ resistisse.

R. neg. min. noverat equidem Augustinus Cyprianum resistisse Stephano, sed ut privato Doctore, qui sententiam suam nulla præhabita Synodo aperuerat. Et vero quomodo Synodum congregasset Stephanus, qui mala Africani Concilii decisione commotus, vix passus est missos ad se legatos Romæ commorari?

Treaty Theol. Tom. VII. P. II.

Sed etsi Synodum coegisset Stephanus, pene certo constaret eam & Cypriano, qui nullibi de ea loquitur, incognitam fuisse, & præsertim Augustino, cuius & quidem solius in præsentī questione hypothese sequimur. Unde stat assertio nostra; seu Stephanus è Capite Concilii pronuntiaverit, prout utcumque indicat Vincentius Lirinensis, dum scribit Stephanum novitati resistisse *cum cæteris collegis suis*; seu reipsa nonnisi ut privatus majoris Sedis Episcopus Cyprianum redarguerit; ut Augustino visum est.

Cæterum minor hac in parte videtur autoritas Vincentii Lirinensis, quam Augustini, qui & Cypriani temporibus vicinior scripsit, & litem hanc à capite ad calcem expendere coactus est. Quanquam citata Vincentii verba intelligi possunt non de Synodo Romæ habita, sed de iudicio quod singuli suis in Diocæsis contra Africanorum definitionem ferebant Episcopi, prout eam quisque resciebat; hæc porro iudicia Vincentio Lirinensi, utpote Gallo, longe notiora esse debuerunt, quam Cypriano, vel Augustino.

Obj. 2. Nihil est in Augustini textu cui innitimur, unde colligi possit Cyprianum transmarino Concilio fuisse pariturum. En S. Doctoris verba: *Hac attestatione*, suæ scilicet in Africanum Concilium, quod rebaptizationem præceperat, reverentiæ, *satis ostendit* Cyprianus, *se multo magis fuisse commemoratum, si quod de hac re transmarinum, vel universale Concilium factum esset*: atqui aliud est commemorare Concilium, aliud eidem obtemperare.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. dist. min. aliud est commemorare, aliud obtemperare, aliud, inquam, si verba sumantur grammaticaliter, C si sumantur relative ad textum in quo jacent, N. Porro vox, *commemorare*, nihil aliud in Augustini textu quam commemorationem sanctæ obedientiæ conjunctam significare potest. Loquitur enim S. Doctor de futuris Cypriani dispositionibus erga *transmarinum Concilium*, quam erga *Concilium universale*: atqui dubio procul credidit Augustinus Cyprianum sic affectum fuisse, ut non simpliciter commemoraret Concilium universale, sed ut illud obediendo commemoraret; prout commemorabat Agrippini Concilium, eidem enixe obtemperando; ergo.

Cæterum vox *commemorare*, latius plerumque sumitur, quam pro simplici rei memoria: sic juxta Ecclesiæ stylum, *commemorare* Sanctos, idem est ac Sanctos venerari. Sic in jure *actus commemorabilis*, idem est ac instrumentum authenticum, & cui, ut potest fidem facienti inhærendum est. Quidni ergo Augustinus *commemorandi* vocabulum, iis sensibus licet paulo minus obviis usurpaverit?

Hac de re qui plura voluerint, consulant Gallicam, quam supra citavimus Dissertationem. Nobis nunc expendendum, quæ plenaria sit illa Synodus, in qua rebaptizationis litem contra Cypriani placitum terminatam esse toties inculcat Augustinus. Utique magno Theologos labore levasset S. Doctor, si vel semel in Operibus suis eam proprio nomine designasset: quoniam vero id non fecit, divinat hic unusquisque ut potest. Edivinantibus porro alii veritatem propius attigisse videntur, alii multo plus ab ea recessisse. In hoc postremo ordine sunt, qui plenariam Augustini Synodum crediderunt vel esse Alexandrinam quæ an. 362. habita est sub Athanasio, vel Constantinopolitanam I. quæ sub Damaso an. 381. celebrata fuit, vel Capuanam anni 389. vel demum Bagajensem anni 304. hæc nimirum opiniones breviori ista ratiocinatione fusdeque convelluntur: Synodus plenaria, quam toties cecinit Augustinus, ante ipsius nativitatem convocata fuit: atqui nulla ex quatuor modo recensitis Synodis ante Augustini nativitatem habita fuit. Minor patet, quia ex omniū confesso natus est Augustinus an. 355. vel ut tardissime, an. 357. major non minus evidens est.

est: sic enim loquitur S. Doctor Lib. 2. de Bapt. c. 9. *Postea tamen dum inter multos ex utraque parte tractatur & queritur veritas, non solum inventa est, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta, post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus.*

Neque minus aberrant à scopo, qui plenariam hanc Synodum volunt esse Sardicensem: 1. quia hæc, tametsi plenaria dici potest, & ut pote an. 347. coacta, ortum præcessit Augustini, nihil tamen sanxit quod Rebaptizantium causam attingat; 2. quia S. Doctor non videtur Sardicensem aliam cognovisse Synodum, quam Conciliabulum Sardicense, celebratum ab Arianis, quo tempore Catholicum aliud Sardis agebatur Concilium. *Disce, ait indefinite Augustinus Lib. 3. contra Cresconium, c. 34. disce quod nescis, Sardicense Concilium Arianorum fuit, &c.*

Superest ergo ut ventilata hæc Synodus, vel Nicæna sit anni 325. vel Arelatensis l. an. 314. Pro Arelatensi stant Sambovius, Sirmondus, Illust. de Marca, doctiss. Albaspineus Episcopus Aurelianensis, & tam conviciorum quam rationum pondere Launois Pro Nicæna pugnant Bellarminus, & acer Launois profligator Joannes Nicolai de familia Prædicatorum. Huic adhæsit ejusdem Ordinis Nat. Alexander, adhæsit & Frassen, cum Juenino, tametsi is Launois sententiam non omni probabilitate vacare credidit. Anceps ubi pedem intenebroso ac lubrico gradu figeret Tournelyus, partis utriusque momenta proposuit, & confutavit. Idem pene præstiterat Tillemontius tom. 4. nota 44. in Cyprianum. Quid sentiam, si quid sentire licet, paucis indicabo; sit.

CONCLUSIO VI. Paulo probabilius videtur, Nicænam Synodum, eam esse quæ Augustino litem rebaptizationis diremisse visa est.

Prob. 1. Synodus quæ rebaptizationis litem Augustino diremisse visa est, & Augustini nativitatem præcessit, & vere fuit œcumenica, & deinde aliud circa rebaptizationem statuit, quam statuerant Carthaginensis Agrippini & Cypriani Concilia; atqui tria hæc Nicæna Synodo & quidem soli conveniunt. Minor patet, quia nulla ante Augustini ortum fingi potest œcumenica Synodus, quæ Rebaptizantium systema subverterit, præter Nicænam; quæ cum, teste S. Hieronymo in Dialogo adversus Luciferianos, omnes hereticos suscepit, exceptis Pauli Samosatensis discipulis, qui Baptismi formam adulterabant, lethalem Carthaginensibus Cypriani Conciliis idem impexit. Itaque prob. maj. & quidem pro secunda parte, in qua stat tota difficultas.

Ea Synodus vere & stricte fuit œcumenica juxta Augustinum, quæ ab eodem Augustino vocatur plenarium totius Orbis Concilium, concordissima totius Ecclesiæ auctoritas, Concilium cunctarum gentium; hæc enim nomina nulli privatæ Synodo accommodari possunt: atqui Synodus in qua rebaptizationis questio definita est, vocatur ab Augustino *plenarium totius Orbis Concilium*, Lib. 1. de Bapt. c. 7. *concordissima totius Ecclesiæ auctoritas*, ibid. Lib. 2. c. 4. ac denique *Concilium cunctarum gentium*, ibid. Lib. 5. c. 17. ergo.

Prob. 2. vel plenarium Augustini Concilium fuit ipsa Nicæna Synodus, vel Synodus Arelatensis; inter utramque enim opinionem fieri debere fatentur nunc eruditi omnes: atqui Synodus Arelatensis nec in rei veritate, nec, quod hic præcipuum est, in Augustini sensu, plenarium Augustini Concilium esse potest. Non in rei veritate, tum quia Synodus Arelatensis nullibi usquam generalibus Conciliis annumerata fuisse legitur; tum quia Synodus cui nec præfuit Romanus Pontifex, nec ulli interfuere quam Occidentales Episcopi, iique haud multi numero, non potest haberi pro œcumenica: talis porro fuit Synodus prima Arelatensis. Non ei præfuit Romanus Pontifex, ut patet ex Synodica ejusdem Concilii ad Silverium Epistola; ubi sic loquuntur Patres; *Usinam, Frater dilectissime, ad hoc tantum spectaculum interesse tanti fe-*

cisset. . . . te pariter nobiscum judicante, cœtus noster majore letitia exultasset. Pauci quoque ei interfuerunt, iique solum Latini Præsules; cum teste Valesio non nisi quadraginta quatuor, seu per seipso, seu per legatos Arelatum convenerint; ergo stat primo Synodum Arelatensem in rei veritate non fuisse œcumenicam.

Sed neque, quod hic capitale est, eadem Synodus in mente Augustini fuit œcumenica, vereque & simpliciter plenaria. Qui enim Arelatensem Synodum à plenario universæ Ecclesiæ Concilio distinguit, ille eandem Synodum non habuit pro œcumenica & vere plenaria: atqui S. Aug. Arelatensem Synodum distinguit à plenario universæ Ecclesiæ Concilio. Prob. min. ex textu Augustini, cui præcipue innititur Launojus: sic habet Sanctus Doctor Epist. 43. alias 162. *Ecce putemus illos Episcopos qui Roma sub Melchiade judicantur, & Cæcilianum absolverunt, non bonos judices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium, ubi etiam cum ipsis iudicibus causa possit agitari: ut si male judicasse convicti essent, eorum sententia solveretur. Quod utrum fecerint, probent: nos enim non factum esse facile probamus, ex eo quod totus Orbis non eis communicat: aut si factum est, etiam ibi sunt victi, quod ipsa eorum separatio manifestat. Sed tamen quid postea fecerint, Imperatoris Constantini litteris sufficientissime ostenditur. Iudices enim Ecclesiasticos tanta auctoritatis Episcopos, quorum iudicio & Cæciliani innocentia, & eorum improbitas declarata est, non apud alios collegas, sed apud Imperatorem accusare ausi sunt, quod male judicarent. Dedit ille aliud Arelatense iudicium aliorum Episcoporum, non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens.* Unde sic: Non dubitabat Augustinus, quin Donatistæ in eo quod spectabat ad Cæcilianum, iudicati fuissent in Arelatensi Concilio, à cuius iudicio ad Constantinum appellaverunt, ut notat S. Doctor Epist. 55. n. 5. atqui dubitabat Augustinus an iidem Donatistæ à plenario Concilio iudicati essent; vel potius certus erat causam Cæciliani nunquam in plenario Concilio agitam fuisse. Hoc enim sonant hæc S. Doctoris verba: *Nos enim non factum esse facile probamus; ergo S. Augustinus Arelatense iudicium non habebat pro generali totius Ecclesiæ iudicio.*

Confirm. Nullibi dixit Augustinus Donatistas à Concilio œcumenico, in eo quod ad Cæcilianum pertinet, damnatos fuisse: atqui hoc indubie & pluries dixisset, si eos Arelati damnatos rescians, Arelatensem Synodum pro vere œcumenica habuisset; ergo Augustinus Arelatense Concilium non habuit pro œcumenico: hinc illud ad summum privatæ Melchiadis Synodo æquiparat his verbis: *Dedit ille, Imperator, Aliud Arelatense iudicium, non eorundem (qui tamen generali Concilio, saltem plerique denuo interfuissent) sed aliorum Episcoporum.*

Confirm. 2. Non aliunde probat Augustinus Melchiadis iudicium in gratiam Cæciliani, à nulla plenaria Synodo rescissum fuisse, quam ex eo quod totus Orbis non communicaret cum Donatistis: atqui si S. Doctor Arelatensem Synodum habuisset pro vere plenaria, jam multo præsentius ex ejus iudicio deprompisset argumentum contra Donatistas, quam ex denegata ipsis Ecclesiastica communione; ergo.

Prob. 3. Synodus plenaria, quæ juxta Augustinum, litem rebaptizationis finivit, talis erat ut ei dubio procul cessurus fuisset Cyprianus: atqui nihil erat unde colligere posset Augustinus, Cyprianum Arelatensi iudicio cessurum fuisse. An enim serio credere potuit S. Doctor, Synodum ex 40. imo ex centum Occidentis Præsulibus constantem, majoris apud Cyprianum momenti futuram fuisse, quam tot & adeo numerosa Africa & Asia minoris Concilia, quæ rebaptizationis necessitatem sanxerant? Res profecto fidem superat, & eo superat magis, quod dubitari possit, an usquam cognoverit Augusti-

Augusti.

Augustinus Cypriani opinionem ab Arelatenſi Synodo proſcriptam fuiſſe. Nullibi quippe citat S. Doctor Arelatenſis Concilii Acta; nullibi octavum ejus Canonem, quo reprobata eſt Rebaptizantium opinio, indicat; nullibi demum, ut notat Tillemontium, quidquam hujus Concilii exſcribit, niſi quod à Conſtanti litteris potuerat decerpere; ergo probabile eſt Canonem Arelate adverſus Rebaptizantes conditum, plane ignotum fuiſſe Auguſtino: qui ergo credere potuit obtemperaturum ei fuiſſe S. Cyprianum.

Prob. 4. ex Athanaſio in Epiftola de Synodis Arimini & Seleuciæ, per Nicænam Synodum *non Ariana ſolum, ſed & reliqua deſtructa ſunt hæreſes, ſeu hæreſes omnes*, ut loquitur idem in Epift. ad Africanos: atqui Synodus quæ hæreſes omnes deſtruxit, Donatiſtarum hæreſim, quæ tunc longe lateque graſſabatur in Africa, deſtrudere debuit; ergo.

Obj. 1. Concilium plenarium de quo loquitur Auguſtinus, rebaptizationis litem finivit, *cunctis remotis dubitationibus, ac diſcuſſis ambagibus*, uſque ad *luculentam illuſtrationem*: atqui à ſenſato nemine dici poteſt litem rebaptizationis in Synodo Nicæna definitam eſſe cunctis remotis dubitationibus, &c. Si enim rebaptizationis quæſtio tam perſpicue, tam evidenter in Synodo Nicæna definita fuiſſet, hanc certe definitionem perſpexiſſent ſaltem Græcorum Patrum oculatiſſimi: atqui non perſpexere tamen; cum rebaptizationis opinionem tenere perrexerint Baſilius, Cyrillus Jeruſolymitanus, & forte, qui Concilio interfuert Athanaſius ipſe. Et vero Epiphanius in expoſitione fidei Catholicæ diſerte affirmat, *aliquos eſſe, qui præter Eccleſiæ conſuetudinem ac citra Concilii generalis Decretum, eos qui ab Arianiſ ad ſuas partes tranſeunt, iterum baptizare nihil verentur & cum*, inquit, *nondum ea res univerſalis Synodi judicio decifa ſit*; ergo.

R. ad 1. neg. min. ea enim Synodus nullum reliquit dubitationi locum, quæ ita rejecit Baptiſmum aliena forma traditum ab hæreticis, ut ſimul admitteret Baptiſmum ab his collatum hæreticis, qui conſuetæ Eccleſiæ forma utebantur; quæ enim hujus diſcretionis ratio, niſi quod exiſtimaverint Patres, poſterius Baptiſma ratum eſſe, prius vero irritum; atqui Nicæna Synodus Can. 18. Paulianiſtarum Baptiſma rejecit, quia peregrina forma traditum; & Can. 8. Novatianorum Baptiſma pro valido habuit, utique quia communi Eccleſiæ forma collatum; ergo Nicæna Synodus nullum reiſpſa dubitationi locum reliquit. Imo nec dubitationi locum reliquiſſet, etiamſi condemnatio erroris Rebaptizantium nonniſi per conſecutionem à citatis Canonibus colligeretur; quia conſecutio hæc tam aperta eſt, ut ſemotis præjudiciis, quibus Græci quidam Patres tenebantur, nemo ſit cui hæc ardua videri poſſit & difficilis.

Adde quod perierint multi priorum Conciliorum Canones; ex his vero aliquis eſſe potuerit, quo res explicite magis definita fuerit, quam iis qui hodieque ſuperſunt. Certe inter octoginta Canones, quos *Fræſenp.* ex Arabico exemplari latine translatoſ edi curavere *106.* Alphonſus Piſanus, & Franciſcus Turrianus, quosque genuinos eſſe contendit Abraham Echelenſis Maronita, unus eſt qui diſerte hæreticos rebaptizari vetat. Jam vero periſſe quosdam Nicæni ipſius Concilii Canones hinc probant aliqui, quod teſte Hieronymo Synodus Nicæna Librum Judith inter Canonicas Scripturas recensuerit; quod teſte itidem Ambroſio in Epift. ad Vercellenſem Eccleſiam, eadem Synodus *Bigamorum ordinationem* interdixit; quod demum teſte Auguſtino Epift. 113. alias 110. prohibuerit illa eadem Synodus, ne ſimul in una civitate ſederent Epifcopi duo. En S. Doctoris verba: *Adhuc in corpore poſito beata memoria Patre & Epif-*

copo meo ſene Valerio, Epifcopus ordinatus ſum, & ſedi cum illo, quod Concilio Nicæno prohibitum fuiſſe nesciebam, nec ipſe ſciebat. Quibus ex verbis conji-ci poſſit, Auguſtinum qui plenariæ ſuæ Synodi Canonem nullibi recitat, nuſquam eum legiſſe, ſed didiciſſe rumore publico, ſed tam certo, ut ne Donatiſtæ quidem refragari auli ſint. Ut ut eſt, conſtat jam non extare Canones Nicænos quibus vel Liber Judith ſacris Libris accenſeatur, vel ordinationo Bigamorum, aut gemini ſimul in eadem urbe Epifcopi conſeſſus prohibeatur.

Ad 2. R. 1. retorqueo argumentum. Si rebaptizationis quæſtio à Nicænis Patribus definita non ſit, impoſſibile eſt ut hanc definitionem Nicæna Synodo attribuerint Patrum erudiſſimi: atqui conſtat nihilominus Patrum erudiſſimos definitionem de qua loquimur, attribuiſſe Nicæna Synodo. Ita qui plus ceteris legerat S. Hieronymus, his Dialogi contra Luciferianos verbis: *Synodus Nicæna... omnes hæreticos ſuſcepit, exceptis Pauli Samofatani diſcipulis; & quod his majus eſt, Epifcopo Novatianorum, ſi converſus fuerit, Presbyterii gradum ſervat.* Ita qui Conciliorum Decretis jugiter attenti, vim eorum exploratam habuere Romani Pontifices, Innocentius I. Epift. 22. ad Epifcopos Macedoniæ c. 5. & Siricius in Ep. Decretali ad Himerium Tarraconenſem c. 1, ubi ſic: *Nos cum Novatianis aliſque hæreticis, Arianos, ſicut eſt in Synodo Nicæna conſtitutum, per invocationem ſolam ſeptiformis Spiritus, Epifcopalis manus impoſitione, Catholicorum conventui ſociamus.*

R. 2. neg. maj. ſi enim ex iis qui Tridentino Concilio interfuert, alii aliter ejus Canones interpretati ſint, & in varias traxerint partes, quid mirum ſi Patres Græci non omnes ſed pauci, totam Nicæna definitionis vim non intellexerint. Certe plus nocet adverſariis Baſilius quam proſit. Is enim contra expreſſam Nicæna ſanctionem Novarianos rebaptizari voluit; unde neceſſum eſt ut vel Nicænum Canonem ignoraverit proſus, vel ut in eo œconomiam meram, non autem dogmaticum Decretum contineri falſo crediderit?

Quod ad Epiphaniū ſpectat, dicit quidem ille à nulla Synodo definitum eſſe, ut rebaptizari debeant Ariani; unde ſerio redarguit Catholicos quosdam, qui Arianos præter Eccleſiæ conſuetudinem iterum baptizare nihil verebantur; ſed non dicit à nulla Synodo definitum eſſe ut hæretici rebaptizari non debeant. Et vero ſi id dixiſſet Epiphanius, non minus adverſariis quam nobis & Auguſtino ipſi contradiceret. Conſtat enim ante Auguſtini nativitatem prohibitum fuiſſe à plenaria Synodo, quæcumque tandem ea ſit, ne rebaptizarentur hæretici: atqui hoc expreſſe negat Epiphanius, prout exponitur à Launojo: ergo Epiphanius tam Launojo adverſatur, quam nobis.

Reponet forte Launojus Patri Græcos, qualis fuit Epiphanius, ignotos non fuiſſe Nicæna Canones. Reponam ego nec eidem ignotos eſſe potuiſſe Canones Sardiceniſis Concilii, ſi fuerit illud plenarium totius Orbis Chriſtiani, cunctarumque gentium Concilium, ut toties canit Auguſtinus.

Obj. 2. Ut Arelatenſis I. Synodus, ſit plenarium Auguſtini Concilium, duo ſufficiunt, 1. ut ea Synodus litem rebaptizationis multo expreſſius & evidentiſſe definita, quam Nicænum Concilium; 2. ut eadem Synodus vere dici potuerit plenaria à S. Auguſtino: atqui 1. conſtat rebaptizationis litem multo expreſſius Arelati fuiſſe definitam, quam Nicæna; cum illic totidem verbis habeatur; hinc vero nonniſi per conſequentias, & ſatis ægre deducatur. 2. Arelatenſis Synodus ab Auguſtino plenaria dici potuit. Ea enim Synodus vere plenaria dici potuit,

ad quam ex omnibus mundi partibus, & ex diversis ac prope infinitis locis confluerant Episcopi : atqui ad Arelatensem I. Synodum ex omnibus mundi partibus, confluerunt Episcopi, ut ajunt Patres Concilii II. Arelatensis ; atque ex locis diversis & prope infinitis, ut testatur Constantinus in Epist. ad Chrestum Syracusanorum Antistitem ; ergo.

Confirm. quia ut Augustinus Arelatensem Synodum plenariæ vocabulo exprimere potuerit, satis est ut in Africa, præcipue vero apud Augustinum, Synodi Provinciales vocentur plenariæ : atqui utrumque certum est : 1. enim Patres Concilii III. Carthaginensis Capuanam Synodum vocant plenariam, capit. 38. 2. Augustinus ipse Bagajense Donatistarum Concilium, 310 Episcopis constans, plenarium nuncupat Lib. 2. de Baptif. c. 7. & alibi sæpius ; ergo.

R. ad 1. neg. maj. non enim sufficiunt allegata duo, sed requiritur insuper 1. ut Arelatensem Canonem legerit, aut saltem distincte cognoverit Augustinus ; 2. ut Arelatensem Synodum vocare potuerit, non plenariam solum, sed & plenariam totius Orbis, cunctarum gentium, & concordissimam totius Ecclesiæ auctoritatem, cui dubio procul cassura essent, quotquot in gratiam causæ Cypriani collecta fuerant sive apud Afros, sive apud Orientales Concilia ; hæc enim sunt dores plenarii illius Concilii quod contra Donatistas urget Augustinus : atqui ad minus dubium est, an Augustinus Arelatensis Concilii Canonem legerit : aliunde vero constat S. Doctorem nullibi Arelatensem Synodum exhibuisse ut plenarium Concilium totius Orbis, cunctarumque gentium, ut paulo ante probavimus ; ergo.

Nec nocent quæ obijciuntur in Concilio II. Arelatensi, & ex Constantini Epistola : 1. quia fieri potuit ut ex omnibus mundi partibus Arelatum convenirent Episcopi, nec tamen plures interfuerint quam quadraginta quatuor, iique omnes pene Gallicani, ut hæc indicant verba, *Ex omnibus mundi partibus, præcipue Gallicanis* ; 2. quia manifestum est illud, ex omnibus mundi partibus, per emphasim quamdam, & ad primi Arelatensis Synodi commendationem dictum esse. Unde Arelatensis I. Concilii Patres in Synodica sua ad Silvestrum Epistola, solum ajunt se ex diversis Provinciis venisse.

Quod spectat ad Epistolam Constantini, non dicit hæc convocatos fuisse Arelatum Episcopos ex locis prope infinitis, ut male verterunt aliqui ; sed ex diversis compluribus locis, ut ipse vertit Sirmondus.

Ad primam confirmationis partem, fateor Provinciales Synodos non raro in Africa plenariarum nomen obtinuisse, sed nego eas ullibi vocari, plenarias totius Orbis Christiani, cunctarumque gentium Synodos ; quod tamen de plenaria sua Synodo dicit Augustinus.

Ad 2. partem dist. vocat Augustinus Bagajense Concilium, Synodum plenariam vocat, inquam, ironice, & quidem cum restrictione, C. vocat serio & absolute, N. Alludit itaque Augustinus ad id quod dictabant Donatistæ, nimirum factionem suam esse totam, plenariam, catholicam & universalem Christi Ecclesiam ; quod & merito deridet Sanctus Doctor his contra Cresconium verbis : *Quo igitur ore contra Ecclesiam à solis ortu usque ad occasum promissam voce veritatis, & redditam. audet Ecclesiam plenariam dicere partem Donati ? cum ipsa non sit nisi Africa, illa vero cum tot gentibus sit & Africa.* Verum nullibi Augustinus Donatistarum Synodos, quantumcumque generales, simpliciter & sine addito vocat plenarias : hinc quories de Bagajensi Concilio loquitur, ait quidem illud plenarium esse, sed plenarium Donatistarum. Sic Lib. 2. contra Epist.

Parmeniani c. 3. *Per plenarii, inquit, Concilii sui sententiam dixerunt ;* & Lib. 4. contra Crescon. c. 8. *Plenarii Concilii VESTRI ore leguntur esse damnati ; ergo.*

Obj. 3. Concilium in quo finita est quæstio de hæreticorum Baptismate, fuit transmarinum : atqui sola Arelatensis Synodus Afris transmarina erat, non Nicæna ; ergo.

R. neg. maj. quæ ut ex supra dictis apparet, falso supponit, in hoc Augustini textu, *Si quod transmarinum, VEL universale Concilium factum esset, particulam vel esse conjunctivam.* Supra p. 64.

CONCLUSIO VII. Pie quidem præsumi potest, Cyprianum ante mortem resipuisse ; sed sistendum intra puræ præsumptionis fines:

Prob. 1. pars. Pie præsumi potest id quod præsumpsit Augustinus, vir summæ & lucidæ charitatis : atqui resipuisse Cyprianum ante mortem pie, unaque dubitanter conjecit Augustinus. Sic ille Epist. 93. cap. 10. *Cyprianum correxisse istam suam sententiam non invenitur. Non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quod correxerit, & fortasse suppressum sit ab eis, qui hoc errore nimium delectati sunt, & tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Et rursus Lib. 2. de Bapt. c. 4. *Profecto & uni verum dicenti & demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima, tam pacata ; & fortasse factum est, sed nescimus. Neque enim omnia qua illo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoria litterisque mandari potuerunt, aut omnia que mandata sunt novimus.*

Prob. 2. pars, quia si cui de Cypriani resipiscencia constare potuerit, maxime Augustino, qui & in Africa positus erat, & quidquid ad Cyprianum, & Rebaptizantes pertinebat, avida sagacitate investigavit : atqui tamen Augustinus ille in eo quod ad Cypriani correctionem spectat, semper stetit intra dubii & hæsitacionis metas. *Non incongruenter existimatur, inquit, Cyprianum correxisse sententiam ; fortasse factum est ut correxerit ; sed tamen non invenitur ; sed tamen nescimus ; ergo.*

Neque certius est, quod Baronio placuit, Firmilianum ætate Dionysii Alexandrini, errorem suum abjecisse ; quia nihil est prorsus apud Patres antiquos, vel Ecclesiasticæ historiæ Scriptores unde id colligi possit ; imo cum Sanctus Basilius, qui Cæsariensem Ecclesiam rexit, ut & rexerat Firmilianus, Firmiliani de rebaptizatione sententiam tenuerit, multo certius est istius opinionem constanter in Cappadocia à Firmiliani temporibus perdurasse.

Obj. 1. Dionysius Alexandrinus jam ab an. 259. his ad Papam Stephanum rescripsit verbis : *Scitis, Frater, omnes Orientales Ecclesias, qua antea fuerunt propter errorum perversitatem nonnulla dissensionibus distractæ, ad concordiam denuo esse reductas ; omnes etiam Ecclesiarum Prasides, qui ubique locorum sunt, summo animorum consensu conspirare ; & ob pacem hanc præter omnium expectationem constitutam, incredibili leticia affici ; Demetrianum scilicet Episcopum Antiochia.... Firmilianum denique cum universa Cappadocia : atqui Dionysius generalem Ecclesiæ concordiam non gratularetur Stephano, nisi una cum Novatiani schismate extinctus fuisset error Rebaptizantium ; ergo.* Euseb. Lib. 7. c. 5.

R. neg. min. etsi enim Rebaptizantium opinio verus erat error, quia tamen pro mero disciplinæ pun- & to habebatur, nulli hinc Orientales inter Episcopos nati erant tumultus, nullum schismatis periculum ; sed quisque quam mallet tenebat praxim, quasi de ea soli Deo rationem redditurus. Aliud erat de turbulenta Novatianorum sententia, quæ crudele Episcopos inter & Episcopos bellum moverat ; & cujus perinde finem Stephano gratulari potuit & debuit S. Dionysius.

Quod

Quod autem de solo Novatiani conflictus exitu rem habeat Sanctus Doctor, pater 1. quia is nullibi de Rebaptizantium sententia loquitur tanquam de errore; 2. quia Dionysium de sola Novatiani schismatis extinctione loqui indicant hæc quæ præcedunt Eusebii verba: *Ad hunc, Stephanum, multa de hoc rebaptizationis argumento Dionysius per litteras scripsit. In quibus id tandem illi indicat, omnes ubique Ecclesias... Novati turbulentiam novitatem detestantes inter se pacem inisse. Sic autem scribit: Scito Frater, &c. quis prima hæc Epistolæ verba non statim referat ad ea quæ proxime præcedunt, & quæ de sola Novatiani iurgii compressione loquuntur?*

Obj. 2. Sanctus Augustinus Lib. 3. contra Cresconium cap. 2. hæc habet: *Majores vestri, quibus tale testimonium perhibuistis, quod ab Orientalium propterea communione discreti sunt, quia illi iudicium suum resciderunt, quo eis placuerat de ista Baptismi questione Cypriano, atque illi Africano Concilio consentire oportere, contra Cyprianum fecerunt.* Similia habet Sanctus Doctor cap. 3. unde sic: *Qui resciderunt iudicium quo Cypriano & Africanis Conciliis consenserant, illi à suo circa rebaptizationem errore resipuerunt; atqui ex S. Augustino primi Rebaptizantes resciderunt iudicium, &c. ergo.*

R. neg. min. duplici de causa, 1. quia eo loci urget Augustinus Cresconium argumento ad hominem, ut ajunt: ex eo nempe quod fatebatur Cresconius Orientales priorem suam de Rebaptizandis hæreticis sententiam abjecisse, colligit S. Doctor suum quoque à Donatistis errorem abjici debere. An autem factum illud sic se haberet, uti narrabatur à Cresconio non expendit S. Augustinus; 2. quia ex Augustini textu sequitur solum, Orientales errorem suum deposuisse circa tempus, quo Donatistæ schisma conflari cœpit, id est sub tempus Cæciliani, seu anno circiter 312. Porro non hic inquirimus an aliquando tandem resipuerint Orientales. eos enim temporum lapsu resipuisse constat; sed utrum certo probari possit Cyprianum, Firmilianum, aliosque qui Rebaptizantium antesignati fuerunt, Stephani aut Sixti ævo resipuisse; id autem nec ex Augustino, nec ex alio quopiam firmiter evinci posse contendimus: atque utinam errando contenderemus.

Obj. 3. Id S. Hieronymi in Dialogo adversus Luciferianos: *Illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos cum Cypriano statuerunt, ad antiquam consuetudinem revoluti, novum emisere Decretum; ergo.*

R. neg. conseq. ait quidem Hieronymus Episcopos, qui idem senserant cum Cypriano, ab ejus opinione defuisse; quod de iis indubium videtur qui primæ Arelateni Synodo interfuerunt; sed non dicit quo tempore id factum sit, an ante, an post mortem Firmiliani.

Præterea quis majorem hæc in re fidem habeat Hieronymo extra Africam versanti, quam Augustino, qui in ipso controversiæ loco positus, totius litis exordia, progressum, exitumque tantis curis indagavit: porro S. Doctor nunquam nisi dubitanter de priorum Rebaptizantium conversione locutus est: *Fortasse factum est, inquit, sed nescimus.*

PUNCTUM III.

De intentione Ministri.

Intentio definiri potest, Actus liber voluntatis quidpiam facere sibi proponentis: unde intentio differt ab attentione: hæc enim est actus intellectus ad aliquid sese applicantis; illa vero est actus voluntatis, qua quis aliquid efficere intendit.

Plura autem & pluribus modis velle potest Minister, qui exteriorem Sacramenti ritum facit. Nam 1. velle

potest ritum hunc non serio facere, sed per irrisionem exterius manifestam fingere, ac jocando repræsentare, ut solent mimi & histriones; 2. velle potest ritum illum serio quidem exterius, sed tamen per internum jocum peragere, adeoque nihil præter exteriorem ceremoniam, volendo eorum quæ vult Ecclesia; 3. velle potest ritum illum tam interius quam exterius serio exercere, sed materialiter tantum, atque ut rem mere naturalem, & qualiter fieri posset, si nec à Christo institutus, nec in Ecclesia usitatus esset; 4. denique velle potest eundem ritum, vel ut ceremoniam quam ipse sacram putet, sive hanc Sacramentum esse credat, & gratiæ productivam, sive non; vel ut ceremoniam, quam ipse quidem sacram non existimet, sed sciat pro sacra haberi in societate Christianorum, & qua talem conficere velit.

Rursum potest quis hæc omnia velle variis modis, puta directe vel reflexe, absolute vel conditionate, actualiter vel virtualiter, habitualiter vel interpretative; explicite vel implicite, &c. unde multiplex assignari solet divisio intentionis, tum ex parte objecti seu rei quæ intenditur, tum ex parte modi quo res illa intendi potest. Itaque ex parte objecti, quantum saltem ad præsentem controversiam pertinet.

Dividi potest intentio in mimicam, & seriam. Mimica ea est, quæ publicam Christiani ritus derisionem annexam habet, ut in histrione qui per ludibrium quempiam baptizat in theatro. Seria ea est quæ fit sine exteriori derisione; & hæc vel externa est, vel interna.

Intentio externa vel est sine interiore dolo, & prava animi dispositione; ut si ethnica mulier puerum abluat in nomine Trinitatis, quia audierit bonum id esse ad abstergendas corporis sordes; aut obsterrix, ut obstertricem alteram doceat modum baptizandi, coram ipsa infantem jam baptizatum denuo baptizet in forma consueta: vel est conjuncta interiore dolo, & prava mentis dispositioni, ut si quis baptizet quidem, sed ex errore vel ex malicia solum intendat simulare, fingere, vel irridere. Prima hujus externæ intentionis species dici posset mere naturalis, aut repræsentativa. Secunda vero simpliciter externa. eoque sensu deinceps sumemus externæ intentionis nomen.

Intentio interna vel adæquata est, cum quis administrando ritum sacrum, vult saltem implicite quiddam eidem annexum est, ut gratiam & characterem; vel inadæquata, cum quis vult quidem ritum ut in se vel in tali societate sacrum, sed sive ex errore, sive ex malicia non vult ejusdem effectus. Hæc nostræ divisiones à cæterorum Theologorum divisionibus quoad verba magis, quam quoad sensum differunt.

Intentio ratione modi dividitur 1. in explicitam qua quis expresse aliquid intendit, puta regenerationem infantis, & sacri signaculi impressionem; & implicitam qua quis unum aliquid non in se, sed in alio intendit; sic characteris impressionem intendit, qui etsi non cogitat de characterem, vult tingere puerum prout in Ecclesia ringi solet.

Dividitur 2. in absolutam, quia quis simpliciter & citra limitationem ullam vult aliquid, puta Sacramentum conferre; talis est qua quis absolute dicit. *Ego te baptizo.* Et conditionatam, qua quis vult quidpiam puta Sacramentum conficere, sed solum sub certa conditione. Conditio autem vel est de præterito, ut *Baptizor te, si non es baptizatus*, vel de præsentem, ut *Baptizor te, si vis*, vel de futuro, ut *Baptizor te, si ab India in Europam mecum venturus es.*

Dividitur 3. in actualem, virtuales, habituales, & interpretativam. Intentio actualis est præsens ac deliberata rei efficiendæ, v. g. Sacramenti conficiendi voluntas. Hæc intentio distinguitur ab attentione, sed eam præsupponit.

Inten-

Intentio virtualis est rei efficiendæ propositum, non actu quidem sed virtute remanens, propter actuale propositum, quod antea habitum est, nec per actum contrarium aut impossibilem revocatum fuit vel interruptum. Talis est intentio illius, qui cum altare adierit animo consecrandi, sic tamen in decursu divagatur mente, ut consecrationis formam quasi mechanice pronuntiet.

Intentio habitualis est, juxta aliquos, Intentio actualis non retractata, sed tamen tam longo interrupta tempore, ut nec formaliter, nec virtualiter perseveret. Juxta alios vero est voluntatis propensio per actus sæpe repetitos acquisita, & ad similes actus impellens, qua quis sine ulla prorsus deliberatione actuali vel virtuali formam aliquando supra materiam pronuntiat.

Intentio interpretativa, est ea voluntatis dispositio ex qua quis hoc vel ultro faceret, si attenderet id faciendum esse.

Itaque actualem baptizandi intentionem habet, qui actu baptizare vult; virtualem, qui actu baptizare voluit, sed in ipso ablutionis actu mentem habet alio avolantem; habitualement, qui ante aliquot dies baptizare voluit, hodie & sine renovata intentione baptizat; interpretativam, qui ratus abluere se infantis simulacrum, aquam in verum effundit infantem, quem si verum infantem nosset, serio voluisset baptizare. An prædicta divisio sit univoca in sua univocata, expendent quibus per orium licuerit.

Dividitur 4. in coactam, errantem, & alteri contrariam. Coacta est actus voluntatis, quo quis repugnante animo quidpiam efficere vult, puta Indi filium baptizare, aut contrahere cum ea quam detestatur. Errans est actus, quo quis existimat se circa quempiam facere, id quod circa alium facit, puta se baptizare filium Pauli, cum is tamen sit filius Joannis. Alteri contraria, est actus, quo quis volens, v. g. facere id quod vera facit Ecclesia, non vult tamen id facere quod Ecclesia Romana facit.

Jam triplex nobis hic observatur discutienda questio; prima an in Sacramentorum confectioe requiratur intentio interna, prout hæc distinguitur ab exteriori quacumque; secunda, an actualis, prout etiam distinguitur à virtuali; tertia, an absoluta, prout opponitur conditionali. Tria hæc tribus exequemur Paragraphis.

§. I. An necessaria sit intentio interna.

Circa præsens Punctum mire dividuntur hæretici & Catholici: 1. enim credidit Lutherus, ne eam quidem in Sacramentorum Ministro requiri externæ intentionis speciem, quæ exteriorem jocum excludat; sic quippe loquitur Lib. de Captivitate Babilonica, cap. de Baptismo: *Non dubitem, si quis in nomine Domini suscipiat Baptismum etiam si impius Minister non det in nomine Domini, vere baptizatum esse sicut legitur exemplum de quodam Mimo per jocum baptizato.* Et articulo inter eos quos Leo X. proscripsit, duodecimo: *Si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret; si tamen credat se esse absolutum, verissimo est absolutus.* Eadem hodie est Lutheranorum opinio, ut patet ex Theologia polemica Bechmani, part. 3, Loco 12.

Erroris hujus ridiculum senserunt, & à se amandare conati sunt subsequi Novatores, ut patet ex his Kemnitii verbis in Canonem II. Sess. 7. Concilii Trid. *Non hoc vult institutio Baptismi ut fiat vulgaris aliqua lotio, vel qua professio nihil aliud sit, quam ridiculus lusus, vel mimica subsannatio, vel profanatio institutionis cum relatione verborum, &c.*

Sed quidquid loquatur Novator, alique sectæ ejus-

dem, perspicuum est ex ipsorum de justificatione sententia, nihil interesse an Minister serio Sacramenta conferat, an mimice. Nam juxta eos Sacramenta justificanti, quatenus exhibent animo promissiones Christi, & si eam excitant in suscipientibus; atqui hoc præstare possunt, seu serio, seu mimice conferantur. Se enim habent ex Kemnitio, & aliis ejusdem farinae, sicut verbum Dei; quod quantumvis seu intus seu exterius perversa sit Ministri intentio, non desinit esse verbum Dei, eosque proin justificare qui audiunt & consensum præbent; ergo, velint, nolint Pseudoreformati, ex eorum systemate sequitur valere Sacramenta ab ebrio etiam, imo & à Plittaco collata.

2. existimant olim, & etiamnum existimant Catholici Theologi complures, ad valorem Sacramenti eam sufficere intentionem, qua Minister ritum hunc quem facit Ecclesia serio & attente peragere vult, tametsi eundem ritum intus irrideat, vel detestetur; nec ex iis quæ facere vult Ecclesia, quidquam aliud facere velit, quam certa verba certam supra materiam pronuntiare. Ita præ cæteris Ambrosius Catharinus ex Ordine Prædicatorum, qui primum ut Theologus, dein vero ut Episcopus Minorensis interfuit Synodo Tridentinæ, ac demum ad Archiepiscopales Campanæ Ecclesiæ insulas assumptus est à Julio III. ita quoque Alphonsus Salmeron è Societate Jesu, Pontificius in eadem Tridentina Synodo Theologus; ita & Vincentius Contenson, Gaspar Juenin, ad quos novissime accessit Catharini vindex Hyacinthus Serrius è familia S. Dominici. Non aliam porro fuisse Catharini & Salmeronis mentem, quam quæ modo expressa est, solide contra Tournelium probat Lambertus Gaud, in Avenionensi Academia Doctor aggregatus, & ipse ex Ordine Prædicatorum.

Porro nec ipsi inter se consentiunt externæ hujus intentionis defensores. Alii enim eam sufficere credunt pro Baptismo, quia Baptismus nullum in Ministro characterem exigit; non autem pro cæteris Sacramentis. Alii eam valere putant pro Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, seu per quorum formam exprimitur actum sacramentalem à Ministro exerceri; unde sequitur externam intentionem in cæteris quidem Sacramentis sufficere non tamen in Eucharistia, quia verba ista: *Hoc est Corpus meum*, nullam prorsus exprimunt actionem Ministri; secus de istis, *Ego te baptizo, Te infirmo, &c.* Alii externam intentionem in iis sufficere volunt Sacramentis, in quibus homo est tantum agens instrumentale, non in iis in quibus est principale agens: unde hujus opinionis defensores matrimonium sine interna intentione validum esse negant; cætera vero Sacramenta absque eadem valere opinantur. Alii demum externam intentionem generatim & pro quibuslibet Sacramentis sufficere putant: sed & hi duas in partes scinduntur. Quidam nimirum externam & seriam intentionem ubilibet ad confectioem Sacramenti satis esse contendunt: quidam id præfracte negant, & sentiunt Ministrum, nisi vel in loco sacro præsens sit, vel ad Sacramenti confectioem fuerit invitatus, nihil operari; eo ferme modo, quo Index ratam sententiam etiam contra mentalem intentionem proferit, si sedeat pro tribunali; secus, si loquatur è loco, ubi judicis personam gerere non intelligatur: ita Juenin, Serry, alii, que recentiores non pauci.

3. Nec pauciores nec ignobiliores Theologi senserunt, & hodie dum sentiunt, internam ad Sacramenta valide conficienda requiri intentionem: sed & ii inter se divisi sunt. Alii nempe dubitarunt an non requireretur intentio finis explicita & particularis, seu intentio explicita producendi hunc in specie Sacramenti effectum: tales fuerunt ii de quibus loquitur Ebroicensis Synodus an. 1576 his verbis: *Antea inter doctos ac pios viros dubitatum fuit, an Baptisma à*

Calvin

Calvinistis administratum, pro vero credi deberet; quoniam non haberent intentionem baptizandi in remissionem peccatorum. Alii, ut Scotus & Gabriel, particularem illam intentionem finis rejicientes, generalem, & quidem explicitam intentionem producendi effectum Sacramenti, tanquam necessariam postularent. Alii ne hanc quidem postremam intentionem, necessariam esse rati, necessariam dixerunt intentionem explicitam conficiendi Sacramenti. Alii demum minime requirentes intentionem explicitam seu producendi effectum Sacramenti, seu etiam conficiendi Sacramentum, docuerunt necessariam ac sufficientem esse intentionem interiorem faciendi quod facit Ecclesia, seu intentionem, qua quis externum ritum sic frequentat, ut nec interius joculari velit, nec ritum hujusmodi materialiter dumtaxat, & ut rem mere naturalem aut profanam peragere, sed illum potius formaliter ut ritum Ecclesiae, vel ut ritum in Ecclesia sacrum celebrare velit: & hæc multo communior fuit hæcenus internæ intentionis defensorum opinio. His præmissis, quæ fusiùs & exposita, & probata dabit eximia Lamberti Gaud dissertatio, sit.

CONCLUSIO I. Ad validitatem Sacramenti non sufficit intentio exterior jocandi, sed requiritur vera, quæcumque tandem ea sit, intentio faciendi id quod facit Ecclesia. Haud tamen requiritur intentio faciendi id quod facit hæc particularis Ecclesia, v. g. Romana, sed sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia vera, ubicumque ea sit. Duæ sunt partes.

Prob. 1. pars. Ea ad Sacramentorum validitatem requiritur intentio, quam necessariam esse agnoscebat tota Christi Ecclesia diu ante exortas Lutheri, Calvinique novitates. Neque enim Ecclesia tota, utpote quæ sit columna veritatis, erronee sancire potest, id esse necessarium, quod necessarium non fuerit. Atqui veram, adeoque haud jocularem faciendi id quod facit Ecclesia, intentionem, ad validitatem Sacramentorum necessariam esse agnoscebat tota eadem Christi Ecclesia, diu ante exortas Lutheri, Calvinique novitates. Prob. min. 1. ex Concilio Constantiensi, quod Sessione ultima sub Martino V. præcipit, ut suspectus de hæresi, inter alia interrogetur, *an credat quod malus Sacerdos, cum debita materia & forma, & cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, & vere conferat alia Sacramenta*; 2. ex Instructione Armenis data ab Eugenio IV. ubi sic habetur: *Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & intentione Ministri, faciendi quod facit Ecclesia; quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum*. Non ergo novam finxit, sed transmissam à majoribus sectata est doctrinam Synodus Tridentina, cum hæc sanxit Sess. 7. Can. 11. *Si quis dixerit in Ministris, dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit*. Et Sess. 14. Can. 9. *Si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum judiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata consentienti, modo tantum credat se esse absolutum, aut Sacerdos non serio sed ipso absolvat... anathema sit*.

Prob. 2. ex Apost. 1. Cor. 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei*: atqui Ministrum Christi non agit, & dispensatorem mysteriorum ejus, qui minimum agit. Qui enim minimum agit, id unum curat ut intus & exterius Christum, Christique mysteria derideat & subfannet: quis porro hujusmodi derisorem, pro Christi Ministro agnoscere aulit? implicat certe ut sub ullo respectu Minister sit Christi, qui diaboli Ministrum profitetur.

Confirm. Actio Ministri qua talis, debet esse actio humana relative ad ministerium; atqui actio exterius

mimica; non est humana relative ad ministerium; sed solum relative ad faciem & irrisum, quæ sola intenditur, ergo.

Prob. 3. ideo tantum juxta Novatores valent Sacramenta mimice & joculariter collata, quia ad eorum valorem satis est ut excitent fidem, quæ etiam per histronis verba excitari potest: atqui falsum est istud novæ sectæ principium: 1. enim pueruli Baptismatis capaces sunt; neque tamen in iis fides actualis excitari potest; 2. si ubi excitatur fides, ibi sit Sacramentum, posset absolute conferri Sacramentum à machina, quæ ad emittendas voces disposita, fidem excitaret: quod ridiculum est.

Prob. 4. quia si seclusa intentione faciendi id quod facit Ecclesia, conferri possit Sacramentum, mater quæ nihil plane de Baptismo, aut de eo quod facit Ecclesia, cogitans, puerum lavando, his quo melius cedat ablutio, utitur verbis, *Lavo te in nomine Patris, &c.* verum Baptismum conferre censenda est: id porro quis credat?

Prob. 2. pars. Si ad Baptismi validitatem requireretur intentio faciendi id quod facit hæc Ecclesia, puta Romana, non valeret Baptisma collatum à Calviniano, qui Ecclesiam Genevensensem, veram esse ratus, id inter baptizandum facere voluit, quod facit Genevensis Ecclesia: atqui tamen valet Baptisma collatum à Calviniano; ut patet tum ex praxi Ecclesiae, quæ nullibi iterat hujusmodi Baptismum ob hunc præcise errorem (*), tum ex Rothomagensi Concilio anni 1581. tit. de Sacram. n. 2. ubi sic: *Vetamus ablationem repeti cum quibuscumque verbis, etiam conditionatis, à Calvinismo aut aliis hæresibus similiter seu in debita forma baptizantibus ad nostras Ecclesias transeuntibus, ne de anabaptismo redarguamur*. Idem quoque prohibitum fuit à Conciliis Remensi an. 1580. Turonensi an. 1583. Tolosano an. 1590. &c. Et vero etsi Anglus in eo fallitur, quod schismaticam Angliæ Synagogam, veram esse Christi Ecclesiam putat, intendit nihilominus id facere quod facit vera Ecclesia à Christo instituta, & Christi ipsius ritum sequi: hæc autem intentio nullo privato errore inefficax reddi potest.

Si quis tamen, ait Silvius in 3. p. q. 64. art. 8. *nollet facere, quod Ecclesia Romana facit, etiamsi esset vera Christi Ecclesia, & sequeretur Christi institutionem, Sacramentum non subsisteret, quia revera non habet intentionem faciendi quod Christus instituit*.

Obj. 1. contra primam Conclusionis partem, cum Calvino: Non minus valet Baptisma præter conferentis intentionem collatum, quam valuerit benedictio data Jacob. tametsi præter Isaac intentionem data: atqui tamen benedictio hæc valida fuit, juxta id Genes. 27. *Benedixi ei, & erit benedictus*; ergo, &c.

R. 1. neg. maj. ad sensum Calvinii; idque duplici de causa: 1. quia Isaac seriam habuit intentionem benedicens, tantumque erravit circa personam; porro fate-mur eum qui serio baptizare vult, & ex errore masculinum baptizat pro femina, vere baptizare: quia prima & principalis ejus intentio est ut baptizet: at vero qui joculariter agit, nec hunc nec illum baptizare intendit, sed dumtaxat Christum & Ecclesiam deridere; 2. quia benedictio ab Isaac data, à sola ejusdem voluntate pendeat; Sacramenta vero præcipue pendent ab institutione Christi, qui & ea à suis solum Ministris confici voluit, & nullibi histrones pro Ministris suis habendos esse constituit.

R. 2. dist. min. benedictio ab Isaac data, valida fuit accedente nova Isaac voluntate, qui hic digitum Dei sensit, C. valida fuit ab initio, N. Neque tamen ob mutatam Ministri voluntatem valere potest

(*) Restrictionis hujus usum percipiet Lector ex iisquæ dicam ubi de initerabilitate Baptismi.

potest Sacramentum, quod ab initio invalide collatum est; quia sanxit Christus ut materia, forma, & intentio simul ponerentur, saltem in aliis præter Matrimonium Sacramentis.

Obj. 2. Sephora Moylis uxor filium suum circumcidit nolens: atqui tamen valide circumcidit; ergo valet Sacramentum circa conferentis voluntatem administratum.

R. dist. maj. circumcidit nolens secundum quid, transeat, quia hæc Sephoræ nolitio efficaciter ex Scripturis probari nequit; nolens simpliciter, N. voluit enim Sephora & obedire Deo, & mortem Moyli ob filii præputium intentatam impedire.

Obj. 3. ex S. Augustino Tract. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: sed si requireretur intentio Ministri, accedente ad elementum verbo non fieret Sacramentum; ergo.

Confirm. Ebrius nullam baptizando seriam intentionem habere potest: atqui tamen ex Augustino Tract. 5. in Joan. *Quos baptizat ebrius, baptizat Christus*; ergo.

R. ad 1. dist. accedit verbum ad elementum per humanam actionem, & fit Sacramentum, C. accedit mimice, irriforie, aut citra ullam prorsus intentionem, N. Scopus est Augustini ut probet elementum ab Evangelica forma sejunctum, nihil habere virtutis: *Detrahe verbum*, inquit, *quid est aqua, nisi aqua? accedit verbum ad elementum, &c.* sed de excludenda intentione Ministri nequidem cogitat Augustinus, saltem eo loci. An alibi cogitaverit, infra expendemus.

Ad 2. neg. min. neque enim dictum est ab Augustino, *quos baptizat ebrius*, (ut male scripsit Gratianus cap. 46. 1. q. 1. quem idcirco culpant Correctores Romani,) sed *quos baptizavit ebriosus*; porro ebriosus, seu vir ebrietati addictus, rite baptizare potest, non secus ac adulter & homicida: en ipsa Augustini verba: *Quos baptizavit ebriosus, quos baptizavit homicidia, quos baptizavit adulter, si Baptismus Christi erat, Christus baptizavit*; ergo sicut hæc verba, *Quos baptizavit adulter*, non de actuali, sed de habituali adultero intelliguntur, ita & hæc, *Quos baptizavit ebrius*, si ita cum Gratiano legere voles, non de eo qui actu ebrius sit, sed qui ebrietati impense deditus sit, explicari debent.

Obj. 4. Sacramenta se habent ut animarum medicinæ: atqui medicaminum efficacia non pendet ab intentione medici; ergo.

Confirm. Formæ quibus conficiuntur Sacramenta, sunt vere verbum Dei: atqui verbum Dei suum operatur effectum independentem à quacumque Concionatoris voluntate; secundum id Apostoli Philip. 1. v. 18. *Quid enim, dum omni modo, siue per occasionem, siue per veritatem Christus annuntietur*; ergo.

R. ad 1. dist. maj. Sacramenta sunt medicinæ, nec sunt medicinæ, nisi rite conferantur, C. & medicinæ sunt quomodocumque conferantur, N. Sicut ergo corporalis medicina ut prosit, debet in primis esse medicina; sic Sacramenta ut medicinæ sint, in primis Sacramenta esse debent: atqui non possunt esse Sacramenta nisi constet materia, forma & intentione Ministri; ergo nec his ex toto vel ex parte seculis prodesse possunt.

Et vero Sacramenta inter & corporales medicinas longum est discrimen; illa siquidem sunt actus humani, nec proinde sine agentis intentione subsistere possunt. Medicamenta vero corporis ut existere, sic & operari possunt sine medici intentione. Deinde medicamenta mere naturaliter operantur, Sacramenta vero ex divina institutione.

R. ad 2. dist. maj. Sacramenta sunt vere verbum Dei consecratorium & practicum, C. verbum Dei speculativum, aut concionatorium, N. sic dist. min. neg. conseq. itaque verbum Dei simpliciter sumptum, quosdam, accedente Dei gratia, parere potest effectus, puta erudire, movere, excitare ad bonum, independentem ab

intentione proferentis, imò & absque eo quod proferens sit capax intentionis: unde si amens quasdam Scripturæ sententias emphatice recitet, poterit non secus ac asina Balaam, grandes in auditorum animis motus ciere. Verum in præsentī non agitur de eo effectū, quem & quædam Senicæ verba, aspirante Deo, parere possint: agitur de effectū sacramentali, quem practicæ rituum à Christo institutorum formæ producant, in iis etiam, qui, ut infantes, & à natura fatui, ad fidem & devotionem moveri non possunt. Contendimus porro effectū hunc nunquam citra Ministri intentionem produci posse; quia actio sacramentalis est actio humana, quæ sine intentione talis esse nequit.

Et vero si ad confectionem Sacramenti sufficiat, ut quis in alio fidem excitet, jam quilibet homo etiam Gentilis, quodlibet Sacramentum, adeoque & sacram cœnam conficere poterit; quod absurdum est, & toti Traditioni adversatur, ut suo loco evincemus.

Inst. 1. Ad productionem effectus sacramentalis, suffiit ut ponatur signum practicum gratiæ: atqui signum illud practicum independentem ab intentione Ministri poni potest. Quod enim à sola Christi intentione habet ut sit practicum, illud independentem ab intentione Ministri practicum esse debet: atqui signum gratiæ à sola Christi intentione habet ut sit practicum.

R. ad 1. neg. min. si enim ad plenam signi sacramentalis rationem voluerit Christus necessariam esse intentionem Ministri, non secus ac materiam & formam, jam sublata hac intentione subsistere nequit signum practicum; atqui ex probatis voluit Christus ut conferentis intentio ad plenam signi sacramentalis confectionem necessaria foret; ergo.

Ad 2. dist. min. signum gratiæ à sola Christi intentione habet ut sit practicum, & ea fuit intentio Christi, ut signum illud applicaretur humano modo, adeoque cum intentione applicantis, C. secus, N.

Inst. 2. Christus id solum in Ministro requisit, quod requiritur in instrumento: atqui in instrumento non requiritur intentio; sed sufficit una causæ principalis voluntas; ergo.

R. dist. maj. quod requiritur in instrumento libero, C. in instrumento rationis experte, N. Qui enim Ministros Sacramentorum constituit ut dispensatores, plus sane ab iis requisivit, quam à puris automatis requisisset: atqui Christus, &c.

Inst. 3. Si in Ministro, ex eo quod dispensator constitutus sit, requiratur intentio, requireretur & multo magis probitas: atqui tamen probitas non requiritur in Ministro, ex dictis.

R. neg. maj. in his enim quæ à sola Christi voluntate pendent, illud solum ad Sacramenti valorem requiritur, quod à Christo requisitum fuisse docet Ecclesia: atqui Ecclesia ita docet requisitam esse probitatem ejus. Cur autem unum exegerit Christus, non aliud, ratio est, quia si probitas Ministri necessaria foret, jam neque ab hæreticis in extremo etiam vitæ periculo recipi possent Sacramenta, nec cupiam constare posset, se valide esse baptizatum; cum facile contingat deesse Ministro eam probitatis speciem, quæ gratiam excludit. Aliud est de Ministri intentione, quæ rarissime deest; imò quæ juxta eternæ intentionis patronos nunquam deesse potest, quoties res serio tractantur, ut pene ubique terrarum tractari solent, cum agitur de Sacramentis.

Obj. 5. Valuit Baptisma collatum 1. Dioscoro illi Architheatro, seu Comædorum duci, de quo loquitur Augustinus Epist. 227. alias 67. cum in eo fuerit *delata nugacitas, ipseque fidelis sit effectus, Christique gratiam consecutus*, ut ait ibid. S. Doctor; 2. S. Genesio, qui ut refertur in Martyrologio ad diem 25 Augusti, *cum in theatro coram Diocletiano, mysteriis Christi-*

Christianorum illuderet, à Deo inspiratus, repente conversus ad fidem, & baptizatus est; 3. Catechumenis illis, quos junior Athanasius super oram maris, puerorum ludum imitando, baptizavit; quosque rebaptizari veruit S. Alexander Episcopus Alexandriae, postquam didicit secundum religionis nostrae ritum cuncta constare; prout ex Rufino referunt Socrates & Sozomenus, & ex his Gratianus 1. q. 1. cap. 38. atqui Baptismata hæc collata fuere sine intentione faciendi id quod facit Ecclesia; cum priora duo prorsus mimica fuerint; tertium vero joculariter administratum; ergo.

R. ad 1. ne verbum quidem esse in Augustino unde inferri queat Dioscorum in theatro baptizatum fuisse; imo contrarium ex ipse textu colligi. Quin nec ærtum est Dioscorum fuisse unquam Comcedorum ducem, sed potius fuisse principem medicorum: cum juxta nuperam Augustini editionem, ex variorum codicum fide pro *Architheater*, legendum sit, *Archiater*.

R. ad 2. esse qui negent Genesim alio quam sanguinis Baptismo tinctum esse; qui vero eum lustrali Baptismo, propter Martyrologii auctoritatem, donatum fuisse contendunt, fatentur eum quidem jam è theatro conversum esse, sed negant baptizatum fuisse in theatro: 1. quia à tempore S. Genesii, qui circa an. Christi 285. passus est, juxta Tillemontium, nemo ad Adonem usque, noni sæculi * scriptorem, Genesim in ipsa scena baptizatum esse dixit. Quis porro circumstantiam adeo singularem ab omnibus historicis suppressam esse existimat? 2. quia novi assertores scenici hujus Baptismatis, in ejus historia à se invicem dissonant. Alii quippe Genesim à Sacerdote in theatro baptizatum volunt, quod ridiculum est; alii ab alio mimo, quem monuerit Angelus ut rem sacram serio pieque conficeret; alii demum ab Angelo ipso. In his porro sibi tam insigniter contradicentibus quis pedem figere possit?

* Obiit
an. 830.

His adde ratum haberi posse Baptismum à mimo collatum, modo id intus facere velit, quod faciunt Christiani. Scilicet enim duobus modis exterior Ecclesiæ ritus per jocum exerceri potest, 1. itaut idem ritus simulate tantum repræsentetur; 2. itaut vere intendatur id quod intendit Ecclesia, tametsi id sive ad jocum, sive ad lucrum, aliumve malum finem intendatur. Prima joci species, utpote in qua sistat tota agentis intentio, Sacramenti veritatem impedit: secus de secunda, quia hæc addit quidem actioni finem extrinsecum, qui actionis honestatem tollit, sed qui cum intentionem internam non tollat, neque etiam actionis veritatem tollere potest. Unde S. Thomas 3. p. q. 74. a. 2. ad 2. *Si Sacerdos intendat consecrare Corpus Christi propter aliquem malum finem, puta ut irrideat, vel venificat faciat, propter intentionem mali finis peccat; nihilominus tamen propter potestatem sibi datam perficit Sacramentum.* Quare vero? quia nimirum mali finis intentio, consecrandi intentionem non perimit: atqui pariter in eo qui vere vult baptizare, licet id velit ut alios oblectet, mala oblectandi intentio veram baptizandi intentionem non perimit; ergo. Ita Tournely p. 316. Lamb. Gaud p. 97. &c.

R. ad 3. Rufini de Athanasio puero pueros alios baptizante historiam, grandi apud eruditos laborare suspitione: 1. quia Historici seu de Baptismo, seu saltem de ejus approbatione dubitanter loquuntur. *Ferunt, sic statuisse Alexandrum, ait Rufinus. Adhuc im-
puberi illud ei accidisse fertur, ait Sozomenus. Ferunt istud evenisse, ait Nicephorus;* 2. quia præfati Historici factum illud diversimode narrant. Scribit nempe Socrates Alexandrum ejusmodi lulum vidisse, dum prætergrederetur. Sozomenus, cum solus convivas expectaret: Nicephorus, cum sederet è loco sublimiori; 3. quia non is erat Alexander, qui in re tam seria

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

ludum puerorum indubie ratum haberet; 4. quia impubes non erat, sed ad minus annos 18. natus Athanasius, cum Alexander, quo Pontifice ludum hunc peractum volunt, Sedem Alexandrinam conscendit. Scilicet enim Alexander creatus est Patriarcha an. 312. vel etiam 321. juxta Hieronymi chronicum; eique paulo post Nicænam Synodum, ac proinde ut minimum an. 326. successit Athanasius: atqui ut Alexandro succederet Athanasius anno 326. debuit annum trigessimum prætergredi. Non enim ferebant mores illius sæculi ut quis ante trigessimum ætatis annum Presbyter, & multo minus ut Episcopus inauguraretur. Hinc tot adversus Paulinianum S. Hieronymi fratrem querela, quod junior ad Sacerdotium evectus fuisset, etsi proxime accederet ad trigessimum ætatis annum; cum vero ne ipsi quidem Ariani, licet Athanasium quocumque dente possent, mordere paratissimi, præmaturam ordinationem usquam eidem exprobaverint, palam est eum annis 32. aut 34. majorem fuisse, cum inauguratus est: & id erat tunc temporis juvenem consecrari; cum pene junior haberetur relative ad Episcopatum, vir 35. aut plures annos natus. Jam vero si plures quam annos triginta attigerat Athanasius, cum Alexandro successit, necessum est ut an. 312. vel etiam 321. quo Patriarchales Alexandriae infulas obtinuit Alexander, idem Athanasius 20. aut 29. ætatis annum attigisset. Quis vero hominem tali ætate donatum, credat puerum fuisse, qui, quod vix apud nos faciunt novennes, Ecclesiæ sacra per ludum exerceret? huic solutioni inhærendum videtur.

Si quis tamen factum pro aris & focis admittere velit, dicendum est S. Thoma in 4. dist. Athanasium, sic disponente Deo, id animo intendisse, quod per Episcopum faciebat Ecclesia. Neque intentioni huic adversabatur oblectamentum, quod inde captabat juvenis, quia finis intrinseci volitio volitionem finis intrinseci necessario non perimit, ut proxime dictum est. Et vero Athanasius non jam baptizatos, aut Infideles baptizabat, sed Catechumenos solos, idque exploratis prius per varias interrogationes eorum dispositionibus, prout narrant Rufinus Lib. 10. Historiæ, cap. 14. & Sozomenus Lib. 2. cap. 16.

Eodem modo solvendum est quod refert Nicephorus Lib. 3. Histor. cap. ult. de Hebræo juvene, qui à Christianis pueris quibuscum in mari natabat, per ludum baptizatus est; & cujus Baptismum approbavit Ecclesia Constantinopolitana. Hi nempe pueri, etsi forte ludum sibi proponebant ut finem, id tamen intenderunt quod in Ecclesia fieri viderant: hinc singulos Ecclesiæ ritus sedulo observarunt, infantem trina vice immerferunt, ad immersiones singulas unam è divinis personis invocarunt, & ipsi seriam adeo actionem suam habuere, ut confestim Profelytum suum duxerint ad Ecclesiam, ubi, teste Nicephoro, communionis signum acceperunt.

Obj. 6. S. Augustinum, qui Lib. 7. de Bapt. c. 53. sic loquitur: *Ubi neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui acciperet, ita crederet, sed totum ludicre & mimice & joculariter ageretur; utrum approbandas esset Baptismus qui sic daretur, divinum iudicium per alicujus revelationis oraculum implorandum esse censerem;* ergo dubitavit Augustinus an valeret Baptisma mimice collatum: at si de eo tantus Doctor nihil sancire ausus est, cur ausimus nos?

R. 1. Ut quid audent Lutherani indubie ratum pronuntiare illud Baptismatis genus, de cujus validitate nihil Augustinus, nisi præeunte revelationis oraculo, statuere ausus esset? Habuit fortassis suam ea de re revelationem Lutherus, sed ei, ut reor similem, ex qua duas simul eidem Principi habere uxores permisit.

d

R. 2.

R. 2. Jam illicitum esse dubitare de pluribus, quæ ancipitem habuere Augustinum; quia temporum lapsu definita sunt, quæ Augustini tempore definita non erant; sicut Augustini ævo definita sunt, quæ Cypriani ætate necdum satis eliquata erant. Quemadmodum ergo ratum habuit & habere debuit Augustinus Baptisma hæreticorum, quod improbare potuit Cyprianus; sic nos ob crebras Conciliorum definitiones Baptisma prorsus mimice collatum rejicere tenemur, etsi circa ejus validitatem anceps fuerit Augustinus.

Ceteras, quæ hic proponi possent difficultates comoedius expendam in decursu.

Obj. contra secundam Conclusionis partem: Si ad Sacramenti valorem sufficiat intentio generalis faciendi id quod facit Ecclesia, sufficit intentio faciendi id quod facit Genevensis Ecclesia, quam Minister Calvinianus veram esse existimat: atqui non sufficit hujusmodi intentio. Non enim magis sufficit ad habendam veram Ecclesiæ intentionem, id intendere quod facit Ecclesia Genevensis, quæ putatur vera, quam ad habendam veram Ecclesiæ fidem, sufficiat credere id quod credit Ecclesia Genevensis, quæ creditur vera: atqui hoc ad veram fidem non sufficit. Minor patet; prob. itaque Major: Ideo qui credit quod credit Ecclesia Genevensis, quam falso Ecclesiam veram existimat, veram fidem non habet, quia per istam existimationem ita determinatur ad assentiendum iis quæ proponit Genevensis Ecclesia, ut non amplius credat oppositum, quod ab Ecclesia Catholica proponitur: atqui pariter, qui hæc pronuntiando verba, *Ego te baptizo*, &c. id facere intendit quod facit Ecclesia Genevensis, existimata vera Christi Ecclesia: ita determinatur ad id unum faciendum quod facit Ecclesia Genevensis, ut jam amplius facere nolit, quod facit Catholica Ecclesia; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. Ratio est, quia qui credere vult id quod credit Ecclesia Genevensis, circa præsentiam realem v. g. necessario excludit fidem, quam circa idem punctum habet Ecclesia Catholica: at vero qui intendit facere id quod intendit Genevensis Ecclesia, non excludit id quod ab Ecclesia Catholica intenditur; imo illud includit potius, quia utraque Ecclesia idem facere intendit, id nempe quod à Christo institutum est.

Ad 3. dist. min. ita determinatur..... ut jam amplius non velit voluntate particulari. facere quod facit Ecclesia Catholica, C. ut non amplius velit voluntate generali, N. Ille enim voluntate generali vult facere id quod facit Ecclesia Catholica, qui non vult facere id quod facit Genevensis Ecclesia, nisi quia eam Catholicam esse, & veram Christi Ecclesiam credit: atqui Calvinianus Minister, ideo ransum, quando baptizat, vult facere quod facit Ecclesia Genevensis, quia hanc Catholicam credit, &c.

Et vero si Genevensis Minister omnem & quamcumque excluderet voluntatem faciendi quod facit Ecclesia Romana, non magis adoptaret Ecclesiæ Romanæ Baptisma, quam fidem: atqui falsum consequens.

Inst. Intentio particularis faciendi quod facit Genevensis Ecclesia, quæ putatur vera, destruit intentionem generalem faciendi quod facit vera Ecclesia; ergo.

Prob. ant. assensus datus huic propositioni, *Credo quod de Eucharistia credit Ecclesia Genevensis*, destruit assensum generalem antea datum rebus à Deo revelatis; ergo à pari, &c.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. neg. conseq. disparitas est, quod actus fidei qualis Genevæ fit circa Eucharistiam, directe & totaliter excludat actum fidei, qualis circa

eamdem Eucharistiam elicitur in Ecclesia Catholica: unde qui credit cum Geneva particulariter, non potest etiam generaliter credere cum Roma: at vero actus intentionis, qualis habetur Genevæ, non excludit actum intentionis, qualis habetur Romæ: quia eadem est utrobique intentio faciendi id quod facit Ecclesia. In hoc igitur mentis actu, *Credo id quod credit Genevensis Ecclesia*, jam male credis; nec fieri potest ut bene credas, quia errorem errore cumulando, addis, *quæ est vera Ecclesia*. In hoc autem voluntatis actu, *Intendo quod intendit Ecclesia Genevensis*, jam efficaciter operaris, & proinde operatio tua, per subsequam veræ Ecclesiæ additionem impediti nequit.

Inst. Atqui particularis intentio faciendi id quod facit Ecclesia Genevensis, excludit generalem intentionem faciendi id quod facit Ecclesia; ergo. Prob. intentio generalis & vera Ecclesiæ, est ut regeneretur infans, eique imprimatur character filiorum Dei, & gratia justificans: atqui vera hæc & generalis intentio excluditur à Ministro Genevensi; ergo.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. fit pro solutione.

CONCLUSIO II. Ad Sacramenti validitatem non requiritur intentio explicita producendi effectum Sacramenti: imo nec requiritur intentio explicita vel conficiendi Sacramenti, vel celebrandi ritum externum, ut in se revera & absolute sacram. Unde generaliter loquendo, sufficit quod quis talem ritum peragere velit ut ritum, qui à Christianis habetur pro sacro, seu ut cæremoniam in tali societate sacram.

Prob. 1. pars 1. ex S. Augustino Epist. 98. alias 23. ubi sic Bonifacium alloquitur S. Doctor: *Nec illud te moveat, quod quidam non ea fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia spiritali ad vitam regenerentur æternam.... non enim propterea illi non regenerantur, quia non istis ab hac intentione offeruntur: celebrantur enim per eos necessaria mysteria, & verba Sacramentorum*: ubi non de parentibus tantum, sed & de Ministris præcipue sermo; cum per eos solos necessaria mysteria & Sacramentorum verba celebrentur. Unde sic: Qui parvulos baptizant, non intendentes ut ad vitam æternam regerentur, non habent intentionem producendi effectum Sacramenti; atqui tamen hi valide baptizant, statim ut *necessaria mysteria* celebrant, & Sacramenti verba; ergo.

Prob. 2. Ecclesia nec Pelagianos, nec Calvinianos novo tingit Baptismate, cum in ipsius gremium revertuntur; imo id quoad Calvinianos expresse vetuit Pius V. teste Ebroicensi Synodo an. 1476. * atqui tamen nec Pelagiani intendebant delere originalem noxam, quam fictitiam esse existimabant; nec intendunt Calviniani imprimere characterem, cujus existentiam negant; ergo stat Sacramentum absque intentione effectum sacramentalem producendi.

Prob. 2. pars, sicque à fortiori confirmatur prima; quia Synodi Florentina & Tridentina, non aliam in Ministro requirunt intentionem, quam faciendi id quod facit Ecclesia: atqui hæc intentio in eo etiam reperitur, qui etsi ritum hunc pro vero Sacramento, aut pro ritu in se sacro non habet, vult tamen eum perficere formaliter ut ritum Ecclesiæ sacramve in illa cæremoniam. Prob. min. intentio faciendi quod facit Ecclesia reperiri potest in Gentili & in Atheo, ut ex dicendis plenius constabit: atqui tamen nec Gentilis nec Atheus qua tales habent aut habere possunt ritum Baptismatis pro Sacramento, aut pro re in se absolute sacra; ergo intentio faciendi quod facit Ecclesia, in eo subsistit, qui nec ritum hunc vult ut Sacramentum, nec ut rem in se & absolute sacram. Hinc S. Thomas in 4. dist. 6. q. 1. art. 3. quæst. 2. ad 1. *quamvis ille qui non credit Baptismum esse Sacramentum, aut habere aliquam specialem virtutem, non intendat,*

* V. Tract. de Bapt.

dum baptizat, conferre Sacramentum, tamen intendit facere quandoque quod facit Ecclesia, etsi illud reputet nihil esse: & quia Ecclesia aliquid facit, ideo ex consequenti & implicite intendit aliquid facere, quamvis non explicite.

Prob. 3. pars, quia si requiritur, ut certo requiritur, intentio faciendi quod facit Ecclesia, saltem requiri debet ut ritus sacramentalis exerceatur prout ritus qui in tali societate habetur pro ritu religioso.

Pag. 73. Dixi, generaliter loquendo, quia, ut animadvertit citandus toties in hac materia Lambertus Gaud, si Minister sacrum ritum ab Ecclesia peractum, sic credat & in se revera sacrum, & Sacramentum, & gratiæ causam esse, ut putet ritum illum fieri non posse, nisi intendatur & res in se sacra, & Sacramentum, & gratiæ causa; utique si horum aliquid intendere nolit, jam non habebit sinceram intentionem faciendi quod facit Ecclesia, nec proinde Sacramentum conficiet.

Obj. 1. In Ministro Sacramenta conferente requiritur intentio Ecclesiæ cujus est Minister: atqui intentio Ecclesiæ pro objecto habet & Sacramentum & Sacramenti effectus; ergo.

R. dist. maj. in Ministro requiritur Ecclesiæ intentio implicita vel explicita, C. explicita necessario, subd. requiritur ad melius; C. ad esse simpliciter, seu ad validitatem, N. Porro qui vult serio facere ritum, quem faciunt Christiani, vult eo ipso, indirecte tamen, facere quicquid ex eo ritu consequi potest; quia qui vere vult causam necessariam, vult & omnes ejusdem effectus.

Inst. Absolutio à peccatis est effectus Sacramenti Pœnitentiæ: atqui ad validitatem ejusdem Sacramenti requiritur ut Minister intendat absolvere à peccatis; ergo ad validitatem Sacramenti requiritur ut Minister effectum ejus intendat.

Prob. minor ex Tridentino Sess. 14. c. 6. ubi sic legere est: *Non debet pœnitens adeo sibi de sua ipsius fide blandiri, ut etiamsi nulla illi adsit contritio, aut Sacerdoti animus serio agendi, & vere absolvendi desit, putet tamen se coram Deo esse absolutum.* Ubi pondera præter animum serio agendi, qui juxta nos sufficeret, requiri animum vere absolvendi à peccatis, seu, quod idem est, gratiam reconciliationis largiendi.

R. dist. min. requiritur ut Minister intendat absolvere à peccatis, id est ut velit non simulate, sed vere & ex animo proferre verba absolutionis, prout ab Ecclesia proferuntur, dum à peccatis absolvit, C. id est ut ipsam pœnitentis justificationem directe & explicite intendat. N. Itaque ad pœnitentiæ validitatem requirit Tridentina Synodus, ut Minister serio agat, præsertim ubi agitur de largienda absolutione: at non ideo censet invalidam fore absolutionem sine intentione conferendæ justificationis impensam. Siquidem doctrina in Concilii Tridentini capitibus contenta, per eam quæ in Canonibus, præcipua fidei regula, continetur, explicari debet: atqui Tridentinum Sess. 7. Can. 11. supra citato, non aliam intentionem exigit in Ministro tanquam absolute necessariam, quam generalem intentionem faciendi id quod facit Ecclesia; & hæc quidem intentio subsistere potest, etsi desit particularis intentio seu conferendæ gratiæ, seu conficiendi Sacramenti; ergo.

Obj. 2. S. Thomas 3. p. q. 64. art. 8. hæc habet: *Ea quæ in Sacramentis aguntur, possunt diversimode agi, sicut ablutio aquæ, quæ fit in Baptismo, potest ordinari & ad munditiæ corporalem, & ad sanitatem, & ad ludum, & ad alia hujusmodi: & ideo oportet quod determinetur ad unum, id est sacramentalem effectum, per intentionem abluentis;* ergo juxta S. Thomam requiritur intentio etiam particularis, producendi effectum Sacramenti, puta characterem & gratiam.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

R. neg. conseq. qui enim expresse docet necessarium non esse ut Minister ritum Sacramenti conficere velit ut Sacramentum, non potuit docere necessarium esse ut idem Minister effectum Sacramenti intendat: atqui S. Thomas in textu paulo ante citato docet expresse Ut ergo secum concilietur S. Doctor, dicendum est in objecto textu non requirere nisi intentionem implicitam producendi effectum sacramentalem: hæc autem intentio nulli eorum deest, qui volunt facere quod facit Ecclesia: hi enim etsi de effectum non cogitent, imo nec quidpiam sciant, ipsum velle contentur, statim ut causam ejus necessariam volunt.

Obj. 3. Actus sacramentalis est actus religionis: atqui ad actum religionis non sufficit operis exercitium, sed & finis intentio requiritur; ergo.

R. dist. maj est actus religionis si licite simul & valide fiat, C. si valide solum, N. Porro valent multa, quibus deest legitima intentio: alias invalide ordinaret, qui propter lucrum ordinat.

CONCLUSIO III. Intentio externa, qua quis ritum ab Ecclesia præscriptum, exterius quidem serio peragit, sed intus vel deridere tantum & fingere vel ut rem mere naturalem aut profanam exercere, vult, non autem formaliter ut ritum Ecclesiæ, aut sacram in ea ceremoniam; nullibi sufficit ad valorem Sacramenti.

Hæc Conclusio pluribus probari solet argumentis, quorum aliqua, meo quidem judicio parum urgent: ea tamen non omitto prorsus, quia quæ unum non movent, alios movere possunt: sed dicam breviter, quid causæ sit cur iis minus inniti velim. Oppositæ vero partis momenta, quæ nisi gravia forent, non eo traxissent tot eximii nominis Theologos, serio nec dissimulanter proponam, ut rebus coram Deo pensatis, quam quisque maluerit partem, eligat. Itaque.

Prob. 1. In his quæ ad salutem & Sacramenta pertinent, licitum non est sequi opinionem probabilem, relicta tutiori, quæ vel probabilior sit, vel æque probabilis: sed qui cum Catharino sufficientiam externæ intentionis sequuntur, relinquunt opinionem, quæ simul est tutior, & probabilior, vel æque probabilis ac opposita. Majorem sponte concedunt adversarii; merito, cum quoad primam partem à Concilio Viennensi definita sit; quoad secundam vero tum ab Innocentio XI. tum à Clero Gallicano, qui an. 1700. hanc laxiorum Casuistarum propositionem perstrinxit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore.*

Prob. itaque minor. Et quidem 1. quod tutior sit opinio, quæ in praxi sufficientiam intentionis externæ negat, res est clarius meridiana luce. Tutior enim est opinio, quæ nullo exponit discrimini æternam infantis salutem, quam Catharinus, ejusque sequaces dubio saltém periculo exponunt: atqui opinio nostra nullo exponit discrimini.... Si enim infans ille à Ministro intus deridore, non sit vere baptizatus, prout censet pars Theologorum dimidia major, jam perit ille in æternum. Si autem valide baptizatus est, nihil ille patitur mali ex iterato sub conditione Sacramento: nec cuiquam, opinor, Deus vertet in culpam, quod Baptismus, de quo tanta est apud saniores Theologos controversia, iteraverit sub conditione. Ego quidem, aiebat olim mihi celebris Sorbona Professor, isque in Catharini opinionem haud parum propensus, si me à tali Ministro baptizatum rescirem, curarem illico, ut mihi tantæ necessitatis Sacramentum denuo conferretur.

2. quod eadem opinio sit æque probabilis, nisi forsitan probabilior non minus evidens est. Duplex siquidem distinguitur probabilitas, extrinseca alia, quæ à Doctorum, non quorumcumque, sed gravium suffragio repetitur; alia intrinseca, quæ rationibus intrinsecis nititur: atqui opinio nostra probabilitate extrinseca

vincit, neque vincitur intrinseca. Vincit quidem probabilitate extrinseca; cum semper major fuerit internæ intentionis, quam externæ assertorum numerus, uti agnovit tempore suo Magister Sententiarum, suo item Palud. in. Paludanus, juxta quem opinio quæ pro intentione inter-
4. dist. 6. riori pugnat, *tantum communior & tutior est tenenda;*
9. 2. nostro demum vel ipse Hyacinthus Serry; quod &
Serry pag. Lamb. Gaud. fute & solide demonstravit. Sed neque
105. eadem nostra assertio vincitur probabilitate intrinseca;
Gaud. p. cum & gravia quibus impetitur momenta non impro-
38. & seq. babiliter excutiat, & gravibus se tueatur argumentis, quæ nonnisi probabiliter solvantur ab adversariis, prout patebit in decursu.

At, inquires, si valeat isthæc ratiocinatio, adhærendum est Donatistarum opinioni, quæ Baptismum ab impiis collatum iterari jubet: hæc enim tutior est, nullique exponit periculo, nec spernendis rationibus innititur.

R. neg. ant. statim enim ut opinio Donatistarum inter hæreses annumerata fuit, jam ne uno quidem probabilitatis gradu gaudere potest. Quis porro opinionem nostram, non dico hæreticam, erroneamve, sed vel temerariam, nisi temerarius ipse, pronuntiare audeat?

Prob. 2. ex citato jam textu Apostoli I. Cor. 4. *Sic nos existimet homo ut Ministros Christi, &c.* Unde sic: ad validitatem Sacramenti, necesse est ut qui ipsum confert, aliquo saltem sensu gerat se pro Ministro Christi: sed qui exteriorem ritum nonnisi materialiter frequentat, ut v. g. ad abluendas corporis sordes, nullo sensu gerit se ut Ministrum Christi. Si enim gerat se ut Christi Ministrum, vel quia simpliciter ritum hunc facit in talibus circumstantiis: atqui neutrum dici potest. Non 1. tum quia fatentur hodie nobiliores intentionis externæ Patroni ritum simpliciter, seu extra debitas circumstantias peractum nihil operari; tum quia alioqui Ethnicus, qui nihil unquam de Christo aut Christianis audiisset, quique inter arcana medica istud etiam legisset, capitis dolorem mire ejici per aquam sub his verbis, *Ego te baptizo* injectam in puerum, puerum hunc rite baptizaret; quo nihil absurdius fingi potest. Non 2. quia alioqui Ethnicus idem de quo statim, vel in domo rogatus, vel in templo valide baptizaret, etsi non magis quam antea, Christum, Christianamque Religionem edoctus, aut edoctus quidem, sed omnino intendens id quod prius, & nihil ultra: atqui id prorsus animo concipi nequit. Ut enim valide baptizet vel in templo, vel in domo rogatus qui non rogatus baptizabat invalide, necessum est ut intentio ejus ex profana determinata sit ad esse sacram & sacramentale: atqui nec postulationis, nec loci sacri circumstantia, intentionem ex profana sacram & sacramentalem facere possunt. Quod enim plene extrinsecum est voluntati, quod intentionem in eodem prorsus ac antea erat. statu relinquit, illud profecto voluntatem ex naturali sacram, & ut ita loquar, sacramentalem efficere nequit: atqui circumstantia, seu postulationis à parentibus factæ, seu loci sacri, est voluntati agentis plene extrinseca; ergo.

Confirm. Qui non differt ab exteriori mimo, nisi quia impietati jungit hypocrisim, ille non magis quam mimus exterior gerit se pro Ministro Christi: atqui interior, de quo loquimur, mimus, non differt ab exteriori, &c.

Prob. 3. ex Rubricis Missalis Romani, quibus hoc in puncto consonant Parisienses, ne dicam plerorumque Missalium Rubricæ. In his porro hæc præscribitur regula Sacerdotibus, utique serio & in loco sacro celebrantibus: *Si quis habeat coram se undecim hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendat, non consecrat, quia requiritur intentio, quæ hic deest: atqui tamen non deest*

hic intentio externa. Hæc enim juxta adversarios reperitur, quoties Sacerdos debitis in circumstantiis profert formam super debita materia: atqui tunc Sacerdos debitis in circumstantiis profert formam super debita materia, & quidem extrinsecus profert super tota; ergo non caret intentione externa; proindeque quod non consecret, oritur ex defectu internæ intentionis.

Argumentum hoc cur parum mihi videatur urgere, dicam paulo post: sed ante ostendam: pessime illud confutari à Serry. Hæc ille, 1. contemptim, ut sapius solet: *Nepidi Theologi, qui Missalis Rubricas tanquam Ecclesia definitiones nobis obijciunt! ... cum potius nonnisi privatorum Theologorum resolutionis illa sint... adeoque nil mirum, si ita propositos casus resolvant, juxta sententiam Catharino contrariam, quæ frequentior & communior in scholis est.* Addit 2. Rubricam loqui de Sacerdote, qui exteriori quopiam signo declaraverit, nolle se hostias omnes consecrare.

Verum neutra hæc responsio satisfacit; non secunda, quæ merum est oppressi hominis effugium, & primæ directe adversatur. Si enim Rubricæ conditores juxta sententiam Catharino contrariam, casum resolverint; ergo definerunt nullam esse in eodem casu consecrationem, non quia desit intentio externa, sed quia desit interna & mentalis. Deinde unde habet Serry loqui Rubricam de eo dumtaxat, qui exterius manifestet, nolle se hostias omnes consecrare? Profecto indistincte loquitur Rubrica: Ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere oportet, prout dicitur in jure.

Nihilo solidior est prima Serry responsio: 1. quia lepidis lepidior est ipse, si majorem sibi fidem haberi velit, quam pluribus eximie notæ Theologis, qui Rubricas ad Missam spectantes, ea edidere cura, quam postulat tanti Mysterii gravitas; 2. quia alioquin ullius essent momenti Rubricæ, à quibus, ut privatorum hominum placitis, quisque pro nutu recederet; 3. quia reipsa Rubricas haberi oportet ut leges à summo Pontifice editas, acceptatasque ab Ecclesia, quas nemo in re gravi prætergredi queat absque scelere: patet id ex sacre Rituum Congregationis Decreto, quod his refert verbis Fagnan, in cap. *Si quis puerum, De Baptismo, &c. Renovando Decreta alias facta, mandat Sacra Congregatio in omnibus & per omnia servari Rubricas Missalis Romani, non obstante quocumque prætextu & consuetudine, quam ab usum esse declarat. Et facta relatione horum Decretorum S. D. N. Urbano VIII. Sanctissimus sua annuit, & ab omnibus ubique servari... mandavit.* Merito igitur post Gavantum part. 3. tit. 11. prop. 2. statuit Lambertus Gaud, lethaliter peccaturum Sacerdotem, qui abjecta Rubrica de qua loquimur, nollet iterum consecrare (saltem conditionaliter) hostias, quæ prædicto modo consecratæ fuissent.

Melius ergo respondeat Genuinus Catharini vindex, neg. 1. min. & dicendo prædictum Sacerdotem carere intentione tam externa, quam interna: quia ad utramque ante omnia requiritur, ut quis serio pronuntiare velit formam super materia determinata: porro hic deest, ut supponitur, materia determinata. Neque mirum est quod determinationem illam tollat voluntas Ministri, quia nihil instituit Christus, quod impediat ne ea tolli possit: at veto verborum efficaciam (loquor obiter in sententia Catharini,) non potest Minister quacumque intentione tollere; quia voluit Christus ea suum sortiri effectum, quoties supra certam determinatamque materiam proferrentur.

Quod si instet quis in hunc modum cum doctiss. Tournelly: ideo tunc non consecratur materia, quia est indeterminata: atqui non aliunde quam ab intentione Ministri

Ministri habet hanc indeterminationem; ergo non aliunde quam ab eadem intentione habet, ut non consecratur.

Responderi posset, 1. transeat totum. Quid inde: equidem non consecrat Minister ille, quia materiam intentione sua reddidit indeterminatam; sed nego quod non consecret præcise, quia retinet intentionem suam in applicatione formæ super legitima materia. Unde si ex undecim hostiis unam eligeret distincte, quam consecrare nollit, volens interim formam super ea pronuntiare, hæc non minus consecraretur quam aliæ quantumcumque careret intentione interna, juxta Catharinum scilicet.

Unde in forma distingueretur consequens; ergo homo ille non consecrat ex defectu intentionis præambulæ, & antecedentis, quæque cadit in solam materiam, quam homo facit indeterminatam mala sua voluntate, C. ex defectu intentionis sacramentalis, seu quia præcise non habet intentionem internam, ita ut ob solum hujus intentionis defectum consecrare non possit, si materiam habeat legitimam, N. Sic si Minister sola sua voluntate aquam in vinum vertere posset, jam baptizaret invalide; non directe & immediate ob intentionis sacramentalis defectum, sed defectu intentionis præambulæ, vi cujus idoneam Baptismo materiam sustulisset; qua semel sublata, nullam sacramentalem etiam externam intentionem habere posset. Sed de his, quorum ope, olim externæ intentionis defensor, extricabam me, judicent Magistri, quales plerumque sunt & discipuli.

Supra p.
78.

Prob. 4. excitatis supra Conciliorum Florentini & Tridentini textibus, qui ad validitatem Sacramenti requirunt materiam, formam & insuper intentionem faciendi id quod facit Ecclesia: sed qui intentionem pure externam gerit, non habet intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. Qui enim solam habet intentionem ridendi, fingendi, aut tanquam profanum quid faciendi id quod facit Ecclesia, ille nec habet nec habere potest intentionem veram faciendi id quod facit Ecclesia: atqui in hypothese nostra Minister solam habet intentionem deridendi, fingendi, &c. Et vero aliud est habere animum faciendi quod facit Ecclesia, aliud est velle fingere se habere animum faciendi quod facit Ecclesia: hoc vult, non illud, qui interius Sacramentum conficere non vult.

Confirm. 1. Minister in hypothese præsentis non aliam habet intentionem, quam qui palam & aperte per jocum & derisionem conficit exteriorem Sacramenti ritum; sed qui palam & aperte deridendo, conficit exteriorem ritum, non habet intentionem faciendi quod facit Ecclesia. Minor ab omnibus Catholicis admittitur contra Calvinianos, prob. itaque major, quia qui interius Sacramentum deridet, non differt penes intentionem ab eo qui illud deridet exterius; cum in utroque eadem sit mentalis deridendi intentio; sed differt solum penes manifestationem irrisionis, quam prodit alter, alter celat animo; ergo non magis Sacramentum conficit qui interius deridet, quam qui exterius.

Confirm. 2. Ideo juxta adversarios, qui serio exteriorem ponit ritum, facit id quod facit Ecclesia, quia re ipsa vult facere actum quem facit Ecclesia: atqui ad Sacramenti validitatem non sufficit ut quis exterius ponat actum quem facit Ecclesia, sed insuper necessum est ut eum faciat ut sacrum formaliter, idest saltem ut in tali societate sacrum. Id enim nisi necesse foret, jam quisquis actum illum poneret etiam privatim, & non rogatus, verum conficeret Sacramentum; atqui tamen non conficit. Minorem concedunt Juenin, Serry, & alii recentiores: unde prob. major. Ille verum conficeret Sacramentum, qui faceret totum id quod exigit Ecclesia: atqui homo ille faceret totum id quod exigit Ecclesia. Nullibi enim requirunt Synodi Florentina &

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

Tridentina, ut Minister, nisi intentione carere velit adeoque perperam operari, vel postulatus agat, vel in loco sacro; sed solum ut formam applicet materiæ, cum intentione faciendi id quod facit Ecclesia; ergo.

Et vero explicent adversarii, si possunt, an valide baptizet, qui baptizat in templo, sed nescit se in templo esse. Si non baptizet; ergo thesim suam restringant, & fateantur posse hominem aliquando non obstantibus loci circumstantiis, serio agere, nec tamen operari Sacramentum. Si baptizet; dicant quæ tanta sit materialis in loco sacro existentia vis & efficacia, ut hominem erigat in Ministrum Ecclesiæ, non modo præter mentem, sed & contra mentem ipsius.

Confirm. 3. Non magis seria ritus exterioris frequentatio cum interiori derisione facit id quod facit Ecclesia, quam exterior ritus ejusdem derisio cum interiori & seria intentione, impediat id quod facit Ecclesia: atqui hæc non impedit. Si quis enim internum haberet animum pueri baptizandi, & exterius ne pro Christiano haberetur, verba jocosè à se proferri fingeret, & ita fingeret, ut ipsum Baptisma derideri crederetur, staret nihilominus Sacramentum, quamvis tunc deesset externa intentio; prout docent Card. de Lugo, Mastrius, alique omnes docere debent; ergo cum contrariorum contrariæ sint rationes, ubi deest interna intentio, ibi, quantumcumque serio peragatur exterior ritus, necessario deest intentio faciendi quod facit Ecclesia.

Prob. 5. quia inter triginta & unam Propositiones, quas die 7. Decembris, an. 1690. proscripsit Alexander VIII. extat hæc n. 28. *Valet Baptismus collatus à Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere quod facit Ecclesia*: porro in systemate Catharini Minister omnem ritum externum observat, nec aliunde deficit, nisi quod resolvat intus in corde suo, *Non intendo facere quod facit Ecclesia*; ergo proscripta hac Propositione videtur & ipsum Catharini systema proscribi.

Respondent 1. Decretum hoc, ut pote Inquisitionis Romanæ fœtum, nullius, præsertim in Gallia, esse momenti.

Refelluntur, quia etsi hujusmodi Decreta non valent in Galliis, seu in eo quod pertinet ad censuras, seu dum Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, Regumve nostrorum juribus adversantur; haud tamen quasi futilia haberi possunt in iis quæ ad fidem attinent, cum à Romano Pontifice approbata sunt, prout approbatum est præsens Decretum. Hinc hætenus Nostrates hujusmodi definitionibus usi sunt, ut sua in fide & moribus placita astruerent. Ecquis suæ alienæque salutis studiosus, externæ intentionis sufficientiam tueri ausit, si hanc à Romana Ecclesiâ pure & simpliciter rejectam esse sincere credat?

Respondet 2. Serrius se Romæ fuisse cum Decretum illud conditum est, ibidemque à nonnullis primæ notæ Consultoribus didicisse, nihil definitione isthac contra Catharini sententiam actum fuisse. Idque, ait, adeo verum est, ut ejus opinio per sæpe Romæ publicis in Theatris defendatur, approbante, juxta loci morem, Apostolici Palatii Magistro; & eam expresse tueantur tum Genettus, cujus Theologia moralis Clementis XI. nuncupata est, eodemque annuente Venetiis edita; tum Author *Summa Alexandrina*, quæ Romanis typis impressa est. Si quæras, quid igitur percellere voluerit Alexander VIII. respondet idem Scriptor, districtam fuisse censuram in Lutheri errorem, qui à nonnullis male feriatis imprudenter recudebatur in Belgio.

Serry
p. 94.

Ib. p. 93.

Refellitur pro postrema parte. Siquidem evidens est damnatam propositionem nihil habere quod errorem

Lutheri redoleat: nam 1. propositio de eo solum loquitur, qui *intus & apud se*, atque *in corde suo* resolvit, *Non intendo facere quod facit Ecclesia*: atqui hæc verba in sensu obvio & naturali exteriorem jocum excludunt; & aperte designant, illud propositum non faciendi quod facit Ecclesia, sic intus latere in animo, ut exterius se non prodatur; 2. de eo loquitur propositio, qui *omnem ritum externum* servat: atqui non omnem Ecclesie ritum servaret, qui ageret mimice Indubie enim ad Ecclesie ritum pertinet seria formæ ad materiam applicatio; 3. quia Alexander VIII. prædictam propositionem, non ut dogma fictitium proscripsit, sed ut opinionem, quæ à quibusdam Catholicæ communionis Doctoribus, non secus ac aliæ eodem Decreto reprobata, tenebatur: atqui, quidquid dicant Serrius, & Juenin in sua Sacramentorum Theoria, nullus in Belgio aut alibi profertur illius temporis Scriptor, qui eo usque *male feriat* fuerit, ut Lutheri de jocosa intentionis sufficientia errorem renovaret; ergo.

Nec nocet id quod addit Serrius de facta sibi à quibusdam Romanis Consultoribus declaratione: tum quia major publicis monumentis debet haberi fides, quam privatis huiusmodi declarationibus, quarum aliæ aliis non raro adversantur; tum quia fieri potest ut Consultores illi aliam Catharino affinxerint opinionem, quam quæ ejus vera sit, prout Tournelyo contigit, quem Catharini mentem male reddidisse probat Lambertus Gaud. p. 17. edit. 2.

Quod addit idem Serrius, externæ intentionis sufficientiam per sæpe Romanis in thesibus defendi, falsum est, prout testatur idem Gaud, qui contrarium didicit à probatissimis testibus, quorum alter annos 15. alter an. 30. Romæ exegerat; quique rebus, quo ponere studio, inquisitis, neminem repererunt, qui eandem sententiam post Alexandri VIII. Decretum in Urbe defenderit, aut defendere ausit. Et vero si tanta esset Romæ alterutram opinionem tuendi libertas, haud redarguissent Romani Censores hanc Nat. Alexandri thesim: *Ad validitatem Sacramenti sufficit intentio interna Ministri*; & eam tamen bis redarguerunt, ut constet ex ejusdem Nat. Alexandri scholio 2. ad calcem Dissertationis 14. in XIII. & XIV. sæculum, &c.

Quod ad Genetum & Summa Alexandrina auctorem spectat, negat idem Scriptor eos vel minimum Catharino consentire. Ei quidem consentit Jueninus; sed quid tum? an delatus est Liber ejus ad Sedem Apostolicam? an approbat Roma, quidquid non tangit? an Romæ probaretur, quod ait idem Author, *judicia à Romana inquisitione in huiusmodi materiis lata, per se, etiam quoad forum interius, Gallos non obligare*? Quid quod Romæ non proscribuntur Opera varia, quæ Catharini opinionem ab Alexandro VIII. reprobata esse contendunt? & ea tamen proscribi congrueret, si habendum foret pro certo intactam mansisse Theologi hujus sententiam; cum in Apostolicam Sedem haud leviter delinquat, qui veritatem aliquam ab ea reprobata esse contendit.

Reponit 3. idem Serrius, damnatam propositionem loqui de Ministro, qui intra se diceret, *Non intendo facere quod facit Ecclesia*: atqui, ait, in systemate nostro Minister id dicere non potest. Scilicet enim in nostro systemate supponimus Ministrum serio & libere facientem quidquid Ecclesia facit: atqui implicat ut Minister serio & libere faciens quod facit Ecclesia, intus intra se dicat, *Non intendo facere quod facit Ecclesia*. Quomodo enim serio & libere faceret, nisi facere intenderet? esset sane protestatio hæc facta contraria; ergo.

Refellitur responsio hæc, quam quisque primo intuitu merum sophisma esse sentit; & cui tamen tota innititur Catharinei ædificii moles unde ad 1. & 2. neg. min. etsi enim qui ritum exteriorem libere ponit, nec

intra se nec extra dicere potest, Nolo ritum exteriorem ponere; potest tamen ut extra, sic & intra se dicere, Nolo ritum hunc ponendo, intendere quod intendit Ecclesia; vel, Nolo ritum hunc facere ut sacrum in Ecclesia, sed ut mere natural. imporro qui id dicit, caret intentione interna; & ita caret, ut juxta adversarios ipsos, invalide baptizet, si privatim & non rogatus baptizet. Certe enim ubicumque valide baptizat, qui interius facere vult quod facit Ecclesia.

Prob. 6. ex S. Thoma pluribus in locis: sic ille 3. p. q. 64. art. 10. *Intentio Ministri potest perverti dupliciter; uno modo respectu ipsius Sacramenti, puta cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat*; ergo si manifesta sit, si occulta Ministri intentionem suam pervertentis derisio, tollitur veritas Sacramenti. Vox enim *præcipue*, qua sæpenumero utitur S. Thomas, nunquam apud eum nisi comparate sumitur: unde sicut qui dicit, nihil faciendum esse in templo quod immodestiam redoleat, *præcipue* cum expositum est altaris Sacramentum, non negat, sed assentit potius, nusquam fas esse in templo recedere à gravitatis legibus; sic in proposito, qui dicit intentionem perverti *præcipue* per derisionem apertam, supponit eam occulta etiam derisione perverti. Vid. Gaud. pag. 175.

2. idem S. Doctor ibid. q. 66. art. 8. hanc sibi n. 3. objectionem proponit: *Si trina immersio non sit de necessitate Baptismi, ergo ad primam immersionem consequitur aliquis Baptismi Sacramentum; si ergo addatur secunda vel tertia, immersio cum totali forma, uti supponit S. Thomas, videtur quod secundo vel tertio baptizatur, quod est inconveniens*. Sic vero nodum hunc solvit: *Dicendum, quod sicut supradictum est, intentio requiritur ad Baptismum; & ideo ex intentione Ministri Ecclesie, qui intendit unum Baptismum dare trina immersione, efficitur unum Baptisma... si vero intenderet ad unamquamque immersionem unum Baptisma dare, ad singulas immersiones repetens verba formæ, peccaret; quantum in se est, pluries baptizans*. Unde sic: Si ad valorum Sacramenti sufficeret seria & libera formæ supra materiam applicatio, quisquis per trinam immersionem baptizando, proferret formam ad singulas immersiones, Sacramentum conficeret in prima immersione, quantumvis illud non nisi in tertia immersione conferendum decerneret: atqui tamen id falsum est ex citato Doctoris Angelici textu; ergo.

Respondet Serrius D. Thomam loqui de Ministro qui palam declaret, se non nisi in fine tertiæ immersionis Baptismum conferre velle; prout facit ille qui nunc Baptismum in Ecclesia Græca celebrat.

Verum responsio hæc cavillandi animum indicat, non cupidinem assequendæ veritatis. In eo siquidem S. Thomæ loco, ne una quidem vocula est, unde conjici queat illum loqui de Ministro, qui intentionem suam exterius declaret. Quod attinet ad exemplum Græcæ Ecclesie, est illud prorsus extra rem; cum Græci non nisi unius personæ nomen ad unamquamque immersionem exprimant; ergo quod suspendatur effectus Sacramenti in hypothese S. Thomæ, totum est ab intentione Ministri.

3. S. Doctor in 4. dist. 5. q. 2. art. 3. expendens an daemon in forma hominis apparens baptizare possit, respondet negative; & postea subjungit, *quod si baptizare se fingeret, semper esset timendum, quod non faceret intentione baptizandi, qua ad Sacramentum exigitur, sed in sententia decipiendi: quoniam non esset probabile, quod tantum bonum homini procuraret, sicut est spiritualis regeneratio*: atqui si exterior intentio ad veritatem Baptismi

Baptismi sufficeret, haud ita timendum esset, ne diabolus careret intentione ad baptizandum necessaria. Siquidem pateret ad oculum, an is ageret mimice an serio, an in debitis circumstantiis, an extra; ergo intentio interior est ea sola qua ne careret, merito timeretur, & hæc proinde juxta Sanctum Thomam est necessaria.

Respondet Serrius prædictum Baptisma dubium fore, quia dubium esset an non oculos & aures ludificaret dæmon, ut id facere videretur, quod ludicra tantum fascinatione fecitaret.

Bene quidem & optime; sed extra hypothesim S. Doctoris, qui de sola intentione sollicitus est eo loci, & de ludicra circa materiam aut formam fascinatione nihil loquitur.

Cæterum intentio spiritualiter regenerandi, etsi in se necessaria non est, necessario tamen occurreret in dæmone Baptismum prout est Ecclesiæ ritus intendente: quia cum dæmon certo sciat ritum baptismalem debite peractum, esse ex institutione sua necessario productivum gratiæ, non potest eum prout Ecclesiæ ritum intendere, quin spiritualiter regenerare intendat. Aliud est de pagano aut mago, quod ritum hunc non habet ut causam gratiæ, aut saltem credit se illius effectum impedire posse.

4. idem S. Thomas 3, p. q. 64. art. 8. sic loquitur: *Ea qua in Sacramentis aguntur, possunt diversimode agi, sicut ablutio aque, quæ fit in Baptismo, potest ordinari & ad mundiciam corporalem, & ad sanitatem corporalem, & ad multa alia... & ideo oportet quod determinetur ad unum, id est sacramentalem effectum, per intentionem abluentis*: atqui si sufficeret intentio externa, jam ablutio baptismalis per nullam aliam abluentis intentionem indigeret determinari ad effectum sacramentalem. Statim enim ac eadem ablutio rite fieret, eo ipso non maneret indifferens ad sanitatem aut mundiciam corporis, sed per se totam & necessario determinaretur ad esse sacramentale: porro res non ita se habent in sententia S. Thomæ; ergo non credidit S. Doctor sufficere intentionem externam.

Respondent pro morte recentiores, abluentionem baptismalem ad esse sacramentale determinari per circumstantias seu loci in quo peragitur seu postulationis, quæ quis ad conferendum Baptisma invitatur.

Refelluntur 1. quia, ut dictum est supra, quælibet intentionis determinatio supponit mutationem ejus intentionis: atqui implicat in terminis, quod circumstantiæ quales voluntatem mutant. Quod enim interius mutat, agit & modificat interius: atqui extrinsecum ut extrinsecum, non potest agere interius; neque revera agit, cum intus supponitur eadem perseverare mentis determinatio; ergo.

Et vero qui ad baptizandum invitatur, per invitationem hanc non mutatur quoad intentionem, nisi mutari velit; quomodo igitur fiet, ut rogatus baptizet valide, qui non rogatus invalide baptizare supponitur?

Refelluntur 2. quia si S. Thomas indifferentiam intentionis per exteriores circumstantias ad esse sacramentale determinari credidisset, id saltem aliquando expressisset, nosque grande hoc edocuisset miraculum, vi cujus mulier quæ intuitu sanitatis solius duos baptizat infantes, valide baptizet secundum, quia baptizare rogata est, primum vero invalide, quia nondum rogata erat.

Refelluntur 3. quia ibid. S. Thomas eam in Ministro principali requirit intentionem, *quas is se subiciat agenti, ut scilicet intendat facere, quod facit Christus & Ecclesia*. Quis porro concipiat, hominem diabolo soli penes intentionem subjectum extra limen templi, statim ut templum ingressus est, subdere se Deo tanquam principali agenti; adeoque jam invitum intendere quod facit Christus & Ecclesia. Imo, inquis, intendit volens. Sed quare igitur extra templum erat nolens? & qui fit ut intem-

plo volens sit, qui in templo nihil plus intrinsece vult, quam volebat extra templum.

Prob. 7. ratione multiplici. Prima sic proponi potest: Non valent Sacramenta quæ iterari possunt, ut Extrema Unctio; si ob dubium an valide collata fuerint, denuo sub conditione etiam tacita conferantur ei, qui ea jam valide susceperat: atqui solus intentionis internæ defectus, causa est cur hæc & sic collata Sacramenta non valeant. Hic enim tota quanta esse potest, occurrit intentio externa, cum & serio applicetur forma materiæ; & subjectum sit absolute capax Sacramenti; & non habeat *Sacramentum* extremæ unctionis *aliquem effectum, qui semper ex oratione Ministri consequatur, omnibus, quæ sunt de essentia Sacramenti, etiam rite peractis, saltem in sententia S. Thomæ q. 29. Supplem. art. 8. ergo.*

Respondet Serrius Sacramentum non posse ob dubium conferri sub conditione, nisi hæc expresse & aperte declarata sit, prout, inquit, sancitum est cap. 2. *De baptismo & ejus effectibus*,

Refellitur ex usu & praxi: unde Henricus à S. Ignatio tom. 3. lib. 5. n. 2658. *Necesse non est conditionem voce exprimere; sed sufficit exprimere mente, ut communis est sensus & usus*. Adde quod etsi conditio in collatione Baptismi, de quo solo loquitur Alexander III. cit. cap. esset exterius declaranda, non continuo idem de aliis Sacramentis sancitum esset. Adde rursus, quod etsi eadem declaratio in Baptismi conditionalis administratione requisita foret, haud statim requisita foret ut prorsus necessaria.

Secunda ratio sic paucis urgeri potest. Ideo juxta Adversarios valet Sacramentum ab interiore mimo collatum, quia is dum serio agit, *gerit se exterius tanquam Ecclesiæ Ministrum*, prout ait Juenin; vel quia non tantum exterius apparet, sed & revera est Ecclesiæ Minister, prout loquitur Serrius: atqui nec sufficit ut quis exterius gerat se tanquam Ecclesiæ Ministrum; nec qui intus mimice agit potest reipsa esse Ecclesiæ Minister. Et quidem 1. non sufficit ut quis dumtaxat se gerat ut Ecclesiæ Ministrum, prout agnovit Serrius. Qui enim dumtaxat gerit se ut Ecclesiæ Ministrum, vult solum exterius apparere Ecclesiæ Minister: porro non conficit Sacramentum, nisi qui vere est Minister Ecclesiæ, aut saltem Christi.

2. Nec reipsa Ecclesiæ Minister esse potest, qui intus derisorie agit, aut externum ritum frequentat ut profanum vel mere naturalem. Nam 1. ut quis reapse sit, non autem exterius tantum appareat Ecclesiæ Minister, necesse est ut subdat se Christo tanquam principali agenti, & id facere velit, quod fecit Christus: porro qui unum id ambit, ut Christi ritum detideat, aut qui in ejus exercitio nihil nisi naturale commodum intendit, is utique non subicit se Christo tanquam principali agenti &c. 2. nemo Ecclesiæ Minister esse potest, nisi sit & Christi Minister: sed qui vult tantum joculari & fingere exterius &c. nullo modo est Minister Christi, nec ab eo habetur ut talis, talis licet hominibus appareat: unde sicut Ecclesia non haberet ut Ministrum, quem omnia per jocum agere conspiceret, sic nec Christus, cui parent omnia, cum pro sui Ministro habere potest, quem plene novit per jocum interiorem, externum ritum peragere; 3. quia nemo Christi Minister esse potest, nisi potestate sibi à Christo concessa uti velit: sed qui ritum exteriorem vel ludendo, vel ut rem mere profanam exercere vult, data sibi à Christo potestate uti non vult, ut per se patet: nec enim Christus dedit hominibus potestatem lavandi naturaliter, aut serio verba baptismalia proferendi; cum hanc quisque potestatem habeat independentem à Christo; ergo.

Respondet Serrius equidem hominem hunc non vel le voluntate privata, uti potestate sibi concessa à Christo, sed d velle voluntate ministeriali, quam necessario habet,

quisquis sponte ac libere ritum à Christo institutum debitis in circumstantiis exercet: unde similis est Judici, qui pro tribunali sedens, auditis antea partibus, gravi voce, vultu, habituque Senatorio, sententiam his dicit verbis: *Titium innocentem pronuntio*; quæ quidem sententia valet, quantumcumque renitatur intus, qui eam exterius profert.

Refellitur, 1. quia responsio hæc mirum in modum favet Lutheranis; hi enim eadem, qua Serrius, facilitate reponent, mimum exteriorem, etsi voluntate privata rem sacram perficere nolit, velle id tamen ministeriali voluntate, eo ipso quo libere materiam applicat ad formam: præsertim cum in ipso theatro quandoque vere fiant, quæ fiunt ad ludum; ut in iis pater, qui convivium repræsentaturi, vina, dapesque afferri curant, quibus dubio procul non in speciem, sed reapse vescuntur; 2. quia eadem responsio, ut pene omnes Adversariorum, supponit id quod in questione est. Nimirum ambigitur inter nos, an in Ministro totis viribus renitente, occurrat ea voluntatis species, quæ Christi Ministris necessaria sit, & per quam id intendant, quod Ecclesia: porro id quidem sic esse supponit Serrius, sed non probat.

Nec nocet exemplum Judicis, qui, etsi contra mentem, absolvit, dum sedet pro tribunali, &c. quia in rebus adeo disparatis, nulla est ab una ad aliam consecutio. Alioqui enim sicut invalide absolvit Judex, qui cum interiori etiam animo extra debitas circumstantias sententiam profert, sic invalide baptizaret, qui privatim & non rogatus ablueret infantem cum vera ejusdem baptizandi intentione; quod tamen nemo huc usque dixit. Insuper sicut valeret sententia Judicis, tametsi illius formam essentialiter, sed nullo advertente vitiaffer, sic valeret Sacramentum, quamvis forma essentialiter, sed secreto immutata fuisset. Denique quia falsum est Judicis sententiam in casu proposito valere ex parte Judicis; reipsa enim nulla est in se; & quidquid habet roboris, desumit ab extrinseco, nimirum ab implicito Reipublicæ consensu, cujus autoritate firmantur ea etiam quæ in se ipsis non valent, quoties exterius servatæ videntur formalitates legibus præscriptæ: id autem de Sacramentis dici non potest; cum Ecclesia Sacramentum quod de se nullum est, suo consensu ratum facere nequeat. Adde quod Judex, utpote qui certo sciat, se valorem sententiæ, quam serio exterius protulerit, impedire non posse, non possit, nisi insaniat, efficaci voluntate velle serio ferre sententiam, quæ nullius apud populos sit momenti: contra vero impius Sacramentorum Minister, cui persuasum est eadem Sacramenta posse per internam intentionem cassa fieri, velle possit expressa intentione eadem facere irrita; ergo celebre Judicis exemplum, vel nihil, vel contra Adversarios probat.

Terriam rationem suppeditat Lugo disp. 8. n. 28. his pene verbis: Minister debet operari in Sacramentis ut minister Christi: atqui non potest quis operari ut Minister alterius, nisi habeat animum operandi nomine illius. Si enim meam & Pauli pecuniam in eleemosynas paratam gerens, largiar mendico stipem nomine Pauli, intus tamen non nisi nomine meo eam largiri velim, tunc donum donatario cedit nomine meo, non autem nomine Pauli, quantumcumque exterius appareat oppositum: unde & erogandæ stipis voto, si quod emissem satisfaciam; & Paulo, si quo de casu rem suam recuperat, totam tenebor refundere; ergo à pari in Sacramentis non agam Christi nomine, si in alio quocumque agere velim.

EXPENDUNTUR ALTERIUS PARTIS MOMENTA.

Obj. 1. Præcipuum intentionis internæ fundamentum desumitur ex Conciliis Florentino, & Tridentino: atqui Concilia hæc nihil reapse in gratiam internæ intentionis sanxerunt. Ea enim Concilia nihil de facto definierunt, post quæ non minus quam antea liberum fuit unicuique quod vellet opinari: atqui post prædicta Concilia... Prob. min. quia S. Antoninus qui post Florentinam Synodum scripsit, expresse dicit utramque sententiam *sustineri posse*. Ultra progressi sunt, qui Tridentino interfuerant Conventui Catharinus & Salmeron; cum ambo pro intentione externa pugnaverint. Et vero nihil nisi contra Lutheranos hæc in re definitum fuisse scribunt ex æquo Suavis, & Palavicinus Lib. 6. Histor. c. 6.

R. 1. neg. maj. sublato enim utroque Concilio opinio nostra non desineret & communior esse & tutior, prout erat temporibus Petri Paludani, qui diu ante Florentinam Synodum scripsit; esset quoque consentanea magis principiis S. Thomæ; demum variis inniteretur momentis, quorum aliquot protulimus: atqui in negotio ad Sacramenta spectante opinio iis donata characteribus de se habet quod alii cuicumque præponatur; ergo.

R. 2. dist. min. Concilia hæc nihil definierunt explicite, C. implicite, N. Itaque Synodus Tridentina, quæ ut loquitur Palavicinus Lib. 4. Histor. c. 10. *collecta fuerat non ad decidendas opiniones, sed ad errores recidendos*, nihil expresse statuit contra intentionem externam; unde salva fide quæstio hæc utramque in partem disputari perrexit. Fatendum tamen ejusdem Synodi principia nobis multo plus quam adversariis favere: atque id non obscure indicavit Ecclesia Romana, cum per Alexandrum VIII. damnavit hanc Propositionem: *Valet Baptismus*, ^{Supra} &c. Idem hinc patet quod à Romanis Scholis exulet ^{pag. 92.} nunc externa intentio, prout diximus supra.

Inst. 1. ex prædictis Conciliis, ad Sacramenti valorem sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia: sed qui externum ritum serio celebrare intendit, intendit facere quod facit Ecclesia. Ecclesia enim nihil aliud facit quam ritum illum, qui in debita formæ supra materiam applicatione positus est; ergo.

R. ad 1. dist. min. qui externum ritum, ut quid minime profanum, seu ut cæremoniam sacram celebrare intendit, intendit facere quod facit Ecclesia, C. qui externum ritum quocumque modo celebrare intendit, N. Itaque quod ad Sacramenti valorem non sufficiat præcise ritus exterior etiam ser. operatus, ipsi hodie consentunt adversarii, qui contra, vel præter Catharini mentem, ritum hunc inefficacem esse censent, nisi in debitis circumstantiis fiat. Paulo ultra progredimur nos; & quia non concipimus quo fieri possit, ut circumstantiæ exteriores per se solas, & independentes à quocumque voluntatis actu ritum è profano sacrum efficiant, exigimus ut ritus idem fiat cum intentione interna faciendi quod facit Ecclesia: atqui nec minus tutum est id quod exigimus, nec id à nobis perperam exigi probant adversariorum cavillæ; ergo.

Ad 2. dist. pariter: Ecclesia nihil facit quam ritum exteriorem, ut distinctum à profano, C. nihil facit quam ritum exteriorem secundum se præcise & materialiter sumptum, N. Certe enim aliud intendit Ecclesia, quam intendat mulier quæ sanitatis causa puerum abluit in nomine Sanctissimæ Trinitatis: atqui tamen constat 1. mulierem hanc invalide baptizare, si nec rogata, nec in templo baptizet. Constat 2. probari efficaciter non posse, quod eadem mulier valide baptizet, si vel rogata, vel in templo faciat id, quod privatim inutiliter faciebat; ergo cum Ecclesia certo & efficaciter baptizare velit, conse-

consequens est eam per ritum exteriorem aliquid ab ipso ritu præcise sumpto diversum intendere: istud vero nihil aliud esse potest, quam ratio ritus ut sacri.

Inst. 2. Ea Ecclesia solam ritus externi positionem, exigit, quæ nihil exigit aliud quam ritum exteriori & aperto joco oppositum: atqui Ecclesia ad Sacramenti valorem nihil aliud exigit. . . Prob. min. ex tribus Concilii Tridentini locis, quorum in primo, nimirum Sess. 7. Can. 11. decernit *Sacra Synodus in Ministro requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia*. In secundo, nempe Sess. 14. de Pœnit. c. 6. ait intentionem hanc deesse, *si Sacerdos desiit animus serio agendi, & vere absolvendi*. Intertio, ibidem scilicet, manifeste ostendit, intentionem hanc ei solum deesse, qui joculariter & per ludum absolvit: unde his concludit verbis, quæ profecto internæ intentionis defensoribus haud sufficerent: *Nec is esset, nisi salutis sue negligentissimus, qui Sacerdotem joco se absolventem cognosceret; & non alium serio agentem requireret*; quibus ex verbis, ait Palavicinus Lib. 12. Hist. c. 10. *conspicere potest quisquis ea legerit, non esse rejectam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium... valorem Sacramentorum dumtaxat obesse jocum, quem ipse Sacramentum suscipiens cognoscere possit*; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. pro tertia parte: Aliud enim est dicere cum Tridentino, negligentissimum fore salutis, qui per exteriorem dumtaxat jocum absolutus, non quæreret absolvi serio; aliud dicere eum omnem qui exterius serio absolvitur, semper valide absolvi. Primum dixit & merito dixit Synodus Tridentina; at de secundo ne somniavit quidem; imo illud implicite rejectit, cum ad veram absolutio- nem requisivit animum *vere absolvendi*; non enim vere vult absolvere, qui vere & interius vult non absolvere. Stet igitur, quantum Adversarii volent Catharini opinio; at nunquam stabit eam Tridentinis verbis magis congruere quam oppositam. Et vero non eo usque sibi blandientur intentionis externæ defensores, ut Tridentini Concilii sensum, sibi quam Ecclesiæ Romanæ notio- rem esse confidant: atqui tamen supra probavimus Romanam Ecclesiam multo magis in nostram, quam in Catharini opinionem propendere; ergo.

Inst. 3. Concilia Ebroicense an. 1576. Rothomagen- se an. 1581. Turonense an. 1583. quæ paulo post Synodum Tridentinam habita fuere, ejusdem Synodi mentem ignorare non potuerunt: atqui tamen Concilia hæc aperte supposuerunt externam intentionem ad valorem Baptismatis sufficere. Quæ enim Baptisma à Calvinianis collatum etiam sub conditione iterari ve- tant, eo quod constet *Calvinistas in publico cœtu baptizare, in forma verborum & materia à Christo instituta*, ea supponunt valorem Baptisma publice col- latum, seu Ministro adfuerit, seu abfuerit intentio externa: atqui prædicta Concilia Baptismum à Calvi- nianis collatum iterari vetant, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. statim enim ac constabat Calvinianos in forma & materia debitis bapti- zare, moraliter constabat eos habere internam inten- tionem ritum exercendi ut à Christo institutum: quia hæc intentio tam familiaris est Christianis omnibus, iis præsertim, qui Baptismum habent pro Sacramento, ut vix eorum quempiam uno sæculo reperire sit, cui ejus- dem retentio jure imputari queat. Et vero qui Baptis- ma à Calvinianis datum iterari debere censebant, nihil patiebantur dubii circa primam hanc de qua loquimur intentionem: sed ultra progressi, arbitrabantur insu- per necessariam esse *intentionem baptizandi in remissio- nem peccatorum*: & id quidem, nec immerito à præ- dictis Conciliis rejectum est.

Obj. 2. Ea opinio admitti non debet, quæ constan- ti Ecclesiæ praxi adversatur: atqui opinio nostra talis est.

Ut enim opinio nostra constanti Ecclesiæ praxi adverse- tur, duo sufficiunt, 1. ut Ecclesia sedulo semper ite- ri curaverit Sacramenta, quæ sibi dubia vel suspecta vi- debantur; 2. ut nunquam sollicita fuerit de Sacramen- tis rite quoad formam & materiam confectis, etsi mul- tas de interna Ministrorum intentione dubitandi ratio- nes habere posset: atqui primum constat: secundum vero non minus evidens est. Certe enim è tot impio- rum Ministrorum myriadibus, qui variis temporum intervallis Baptismum contulerunt, plurimi fuere de quibus merito dubitari posset, an internam haberent rite baptizandi voluntatem: atqui tamen nullum om- ni retro ætate apparet vestigium, unda conjici queat Ecclesiam, cui sane cordi est infantium suorum salus, quidquam hic anxietatis perpessam fuisse; ergo.

Confirm. quia Ludovicus Gaufredi, qui an. 1611. Aquis-Sextiis vivus combustus est, extremis vitæ metis admodus, confessus est, se quotquot toto & amplius biennio, in Massiliensi Parochia sanctæ Mariæ ab aquis fluentibus, vulgo *les Acconles*, infantes lustraverat, uni diabolo devovisse. Sic quoque Philibertus Emma- nuel de Beaumanoir de Lavardin, Cenomanensis E- piscopus, jam moriturus declaravit, se eorum quos plures ordinaverat, nullum sacris Ordinibus initiare vo- luisse. Idem, quod Gaufredus referavit, sacrilegus quidam Ecclesiæ S. Egidii Parisiensis Curio; is enim tandem factus Apostata, publice confessus est, se toto Pa- storali officii tempore ritum exteriorem perfecisse se- rio & diligenter; at quicquid ageretur forinsecus, to- tum intus retractasse: atqui tamen nec Lavardini or- dinationes, nec Gaufredi, Egidianiæ Parochi baptis- mos iterari jussit Ecclesia. Unde una omnium inventa est illustris femina, quæ Parisiis abluta, denuotungi vo- luerit; cæteri vero omnes steterunt, alii in Ordinibus receptis, alii in priori Baptismo; ergo, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. 1. retorqueo argumentum. Interna intentio ad valorem Sacramenti, juxta Serrium & plures alios, necessaria est, quando Minister vel extra templum, vel domi non postulatus baptizat: at- qui tamen nullibi legitur Ecclesiam inquisivisse, num ma- gis in eo casu quam in alio quocumque, Minister in-terna intentione donatus fuisset: sed id unum quando- que quæsitum est, an exterior ritus legitime peractus esset; ergo.

2. neg. min. & dico Ministrorum impietatem, quæ in eo ut ut primum sita est, quod avaritiæ, gulæ aut ve- neri serviant, non esse causa dubitandi an legitima ca- ruerint intentione: cum experimento compertum sit è multis depravatorum Sacerdotum millibus, nec unum esse, qui de retinenda intentione cogitet. Et vero si quis eo furoris deveniret, ut noller infantem baptiza- re, is profecto non internæ solum intentioni renuntiaret, quam gravibus Theologis sciret haud videri neces- sariam, sed, quod facile est factu, formam vitaret, dicendo v. g. *Ego te baptizo in nomine matris*. Deinde ad quid inquisitio illa Ecclesiæ, quem commemorat Serrius; an qui satis improbus est ut intentionem reti- neat, haud satis improbus erit, ut eam à se retentam fuisse neget? an non periculum est ne corrupto viro co- gitationem ingeneres, quam is alias nusquam conce- pisset animo? &c.

Nec dicas, saltem præcepturam fuisse Ecclesiam, ut nemo nisi cum intentione interiori Sacramenta confer- ret, si hanc necessariam existimasset: nam 1. neque etiam definiit Ecclesia necessariam esse intentionem cum quis privatim baptizat, & non postulatus: atqui tamen eam tunc temporis necessariam esse fatetur post Jueni- num Serrius; 2. id solum definiit Ecclesia, de quo ali- quid moveretur controversiæ: porro nihil apud antiquos Doctores dubii fuisse videtur circa internæ intentionis necessitatem; cum altum sit apud illos ea de lite silentium; 3. non consuevit Ecclesia quæstiones, quæ Catholicos inter

inter suboriuntur, definire, nisi liquatae sint; 4. ubi tamen iis de rebus interrogari cepit Apostolica Sedes, jam & statim in opinionem externae intentioni adversam manifeste propendit. Sic praecepit Gregorius III. in Epist. ad Bonifacium, ut rebaptizarentur, qui à malo Presbytero, *Jovi mactante, & immolatitias carnes vesciente*, baptizati erant; nec, rebus bene pensatis, id alia de causa praecepit, quam quia perversi hominis intentionem revocabat in dubium. Sic Concilia Florentinum & Tridentinum, cum requirere intentionem faciendi quod facit Ecclesia, aliquid requirere visa sunt diversum ab intentione simulandi quod facit Ecclesia. Sic Innocentius XI. hanc perstringendo Propositionem: *Non est illicitum in Sacramentis consiciendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta iustiore*, lethalem Catharini opinioni ictum impexit, ut quæ & minus tuta sit, & probabilitatis metas non excedat. Sic cum Sacra Congregatio Tridentini Concilii interpretes, iussit iterari sub conditione ordinationem Clerici, infra legitimam aetatem consecrati ab Episcopo, qui ad terrorem protestari solebat, se non aliis, quam qui debitam aetatem attigissent, Ordines conferre velle; judicavit utique dubiam esse hanc ordinationem, ob dubium internae intentionis defectum; constabat enim materiam & formam eidem Clerico, sicut & cæteris, rite applicatas fuisse. Sic demum extendit censura ab Alexandro VIII. huic inusta propositioni: *Valet Baptismus*, &c.

Quod spectat ad facta Gaufredi, Lavardini, &c. quæ infida prorsus narratione à Sertio relata sunt, dico 1. à veritate alienum esse, quod Gaufredus instante morte declaraverit, se, quos abluerat infantes, absque intentione mentali, & in nomine demonis baptizasse. Increbuit quidem is de eo rumor post mortem illius, hinc forte quod Magdalena Paludana, jam rite baptizata in nomine Trinitatis, pluries asseruerit se à Gaufreddo in sagarum conventu baptizatam fuisse in nomine diaboli; quod ipse demum confessus est Gaufredus: verum id scelus homini nefario perperam attributum fuisse patet, tum quia nihil de eo tradidit Author Tragicarum Historiarum, qui secundo post supplicium Gaufredi anno Opus suum edidit, & tamen immania quæque de eodem impio Sacerdote mandavit posteris; tum quia Gaufredus idem, etsi de scelestis quibuscumque sub tortoris manu interrogatus fuerit, nusquam tamen de retentione in Sacramentis intentione postularus est, ut constat ex instrumentis ad ejusdem causam spectantibus, quæ diligenter à testibus fide dignissimis lustrata fuere.

Idem de Lavardini ordinationibus dicendum: etsi enim is coram Parocho S. Sulpitii, qui Parisiis morienti Viaticum administraturus erat, declaravit, se dolere quamplurimum, quod sæpius sine causa abfuisset à sua Diocesi; ne una tamen vacula indicavit fictitiam illam in collatis Ordinibus retentionem intentionis: unde sparsus ea de re rumor, mera est calumnia, prout declaravit tum Sambovius tom. 3. cas. 17. tum Nicolaus l'Herminier in Ecclesia Cenomanensi Archidiaconus de Passajo, qui rem totam ab iis qui cum Lavardino vixerant, edoctus erat; tum R. Dominus Joannes Couty Missionis Gallicanæ Præpositus Generalis, qui & ipse rei veritatem Cenomani didicerat à viris gravibus Lavardini coætaneis.

Dico 2. falsum esse quod sive à Gaufreddo baptizati, seu præcipue ordinati à Lavardino, tranquilli steterint hi in Ordinibus, illi in Baptismo. Constat enim seu Regularium, seu Sæcularium plures, qui ab eodem Episcopo inaugurati fuerant, falso rumore deceptos, Ordines denuo recepisse. Fertur quoque eorum quos baptizaverat Gaufredus, plures denuo fuisse baptizatos.

Haud inficiamur quidem multos extitisse, qui vel Baptismo priori, vel Ordinibus primo susceptis in-

haerent constanter. At si id à quibusdam factum est ob existimatam externae intentionis sufficientiam, pro qua certabat Sambovius, vir magni in moralibus nominis; à multo pluribus fieri potuit, seu quia noverant mendacem esse famam quæ spargeretur; seu quia explorati juris est, non esse credendum turpitudinem suam alleganti, nisi dicti sui veritatem solide probet. Et certe quæ fides Gaufreddo, homini scilicet, qui etsi utcumque peccata confessus est, priusquam flammis traderetur; voluntate tamen obfirmata in peccato egit animam, quam aereis Potestatibus aggregatum iri stulte & impie confidebat? Quæ fides Fusyo illi, quem alii S. Aegidii, alii S. Bartholomæi Pastorem faciunt, quique turpis Apostata Genevam confugisse fertur, ubi vel hæreticorum probis dignus sit, qui pueros in nomine diaboli baptizet? Utique locus est dubitandi, an viri scelesti, qui jam Ecclesiæ nocere non possunt, nolint quietem ejus turbare, eamque novis implicare ambagibus, asserendo se male baptizasse, quos rite baptizaverint.

Dico 3. Ecclesiam, si confecta ab iis qui intentionem suam retinuerant, aut retinuisse fingebantur, Sacramenta non jusserit iterari; at nec etiam prohibuisse ne iterarentur; prout tamen in opposito systemate prohibere debuerat, ob certam, ut adversarii volunt, secundi Sacramenti nullitatem.

Obj. 3. cum Contentonio & aliis: Valet Baptisma ab infidelibus, Judæis, v. g. Paganis, imo & Atheis collatum: atqui infideles illi nec habent nec habere possunt veram & internam intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. Major & minor seorsim probandæ sunt.

Prob. itaque major, 1. ex Nicolao I. in Responso ad Consulta Bulgarorum cap. 104. apud Gratian. dist. 4. De consecrat. c. 24. ubi sic legitur: *A quodam Judæo, (*) nescitis utrum Christiano an Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de iis sit agendum consulitis. Hi profecto si in nomine Sanctæ Trinitatis... baptizati sunt... constat eos non esse denuo baptizandos*; 2. ex cap. Si quis per ignorantiam 59. 1. q. 1. ubi dicitur *Spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, licet Paganus sit qui baptizat*; 3. ex Innocentio IV. qui in cap. Si quis puerum, De Baptismo, Baptisma à Saraceno notorio collatum valere declarat, etiamsi Paganus ille totum id quod agit *truffam & deceptionem reputet*; 4. ex S. Thoma 2. 2. q. 39. art. 1. & alibi sæpius. Unde.

Prob. min. Illi seriam habere non possunt intentionem faciendi id quod facit Ecclesia, qui serio velle non possunt intentionem suam intentioni Christi conformare, seque gerere ut Ecclesiæ Ministros: atqui prædicti infideles id serio velle non possunt. Qui enim Christum habent pro seductore, à quo nulla Sacramenta institui potuerint; qui Ecclesiam censent nihil aliud esse quam congregationem vel impiorum vel amentium; qui cæremónias ejus mera impostoris animi commenta esse existimant; illi dubio procul nec suam intentionem Christi intentioni conformare, nec se ut Ecclesiæ Ministros serio gerere velle possunt: atqui citati infideles Christum habent pro seductore, &c.

Confirm. Intentio mentalis est serius & efficax voluntatis actus, ex amore finis in mediorum electionem prorumpens: atqui serio & efficaciter Sacramentum intendere non potest, qui ritum aliquem non ut Sacramentum habet, sed ut deceptionem & imposturam. Voluntas enim, utpote facultas cæca, sicut incognita velle

(*) De hoc textu consule Antonium Augustinum de emendatione Gratiani Lib. 1. Dialogo 18. p. 199. edit. Baluz. ubi pro *A quodam Judæo*, vult legi, à *quodam viro*, prout habetur in *Libro Casaraugustano*.

P. Gaud.
p. 153.

V. Fa.
gnan. in
cap. Tuæ
Litteræ,
De Cleric.
per salt.
prom.

Supra p.
167.

Gaud. p.
134.

velle nequit, sic nec ea, quæ ut prof na percipit intellectus, sancta & sacra judicare potest; non magis ergo potest Judæus ritus Christianos perficere ut sacros, quam possit Christianus ritum circumcisionis ut sacrum peragere, quandiu eum Religioni & Evangelio, cujus fidem evacuat, contrarium esse credit.

R. 1. palmare hoc adversæ partis argumentum, in eos à quibus proponitur, militare; scilicet enim ad Sacramenti validitatem requiritur ad minus intentio externa: atqui posito adversariorum discursu, deest ea intentionis species saltem Judæis & Paganis notoriis. Qui enim publice & manifeste Ecclesiæ ritus peragunt ut profanos, & abominabiles, illi ne externam quidem intentionem habent: atqui in hypothese adversariorum Judæi & Pagani notorii, Ecclesiæ ritus nonnisi ut profanos & abominabiles peragunt & peragere cognoscuntur; ii enim non aliter peragunt, quam peragere possint: atqui ex adversariis Judæi nonnisi ut profanos peragere possunt Christianorum ritus; idque nemini dubium esse potest, si stet adversariorum objectis; ergo non magis serio baptizant, quam si ante Baptismicelebrationem declarassent, se nec velle, nec posse serio baptizare.

R. 2. ad 1. & 2. neg. min. quamvis enim Judæi & Pagani non possint Ecclesiæ ritus peragere ut in se sacros, possunt tamen eos peragere vel le ut ritus qui in Christianorum societate habentur pro religiosis & sacris: atqui eo ipso, velint, nolint, conformant se intentioni Christi, seque gerunt ut Ecclesiæ Ministros, cum ex omnium hodie, præsertim vero adversariorum confesso, necesse non sit ad rationem Ministrorum Ecclesiæ, ut ejusdem ritus intendant tanquam gratiæ productivos, vel ut sacramentales; ergo.

Ad confirmationem, nego suppositum minoris, & dico non requiri ut Minister Sacramentum conficere intendat, sed satis esse ut intendat peragere ritum, quem à Christianis haberi scit pro religioso: in hac enim intentione implicite continetur intentio producendi Sacramenti effectum, & Sacramentum ipsum conficiendi.

Nec obest, sed potius favet exemplum circumcisionis, quod sponte obijciunt adversarii. Quamvis enim Christianus, qui circumcisionis ritum jam habet pro abrogato, eum prout rem in se sacram exercere velle non possit; velle tamen potest eum perficere ut cæremoniæ Judæis ipsis sacram, & non ut ritum apud omnes nunc profanum: in hac autem hypothese circumcisio, si per impossibile abrogata non esset, eisdem operaretur effectus, quos pariebat sub antiqua Lege.

Cæterum si Judæi, ut & alii quicumque, sine interna intentione valide baptizarent, nihil esset causæ cur Romani Pontifices solliciti fuissent de Baptismate ab iis sub legitima materia & forma collato; quia formæ ad materiam applicatio serio facta indubie sufficeret: atqui tamen constat Nicolaum I. de hujusmodi Baptismo anxium & sollicitum fuisse. Prob. min. ex ipso, quem obijciunt adversarii textu. Sic enim ibid. loquitur Nicolaus I. *A quodam Judæo, nescitis utrum Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, &c. sed primum, utrum Christianus, an Paganus ipse Judæus extiteris, vel si postmodum factus fuerit Christianus, investigandum est.* Unde duo colligere est, 1. male textum hunc adduci ab adversariis, ut probent valere Baptismum à Judæo collatum; hic enim non agitur de viro religione, sed patria & regione Judæo; cum de viro religione Judæo dubitari non possit an Christianus sit, an Paganus; 2. Baptisma à Pagano collatum pro suspecto habitum fuisse ab eodem Pontifice; cum inquiri voluerit an baptizator ille, Paganus foret, an Christianus. Cur porro sus-

pectum fuit illud Baptisma, nisi quia prudens erat ratio dubitandi an Paganus qui Baptistæ officium affectabat, internam habuisset intentionem faciendi id quod facit Ecclesia? atque hinc rursus sequitur quod sicut juxta Gamachæum q. 64. c. 4. sub finem, & Grandinum pag. 43. clam & sub conditione denuo baptizandi sunt qui prius in Atheismo & Judaismo baptizati sunt, cum ii vere & serio deinceps convertuntur; quia licet fieri possit, ut iidem in casu particulari habeant intentionem Christi & Ecclesiæ, id tamen in praxi rarum est & difficile; sic & non improbabiler dici possit iterandum sub conditione Baptisma quod ab Atheis, Judæisve, sectæ suæ specialiter addictis collatum esset: quanquam fatendum multo difficilius haberi intentionem subjiciendi se ritui, qui & contemnitur, & grave Christianismi onus inducit, quam eundem conferendum prout à Christianis conferri solet.

Inst. Innocentius IV. in citatum caput, *Si quis puerum, De Baptismo*, hæc scribit: *Non est necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, neque quod gerat in mente facere quod facit Ecclesia; imo si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat, nihilominus baptizatus est Catechumenus. Unde si quis in casu necessitatis, vel etiam sine necessitate vadat ad Saracenum, & dicat, Baptiza me, & doceat eum formam, & ille Saracenus baptizet, non credens aliquid per immersionem aliquid fieri nisi in defactionem, & non intendens eum baptizare, vel etiam in defacere secundum intentionem petentis Baptismum... vere baptizatus est.* Unde sic: Paganus qui baptizat non intendens facere id quod facit Ecclesia, sed contrarium expresse intendens, baptizat cum sola intentione externa: atqui tamen Paganus ille, statim ut formam servat, baptizat valide, ex Innocentio IV. ergo ad validitatem Baptismi sufficit intentio externa.

Respondet Tournelyus, istud Innocentii, *Si contrarium gereret in mente*, exponi debere de effectu, quem intendit Ecclesia, & quem ut Minister intendat, ad Sacramenti valorem necesse non est. Verum responsio hæc etsi commoda, prædictis Innocenti verbis applicari non potest. Is siquidem Pontifex jam superius rejectat intentionem producendi effectum Sacramenti; unde aliam in objectis verbis excludere censendus est. En Innocentii verba unde res tota pateat: *Non videtur necesse quoad effectum Baptismi, quod baptizans sciat quid sit Baptismus, scilicet quod ibi infundatur gratia, vel quod sit Sacramentum: nec etiam oportet quod credat, adeoque quod intendat hoc ipsum; imo etsi contrarium credit, & totum reputat truffam & deceptionem, tamen Baptismus suum habet effectum. Item non est necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, &c.* ut in objectione. Ubi non obscurum est Innocentium duos sibi proponere casus, quorum prior in eo sit, an ad Sacramenti validitatem necessaria sit intentio producendi effectum Sacramenti; posterior consequenter de alio quopiam intelligi debeat.

Respondent 2. alii Commentarios in Decretales quos edidit Innocentius IV. etsi magno apud omnes in pretio sint ob summam authoris eruditionem, qui *Maximus Legista, Pater & organum veritatis, Dominus Canonistarum* nuncupatus est, non aliam habere auctoritatem, quam quæ privato juris interpreti competat. Unde ut ab aliis quandoque discessit Innocentius, sic & ab Innocentio quandoque cæteri discedunt commentatores. Et vero quis eandem Innocentii prædecessorum suorum Decretales explicantis, ac Innocentii novas Decretales concedentis rationem habeat? vera quidem est isthæc responsio, sed nobis haud necessaria: unde.

R. dist. maj. Paganus qui baptizat, non intendens facere id quod facit Ecclesia, non intendens, inquam, in actu

in actu signato, vel in actu exercito, solam habet intentionem externam, C. non intendens in actu signato, intendens autem in actu exercito, N. Itaque intentio dupliciter haberi potest, nimirum in actu signato, & in actu exercito. Intentio in actu signato, ea est qua quis apud se aliquo ex his modis expresse resolvit: *Volo facere quod facit Ecclesia, Volo talem ritum peragere ut sacrum, Volo Sacramentum conficere, Volo conferre Sacramenti effectum.* Intentio in actu exercito spectata, ea est qua quis attendens ad ritum quemdam, puta baptismalem, quem scit à Christianis exerceri saltem ut sacrum, vult eundem ritum peragere prout Christianis proprium, eorumque more baptizare. Fateor quod Paganus de quo apud Innocentium IV. sermo est non habeat primam intentionis speciem: sed contendo ei inesse posse secundam, & juxta Innocentium inesse debere. Quod eam habere possit, constat; quia ad id satis est ut id facere intendat, quod bene vel male intendit Christiana societas, cum talem ritum exercet. Quod autem eadem intentio sit ipsi juxta Innocentium necessaria.

Prob. 1. quia Innocentius ad Baptismi validitatem requirit, ut *baptizans non intendat tantum balneare, vel carnes lavare*: utique enim juxta Catharinum, qui tantum vult balneare vel carnes lavare, valide baptizat, modo serio agat; 2. quia post objecta hæc verba, *Imo si contrarium gereret in mente... quia formam servat, nihilominus baptizatus est*, hæc addit Innocentius, *dummodo baptizare intendat*: atqui si credidisset Innocentius externam intentionem sufficere, perperam in eo qui ablundo formam servat, requisivisset intentionem baptizandi; cum ubicumque servatur forma ab eo qui serio abluat, ibi juxta Catharinum reperiatur intentio externa; 3. quia decisionem suam his concludit verbis Innocentius: *Unde si quis... dicat Saraceno, Baptiza me, & doceat eum formam, & ille Saracenus baptizet, non credens per immersionem aliquid fieri nisi mædæfectionem, & non intendat eum baptizare, vel etiam mædæfacere secundum intentionem petentis Baptismum, id est ut Baptismus operetur quidquid operari potest; & ipse baptizans tanquam Minister conferat, quod alii baptizantes conferunt; licet non credat ipsum posse operari aliquid, vere baptizatus est; sed si hoc non intenderet, non baptizaret*: atqui postrema hæc verba intentionis externæ sufficientiam penitus convellunt; cum hujus defensores pro valido agnoscant & agnoscere debeant Baptismum à Saraceno rogato collatum, etsi is nihil intendat eorum quæ intendunt alii baptizantes; ergo.

Obj. 4. Intentio de qua Patres silent, imo quam excludunt pro necessaria haberi nequit: atqui Patres de intentione interna altum silent, imo eam excludunt; ergo.

R. neg. maj. pro prima parte. Ideo enim Patres de intentione interna silent, quia de ejus necessitate apud omnes conveniebat. Et vero Patres de intentionis cujuscumque etiam exterioris necessitate silent; & tamen hæc ex omnium confesso necessaria est. Cæterum ne unus quidem est Patrum qui intentionem internam excludat: unde neg. min. pro secunda parte.

Inst. 1. Qui docent malitiam Ministri nocere non posse ei qui Sacramentum recipit, necessario excludunt intentionem internam: atqui Patres id docent. Minor liquet ex iis S. Chrysostomi verbis Homil. 85. in Joan. *Sacerdos linguam & manus præbet: neque enim justum est propter alterius malitiam ad salutem accedentes offendere.* Prob. itaque maj. quia si necessaria foret intentio interior, Ministri malitia multum nocere posset, & de facto noceret, quoties Minister internam hanc intentionem comprimeret; ergo.

R. dist. min. Patres docent Ministri malitiam non nocere, modo tamen is Sacramentum rite conficiat, ac proinde cum vera intentione faciendi id quod facit Ecclesia, C. non nocere quocumque in casu, N. Itaque

docent Patres malitiam ex improbitate morum petitam, de qua sola loquitur Chrysostomus, non nocere ei qui accedit ad Sacramenta: sed nullibi docent fieri non posse per malitiam Ministri ut Sacramentum suo quandoque frustreretur effectu. Imo nec id docere potuerunt; alioqui enim valere credidissent Baptisma collatum à Ministro, qui vel mimice ablueret, vel corrumpere verba formæ, vel debita materia non uteretur. Haud tamen necesse fuit casus istos tangi à Patribus, quia rarissimi sunt: decuit econtra moneri fideles nihil Sacramentorum valori obesse malitiam morum; quia hæc & frequens est, & in dies crescit.

Inst. 2. Si Patres internam in Ministro intentionem supponerent, supponerent simul cum non solum linguam & manus, sed & mentem præbere: atqui tamen iidem Patres expresse docent Ministrum linguam solam, solasque manus præbere; ergo.

R. neg. min. supponunt enim Patres Ministrum præbere manus & linguam, prout præbere debent Ministri Christi, ejusque mysteriorum dispensatores, ac proinde non simpliciter & mechanice; sed cum intentione mentali. Et vero Sacerdos mimice agens, linguam præberet & manus; nec tamen valide conficeret Sacramentum.

Inst. 3. Qui definierunt valere Baptisma collatum à Ministro intendente baptizare in nomine Creatoris & creaturæ, illi dubio procul non non exegerunt à Ministro intentionem mentalem, sed linguam solam, solasque manus; atqui Patres definierunt,.... Prob. min. definierunt Patres valere Baptisma collatum ab Arianis, ut patet ex Can. 8. Concilii I. Arelatensis supra citato: atqui constat Arianos solum habuisse intentionem baptizandi in nomine Creatoris & creaturæ; ergo.

R. 1. ut prius, hinc sequi ne requiri quidem intentionem externam ad validitatem Sacramenti. Notum siquidem omnibus erat eos qui Arianismum profitebantur, cum in nomine Filii tingebant, in creaturæ solius nomine tingere voluisse; atqui, si valeat objectio, qui palam tingere volebant in nomine creaturæ, palam carebant intentione faciendi quod facit Ecclesia; ergo his deerat intentio etiam exterior.

R. 2. neg. maj. ut enim cuipiam adsit non externa solum, sed & interna baptizandi intentio, satis est quod interius velit non joculari aut fingere, remve profanam aut naturalem peragere, sed ritum in Ecclesia sacrum: id autem velle potest is etiam qui circa Trinitatem errando, per Filium meram intelligit creaturam. Et vero si id interius non velit, neque etiam volet exterius, quoties hæresim aperte profitebitur, ut modo dixi.

Haud tamen valide baptizaret, qui etiam ex inadvertentia *creatura* nomen pro *Filii* nomine usurparet; quantumcumque id facere vellet, quod facit Ecclesia: quia non valet Baptismus, cum pervertitur forma à Christo iustituta.

Obj. 5. difficilem S. Augustini textum, quem, ut plenius capiatur mens S. Doctoris, pene totum referre juvat. Sic ille Lib. 7. de Bapt. cap. 53. *Solet etiam queri, utrum approbandum sit Baptisma, quod ab eo qui non accepit, accipitur... & utrum nihil intersit, quo animo accipiat ille cui datur, cum simulatione an sine simulatione: si cum simulatione, utrum fallens, sicut in Ecclesia, vel in ea que putatur Ecclesia; an jocularis sicut in mimo: & quid sit sceleratius, in Ecclesia fallaciter accipere, an in hæresi vel schismate sine fallacia, id est animo non simulato; & utrum in hæresi fallaciter, an in mimo cum fide, si quisquam inter agendum repentina pietate moveatur. Quanquam talem si etiam illi conferamus qui in ipsa Catholica fallaciter accipit; mirum si dubitatur quis cui præferendus sit: quid enim præsint animus veraciter dantis fallaciter accipienti non video: sed arbitremur aliquem etiam fallaciter dantem, cum & tradens & accipiens*

accipiens fallaciter agant in ipsa unitate Catholica, utrum hoc magis Baptisma sit acceptandum; an illud quod in mimo datur, si quis existat qui fideliter subito commotus accipiat: an quantum ad ipsos quidem attinet homines, plurimum distet inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia; ad ipsius autem Sacramenti integritatem nihil interfit. Si enim nihil interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica, utrum id aliqui fallaciter, an veraciter agant, cur extra interfit non video, quando ille qui accipit, non simulatione palliatus, sed Religione mutatus est. An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces inter quos agitur, quam ad frustrandum illi fallaces à quibus agitur, & in quibus agitur? & tamen si postea prodatur, nemo repetit, sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut poenitendo sanatur.

Sed nobis tutum est in ea non progredi aliqua temeritate sententia, quæ nullo in Catholico Regionali Concilio coepta; nullo plenario terminata sunt: id autem fiducia secunda vocis asserere, quod in gubernatione Domini Dei nostri & Salvatoris Jesu Christi, universalis Ecclesia consensione roboratum est. Verumtamen si quis forte me in eo Concilio constitutum, ubi talium rerum questio versaretur, non precedentibus talibus, quorum sententias sequi mallem, urgeret ut dicerem quod ipse sentirem: si eo modo affectus essem, quo eram cum ista dictarem, nequaquam dubitarem habere eos Baptismum, qui ubicumque & à quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide accepissent; quanquam eis ad salutem spiritualem non prodesset, si charitate caruissent, qua Catholica infereretur Ecclesia. . . . Sicut jam præteritis Majorum Statutis non dubito, etiam illos habere Baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis in quorum societate id accipitur. . . . ubi autem neque societas ulla esset ita credentium, neque ille qui ibi acciperet, ita crederet, sed totum ludicre, & mimice & joculariter ageretur, utrum approbandus esset Baptismus qui sic daretur, divinum judicium per alicujus revelationis oraculum, concordii oratione & impensis supplicii devotione gemitibus implorandum esse censerem, &c.

Unde sic: Ut ex eo Augustini loco certum sit retentionem intentionis nihil nocere Sacramentorum integritati, duo sufficiunt, 1. ut Augustinus per eos qui Sacramenta fallaciter conferunt, eos intelligat, qui serio quidem baptizant exterius, sed interius & apud se ipsos dicant se nolle baptizare; 2. ut S. Doctor Sacramenta sic collata, valida esse non dubitanter, sed certo pronuntiet: atqui utrumque constar.

Primum quidem patet. Augustinus enim per eos de quibus loquitur fallaces, non potuit intelligere, nisi aut Ministros etiam exterius simulantes, ut in mimo, aut homines peccato lethali infectos, quos Theologi fictos vocant, non quidem fictione intentionis, sed præparationis; aut eos qui carerent fide, vel recte de Sacramento ejusque effectu non sentirent; aut demum serio quidem agentes exterius, sed interius simulantes: atqui nullum ex tribus prioribus intellexit S. Doctor. Non 1. quia fallaces illos quos vere baptizare asserit, opponit baptizantibus in mimo; & aliunde de istorum, non de aliorum Baptismi valore dubitat. Non 2. quia si sanctus Pater per fallaces eos intelligeret, qui lethali peccato sordent, per veraces à contrario sensu eos intelligeret, qui à lethali culpa liberi sunt: id autem falsum esse hinc liquet, quod Augustinus veraces de quibus loquitur, tam extra quam intra Ecclesiam agnoscat:

Journely Theol. Tom. VII. P. II.

porro extra Ecclesiam nemo est qui immunis sit à lethali culpa, hæreseos saltem aut schismatis. Non 3. propter rationem oppositam: fallaces enim de quibus Augustinus loquitur, reperiuntur etiam in Ecclesia Catholica; porro nemo est in Ecclesia Catholica, qui careat fide circa Sacramenta; ergo superest ut S. Doctor per fallaces intellexerit eos, qui serio agunt exterius, intus autem intentionem suam retinent.

Secundum non minus evidens est, quidquid reclamet Bellarminus: hæc enim quæ dubium indicant S. Augustini verba: *Sed nobis tutum est in ea non progredi aliqua temeritate sententia*, &c. referuntur ad particularem casum de mimo repente converso, in cujus Baptismi validitatem propendebat S. Doctor: non vero ad principium quo utebatur ipse ut casum hunc solveret. Hinc est quod principium nihil hæsitans proponit ut aliquid generaliter receptum, cum ait: *Si nihil interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica, utrum id aliqui fallaciter, an veraciter agant*, &c. consequentiam vero quam legitimam existimabat, cum tamen non esset, ut aliquid sibi proprium proponit: *Non video cur extra Ecclesiam interfit*, &c. en Augustini dubium, quod Ecclesia aliter solvit ac solvisset Augustinus; quia quod joculariter tantum & mimice agitur, non agitur re ipsa, sed fingitur, ut notant hunc in locum Lovanienses.

Confirmatur 1. ex his Augustini verbis: *An plus valeant ad confirmandum Sacramentum illi veraces inter quos agitur, quam ad frustrandum illi fallaces à quibus agitur, & in quibus agitur? & tamen si postea prodatur*, seu detegatur fallacia dantis aut accipientis, nemo repetit; ergo Augustini tempore, teste Augustino ipso, constans erat in Ecclesia Baptismum simulato dantis aut accipientis animo peractum, iterari non debere: atqui iterari debuisset tantæ necessitatis Sacramentum, si de validitate ejus ob retentam aut corruptam Ministri intentionem dubitatum fuisset.

Confirm. 2. ex aliis hinc ejusdem S. Doctoris verbis: *Sicut jam præteritis Majorum Statutis non dubito etiam illos habere Baptismum, qui quamvis id fallaciter accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt*: ubi Augustinus & sine dubio, & conformiter ad Majorum Statuta Baptismum fallaciter collatum valere definit.

R. ad 1. & 2. neg. min. pro tertia parte. & dico Augustinum per fallaces Baptismi Ministros, eos intelligere, non qui intentione interius carent, sed qui male sentiunt de Baptismi necessitate & utilitate; & tamen veram circa utrumque fidem simulant exterius, eo ipso quo Sacramentum illud sponte & serio tradunt vel recipiunt. Unde solum docet sanctus Pater, eum qui absque legitima fide de veritate aut utilitate Baptismi, eundem confert, verum conferre Sacramentum; quia nimirum cum hoc fidei defectu consistere potest generalis intentio faciendi quod facit Ecclesia. Hanc porro esse S. Doctoris mentem, patet 1. quia opponit Baptismum in Ecclesia vel hæresi fallaciter receptum, Baptismo mimice recepto cum fide: quærit enim *an plurimum distet inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia*; ergo ut stet oppositio, non supponit in fallaci fidem, quam supponit in mimo repente converso; 2. quia opponit fallaces à quibus Sacramentum in Ecclesia confertur, veracibus ejusdem societatis, in qua hoc Sacramentum confertur: quærit enim *an plus valeant ad confirmandum Sacramentum illi veraces inter quos agitur, quam illi fallaces à quibus agitur*: atqui per veraces, eos intelligit Augustinus, qui saltem de Baptismo sentiunt ut par est; hos enim veraces sic exprimit: *Ubi autem nulla societas ita credentium*; ergo à contrario per fallaces intelligit eos, qui non ut debent, sentiunt de Baptismo; 3. addit Augustinus Baptismum fallaciter datum, detecta fallacia non iterari, idque secundum Majorum Statuta seu Leges: atqui nulla unquam

fuit Ecclesiæ lex, quæ vetuerit ne iteraretur Baptisma sine intentione collatum; 4 loquitur Augustinus de Baptismo fallaciter dato tanquam de re in Ecclesiâ suo tempore satis communi: porro adeo semper in Ecclesiâ ratum fuit Baptisma sine mentali intentione collatum, ut vix unum, alterumve in tota retro historia ejus exemplum occurrat; 5. idem indicat scopus S. Augustini: agit enim contra Donatistas, qui Baptismum sine fide collatum pro irrito habebant, nullam vero movebant questionem de Baptismo sine intentione collato; ergo non loquitur S. Doctor de absentia intentionis, sed solum de absentia fidei. Ita Lugo, Tournely, &c.

Inst. 1. ut supra. Supponit S. Doctor fallaciam de qua loquitur, reperiri in quibusdam Ecclesiæ Catholicæ membris, & non reperiri in omnibus membris societatis hæreticæ: *Non dubito, inquit, illos habere Baptismum, qui quamvis illum fallaciter accipiant, in Ecclesiâ tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesiâ;* & supra: *An plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces inter quos agitur, &c.* atqui falsa esset utraque suppositio in hypothese nostra. In Ecclesiâ enim nemini deficit fides; extra Ecclesiâ nulli competit; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. 1. part. in Ecclesiâ nemini deficit fides, nemini veraci, C. nemini fallaci, N. Itaque etiam soli plene & perfecte ad Ecclesiâ pertinent, qui integram servant Ecclesiæ fidem: haud tamen illico extra Ecclesiâ sunt omnes qui à fide excidunt. Nam excidunt à fide hæretici occulti, & ii tamen in Ecclesiâ manent; unde valide baptizant, valide absolvunt, prout fufius dicitur in Tractatu de Ecclesiâ.

Ad 2. part. dist. extra Ecclesiâ nulli competit fides, id est assensus fundatus ut par est in revelatione Dei, & Ecclesiæ declaratione, uno verbo, extra Ecclesiâ nemini competit fides Theologica & supernaturalis, C. nemini competit fides quædam humana, qua id totum de Sacramentis credatur, quod Catholici credunt, N. Sicut enim idem cum Romanis de Trinitate sentiunt Calviniani, ita idem de Sacramentis tenere possent: adeoque & apud eos reperiri possent fallaces, qui exterius simularent id à se credi, quod intus revera non crederent.

Inst. 2. Si Augustinus non loqueretur de fallacia intentionis, adeoque si intentionem internam requireret in Ministro, jam pro certo haberet non valere Baptisma mimice collatum; utpote cui certissime desit intentio interna: atqui Augustinus Baptismi mimice collati nullitatem non habet pro certa; sed dubitat, *utrum approbandus esset Baptismus qui sic daretur;* ergo.

R. dist. maj. si Augustinus internam intentionem requireret, pro certo haberet non valere Baptisma mimice collatum, si simul haberet pro certo Baptisma mimice collatum semper confervi sine intentione interna, C. secus, N. Porro dubitavit Augustinus an non in mimo occurrere posset vera & mentalis intentio faciendi quod facit Ecclesiâ. Id autem eo facilius dubii materia esse potuit, quod possit quis intus serio velle, id quod per jocum agit, prout sentiunt plures de Athanasio per ludum baptizante.

Et certe non minor requiritur intentio in Ministris Sacramentorum, quam in iis qui Sacramenta recipiunt: atqui juxta S. Augustinum eo usque requiritur intentio interna in iis qui Sacramenta suscipiunt, ut dubiter ille, an approbandum sit Baptisma receptum à mimo, qui initio quidem jocans, postea repentina pietate commotus, illud fideliter, ideoque non sine aliqua intentione recipit. *An, inquit, illud acceptandum est Baptisma, quod in mimo datur, si quis existat, qui fideliter subito commotus accipiat?* ergo ex hoc Augustini loco, tam obscuro, tam parum efficaci nihil colligi potest pro opinione, quæ utpote minus tuta in negotio salutis,

tamdiu rejici debet, donec geometricis pene rationibus demonstretur.

Inst. 3. Ille Baptisma citra quancumque mentalem intentionem collatum valere censuit, qui non curat qua mente operetur Minister, qua labore intentione: atqui S. Augustinus Lib. 3. contra Cresconium cap. 8. *Qua, inquit, mente operetur Minister, qualaboret intentio- ne curet;* ergo.

R. dist. maj. qui non curat qua intentione essentiali labore Minister, C. qua intentione accidentali, N. Sic dist. min. neg. conseq. intentio essentialis ea est quæ circa Sacramenti confectionem versatur; intentio accidentalis ea est quam sibi pro libito proponit operans ut implendam occasione Sacramenti seu confecti seu conficiendi. Fateor quidem quod postremam hanc intentionem non curet Augustinus; sicut non curavit S. Thomas, juxta quem si Sacerdos intendat aliquam feminam baptizare, ut abutatur ea; vel si intendat conficere Corpus Christi, ut eo ad veneficia utatur, stat nihilominus veritas Sacramenti. Sed nego non curasse Augustinum eam intentionis speciem, quæ ipsam Sacramenti confectionem attingit, & quæ idcirco essentialis dici potest; tum quia alioqui non curasset an Minister mimica tantum intentione donaretur; tum quia evidens est ex objecto textu eum loqui dumtaxat de malis finibus quos proponere quis sibi potest, dum vere Sacramenta conficit. *Non curent, inquit, an Minister Dominum agri fideliter diligat, an sua non illius lucra conquirit.*

Inst. 4. Ille nullam vel operis vel operantis, essentialem vel accidentalem intentionem curat, cujus principia internæ cujuscumque intentionis necessitatem convellunt: atqui principia, quæ contra Donatistas sanctitatem in Sacramentorum Ministris requirentes posuit Augustinus, internæ cujuscumque intentionis necessitatem convellunt. Prob. min. Augustinus Donatistarum systema his convellit principiis, 1. quod sanctitas Ministrorum occulta sit; 2. quod incerta, &c. atqui principia hæc non minus intentionis internæ, quam sanctitatis necessitatem impetunt. Utenim sanctitas, sic & intentio interior, occulta est, incerta, &c. ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. & dico hæc Augustini principia, valida fuisse contra Donatistas; quia hi Sacramentorum vim suspendebant à sanctitatis conditione, quæ non modo secreta erat, & occulta, sed plerumque dubia & plusquam dubia; cum semper sint Ministri impendio plures, quorum innocentia ad minus suspecta esse possit; quique vitiis adeo immersi sunt, ut hinc sine gravi lucta emergere nequeant: unde pauci admodum apud Donatistas erant, qui sese Sacramentis valide initiatos confidere possent. Quæro autem coram Deo an incommoda hæc intentionis internæ necessitatem consequantur? an è centum Ministrorum millibus vel unus sit qui moraliter præsumi queat tam obvio, tamque facili officio deesse? an invalidi Sacramenti metum, si quis forte irrepit, coercere possit sufficientia intentionis externæ; præsertim cum ex Sacramentorum formis nulla sit, quæ vitiari facile non possit, imo & quandoque tota omitti, ut patet potissimum in absolutione, quæ submissa voce profertur? Certe si quidquid variis in locis contra Donatistas urget Augustinus ad questionem à nobis versatam trahatur, jam sicut ratum fuit Baptisma à Ministro manifeste improbo collatum, sic validum judicabitur illud quod contulerit is etiam qui manifeste caruit intentione interna: quod tamen non concedent adversarii. De his fuscè discurrentem adi Lamb. Gaud. p. 267. & seq.

Obj. 6. S. Thomas adeo aperte externam intentionem tueretur, ut cæcutire oporteat, qui eum aliter sentire crediderit. Sic enim in 4. Sent. dist. 6. q. 1. art. 2. quest. 1. ad 2. post stabilitam alicujus intentionis necessitatem, objeit sibi hinc sequi neminem colai, certum

3. p. 9. 64.
art. 10.

Tom. 10.
Edit. Ni.

certum fore quod Sacramentum susceperit, quia nemo de alterius intentione esse possit. Huic argumento geminam affert solutionem S. Doctor, quarum prima eorum est, qui fatebantur haud quidem valere Sacramentum, cum Minister debita caruerat intentione; sed simul contendebant recipientes nihil inde mali perpeti, quia intentionis huius defectum suppleret in adultis pietas, in pueris vero Christus ipse. Hac autem rejecta solutione, quæ re ipsa non congruit Scripturæ dicenti: *Nisi quis renatus fuerit*, &c. aliam affert responsionem Doctor Angelicus his verbis: *Non requiritur mentalis intentio, sed sufficit expressio intentionis per verba ab Ecclesia instituta, & ideo si forma servatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, Baptizatus est Catechumenus*: quibus verbis totum Catharini systema discrete continetur.

R. neg. ant. & dico S. Thomam his verbis non ex propria, sed tantum ex aliorum sententia loqui, prout aliis Patribus, præsertim autem S. Hieronymo pluries contigit. Id autem confirmari potest, 1. quia responsio objecta supponit verba formæ Baptismatis ab Ecclesia instituta fuisse, quod expresse repugnat D. Thomæ ibid. dist. 3. q. 1. art. 2. 2. quia ex S. Thomæ eadem requiritur intentio ad omnia prorsus Sacramenta: atqui tamen objecta verba contrarium supponunt. Supponunt enim intentionem quæ sufficit ad Sacramenta quæ forma habent actum exercitum non sufficere ad alia, puta ad Eucharistiam. En verba integra S. Thomæ: *Alii dicunt, quod in Baptismo & aliis Sacramentis, quæ habent in forma actum exercitum, non requiritur mentalis intentio* &c. ut in objectione.

Ergo, inquit, adhæret S. Thomæ primæ responsioni juxta quam Christus in pueris supplet id quod deest ex parte intentionis Ministri.

R. nihil mirum quod ita senserit S. Thomas, qui junior Sententiarum Libros interpretatus est. Eum autem ita de facto sensisse probant hæc ejusdem verba ibid. dist. 3. q. 1. art. 2. q. 3. ad 4. *Quando una Trinitatis persona nominata puer vel Sacerdos moreretur, creditur quod invisibilis Sacerdos suppleret effectum.*

Inst. S. Thomas ex omnium confesso, in Summa Operum suorum postremo, non ex aliorum mente sed ex mente propria locutus est: atqui in Summa expressissime docet mentalem intentionem non esse Ministro necessariam. Prob. ex 3. p. q. 64. art. 8. ubi eandem difficultatem eadem solutione diluit. Sic ille: *Dicendum quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum: sed hunc defectum in pueris, qui non habent intentionem accedendi ad Sacramentum supplet Christus, qui interius baptizat: in adultis autem qui intendunt Sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides & devotio. Sed hoc satis posset dici quantum ad ultimum effectum, qui est justificatio à peccatis; sed quantum ad effectum, quæ est res & Sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videtur quod per devotionem accedentis possit suppleri, quia character nunquam imprimitur nisi per Sacramentum. Et ideo alii melius dicunt, quod Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus est Minister: in verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Ecclesiæ, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte Ministri vel recipientis Sacramentum.*

Unde sic: Juxta eum sufficit intentio exterior, qui improbat eorum sententiam à quibus requiritur in Ministro intentio mentalis, quæ si desit non perficitur Sacramentum: quique expresse docet ad Sacramenti validitatem satis esse ut ritus sacramentalis serio peragatur: atqui S. Thomas & improbat opinionem eorum à quibus requiritur intentio mentalis; & expresse docet ad valorem Sacramenti satis esse ut ritus serio peragatur. Ubi enim sine intentione mentali proferuntur verba quibus

Ecclesiæ intentio exprimitur, ibi nihil aliud occurrit præter externum ritum serio peractum: atqui ex S. Thomæ satis est ad perfectionem Sacramenti ut proferantur verba, quibus Ecclesiæ intentio exprimitur. *Quidam, inquit, dicunt quod requiritur mentalis intentio in Ministro, quæ si desit, non perficitur Sacramentum. Sed alii melius dicunt, &c. ut statim.*

R. ad 1. & 2. neg. min. falsum quippe est quod S. Thomas è duabus quas affert responsionibus id omne rejiciat quod asseritur in prima, ac subinde quod internæ intentionis necessitatem excludat. Cum enim procederet objectio de incertitudine cui salus obnoxia videretur, si Ministri intentio necessaria foret, duas affert S. Doctor responsiones, quarum utraque internam in Ministro intentionem supponit. Ait namque imprimis, quod licet mentalis intentio Ministro necessaria sit haud tamen nos de salute anxios esse oporteat; quia, juxta aliquos, supplet Deus, si forte Ministrum intentione mentali carere contingat. Hac autem solutione, prout Deum omnino supplere dicit, rejecta, asserit tanquam verius & probabilius, quod in verbis quæ à Ministro proferuntur, exprimitur intentio Ecclesiæ, seu intentio etiam mentalis faciendi quod facit Ecclesiæ, quæ ad Sacramenti perfectionem sufficit, ubi contrarium non exprimitur ex parte Ministri, vel recipientis Sacramentum.

Jam vero quod per has voces: *In verbis quæ profert Minister, exprimitur intentio Ecclesiæ*, non intelligatur intentio quæ in Ecclesiæ sola existat; sed vera & mentalis intentio quæ Ministro inexistat faciendi id quod facit Ecclesiæ, patet 1. quia intentio Ecclesiæ, & intentio faciendi quod facit Ecclesiæ, sunt voces synonymæ apud Albertum Magnum S. Thomæ Magistrum; 2. quia S. Thomas in eadem q. 64. art. 10. hæc expresse habet: *Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere, talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat.* An autem S. Doctor rejecisset art. 8. necessitatem intentionis, quam adeo perspicue art. 10. commendat; 3. quia idem Scholæ Angelus q. 68. art. 7. ad 2. expresse docet, quod si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus: atqui ex eodem Sancto, non minor est necessitas intentionis in Ministro, quam in suscipiente: imo minor in suscipiente requiritur, quam in Ministro; cum in priori sufficere possit habitus aut interpretativa, non in posteriori, 4. denique quia idem S. Doctor q. 64. art. 9. expendens an Ministri fides sit de necessitate Sacramenti, sic objicit sibi: *Videtur quod fides sit de necessitate Sacramenti. Sicut enim dictum est, intentio Ministri est necessaria ad Sacramenti perfectionem: sed fides intentionem dirigit; ergo si desit vera fides in Ministro non perficitur Sacramentum.* Sic porro nodum hunc solvit: Si patiat quis fidei defectum circa ipsum Sacramentum quod exhibet, licet credat per id quod agitur exterius, nullum sequi interiorem effectum, non tamen ignorat quod Ecclesiæ Catholica intendit per hujusmodi quæ exterius aguntur, præbere Sacramentum. . . non obstante infidelitate potest intendere facere id quod facit Ecclesiæ, licet existimet id nihil esse; & talis intentio sufficit ad Sacramentum; quia, ut supra dictum est art. 8. Minister Sacramenti agit in persona totius Ecclesiæ, cujus fide suppletur id quod deest fidei Ministri. Unde sic: Intentio de qua hic differit S. Thomas, est necessaria ad substantiam seu perfectionem Sacramenti, prout liquet ex art. 8. ad quem remittit S. Doctor: atqui intentio de qua hic differit idem S. Thomas, est vere interior. Siquidem intentio de qua differit, ea est quæ non nisi difficile videtur conciliari posse cum defectu fidei; & ideo de qua dubium est, an non tollatur per infidelitatem: atqui intentio quæ non nisi ægre conciliari posse videtur cum defectu fidei, est intentio vere interior, non exterior. Hæc enim separari non potest ab opere externo, quod serio peragatur;

Albertus
Mag. in 4.
d. 6. a. 11.

*In 4. dist.
27. q. 1. a.
2. q. 4.

unde nunquam dubitari potest an ei defuerit, qui agit serio; ergo intentio quæ juxta D. Thomam necessaria est ad conf. ctionem Sacramenti, est intentio interior.

Confirm. & supposito quod S. Thomas de eo solum loquatur Ministro, qui exterius serio agit, prout ex sola textus inspectione patet, sic disputo: De ea intentione loquitur S. Doctor, quam infidelis *non obstante infidelitate potest* habere, & quam proinde potest etiam non habere: atqui sola intentio interior, ea sola est quam infidelis serio agens possit habere, vel non habere pro nutu; ergo.

Inst. 1. Ex S. Thoma, *intentio qua sufficit ad perfectionem Sacramenti, exprimitur in verbis quæ profert Minister*: atqui intentio quæ exprimitur in verbis quæ profert Minister, est solum externa; aut saltem potest non esse interna; ergo.

R. neg. maj. non enim dixit S. Thomas, *intentio, qua sufficit*, &c. sed, *intentio Ecclesie, qua sufficit*: porro probavimus 1. per intentionem Ecclesie, intelligi intentionem faciendi quod facit Ecclesia; 2. intentionem faciendi quod facit Ecclesia, esse mentalem in sententia S. Thomæ.

Inst. 2. Mens D. Thomæ est ut tollat anxietatem quam habere possint fideles ob susceptum ab infideli Baptisma: atqui perspicuum est subsistere anxietatem hanc totam, si S. Doctor internam intentionem requirat; ergo.

R. neg. min. eo enim ipso quo docet & vere docet Sanctus Thomas, intentionem faciendi id quod facit Ecclesia, in verbis à Ministro prolatis contineri, tollit anxietatem, quantum tolli potest; imo plus tollit, quam tollant intentionis externæ vindices. Quod tollat, quantum tolli potest, patet; quia moraliter certum est eum qui serio verba quædam profert, eadem in obvio & naturali sensu proferre, non autem in sensu plane alieno: porro ad tollendam anxietatem non requiritur omni moda, sed sufficit moralis certitudo, ut quæ sola his in materlis adesse possit. Sic absque idololatricæ periculo adorat quis hostiam, & citra anxietatem credit poenitens impertitam sibi fuisse absolutionem; et si fieri absolute potuit, ut Minister consecrans vel absolvens, formam, quæ alta voce non profertur, integram non expresserit: & tamen facilius quis formam quæ secreto profertur, viriaverit, quam verbis serio prolatis alienum in sensum utatur. Unde vix ullum in orbe toto reperiri potest hujus perversionis exemplum.

Jam vero quod melius tollat S. Thomas anxietatem admissa, quam rejecta intentione mentali, non minus evidens est: 1. quia cum S. Doctor, non sibi sed aliis scriberet, sentire debuit innumeros fore omnium ordinum homines, qui serio dubitarent an sufficiat intentio externa, quæ à tot magni nominis Doctoribus graves ob causas exploditur, adeoque qui magis ac magis anxii forent circa valorem Baptismatis ab infidelibus citra intentionem internam collati; 2. quia si semel constet, prout adversarii volunt, infidelem veræ intentionis incapacem esse, jam constabit eum nequidem capacem esse intentionis externæ: cum hæc in iis solum occurrere valeat, qui credi possunt id intendere quod intendit Ecclesia, prout supra diximus.

Obj. 7. Potiora quædam rationis argumenta, quæ internæ intentionis necessitatem pessundant. Primum sic proponi potest: Christus eo Sacramenta in Republica Christiana instituit modo, qui Rempubicam humanam decet; adeoque valent Christiana ministeria, eo exercita modo, quo ministeria in Rebus publicis exerceri valide solent: nempe vero Christianismus non Angelorum societas est, sed hominum: atqui valent acta à publicæ rei Ministris, modo ii Reipublicæ nomine exterius serio egerint cum formulis usurpari solitis; tamen eadem actu

non valeant, si fiant joculariter. Sic legatus valide in alium transfert dominium civitatis alicujus, cum exterius serio agit Regis nomine, quamvis huic translationi interius reluctetur. Sic valet lata à Judice sententia, si solitos juris ritus servet, quæ utique pocula inter & mensæ cachinnos prolata non valeret: idem est de contractu, à Notariis dissentientibus scripto. Sic quoque Mardocheum vere honoravit Aman per humile quod ei præstitit obsequium, etsi hunc odio prosequeretur capitali, & honorare non intenderet; ergo à pari licet qui joculariter peragit Sacramenta, Ministrom Ecclesie non agat, sed nimum, adeoque nihil efficiat; dum tamen serio operatur quæ instituit Christus, agit ut Ecclesie Minister, & integrum conficit Sacramentum.

Et vero in iis omnibus de quibus hic verba facimus, præcipue autem in Sacramentorum Ministro, duplex occurrit voluntas; absoluta una, eaque efficax, qua sciens & volens exteriorem Sacramenti ritum serio celebrat; inefficax altera, qua ritum hunc non nisi profanum esse vellet; atqui quoties duæ occurrunt voluntates sibi mutuo adversæ, ea effectum obrinet, quæ vera voluntas est, non quæ mera est velleitas. Sic nauta ut ab irato Neptuno servet se incolumem, suas in mare merces projicit, quas tamen servare enixe vellet, si id quidem posset tuto. Sic medicus, qui salutiferam ægro medicinam porrigit, eundem sanat, etsi hunc occidere velit, quia ejus inhiat hæreditatem. Sic demum qui pyrio pulveri ignem admovent, flammam repentinam excitat, quantumcumque nolit; ergo.

R. ad 1. dist. maj. Christus eo Sacramenta in Ecclesia instituit modo, qui Rempubicam humanam decet, ita ut tamen quasdam in hujus suæ Reipublicæ Ministris exegerit condiciones, quæ in Reipublicæ politicæ Ministris non requiruntur absolute, C. ita ut nec ratum, nec irritum esse voluerit in Ecclesia, nisi quod in Republica politica ratum est aut irritum, N. Itaque fateor quod in multis convenient regimen civile & Ecclesiasticum: utrobique scilicet est societas hominum, qui suas habent leges, Magistratus suos, suas in actis publicis solemnitates, quarum ex defectu aliquando fiat ut eadem acta nunc illicita, nunc etiam invalide celebrentur. Sed nego, quod ita in omnibus conveniat utrumque regimen, ut vel quæ uni sufficiunt, semper sufficiant alteri, vel quæ in uno requiruntur, semper in alio necessaria sint. Atque id ex brevi exemplorum quæ objecta sunt consideratione elucescet.

1. enim quod spectat ad Reipublicæ politicæ legatos, possunt ii non esse nisi meri nuntii, Reipublicæ voluntatem deferentes, tuncque nihil mirum, si quidquid intus sentiant, transferantur dominia; quia hanc ipsi translationem non faciunt, sed à dominis suis factam declarant; prout olim in Ægypto declarassent columbæ regiarum litterarum latrices. At vero Sacramentorum Ministri habent se ut eorundem dispensatores, qui principalis agentis intentioni intentionem suam conformare debeant; idque quantum ad aliquid velle, quod voluit Christus, ac proinde internam intentionem habere. Quod si Principis legatus, simul & procurator constitutus esset, ut propria voluntate & arbitrio tractaret negotium, tunc eo dissentiente, res ab uno in alium non transferretur, licet crederetur transferri; quia donatio sine donandi voluntate, nulla est quoad se, quamvis in exteriori foro valida præsumatur. Unde in forma dist. legatus etiam dissentiens, valide transfert dominium, si merus sit nuntius, qui Reipublicæ mandata deferat, C. si sit procurator nomine suo acturus, etsi cum dependentia ab alio, N. Quod autem Sacramentorum dispensatores, in hoc

in hoc postremo ordine sint, seu quod voluerit Christus ut Sacramenta dependenter ab intentione Ministri conferantur, indicant hæc Christi verba Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*; ubi non nisi accedente hominis consensu solvuntur & ligantur peccata; ut bene advertit Saurus Lib. 2. cap. 4. n. 9.

2. nec plus valet paritas ab exemplo Judicis petita: 1. quia nulla est ejusdem Judicis sententia cum intentione etiam mentali pronuntiata, si jocosè feratur, aut extra debitas loci temporisque circumstantias; & tamen valet Sacramentum cum mentali intentione collatum, quocumque conferatur modo, atque etiam si conferatur à ludente, qui non Sacramentum ipsum, sed astantes solos ludere velit; 2. vel Judex ex plurali aliorum, qui sibi assident, Judicium suffragio, vel per se solum sententiam fert. Si 1. firma est ejus sententia, quidquid decernat animo, quia non tam absolvit ipse, quam juridice absolutum declarat. Si 2. sententia ejus nulla est secundum se; unde quidquid virium habet, habet ab implicito Reipublicæ vel Principis consensu, qui de internis judicare nequit, sed autoritate sua firmat, quidquid exterius secundum leges peractum fuit: id autem de Sacramentis dici non potest, utpote quæ cum semel irrita sunt, non possint ab Ecclesia firmari. Unde hic in forma dist. valet sententia à Judice dissentiente prolata, si sit declaratio suffragii aliorum Judicum, C. secus, subdist. valet, quia firmatur à Principe, C. valet per se solam. N.

3. valet contractus à Notario dissentiente exceptus, quia non est contractus causa efficiens, sed scriba.

4. valet honos ab Aman impensus Mardocheo, quia Aman non nisi regis voluntatis nuntius fuit; nec proinde necessaria fuit interior ejusdem intentio. Præterea cæremoniæ ab Aman exhibitæ non erant de se indifferentes ad honorem, aut aliquid aliud: unde necesse non erat ut ab intentione determinarentur: at vero ablutio utpote ad multa indifferens, indiget ad esse sacrum determinari. Cæterum si stricte & personaliter loqui velis, non magis honoravit Aman Mardocheum, quam honoravit eum phaleratus equus, cui insidebat. Fuit enim uterque, equus & Aman, exterius dumtaxat signum honoris quo Assuerus Mardocheum prosequabatur.

Ad confirmat. neg. aut. in Ministro enim qui ritum Ecclesiæ peragere vult ut profanum, non una solum, sed duplex reperitur voluntas plane absoluta; alia quidem faciendi serio ritum exteriorem secundum se sumptum; altera vero eum non faciendi ut in Ecclesia sacrum, sed tantum fingendi ac simulandi: unde sicuti per primam dicit improbus Minister, *Volo facere tale ritum*; sic per secundam absolute, dicit, *Sed nolo facere eum ut sacrum*. Contendunt quidem adversarii eum qui primam habet intentionem, non posse habere secundam; verum id mera est petitio principii; nec petitio tantum principii, sed & contradictio; cum hodie communiter fateantur eum qui extra debitas circumstantias baptizat, secundam intentionem habere tam absolute, tamque efficaciter, ut reipsa non baptizet.

Nec nocent objectæ comparationes; tum quia, ut recte monet Gamachus in 3. p. S. Thomæ q. 64. c. 3. in moralibus, quæ ex sola Christi voluntate pendunt, non est argumentandum à simili, sed perpetuo ad institutionem Christi recurrendum; tum quia allatæ paritates nullam reapse cum materia præsentī affinitatem habent. Non prima quæ desumitur à nauclero merces suas in mare projiciente: is enim non aliam reipsa & actu habet voluntatem, quam merces in mare projiciendi: vellet quidem aliud velle, sed id unum vult de facto. Non secunda quæ à medico petitur. Siquidem potio jam confecta de se salutifera est, unde seu jocando detur, seu serio,

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

æque prodest; nec minus prodesset oblata à simio, quam ab homine. Probat igitur tantum prædicta comparatio Sacramenta jam confecta, puta Eucharistiam, independentem ab intentione Ministri operari: sed nihil inde contra nos, qui intentionem requirimus ad Sacramenta in fieri non in facto esse spectata. Non tertia aut similes aliæ, quæ ex rebus physicis petuntur: alioqui sicut pulvis pyrius à fatuo vel à jocante accensus, exilit in flammam, sic & Sacramenta quocumque collata modo suum paterent effectum, quod Lutheranum est. Dicent equidem adversarii se illas suas comparationes non urgere quoad omnia. Fateor id sponte; sed una contendo eas urgeri non posse qua parte controversiam nostram tangunt, nisi supponendo, nusquam autem probando id quod in questione est.

Secundum rationis argumentum sic efformatur à Salmerone. Ea opinio admitti non debet, qua posita jam demonstrari nequit perpetua Ecclesiæ visibilitas: atqui posita intentionis internæ necessitate jam demonstrari nequit. . . Prob. min. Ecclesia visibilis est societas hominum, qui legitima imprimis habent Sacramenta: atqui posita intentionis internæ necessitate demonstrari nequit hujusce societatis existentia. Hæc enim ut demonstretur, probandum est certo existere Ministros, qui legitime ordinent, absolvant, &c. atqui id in systemate nostro probari certo non potest. In systemate enim nostro supponi facile potest, quempiam Baptismi Ministrum, suam inter baptizandum intentionem retinuisse; ex iis vero quos sic, & quidem, juxta nos, nulliter baptizavit, plures ad Episcopatum assumptos fuisse, & amplissimis præpositos Diocæsi-bus, quarum Clericos omnes ordinaverint: atqui eæ ordinationes, & quæ ipsas consecratæ fuerint Eucharistiæ consecrationes, absolutiones, &c. nullæ erunt; ergo nulla hic erunt Sacramenta; nulla proinde Ecclesia nisi forte imaginaria: quod autem de una aut altera Diocæsi dictum est, de aliis pluribus supponi potest.

R. ad 1. 2. & 3. neg. min. ad 4. retorqueo argumentum. In systemate adversariorum supponi potest, aliquem à Ministro, qui vel naturali aqua usus non fuerit, vel vocolam formæ essentialē prætermiserit industrie, baptizatum, postea promotum fuisse ad amplissimæ Diocæsis regimen. Idem pro toto regno, imo & pro tota Ecclesia supponere lubebit; ergo.

Quod huic suppositioni reponet Salmeron, id ego suppositioni ejus reponam. Dicit forte hypotheseam meam esse paulo difficiliorem. Sed præterquam id falsum est; inde sequetur tantum quod paulo difficilius futurum sit, ut nulli sint veri Sacerdotes in tota Diocæsi, in amplissimo regno. Dicit hypotheseam meam esse moraliter impossibilem. Esto; ergo moraliter tantum impossibile erit universam Ecclesiam deficere, quod falsum est, imo & hæreticum. Dicit, quod superest, hypotheseam meam incomparabilem esse cum hypothesis singularis illius providentiæ, qua Christus Ecclesiæ suæ invigilat, & usque ad sæculi finem invigilaturus est. Recte quidem: sed quo jure id de sua, hoc ego eodem jure de hypothesis mea pronuntiabo. Unde.

R. 2. ad 4. & præcipue 5. neg. maj. & dico Christum suæ semper ita provisorum Ecclesiæ, ut Episcopi & Sacerdotes in ea, si non omnes ad unum, saltem ex parte longe maxima, futuri sint veri Episcopi, & veri Sacerdotes. Imo, ait S. Thomas in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. q. 3. *Pie credi potest, quod si quis non baptizatus in Episcopum promoveatur, Summus Sacerdos non permitteret, hoc ita latere, quod periculum Ecclesiæ particulari imminere posset.*

Ergo, inquires, recurrimus ad miraculum: id autem gratis fieri non debet.

R. 1. an igitur blasphemum est ad miraculum recur-

rere, cum agitur de conservanda ea Christi sponsa, quæ nata est miraculis, per miracula adolevit, nec nisi miraculi non unius sed multiplicis ope, ad consummationem usque sæculi perseverabit. Deinde si ad miraculum recurrimus quoad intentionem, ad miraculum recurrunt adversarii quoad materiam & formam.

R. 2. non recurrere nos ad miraculum, sed ad specialem providentiam, qua Christus Ecclesiam suam regit & fovet. Quod autem ad eam non gratis recurramus, patet 1. quia recurrimus ob expressa Christi promissa, Matth. 16. *Porta inferi non prevalebunt adversus eam.* Et ibid. 28. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*; 2. quia recurrimus in gratiam opinionis, cujus opposita Conciliis Florentino & Tridentino, summis Pontificis decisioni, communissimæ & tutissimæ Doctorum Catholicorum sententiæ, rationibusque Theologicis nec paucis nec levibus contradicit.

Tertium rationis argumentum sic proponunt. Si interna intentio necessaria foret, jam quæ ad substantiam Sacramenti pertinent, non essent certa; neque enim certum est quod Minister ea intentione donetur: atqui ea quæ ad Sacramenti substantiam pertinent, certa esse oportet. Prob. min. ex S. Thoma in 4. dist. 5. q. 2. a. 2. q. 1. ubi sic: *Bonitas Ministri non est de substantia Sacramenti, quia non omnino certa est, sed quandoque ignorata: ea autem quæ sunt de substantia Sacramenti, oportet esse certa: ergo.*

R. 1. objectionem hanc nimis probare, nimirum internam intentionem nunquam necessariam esse, utpote quæ juxta adversarios nunquam certa esse possit: & tamen fatentur illam internam intentionem esse necessariam, quoties Minister non publice sed privatim, non rogatus sed sponte sua, & extra debitas circumstantias agit.

R. 2. dist. min. quæ ad substantiam Sacramenti pertinent, debent esse certa moraliter, C. physice aut metaphysice, N. Omissis harumce certitudinum definitionibus, quas attuli in Tract. de Conscientia cap. 4. Dico paucis 1. in Sacramentis sufficere certitudinem moralem; 2. certitudinis hujus existentiam cum nostra circa internæ intentionis necessitatem opinione coherere. Quod sufficiat certitudo moralis fateatur cum aliis Serrius, & à Calvinianis ipsis fatendum convincit. *Ecquis, inquit, spondere sibi certo potest certitudine utique physica, veram propriamque suscepit Sacramenti fuisse materiam, veram etiam propriamve formam, nullumque in iis adhibendis fraudem fuisse à Ministris admissam.* Quod autem ea certitudo in nostra quoque opinione occurrat, patet; quia tam legitime præsumitur, cum qui serio se gerit ut Ecclesiæ Ministrum, haud peccare contra intentionem, quam præsumatur eum non peccare circa materiam & formam: unde hic, ut alibicumque viger id S. Thomæ: *De quolibet præsumendum est bonum, nisi probetur contrarium.* Et vero si consulerentur adversarii circa pueros mille à personis minime suspectis privatim baptizatos, nemo eorum circa hæc Baptismata anxius esset: & illi tamen fatentur Baptismata hæc non valere sine intentione mentali.

Ut quid ergo, inquires, negat S. Thomas, Ministri bonitatem ad substantiam Sacramentorum requiri: cum de ea ut & Ministri intentione moraliter constare possit.

R. posse equidem aliquando moraliter constare de probitate Ministri, sed multo difficilius quam de intentione ejus. Hæc nimirum res est nullius aleæ & mere naturalis: illa nec solis naturæ viribus habetur, nec sine acri vigilantia custoditur, nec uno tantum, sed innumeris modis labefactari potest.

Saltem, inquires, requireretur juxta nos aliqua in Ministro probitas; quod tamen S. Thomas ibid. indistincte negat, prout & indistincte contra Donatistas negat Ecclesia.

R. à nobis requiri in Ministro illud probitatis genus, quod impediatur ne ritum sacrum facere velit ut profanum; quæ probitas vix cuiquam nisi dæmone pejori deesse potest; non requiri vero eam probitatem quæ in sanctis castisque moribus consistit. De hac autem sola actum est Ecclesiam inter & Donatistas.

Quartam, quam pro Achillea habet, rationem sic proponit Serrius. Non minor, imo major in adultis Sacramentum suscipientibus requiritur intentio recipiendi, quam in Ministris intentio faciendi, quod facit Ecclesia: atqui in subiecto Sacramenta recipiente sufficit intentio externa. Qui enim solo supplicii metu Baptismum recipit, solam habet intentionem externam: atqui is tamen baptizatur valide. Major patet: prob. min. 1. ex Adriano I. qui Epist. 8. decernit Saxones tormentorum metu ad Baptismum adactos, eundem valide recepisse, *et si, ait Pontifex, foris tantum, non intus consensissent*; 2. ex Innocentio III. c. 3. *De Baptismo*, ubi sic: *Is qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, & sic detrimentum capiat, Baptismi suscipit Sacramentum; talis, sicut & is qui fide accedit ad Sacramentum, characterem suscipit christianitatis impressum; & ipse tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei Christianæ.* Idem docent Concilium Toletanum IV. & D. Thomas in 4. dist. 6. q. 1. art. 2. q. 3.

R. 1. neg. maj. siquidem intentio interpretativa quandoque sufficit ad suscipiendum Extremæ Unctionis Sacramentum. Sufficit etiam intentio habitualis, quæ sola in dormientibus & amentibus remanet ad susceptionem Baptismi: atqui tamen neutra illa intentio unquam sufficit ad collationem Sacramentorum, ergo. His adde quod juxta Serrium non valeat Baptisma collatum à Sacerdote, qui districto gladio ad proferenda formæ verba compelleretur; & tamen valeret sic susceptum, prout fert objectio.

R. 2. neg. min. cum S. Thoma 3. p. q. 68. art. 7. ubi hæc habet S. Doctor: *Ex parte baptizati requiritur voluntas, siue intentio suscipiendi Sacramentum, & ad 2. Si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptizandus: si tamen hoc non constaret, esset dicendum, Si non es baptizatus, ego te baptizo, & in Supplem. q. 45. art. 5. Sicut se habet ablutio exterior ad Baptismum, ita se habet expressio verborum ad matrimonium; unde sicut si aliquis abluitionem externam reciperet, non intendens accipere Sacramentum, sed ludum & dolum facere, non esset baptizatus; ita expressio verborum sine interiori consensu matrimonium non facit: ubi qui interiorius ludum & dolum facere vellet, non magis esset baptizatus, quam qui sine interiori consensu matrimonium contraheret, esset vero matrimonio conjunctus.*

R. 2. neg. maj. etsi enim qui ob solum supplicii metum baptizatur, ante intentatas minas nolit baptizari, vult tamen post minas baptizari, aut saltem contrariam habuisse voluntatem non præsumitur; unde Ecclesia quæ de internis non judicat, haud ei permittit ut ad profanos mores revertatur; quia persuasum habet ea quæ ex metu sunt, etsi secundum quid involuntaria sint, esse tamen simpliciter voluntaria. Neque hæc agendi ratio solius Ecclesiæ propria est, sed & apud politicos Judices locum habet: si quis enim ex metu mortis sibi juste incusso Titiam ducat, non audietur, si reclamare deinceps velit, & illatam sibi vim conqueri, nisi manifeste probet se interiorius dissensisse.

Ad 3. dist. Saxones foris tantum consenserant, non autem consenserant intus consensu absoluto, C. consensu conditio-

conditionalis, N. Solutio desumpta est ex ipso qui obicitur Innocentii textu. Itaque qui ex pœnæ metu ad Baptismum adiguntur, absolutam Sacramenti recipiendi voluntatem non habent, quia absolute non vellent baptizari, si abesset tormentorum metus: sed tamen habere possunt conditionatam, eamque efficacem Baptismi suscipiendi voluntatem; quia ex hypothese quod vel suscipiendum sic Baptisma, vel subeundi cruciatus, malunt Baptismum, quam tormenta: unde valere potest eorum Baptisma, sicut valere potest conjugium illius qui Titiam ducit, ne paribulum ducat.

Et vero si Pontifices sensissent valere Baptismum secluso quocumque cordis consensu, non erat cur improbarent id Glossæ in cap. *Solet* 31. *De consecrat.* dist. 4. & in cap. *Maiores* 3. *De Baptismo.* Valet Baptismi Sacramentum, ab eo susceptum qui corde dissentit; modo dicas ore se consentire: atqui tamen Glossam hanc reprobavit & expungi iussit Gregorius XIII. ergo.

Inst. ex Augustino Tract. 26. in Joan. *Intrare quisque Ecclesiam potest nolens.... accedere ad altare potest nolens, accipere Sacramentum potest nolens; credere non potest nisi volens;* ergo ut quis Sacramentum recipiat, non requiritur intentio.

R. dist. conseq. non requiritur intentio, ut quis recipiat Sacramentum Eucharistiæ, de quo hic loquitur Augustinus, C. ut alia recipiat Sacramenta, N. cum enim Eucharistia habeat esse permanens, potest à nesciente, & ab eo qui etiam exterius invitatus sit, quamquam sine fructu recipi. Aliud est de ceteris Sacramentis, quæ in actione transeunte consistunt: quamquam & hæc recipi possunt non quidem ab invito prorsus, sed à nolente secundum quid. De his rursus Cap. seq. Art. 2.

Quinta adversariorum ratio desumitur à multiplici paritate. Scilicet, inquit, non minus valet Sacramentum sine interna intentione collatum, quam matrimonium sine interiori consensu; votumve aut juramentum sine animo vovendi, aut jurandi: atqui hæc valent; ergo.

R. dist. min. hæc valent in foro exteriori, C. in foro Dei, N. Itaque contractus initi iis cum formalitatibus, quibuscum iniri solent, pro validis habentur in exteriori foro; idque merito constitutum est, ut occurreretur fraudibus eorum, qui ut à statu sibi inviso recederent, quotidie allegassent præstiti à se consensus defectum. At ii tamen actus re ipsa nulli sunt in se, nisi seria accesserit voluntatis consensus. Hinc consultus Clemens VIII. à nobili femina, quæ cuiuspiam nupserat dissentiente animo decernit novum consensum, admonito prius de matrimonii nullitate marito, esse necessario adhibendum; prout refert Pontius Lib. 4. c. 24. n. 4. Hinc Nicolaus I. 27. q. 2. cap. 2. *Consensus si in nuptiis solus forte defuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur;* quod & docet Innocentius III. c. 26. *De sponsalib.* unde Serrii objectio nobis vertitur in probationem.

Idem est de voto & juramento; neutrum quippe veri voti aut juramenti rationem habet sine implicita saltem vovendi aut jurandi intentione, qualis in iis esse potest; qui etsi forte interius vellent non ligari, serio tamen & ex animo volunt id facere, quod faciunt qui vere vovent aut jurant. Quod autem voto vere non ligentur, qui nullatenus vovere intendunt, manifestum est ex iis quæ cum agmine Theologorum diximus Tom. 2. in Tract. de Religione. Nec aliud unquam, sed idipsum expresse docet S. Thomas, ut patet ex his ejus verbis in 4. d. 38. q. 1. a. 1. q. 1. ad 2. *Promissio quandoque fit ore & non corde, & talis quoad Deum non est votum.*

Inst. Si juramentum absque interna jurandi voluntate emissum, non sit re ipsa juramentum, non erit perjurus qui ipsum violaverit, etsi forsitan aliunde peccet; cum perjurus sit nemo, nisi qui juramentum

violat: atqui tamen perjurus est qui juramentum sine jurandi intentione emissum transgreditur. Prob. min. ex Censura huic à Clero Gallicano Propositioni inusta an. 1700. *Qui jurandi intentionem non habet, licet falsum juret, non pejerat, etsi alio crimine tenetur, puta mendacii alicujus.* Præverat Innocentius XI. hac proscripta thesi n. 26. *Si quis juret.... se non fecisse aliquid quod revera fecit, intelligendo intra se aliquid aliud quod non fecit, vel quodvis aliud additum verum, revera mentitur, nec est perjurus.*

R. neg. maj. ejusque probationem: est enim perjurus non is modo qui verum juramentum violat, sed & is etiam qui per sacrilegam divini nominis obtestationem, aliis persuadet se jurare, cum tamen interius non jurat; adeoque & qui sic jurata non implet, prout tenetur implere ob reverentiam divini testimonii exterius assumpti. Imo, ut notat Dominicus Viva in prædictam Propositionem 26. omne juramentum illicitum ex SS. Hieronymo & Thoma est perjurium. Esto perjurium hæc non sint ejusdem omnino inter se rationis; quid inde modo iis ex constanti usu inditum sit perjurii nomen? Hinc Nat. Alexander Lib. 4. Theolog. moral. c. 4. art. 3. Reg. XI. *Lethalis, inquit, perjurium reus est, quicumque dolose jurat, jusjurandi verba proferens absque animo jurandi;* quia nimirum ex Augustino Epist. 126. alias 225. *Expectationem eorum quibus juratur, quisquis deceperit, ut decepit qui fiste juret, non potest esse non perjurus.* Idem, ut ceteros omittam docet Fagnan in 1. part. Lib. 5. Decretal. cap. *Falsidicus De crimine falsi.* nu. 102. ubi sic: *Qui apparenter jurat, sed intentionem habet aut jurandi, aut se juramento non obligandi, &c. perjurus est: quia exterius juramentum applicatur mendacio, quod est materia omnino contraria juramento tam interiori, quam interiori.* Quapropter tota Theologorum hac de re doctrina paucis his Henrici à S. Ignatio verbis concludi potest: *Certum est, quod juramentum sine animo jurandi in foro externo obligat; in foro vero interno licet non obliget in quantum juramentum, quia revera non est juramentum internum (sed perjurium, ait Besombius) videtur tamen obligare vi juramenti externi, ob reverentiam divini testimonii exterius assumpti, quod non solum in vanum assumitur, dum fiste assumitur, sed etiam dum res juramento promissa non servatur.*

Sexta ratio sic paucis proponitur: Tam sacramentaliter operatur, qui externum ponit Sacramenti ritum, licet hunc non intendat, quam magice operetur, qui signum pro magico cognitum ponit, licet magiam non intendat, sed detestetur: atqui, &c.

R. neg. min. si quis enim signum magicum recusata dæmonis ope ponat, ut illud superstitiosum esse probet, nihil quod magicum sit, operabitur: unde hæc objectio conclusionem nostram firmat. Et vero si magiam exercere censeatur, qui præcise ritum magicum exercet, is etiam magiæ sectator censebitur, qui eundem ritum clam exercebit: unde à contrario sequetur verum ab eo Baptismum conferri, qui privatim & non rogatus baptizat: quod tamen præfracte negant juniores adversarii.

Septima ratio hæc est: Valet ordinatio excommunicatis collata ab Episcopo, qui ante ipsam monuit, nolle se cuiuspiam excommunicato Ordines conferre: atqui tamen Episcopus ille sine interna intentione ordinavit; ergo.

R. dist. maj. valet.... si Episcopus ille voluntatem mutet, ut solet quoties nemo deprehenditur qui excommunicatus sit, C. secus, N. nam in pari casu ob dubium ordinationem iterari voluit Sacra Congregatio, ut diximus supra.

Octava ratio sic urgetur: Ut valeant Sacramenta sine intentione Ministri, sufficit ut eorum forma, per se & independentem à quacumque intentione operativa sit: atqui Sacramentorum forma.... Quod enim

operatur ex opere operato, operatur independentem à quacumque Ministri intentione; atqui forma Sacramentorum operatur ex opere operato. Minor patet: prob. maj. Quod operatur ex opere operato, operatur vi solius institutionis Christi: sed quod operatur vi solius institutionis Christi, operatur independentem à quacumque hominis intentione; ergo.

R. ad 1. neg. min. forma enim non operatur nisi sit sacramentalis: atqui ut sit sacramentalis necesse est ut ipsa per intentionem Ministri ad esse sacrum determinetur: sicut & materiam, ut sacramentalis sit per formam determinari necessum est; ergo.

Ad 2. dist. maj. quod operatur ex opere operato, operatur independentem ab intentione Ministri, si intentio Ministri non sit pars hujus operis operati, aut saltem conditio ad ipsum prærequisita ex institutione Christi, C. secus. N. porro contendimus voluisse Christum, ut seclusa Ministri intentione nihil sit in materia & forma sacramentale, nihil proinde operativum: id autem gratis à nobis non contendere probant quæ hætenus adduximus argumenta.

Ad 3. eadem est adhibenda distinctio.

Inst. Illud Volum ad operis operati constitutionem concurrat, quod concurrat ad constitutionem signi sensibilis, adeoque quod ratione sui sensibile est; atqui intentio non est quid ratione sui sensibile; ergo.

R. neg. maj. etsi enim Sacramentum sine signo sensibili non consistit, haud tamen necessum est, ut id omne quod ad ejus constitutionem concurrat, sit ratione sui sensibile. Sic contritio, licet de se insensibilis, partialem Sacramenti Pœnitentiæ materiam ingreditur; quanto igitur magis necessarium non erit ut sensibilis sit intentio, quæ non ut pars intrinseca, sed solum ut conditio ad Sacramentum requisita haberi potest.

Nona ratio sic habet: Ad consecrationem Sacramenti sufficit forma quatenus practica: atqui forma Sacramentorum, ut practica sit, non indiget intentione Ministri; nempe vero forma est practica quatenus imperat & jubet: atqui forma ut imperet & jubeat non indiget intentione Ministri; nam Minister quatenus formam pronuntiando jubet & imperat, habet se ut instrumentum Christi, non ut agens præcipuum: atqui instrumentum Christi, ejusque nomine imperans, non indiget intentione; sed ei sufficit sola Christi, idest agentis præcipui intentio; ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. quod enim non imperat, nisi ad imperandum determinetur, indiget intentione ut ad id determinetur: atqui forma Sacramentorum non imperat, nisi ad imperandum determinetur, cum de se indifferens sit ad imperium sacramentale, vel aliquid plane diversum; ut liquet in his verbis, *Ego te baptizo*, quibus mulieres duæ ad fines prorsus diversos uti possunt; ergo.

Ad 3. dist. Minister... habet se ut instrumentum animatum, & quod instrumento præcipuo quoad voluntatem subicere se debet ex S. Thoma, C. habet se ut instrumentum inanime, N. sic distincta min. neg. conseq. Solutio saltem ex parte admittenda est ab adversariis, cum non eo usque Ministrum habeant pro instrumento per se efficaci, ut asserere audent, eum, si sine interna intentione privatim & non rogatus baptizet, valide baptizare. Sed de his pene omnibus jam supra.

Solvuntur quedam dubia.

Quæres 1. an si forte caruerit Minister intentione debita, suppleatur defectus ille seu à Deo in infantibus, seu per devotionis sensum in adultis.

R. 1. quidquid senserint veteres non pauci, quorum ab opinione non abhorruit aliquandiu S. Thomas, nec intentionis, nec formæ aut materiæ, quæ ex Ministri malitia & ignorantia vitiatae sint, defectum à Deo suppleri in infantibus extra casum Martyrii. Ratio est, quia à generali hac Christi regula: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*, nemo ex communi Ecclesiæ sensu excipitur, nisi qui Martyrium passus sit. Unde generatim S. Augustinus Lib. de nat. & grat. c. 8. *Ego dico parvulum natum in eo loco, ubi ei non potuit per Christi Baptismum subveniri, morte præventum, idcirco talem fuisse, id est sine lavacro regenerationis exisse, quia aliud esse non potuit. Absolvat ergo cum Pelagius, & aperiat ei contra sententiam Domini regnum Cælorum; sed eum non absolvit Apostolus, & S. Thomas non minus indefinite quodl. 6. art. 4. Non possunt, inquit, salvari parvuli, nisi per Baptismum aquæ, vel per Baptismum sanguinis.* Concinnat hodierni Theologi pene omnes, ita ut oppositam opinionem Vasquez erroneam, Sotus hæreticam, alii temerariam existiment. Unde cum Cajetanus, etsi timide, excogitasset, parvulis in utero materno periclitantibus succurri posse per datam ipsis à parentibus benedictionem in nomine Trinitatis, hanc ejus propositionem expungi jussit Pius V. prout refert Henricus à S. Ignat. Tom. 3. Lib. 1. num. 119. An autem & qua conditione suppleatur Sacramenti defectus in adultis, intra vel extra casum Martyrii expendemus in decursu.

Quæres 2. quam graviter peccet, qui sine intentione interna sacramentalem formam applicat materiæ.

R. eum gravissimi sacrilegii conscium esse; ut enim docet S. Thomas 2. 2. q. 99. art. 3. *Peccatum sacrilegii in hoc consistit, quod aliquis irreverenter se habet ad rem sacram: tantoque sacrilegium est gravius, quanto res sacra in quam peccatur, majorem obtinet sanctitatem: sed qui retenta intentione formam materiæ applicat, adeoque Sacramentum profanat, & irritum facit, irreverenter se habet erga rem sacram, & maxime sacram; quandoquidem res inter sacras summum locum obtinent Sacramenta, quibus homo sanctificatur.* Idem, dispari licet de causa, admittent externæ intentionis assecræ: nempe, inquit, Minister intentionem suam retinens, Sacramentum, quantum est de se, irritum facere conatur: atqui conatus ille pugnat & contra Religionem, seu reverentiam rei sacræ debitam, & contra charitatem debitam proximo, quem impius Minister Sacramento fraudare vult; & si de Pastore agitur, contra justitiam, qua solita salutis remedia subditis suis velle & conferre tenetur.

Quæres 3. an is quoque peccet, qui non habet explicitam intentionem, aut sacramentalem effectum producendi Sacramentum, aut celebrandi rem in se revera & absolute sacram.

R. peccare Ministrum hunc, si oppositam gerat intentionem; tum quia ad intentionem Ecclesiæ in re magni momenti sese conformare abnuit; tum quia, quantum in se est, gratia & caractere, seu etiam Sacramento proximum fraudare nititur; quod certe absque gravi piaculo fieri nequit. Haud tamen peccat Sacramenti Minister, si Sacramentorum effectus vel ignorans omnino, vel minime perpendens, aut etiam de Sacramento nihil cogitans, nihil aliud explicite intendat, quam id facere quod facit Ecclesia: nec enim Concilia Florentinum & Tridentinum aliam exigere videntur intentionem, ut dictis saltem in casibus Sacramentum, cum valde, tum & licite conficiatur. Ita citatus pluries Theologus Avenionensis.

Quæres 4. an qui retenta intentione Sacramentum ad salutem necessarium, puta Baptisma, irritum fecit, se ipsum etiam cum vitæ periculo prodere teneatur.

R. te-

R. teneri, nisi aliter damnum hoc resarciri queat. Ratio est, quia quisque æternam proximi, à se per summum scelus decepti, salutem propriæ vitæ præferre debet, juxta id Augustini Lib. de Mendacio c. 6. *Temporalem plane vitam pro æterna vitâ proximi, non dubitabit Christianus amittere*. Si tamen Minister iis quorum interest, puta Episcopo vel Magistratui, crimen suum sub confessionis sigillo detexerit; iique male tinctos denuo tingi curent, jam poterit reus ad oras remotiores confugere, & sic vitæ suæ consulere.

Ex his inferes eum qui à Ministro legitima intentione destituito Sacramentum, seu potius simulacrū sacramenti recepit, teneri ad alium Sacerdotem recurrere, si agatur de Sacramento, cujus susceptio sub præceptum cadat. Ratio est, quia implendum remanet præceptum, quod per susceptionem de se invalidam minime impletum est. Unde qui in Paschate hostiam ex defectu intentionis minime consecratam sumpserit, sacram synaxim adire tenetur, ut Ecclesiæ obtemperet. Ex iis tamen quæ antea dicta sunt colligere est non esse facile credendum Ministro, debitam intentionem sibi defuisse contestanti; tum quia difficile prorsus ac ratum est, ut interna intentio ab exteriori ritu serio peracto sejungatur; tum quia si penitus interrogetur conscientia Ministri qui se nullam conficiendi aut conferendi Sacramenti intentionem habuisse declarat; apparebit liquido non aliam ei defuisse intentionem, quam vel producendi effectum Sacramenti, vel exteriorem ritum, quatenus formaliter Sacramentum est peragendi: quæ quidem intentio neque necessaria est in Ministro infideli, neque etiam in fideli; nisi is, ut supra notavimus, existimet non posse intendi ritum Ecclesiæ, quin intendatur ut Sacramentum, vel res in se & absolute sacra.

Si tamen certo constet, imo si rebus serio pensatis dubium sit an Minister nequam legitima caruerit intentione baptizando, tunc baptisma vel absolute, vel sub conditione denuo conferendum erit. Quod id citra scandalum ob rebaptizandorum multitudinem fieri nequit, ut res moram patitur, recurrendum erit ad Episcopum; imo & juxta aliquos, ab Episcopo ad Rom. Pontificem, ad quem *maiores Ecclesiæ causas, & difficiliore quæstiones* referendas esse tradit Innocentius III, cap. 3. *De Baptismo, &c.*

Quæres 5. an intentio errans possit esse interna, proindeque an baptizet quis valide filium Petri, ratus eum esse filium Joannis; vel matrem ratus esse feminam.

R. ad valorem cujuscunque præter matrimonium Sacramenti sufficere ut persona sit confuse determinata: unde qui baptizat, sive circa personam erret, sive non, valide baptizat, quia præsentem, quisquis ille sit, baptizare intendit. Si tamen existimans se matrem baptizare, excluderet fœminam, non staret Baptisma; sicut non staret ordinatio, si veritus Præsul ne filius Regis sese ordinandis immiscuisset, suam circa eum intentionem expresse retineret.

Sicut autem in personam præsentem, sic & in præsentem materiam absque limitatione ferri debet intentio, nisi subsit causa. Ratio est, quia Ministri intentio conformis esse debet formarum verbis; atqui formarum verba nihil circa materiam præsentem limitant: non enim dicit forma, *Absolve te à peccatis istis, non ab illis*; ergo.

Hinc imprudenter se gerer celebrans, si ad unam hostiam limitet intentionem suam; quia fieri potest ut propter adhæSIONem duplex sit, quæ credebatur unica; sicque vel neutra consecrata sit, vel dubitari possit utra sit consecrata; cum è contra certo consecratæ sint ambæ, imo centum, quæ in pixide erant, ubi decem tantum esse credebantur, si Minister intentionem suam non re-

strinxerit. Si tamen Sacrista, non consumptis quæ in Ciborio remanserant particulis, hostias consecrandas superposuerit imprudens, tunc intentio in eam solum materiam ferri debet, quæ non ante fuerit consecrata.

Quæres 6. an intentione legitima prædictus censeri possit, qui cogente mortis metu Sacramentum confert.

R. affirmat, contra Serrium; quia ad valorem Sacramenti sufficit vera intentio, faciendi quod facit Ecclesia: atqui intentionem hanc potest quis ex metu seu justè seu injustè incusso efformare: unde qui premente naufragii metu puerum baptizaret, quem quia sibi invisum baptizare noluerat, valide baptizaret; ergo & valide baptizare poterit, etsi baptizet ob metum inique incussum, puta ab iis qui puerum domicontra Ecclesiæ leges baptizari volent. Ratio ulterior est, quod metus, is etiam qui in constantes cadit, nisi rationem obruat, non tollit voluntarium *simpliciter*, sed solum *secundum quid*, prout diximus ubi de actibus humanis.

Non nego matrimonium, vota, Beneficii resignationem, concessionem aut prorogationem jurisdictionis, & similia, in casu metus gravis invalida esse jure positivo: verum invaliditas hæc nullibi quoad Baptismum v. g. constituta est; imo nec constitui potuit, quia Baptisma sub nullo prorsus respectu dispositioni Ecclesiæ subjacet; secus de matrimonio ut contractu.

Quæres 7. an valeat Sacramentum si Minister intentiones habeat oppositas, puta si id facere velit, quod facit vera Ecclesia, nolit autem id facere quod facit Ecclesia Romana.

R. valere Sacramentum quoties posterior intentio priorem non destruit; unde valet, prout jam diximus, Baptisma à Genevensi Prædicante collatum: quia Romanæ Ecclesiæ exclusio, quæ à speculativo intellectus errore proficiscitur, totalem & absolutam relinquit intentionem faciendi id quod fecit Christus. Si quis vero, ait Lamb. Gaud, non ignorans rationem Sacramenti, à matrimonio sejungi posse, hac una solum intentione contrahere velit, ut Sacramentum non faciat, reipsa non conficiet Sacramentum; quia posterior intentio priorem destruere censetur. Sed de his alibi.

§. II. An necessaria sit intentio actualis.

Quam fæse præcedentem quæstionem expendi, tam breviter ei, quæ nunc discutienda venit, immorabor. Obscura quidem est & perplexa difficultas, in quo sita sit intentionis virtualis natura: seu quæ esse possit virtus primæ illius intentionis, quæ cum jam in se nihil sit, in mediorum tamen applicatione perseverat: unde hic duas præcipue in partes dividuntur Magistri. Alii siquidem existimant cum Suare, ad intentionem virtualem non requiri ut actu perseveret aliqua voluntatis intentio sive circa finem, sive circa media; quia postquam voluntas semel imperavit inferiori potentie, hæc in sua actione naturaliter continuat; ut docet experientia de eo, qui per horam ambulans, de ambulatione non semper cogitat, ideoque nec illam vult continuo. Alii ad actiones, quæ ex virtuali intentione fieri dicuntur, tenuem aliquam remissamque attentionem concurrere putant, quia hac seclusa non credunt explicari posse, quomodo fieri queat ordinata illa actionum series, quæ sæpe ab arte intellectuali dependent, ut in cantu Missæ, vel recitatione carminum. Ars enim est habitus acquisitus, qui vocem dirigere non potest nisi mediis actibus elicitis; ergo semper influit medio aliquo actu, quo dictat vocem tali vel tali modo inflectendam esse hic & nunc. Nec obstat, inquiunt, quod si animus ad ea quæ peracta sunt, reflectere velit, nihil omnino percipiat: hæc enim

Gaud. p. 126.

enim imperceptibilitas partim oritur ab exilitate actus, partim ex gravi intellectus ad objecta per imaginationem proposita conversione. Verum his, quæ juris philosophici sunt, neglectis, & de quibus consuli possunt Martinon tom. 4. pag. 518. Lugo disp. 8. n. 75. & seq. id unice definiemus in præsentis, quod à Theologorum vulgo expendi solet. Sit igitur.

CONCLUSIO I. Ad validam Sacramenti confectionem non sufficit intentio habitualis, vel interpretativa.

Prob. 1. pars: Intentio ad Sacramenti confectionem sufficiens, influere debet in actionem sacramentalem; cum illam utpote de se indifferentem determinare debeat ad esse Sacramenti: atqui intentio mere habitualis, nec influit nec influere potest in actionem sacramentalem. Quod enim nec in se nec in virtute remanet, in nullam actionem moralem influere potest: atqui intentio habitualis, ut ex ejus definitione notum est, nec in se nec in virtute remanet; sed solum in habitu ex præteritorum actuum repetitione comparato; ergo.

Et vero intentio habitualis subsistit in homine ebrio vel dormiente: atqui tamen neuter capax est Sacramenti valide conficiendi; cum Sacramenti valide conficiendi, ii solum ex institutione divina capaces sint, qui humano modo, ac proinde deliberate agere possunt; ergo.

Prob. 2. pars; quia ad validitatem actionis requiritur in agente vera eadem ponendi intentio; unde ubique terrarum, aliud est *consensisse*, aliud *consensi*: atqui intentio interpretativa, non est vera intentio, sed solum dispositio ad concipiendam intentionem; unde de eo qui interpretative solum aliquid intenderit, non dicitur, *Voluit*; sed solum, *Voluisse*; ergo.

Confirm. Actio sacramentalis, utpote humana & moralis in genere meritorio, debet libere & advertenter poni: atqui non ponitur libere & advertenter, id quod ponitur sine ullo voluntatis actu; & sine ullo voluntatis actu ponitur id quod nec vis, nec voluisti, sed solum voluisses, si scivisses esse volendum; ergo.

Obj. 1. contra 1. partem, auctoritatem S. Thomæ, qui 3. p. q. 64. art. 8. hæc habet: *Licet ille qui aliud cogitat, non habeat intentionem actualem, habet tamen intentionem habituales, qua sufficit ad perfectionem Sacramenti*; ergo.

R. 1. neg. ant. vox enim *habitualis*, pro voce *virtualis*, seu propter abbreviatos characteres, seu ex Scribarum oscitantia irrepsit in textum S. Doctoris; ut constat tum quia exemplaria quædam anni 1540. *virtuales* habent pro habituali; tum quia D. Thomas virtuale ab habituali accurate distinguit, præsertim q. de charitate, inter disputatas, ubi art. 11. ad 3. sic scribit: *Aliud est habitualiter referre in Deum; & aliud virtualiter*.

R. 2. admissa communi textus lectione S. Thomæ per habituale id intelligere, quod hodierni Theologi per virtuale intelligunt, ut vel ex ipsa textus lectione manifestum est.

Obj. 2. Valet Baptisma collatum à Parocho, qui post habitam actualem pueri baptizandi voluntatem, domo egreditur & ingreditur Ecclesiam ut eundem baptizet, sed interim alio vocatus, puta ut moribundi confessionem excipiat, non redit ad Ecclesiam nisi post quatuor aut quinque horas, tuncque sine novo voluntatis actu infantem baptizat: atqui tamen nulla alia inest Parocho huic intentio, quam habitualis. Ubi enim tanta est interruptio, ibi desit motus quem intentio prima potentiis exterioribus impresserat: atqui desinente hoc motu una desit intentio quæcumque virtualis; cum ea solum intentio dicatur virtualis, quæ saltem in motu potentiis impresso perseverat; ergo.

R. 1. vix ac ne vix quidem fieri posse ut ille Parocho post quatuor aut quinque horas Ecclesiam pueri baptizandi causa regrediatur, sine novo quodam saltem confuso voluntatis actu. Quare enim qui moribundi confessionem excipiendo, infantis oblitus erat, non redit domum, sed recta ad Ecclesiam, nisi quia revocat sibi in memoriam superesse infantem quem abluere debeat, & quem idcirco vult baptizare. Itaque major pro ultima parte negari potest tanquam de falso supponente. Certe Theologi ut difficultates fingant, fingunt & hypotheses, quas eorum nemo proprio sensu, propriaque experientia munire possit.

R. 2. neg. min. ejusque probationis maj. si enim motus quem exterioribus potentiis mane impressit viator, tota die perseverare queat, etsi interim vacet meditationi, officium reciter, cum itineris socio confabuletur, oculos agrorum vel ædium intuitu pascat: quidni & in præsentis casu perseverare censeatur motus potentiis per primam intentionem impressus?

His duo adde, 1. intentionis primitivæ virtutem à pluribus aliter explicari, quam per perseverantiam motus potentiis exterioribus impressi, de quo supra; 2. S. Thomam non videri requirere ad intentionem virtuales quod actualis voluntas non fuerit interrupta, sed solum quod revocata non fuerit. Sic enit loquitur in 4. dist. 6. q. art. 2. ad 4. *Quia cogitatio est valide labilis, etiamsi tunc non adsit actualis intentio, quando Minister verba profert, dummodo prius intenderit, & contraria intentio non intervenerit, Sacramentum non impeditur; quia operatur tunc in vi præcedentis intentionis*.

Quoniam vero non desunt plures Theologi, qui intentionem si per aliquod impedimentum interrupta sit, nec actu nec virtute remanere contendunt, idcirco curandum est iis qui sic interrupti fuere, ut intentionem suam renouent; ne Sacramentum dubio saltem nullitatis periculo exponatur: unde, ait Paulus à Lugduno, nulle foret absolutio Sacerdotis, qui intentione non iterata absolveret, postquam negotio alicui per semihoram aut quadrantem vacasset. Idem indistincte docet Grandin * non de eo solum qui in ebrietatem, sed & qui in amentiam utique transitoriam vel somnum incidisset; quique, ut debet supponi, emergens è somno, rem sacram inadvertenter & quasi mechanice perageret; qui enim, ut moris est, advertenter regreditur ad altare, intentionem satis renovat. Cæterum tunc maxime intentionem renovari decet, cum eam per peccatum interrumpi contigit: sacræ enim intentioni nihil adversum magis, quam intentio peccandi.

Obj. 3. Intentio habitualis sufficit, ut Missæ omnes per totum mensis, imo & anni spatium celebrandæ alicui applicentur; ergo & sufficit ut toto eo mense conficiatur Sacramentum.

Respondent aliqui cum Vasque disp. 8. c. 6. n. 74. neg. ant. 1. quia applicare alicui Sacrificii fructum est pro illo Sacrificium offerre: atqui ad oblationem Sacrificii, non sufficit intentio habitualis, & dudum præterita. Sacrificium enim est opus morale, de cujusproinde natura est ut non nisi voluntate formaliter aut virtualiter præsentis offeratur; 2. quia Sacerdos non potest applicare fructum Sacrificii, nisi ut Christi Minister: atqui non est Minister Christi, nisi dum offert Sacrificium; ergo non nisi dum offert Sacrificium, fructum ejusdem applicare potest.

Haud tamen placet hæc opinio, tum quia, ut bene notat Lugo ibid. n. 93. *omnium praxi* repugnat, qui etsi nec ante Missam, nec in *Memento*, de quopiam cogitent, persuasum tamen habent iis prodesse Missam, quibus diu ante destinata est; tum quia à sanioribus Theologis rejicitur; tum quia ratio cui innititur, neutra vim habet. Non 1. quia applicatio fructus Sacrificii ipsam sacrificandi actionem præce-

Paul. 10.
5. p. 66.
* Pag. 41.
col. 2.

præcedere potest, sicut applicatio jejunii jejunium præcedit. Utraque nimirum applicatio habet se per modum donationis: porro donare quis actu potest, non modo rem quæ actu sua sit, sed & quæ sua futura sit, puta quidquid piscium toto mense apprehenderit. Non 2. tum quia dici potest quod Sacerdos sit Christi Minister, non modo dum actu sacrificat, sed etiam dum fructum Sacrificii futuri dispensat cui voluerit; quia & hujus applicationis faciendæ potestatem accipit à Christo. Adde quod etsi voluntas Ministri non possit efficaciter applicare fructum Sacrificii sine potestate à Christo accepta, possit tamen de fructu hoc, ex hypothese quod aliquando extiturus sit, disponere per se solam, & independentem à potestate Ministerii. Unde si quis cras futurus Sacerdos, primæ quam facit Missæ fructum applicet Patri suo, hæc voluntas licet ex potestate à Christo accepta non procedat, cras tamen effectum habebit, nisi retractetur. Aliud tamen esset si voluntas cujuscumque ad aliquid volendum incapax reddita fuisset per leges: unde non valeret consensus crastino matrimonio præstitus hodie ab eo, qui necdum dirimentis quo ligatur impedimenti dispensationem recepisset; adeoque hic novo consensu opus foret. Vide eundem Lugo n. 98.

R. itaque neg. conseq. ratio disparitatis est, quod intentio, qua Sacerdos applicare vult fructum seu Missæ, seu cujuscumque boni operis à se per mensem eliciendi, non sit merum hujus applicationis deinceps faciendæ propositum, sed ipsamet realis & actualis ejusdem fructus applicatio; at vero intentio qua quis toto mense celebrare vult, non est actualis confectio Sacramenti, sed nudum ejus conficiendi propositum: unde ad confactionem illius nova toties requiritur intentio, quoties præcedens, nec in se nec in virtute remanet; quia hæc, utpote omnino præterita in actionem sacram influere non potest.

Obj. 4. contra secundam conclusionis partem: Sufficit intentio interpretativa, ut adultus valide recipiat Sacramentum Extremæ-Untionis, de quo nunquam ante cogitaverat; ergo eadem intentio sufficit, ut quis idem vel aliud Sacramentum rite conferat.

R. neg. conseq. disparitas est quia qui Sacramentum recipit, habet se per modum subjecti & patientis; potest autem quis solum interpretative volens, vel etiam non volens, Sacramenta quædam recipere, ut patet in infantibus, qui valide baptizantur; at vero qui Sacramenta conficit, habet se per modum agentis, cui opus est ut rem de se ad plura indeterminatam determinet ad esse sacrum: porro actio hæc & determinatio, quæ liberum Ministri influxum requirunt, veram quoque requirunt intentionem, quæ saltem virtualiter subsistat; ergo,

Obj. 5. Intentio interpretativa sufficit ad peccatum & peccati poenas, ut patet in eo qui inebriat se, prævidens se in ebrietate quempiam esse occisurum; ergo eadem intentio ad Sacramentum sufficit.

R. 1. neg. ant. ad sensum conclusionis: siquidem in conclusionem intentio interpretativa non ea est qua quis vult effectum in causa; sed ea qua quis rem voluisset, si animadvertisset eam fieri posse vel debere: hæc autem intentio, vel potius ad intentionem dispositio, etsi habitualiter mala, non sufficit ad peccatum actuale: unde qui hostem occidisset, si cognovisset, sed nec occidit, nec voluit occidere, quia non cognovit, non est actualis homicidii reus, nec censuris contra homicidas latis subiacet.

Cæterum, & id utpote quod extra rem sit, obiter annotaverim, non constat inter Theologos, an qui peccati causam voluntarie ponit, canonicas ejusdem poenas semper contrahat. Id quidem concedit

Lugo ead. disp. 8. n. 110. de peccatis quibundam, qualia sunt imprimis ea quæ justitiæ adversantur, ut homicidium, combestio alienæ domus, &c. quia; inquit, justitia non modo prohibet ne fureris, sed & ne quid facias unde secuturum noveris proximi damnum: quapropter si in iniquis ejusmodi facinoribus annexæ sint censure, easdem contrahes, etiamsi, dum ea perpetras, non sis jam rationis compos. Verum una docet idem Theologus aliud esse de blasphemia v. g. & perjurio; quia hæc à religione non prohibentur nisi ut sunt humana, eaque vel injuriosa vel mendax contra Deum locutio; qualia non sunt dum ab ebrio aut dormiente proferuntur: quod quidem ego de perjurio facilius admitterem, quam de blasphemia; prout etiam docet Sanchez in Decalog. Lib. 16 c. 16. num. 44.

R. 2. neg. conseq. quia cum malum sit ex quocumque defectu, bonum vero ex integra causa, quod ad prius sufficit, non ideo ad posterius satis est, præsertim cum alia est supremi Domini voluntas, prout in præsentem esse constat ex unanimi Ecclesiæ sensu. Quare si Sacerdos, qui sciat solitum se cum dormis consecratoria verba pronuntiare in panem, eo fine dedat se somno ut eadem verba pronuntiet, eaque ex tunc ad consecrationem valida esse velit, haud tamen consecrabit de facto. Et vero unde sciet, quantum ad Sacramenti certitudinem necesse est, se ideo prædicta verba pronuntiasse, quia hæc ante somnum pronuntiare voluit? Adde quod in homine vigilante; licet distracto, semper reperitur aliquid, quod confuse libertatem expeditasque ac minime ligatas facultates denotet; nihil vero est in homine dormiente nisi ligatum.

Confirm. Actio Ministri est actio dispensatorisquæ proinde ratione sui humana & libera esse debet: atqui ad peccatum non requiritur actio ratione sui libera, sed sufficit ut eadem sit libera in causa, prout diximus in Tract. de Peccatis; ergo quod sufficit ad peccatum, non sufficit ad actionem Ministri.

CONCLUSIO II. Ad valorem Sacramenti non requiritur intentio actualis, sed sufficit virtualis. Ita Rituale Romanum post S. Thomam 3. p. q. 94. art. 8.

Prob. quia intentio ad Sacramenti valorem sufficiens debet quocumque in casu Ministro sui compoti esse possibilis, alioqui & Minister & suscipiens innumeris obnoxii essent scrupulis, semperque anxii, an hic & nunc adfuisset ea intentio, quæ non semper adesse posset: atqui, ait ibid. S. Thomas habere intentionem actualem, non est totaliter positum in hominis potestate; quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psalmi: Cor meum dereliquit me; ergo.

Est tamen plurimum commendanda actualis intentio; cum tanta sit Sacramentorum dignitas, ut sicut cum magna mentis attentione sic & cum actuali voluntatis intentione ea peragi maxime debeat. Quare omittenda est alia quævis intentio, quantumvis pia, quæ actualem in Sacramentorum confactione intentionem expellere valeat. Hac utcumque de causa Pontasius V. Priore, cal. 2. juniores eos Sacerdotes redarguit, qui inconsulta devotione, varias Missæ Canonice preces, etiam in actibus fidei, spei, & amoris positas interfecerunt. Hi nimirum cereorum consumptores, ut loquitur Guillelmus Paris. & adstantium corda sua prolixitate arefaciunt; & spiritum suum Ecclesiæ spiritui substituere periclitantur. Cæterum ut pia & expressa formaretur intentio à Sacerdotibus proxime celebraturis, concessit Gregorius XIII. indulgentias recitantibus formulam, quæ incipit, *Ego volo celebrare Missam*: quæ oratio utinam & sæpius & sanctius à multis persolvatur.

Prob. 2. pars, quia ad Sacramenti confactionem aliqua requiritur intentio: atqui nec requiritur intentio actualis, nec sufficit habitualis vel interpretativa; ergo superest ut requiratur & sufficiat virtualis.

Et

Gand.
p. 40.

Et vero illa intentio satis est, ex qua Minister eo modo agit, qui sibi moraliter possibilis est: atqui ex intentione virtuali agit homo, &c. ergo.

Obj. Si quis per procuratorem matrimonium contrahere velit, valide contrahet, etiam si tunc forte ebrius sit, imo in insaniam versus: atqui tamen nulla hic est intentio actualis aut virtualis.

R. 1. matrimonium juxta plures non valere, si mandans insanierit, aut furere cæperit, priusquam illud contraheretur; quia ut morte, sic & amentia mandantis extinguitur mandatum, juxta id Leg. 47. ff. *De acquir. vel omit. hered. Furiosi voluntas nulla est.* De quo contra Sanchez Lib. 2. de Matrim. disp. 11. n. 12. vide Molinam tom. 2. de Justitia disp. 552. in fine, & Pontium Lib. 2. c. 15. n. 14.

Resp. 2. neg. min. hic enim interest consensus & actualis in procuratore, qui agit nomine mandantis, & virtualis in mandante, qui, quem mandatio impressit motum, continuare censetur, donec eum de jure vel de facto revocaverit. Et vero procurator unam cum mandante personam efficit; ergo cum profert verba formaliter & præctice significantia, mandans ea proferre censetur; quod ad validitatem matrimonii sufficit juxta leges; nec tamen ad alia Sacramenta sufficeret.

Ex his colliges 1. saltem venialiter peccare eos, qui voluntarie distrahuntur in conficiendis Sacramentis. Quin & culpam hanc satius fuerit habere pro gravi ad minus dubia. Ecquis Christi corpus tam familiariter tractari ferat, ut ab eo, quo instanti sistet se præsens, quasi ab objecto momenti penè nullius avertantur mentis oculi?

Colliges 2. eum qui formam sine intentione inceptam cum intentione prosequitur, nihil efficere; quia necessum est ut intentio informam toram influat. Sic quoque nihil operatur, qui absolutionis formam quam attente incepit, non perficit nisi somno oppressus; quia dormiens humano modo non agit. Idem est si forma perficiatur revocata intentione. Cæterum hic loquimur de forma secundum id quod essentiale habet spectata. Si quis enim vocem hanc *Ego*, in forma Baptismi sine intentione proferat, & illico facti pœnitens, cum intentione dicat, *Te baptizo*, stabit Sacramentum, quia vox *Ego*, non est essentialis. Aliud est de pronome *hoc* in forma Eucharistiæ, ut bene Sait Lib. 2. cap. 4. q. 5.

Colliges 3. valide consecrari hostias, quas quis consecraturus in pixide super corporale reposuerit; etsi earum oblitus, ne quidem pixidem aperuerit in decursu actionis: quia hic influit primæva intentio. Idem est, ut docet Lugo n. 118. si hostiæ quam Sacerdos paraverat, alia eodem inscio substituat: quia non sic suam hostiæ primæ intentionem alligavit, ut hanc solam, non vero æquivalentem consecrare voluerit: sed de his plenius ubi de Eucharistia.

Colliges 4. quid sentiendum sit de ordinatione eorum, qui cum irregulares sint, censura ligati, dimissoriiive aut legitimo titulo destituti, manuum impositionem recipiunt ab Episcopo, qui per se vel Ministros suos declaravit, talium ordinationem à se non intendi. Si enim declaratio hæc sit solum comminatoria & ad terrorem, subsisteritque ordinatorio. Sin vero absoluta sit, non stabit eadem: quia hic nulla occurrerit intentio sufficiens. Non actualis, quia Episcopus contrariam actualem habet intentionem, nempe tales minime consecrandi. Non virtualis, quia hæc fundatur in actuali præcedente non revocata: porro vel nulla præcessit actualis tales ordinandi intentio, vel quæ processit, revocata est; quandoquidem specialis intentio in individuo determinata derogat generali. Unde quidquid circa prædictos exercet Episcopus, manus imponendo, porrigendo instru-

menta, &c. materiale est, non autem formale, ac proinde nihil operatur.

Sed unde judicari poterit an Episcopalis illa declaratio, sit comminatoria tantum, an absoluta? Profecto non aliunde melius quam ab Episcopo ipso, qui proinde si adhuc superest, consuli debet: si obierit, ponderanda erunt verba quibus usus est. Quod si ex illis defuncti mens certo colligi nequit, iteranda erit sub conditione ordinatio tanquam dubia. Cæterum ejusmodi declarationes de futuro intentionis defectu, quæ nullum in Pontificalibus fundamentum habent, jure improbantur à Lugo ibid. n. 119. ob gravia quæ hinc exoriri possunt dubia & incommoda: fieri enim potest ut quis tali ligetur impedimento, illudque ignoret, vel oblitus sit; item ut deinceps dubitet an non eo ligatus fuerit tempore recepti Ordinis, &c.

Colliges 5. eum qui duas simul habet contrarias intentiones, quandoque operari Sacramentum, quandoque non. Operabitur quidem, si prævaleat voluntas operandi, ut in eo prævalere censetur, qui ex errore ratus Missam non esse Sacrificium, vult Missam facere, non tamen Sacrificium; non operabitur vero, si utraque voluntas sit plene æqualis, ut si quis æque velit & facere Missam, & non facere Sacrificium. Quæ posterior hypothesis nescio an in praxi admitti facile possit saltem quoad Sacramenta à Matrimonio distincta. Qui enim vult facere Missam, vult sane efficaciter id peragere quod instituit Christus, ac proinde Sacrificium. De his adi Lugo disp. 8. sect. 8. per totam, ubi gravem de Abissinorum matrimonio controversiam expendit.

§. III. An intentio debeat esse absoluta.

Revocandum in memoriam Sacramentum vel absolute conferri, vel sub conditione, eaque de præterito, de præsentis aut de futuro. Jam tria quærentur, 1. an Sacramentum sub conditione datum conferatur valide, 2. an licite, 3. an conditionem exterius exprimi necesse sit.

CONCLUSIO I. Valet Sacramentum collatum sub conditione de præterito aut de præsentis, si purificata sit conditio; non valet vero collatum sub conditione, libere futura, nisi forte in casu matrimonii. Tres sunt partes.

Prob. 1. pars: Valet Sacramentum collatum absolute: atqui Sacramentum sub conditione de præterito aut de præsentis collatum, confertur absolute, si conditio purificata sit, idest si vel extiterit de facto, vel existat actu, quia voluntas conditionalis, posita conditione transit in absolutum. Hinc Justinian. Instit. *De verb. obligat.* §. 6. *Conditiones, quæ ad præsens vel præteritum tempus referuntur, aut statim infirmant obligationem, aut omnino non differunt: veluti si Titius Consul fuit; vel si Mævius vivit, dare spondes: nam si ea ita non sunt, nihil valet obligatio: sin autem ita se habent, statim valet;* ergo valent Baptismus & Pœnitentia sub his formulis collata: *Si non est baptizatus, egote baptizo; Si vivis, ego te absolvo;* posito quod infans baptizatus non fuerit, aut pœnitens vivat.

Sed quid si cognitionis existentia naturaliter resciri non possit; ut si dicat quis: *Ego te baptizo, si sis prædestinatus.* Divisi sunt Theologi: alii sic collatum Sacramentum valere putant, vel non valere, prout subsistit conditio coram Deo, vel non subsistit; quia Sacramentorum valor non pendet ab hominis cognitione vel ignorantia; unde valet Baptismus sub hac forma collatus: *Baptizo te, si non est baptizatus;* etsi ignoretur an conditio posita sit. Alii idem Sacramentum valere negant, quia, inquiunt, non valent Sacramenta eo collata modo, qui per se & necessario certitudinem humanam excludat; cum sic à Christo

Christo instituta fuerint, ut de eorum certitudine per se constare posset saltem moraliter: porro Sacramentum sub conditione divinæ prædestinationis collatum per se & necessario certitudinem humanam seu naturalem excludit. Unde insigniter discrepat à Baptismo collato sub conditione ista, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*: tum quia prioris Baptismi validitas, res est humana, quæ licet per accidens occulta sit, per se tamen sciri potest; tum maxime quia licet ob conditionem hanc incertum sit an valeat præsens Baptismus, tamen simpliciter certum est, hominem hunc baptizatum manere seu præsentis Baptismo seu præterito.

Ob hæc dubia interari deberet Sacramentum sub ea conditione inique & sacrilege collatum, si sit iterabile (qualis non esset Extrema - Unctio sic collata homini jam sanato) tum quia incertum est an valeat Sacramentum ab hujusmodi conditionibus suspensum; tum quia & incerta est conditionis veritas, & minime necessaria ut alicui conferatur Baptismus; cum homo etiam non prædestinatus debeat baptizari. Ita Suarez tom. 3. in 3. p. S. Thomæ, q. 64. disp. 13. sect. 3.

Prob. 2. pars; quia si valeret Sacramentum sub conditione futura collatum, vel valeret dum forma applicatur materiæ, vel cum implebitur conditio: atqui neutrum dici potest. Non 1. quia Sacramentum non valet hic & nunc, nisi adsit intentio illud hic & nunc conferendi; sed qui vult solum absolvere sub hac v.g. conditione, si talis res furto abrepta restituatur ante finem mensis, non intendit hic & nunc absolvere, sed intentionem suam ad certum usque tempus suspendit; ergo. Non 2. quia nullum est Sacramentum sine materia & forma, seu sine signo sensibili: atqui cum purificatur conditio, jam physice desierunt materia & forma, &c. ergo.

Confirm. Quod jam physice nihil est, nihil physici operari potest, nisi aliter à Deo constitutum sit: atqui probari non potest constituisse Deum ut materia & forma operarentur in præsentis casu; ergo.

Obijciuntur quatuor, 1. valet absolutio sic data, Absolve te, si prævidet Deus te ante finem mensis esse restitutum; ergo valet & data sub hac conditione si restitueris; 2. valide quis absolvitur à censuris, hac lege ut intra certos dies ablata restituat; ergo & eadem lege valide absolvetur à peccatis; 3. se habet sententia Ministri Pœnitentiæ, ut sententia Judicis: atqui hæc subsistere potest cum conditione de futuro; 4. valet matrimonium sub conditione de futuro, purificata conditione, ergo valent perinde alia Sacramenta.

R. ad 1. 1. neg. ant. nam formula hæc, Absolve te, si scit Deus te restitutum esse, quoad effectum huic æquivaleat formæ, Absolve te, si sis prædestinatus: atqui ex dictis liquet incertum esse valorem Sacramenti sub postrema hac forma collati; ergo.

R. 2. neg. conseq. etsi enim valere posset Sacramentum sub prima forma collatum, non ideo tamen valeret collatum sub secunda, quia prima est de præsentis, cum Deus jam sciat restitutum esse eum qui re ipsa restitutus est; secunda vero est de futuro; quia conditiones, non alio fine contractibus aut Sacramentis apponi solent, quam ut per eas suspendatur hominis consensus, ut ex communi omnium opinione animadvertit Suarez ibid. Et vero quod Deus sciat aliquid esse futurum, res est quæ sub humanam cognitionem non cadit; nemo autem conditiones sibi, aliisve impervias apponere censetur, nisi expresse velit.

R. ad 2. neg. conseq. disparitas est, quod absolutio à censuris vim omnem habet à voluntate absolventis, unde ad eam non requiruntur verba, nisi ut humano modo innotescat absolventis intentio; at sacramen-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

talibus absolutio, tota consistit in verbis, & iis quidem à Christo institutis, quorum efficaciam Minister suspendere non potest.

R. ad 3. dist. se habet... ut sententia Judicis, quantum ad aliquid, quia & ipse Pœnitentiæ Minister Judicis officium exercet, C. se habet quantum ad omnia. N, Judicis enim sententia & scripto, & in absentem ferri potest, non autem sententia sacramentalis. Sed quod ad rem propius facit, differt utraque à se invicem sententia, quod Christus ad Sacramentum concurrere voluerit materiam, formam, simulque & intentionem: quæ quidem tria concurrere simul non possunt, ubi habetur intentio Sacramenti suspensiva usque ad positionem conditionis futuræ; quia dum ista impletur, desierunt jam materia & forma: porro nihil tale vel à Deo vel ab humanis legislatoribus ad judicialis sententiæ valorem præceptum est.

Ad 4. in quo consistit tertia conclusionis nostræ pars, circa quam sciundum Theologi, pro modulo respondebimus ubi de matrimonio. Interim obiter animadvertendum, eos qui matrimonium conditionale valere putant, non repetere valorem ejus ex suspensione consensus; sed hinc præsertim, quod cum purificatur conditio, moraliter præsens sit materia & forma, quam in mutua corporum traditione & acceptatione reponunt.

CONCLUSIO II. Numquam licet apponere Sacramentis conditionem de futuro; de præterito autem vel de præsentis quandoque licet, quandoque non. Tres sunt partes.

Prob. 1. pars: Non potest sine gravi sacrilegio profanari Sacramentorum materia & forma; sed qui conditionem de futuro quæcumque ea sit, apponit Sacramento, materiam ejus & formam profanat; quia hæc nulliter & invalide usurpat, ut statim dictum est: unde nisi excuset bona fides, si tamen hic quæpiam fingi possit, non minus reus est qui sic se gerit, quam si Sacramentum conferret sine intentione.

Prob. 2. & 3. pars, quia licet hæc inter baptizandum formula uti, *Si non es baptizatus, ego te baptizo*; non licet vero ista uti, *Si es prædestinatus, ego te absolvo*; quia sic exponitur Sacramentum nullitati, quæ grave pœnitenti præjudicium ciere possit: cum valide & utiliter absolvi possit etiam non prædestinatus,

Imo peccaret, sed venialiter solum, qui absolvendo hominem quem crederet dispositum, hanc apponeret conditionem, *Si es dispositus absolvo te*. Peccaret quidem, qui sine causa recederet ab Ecclesiæ praxi, quæ hujusmodi conditiones ablegat. Haud tamen graviter videntur peccare, quia conditio hæc nihil mutat in re, sicque nec Sacramento nocet, nec suscipienti: cum Sacramentum seclusa eadem conditione prodesse non possit indisposito aut eadem posita non prodesse rite disposito.

Disputant hic Theologi an & quando conditio formæ adjici possit. Et quidem constat 1. non esse iterandum sub conditione Sacramentum, nisi post diligens examen, prout attentis circumstantiis fieri potest. Quid inde quoad obstrictes inferendum sit, vel non, expendam ubi de Baptismo.

Constat. 2. Baptismus in dubio sub conditione iterandum esse: id enim jam à nono Ecclesiæ sæculo præscriptum est in Capitularibus Caroli Magni, ubi sic Lib. 6. c. 181. *De quibus dubium est utrum sint baptizati, an non, omnimodis absque ullo scrupulo baptizentur his tamen præmissis verbis: Non te rebaptizo, sed, Si nondum baptizatus es, baptizo te in nomine Patris, &c.* Idem sanxit sæculo XI. Alexander III. cap. 2. *De Baptismo*. Idque licet à Petro Cantore improbatum fuisset, jam observabatur in Ecclesia Parisiensi temporibus Odonis ejusdem Sedis Episcopi, qui Alexandro III. coætaneus vixit,

Dubium est igitur an conditio prædicta in aliis usurpari possit Sacramentis, iis præsertim, quæ characterem non imprimunt. Negant aliqui, quia id nullibi præscriptum sit. Affirmant alii, tum quia id & timoratorum usu, & Ecclesiæ praxi satis hodie firmatum sit; tum quia qui infantem absolvit, sub hac conditione, *Si sis ratione sufficienti præditus*, Sacramento disertius consulit, verba nonnisi materialiter pronuntiando; quæ alioqui prolata absolute adeoquæ & formaliter Sacramentum efficient nullum, posito quod puer necdum idoneus sit eidem Sacramento. Alii demum existimant, unumquemque Ministrum, ejus cui servit Ecclesiæ regulis obsequi debere, itaut de Sacramenti forma, quæ in Rituali præscribitur, nec minuat quidquam nec detrahat. Etsi postrema hæc opinio æquitati apprime consentanea est, haud tamen redarguerem eum qui secundam teneret practice: quia quod verbis exprimas conditionem, quam mente geris, nihil mali habere potest: atqui cum dubitas an subjectum sit absolutionis capax, anve essentiale aliquid prætermiseris, in prima quam dedisti absolutione, absolutionem das, datamve repetis, intus, saltem confuse animo geris intentionem conditionatam: ergo quod hanc verbis exprimas, nihil habet vere mali. Et vero appositio conditionis non præcepta est pro Baptismo nisi ad reverentiam, & ne Baptismus nullitati cuidam exponatur: quidni igitur iisdem de causis apponatur similis conditio in pœnitentia?

At, inquires, nullum apud Patres priorum septem Ecclesiæ sæculorum extat vestigium formæ conditionalis; imo cum sanxerunt iidem Patres ut Sacramentum absolute conferretur, hanc qua forma conditionalis aperte excluditur rationem attulerunt cum S. Gregorio Magno Epist. 3. ad Felicem: *Non monstratur iteratum, quod non certis indiciis ostenditur rite peractum*: de quo vide Juenin. dissert. 1. q. 3. cap. 5. art. 1. & melius Tourneley p. 78. & seq.

Respondent aliqui 1. non deesse qui credant, Patres priorum trium Ecclesiæ sæculorum nihil de Unctione-Extrema locutos esse, etsi sæpe de infirmis locuti sint. Quis porro hinc colligere audeat Extremam Unctionem primævis iis Patribus ignotam fuisse? Et vero si generatim loquendo, non est vis summa argumenti negativi, ut contra acrem Launoium fuisse probavit acer Joannes Bapt. Thiers in Opere singulari (*), multo minor esse debet ubi de formis Sacramentorum agitur; tum quia nulli erant priori hoc ævo Libri Rituales, aliive in quibus ratio administrandi Sacramenta traderetur ex professo; tum quia postulabat horum temporum religio ut sacramentales formæ, ac proin quæ iis annexa erant, silentio premerentur: de quo consule recentem Tractatum de verbis seu formis Sacramentorum (*). Addunt iidem haud fuisse necessum ut conditionis meminissent antiqui Patres; quia cum ignoret nemo non posse sine irreverentia Sacramentum incapaci subjecto conferri, vix ignorare quisquam potest, huic incommodo quoties vere imminet, per intentionem conditionatam occurrendum esse. Id tamen deinceps scriptum fuit, ut & ipsæ Sacramentorum formæ, licet eadem nonnisi à paucis ignorari possent. Quia tamen objecto facta non tam neganti, quam positivo rationio innititur.

R. 2. vel contendunt adversarii male sancitum esse ut Baptisma certis in casibus sub forma conditionali ad-

(*) Joannis Bapt. Thiers Carnutensis... defensio, adversus Joannis de Launo appendicem ad dissertationem de auctoritate negantis argumenti. Paris. 664.

(*) Traité Historique & Dogmatique sur les paroles ou les sept. formes de Sacramens, par le P. Charles Merlin Paris 1745.

ministraretur; vel non. Si 1. Ecclesiam totam à qua hæc hodie formula usurpatur, redarguant & incusant. Si 2. dicant cur quod in Baptismo gravi de causa ob reverentiam peragitur, in Pœnitentia eandem ob causam peragi non possit.

CONCLUSIO III. Cum Sacramentum datur sub conditione, non opus est ut conditio voce exprimatur. Ita vulgo Theologi contra Caramuel Lib. 3. Theolog. moral. n. 1495.

Prob. à communi Theologorum sententia recedi non debet sine causa cogente seu motivo gravi: atqui nullum opinionis suæ motivum grave affert citatus Theologus. Ideo quippe contendit exprimendam esse conditionem, quia alioqui absolutio non esset sensibilis, nec menti concordarent verba; porro utrumque hoc nullius est momenti. Ut enim sensibilis sit absolutio, satis est ut verbis sensibilibus exprimatur; ut autem verba menti congruant, necesse non est ut id expriment totum quod intenditur, sed sufficit ut aliud quam mens intendit non significant prout in illo casu contingit; cum practice & sacramentaliter non significant, nisi ut substant intentioni absolventis. Ita Lamb. Gaud p. 123.

Si tamen Baptisma publice conferretur in casu dubio, quandoque exprimenda videretur conditio in Rituali expressa, ne Minister Ecclesiæ legibus deesse crederetur.

ARTICULUS II.

De causa materiali Sacramentorum.

Quod hodierni Theologi materiam & formam vocant, id antiquis Patribus dictum fuit *res Sacramentorum, mystica symbola, sacra signa, elementa & verba*. Invaluerunt potissimum à temporibus Guillelmi Antissiodorensis, idest ab anno 1215. formæ & materiæ nomina, eaque in suo ad Armenos Decreto consecravit an. 1439. Eugenius IV. ubi *Sacramenta omnia tribus perfici ait, videlicet rebus tanquam materic, verbis tanquam forma, &c.* quod & confirmatum est à Tridentino Sess. 14. c. 3. Neque id inconsulto factum, quia sicut in toto physico præcedit materia, quæ utpote de se ad plures formas indifferens, indiget ad unam determinari; sic & in toto morali Sacramentorum præcedit elementum, quod de se hoc vel illud esse potest, & per verba ad hoc determinatur; juxta id Augustini Tract. 80. in Joan. n. 3. *Detrahe verbum, quid est aqua nisi aqua? Accedis verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Itaque.

Materia Sacramenti est illud omne, quod cum adhuc indeterminatum sit & indifferens ad esse Sacramenti, seu ad significandam & producendam gratiam, indiget ab alio ad id determinari. Forma vero est illud omne quod materiam determinat ad esse Sacramenti. Sic v.g. in Baptismo, ablutio est materia, quia de se indifferens est ad lotionem corpoream & spiritualement: hæc autem verba, *Baptizo te*, prolata cum intentione faciendi id quod instituit Christus, sunt forma, quia ablutionem aquæ determinant ad lotionem spiritualement; & sic accedente ad elementum verbo, fit Sacramentum.

Dixi in utraque definitione, *illud omne*; quia licet Sacramenti materia sit aliquando res seu substantia, ut aqua in Baptismo, aliquando tamen non est nisi actio seu Ministrantis Sacramentum, ut impositio manuum in Confirmatione; seu suscipientis idem Sacramentum, ut actus pœnitentis in Pœnitentia. Sic quoque etsi forma ut plurimum sita sit in verbis, non tamen necessario; cum nutus, litteræ, & signa similia, quæ ab Augustino *verba visibilia* nuncupantur, verborum & formæ vicem gerere possint in Matrimonio, juxta eos scilicet, qui mutuam partium consensionem, Matrimonii formam esse opinantur. His respective sensibus intelligendum quod ait Eugenius

Eugenius, *Sacramenta rebus tanquam materia perfici, & verbis tanquam forma.*

Duo hic inquirunt curiosius quam utilius Thologi: 1. an materia & forma dici possint partes Sacramentum componentes; 2. utrum in Sacramentis sola verba rationem formæ habeant.

R. ad 1. affirmat. nisi agatur de Eucharistia. Ratio est, quia ubi existit compositum, ibi & esse debent partes quæ componant: atqui ubi existit materia cum forma vere sacramentali, existit & compositum. Ad compositum enim sufficiunt variæ partes, quæ vel physice uniantur, si compositum sit physicum, ut homo, ex anima & corpore physice unitis coalescens; vel moraliter, si compositum sit morale, ut exercitus: jam vero ubi existunt materia & forma sacramentales, existunt variæ partes moraliter unitæ. Neque enim, quidquid sentiant nonnulli, moralis hæc unio per aliquam formæ à materia separationem impediri potest; quia separatio hæc non impedit quominus actio sacramentalis, una eademque actio esse censeatur: ubi autem una eademque est actio moralis, ibi unionem moralem subsistere necessum est.

Excepi Eucharistiam, quia hæc, utpote quæ habeat esse permanens, diu perseverat postquam effluxere verba quibus consecrata est. Hinc verba consecrationis dicuntur sacramentalia, non quia constituent Sacramentum, sed quia idem conficiunt; unde sunt causa efficiens respectu Eucharistiæ, non autem causa formalis, nisi Eucharistia spectetur in fieri, quo sub respectu panem & vinum habet pro causa materiali.

At, inquires, illud est de essentia Sacramenti, quod reddit Sacramentum sensibile; atqui id respectu Eucharistiæ præstant verba consecrationis; ergo.

R. dist. min. verba consecrationis reddunt Eucharistiæ Sacramentum sensibile, reddunt, inquam, per modum formæ extrinsecæ, & causæ efficientis. C. reddunt per modum formæ intrinsecæ, N. Eucharistia enim in facto esse, sensibilis est per species: habent quidem species à verbis consecrationis quod gratiam prædicte significant, sed non ideo verba consecrationis habent se ad species per modum formæ intrinsecæ; cum species diu post præterita consecrationis verba perseverent.

Quæres utrum intentio Ministri sit etiam pars Sacramenti intrinsece constitutiva. Affirmat Lugo disp. 2. n. 128. hæc tamen ejus opinio communiter rejicitur, 1. quia fundamentum illius hoc unum esse potest, quod, juxta Synodum Florentinam, Sacramentum forma, materia & intentione Ministri perficiatur: atqui hæc ratio nulla est; quia alioqui & ipsa Ministri persona ingrederetur compositionem Sacramenti; cum Synodus personam perinde ac intentionem requirat; 2. quia intentio non habet pro objecto intentionem: atqui tamen intentio pro objecto habet Sacramentum, ideoque & omnes ejus partes intrinsecas; si enim à Ministro sacrum aliquem ritum peracturo quæras quid intendat, reponet illico se intendere confectionem Sacramenti, ergo intentio non est pars Sacramenti constitutiva; 3. quia causa non est de intrinseca ratione sui effectus: atqui intentio est Sacramenti causa; cum ex præsentia vel absentia intentionis sequatur positio, vel non positio Sacramenti; ergo.

Dices 1. Illud est intrinsecum alicui composito, quo ablato, & manentibus cæteris, non manet tale compositum: atqui ablata intentione manentibus vero materia & forma, non manet Sacramentum; ergo.

R. 1. neg. maj. id enim quo posito res est, & quo sublato res non est, potest non esse pars rei, sed solum vel causa efficiens, vel conditio prærequisita. Sic sublato Baptismate, & positis cæteris non ponitur Confirmatio: & tamen Baptismus non est pars intrinseca Confirmationis. Sic etiam sublata intentione Christi, qui est principale agens in Sacramentis, tollitur quodcum-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

que Sacramentum; nec tamen Christi intentio, pars est intrinseca Sacramentorum.

R. 2. neg. suppositum minoris: ablata enim intentione manet quidem id quod materiæ & formæ locum habere possit; sed nihil manet quod actu vera sit materia & forma. Nam materia Baptismi v. g. non est ablutio simplex, & indifferens ad multa, sed ablutio ut ad aliquid sacrum determinata: ad id autem prærequiritur intentio non ut pars intrinseca, sed ut causa efficiens.

Dices 2. Actio sacramentalis est intrinsece voluntaria: atqui non est voluntaria nisi ab intentione; ergo intentio est quid intrinsecum actioni sacramentali.

R. dist. min. non est voluntaria nisi ab intentione ut influente, C. ut informante, seu ut parte intrinseca, N.

Inst. Intentio se habet ad actionem sacramentalem, sicut ad orationem & votum: atqui intentio in oratione & voto se habet ut pars intrinseca; ergo.

R. neg. maj. oratio enim & votum essentialiter important actum voluntatis, cum oratio sit desiderium, votum vero promissio deliberata: at vero actio sacramentalis non importat nisi signum sensibile; quod quidem ut gratiam pariat, intentionem præviam supponit, sed in conceptu suo non importat.

Dices 3. Non minus intentio aliis Sacramentis intrinseca est, quam Matrimonio: atqui intentio est Matrimonio maxime intrinseca. Matrimonium enim essentialiter consistit in contractu legitimo: atqui intentio cuilibet contractui essentialis est & intrinseca; ergo.

R. dist. min. intentio intrinseca est Matrimonio ut contractui, C. ut Sacramento, N. Itaque cum contractus matrimonii sit duorum in idem consensus, fieri nequit ut sine consensu, ac proin sine interna consentiendi intentione subsistat. Sed non ideo intentio faciendi Sacramentum, eidem matrimonio intrinseca est: alioqui ubicumque est intentio faciendi Matrimonium, ibi esset & intentio faciendi Sacramentum; id autem falsum esse demonstrant tum antiqua Judæorum, tum quotidiana infidelium conjugia, in quibus ita intenditur Matrimonium, ut nullatenus intendatur Sacramentum. Imò censent plures ab ipsis etiam Christianis intendi posse matrimonium, absque eo quod intendatur & fiat Sacramentum, de quo alibi.

Quod ad alteram spectat difficultatem, an scilicet in Sacramentis sola verba formæ rationem habeant, R. negat. nam Sacramentum est essentialiter signum quo significatur gratia: atqui significatio in signo quolibet rationem habet formæ; ergo & in Sacramento significatio hæc formæ rationem habet, formæ, inquam, adæquatæ, cui res simul & verba tanquam materia subternuntur. De his adi Grandin p. 14. sed nota cum Bellarmino Lib. 1. de Sacram. c. 18. nomen formæ ita nunc ex totius Ecclesiæ usu affectum esse verbis sacramentalibus, ut eo jam ferme non nisi ad exprimenda verba uti licitum sit. Unde culpatur Maldonatus, quia dixerit Sacramentorum verba, si summo jure agatur, formæ nomen non mereri. His obiter præmissis, quæ ridebunt alii, alii neglecta fuisse conquerentur, prænuntiata ab initio capitis divisionem sequemur. Unde sit.

SECTIO PRIMA.

De materia & forma Sacramentorum.

Quinque hic discutienda sunt, 1. an quodlibet Sacramentum constet materia & forma, & qualis inter utramque simultas requiratur; 2. an Christus Sacramenti cujusque materiam & formam determinaverit; 3. an forma Sacramentorum debeat esse concionatoria, an consecratoria; 4. an & quæ mutatio in materia aut forma Sacramentum irritet; item an mutatio hæc licet fiat, &c.

PUNCTUM I.

An Sacramentum omne materia & forma constet.

Negarunt Pauliciani apud Euthymium part. 2. Panopliæ, Lib. 21. Hi nempe circa an. 688. omnem à Sacramentis materiam eliminant, totamque eorum virtutem reposuerunt in verbis Christi; unde illos qui Evangelium reciperent, eo ipso affirmabant baptizari, quia Dominus in Evangelio dixerit, *Ego sum aqua viva*. Sensit etiam Durandus in 4. dist. 1. q. 3. Sacramenta quædam rebus & verbis constare, quædam non: atque hæc ejus opinio, licet à nonnullis gravi censura notetur, ad meram tamen quæstionem de verbis reducitur à Belarmino hic Lib. 1. c. 18. Sit.

CONCLUSIO I. Omnia Legis antiquæ Sacramenta constabant rebus ut materia; sed non omnia constabant verbis.

Prob. 1. pars. Sacramentum quodcumque antiquæ Legis, erat signum sensibile: atqui signum sensibile constare debet rebus ut materia; alioqui enim non esset sensibile; ergo.

Prob. 2. pars: quia ritus Circumcisionis, Genes. 17. ritus Agni Paschalis, Exod. 12. ritus Consecrationis Pontificum, Levit. 8. inter præcipua Mosaicæ Legis Sacramenta numerari solent: atqui legitime admodum præsumitur ritus illos sine verbis celebratos fuisse. Constat enim Judæis ad amussim præscriptum fuisse, quidquid sibi in religioso cultu observandum esset; & tamen nulla omnino quoad prædictos ritus præscribebantur verba; ergo.

Nec nocet quod Levit. 4. 5. & 6. quædam, ex Dei præcepto, adhibendæ forent preces in Sacrificiis pro peccato, quæ nostro Pœnitentiæ Sacramento respondebant, ex S. Thoma 1. 2. q. 102. Nam 1. non dicimus omnia veteris Legis Sacramenta sine verbis confecta esse; negamus solum omnia verbis constituisse; 2. aliud est preces quasdam fundi debuisse in quibusdam Sacrificiis, aliud preces illas fuisse de Sacrificii essentia. Præscribi potuerunt preces, ut facilius impetraretur fructus Sacrificii; non autem ut ad essentiam Sacrificii requisitæ: hinc nulla adhibebatur oratio in Sacrificio pro peccato Sacerdotis. Ut ut est, ubi Sacramentum sine verbis conferebatur, significatio habebat rationem formæ.

CONCLUSIO II. Quodlibet Legis novæ Sacramentum constat materia & forma.

Prob. 1. ex citato toties Eugenii pro Armenis Decreto, quod, ut ibidem legitur, approbante Florentina Synodo conditum est: quis horum sit verborum sensus expendam Tomo sequ. Ibi nempe *omnia Sacramenta perfici dicuntur rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma*; itaut si aliquod desit, non perficiatur Sacramentum: atqui Sacramentum indubie constat ex iis sine quibus perfici non potest; ergo. Idem decernit Tridentinum Concilium, ut suam unicuique Sacramento assignat materiam & formam.

Prob. 2. ut Sacramentum omne materia constet & forma, sufficit ut in quolibet Sacramento extet aliquid quod indigeat determinari, & aliquid quod determinet; primum enim materiæ, secundum formæ rationem habet: atqui in Sacramento quolibet extat aliquid, quod, utpote ad plura indifferens, determinari indiget. Sic in Baptismate, ablutio, in Confirmatione impositio manuum juncta unctioni, in Pœnitentia, actus pœnitentis, in Matrimonio consensus, ut habet rationem traditionis corporum, per verba, aut aliquid verbis æquivalens determinatur ad esse sacramentale; idem vero de Sacramentis cæteris ferendum esse judicium ostendemus in operis decursu.

Prob. 3. ex consensu Orientalis Ecclesiæ, quam Occidentali in hoc puncto concinere liquet ex c. 7. responsi Hieremiæ Patriarchæ C. P. ad Wittenbergenses: ubi sic: *Quæ quidem omnia septem Sacramenta sacra sanctiuntur Scriptura, certamque ac definitam materiam & formam habent... uti Baptismi materia est aqua, forma autem verba Sacerdotis, &c.*

Obj. 1. Materia & forma in eodem composito ejusdem sunt generis: atqui res & verba non sunt ejusdem generis; ergo nec res rationem habere possunt materiæ, nec verba, formæ.

R. dist. maj. sunt ejusdem generis in composito physico, transeat, quia anima spectatur ut humani corporis forma, nec tamen ejusdem est cum corpore rationis. In composito morali, qualia sunt Sacramenta, N.

Obj. 2. Eucharistia post prolata Consecrationis verba remanet Sacramentum; ergo datur Sacramentum, quod non constet verbis ut forma.

R. dist. conseq. datur Sacramentum spectatum in facto esse, seu secundum esse permanentem, quod verbis non constet, C. datur Sacramentum in fieri, N. Hic porro non loquimur de Sacramentis, nisi prout perficiuntur, ac proinde solum in fieri. An autem Eucharistia in suo esse permanenti spectata, pro materia habeat species, & corpus ac sanguinem pro forma, suo loco expendemus.

Obj. 3. In Matrimonio à mutis contracto occurrere potest veri nominis Sacramentum: atqui tamen Matrimonium illud non constat verbis ut forma; ergo.

R. neg. min. vel enim Sacerdos est Minister Matrimonii, vel contrahentes. Si 1. non stat Matrimonium sine verbis, & sic ruit objectio. Si 2. desunt quidem verba formalia, ut vocant, sed non desunt virtualia: hæc autem ad Sacramenti rationem aliquando sufficiunt, ut patet ex prænotatis. Cæteras quæ hic moveri possent difficultates, suo quamque loco delibabimus.

Cæterum materia Sacramentorum duplex assignatur, remota scilicet & proxima. Materia remota, est res vel actus sensibilis, cujus applicatione (addit posset, vel destructione, propter Pœnitentiam) conficitur Sacramentum. Proxima vero, est actio qua eadem materia remota applicatur. Sic in Baptismo, aqua est materia remota, & ablutio qua aqua hæc applicatur, materia proxima.

Quæres an & quatenus materia & forma sibi coexistere debeant, seu, ut brevius ajunt, quæ debeat esse utriusque simulatas.

R. requiri simultatem physicam in Eucharistia, in aliis vero Sacramentis sufficere moralem, quæ tamen non sit eadem in omnibus.

Prob. 1. pars, quia pronomina *Hoc, & hic*, quæ Consecrationis formam ingrediuntur, verificari non possunt, nisi materia sit physice præsens.

Prob. 2. pars: quia in composito morali, quale est Sacramentum, sufficit simultas moralis. Et vero vix concipi potest, Apostolos, qui una die tria hominum millia baptizarunt, utique per asperisionem, ut docent Interpretes, ita semper aspersisse, ut aqua semper tangeret Neophytos, dum forma, aut aliqua ejus pars pronuntiaretur. Unde si quis post factam ablutio- nem, chrismationem, aut unctionem statim verba pronuntiet, valet Sacramentum; quia forma etiam tunc censetur juxta communem usum veraciter dici; sicut veraciter loqui censetur, qui priusquam bibat, ait, *Bibo sanitati tuæ*; aut qui violati silentii male postulatus, ait; *Non loquor*. Nec nocet quod formæ istæ, *Baptizo, signo, &c.* tempus præsens indigent; quia sua est præsentia huic tempori latitudo, itaut moraliter dicatur id actu fieri, quod vel immediate antea factum est, vel post immediate fiet.

Atque

Atque hinc colligere est nihil ad substantiam Sacramenti interesse, an præcedat forma, an materia: quam postulat utrumque analogia, ut materiam sequatur forma, cum hac illam oporteat determinari.

Prob. 3. pars: quia formæ Baptismi, Confirmationis, Ordinis & Unctionis - Extremæ, longe breviori à materia intervallo sejungi possulant, quam formæ seu Pœnitentiæ, seu Matrimonii. In Pœnitentia enim ea sufficit unio, quam exigit judicialis actus; porro ea est judicialis actus natura, ut accusationem inter & sententiam aliqua soleat interdiceret distantia temporis. In Matrimonio autem, posito quod Sacerdos non sit Minister, ea sufficit inter mutuam traditionem & acceptationem propinquitas, quæ in aliis humanis contractibus reperiri consuevit: in his autem traditio ab uno facta, longo sæpe intervallo præcedit acceptationem ab alio factam. Aliud est sane in Baptismo, &c. ubi si quis abluerit, & post unum *Pater & Ave*, dicat, *Abluote*, mentiri censebitur; quia verbum, *Abluo*, rem præsentem aut quasi præsentem exigit, ut verificetur.

Cæterum etsi in his quatuor Sacramentis physica similitudo non est de necessitate Sacramenti, est tamen in ministerii congruitate tum ut servantur præscripta Ritualium; tum ut occurratur scrupulis; tum etiam ut consularur certitudini Sacramentorum. Posset enim facile fieri ut quam brevem judicas distantiam, & aliis videatur, & sit reapse longior.

An autem contritus de peccatis hora 6. confitens hora 9, & absolutus hora 12. valide absolutus æstimari debeat, eo quod Pœnitentia rationem habeat judicii, suo in loco expendemus. Hic sufficit animadvertisse non idem de Pœnitentia, saltem quantum ad omnes ejus partes, sentiendum esse ac de civilibus judiciis: in hisce nimirum, inter actus accusati & sententiam Judicis plures quandoque dies intersunt; quod in Pœnitentia, quantum ad contritionem admitti nequit.

PUNCTUM SECUNDUM.

An Christus Sacramentorum materias & formas determinaverit.

Nata est præsens quaestio ex eo præcipue quod Sacramentum Ordinis non iisdem materia & forma à Græcis etiam Catholicis conferri videatur, quibus in Ecclesia Latina hodie confertur. Nempe vero si eandem & unicam pro Sacramento Ordinis materiam ac formam instituerit Christus, necessum est ut è duabus Ecclesiis, quæ disparibus utuntur materiis & formis, alterutra careat vera Ordinatione, & sic nec Episcopos habeat, nec Sacerdotes; quod grave est inconveniens. Si autem utraque in alia & alia materia vel forma valide consecraret; oportet ut vel Christus diversas pro diversis Ecclesiis materias & formas instituerit, quod absurdum est; vel unaquæque Ecclesia suam, saltem de alterius primariæ consensu, sibi formam & materiam instituerit; quod plures admitti debere credunt. Ne vero hinc concludatur Sacramenta ab Ecclesia instituta fuisse, non à Christo.

Not. materiam Sacramentorum dupliciter à Christo institui potuisse, 1. itaut determinata ab eo fuerit secundum genus tantum; 2. itaut etiam secundum speciem determinata fuerit. Materia secundum genus tantum determinata censebitur, si Christus solum præscripserit in genere, ut in tali aut tali Sacramento assumeretur signum aliquod exterius, aptum & idoneum ad significandum instituti Sacramenti finem. Materia vero secundum speciem determinata dicetur,

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

si Christus signum illud expresse determinaverit, imposita lege eo semper utendi. His positis.

Constat 1. quorundam Sacramentorum materiam in specie à Christo determinatam fuisse: idque manifestum est tum in Baptismo, qui sola aqua; tum in Eucharistia, quæ non nisi pane & vino confici potest.

Constat 2. formas Sacramentorum non determinatas fuisse materialiter, seu quoad sonum & idioma; cum indubie valeat Baptisma quocumque idiomate administratum; sed solum formaliter, seu quoad sensum & significationem. Imo constat quoque sensum hunc non ita certis verbis alligatum esse à Christo, ut non possit nisi certa verborum specie reddi in quacumque lingua: hinc seculatim dicas, *Ego te Baptizo*, seu *Ego te lavo*, vel *abluo*, stabit, juxta plures, Baptismus. Idem est in Ordinatione, ubi voces quæ materiam comitantur, etsi Latinos apud & Græcos in eundem sensum recidunt, aliæ tamen ab aliis discrepant. Quid nobis de hac controversia sentiendum videatur statim discutimus: sed ante nobis nonnihil colloqui habendum est cum Luthero: sic ille in Lib. de Captivitate Babylon. cap. de Baptismo: *Quocumque modo tradatur Baptismus modo non in nomine hominis, sed in nomine Domini tradatur vere salvum facit.* Pergit Luthernus & dicta retractat: *Imo non dubitemus, si quis in nomine Domini suscipiat, etiamsi impius Minister non det in nomine Domini, vere baptizatum esse in nomine Domini.* Itaque, ait Bellarminus Lib. 1. c. 21. *Si quis dicat, Ego te Baptizo in nomine Lutheri, & Catharina uxoris ejus, vel etiam in nomine Diaboli, erit, juxta Lutherum, verus Baptismus, modo qui suscipit, accipiat in nomine Domini.* Equidem ab hac sua infauusta opinione recessit parum constans Novator, ut ex duplici ejus Homilia constat: at primo huic ejus errori adhæsisse videntur Brentius & Zwinglius: nec nimirum, cum eo trahant Lutherana Theologia principia. Si enim Sacramenta potissimum ad excitandam fidem instituta fuerint, nihil interest quibus rebus aut verbis utantur Ministri, modo hæc fidem excitare valeant. Sit jam.

Homil. 1.
de 3. de
Bapt.

CONCLUSIO I. Res & verba Sacramentorum saltem quoad substantiam & genus determinata sunt à Christo.

Prob. 1. ex Patribus. Tertullianus Lib. de Baptismo: *Lex, inquit, tingendi imposita est, & forma præscripta: Ite ad omnes gentes, tingentes eos in nomine Patris, &c.* Didymus, animi perspicacia quam oculorum cæcitate celebrior: *Qui unus, inquit, de præceptis nominibus prætermittit, neque perfectionem Sacramenti attingit, nec à peccatis hominem liberat.* Augustinus Lib. 6. de Baptismo, c. 25. *Certa sunt verba Evangelica, sine quibus non potest consecrari Baptismus.* Concinnant alii Patres; atque hinc es sollicitudo, qua cautum est à Concilio Arelatensi I. ut examinaretur sedulo quibus in Baptismate verbis usi essent Ariani. Unde si: Si Christus Sacramentorum verba nullatenus determinasset: valeret Sacramentum quodcumque quibuscumque verbis collatum: atqui tamen ex citatis Patribus non valet. Qui enim docent præscriptam esse formam, sine qua nec homo à peccatis liberari, nec Baptismus consecrari possit; qui sedulo inspicere volunt an forma hæc ab hæreticis observata fuerit; qui demum si forma hæc prætermissa fuerit, Sacramentum iterari volunt; hi profecto rati non sunt valere Sacramentum, quibuscumque verbis collatum: atqui Patres, &c. ergo.

Et vero, si, ut fatentur adversarii, determinata sit à Christo Baptismi & sanctæ Cœnæ materia, cur à Christo minime determinata fuerit forma, quæ est pars præcipua Sacramenti.

Prob. 2. Sacramentum est essentialiter signum ex institutione divina significans: atqui si Christus materiam ejus & formam non determinasset saltem in genere,

f 3

jam

jam non esset signum de institutione divina. Qui enim intrinsecas signi partes non instituit, nec signum instituisse dicendus est: atqui, &c.

Prob. 3. qui res & verba Sacramentorum determinavit in specie, eadem debuit a fortiori determinare secundum genus: atqui Christus, &c. Minor ut probetur, sit.

CONCLUSIO II. Probabilius est Christum cujusvis Sacramenti materiam & formam determinasse secundum speciem.

Prob. 1. vel Christus materiam & formam Sacramenti cujuslibet determinavit in specie, vel Ecclesie potestatem reliquit utriusque determinandæ, quoties id sibi æquum videretur: atqui Christus potestatem hanc Ecclesie non reliquit. Si enim Christus hanc Ecclesie potestatem fecerit, potest Ecclesia materiam, quæ olim valida fuit, hodie irritare; & quæ olim nulla & irrita fuit, hodie facere validam, nec validam solum sed & essentialem: atqui multo probabilius est potestatem hanc Ecclesie non fuisse concessam. Potestas enim in re, quæ utpote divina, gravissimi est momenti, admitti non debet, nisi solide & graviter probetur: atqui solide & graviter probari nequit summam hanc, de qua loquimur, potestatem Ecclesie concessam fuisse. Quippe in re, quæ divina, seu Sacramenta tangit, non probatur solide, quidquid nec ex Scriptura nec ex Traditione colligi potest: atqui nec ex Scriptura nec ex Traditione colligi potest mira hæc & stupenda facultas, quam Ecclesie impensam fuisse ajunt noviores Theologi. Unde interrogati, ut vel unum seu ex novo Testamento, seu ex Conciliis, vel ex Patribus textum adducant in gratiam opinionis suæ, muti remanent & elingues; merito igitur, aiebat Adrianus VI. in 4. ubi de Baptismo: *Noverrit Ecclesia, se non esse dominam Sacramentorum, nec posse magis aliquam formam sacramentalem destituere aut novam instituere, quam legem divinam abolere, vel ad tempus ab obligatione hominum suspendere, vel novum aliquem articulum fidei instituere.* Merito proinde explodit ibidem idem Pontifex opinionem Innocentii, & quorundam Canonistarum, qui Latinum, si Græcorum forma baptizaretur, invalide baptizatum iri contendebant. Imo, ait Adrianus, *fidenter & absque ulla dubitatione pronuntio, Quæcumque forma apud Græcos sufficit pro Baptismo, à Latino observata confert verum Baptisma, licet conferens graviter peccet, prætergrediens formam, quam sibi servare incumbit necessitate præcepti.* Et ab hoc, nota bene, nemo Theologorum aut Doctorum discrepat. Hæc ille insignis olim Theologie Professor in Academia Lovanienſi, Caroli V. Præceptor, unusque è Belgia qui Romanas infulas consecutus sit.

Prob. 2. ex Concilio Trid. quod Sess. 21. c. 2. docet hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea staret vel mutaret, quæ... pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire judicaret. Unde sic: Si materiæ & formæ determinatio, Ecclesie permissa sit, potest ea materia ex valida nullam, aut saltem ex sufficienti sufficientem facere; prout in Ordine factum dicunt adversarii, in quo quæ primitus sufficebat manuum impositio, jam à veterum traditione seclusa non sufficit: atqui non potest Ecclesia materiam ex valida prius facere invalidam, aut ex sufficiente insufficientem. Nam ex Tridentino Ecclesia nihil potest in substantiam Sacramentorum: atque si posset materiam ex valida nullam facere, &c. jam non aliquid, sed multum posset in substantiam Sacramentorum. Quæ enim posset in partes intrinsecas Sacramenti, necessario posset in ejus substantiam: cum substantia nihil aliud sit quam partes quibus intrinsece constat Sacramentum: atqui posset Ecclesia in partes intrinsecas Sacramenti. Sicut posset, & plurimum posset in partes intrinsecas seu hominis, seu Eucharistiæ, qui

efficeret ut compositum ex iis exurgens, jam non esset homo; aut ut Eucharistia jam solitis materia & forma confici non posset; ergo,

Confirm. Ideo tunc, juxta adversarios, salva manet substantia Sacramenti, quia servatur institutio Christi; cum, inquit, id solum instituerit Christus, ut Ecclesia signum aliquod assumeret, ad exprimendos Sacramenti effectus idoneum: atqui responsio hæc omni ex parte nutat: 1. quidem, quia supponit id quod in questione est, id autem nullatenus probat. Quid enim litis est inter nos? hoc unum, an sic instituerit Christus Sacramenta, ut eorum materias ac formas Ecclesie determinationi relinqueret. Affirmant quidem adversarii, quia affirmatum facile est; sed non probant ex Scriptura aut Traditione, quia probatu impossibile est; 2. quæro an impositio manuum, quæ jam ab incunabulis usa est Ecclesia, divinæ sit institutionis, an humanæ. Si dicere audent, humanæ, cedo probationem. si dixerint, divinæ, sic argumentor: Tunc mutatur substantia Sacramenti, quando hoc numero signum visibile, quod instituerat Christus, desinit esse id quod antea erat; atqui, juxta adversarios, hoc numero signum, nempe manuum impositio desinit id esse quod antea erat. Ab initio enim erat signum de se valens ad consecrandos Sacerdotes; nunc autem ad id non valet de se; quandoquidem vel nihil operetur, vel non nisi mediante altero signo operetur; ergo.

Obj. 1. Potest id Ecclesia, quod fecit de facto: atqui Ecclesia de facto novam materiam materiæ à Christo institutæ substituit in Ordinatione & Matrimonio. Nam primis septem Ecclesie sæculis sufficebat in Ordinatione impositio manuum, eaque nunc sufficit apud Græcos. Pariter ante Tridentinam Synodum sufficebat ad Sacramentum Matrimonii consensus clandestinus: atqui neque nunc in Ordinatione sufficit impositio manuum, uti definiere Patres Florentini; neque sufficit ad Matrimonii valorem consensus clandestinus; prout Tridenti definitum est; ergo.

R. 1. retorqueo argumentum. Ecclesia non fecit de facto id, quod sibi probare non potuit se posse: atqui nusquam probare sibi potuit Ecclesia, se posse materiam novam in locum illius quæ à Christo instituta erat invehere. Id enim sibi vel ex Scriptura vel ex Traditione, vel saltem ex usu constanti probasset: atqui nullum ex his dici potest, aut si dicitur, gratis omnino dicitur: ergo.

R. 2. ad 1. primamque ejus probationem, neg. min. vel enim sola manuum impositio, nunc ut olim essentialis est Ordinationis materia, vel instrumentorum traditio, sed hodie est, fuit ab initio materia ejusdem Ordinationis, ut in ipso de Ordine Tractatu evincemus. Et vero si antiquata, quæ prius ubique terrarum sola in usu fuisse supponitur, matrimonium impositione, in ejus locum substituta sit, aut saltem tanquam aliquid essentialis, conjuncta instrumentorum traditio, ingens per totum Occidentem facta fuit Sacramenti in substantialibus mutatio & innovatio: atqui innovatio hæc quæ pene fungi instar, nata supponitur, nequidem probabilis est. Certe enim ex mutatione in rebus divinis, quibus tenaciter adherere solent homines, & circa quas novitatem, eam præsertim quæ nullus est utilitatis, exhorrescunt, graves semper suboriuntur turbæ, gravis animorum commotio, & subita adversus innovationem reclamatio. Porro turbasillas, animorumque dissensiones nullus Historicorum, Scriptorum nullus meminit. Qui sic, nisi quia nihil circa Ordinem innovatum est, nisi quod ab initio traditum erat.

Confirm. Quia licet Tridentini Patres clandestina Matrimonia irritando, nihil substantiale immutaverint in materia Matrimonii, ut statim declarabimus, ingens tamē fuit

Palavic.
L. 22. c. 4
89 L. 23
6. 9.

fuit ea de re rumor in Sacra Synodo, itaut Decretum prædicta Matrimonia irritans, displicuerit Patribus plusquam quinquaginta, quos inter duo fuere ejusdem Concilii Præsides; tamen si nec disisterentur nec diffiteri possent, clandestina connubia, periculi plena esse & horroris. Quanto magis igitur reclamatum esset adversus innovationem factam in Ordinatione, ex qua pendet cæterorum pene omnium Sacramentorum valor? Ecquis Episcopus Episcopum alium aut Presbyterum ausus fuisset palam aliter consecrare, quam ipse fuisset consecratus?

Ad 2. 1. incertum est an Matrimonium clandestinum veram aliquando habuerit rationem Sacramenti; quod hic expendi non decet; licet hic deceat animadverti ex resatis incerta, certum, quale in præsentī negotio requiritur, argumentum deduci non posse.

2. dist. maj. ante Tridentinum contractus clandestinus sufficiebat ad Matrimonium, quia tunc continebatur sub contractu legitimo, idque libere, non necessario, C. sufficiebat ratione sui præcise, & necessario, N. Concessa min. neg. conseq. itaque non quilibet contractus est materia Matrimonii, sed is solum qui legitimus fuerit, idest nulla positiva autoritate irritatus: atqui nunc ut ante, contractus legitimus est materia Matrimonii; ergo nunc eadem est quæ semper fuit materia Matrimonii. Fecit quidem Ecclesia, ut quod antea erat contractus legitimus, jam non sit legitimus, ac proinde ut jam in materiam assumi non possit; sed non ideo magis mutavit materiam Matrimonii, quam qui ex vino facit acetum, materiam mutat Eucharistiæ. Si quid ergo probare velint adversarii, necessum est ut probent, vel contractum legitimum non esse hodie materiam Matrimonii; vel voluisse Christum, ut contractus qui suo tempore legitimi erant, semper non obstantibus quibuscumque Principum vel Ecclesiæ Decretis, validi forent: porro neutrum probabunt. Non 1. quia quotidianæ experientiae repugnat. Non 2. quia Christus Ecclesiæ & Principibus, omnimodam leges, quas communi bono proficuas judicarent, condendi potestatem reliquit, ut dictum est in Tractatu de Legibus.

Inst. Qui facit ut materia quæ valebat ad Sacramentum, jam non valeat, mutat materiam Sacramenti: atqui ex modo concessis, facit Ecclesia, ut materia quæ valebat, &c.

R. 1. neg. maj. ad sensum objectionis: alioqui qui ex vino acetum facit, materiam Sacramenti mutaret: is enim facit ut materia quæ ante valebat, jam valere non possit.

R. 2. dist. maj. qui facit, ut materia quæ valebat, jam non valeat, qui, inquam, hoc facit materiam eandem retinendo, C. qui facit materiam hanc destruendo, N. Sic distincta min. neg. conseq. Itaque qui facit ut materia, quæ in priori suo esse perseverat, jam minime idonea sit Sacramenti materia, mutat ejusdem Sacramenti materiam. Sic qui faceret ut aqua, Baptismi, vinum, Eucharistiæ, consensus legitimus, Matrimonii materia non essent, is, in nostro cæterorumque Theologorum sensu, Baptismi, Eucharistiæ, & Matrimonii materiam mutare diceretur: verum non ita est de eo qui solum materiam aufert & destruit; cum nullibi voti materiam mutare dicatur, qui aufert ab alio calicem, quem is certa die dandum voverat. Porro Ecclesia facit quidem ut consensus clandestinus desinat valere; quia cum contractus sit aliquid morale, à positivis legibus dependens, efficere potest Ecclesia, ut, qui ante erat, jam non sit contractus legitimus: sed nec facit, nec facere potest, ut contractus qui manet legitimus, non sufficiat ad valorem Matrimonii; quia neque hoc ipsa unquam intendit, nec id intendendi potestatem recepit à Christo.

Obj. 2. Ille non determinavit formas Sacramentorum, qui ne præcepit quidem ut Sacramenta sub aliquibus formis administrarentur: atqui Christus non

præcepit. ... Neque enim cum Eucharistiam instituit Salvator, dixit: *Dicite, Hoc est Corpus meum*, sed id solum, *Hoc facite in meam commemorationem*. Pariter, cum Baptismum instituit, non jussit hæc adhiberi verba, *Ego te baptizo*, &c. Sicut ergo cum dixit Marci ult. *In nomine meo demonia ejicient*, non præcepit ut Exorcistæ hac uterentur formula, *Ego te ejicio in nomine Christi*, sic à pari in Sacramentis.

Confirm. Quia si Christus certa instituisset verba, à quibus non liceret recedere, vix posset conferri Sacramentum vel ab iis, qui male verba reddunt, ut imperiti; vel ab iis qui linguæ sunt impeditæ, ut balbi.

R. ad 1. neg. min. cujus contrarium patet tum ex continua Ecclesiæ praxi, tum ex unanimi consensu Patrum, quorum aliquod citavimus in prima Conclusionē.

Pro responsione ad 2. sit.

PUNCTUM TERTIUM.

An & quæ mutatio in materia vel forma Sacramentum irritet.

Videndum hic 1. an & quando materia vel forma eo usque immutetur, ut Sacramentum hinc invalidum fiat; 2. an & quousque peccet, qui utramque, vel alterutram immutat. Quod ut explicetur,

Not. materiam & formam dupliciter mutari posse, substantialiter scilicet & accidentaliter. Tunc materia mutatur substantialiter, quando ex communi hominum judicio non censetur eadem esse, quam instituit Christus, seu quoad speciem, seu quoad usum. Tunc vero mutatur accidentaliter, cum etsi in nonnullis ab ea discrepet, qua communiter utitur Ecclesia, ejusdem tamen manet cum illa nominis & rationis. Mutationem accidentalem repeto à discrepantia cum Ecclesiæ usu, quia, ut bene Lugo disp. 2. n. 105. vix afferri potest exemplum mutationis accidentalis in materia vel forma relative ad institutionem Christi.

Pari ratione mutatur forma substantialiter, cum non idem remanet verborum sensus; accidentaliter vero cum idem manet verborum sensus, quem iis inesse voluit Christus. His obiter præmissis, sit.

CONCLUSIO. I. Mutatio substantialis seu materiæ, seu formæ Sacramentum tollit & irritat, secus de mere accidentali.

Prob. 1. pars: quod tollit partem intrinsecam Sacramenti, tollit & Sacramentum; atqui mutatio substantialis, seu materiæ seu formæ, tollit partem intrinsecam Sacramenti; sicut ergo hominem tollit, qui corpus tollit vel animam, sic à pari.

Prob. 2. pars: quod integrum relinquit Sacramentum, illud nec aufert, nec irritat; atqui mutatio, eo ipso quo mere est accidentalis, Sacramentum relinquit integrum; ergo.

Hic tamen cavendum accidentalem videri posse, quæ mutatio sit substantialis relative ad intentum & institutionem Christi. Sic licet idem esse videatur Baptisma collatum in nomine Trinitatis, cum eo quod confertur in nomine Patris, & Filii, &c. haud tamen valet Baptisma simpliciter collatum in nomine Trinitatis; quia expresse voluit Christus ut in hujus Sacramenti consecratione explicita fieret trium personarum appellatio.

Ex dictis colliges 1. cum qui glacie uteretur ad Baptismum, aut massa non cocta vel vino in uvis delitescente ad Eucharistiam, nihil effecturum esse; quia etsi nec glacies ab aqua, nec vinum quod in uvis later, ab eo quod expressum est, penes speciem physicam differre supponatur, differt tamen specie morali: hæc autem in Sacramentis, utpote quæ sint entia moralia, potissimum considerari debet. Et vero nec glacies ad ablutionem, quæ in Baptismo necessaria est, nec uva ad potum, qui in Eucharistia requiritur,

nec demum massa cruda ad nutritionem quam postulat Cœna Domini, inservire potest. Contra vero baptizet quis in aqua calida vel frigida, maris vel fontis, communi vel benedicta; consecret in pane azymo vel fermentato, albo vel secus, valide abluet vel consecrabit, etsi aliunde ob prætermisum Ecclesiæ suæ ritum peccare queat. Ratio est, quia mutationes id genus nec physice nec moraliter materiam immutant.

Colliges 2. non stare Sacramentum, si materia ejus eo usque alteretur, ut moraliter desinat esse id quod prius. Sic qui consecrando vino tantum immiscet aquæ, ut jam usuale vinum reputari non possit, subvertit materiam consecrationis, quæ vero vino perfici debet. Sic qui alieni liquoris tantum infundit in aquam lustralem Baptismi, ut ambigi possit an subsistat aquæ natura, dubium Sacramentum facit. Sed de his suo loco.

Cæterum longe facilius obrepit mutatio in formam, idque sex præcipue modis contingit, quos invita quispian Minerva his expressit versibus:

Nil forma demas, nil addas, nil variabis:

Transmutare cave, corrumpere verba, morari.

Primo itaque mutatur forma verbi alicujus subtractione; eaque subtractio Sacramentum perimit, vel non, prout sensum perimit vel conservat. Unde si quis in Baptismo demat voculam, *Baptizo*, vel *te*, aut æquivalentem, non stabit Baptismus: sicut nec Pœnitentia, si dicat solum, *absolve*; quia Baptismus & absolutio ordinantur ad subjectum certum, cui materia vel forma applicari debet. Si vero in Baptismo dematur solum vox, *ego*, vel in consecratione particula, *enim*, nihil huic vel illi Sacramento decedet; quia formæ sensus subsistet integer.

Addit post Halensem & Scotum Sairus Lib. 1. c. 4. art. 4. quod si subtrahatur aliqua syllaba, vel littera per synepam, non destruitur propter hoc forma, dummodo remaneat sensus ex accommodatione, & id aliqua intentione perversa non fiat. Unde si quis vel ex impedimento linguæ, vel ex quadam celeritate dicat, *Baptizo*, pro *Baptizo*; vel, *Hoc est Corpus*, pro, *Hoc est*, vel in nomine *Pati*, aut *Patri*, pro *Patris*, censent nihil inde perire Sacramento; quia verba sic quædantenus imminuta bona fide, ex usu communi idem significant quod integra prolata. Verum hæc propriis in locis melius expenduntur. Certe si, *Hoc est Corpus*, idem sit balbo, quod cæteris, *Hoc est Corpus*, non idem est homini expeditæ linguæ: unde dubitat Henno, an qui dicit *coppus*, ex intentione balbum simulandi, sed cum intentione consecrandi, vere consecret.

Secundo mutatur forma additione extranei verbi unius vel multiplicis: & tunc, ut in cæteris, valet aut deficit Sacramentum, prout additio debitum sensum servat aut corrumpit. Unde nihil conficeret, qui diceret vel cum Eunomianis, *Baptizote in nomine Dei in creati, & Filii creati*, &c. vel cum Marcionitis, *In nomine ignoti Patris universorum, in veritate matre omnium, in eo qui in Iesum descendit, in unione ac redemptione & communionem virtutum*; quia his non exprimitur, ut debet, triam personarum consubstantialitas. Pari jure nulla foret hæc Ariani forma, *In nomine Patris majoris, & Filii minoris, & Spiritus sancti*; quia sic tollitur & personarum æqualitas, & fides Ecclesiæ in qua dantur Sacramenta. Idem erit, si dixerit quis, *In nomine Patris, & B. Mariæ, & Filii*, &c. quia sic conferri videtur Baptismus in nomine creaturæ, perinde ac in nomine Trinitatis.

De Baptismate sub hac collato formula, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & B. Virginis*, statuit S. Thomas illud & validum & invalidum fieri pro intentione conferentis: invalidum quidem si sic intelligatur in nomine B. Virginis conferri sicut in nomine Trinitatis, quo Baptismus consecratur; quia talis sensus esset contrarius veræ fidei: validum ve-

ro, si sic intelligatur, non quasi nomen B. Virginis aliquid operetur in Baptismo, sed ut ejus intercessio pro sit baptizato ad conservandam gratiam baptismalem. Concinunt Durandus, S. Antoninus, Silvius hic, & Henricus à S. Ignatio Lib. 2. num. 91. Reclamat tamen, nec solus, Tournely: quia, inquit, cum significatio verborum non pendeat à privata loquentis intentione, sed ab usu publico; & ex usu publico baptizare in nomine B. Virginis, significet Baptismus auctoritate & virtute B. Virginis collatum, sequitur Baptismus hunc ob corruptam exterius formam nullum esse. Hæc tamen ratio non videtur omni exceptione major, tum quia verba hæc in nomine B. V. utpote extra usum publicum, nullam ex usu publico significationem habere possunt, tum quia publico usu receptum est, ut invocatio creaturæ creatoris invocationi addita, sensu plane dispari accipiat, ut cum dicit Apostolus, *Testor coram Deo, & electis Angelis ejus*: aut cum fideles confitemur Deo, & B. Mariæ semper virginis; quapropter opinio S. Thomæ, quæ jam ab Authore non minimum habet commendationis, prædictæ probabilis videtur: si cui tamen videretur hæc periculosa, aut dubia, repetat is talem Baptismus sub conditione. Profecto, ait Sairus, peccaret graviter, qui hoc baptizaret modo, nisi forte vel ignorantia, vel bona fides excusaret.

Quia contrariorum contrarias esse rationes oportet, non perimitur forma additione accidentali; unde valide quis baptizaverit in nomine Patris omnipotentis, Filii ejus unigeniti, & Spiritus paracleti, Item si post ultimam formæ verba hæc addat, & B. Virgo te adjuvet. Idem est si quis his consecret verbis, *Hoc est Corpus meum, sanctum*, vel pro humanò genere crucifixum: secus, si hac utatur formula, *Hoc est Corpus meum æereum*: quia vox *æereum*, alienat vocem *corpus*, à propria significatione, quam intendit Christus, & intelligit Ecclesia: quamquam & tunc quoque Sacramentum confici censent eruditi quidam, si utens voce *æereum*, vellent dumtaxat speculativum quem tenet de Christi corpore errorem exprimere, sic tamen ut prædictæ intenderet sensum Christi, si alius foret à suo: quia tunc propositio juxta loquentis intentionem est virtualiter duplex. Idem enim est ac si dicatur, *Hoc est Corpus meum quod est æereum*; hæc autem secunda propositio non nocet efficaciz prioris, quæ statim ut prolata est, per se operatur. Quod si ly *æereum* adjungatur formæ tanquam determinativum ejus, & pars ipsius essentialis, ita ut ex primaria loquentis intentione, præcedentia verba per subsequencia restringantur; tunc quia propositio non ante habebit significationem, quam ex toto prolata fuerit, & quia ex toto prolata subvertet formam, jam nihil poterit confici. Vide Lugo disp. 2. n. 125.

Hac occasione quæres an qui aliquid quomodocumque mutat in forma Sacramentorum, ex intentione vel errorem vel novum ritum introducendi, conficiat Sacramentum.

Supponit hæc quæstio, 1. nullo interiori errore, qui cumque ille sit, violari veritatem Sacramenti, quod ritu legitimo celebratur: & id quidem expresse docet Augustinus Lib. 4. de Baptismo cap. 15. ubi sic: *Item satis ostendimus, ad Baptismum qui verbis Evangelicis consecratur, non pertinere cuiusquam vel dantis, vel accipientis errorem, sive de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu sancto aliter sentiat, quam cœlestis doctrina insinuat.*

Supponit 2. adhuc stare Sacramentum, quoties forma vel manet eadem, vel accidentaliter solum mutatur, etiam si Minister ea utatur, vel ut malum ritum inducat, vel cum publica erroris demonstratione; modo tamen id facere velit quod instituit Christus. Unde valide baptizant Græci hac forma, *Baptizatur servus Christi*, licet aliquando palam indicare velint, invalidam esse formam Latinorum. Idem est si quis utatur

pane

Hen. p. 65

Epiphan. bar. 75. Iren. p. 95

2. p. q. 60. art. 8.

pane fermentato, ut panem azymum excludat tanquam insufficientem; aut verbis Eucharisticis hæc addat tanquam essentialia, *quod pro vobis tradetur*. Et vero valide baptizabant Ariani sub communi forma, etsi per eam exprimere vellent Filium interiore esse Patri. Ratio ulterior est, quod forma operetur, quandiu servat significationem sibi à Christo impositam: porro forma quæ manet eadem substantialiter, servat significationem sibi impositam à Christo, non obstante etiam publico seu Ariani, seu Græci errore, quandiu is facere vult quod instituit Christus; ergo.

Quod si omittat quis scienter accidentale aliquid, quod essentialia credit, nihil operabitur, non defectu formæ, sed defectu intentionis faciendi Sacramentum; quia Sacramentum ponere non intendit, qui non vult essentialia Sacramenti ponere. Jam ad propositum.

R. non perfici Sacramentum à Ministro, qui errorem vel alienum ritum inducere vult, cum ex hac prava intentione sensus formæ ex ambiguo determinatur ad sensum sensui Ecclesiæ contrarium. Hinc consultus Zacharias Papa de Sacerdote, qui *Latini eloqui plane nescius, infringens linguam, dicebat: Baptizo te, in nomine Patria, & Filia, & Spiritu sancta*, in hæc respondit verba, dist. 4. *De Consecr. cap. 36. Si ille qui baptizavit, non errorem introducens aut heresim, sed pro sola ignorantia Romana locutionis, sic dixerit, non possumus consentire ut denuo baptizentur*. Hinc & S. Thomas ubi supra, negat valere Baptismum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & B. Virginis collatum à Ministro, qui quaternitatem in divinis exprimere velit; secus si B. Virginem solum baptizato adjutricem esse cupiat. Qui sic vero? quia non subsistit Sacramentum, cum destruitur sensus formæ: atqui cum verbis de se ambiguis annectitur intentio erroris insinuandi, destruitur sensus formæ. In primo enim exemplo determinatur forma ad significandum esse in divinis personam aliquam feminei sexus; in secundo autem exhibetur in iisdem divinis quaternitas; ergo.

Contra vero cum ex sola linguæ imperitia, elisione linguæ, aut devorione inordinata, forma non nihil adulteratur, semper manet idem sensus ex omnibus circumstantiis & iudicio prudentum, qui norunt aliter pronuntiare rudem plebeculam, aliter viros peritos dicendi. Unde nemini suspecta videbitur hæc Leodiensis Carbonariæ formula: *Enfant et bapise à nos des Pere, & des Fils, & des Saints Esprit*, licet gallica vox *des*, pluralem numerum significet; quia ex circumstantiis, & patrio barbare loquendi modo, satis apparet iis verbis id apud mulieres illas exprimi, quod à peritioribus aliter & melius exprimitur. Eadem vero formula in ore viri nobilis, & rectius dicere assueti, non vacaret à suspicionem, majori vel minori pro circumstantiis.

Quæres quid juris, si Minister erret circa termini sacramentalis significationem; puta si falso existimet voculam *hic* in consecratione calicis, esse adverbium locale.

Negant aliqui valere tunc consecrationem; quia Minister aliud significare vult, quam quod significari voluit Christus, adeoque caret intentione debita. Aliter sentit Lugo disp. 2. num. 121. quia Minister, qui supponitur veram habere intentionem faciendi id quod instituit Christus, vult significare id quod Christus significari voluit, etiam si illud aut non concipiat, aut male concipiat. Certe infidelis à Christiano rogatus, ut Baptismi formam supra infantem pronuntiet, eundem valide baptizabit, etsi formæ sensum non capiat, aut aliquid ab ejus sensu diversum imageretur, modo generaliter intendat facere, quod facit societas Christiana.

Tertio potest mutari forma per variationem vocum, seu voces solæ variantur, seu cum vocibus varietur significatio ipsa.

Voces variantur solæ, vel cum pro uno idiomate as-

sumitur aliud; vel cum pro termino usurpari solito, usurpatur alter synonymus; vel cum pro modo indicativo, imperativus, aut pro deprecativo absolutus adhibetur. Nulla est ex his variationibus, quæ valori Sacramentorum officiat. Non prima quæ consistit in mutatione idiomatis; imo nec est hæc variatio proprie dicta, cum Christus non præceperit ut Sacramenta hoc vel illo idiomate conficerentur, nisi eo forte sensu quod idioma ab Ecclesia determinandum, assumi voluerit ad melius. Unde seu latine, seu vernacule proferas formam Baptismi, stat Sacramentum: imo si quis latine nesciat, vel male loquatur, satius erit juxta S. Antoninum, ut patrio idiomate baptizet, nisi solemniter baptizet.

Non secunda, quia ubi succedunt sibi synonymæ voces, manet eadem significatio: unde si pro, *Baptizo*, dixeris, *Lavo*, *abluo*, *tingo*, Sacramentum efficies. Dubitat quidem Alensis de verbo *Tingo*; sed male: est enim *Baptismus, unctio in aqua, verbo vita sanctificata*, ait Augustinus Tract. 80. in Joan. Pariter si quis pro *absolvo te*, dicat, *Remitto tibi peccata tua*, vel pro *Hoc est*, &c. *Istud est Corpus meum*, Sacramentum perficietur. Idem est, juxta S. Antoninum, & plures alios, quos sequitur Sairus, si quis loco *Baptizo*, vel *absolvo te*, dicat, *Baptizo*, vel *absolvo vos*, vel *Majestatem vestram*: aut si Pontifex vel Episcopus, prout solent in dignitate constituti, dicat, *Absolvimus te*, &c. quia licet voces *absolvimus*, & *vos*, exprimere videantur actionem, quæ vel à pluribus dimanet, vel terminatur ad plures, constat tamen eas ex usus accommodatione, unam tantum significare personam, cum vel à nobilibus prodit, vel ad nobiles dirigitur. Improbatur quidem Angelicus Doctor formulam, *Nos baptizamus*; verum id retractasse videtur in Summa 3. p. q. 60. art. 7. ubi docet quod licet oratio corrupta nihil significet ex virtute impositionis, ut cum dicitur, *In nomine Patris, & Filii, &c.* significat tamen ex accommodatione usus; quæ ratio à simili concludit.

Non tertia: si enim pro forma indicativa, *Baptizo*, utaris imperativa hac *Baptizetur servus Christi*: item si cum Latinis absoluta verba usurpes in forma Pœnitentiæ, vel deprecativa cum Græcis, nihil periclitabitur integritas Sacramenti: quia utrobique idem est quoad substantiam verborum sensus.

Longe aliter cedit res, si variatio fiat quoad voces & significationem simul: unde S. Thomas ibid. art. 8. *Mutatio qua tollit sensum, tollit rationem Sacramenti*. Hinc si quis in consecratione Eucharistiæ dicat, *Hoc est cor*, vel *caput meum*; in Pœnitentia, *Abluo te à peccatis*; in Baptismate, *Mundo te ab originali peccato*, nihil conficietur; quia mutabitur principalis formarum significatio. Cor enim vel caput non idem significat ac corpus. Abluo à peccatis, non exprimit modum absolutionis, seu sententiam judicalem, quæ à Ministro prouferri debet. Mundo ab originali nōxa, non exhibet modum ablutionis; mundari enim quis potest, nec mundari per ablutionem. Adde quod baptismalis lotio non originale dumtaxat peccatum dimittat, sed & alia quæcumque, ut patet in adultis.

Cæterum & hic caveri debet voces quæ synonymæ videntur, plerumque alias ab aliis discrepare essentialiter: unde nec valet Baptisma datum in nomine Trinitatis nec valet juxta S. Thomam 3. p. q. 66. art. 5. Bonaventuram in 4. dist. 3. q. 2. Antonin. 3. p. tit. 14. cap. 13. §. 3. si detur in nomine Genitoris, Geniti, & ab utroque procedentis; quidquid vel dubitet Paludanus, vel reclamant alii quidam. Ratio est, quia licet genitor, genitus, & ab utroque procedens, dent intelligere personas divinas, tamen non significant eas principaliter, scilicet ut per se subsistentes sed solum actus notionales earum; & præterea persona non constituuntur per actus notionales, qui significantur nomine Genitoris & Genitis sed per relationem Patris

Sair. p. 60

L. 1. c. 4. art. 2. n. 6

Patris, & Filii, &c. Ita Sair ibid. Silvius hic, & nos rursus ubi de Baptismo.

Quarto mutatur forma transpositione verborum, quæ cum sensum aufert, Sacramentum tollit, alias non. Unde valet Baptismus sub hac data forma, *In nomine Patris, &c. baptizo te.* Valet &, juxta S. Bonaventuram sub ista; *Baptizote in nomine Filii, & Patris, &c.* nisi, ait S. Doctor, Minister in forma exprimere intendat errorem suum, puta quo credat Filium esse principium Patris, qua etiam de causa Baptisma collatum à Sacerdote, qui ut processionem Spiritus sancti à Filio negaret, his uteretur verbis: *Baptizote in nomine Patris, & Spiritus sancti & Filii* à multis rejicitur. *Confer qua dixi p. 154.*

Valeret hæc Eucharistiæ consecratio, *Hoc est meum Corpus, Hic est Sanguinis mei calix*, non ista, *Meum est hoc Corpus, Meus est hic Sanguis*; quia prima dicendi ratio sensum servat, secunda nequaquam; qui enim dicit, *Meus est hoc Corpus*, indicat tantum corpus Christi esse corpus Christi, seu ad Christum pertinere; qui vero dicit, *Hoc est Corpus meum*, indicat id quod nondum est corpus Christi, fieri corpus Christi, unde vox *hoc*, confuse indicat aliquid quod ex pane efficitur corpus.

Ob parem debiti sensus subversionem non valeret hæc in Baptismo formula, *Ego Patris baptizo te in nomine Filii*; tum quia *Ego Patris*, idem esse videtur, ac *Ego* qui sum Patris; tum quia illud *in nomine*, ita ad solum Filium & Spiritum sanctum refertur, ut non videatur referri ad Patrem, quasi Baptismus in Patris nomine non conferretur, quod hæreticum est.

Quinto mutatur forma per corruptionem terminorum ex quibus ea fieri debet. Si tanta sit corruptio ut verborum sensum destruat, cadet Sacramentum; ut si quis dicat, *Baptizo te in nomine Matris, &c.* Si autem corruptio, etsi gravis relative ad primævam virtutem impositionis, seu ad vim quam termini primitus habent, non noceat significationi, quam iidem habent ex accommodatione usus, non desinet Sacramentum perfici, ut patet de Baptismo, in nomine Patriæ, & Filia, &c. collato, de quo superius.

Tria hic notanda, 1. corruptionem dictionis multo plus nocere si fiat in principio, quam in fine: nam in principio facta mutat significationem, ut si dicatur, *Matris* pro *Patris*: in fine vero, non nocet sensui, sed elegantia, seu scito declinandi vel conjugandi modo, ut si loco *Patris*, dicatur *Patri*. Potest tamen tanta esse corruptio in fine, tam modica in principio, ut prima sensum perimat, secunda minime. Ut si quis pro *absolvo*, dicat *azolvo*.

2. longe magis suspectam esse debere corruptionem quæ fiat de industria, quam quæ ex incircia, lapsu vel impedimento linguæ: profecto enim qui voluntarie verba insigniter corrumpit, satis indicat se non habere intentionem faciendi quod facit Ecclesia, nisi contrarium aliunde constet, quod difficile est.

3. etsi maxima in cujuscunque Sacramenti consecratione adhiberi debeat diligentia, majori tamen opus esse ubi de iis agitur, quæ repeti & iterari non possunt. Ubi cumque vero dubium erit, rationabile scilicet, an Sacramentum rite consecutum sit, iterandum erit sub conditione. Addit ex Soto Sairus L. 1. c. 4. a. 5. num. 6. minus in Eucharistia & Pœnitentia requiri dubium, ut hæc iterari queant; de quo judicent alii.

Sexto mutari potest formæ sensus per interruptionem, qua tollatur moralis continuitas actus, & intercipiatur intentio Ministri. Unde si quis post prolata hæc verba, *Ego te baptizo in nomine Patris*, ad alia se convertat tandiu ut posteriora verba cum prioribus moraliter connecti non censeantur, Sacramentum efficiet tanto incertius, quanto fuerit prolixior mora. Secus, si tussiat, sternutet, silentium imperet, aut dicat, Frigidior est hæc aqua, Idem est si quis prolatis iis voci-

bus, *Hoc est*, sternutet, vel paulisper mente divagetur, statimque prosequatur, *Corpus meum*. Secus si tussiat per semiquadrantem; quia tanta interruptio partes moraliter sejungere videretur. Atque id, ait Henno, perpendere debent, qui tam morose simul & tædioso consecrationis verba proferunt, ut prima cum subsequenter nullam habere videantur connexionem. Si enim hic à pluribus peccatur præcipatione nimia, non raro peccatur & intoleranda tarditate.

Ex dictis colliges solutionem quæstionis apud veteres Theologos agitata, an scilicet qui certis verbis certam proprio nutu imponeret significationem, quæ iisdem nec ex impositione, nec ex usu competeret, valide conficeret Sacramentum. Pars enim negans de cæteris præter Matrimonium Sacramentis tenenda est; quia Christus non quoscunque sonos, sed usuales Sacramentorum formam esse voluit; & aliunde pessime consultum esset seu dignitari, seu certitudini Sacramentorum, si quis arbitrium sibi pro iis conficiendis Dictionarium confingere posset. Aliud est de Matrimonio, quod si solo partium consensu perficitur, quibuslibet characteribus, de quibus inter partes convenerit, perfici poterit, modo ii & Parocho & testibus fuerint referati.

CONCLUSIO. II. Qui materiam aut formam Sacramenti cujuslibet substantialiter immutat, lethaliter delinquit; qui vero accidentaliter, peccat aliquando mortaliter, aliquando non.

Prob. 1. pars: mortifere delinquit, qui gravem Sacramento injuriam, & grave suscipienti damnum infert: atqui utrumque facit, qui substantialiter formam aut materiam immutat. Est enim utraque necessaria necessitate Sacramenti; ergo. Hinc illud S. Basilii Lib. de Spiritu sancto, c. 12. *Quidquam addere aut detrachere Sacramentis, plane est ab æterna vita excidere, &c.*

Idem iisdem de causis dicendum, si quis citra necessitatem conficiat Sacramentum in materia aut forma dubia, vel solum probabili. Is siquidem & religionem violat ob illatam rei sacræ injuriam; & charitatem proximo debitam; & ipsam justitiam, si vel ex Officio Sacramenta administrare teneatur, vel in eorum administrationem dolose se ingerat.

Cæterum utraque hæc responsio procedit de iis, qui ex industria, aut negligentia gravi, præfata substantialia invertunt. Si enim res fiat ex negligentia levi, puta ex repentino casu, vel non erit peccatum, vel leve erit. Etsi autem facile excusatur laicus, qui in necessitate baptizans, formam, cujus oblitus est, pervertit; raro tamen eadem de causa excusantur obstetrices, quæ cum similes in casus sæpe incidant, tenentur ex officio formam Baptismi callere, ut cum aliis docet S. Antoninus.

Prob. 2. pars, quia fieri potest ut mutatio accidentalis, attenta consuetudine, Ecclesiæ præcepto, Sacramenti dignitate, circumstantiarum natura, &c. gravem quandoque, quandoque levem deordinationem importet.

Etsi autem docet Sairus ibid. art. 8. raro hic mortaliter peccari, quia quæ Sacramento fit injuria, levis est & in re levi; vix tamen à gravi excusari putem Ministrum, qui hisce mutationibus assuefieret; tum quia quævis species habitus indicaret contemptum; tum quia inde facile crearetur scandalum adstantibus; tum quia hæc forma in individuo, etsi non est de necessitate Sacramenti, est de necessitate præcepti Ecclesiastici; & istud quidem hand levibus de causis impositum est, nimirum ad servandam uniformitatem in exteriori cultu, ad coercendam nimiam novos ritus inducendi pruriginem, ad consulendum Sacramentorum integritati, quæ substantialiter violaretur, dum etiam leviter violari æstimaretur. Merito igitur Tridentina Synodus Sessione 7. Can. 13. quascunque hujus generis innova-

innovationes his coercuit verbis: *Si quis dixerit receptos & approbatos Ecclesia Catholica ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato prohibito omitti, aut in novos alios per quoscunque Ecclesiarum Pastores mutari posse, anathema sit.*

Si quædam mutationis accidentalis, quæ à gravi peccato non vacet, exempla postules, hæc dabit Saurus ibid. Peccat lethaliter 1. Græcus in azymo, Latinus in fermentato pane consecrans; 2. qui parum aquæ non immiscet consecrando vino; 3. qui vel gallice pronuntiat consecrationis formam, vel hæc omittit verba, *novi & æterni Testamenti*. Leviter vero, seclusis scandalo & contemptu peccaret, qui voculam *enim* à consecratione, *Ego* à forma Baptismi, *in nomine Patris*, ab absolutione tolleretur; aut pro baptizo, adhiberet verbum *abluo*.

PUNCTUM QUARTUM.

An forma Sacramentorum sit consecratoria.

Verba quæ in conficiendis Sacramentis adhibentur, possunt esse vel promissoria vel concionatoria seu instructiva vel demum consecratoria. Verba promissoria ea sunt quæ vel divinas quas Deus fecit promissiones in animum revocant, vel easdem expresse continent: qualia possunt hæc esse: *Qui manducat meam carnem, vivet in æternum*. Verba concionalia sunt ea quæ alta & intelligibili voce prolata excitant fidem susipientis & audientium, aut saltem excitare possunt. Verba demum consecratoria, quæ etiam dicuntur verba benedictionis, sunt ea per quæ materia Sacramenti benedicitur, consecratur, sicque ab usu profano & vulgari ad sacrum & religiosum traducitur; sicque idonea ad producendum effectum, quem Christus ab ipsa produci voluit.

Jam quæritur, non utrum Sacramentorum verba dici possint concionatoria, promissoria, vel consecratoria: esset enim hæc de re minus quam de vocabulo controversia, quæ, si sua Sacramentis conservetur operatio & efficacia, levis est momenti: sed utrum deficiente verbo promissorio vel concionali deficiat aliquid, unde Sacramentum vel invalide, vel saltem illegitime administratur.

Concionem non ad Sacramenti substantiam, sed ad legitimam ejus celebrationem requiri docent nunc communiter Pseudoreformati & Protestantes: sic Amesius Tom. 3. Bellarmini enervati, c. 2. pag. mihi 15. *Concio, inquit, non requiritur nisi ad bene esse Sacramenti: sed tamen verbum aliquod concionale, idest instructionis, de natura Sacramenti, requiritur ad essentiam ejus rite celebrandam*. Sic & Danæus in cap. 19. Lib. 1. Bellarmini de Sacram. Controversia 3. *Explicatio promissionis Dei, inquit, ad Sacramenti legitimam administrationem requiritur, uti ad illius participationem vera fides: neutra tamen ut pars essentialis Sacramenti.*

Verum non immerito animadvertunt Catholici Doctores, hanc Novatorum loquelam fuci plenam esse, nisi plena sit contradictionis. Scilicet enim apud eos ratum est, hominem sola fide justificari, non quidem intrinsece, sed quatenus percipit & adaptat sibi justitiam Christi, qua sua peccata teguntur, nec jam imputantur: sed qui non nisi per fidem justificatur, necessario indiget concione & doctrina qua fides illa excitetur; ergo sublata hac concione nihil supererit quod vere consecratorium & sacramentale dici possit; ac proinde concio non solum requireretur ad bene esse Sacramenti, sed & ad substantiam ipsius. Hinc Calvinus in cap. 5. Epistolæ ad Ephes. de hac diffrens concione, quam ibi vocat explicationem mysterii, ait: *Sola hæc facit ut mortuum elementum incipiat esse Sacramentum*. Sit jam.

CONCLUSIO. Nulla in verbis Sacramentorum requiritur concio; proindeque verba Sacramentorum vere sunt consecratoria.

Prob. 1. si qua in verbis sacramentalibus requiratur concio, vel ad essentiam Sacramenti, vel ut Sacramentum rite & debite administraretur? atqui neutrum dici potest. Non 1. si enim ad essentiam & validitatem Sacramenti necessaria foret concio, invalida essent Ecclesiæ Romanæ Sacramenta, ut pote quæ ibi sine concione prævia administrantur: atqui tamen invalida non sunt; tum quia valere Pontificiorum Baptisma diserte tradit Calvinus Lib. 4. Instit. c. 15 §. 16. tum quia id ipsum propria sua agendi ratione docuit, cum in Ecclesia Romana baptizatus, nunquam novotungi Baptismate curaverit, tum quia idem passim astuunt doctissimi quique Novatorum, ut ex citatis Danæi & Amesii testimoniis constat. Non 2. rite enim & debite confertur Baptismus à solo Ministro infanti vel amenti soli: atqui tamen nulla hic habetur aut haberi potest concio; cum hanc nec ad se ipsum Minister, nec ad infantem aut fatuum, utpote ejus incapaces, habere possit. Quod enim Lutherani finxere, infantes tunc temporis concionem percipere, merum est oppressi Novatoris delirium, quod à deliro solo confutari possit.

Prob. 2. si ad legitimam Sacramentorum collationem prævia concione opus esset, hujus dubio procul meminissent Scriptura, Patres vel Concilia: atqui in hisce monumentis nullum extat concionis vestigium: imo Apostolus concionandi & baptizandi officia, veluti distincta duo exhibet, cum ait I. Cor. 1. 17. *Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare*; ergo.

Probat 3. doctiss. Tournely, quia semper admissum est Baptisma collatum ab hæreticis, qui integram ejus formam servabant, ut patet ex his Augustini verbis Lib. 3. de Bapt. c. 16. *Si Evangelicis verbis in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti, Marcion Baptismum consecrabat, integrum erat Sacramentum, quamvis ejus fides sub eisdem verbis aliud opinantis quam catholica veritas docet, non esset integra*: atqui tamen vel Marcion, aliique hæretici non concionabantur, vel plenam erroris concionem habebant; ergo aut dicendum est concionem præviam non requiri ad essentiam Sacramenti, aut agnoscendum concionem impietatis plenam, fuisse essentialem partem Sacramenti, quod christianæ aures ferre non possunt.

Hæc probatio ut valeat, supponendum, quod verum est, exigere Pseudoreformatum systema, ut, velint, nolint, verba Sacramentorum in concione fidei excitativa reponant: alioqui enim facile responderent valuisse quidem hæreticorum Baptisma, sed haud rite fuisse administratum.

Prob. 4. Verbum consecratorium est illud quod applicatum materiæ eandem ita facit è communi sacram., ut statim per se effectum suum parere nata sit: atqui tale est verbum sacramentale. Prob. min. ex primævis Ecclesiæ Doctoribus. S. Irenæus Lib. 5. c. 2. *Quando, inquit, mistus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis & sanguinis Christi*. S. Ambrosius Lib. 4. de Sacram. c. 4. *Ubi accessit consecratio, de pane fit caro Christi*. S. Augustinus Lib. 6. de Bapt. cap. 25. *Deus adest Evangelicis verbis suis sine quibus Baptismus consecrari non potest; & ipse sanctificat Sacramentum suum, ut homini. . . . valeat ad salutem sive nunc, sive in posterum si Minister & recipiens sint actu male dispositi, secundum id S. Doctoris ibid. Lib. 3. cap. 10. Baptismus Christi verbis Evangelicis consecratus, & per adulteros & in adulteris sanctus est; quamvis illi sine impudici & immundi (adde, & sæpius incapaces habendæ concionis quæ fidem & pietatem exciter) quia Sacramento suo divina virtus assistit*. Unde sic: Illud verbum materiam è profana facit sacram., & ad producos suos effectus habilem, quo posito panis fit corpus & caro Christi; aqua vero ad salutem saltem suo tempore habendam valet, etiam si tunc nec Ministrum nec susipientis fides

fides excitetur, imo uterque tunc sit pessime dispositus, puta adulter & impudicus: atqui ex citatis Patribus, quibus congruunt ceteri, posito verbo panis communis fit caro Christi, &c. ergo.

Prob. 5. Idem sit de ceteris Sacramentis iudicium ac de Baptismate; hoc enim à ceteris penes naturam formæ differre probari nequit: atqui Baptismi forma vere est consecratoria, non concionalis. Nam Baptismi forma in his consistit verbis, *Ego te baptizo in nomine*, &c. atqui verba hæc non sunt concionalia, ut per se patet; aut si concionalia sint, desinant Novatores in Ecclesiam Romanam invehi, quasi quæ sine concionali verbo Sacramenta administret; ergo.

Obj. 1. Sacramenta juxta eam formam conferri debent, quam præscripsit Christus: atqui præscripsit Christus ut Sacramenta per doctrinam una cum verbis consecratoriis conferrentur. *Ita* ait Salvator, Matth. ult. *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. hinc Apostoli neminem nisi prius decenter instructum baptizarunt. Hinc & Hieronymus exponens illud Ephes. 5. *Mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ*, per *verbum vitæ* doctrinam intelligit; ergo.

Resp. ad 1. neg. min. præcepit quidem Christus ut non baptizarentur Gentiles, nisi prius Christianam legem edocti: & hoc fecit semper, semperque faciet Ecclesia Romana, longe melius quam Calviniana, quæ nisi blasphemias quibus turget, docere nequit, puta quod Deus Author sit peccati, quod justus in sanctiori quocumque opere suo peccet, &c. At non præcepit idem Christus ut in ipsa Sacramenti actione necessario præmitteretur concio doctrinalis; imò contrarium præcepit, cum voluerit baptizari infantes, qui aliquando quidem doceri poterunt, si vivant, sed actu doceri non possunt.

Nec nocet Hieronymus, quia lavacrum non sumit litteraliter pro Baptismo, sed tropologice pro purgatione qualibet ad quam disponitur homo per doctrinam. Quod autem verba hæc in sensu mystico exponat S. Doctor, monet ipse jam ab initio his verbis: *Quia per tropologiam viros, animas, uxores & corpora dixeramus*, &c. Cæterum si verbum concionale sit verbum vitæ, à fortiori verbum consecratorium erit verbum vitæ; cum concio solum excitative concurrat ad vitam, consecratio vero ad eam concurrat effective, ratione virtutis sibi à Christo inditæ.

Obj. 2. S. Ambrosius Lib. de Mysteriis, seu de initiandis, cap. 3. n. 14. sic loquitur: *Aqua sine prædicatione Dominica Crucis ad nullos usus futura salutis est: cum vero salutaris fuerit Crucis mysterio consecrata, tunc ad usum spiritualis lavacri... temperatur. Sicut ergo in illum fontem Moyses misit lignum: ita & in hunc fontem Sacerdos prædicationem Dominica Crucis mittit, & aqua fit dulcis ad gratiam.* Unde sic: Quod sine prædicatione ad nullos salutis usus inservit, sine prædicatione male administratur: atqui ex S. Ambrosio aqua baptismalis ad nullos salutis usus inservit, sine prædicatione crucis; ergo.

R. dist. min. aqua baptismalis ad nihil inservit sine Crucis prædicatione, quæ fiat opere & consecratione, C. sine prædicatione, quæ fiat verbo & concione, N. itaque Crucis prædicatione dupliciter fieri potest, nimirum verbo & opere, eoque multiplici. Crux prædicatur verbo, cum populus mysterium & efficaciam Crucis edocetur; sic eam prædicabat Gentium Apostolus, cum Christum & hunc Crucifixum ut Dei virtutem & sapientiam annuntiabat. Crux prædicatur opere & facto, cum efficitur aliquid quod vel à Cruce vim suam trahit, vel ejus dignitatem commendat: sic Crucis majestatem prædicant vel ipsi Imperatores, cum signo ejus diademata sua fastigiant; sic & virtutem Crucis prædicant Ecclesiæ Ministri, cum certostaciunt ritus, qui vel Crucis memoriam revocant, vel efficaciam suam trahunt à Cruce. Jam vero Ambrosium non loqui nisi de po-

stremo hoc prædicationis genere hinc liquet, quod juxta eam prædicationis Crucis, quæ fit in Baptismo, mittatur in fontem quo abluimur, sicut lignum à Moysse missum est in aquas Maran; neque enim prædicatione concionatoria in aquam mittitur, sed dirigitur ad astantes. Hinc ne quid oriatur scrupuli, pergit sibi interpres Ambrosius: *Ea*, de qua loquor, *prædicatione est invocatio S. Trinitatis, nam hæc ut applicatur Baptismo, crucis efficacitatem commendat, & veluti præsentem facit effectum ejus applicando.*

Obj. 3. S. Augustinus Tract. 80. in Joan. num. 3. postrelata hæc Christi verba: *Jam vos mundi estis propter verbum quod locutus sum vobis*, sic ieterrogat: *Quare non ait, Mundi estis propter Baptismum, quod loti estis, sed ait, Propter verbum quod locutus sum vobis; nisi quia & in aqua verbum mundat? Detrahe verbum, & quid est aqua, nisi aqua? Accedit verbum ad elementum, etiam ipsum tanquam visibile verbum.* Nam & hoc utique dixerat, quando pedes discipulorum lavit: *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet; sed est mundus totus.* Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat, nisi faciente verbo; non quia dicitur, sed quia creditur. Nam & in ipso verbo, aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei quod prædicamus, ait Apostolus; quia si confessus fueris in ore tuo, quia Dominus est Jesus, & credideris in corde tuo, quia Deus illum suscitavit à mortuis salvus eris, &c. Unde sic in forma: Verbum de quo loquitur S. Augustinus est verbum sacramentale; est enim verbum quo accedente ad ad elementum, fit Sacramentum, ita ut per ipsum abluatur cor, dum tangitur corpus: atqui verbum de quo loquitur idem Augustinus, est vere verbum concionale. Prob. min. verbum quod Apostolos mundaverat, quodque Paulus prædicabat, est verbum concionale: atqui verbum de quo loquitur Augustinus, id ipsum est quod mundaverat Apostolos, & quod Paulus prædicabat; ergo.

R. dist. maj. verbum de quo loquitur Augustinus, verbum, inquam, aliquod, est sacramentale, C. verbum omne, N. itaque mens Augustini est ut probet, hominem quocumque modo munderetur live in Sacramento, live extra Sacramentum, semper mundari per verbum Dei. Hinc non omnes textus quibus utitur, verbum sacramentale indicant, sed alii verbum quod à Christo & Paulo prædicatum erat, & quod solum concionale est; alii verbum quo ad elementum accedente, fit Sacramentum; & hoc vel ipsi Calviniani pro mere consecratorio habere debent; si enim illud habeant pro concionali, necessum est ut fateantur sublata concione tolli Sacramentum, prout sublato verbo Sacramentum tolli, meramque aquam remanere docet Augustinus: atqui tamen saltem hodie negant Calviniani Sacramentum tolli, cum tollitur concio; cum, ut supra vidimus, eam solum ad melius esse necessariam credant; ergo.

Inst. Saltem verbum, quo accedente ad elementum fit Sacramentum, pro sacramentali haberi debet: atqui verbum, quo ad elementum accedente fit Sacramentum, est concionale ex Augustino. Verbum enim quod operatur, non quia dicitur, sed quia creditur, ac proin annuntiatur, est concionale: atqui ex Augustino verbum quo ad elementum accedente fit Sacramentum, operatur, non quia dicitur, sed quia creditur, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. min. verbum. . . operatur non quia dicitur, id est non propter sonum pure materiale, qui solo sensu percipitur, sed propter virtutem sibi inditam, quæ sola fide percipi potest; vel propter ipsius Ecclesiæ fidem, quæ per verbum illud justificationem conferri credit, C. verbum operatur, non quia dicitur, sed quia creditur, quasi ad ejus operationem requiratur concio fidei excitativa, vel ipsa fides semper, N. Itaque in ipso Sacramentorum verbo, aliud est sonus transiens, aliud sensus manens, prout contextu loquitur ibidem Augustinus. Sonus transiens per se nihil operatur

Henn
p. 61.

operatur ad salutem, unde Judæus qui ante Christum forte abluisse infantem eo ritu quo nunc in Ecclesia Catholica ringitur, haud eum ab originali noxa mundasset; imo neque nunc quisquis juxta usitatum Ecclesiæ morem baptizaret, sancti quid operaretur, ut ex iis constat, quæ diximus ubi de intentione Ministri; ergo ut verbum operetur, necessum est ut aliquid sub materiali sono latitet: illud autem quod est ipsa vis signis visibilibus indita, non percipitur sensu, sed creditur fide; imo & credi necessario debet, si non semper à Ministro aut suscipiente, saltem ab Ecclesia: alioqui enim nulla posset esse intentio faciendi id quod Ecclesia facit, & quod instituit Christus. Unde si per impossibile non crederet Ecclesia formam Sacramenti esse ex divina virtute justificativam, infidelis etiam intendens facere quod facit Ecclesia, non baptizaret defectu intentionis. Ex quibus patet verba Sacramentorum debere quidem credi, non tamen in Sacramento necessario per concionem exponi. Et vero si exponi deberent, utique vere & sincere, ac proinde & à Ministro fidei, & relative ad subjectum hujus expositionis suscipiendæ capax: atqui neutrum requiritur ex Augustino. Non 1. ut patet ex universis Augustini Operibus contra Donatistas Non 2. ut ipse ibid. tradit S. Doctor his verbis: *Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut... mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem.*

Inst. Id quod est verbum fidei, necessario credi debet: atqui ex textu statim citato, forma Sacramentorum est verbum fidei; ergo.

R. dist. maj. credi debet ab Ecclesia, C. à suscipiente vel ministrante Baptismum, subd. credi debet consequenter ad instructionem quæ fiat in ipso Sacramento, N. ad instructionem præviam, subd. credi debet ut totus recipiatur effectus Sacramenti, si de adultis sermo sit, C. ut Sacramentum suscipiatur valide, N.

Inst. 2. Sic pergit Augustinus: *Totum hoc, idest tota infantis mundatio fit per verbum de quo Dominus, ait Jam vos mundi estis propter verbum quod locutus sum vobis:* atqui verbum quod locutus erat Apostolis Christus, erat verbum concionale; ergo tota infantis mundatio fit per verbum concionale.

R. dist. maj. tota infantis mundatio fit per verbum idest per virtutem & efficaciam verbi de quo locutus erat Christus, C. fit per verbum, idest per formam verbi de quo Christus proxime locutus erat, N. Itaque mundatio infantis necessario refundi debet in efficaciam verbi, quam commendavit Christus in eximia quam ad Apostolos habuit oratione, pridie quam pateretur. Verum non ideo credidit Augustinus orationem hanc esse formam Baptismi, alteriusve cujuscunque Sacramenti quo mudentur homines: alioqui enim necessum fuisset ut individuali hoc sermone uteretur inter baptizandū, quod nec ipse, nec Patrum ullus aliquando fecit, nec usquam fecere ipsi Protestantes.

Possent etiam negari minor, quia Christus non concionale duntaxat, sed & consecratorium verbum ad Apostolos suos locutus fuerat, eos nimirum baptizando: idque præcipue verum est in mente Augustini, qui hæc Christi verba, *Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet, sed est mundus totus, & vos mundi estis,* &c. interpretatur tum in Epist. 265. alias 108. tum Tract. 5. in Joan. de Baptismo quem idem Christus discipulis suis administraverat.

Obj. 4. Sacramentum, utpote signum ratione formæ sicut & materiæ, debet in alterius cognitionem deducere, nempe in cognitionem mysteriorum Religionis, quorum proinde fidem excitare debet: atqui Sacramentum in alterius cognitionem ducere non potest sine concione; ergo.

Resp. 1. neg. maj. quæ si de signis speculativis vera est, falsa est de practicis, quæ effectum suum independentem à notitia rei significatæ producere possunt, & de facto, haud dissentientibus Calvinianis, producant in infantibus.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

Resp. 2. dist. min. Sacramentum ducere non potest in cognitionem alterius sine concione quæ præcesserit, C. quæ hic & nunc fieri debeat, ut Sacramentum valide aut etiam debite conferatur, N.

Obj. 5. Sacramenta sæpe à sanctis Patribus vocantur signacula, sigilla, pignora utique promissionis divinæ sed quæ sunt divinæ promissionis sigilla rite conferri non possunt absque eo quod promissio hæc revocetur in animum; ergo Sacramenta sine verbis promissoriis conferri non possunt.

R. dist. min. ut statim: quæ sunt sigilla divinæ promissionis rite conferri non possunt, nisi promissio revocetur in mentem vel in ipsa Sacramenti susceptione, vel ante susceptionem hanc, C. in ipso Sacramenti actu, necessario, N. Itaque non arguunt Heterodoxos Catholici, quod illi Sacramenta dicant sigilla, arrhas, pignora &c. de hoc enim nihil unquam fuit dubii in Ecclesia Romana, quæ idcirco tum in Catechesibus, tum in Concionibus sacris sæpe revocat quid Deus promiserit fidelibus suis, quid isti vicissim sponponderint Deo. Verum duplici ex capite Novatores redarguunt Catholici, 1. quod non alia de causa tantopere divinas in Sacramentis promissiones commendent, quam ut vim eorum & efficaciam ex oculis amoveant; 2. quod contra totius etiam antiquæ Ecclesiæ morem, contendunt quasi mutila esse Sacramenta, quæ sine actuali harumce promissionum expositione conferantur. Abjiciant errorem utcumque, & brevi nula supererit ea de re utramque inter gentem seges disputationis.

Obj. 6. Christus non instituit verba Sacramentorum ut verba magica: atqui si verba Sacramentorum sint consecratoria, jam necessum est ut habeant se tanquam verba magica; nempe vero ut in magice sic & in Sacramentis opuserit verbis quæ certo numero, pondere & mensura pronuntientur; idque sine ullis adstantium sensu & fide; quandoquidem latino idiomate proferri soleant & ut plurimum coram imperitis.

R. neg. min. non enim verba Sacramentorum ficta sunt ad exemplar magicæ vocis, sed potius magicæ voces à diabolo Dei hoste simul & simia in nova Lege adinventæ sunt ad instar vocum sacramentalium. Habet enim diabolus quædam sua Sacramenta, Sacramentorumque formas, ut alibi probabimus ex Tertulliano. Iterum si Sacramentorum verba hinc dicantur magica, quod ad inanime elementum dirigantur, profecto oportuit magicum esse Zelotypiæ ritum, de quo Nu. 5. in eo enim Sacerdos plurimas maledictionis voces congregabat in aquam ad id destinatam, quæ adulteras mulieres necabat, haud nocitura infantibus. Deinde verba magica vim habent suam à dæmone; suam sacramentalia à Christo Sacramentorum institutore. Denique ipsæ Novatorum formæ magici quidpiam habebunt, si nostræ magicæ sint; cum non obstante insanabili quo adversus Ecclesiam uruntur livore, ita certis in Baptismo conferendo verbis utantur, ut ab iis hætenus recedere ausi non fuerint. His adde valuisse Calvini Lutherique Baptisma; mirum vero esse quod valeat Baptisma magicum.

ARTICULUS III.

De subjecto Sacramentorum.

Suppono cum omnibus Sacramenta à Deo non nisi pro hominibus in hac miseriarum valle peregrinis fuisse instituta. Nam ex Tridentino Sess. 7. in Proœmio, Sacramenta sunt media, per quæ *omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur:* atqui media hæc pro solis viatoribus instituta fuere; cum nec justitia in Sanctis, qui sunt extra viam, incipere vel augeri possit, nec in damnatis reparari. Docet id ipsum Apostolus Hebr. 5. his verbis:

Omnia

Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sursum ad Deum ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, iis nempe quæ quotidie parit humana infirmitas, ut patet ex serie contextus, ac proinde quæ à viatoribus committantur.

Nec dicas Eucharistiam vocari panem Angelorum. Non enim eo donatur nomine, quasi cælestes spiritus ea sacramentaliter reficiantur, sed quia fruuntur Christo, ejusque visione saturantur.

Nec melius dices Eucharistiam per sumtum nefas datam aliquando fuisse canibus. Nec enim de physica hac receptione agimus, sed de morali; quæ quia certas requirere videtur conditiones, videndum hic 1. an ad validam Sacramenti receptionem necessaria sit ejusdem suscipiendi voluntas; 2. quæ ad idem fructuose percipiendum desiderantur dispositiones; 3. an qui cum obice Sacramentum recepit, ejusdem gratiam sublato tandem obice recuperet; 4. an & cui peccatori recusari possint Sacramenta.

SECTIO PRIMA.

De intentione ad Sacramentorum receptionem necessaria.

Constat 1. nullam in parvulis aut perpetuo amentibus requiri intentionem, ut valide recipiant Sacramenta Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, & juxta non paucos Ordinis sacri. Hæc ex dicendis, potissimum ubi de Baptismo, plenius constabunt. Alibi vero ostendimus nunc vetitum esse ne sacra synaxis ministraretur infantibus.

Constat 2. ad validam Eucharistiæ receptionem nullo opus esse interiori consensu; quia cum Sacramentum illud habeat esse permanens, subsistit ubicumque reponitur; etsi nullum, nisi à rite disposito recipiatur, fructum pariat; quia mechanica ejus perceptio non est sacramentalis in ordine ad gratiam.

Quæritur itaque an in adulto ad validam receptionem Sacramenti in usu positi, requiratur interior ejusdem Sacramenti recipiendi intentio, & qualis hæc esse debeat. Qua de re triplex est opinio: prima Glossæ in cap. *Majores*, De Baptismo, ubi censet validum esse Baptisma receptum ab homine, qui ore profitetur se consentire, sed dissentit corde. Secunda est Cajetani, qui in baptizato exigit solum *capacitatem sine contrarietate*, id est ut baptizatus mere passive se habeat, neque volens, neque non volens baptizari. Tertia est cæterorum qui ad validam Sacramenti receptionem requirunt positivum adulti consensum, seu actualem, seu habitualem vel interpretativum.

CONCLUSIO I. Invalide recipit Sacramentum adultus seu omnino reluctans, seu qui mere negative se habet.

Prob. 1. pars, 1. ex Innocentio III. cap. *Majores* 3. De Baptismo, ubi sic: *Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem, nec characterem suscipit Sacramenti.* Merito igitur jussit Gregorius XIII. expungi Glossam, quæ asserens valere Sacramentum ab eo qui corde dissentit, modo dicat ore se consentire, non tam Innocentii textum interpretabatur, quam subvertebat.

2. quia gravis obligatio nemini prorsus invito imponi potest: atqui Baptismus & Ordo gravem imponunt obligationem; ergo neutrum hoc recipi potest ab invito.

3. & hæc ratio, quæ est Innocentii ibid. præcedenti finitima est: Si valeret Baptismus et si non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem, cum invitis & contradicentibus conferretur, ii saltem ratione Sacramenti ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinerent; unde ad servandam regulam fidei Christianæ forent rationabiliter compellendi: verum id est Religioni Christianæ con-

trarium, ut semper invitis & penitus contradicens, ad recipiendam & servandam Christianitatem aliquis compellatur.

4. quia per Baptismum validum adscribitur quis familiæ Dei; sicut per Ordines inter Ministros ejus adscribitur: atqui positive reluctans nec familiæ Dei, nec Ministris ejus adscribi potest. Unde Concilium Aurelianense III. an. 338. Can. 7. *Si invitus quis, vel reclamans fuerit Ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed non à communione pellatur: Episcopus autem qui invitum aut reclamantem præsumpserit ordinare, annuali penitentia subditus Missas facere non præsumat.*

Prob. 2. pars, 1. ex Conciliis. Carthaginense III. an. 397. c. 34. sic habet: *Egrotantes, si per se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium, hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizentur.* Arausicanum II. an. 441. hæc statuit: *Subito obmutescens, prout status ejus est, baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis aut præterita testimonium aliorum verbis habet, aut presentis in suorum.* Unde sic: Si valeret Baptisma homini negative se habenti collatum, haud potuisset negari ægrotis omnibus, qui ipsum nec petierant nec rejecerant; ex iis enim quorum occasione prædicti Canones conditi sunt, multi erant in Christianam Religionem bene affecti, quibus prodesse potuisset Baptismus; & multo plus Penitentia, quæ si expresse ab homine jam Christiano petita non erat, certe nec rejecta: atqui tamen verant Patres, ne vel illis Baptismus, vel istis Penitentia concedatur; ergo supponunt utrumque valide non dari, si detur homini negative se habenti.

Prob. 2. ex S. Augustino qui Lib. 4. de Bapt. c. 24. sic loquitur: *Ideo cum alii pro parvulis respondeant... valet utique ad eorum consecrationem Baptismus, quia, ipsi respondere non possunt. At si pro eo, qui respondere potest, alius respondeat, non isidem valet, juxta illud Evangelii, Etatem habet, ipse pro se loquatur.* Unde sic: Non valet Baptisma illius qui pro se non respondet, cum potest, aut potuit: atqui non respondet pro se, qui negative se habet. Qui enim habet se negative, nec pro se facit, nec contra se; ergo.

Prob. 3. ex S. Thoma quem alibi adduximus contra quartam Serrii objectionem.

Prob. 4. ex Rituali Romano, ubi verat Paulus V. ne adultus, qui in amentiam, subitumve morbum inciderit, baptizetur, nisi prius, cum sui compos erat, Baptismum expetierit; idque sancitum conformiter ad hæc S. Thomæ verba q. 68. art. 12. *Si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sana mentis essent, non sunt baptizandi.*

Huc faciunt rationes pro prima Conclusionis parte adductæ: neque enim magis decet ut ullatenus volenti, quam ut simpliciter invito, grave onus imponatur.

Obj. 1. S. Augustinus Lib. 4. Confess. c. 4. narrat amicum suum, cum diu sine sensu jacuisset, baptizatum fuisse: atqui tamen is Baptismum non expetierat. Imo, ait Augustinus, à fide vera, quam non germanicus, & penitus adolescens tenebat, deflexeram eum in supersticiosas fabellas, & perniciosas, propter quas plangebam me mater; ergo.

R. 1. argumentum hoc plus probare, quam velint adverterarii. Hi enim etsi Baptisma invito vel nolenti collatum quod characterem valere putant, haud tamen illud gratiæ productivum esse censent: atqui tamen magnam & uberem gratiam in amico Augustini peperit Baptisma eidem sensibus destituto collatum. Sic enim pergit Augustinus: *Statim ut primum cum eo loqui potui (potui autem mox ut ille potuit) tentavi apud illum irridere, tanquam & illo irrisuro mecum, Baptismum quem acceperat, mente atque sensu absentissimus.... At ille ita me exhorruit ut inimicum; admonuitque mirabili & repentina libertate, ut si amicus esse vellem, talia sibi dicere desinerem.* Unde.

R. neg.

R. neg. min. & dico Augustini amicum, etsi non nihil ab eo corruptum, probabiliter expectasse Baptismum, seu dum staret incolumis, seu cum sensit ingruere morbum, qui scilicet quid portenderet. Certe idque nobis ferme sufficiat, contrarium probari non potest.

Obj. 2. Valuit ordinatio Epiphani, Augustini, imo & Macedonii Ascetæ, quorum priores duo inviti, posterior etiam nesciens sacris initiatus est; ergo.

Resp. hæc à nobis expendenda esse ubi de Ordine hic stat fuerit dixisse, vel eos de quibus agitur, non nisi secundum quid invitos fuisse; vel, si prorsus inviti fuerint, non fuisse vere ordinatos, quod de Macedonio censent non pauci.

Obj. 3. Innocentius III. cit. cap. *Majores*, hæc habet: *Tunc characterem sacramentalis imprimi operatio, cum obicem contrarie voluntatis non invenit obfistentem*: atqui nec dissentiens nec consentiens non obfistit; ergo.

Resp. dist. maj. cum non invenit obicem voluntatis contrariæ, idest voluntatis quæ contraria sit intentioni, quam quis prius habuit, recipiendi Sacramenti, C. idest voluntatis quæ se habuerit semper, & actu se habeat pure negative, N. Itaque docet Innocentius, & cum Innocentio nos, eum qui antea baptizari voluit, & dum baptizatur actu, contrariam voluntatem non habet, valide baptizari, puta si in amentia vel phrenesi abluatur; sed non docet eos, qui ita non contradicunt, ut nec consentiant, nec unquam consenserint, valide baptizari; imo in ea de qua loquitur *non contrarietate*, supponit involvi positivum, saltem qui præcesserit, voluntatis consensum: alioqui vere non diceret eum, *qui nunquam consentit, nec rem nec characterem suscipere Sacramenti*; quod tamen expresse definit.

Obj. 4. Qui vult tantum exteriorem & materialem Sacramenti ritum recipere, non habet veram Sacramenti suscipiendi intentionem; ut patet ex iis quæ superius dicta sunt de interna Ministri intentione: atqui tamen vere Sacramentum recipit, qui non nisi materialem ejus ritum recipere vult; ergo ad Sacramenti receptionem non requiritur vera intentio.

Resp. neg. min. sicut enim Minister Sacramentum non conficit, nisi caeremoniam saltem ut in tali societate sacram peragere velit; sic nec Sacramentum recipit valide, nisi qui caeremoniæ huic ut apud Christianos sacra se subijcit. Unde si ficta & illusoria sit intentio ejus, non magis intus consecratur, quam intus consecret Minister, qui cum ficta hac intentione operatur.

Inst. Si res ita sit *ficti* id genus homines censuris plecti non possent: atqui tamen plectuntur; ergo.

R. dist. maj. plecti non possent, si constaret de fictione, C. secus, N. Itaque si constaret Ecclesiæ quempiam *ficti* solum & dissimulanter sacro se ritui subiecisse, jam eum censuris plectere non posset; quemadmodum si constaret aliquem intus dissensisse à votis, quæ ore protulit, nihil jam ei in vim sanctæ obedientiæ præcipi posset à Superioribus: quoniam vero moris est eorum quos tædet jugi, interiorem, quem reipsa non habuerunt, dissensum allegare, ideo Ecclesia, non secus ac Respublica secularis, huic insistit regulæ juris: *Qui tacet, consentire videtur*, unde & agit ex suppositione præstati veri consensus, donec eum defuisse probetur. Si tamen, quod hodie rarum est, ageretur de Baptismo, conferendus iterum foret sub conditione ob dubium; prout docet S. Thomas q. 68. art. 7. ad 2.

Obj. 6. Si recipientis intentio ad valorem Sacramenti necessaria foret, jam Sacramenta non perficerentur tribus, materia scilicet, forma & intentione Ministri: atqui tamen his perficiuntur ex Synodo Florentina; ergo.

R. dist. min. Sacramenta tribus his perficiuntur ex parte Ministri, C. ex parte subjecti, N. Itaque Euge-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

nus eo loci non recenset nisi quæ necessaria sunt ut Minister Sacramentum valide conficiat; quæ vero ex parte subjecti requiri possunt, non attingit: alioqui animadvertere debuisset non omnia ab omnibus recipi posse Sacramenta, puta Ordines à feminis. His adde 1. suscipientem quadantenus includi in materia relative ad Sacramenta quæ consistunt in usu; cum hæc confici non possint nisi in aliquo qui ea recipiat, nec possit v. g. esse Baptismus, nisi sit qui baptizatur; 2. reipsa intentionem ex parte subjecti non requiri in Sacramentis omnibus; cum hæc ad Baptismi, Confirmationis, vel Eucharistiæ validam receptionem necessaria non sit; 3. nec eam eodem requiri modo in recipiente, quo in Ministro requiritur, ut patebit ex Conclusionem II. 4. demum Sacramenti perfectionem, etsi à subjecto pender tanquam à conditione sine qua non, proprietatem pendere solum à Ministro; quia solus Minister habet se per modum causæ efficientis; ubi porro de activa rei alius confectio agitur, ea solum spectari debent, quæ ad confectioem hanc per modum principii concurrunt.

Inst. Quod in uno non pertinet ad substantiam Sacramenti, non potest ad eam pertinere in alio: atqui intentio suscipientis non pertinet in infante ad substantiam Baptismi; ergo nec in adulto.

R. conc. totum: non enim dicimus suscipientis intentionem pertinere ad substantiam Sacramenti; sed solum habere se per modum conditionis necessariæ, non quidem in omnibus, qui Sacramenta suscipiunt; sed in adultis: cur vero quod in his necessarium est, non requiratur in aliis, repetendum est tum à voluntate Dei, tum & ab ejus sapientia: nempe vero exigebat hæc ut amentes & parvuli independentes à propria intentione justificari possent; adulti vero non nisi volentes in via justificationis constituerentur, secundum id Augustini, *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te*.

Hic revocandum quod diximus supra, haud requiri, quo Sacramentum valide suscipiatur, voluntatem adeo liberam, ut ab omni metu etiam gravi immunis sit; excepto tamen, neque excepto semper Matrimonio, de quo vide dicta Tom. III. ubi de Dispensationibus. Supra pag. 122.

CONCLUSIO. II. Ut quis Sacramenta quædam valide recipiat, non requiritur actualis aut virtualis intentio, sed sufficit quandoque habitualis vel interpretativa.

Prob. quia ex Conciliis & Ritualibus baptizari debent moribundi sensu destituti, si antea Baptismi desiderium exhibuerint: atqui tamen in hujusmodi personis nulla est intentio actualis, aut virtualis proprie dicta, sed solum habitualis; ergo hæc ad Baptismum sufficit, & pari jure ad Confirmationem. An ad Eucharistiam quoque vel Pœnitentiam sufficiat, suis, Deo dante, in locis discutiemus.

Quod ad Extremam Unctionem spectat, satis esse videtur intentio interpretativa: unde, ait Lugo disp. 9. n. 122. conceditur Sacramentum illud eis, qui subito morbi impetu, rationis usum perdidere; quia qui Christianus est, & vult in Ecclesia Catholica vivere & mori, vult etiam Sacramentis ejus juvari debito tempore. Et hæc debita temporis circumstantia probat invalidum fore Ordinem collatum dormienti, etiam si is ad Ordines ante suspirasset: si enim iis initiari voluit, ac non voluit extra tempus, & hominis ratione utentis statum initiari.

Sed quid si Catechumenus Christianam Religionem nuper amplexus, & necdum edoctus Baptismi necessitatem, prout ii ferme erant de quibus Act. 19. sensu interclusus animam agat, poteritne baptizari. Affirmat Lugo ibid. n. 130. quia qui absolute hanc Religionem amplecti voluit, voluit & ejus ritibus quicumque

Tom. 6.
p. 404.

forent gubernari; ergo & generalem habuit voluntatem, quidquid ibi ad salutem præscriberetur, amplectendi: porro cum dubium sit an non sufficiat confusa hæc voluntas; & in extremis dubia quæque tentari debeant, multo securius est conferre Sacramentum, quod forte non proderit, quam denegare forsitan profuturum. Favet id Augustini Lib. 1. de adulterin. conjug. c. 26. *Etiam si voluntas ejus Catechumeni incerta est, multo satius est nolenti dare, quam volenti negare, ubi velit an nolit sic non apparet, ut tamen credibilis sit eum, si posset, velle se potius fuisse dicturum ea Sacramenta percipere, sine quibus jam credidit non se oportere de corpore exire.*

Sunt tamen qui ob incertitudinem Baptismum hunc sub conditione dari velint; ex quo sequitur, ægrum, si convalescat, denno baptizandum esse sub conditione, si non es baptizatus, &c.

Gravior est difficultas an muti & surdi à nativitate baptizari possint. Consultus ea de re Gibertus, occasione Mauri cujusdam, rebus utrinque diu jactatis, respondet tandem Tom. 1. consult. 27. de Sacramentis, enitendum esse, omni qua fieri potest via, ut id genus homines Christum, Christi que legem edoceantur, & eam, per exempla quæ potentius movent, in praxim redigere assuefiant; tum ubi quid sit Baptismus, etsi imperfecte admodum, didicerint, baptizentur: quia plenior & magis explicita fides non est necessaria iis qui ejusdem habendæ incapaces sunt. Addit idem Canonista haud denegari debere cætera præter Ordinem Sacramenta, mutis qui jam tincti fuerint; tum quia ad ea jus habent vi jam recepti Baptismatis; tum quia hæc ad pie vivendum necessaria sunt.

Ex his à contrario sequi videtur, surdum, mutum & cæcum ab infantia baptizari non posse, ut qui nec consensum ullum manifestare, nec fidem etiam confuse edoceri queat. Sunt tamen qui eum baptizari velint sub conditione *sies capax*. Nempe, inquiunt, & hujus quoque salutem vult Deus, & consequenter gratias largitur, vi quarum mutus iste & generatim velle possit quidquid ad hanc salutem necessarium est, & de commissis à se peccatis sincere contreri: porro cum incertum sit an non sufficiat hæc voluntas ad Baptismi validitatem, in extremis extrema quæque tentanda sint, quidni fiat erga miserum, quod nocere, nequit, & prodesse potest? Quoniam tamen haud sufficit vel muto, vel alii cuicumque homini, ut intus illustretur ab eo qui *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*; expenderem ego an ii de quibus agitur, divinæ gratiæ obtemperent; an non passim agant ut equus & mulus quibus non est intellectus: uno verbo de arbore judicarem ex fructibus; neque opimos exigendo, quos solus Christianus ferre possit; neque eos admittendo qui non nisi vitiatum fundum redolent.

SECTIO SECUNDA.

De Dispositionibus ad Sacramenta recipienda necessariis.

NOT. 1. Sacramenta recipi possunt vel valide simul & fructuose, vel infructuose quidem sed valide, vel demum & infructuose.

NOT. 2. Sacramenta vel sunt *mortuorum*, quæ conferunt gratiam primam, idest quæ hominem transferunt à statu injusti ad statum justum; vel *vivorum*, quæ gratiam secundam largiuntur, seu hominem ex justo faciunt justiore.

Jam duo quærentur, 1. an ad validam Sacramenti receptionem requiratur fides; 2. an ad fructuosam ejus receptionem necessariae sint præviæ ex fide ac pietate dispositiones. Sit.

CONCLUSIO I. Ad recipienda cætera præter Pœnitentiam Sacramenta, non requiritur fides.

Prob. 1. pars, tum quia non magis necessaria videtur fides in recipiente, quam in Ministro; tum quia nullibi reperitur Baptisma collatum Anabaptistis, etsi ii jam adulti, adeoque jam à vera fide devii baptizentur; tum quia id expresse docet Augustinus Lib. 3. de Bapt. c. 14. ubi sic: *Nec interest, cum de Sacramenti integritate & sanctitate tractatur, quid credas, & quali fide imbutus sit ille qui accipit Sacramentum. Interest quidem plurimum ad salutis viam, sed ad Sacramenti questionem nihil interest: fieri enim potest ut homo integrum habeat Sacramentum & perversam fidem.* Unde quod supra docuere Gamachæus & Grandin, suspectum esse debere Baptisma à Judæis aut Atheis receptum, non cadit in defectum fidei, sed in defectum intentionis legitime præsumptum.

Prob. 2. pars, quia ad pœnitentiam prærequiritur contritio saltem imperfecta; atqui hæc sine fide subsistere non potest; ergo.

Obj. 1. Concilium Arelatense I. Can. 8. statuit, *ut Africæ Ecclesiam redeuntes denno baptizentur, si interrogati non responderint Trinitatem*; ergo fides Trinitatis ad validam Sacramenti receptionem necessaria est.

R. dist. ant. si non responderint Trinitatem, idest si non responderint se in nomine trium Personarum fuisse baptizatos, C. idest, si circa Trinitatem errare deprehendantur, N. Imo vero, si perviderint, ajunt Patres, *cum in Patre, & Filio & Spiritu sancto baptizatum esse, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum sanctum*; seu ut loquitur Synodus II. Arelatensis, *cum Chrisma te & manus impositione in Ecclesia recipiantur, postquam fidem nostram ex toto corde confessi fuerint.*

Cæterum iis temporibus ex fide baptizati plerumque colligi poterat, an rite baptizatus esset, quia qui alieno ritu baptizabant, male Neophytos suos erudire consueverant.

Obj. 2. id Augustini Lib. 7. de Bapt. c. 53. Valet Baptisma receptum sine simulatione & cum aliqua fide; ubi non intentio solum, sed & fides ad Sacramenti valorem requiritur.

R. dist. ant. valet cum aliqua fide, latius aut strictius sumpta, C. cum aliqua fide sumpta strictiori sensu, N. Equidem ad valorem Baptismi requirit Augustinus, ut qui eum recipit, aliquid de eo credat; puta ut credat ritum hunc à Christo institutum esse, aut saltem pro ritu religioso haberi apud Christianos: id & nos exigimus; neque pro rata haberemus ablutionem, quam quis exciperet, volens quidem, sed plane nescius hanc esse religiosam apud nos cæremoniam. At non requirit Augustinus in subjecto Baptismi fidem Theologicam; cum sciret & fidem illam non vigere apud Arianos, & Arianos pro valide baptizatis haberi ab omnibus Christianis præter Donatistas. Ecquid aliud sibi velle possunt nitida hæc ejus verba: *Fieri potest ut homo integrum habeat Sacramentum, & perversam fidem.*

Obj. 3. S. Ambrosius Lib. 1. de Spiritu sancto c. 3. sic habet: *Plenum est Baptismatis Sacramentum, si Patrem & Filium, Spiritumque fatearis. Si unum neges, totum subruas, tuncque vacuum est omne mysterium.* Unde sic: Non valet sine fide quod subruitur, & vacuum redditur defectu fidei: atqui ex S. Ambrosio Baptisma, &c.

R. dist. mi. Baptisma defectu fidei subvertitur & vacuum redditur quoad effectum, C. quoad substantiam, N. Itaque cum Baptisma eo sit institutum sine, ut hominem regeneret, ac Cœlestis regni heredem constituat, non immerito subruí dicitur & vacuum reddi, cum necdum istos pariat effectus, parit oppositos, ut in iis parit qui sine fide & ullo pietatis sensu ad ipsum accedunt. At non ideo ex omni parte invalidum est, itaut iterari possit: nec probabitur unquam aliter sensisse S. Ambrosium.

An cir.

An circa punctum hoc erraverit S. Optatus Milevitanus, non convenit inter Theologos. Alii eum, quoad caput istud, Traditionis præcedentis mentem non fuisse assecutum existimant cum Nat. Alexandro dissert. 23. in Histor. sæculi III & Juenino q. 6 in fine, Alii eum eodem volunt explicari sensu, quo mox Ambrosium interpretati sumus. Ita doctiss. Tournely qui hæc Libri ejus 5. contra Parmenianum verba adducit: *Quis fidelium nesciat, singulare Baptisma, virtutum esse vitam, criminum mortem, &c. has res unicuique non ejusdem rei operarius, seu Minister, sed credentis fides & Trinitas præstat.* Verum ab ea facti quæstione temperandum arbitramur; quia quidquid senserit Optatus, manet incolumis nec jam controversa Ecclesiæ fides.

CONCLUSIO II. Ut Sacramenta vivorum cum fructu percipiantur, prærequiritur in subiecto gratia sanctificans.

Prob. 1. pars: quæ vivorum Sacramenta dicuntur, quia supponunt vitam spiritualem, hæc utique prærequirunt statum gratiæ, extra quem non est vita spiritualis: atqui cætera præter Baptismum & Pœnitentiam Sacramenta, ideo vivorum Sacramenta dicuntur, quia vitam spiritualem supponunt; quod utrum quoad Uctionem Extremam restringi debeat, alibi discutimus; ergo.

Atque hinc colliges mortalis sacrilegii reum fieri, qui ad hujusmodi Sacramenta accessurus, dispositionem pro gratia habituali comparanda requisitam omittit. Excipiunt equidem aliqui casum in quo summa necessitas non permetteret tempus debitæ contritioni; ut si Parochus ne infamiam incurrat, neve plebs omittat sacrum in die festo, Missam celebrare hic & nunc teneatur; aut Sacerdos hostiam sacram deglutiat, ne irruentes Calviniani eam conculcent, vel in cloacam projiciant. Verum & in his quoque casibus, ei qui sentit se etiamnum adhærere gravi peccato, aut qui quacumque tandem de causa debite conteri non potest, arbitramur à re sacra abstinendum esse. Ecquis Parochum à fornicatione vel incestu recedentem, illico ad aram conscendere sinat, quia alioqui emicabunt populi jurgia & oblocutiones. Imputet sibi effectum, qui posuit causam; & parem scelerei pœnitentiam agat, si forte remissatur ei actio ejus nequam. Quod si quis in alia hypothese sentiat se rite contritum, potest aliquando rem sacram facere, etsi à Confessario, qui ex fructibus judicat, non ex verbis, absolvi nondum possit. Quod spectat ad secundum hostiæ profanandæ casum, nulla respectu Christi impior est cloaca, quam cordis lethali peccato sordidi.

Sed num confiteri debet, si potest, qui reus lethalis culpæ accedere debet ad Sacramenta vivorum?

R. affirmat, & id quidem constat primo de Eucharistia, ob expressam Tridentini Concilii sanctionem Sess. 13. c. 7. & Can. 11. Sed neque seria, quidquid opinentur aliqui paulo laxiores, de cæteris Sacramentis potest moveri difficultas; 1. quia ex Augustino, in rebus ad salutem animæ pertinentibus, verbis incerta præponere, quis dubitat certissimum esse peccatum; atqui certis incerta præponit, qui neglecto certo sese Deo per confessionem reconciliandi medio, dubium & arduum contritionis perfectæ, profecto raræ iter arripit. Quis enim, ait Catechismus Romanus p. 2. c. 5. q. 32. *ignorantiam illam qua peccata delentur contritionem, adeo vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferri que possit? At quoniam pauci admodum ad hunc gradum perveniunt, &c.*

2. quia Tridentina Synodus præviam Eucharistiæ confessionem exigit, ut vitetur periculum indignæ receptionis: atqui ratio hæc pro aliis quoque Sacramentis valet. An enim quia hæc Eucharistiæ inferiora sunt, licebit ea profanandi periculo se objicere.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

3. quia quod ajunt adversarii confessionem non præcipi pro cæteris extra Eucharistiam Sacramentis, falsum est. Sic enim habet caput 15. Herardi Turonensis Archiepiscopi, qui collectionem suam ann. 858. compexit: *ut jejuni ad Confirmationem veniant... ut moveantur confessionem facere prius, ut mundi donum S. Spiritus valeant accipere.* Idem Odo de Sullico Parisiensis Antistes, qui an. 1196. obiit, his sanxit verbis: *Si confirmandus adultus fuerit, confiteatur prius, & postea confirmetur.* His non aliqua sed plura concordant Germaniæ, Angliæ & Galliæ Concilia, quæ fusc recenset Gibert. consult. 1. de Confirmat Idipsum decrevere posterioris temporis Synodi. Sic Rothomagensis Concilium an. 1581. *Episcopi Sacramentum Confirmationis, non nisi confessis, & profitentibus Symbolum Apostolicum tradant;* ubi præcipitur Confessio non secus ac Symboli notitia. Idem in Conciliis Tournensi & Remensi an. 1583. Bituricensi an. 1584. Aquisgranensi an. 1585. constitutum est.

4. quia nitide scribit S. Antonius, quod Ordinandi confessionem præmittere debeant, sicut, inquit, fieri debet in omnibus Sacramentis, excepto Baptismo, quod est janua aliorum. Eadem fuit quoad Ordines Ecclesiæ Romanæ praxis, prout colligere est Pontificali Romano, juxta quod olim Metropolitæ deputabat aliquem discretum de sua Ecclesia Confessorem, cui consecrandus peccata sua confitebatur.

Quod ad Extremam Uctionem attinet, hæc habentur in antiquo Codice sex sæculis antiquiori: *Antequam ungatur infirmus, confiteatur omnimodis Deo & Sacerdoti.*

Objiciuntur aliqua, 1. Synodum Tridentinam non præcipere præviam confessionem nisi respectu Eucharistiæ: unde Sess. 24. c. 1. de Reformat. futuros conjuges hortatur quidem, sed non obligat ad præmittendam matrimonio confessionem; 2. Rituale Pauli V. de Sacerdote Sacramenta administraturo, sibi que conscio lethalis culpæ, iis solum verbis loqui: *Si habeat copiam Confessarii, & temporis locique ratio ferat, CONVENIT confiteri,* quæ verba consilium important non obligationem: quod autem per consilii modum duntaxat explicuit Paulus V. id præcepti instar imponi non potuit a Synodis quas tanto apparatu conegit Gibertus; 3. ex iis Synodis esse nonnullas quæ ad confessionem solum hortentur; non autem eam præcipiant, ut constat ex Concilio Avenionensi an. 1594. 4. nullam esse ex iisdem Synodis, quæ generalem in Ecclesia auctoritatem habeat; 5. grave onus, quale est confitendi hic & nunc imponendum non esse sine gravi causa, qualis, ait Henno, nulla est in præsent. Verum absit ut leviuscula hæc à tutiori parte retrahant nos in materia quæ ad debitam Sacramentorum receptionem spectat. Unde.

Ad 1. Tridentina Synodus præviam susceptioni Eucharistiæ confessionem exigendo, non negavit eam cæteris vivorum Sacramentis præmitti debere. Imo ratio cui innixa confessionem exegit ante Eucharistiam ne scilicet cet tantum Sacramentum indigne, atque adeo in mortem & condemnationem sumeretur, sæ superque insinuat, eum qui se contritum credit, non esse per hoc de sua cum Deo reconciliatione securum; nec proin ordinariam fidelium contritionem sufficere ad vitandum morale periculum recipiendi indigne Sacramenti; quæ utique ratio ut pro Eucharistia, sic & pro cæteris Sacramentis valet. Cæterum ideo duntaxat de Eucharistia sermonem fecit sacra Synodus, quia inter articulos à Patribus commissos examini Theologorum, decimus ille fuit, *Solam fidem esse sufficientem dispositionem ad Eucharistiam: neque ad id confessionem esse necessariam,* prout refert Palavicinus Lib. 12. cap. 1. nulla vero ab hæreticis mota est quæstio circa necessitatem confessionis præmittendæ aliorum Sacramentorum susceptioni. His adde quod sicut ante definitionem Concilii necessaria erat confessio pro Eucharistia;

ritia, sic & ea necessaria esse possit ad cætera Sacramenta independenter ab eisdem Concilii definitione.

Nec obest quod additur de Matrimonio: 1. quia Tridentinum ibi generatim loquitur de iis omnibus, qui matrimonio conjungendi sunt; porro tam certum est confessionem haud esse iis omnibus necessariam, quam certum sit non eos omnes mortali peccato gravari; 2. quia Tridentinum non loquitur ibi de sola confessione, sed & de communione, quæ quia præcepta non est, adhibere debuit Synodus verbum quod exhortationem sonaret, non strictæ legis præceptum; 3. quia mens Concilii fuit ut hæreticorum errores proscriberet, non ut solverat quæstiones inter Catholicos motas; etsi satis aliunde indicaverit quam in partem propenderet.

Ad 2. Paulus V. ambigua voce uti potuit, ne litem pure Theologicam dirimere videretur. Caterum, cum Paulus idem saperet ac prædecessores sui, in eam partem inclinare debuit, quæ iisdem attriserat magis: atqui pars quæ mortalis culpæ reos ante vult confiteri quam Sacramenta vel ministrant vel recipiant, Romanis Pontificibus qui ante Paulum fuerant, longe plus placuerat quam opposita. Romanum enim Catechismum approbarunt S. Pius V. Gregorius XIII. & cum iis plures primi nominis Antistites, quos inter S. Carolus Borromæus. Porro Catechismus Romanus hæc habet part. 2. c. 5. *Si quid salutis nostræ ratio postulet consideremus, profecto quoties mortis periculum imminet, vel aliquam rem tractare aggredimur, cuius tractatio homini peccatis contaminato non conveniat, veluti cum Sacramenta administramus aut percipimus, toties confessio prætermittenda non est.*

Quod additur non potuisse à Synodis præcipi, quod non præcepit Paulus V. æque ridiculum est & falsum. Neque enim veruit Paulus V. ne id præciperetur, sed tantum abstinuit ipse à præcipiendo, non tam ne præciperent alii, quod pene ubique præceptum esse noverat, quam ne quemquam Catholicum damnare videretur. Et vero si ita consilium impendere voluisset, ut excluderet præceptum, jam propriæ suæ Ecclesiæ Catechesim reprobasset.

Ad 3. Synodi, vel magis Synodus, quæ ad confessionem hortari satis habet, de iis intelligi potest, quos non remordet gravioris peccati conscientia, & quibus tunc confessio non necessitatis est, sed devotionis. Deinde quis uni tantum Synodo, quam cæteris omnibus credere malit.

Ad 4. allegatæ à Giberto Synodi cum Galliæ, Angliæ, Italiæ, Germaniæ & Belgii consensum indicent, sat Ecclesiæ totius dispersæ consensum indicant, ut ab iis nemo salutis suæ studiosus vel latum unguem deviare possit.

Ad 5. mirum & plusquam mirum sensato cuilibet videtur, quod ducentorum & supra seu Conciliorum seu Ritualium auctoritas, idonea non sit quæ Belgam Theologum moveat. Caterum indubie movebitur, si coram Deo pauca hæc penset & liberet in statera cordis, 1. raram admodum esse contritionem, quæ per se solam mortale peccatum diluat; 2. vereri merito quemque ne id non habeat in se quod raro habetur; 3. haud licitum esse accedere ad Sacramenta sine eo quod merito præsumi potest deesse, præsertim cum suppetit via & facilis & certior, quæ id haberi possit.

CONCLUSIO III. Non prærequiritur status gratiæ, ut Sacramenta mortuorum fructuose recipiantur. Requiritur tamen in adultis præviæ fidei & pietatis dispositiones.

Prob. 1. pars: Baptismus & Pœnitentia ideo vocantur Sacramenta mortuorum, quia pro spiritualiter mortuis instituta sunt: atqui non pro his, sed pro vivis instituta forent, si ad ea rite suscipienda prærequireretur status gratiæ; ergo.

Prob. 2. pars, quia ex dicendis Sacramenta iis solum gratiam conferunt, qui non ponunt obicem; at,

qui obicem poneret, qui sine ullo fidei vel pietatis sensu ad eadem Sacramenta accederet; ergo.

Quæ vero necessariae sint seu ad Baptismum in adultis, seu ad Pœnitentiam dispositiones, declarat Synodus Tridentina Sess. 6. c. 6. & nos fusius expendere conabimur in Tractatibus propriis.

SECTIO TERTIA.

An Sacramenta fide suscepta, sublata fictione reviviscant,

Fictio duplex, altera intentionis, qua quis fingit vel se recipere Sacramentum, quod tamen non vult interius recipere; & de hac non loquimur in præsentia. Altera præparationis, qua quis Sacramentum recipit absque necessariis dispositionibus; & hæc, ait Gonet disp. 4. de Baptismo, art. 2. vel est inculpabilis, ut cum quis ad Sacramentum accedit, existimans bona fide se sufficienter esse dispositum, puta se dolorem habere supernaturalem, cum non nisi naturalem habeat; vel est culpabilis, ut si quis vel in hæresi & schismate baptizetur, vel etsi in Ecclesia baptizetur, peccato mortali adhæreat.

Certum est 1. fictionem præparationis solius, non impedire ne Sacramenta quæ characterem imprimunt, & de quibus præcipua hic voluitur quæstio, valide recipiantur. Valent enim Sacramenta, cum præter materiam & formam reperitur intentio seriatim in Ministro eadem conferendi, tum in subiecto eadem recipiendi: atqui fictio præparationis nihil obstat quominus hæc omnia concurrant; ergo.

Certum est 2. ea fictione impediri omnes Baptismi v. g. effectus, præter impressionem characteris. Ii enim effectus sunt gratia sanctificans, & virtutum atque donorum quæ eidem annexa esse solent, infusio: at gratia sanctificans infundi non potest in animam peccato subditam; qualis est anima ejus, qui vel non dispositus, vel male dispositus accedit; ergo.

Quæstio igitur est, 1. an sublata fictione renascantur ii effectus, quos impediverat fictio; 2. utrum si in Baptismo reviviscant reviviscant pariter in aliis Sacramentis; 3. quæ ad reviviscentium hanc necessariae sint conditiones.

Multiplex, ut in ambiguis contingit, est ea de re opinio Theologorum. Alii negant quodcumque, etiam Baptismi, Sacramentum, sublata fictione reviviscere: unde sequitur actualia quæ Baptismum præcesserant peccata, recedente fictione tolli non vi Baptismi ipsius, sed vi Pœnitentiæ: ita Alensis, Vasquez disp. 161. &c. Alii Sacramenta omnia præter Eucharistiam sublato fictionis obice reviviscere opinantur; alii vel Baptismum solum, vel saltem sola quæ characterem imprimant Sacramenta reviviscere autumant; neque hi consentiunt inter se; alii quippe per reviviscentem Baptismum ea tantum deleri volunt peccata, quæ ipsum præcesserunt; alii non hæc dumtaxat, sed & ipsum fictionis peccatum, quod tunc temporis & concomitanter commissum est; alii denique non ea solum peccata quæ præcesserunt, aut concomitata sunt, sed ea etiam quæ subsequuta sunt Baptismum fide susceptum, vi ipsius non quidem directe, sed indirecte deleri censent: ita Paludanus. Desipuerit profecto qui tot capita ad concordiam revocare præsumat. Sit.

CONCLUSIO I. Sublata fictione reviviscit Baptismus, ac proinde non solum fictionis venia, sed & Baptismi effectus, nimirum gratia regenerativa recipitur. Ita S. Thomas 3. p. q. 69. art. 10. & ipse Scotus dist. 4. q. 5. n. 4. & 8. idem probabile est de Confirmatione & Ordine.

Prob. 1. ex S. Augustino Lib. 3. de Bapt. c. 13. ubi sic de Baptismo in schismate vel hæresi percepto loquitur:

loquitur: *Quamvis apud hereticos vel schismaticos idem sit Baptismus Christi, non tamen ibi operatur remissionem peccatorum, propter eandem discordia fœditatem... Tunc incipit valere idem Baptismus ad dimittenda peccata, cum ad Ecclesie pacem venerint... ut idem ipse qui propter discordiam foris operabatur mortem, propter pacem intus operetur salutem.* De Baptismo autem in Ecclesia fide suscepto sic statuit S. Doctor ibid. Lib. 1. c. 12. *Quod ante datum est valere incipit, cum illa fectio veraci confessione recesserit.* Unde sic: Tunc reviviscere dicitur Baptismus intra vel extra Ecclesiam susceptus, cum incipit operari id quod propter fictionem operari non potuerat, nempe remissionem peccatorum: atqui ex Augustino, sublata fictione incipit Baptismus operari remissionem peccatorum, quam propter fictionem operari non potuerat; ergo.

Vide Lu-
go disp. 9.
n. 28.

Confirm. ex intento Augustini. Agit is eo loco contra Donatistas, à quibus acute hunc in modum interrogabatur: Vel Baptismus noster dimittit peccata, vel non. Si dimittit; ergo datur apud nos Spiritus Sanctus, ac proinde sumus in vera Ecclesia. Si non dimittit; ergo denuo baptizandi sumus. Quid ad hæc S. Doctor? Id unum, nempe valere Baptismum ad peccati remissionem, non quando confertur, sed quando fictus convertitur; ergo loqui debet de remissione per Baptismum producta, de qua sola interrogabatur. Jam vero qui docet Baptisma fide susceptum operari remissionem peccati, statim ac tollitur fictio, docet idem Baptisma reviviscere; ergo.

Cum autem id quod in primo textu de Baptismo ab hæreticis vel schismaticis suscepto dixit Augustinus, illud de malorum Christianorum Baptismo, repetat S. Doctor, tum in textu secundo, tum ibid. Lib. 4. c. 3. palam est errasse doctissimum Morinum, cum Lib. 9. de Pœnitentia scripsit, *reviviscentiam virtutis Baptismi, à Patribus de eo tantum intellectam fuisse, qui extra Ecclesiam susceptus est.*

Prob. 1. Non potest quis ab originali noxa mundari, nisi renascatur ex aqua & Spiritu sancto, vel realiter, vel in voto: atqui si non revivisceret Baptismus, mundaretur quis ab originali noxa, etsi nec realiter, nec in voto renatus ex aqua & Spiritu sancto. Non enim realiter renatus esset ex aqua, qui nullam ex aquæ lavacro recepisset gratiam justificantem. Neque etiam in voto ex eadem aqua renascetur, qui nullam habere potest votum recipiendi id quod iam recepit; ergo ut renascatur qui fide suscepit Baptismum, oportet ut Baptismus reviviscat.

Confirm. Vel in hoc casu mundatur quis ab originali labe per Baptismum reviviscentem vel per pœnitentiam: atqui hoc non; cum nec pœnitentia ad tollendum originale peccatum instituta sit, nec gratia quæ pœnitentiæ fructus est, ullibi vocetur regenerans; ergo.

Prob. 2. pars: Ideo Baptismi reviviscentiam admittunt passim Theologi cum S. Augustino & Thoma, quia alioqui Baptismus, utpote initerabilis, suo semper frustraretur effectu, qui tamen viro Christiano admodum necessarius est, & juxta suavem Providentiæ viam viro pœnitenti denegari non debet: atqui hæc ratio in Ordine etiam & Confirmatione militat. Cum enim Sacramenta hæc iterari non possint; qui ea suscepissent fide, non tantum privati manerent gratia sanctificante, quæ eis correspondet, sed & jure ad gratias actuales, consequenter ad hæc Sacramenta suo tempore conferendas, quæ tamen admodum necessariae sunt, seu *Confirmatis* ut fidem etiam cum propriæ vitæ dispendio profiteantur, seu *Ordinatis* ut munia sua digne & sancte exerceant; atqui tam funesta privatio summam Dei erga eos qui serio convertuntur, benignitatem videtur dedecere; ergo.

Confirm. ex Augustino, qui reviviscentiam Ordinis sacri diserte agnoscit Lib. 2. contra Cresconium c. 10. ubi de Sacerdotibus in hæresi consecratis hæc fatur: *Christiana sane in vobis Sacramenta agnosco. Apud vos quidem aliena sunt; sed cum cor vestrum corrigitur, fiunt ea salubriter vestra, qua perniciose habebatis aliena.*

Quorsum vero istud, *salubriter vestra sunt*, nisi quia jam incipiunt largiri sanctitatem, quam propter obices impendere non potuerant. Utrique quod non reviviscit, salubre dici non potest. Idem docet S. Thomas in 4. dist. 4. q. 3. art. 2.

Hæ rationes utcumque Matrimonii, imo & Extremæ Undtionis reviviscentiam astruunt; Matrimonii quidem, quia licet iterari possit, non tamen vivente comparte; unde quia conjux pluribus indiget gratiis, ut gravia status sui onera sustineat, credibile est has ei, cum fictionis sincere pœnitet, conferri; ne iis destitutus, relative ad conditionem suam inermis maneat, quamdiu stabit eadem conditio.

Quod ad Extremam Undtionem pertinet, cum hæc raro conferatur; & gratiæ eidem annexæ summi sint momenti in agone, ubi plus solito furit leo rugiens, & uno tantum passu dividuntur vita & aternitas, pie quoque de Deo præsumit, qui hanc per Pœnitentiam reviviscere existimat cum Sanctis Thoma in 4. dist. 4. q. 3. art. 2. & Bonaventura dist. 1. p. 1. art. 13.

Quod ad Eucharistiam & Pœnitentiam attinet, pauci sunt qui ea reviviscere opinentur; tum quia id necesse non est, cum Sacramenta hæc non iterantur tantum, sed & facile iterari possint; tum quia alioqui, qui sacrilegas communionem aut confessiones geminasset per totum vitæ tempus, is, si in ultima senectute tot fictonum serio pœniteret, eundem consequeretur sanctitatis gradum, quem qui toties pie & sancte Sacramenta hæc percipissent, quoties ipse indigne percepit; quod vix in animum induci potest. Adde quod ex Apostolo, qui indigne Eucharistiam sumit, iudicium sibi manducat; id autem falsum esset ex parte, si Eucharistia recedente fictione prodesset ad vitam.

Obj. 1. S. Augustinus citato cap. 12. Lib. 1. de Baptismo, remissionem peccatorum tribuit pœnitentiæ, seu *pia correctioni, & veras confessioni*: atqui quod est effectus pœnitentiæ, reviviscenti Baptismo tribui non potest; ergo.

R. dist. maj. tribuit pœnitentiæ tanquam removeanti prohibens, seu obicem fictionis, C. tanquam causæ efficietrix, N. Itaque ut operetur Baptismus, requiritur dolor sincerus de fictione, quæ Baptismi effectum impedit; verum dolor ille nec gratiam regenerantem per se largitur, nec instat causæ efficientis delevit originale peccatum: alioqui qui ipso Baptismi tempore verum hunc dolorem gestasset in corde, per eum, non autem per Baptismum regeneratus fuisset.

Obj. 2. Opus mortuum reviviscere non potest: atqui ficta Baptismi susceptio est opus mortuum; ergo.

R. 1. conc. totum: non enim dicimus reviviscere fictionem, quæ est actio hominis peccaminosa, sed reviviscere Baptismum, qui est actio Dei sanctissima, cujus effectum impediens obex peccati. Unde.

R. 2. dist. min. ficta Baptismi susceptio est opus mortuum, ex parte susipientis, C. ex parte Baptismi ipsius, N. Uno verbo ficta susceptio est quidem opus malum in genere moris, sed & est opus bonum & optimum in genere entis.

Inst. 1. Si Baptisma revivisceret in genere entis, & prout est actio Dei, vel deleveret peccatum originale, & actualia quæ Baptismum præcesserunt peccata, vel ea quæ fictam ipsius susceptionem concomitata sunt, vel ea deum quæ subsequuta fuere: atqui nullum ex his dici potest; ergo.

R. conc. min. quoad ultimam partem, & nego saltem quoad primam. Unde dico 1. peccata Baptismo fide suscepto posteriora, ne indirecte quidem remitti per Baptismum, secundum id S. Thomæ 3. p. q. 69. art. 10. ad 3. *Peccata Baptismum sequentia, remittuntur quidem, sed per Pœnitentiam, non per Baptismum, unde non remittuntur quantum ad totum reatum, sicut peccata precedentia Baptismum.* Ratio est 1. quia nullum hominis baptizati peccatum aliter deleri potest quam

quam per poenitentiam in re vel in voto: atqui peccata Baptismum subsecuta sunt eo ipso hominis baptizati ergo. 2. quia alioqui peccata hæc non essent subijcienda clavibus, 3. quia Sacramenta id solum efficere possunt ad quod instituta fuere: atqui nulla prorsus Sacramenta fuere instituta ad delenda peccata post sui susceptionem commissa. Et si enim Sacramenta sint medicina respectu futurorum delictorum præservativæ, non sunt tamen medicina curativæ nisi respectu delictorum, quæ jam perpetrata sunt; ergo. 4. quia baptizati in hæresi vel schismate nunquam ab Ecclesia recepti sunt per solam manus impositionem, vel per confessionem fidei, nisi præcessisset poenitentia saltem privata, ut alibi ostendimus.

Dico 2. peccata quæ Baptismum præcesserunt, per ipsum remitti sublato obice: quia vel tolluntur per Baptismum, vel per Poenitentia Sacramentum: atqui per istud tolli non possunt; quia non magis Ecclesiæ jurisdictioni subiacent, quam ipsa non baptizari persona. Atque hinc est quod nulla pro iis peccatis imponatur satisfactio, quæ tamen pro peccatis post Baptismum commissis imponitur; ergo.

Quod attinet tum ad fictionem, tum ad peccata, quæ fictam Baptismi susceptionem comitantur, ut si quis dum baptizatur, actuali ferveret odio contra eum à quo baptizatur, respondet S. Thomas his verbis ibid. ad 3. *Fictio non removetur per Baptismum, sed per Poenitentiam subsequenter, quæ remota Baptismus aufert culpam & reatum omnium peccatorum præcedentium Baptismum, & etiam simul existentium cum ipso.* Quæ quidem infra explicare conabimur.

Inst. 2. Baptismus delere non potest id, quod jam delatum invenit: atqui Baptismus, quo tempore supponimus eum operari, jam omnia prorsus peccata invenit delata, seu per contritionem perfectam extra Sacramentum Poenitentia, seu per attritionem cum eodem Sacramento. Prob. min. Baptismus operari non potest, nisi consequenter ad sublatam fictionem, seu in instanti fictionem hanc immediate sequenti: atqui jam tunc peccata omnia delata sunt. Contritio enim statim ut ponitur perfecte justificat: atqui perfecte justificare non potest, nisi omnia tollat peccata: ergo cum contritionis effectus, prior sit natura, quam effectus Baptismi, dicendum est peccata omnia per ipsam tolli, aut per Poenitentiam, si non directe, quia Poenitentia ex se instituta non est nisi pro peccatis Baptismum sequentibus, saltem indirecte, quia peccatum unum lethale sine cæteris omnibus dimitti non potest.

R. ad 1. & 2. neg. min. quia cum tollitur obex, ponitur quidem dispositio prærequisita ut tollatur peccatum seu vi Baptismi, seu vi Poenitentia; sed nondum in hoc instanti delatum est peccatum, quia non deletur nisi per gratiam justificantem, quæ statim quidem infundenda est à Deo, sed nondum in illo priori, ut ajunt, infusa intelligitur: adeo ut sublatio obicis præcedat gratia infusionem, si non prioritate temporis, saltem prioritate nature.

Ad 3. neg. maj. contritio enim quantumcumque perfecta, est quidem, ut bene notat Lugo ibid. n. 43. ultima ad justificationem dispositio, quia est dispositio consequenter ad quam Deus gratiam habitualement statim & semper infundit; sed non est forma se ipsa justificans, aut expellens peccatum. Id ergo quod formaliter justificat, quodque peccatum formaliter excludit, est ipsa gratia sanctificans; porro gratiam hanc infundit Deus consequenter ad signa quæ instituit; ergo cum Baptismum instituerit in gratiam regenerantem, & Poenitentiam in gratiam alterius generis, consequens est quod Baptisma & Poenitentia operentur simul etiam simulate nature, & quodque hæc peccata post Baptismum commissa deleat, quo præcise instanti illud peccata ante sui susceptionem commissa delet.

Inst. 3. Non magis potest Baptismus delere peccata, quæ ipsum præcesserunt, quam fictionem cum qua receptus est: atqui ex S. Thoma Baptismus non delet fictionem cum qua susceptus est; sed hæc per Poenitentiam deleri debet, ut tradit S. Doctor; ergo nec delere potest quæ ipsum præcesserunt peccata; sed hæc per Poenitentiam deleri debent. Et vero non potest deleri fictio, quin simul deleantur cætera quæcumque peccata: atqui ex concessis fictio necessario deleri debet ante operationem Baptismi; ergo & ante Baptismi operationem peccata cætera deleri debuerunt.

R. 1. neg. maj. quæ in sensu objectionis est de falso supponente. Fictio enim præcise sumpta prout est privatio dispositionis necessaria, non deletur, sed solum aufertur, prout ante Baptismum auferri debuerat. Unde sicut Judæus qui ad Baptismum accedens, enixe dolet de actualibus quæ commisit peccatis, aufert à se fictionem omnem, nec tamen peccata sua delet, cum hæc solum deleantur per infusionem gratia regenerantis; sic qui recepto indigne Baptismo, dolet de fictione, tollit fictionem, nec tamen maculam, si qua è fictione remanserit, delet. Unde hæc vel per Baptismum deletur, prout ipsum præcessit, vel per Poenitentia Sacramentum, si post ipsum Baptismum continuaverit.

Sed quia fictio adjungi solet toti Baptismatis actioni, & perseverare post instans terminativum illius, ideo subijcienda est clavibus Ecclesiæ; idemque dicendum de cæteris peccatis, odii, v. g. blasphemia interioris, & similibus, quæ sic Baptismum comitata fuerint, ut non desierint ante completam ejus susceptionem; quia hæc jam incipiunt esse peccata hominis baptizati, ac proinde clavibus Ecclesiæ subiecti. Unde quod supra dicebat S. Thomas, peccata simul existentia cum Baptismo per ipsum deleri, à Soto, Ledesma, aliisque pluribus S. Thomæ discipulis intelligitur de peccatis Baptismum tempore concomitantibus, sed non usque ad instans terminativum ipsius; eorum enim quæ vel uno ultra instanti perseverassent, eadem foret ratio ac fictionis ipsius, sicque ut hæc, sic & illa per Poenitentiam solam expungi possent.

At, inquit, fictio nihil aliud est ut plurimum, quam voluntas Baptismi indigne suscipiendi: atqui hæc voluntas natura prior est ipsa susceptione Baptismi, quam voluntas illa imperat; ergo per Baptismum deleri debet, sicut & alia quæ Baptismum præcedunt peccata.

R. dist. min. voluntas hæc prior est susceptione Baptismi, prout ipsam imperat, C. prout consummatur exterius per indignam Sacramenti perceptionem, N. Sic enim includit actualem Sacramenti profanationem, quæ Sacramento posterior esse debet.

An si fictio consisteret in adhesionem peccatis omnibus quæ quis ante Baptismum commisit, omnia hæc peccata, prout fictionis objectum, clavibus Ecclesiæ subijcienda forent, gravis est difficultas. Sunt qui credant satis esse ut accusetur fictio, non autem requiri, ut accusetur ejus gravitas. Neque enim, inquiunt, necessum est ut quis peccati gravitatem confiteatur, cum duo conjunguntur Sacramenta, quorum alterum fictionem tollit, alterum gravitatem ejus, sicut in præsentī casu contingit. Alii fictionem & fictionis gradum in confessione aperiri volunt; quia cum ex hypothēsi fictio secundum se totam, sit opus hominis baptizati, oportet ut secundum se totam, id est quoad substantiam & gradum declaretur. Neque tunc peccata ante Baptismum commissa clavibus subijciuntur ratione sui, sed ratione ordinis quem fictio habet ad ipsa. Sic qui pie olim baptizatus, morose delictari incipit de adulteriis, homicidiis, cæterisque id genus, quæ ante Baptismum perpetraverat, etsi crimina hæc ratione sui confiteri non teneatur, eadem nihilominus confiteri debet ut pravæ cui inhæsit, complacentia fædritatem totam manifestet. Postrema hæc opinio ut tutior & probabilior admittenda.

Obj. 3. Nihili nullæ sunt proprietates: atqui cum fictio per conversionem tollitur, jam nihil est Baptismus; ergo.

R. dist. min. cum fictio tollitur jam nihil est Baptismus quoad entitatem, C. quoad vim movendi, N. Itaque Baptismus, cum in actione fluente consistat, jam non existit in se & quoad entitatem, cum fictio tollitur; verum & tunc quoque subsistit quoad vim movendi; quia ad id sufficit ut Deus positionem Baptismi semel factam acceptavit tanquam signum vi cuius gratiam conferre debeat, statim ut sublatus fuerit ejusdem gratiæ obex: atqui res ita se habet. Unde sicut mors & passio Christi licet jam non existant in se, non desinunt esse causa moralis meritoria justificationis nostræ, sic & Baptismus, etsi jam præterierit quoad actionem, subsistit semper in mente Dei, eumque movet ad conferendam homini gratiam regenerantem, quoties is eidem recipiendæ idoneum fecerit.

His adde quod licet cum aufertur fictio, Baptismus non existat in se, manet tamen in virtute sua, nimirum in charactere, qui tunc elevatur ad pariendam gratiam, quæ propter obicem recipi non poterat. *In Baptismo*, ait S. Thomas in 4. dist. 4. q. 3. art. 2. q. 3. *imprimatur character, qui est immediata causa disponens ad gratiam, & ideo cum fictio non auferat characterem, recedente fictione, quæ effectum characteris impediebat, character qui est præsens in anima, incipit habere effectum suum, & ita Baptismus recedente fictione effectum suum consequitur.*

Obj. 4. Constans est Patrum doctrina non posse hominem nisi semel per Baptismum renasci spiritualiter; atqui in hypothese nostra posset homo semel & iterum renasci. Semel quidem cum actu Baptismum recipit; rursus vero cum fictionem aufert; ergo.

R. neg. min. si enim renascatur homo tempore Baptismi, jam renasci nequit per ablationem fictionis, quæ nulla fuit: si vero renascitur cum fictionem aufert, utique renatus non erat, cum Baptismum suscepit.

Obj. 5. Si reviviscat Baptismus cum aufertur fictio per Pœnitentiæ Sacramentum, plus recipiet gratiæ, qui Baptismum fide suscepit, quam qui recepit non fide: atqui absurdum consequens.

R. dist. maj. plus accipiet gratiæ ratione Baptismi simul & Pœnitentiæ, C. plus accipiet ratione Baptismi solius, N. Porro nihil mirum quod qui duorum Sacramentorum effectus simul recipit, plus recipiat gratiæ, quam qui unius dumtaxat effectum reciperet. Certe sicut Baptismatis gratia non opponitur pœnitentiali, sic nec Baptismi causalitas, Pœnitentiæ causalitati opponitur: unde utrumque Sacramentum simul natura concurret, ad certum, ut ita loquar, gratiæ pondus, quæ prout baptismalis, regenerativa dicitur, & prout pœnitentialis, justificativa.

Atque hinc obiter colliges male existimasse Valquesium disp. 159. quod in casu obicis per contritionem remoti, non aliam accipiat homo gratiam, quam quæ contritioni correspondet; quæque tunc, ut ait idem Theologus, duplici quidem Baptismi & contritionis titulo conferatur, sed in eo solum gradu ad quem disponit contritio. Si enim Baptismus præteritus ad aliquid valet, ut valere eum expresse docet Augustinus, debet aliquid conferre ultra illud quod sine ipso haberetur. Et vero an non Patres & Concilia, quæ dicunt Sacramenta nostra gratiam causare, eludere censeretur, qui diceret eam solum gratiam quæ meritis respondet, causari tunc duplici titulo, scilicet propter merita & propter Sacramenta? Uti-

que is irritor haberetur doctrinæ sanctorum, non defensor; ergo, ait solide disp. 9. n. 65. cum conceditur Baptismus præteritum ablato obice causare gratiam, debet id intelligi de gratia distincta non de sola multiplicatione tituli ad eandem gratiam.

Quæres an Baptismus reviviscens conferat effectum omnem, quem conferre solet, cum pie recipitur.

R. videri quod sic: Ratio est, quod vix solida ulla afferri possit ratio, cur Baptismus ad unum potius effectum quam ad alios reviviscat: unde non solum vi ejus deletur originale vel actuale quod præcesserit peccatum, sed & pœna utrisque debita.

Quæres 2. an Sacramenta ablato obice rediviva, æqualem conferant gratiam, an vero majorem pro majoris dispositionis gradu.

Æqualem hoc in casu conferri gratiam, eamque in infimo gradu, qualis nimirum confertur parvulis, qui sine ulla sui dispositione baptizantur, docet Suares disp. 28. sect. 4. communior tamen est opinio contraria, quam sequitur Lugo ead. disp. 9. n. 71. & 73. Ratio est 1. quia cum ex Tridentino Sess. 14. cap. 4. *contritionis motus ad impetrandam veniam peccatorum* concurrat, debet veniam hanc mereri de congruo: atqui dispositio quæ quidpiam meretur, plus meretur cum major est, & minus cum minor; ergo. 2. quia ex generali ejusdem Concilii doctrina Sess. 6. c. 7. gratia adultis confertur *secundum propriam cujusque dispositionem*, adeoque inæqualiter, ubi inæqualis est dispositio: atqui actus quo tollitur obex in nostro casu, est vera & propria dispositio (non quidem ad Sacramentum, quod sine dispositione ulla recipi valide potest, sed ad effectum Sacramenti.) Tum quia quod esset dispositio in Baptismo præsentis, censeretur debet dispositio in Baptismo præterito; utpote qui non habeat vim majorem ad remittenda peccata sine dispositione, quam Baptismus præsens; tum quia per hujus positionem redditur efficax Baptismus, per cujus privationem fuerat inefficax: atqui nonnisi ob legitimæ dispositionis carentiam Baptismus fide susceptus, inefficax fuerat; ergo necessum est ut id quo idem Baptismus redditur efficax, sit vera dispositio. Per vocem *efficax*, id tantum intelligi volo quo posito tanquam conditione, Baptismus effectum suum exercere potest.

De solutione objectionum quas contra proponit Suarez, adi Lugo ibid. n. 76. ne si metaphysicis istis diutius immoremur, graviora cogamur omittere.

SECTIO QUARTA.

De dispositionibus necessariis ut revivascat Baptismus.

REVOCANDUM fictionem vel esse negativam, cum quis bona fide existimat se esse dispositum; licet reipsa dispositus non sit; vel positivam, quæ contraria dici potest, cum quis quo baptizatur instanti, actum malum exercet, puta furando vel furari volendo res Ecclesiæ; vel privativa, cum quis sciens & volens, ac proinde culpabiliter, caret dispositione necessaria, puta actu detestationis erga peccata ante commissa; licet nullum tunc aliud committat peccatum, quam voluntariæ hujus omissionis. Sit jam

CONCLUSIO. Ut reviviscat Baptismus cum fictione positiva receptus, requiritur vel contritio perfecta extra Sacramentum Pœnitentiæ, vel attritio cum eodem Sacramento. Ut vero reviviscat idem Baptismus cum fictione negativa susceptus, sufficit attritio, seu contritio imperfecta.

Prob.

Prob. 1. pars. Ut reviviscat Baptismus cum fictione seu obice receptus, necessum est ut fictio hæc auferatur: atqui fictio, cum positiva est, auferri nequit nisi per contritionem vel perfectam extra Sacramentum Pœnitentiæ, vel imperfectam cum eodem Sacramento. Ut enim auferri aliter non possit, sufficienter duo, 1. ut fictio hæc sit peccatum hominis baptizati; 2. ut nullum baptizati hominis peccatum tolli aliter possit, quam per contritionem vel perfectam extra Sacramentum, vel imperfectam cum Sacramento: atqui utrumque constat: 1. quidem fictio hæc est peccatum hominis baptizati; seu peccatum natura posterius Baptismo completo in suo esse. Peccatum enim fictionis consummatum, est actio impediens virtutem Baptismi, seu obstandi ne in instanti terminativo ipsius operetur gratiam & remissionem peccatorum: atqui talis actio natura posterior est baptismo; cum prius natura sit baptismum esse, quam virtutem ejus impediri posse; ergo. 2. non minus constat lethale hominis baptizati peccatum, quale est indigna Sacramenti contractio, non posse tolli nisi per contritionem vel perfectam cum voto Pœnitentiæ, vel imperfectam cum ipso Pœnitentiæ Sacramento; prout alibi cum Ecclesia docuimus; ergo merito supra docebat S. Thomas, quod *fictio non removeatur per Baptismum, sed per Pœnitentiam subsequentem*.

Prob. 2. pars: Si requireretur contritio perfecta ad reviviscentiam baptismi cum fictione negativa suscepti, peior esset conditio hominis baptismum cum fictione negativa suscipientis, & qui deinceps non peccasset, quam suscipientis vel cum fictione positiva, vel cum negativa, quam deinceps subsequutum esset grave aliquod peccatum: hi enim justificari possent per contritionem imperfectam cum Sacramento, cujus ratione peccati baptismum subsequentis capaces essent; ille vero, utpote Sacramenti Pœnitentiæ incapax, quia ex hypothese nullam post receptum baptismum, noxam admisisset, nonnisi per contritionem perfectam justificari posset: atqui absurdum consequens; ergo &c.

Prob. 2. quia non alia requiritur dispositio ut reviviscat baptismus, quam quæ requiritur ut primo vivat: atqui ut primo vivat requirebatur solum contritio imperfecta; tum quia hæc sufficit in Sacramento Pœnitentiæ, quod ad minus tantum requirit dispositionis, quantum baptismus; tum quia id expresse docet S. Thomas in 4. dist. 6. q. 1. art. 3. ad 5. ubi sic: *Ad hoc ut homo se præparet ad gratiam in baptismo suscipiendam, præexigitur fides: sed non charitas, quia sufficit attritio præcedens, etsi non sit contritio*.

Utrum autem attritio hæc initiali charitate informata esse debeat, res est operosi momenti, quam non ante expendemus, quam noster nos labor ad Pœnitentiæ Sacramentum deduxerit. Hic annotare sufficiat secundam hanc nostræ conclusionis partem esse intelligendam de ficto negative, qui mortaliter non peccaverit post baptismi susceptionem; alias eadem ei necessaria foret ad reviviscentiam dispositio, quæ ficto positive: quia peccatum grave baptismo posterius nonnisi consequenter ad contritionem vel imperfectam in Sacramento, vel perfectam extra Sacramentum dimitti potest de via communi.

Obj. contra 1. partem, 1. potestas clavium non se extendit nisi ad peccata post baptismum commissa, prout docet Tridentinum Sess. 14. cap. 1. 2. & 5. atqui fictio positiva non est crimen post baptismum perpetratum: ergo non potest ea virtute clavium deleri.

R. dist. min. fictio tantum inchoata, non est crimen post baptismum perpetratum, C. fictio consum-

mata, de qua loquimur in præsentî, N. Itaque si quis ad baptismum accederet cum voluntate non dolendi de peccatis actualibus quæ per totam vitam commisit, & ante ultimum instans in quo completur baptismus in suo esse, voluntatem hanc retractaret, tamque de ea, quam de aliis à se admissis facinoribus doleret, quantum sufficit, quod licet difficile, fieri tamen absolute potest: jam fictio hæc per baptismum una cum aliis peccatis deleteretur; neque obnoxia esset clavibus Ecclesiæ, utpote quæ non foret opus hominis baptizati. Verum aliud est de fictione consummata; hæc enim cum sit profanatio Sacramenti, est opus membri Ecclesiæ; ac proinde non alia deleri potest via, quam quæ instituta est ad delenda fidelium peccata. Porro conclusio nostra nonnisi de postrema hac fictionis specie procedit.

Obj. 2. baptismus reviviscit sublato obice: atqui ex concessis obex fuit tantum defectus attritionis; ergo posita attritione sola, ponetur & effectus baptismi.

R. dist. min. fuit tantum defectus attritionis, sed voluntarius, ac proinde lethaliter gravis, C. fuit tantum defectus involuntarius, N. Itaque cum attritionis defectus in positive ficto sit culpa mortalis, necesse omnino est ut ea remittatur vel per baptismum, vel per contritionem perfectam cum voto Pœnitentiæ, vel per contritionem imperfectam cum Pœnitentiæ Sacramento actu recepto: atqui culpa hæc per baptismum quo natura posterior est, remitti nequit; ergo superest ut vel remittatur per contritionem perfectam, &c. quapropter quod non hic sufficiat attritio sola, hinc oritur quod hæc nunquam sufficiat ad justificationem sine Sacramento vel baptismi vel Pœnitentiæ; unde quia jam sufficere nequit cum baptismum, cujus vis ad peccata seipso posteriora non extenditur, necessum est ut vel jungatur cum Sacramento Pœnitentiæ, vel per contritionem perfectam compensetur.

Inst. Tam baptismus per attritionem puram reviviscens, poterit fictionis peccatum remittere indirecte, quam Pœnitentia indirecte remittere possit peccatum oblitum: atqui &c.

Resp. neg. maj. Pœnitentia enim utpote instituta ad remittendum quodcumque peccatum baptismo posterius, ad ea etiam extendit se peccata, quæ inculpate è memoria exciderunt: neque alioqui sacrosantum esset hominis saluti, cum plerumque impossibile sit ut delicta quæcumque sua quoad numerum & species sibi revocet in animum: at vero baptismus nullam prorsus vim habet ad delenda peccata post sui susceptionem commissa; unde si desit contritio perfecta, vel attritio cum Sacramento, nec tollitur fictio, nec originale peccatum.

At, inquires, baptismus cum obice positivo receptus, non minus habet efficaciam, quam si receptus sit cum obice negativo: ergo si sufficiat attritio ad tollendum negativum, & hæc quoque sufficiat ad tollendum obicem positivum.

R. neg. conseq. quia obex positivus importat peccatum ad quod non extendit se efficacia baptismi; porro obex negativus tale peccatum non involvit.

Obj. 3. Eucharistia indirecte remittit peccatum originale in homine solum attrito, qui bona fide credit se esse baptizatum; ergo & baptismus reviviscens similiter remittet attrito peccatum fictionis, saltem si illud non occurrat memoriæ ipsius.

R. dato antecedente de quo alibi, neg. conseq. disparitas est quod Eucharistia, ut & alia vivorum Sacramenta, secundario instituta sit, ut gratiam primam conferat, adeoque ut deleat peccata omnia prius admissa, cum nullum grave peccatum in eodem

subj-cto

subjecto subsistere possit una cum gratia sanctificante ; at vero baptismus nullo modo institutus est ut peccata post sui receptionem commissa deleat. Quapropter fictio quæ culpam prorsus è memoria exciderit, indirecte tolletur per pœnitentiam, cum aliis quæ deinceps commiserit peccatis ; aut saltem per contritionem, vel charitatem perfectam, quæ in eo supponi facile posset, qui nullum à tempore baptismi fictæ recepti grave peccatum commisisset.

Obijciuntur duo contra secundam partem, 1. quod tollere fictionem, sit tollere peccatum ; peccatum autem sola attritione tolli non potest ; 2. quod dispositio subsequens non possit esse dispositio ad reviviscentiam baptismi : porro attritio in nostro casu est dispositio subsequens baptismum, utpote jam præteritum. Verum hæc nihil urgent. Unde

R. ad 1. neg. maj. quia cum fictio pure negativa non sit peccatum, qui eam tollit, peccatum non tollit, sed ponit conditionem, qua inducta peccatum tam actuale quam originale per baptismum tolli debet.

R. ad 2. neg. maj. etsi enim dispositio baptismum subsequens, nec sit nec esse possit dispositio ad baptismum ; quia dispositio debet prior esse forma ad quam disponit ; est tamen dispositio ad illius effectum quem obex suspenderat. Et vero attritio post baptismum se habet, ut attritio ante baptismum : atqui attritio ante baptismum, non se habet ut dispositio ad baptismum, cum is sine illa vere subsistat ; sed solum ut dispositio ad ejus effectum ; ergo attritio post baptismum est tantum dispositio ad ejus effectum. Jam vero nihil obstat quominus id quod sufficiens erat dispositio ad effectum baptismi nondum suscepti, sit & ad ejus jam suscepti effectum dispositio.

Neque tamen sufficiet attritio hæc ad tollendam fictionem positivam ; quia hæc utpote baptismo posterior, non aliter auferri potest quam peccata cætera post baptismum commissa.

SECTIO QUINTA.

An liceat Sacramenta administrare peccatoribus.

Quæstio hæc etsi agitari solet in Tractatu de Eucharistia, proprie tamen præsentis est loci, quia de cæteris præter Eucharistiam Sacramentis moveri potest, ut animadvertit Lugo disp. 8. n. 162.

Not. porro duo secerni genera peccatorum, alii sunt publici, alii vero occulti. Publici tales sunt vel publicitate seu notorietate juris, vel publicitate facti. Publici peccatores publicitate juris ii dicuntur, quos nefarium quid egisse constat vel per propriam eorum in judicio confessionem, vel per depositionem testium, vel per sententiam Judicis. Publici evidentia seu notorietate facti, ii sunt qui crimen aliquod coram tot testibus commiserunt, ut crimen illud jam nulla tergiversatione in tota vicinia celari possit. Circa quod consule quæ diximus ubi de Censuris 1. part. cap. 5. pag. 434.

Not. 2. peccator seu occultus seu publicus vel publice seu coram frequenti cœtu Sacramentum petit, vel occulte, idest solus à solo.

CONCLUSIO I. Peccatori undecumque notorio Sacramenta etiam publice petenti negari debent, excepta tamen Pœnitentia, & nonnunquam Matrimonio.

Prob. 1. ex his Christi verbis Matth. 7. *Nolite dare sanctum canibus, quæ Eucharistiæ potissimum à Patribus accommodantur, unde & is Ecclesiæ cantus : Ecce panis Angelorum, factus cibus viatorum,*

non mittendus canibus : atqui per cares designantur peccatores manifesti, prout expresse docet S. Thomas 3. p. q. 80. a. 6. & cum eo unanimis Theologorum chorus ; quapropter citatum Hymni versum sit reddidere Regii Portus interpretes : Loin le pecheur brutal, c'est le pain adorable des enfans non des chiens.

Prob. 2. si peccatoribus publicis Sacramenta administrari possent, iis præsertim qui cum in supremo sint Reipublicæ gradu, ut per favorem Ecclesiæ optulari, sic & per odium nocere possunt ; atqui tamen ne his etiam, qui quid exitus res habere possint, Sacramenta conferri licet, statim ut sunt publici peccatores. Prob. min. ex S. Chrysostomo Hom. 83. in Matth. ubi sic Sacramentorum dispensatores compellat : *Non parva vobis imminet ultio, si quemquam ullius improbitatis conscius huius mensæ participem esse concedatis. Sanguis ejus de manibus vestris exquiretur. Sive quis dux militiæ sit, sive Præfectus, sive Princeps diademate coronatus, indigne ne accedat prohibe. Sed unde, inquires, ego illum atque illum, qualis sit cognoscere possum ? non de ignotis, sed de notis hæc disputo.*

Prob. 3. quod universis mundi Catholici Ritualibus ante annos non plus 40. severe interdictum erat, ut menti Christi & Ecclesiæ adversum, non potest haberi hodie ut inculpatum quid aut indifferens : atqui ante annos non plus 40. universis mundi Catholici Ritualibus severe interdictum erat, ne peccatori cuicumque notorio darentur Sacramenta. Factum hoc docebit vir eruditus adæque & parum suspectus Bernardus Van-Espen : sic ille Juris sui part. 2. tit. 4. de Eucharistia, c. 2. n. 20. *Cum ergo Ritualia atque Synodalia Decreta velint UNIVERSIM publicos & notorios peccatores à Communionem repellere, manifestum est à verbis & mente Ecclesiæ omnino de viare, qui hujusmodi peccatores non prius volunt esse repellendos, quam per sententiam Judicis sint, ut notorii peccatores declarati. Quasi non possint per notorietatem facti esse vere notorii & publici peccatores, antequam per sententiam tales essent declarati. Nam forte scandalum non esset.... aut Sacramentum.... non daretur canibus, si notoriis peccatoribus notorietate facti administraretur publice Eucharistia, quamvis necdum per sententiam Domini Officialis ut tales condemnati essent ?*

Quod dicit laudatus Canonista universim hic conspirare cum Synodis Libros Rituales, probari facile possit : sed ne in re minime dubia ludamus operam horumce Librorum, quibus regere se debent Sacramentorum Ministri, aliquot appellabimus. Rituale Remense à Carolo Mauricio le Tellier editum an. 1677. hæc habet : *Et d'autant que le Seigneur defend dans l'Evangile de donner le Saint aux chiens, nous defendons à tous Cures & Vicaires d'admettre à la participation de la sainte Eucharistie les pecheurs publics jusqu'à ce qu'ils soient corriges, qu'ils aient fait penitence, & repare le scandale qu'ils auront cause. Et nous estimons pecheurs publics ceux qui sont notoirement excommuniés ou interdits, les concubinaires publics, les usuriers publics, les magiciens, les sorciers, les blasphémateurs publics, les ivrognes, les bateleurs & farceurs, les femmes publiques connues pour être de mauvaise vie, les duellistes, ceux qui nourrissent des inimitiés publiques, & qui ne veulent point se reconcilier ; ceux qui retiennent notoirement & injustement le bien à autrui, & qui ne veulent point le rendre.... & généralement tous ceux qui sont engages en quelque crime notoire & scandaleux. Ibi lex universim & indistincte loquitur.*

Rituale Alectense quod edi curavit Nicolaus Pavillon an. 1667. Instruct. 5. de Eucharistia sic inter-

rogat

rogat & respondet pag. 74. *Qui sunt ceux qui ne doivent pas être admis à la sainte Communion? Ce sont ceux qu'on sait publiquement en être indignes, comme sont les excommuniés, les interdits, les infâmes: par exemple ceux qui sont reconnus pour concubinaires les usuriers, &c.*

Rituale Parisiense emissum à Lud. Ant. Card. de Noailles, pag. 59. *Fideles omnes, inquit, ad sacram Communionem admittendi sunt, exceptis iis qui iusta ratione prohibentur. Arcendi autem sunt publice indigni, quales sunt notorie excommunicati, interdicti, manifesteque infames, ut meretrices, concubinarij, comœdi, fœneratores, magi, sortilegi, blasphemi, & alij ejus generis peccatores, nisi de eorum pœnitentia & emendatione constet, & publico scandalo prius satisfecerint.* Merito igitur Pontasius V. *Pecheur public*, cal. 1. in hæc scribit verba: *Le Rituel Romain, & tous les autres ne distinguent point entre la notoriété de droit & la notoriété de fait, & veulent qu'on refuse la sainte Communion à tout pecheur public, tel qu'il soit: la notoriété de fait ne l'en excluant pas moins que celle de droit, ainsi que le portoit la celebre décision signée par trente Docteurs de Sorbonne, à la requisition de M. Pavillon Evêque d'Alet.* Huic Parisiensium Theologorum decisione consonat alia Lovanensium, apud Van-Espen ibid. pag. 332.

Prob. 4. si nunquam sufficiat facti publicitas ut quis arceatur à Sacramentis, non poterit arceri à synaxi sacra mulier quæ vultus pectorisque immodestia lasciviam spirat; non ebrius qui à mane in vesperum potat, obscœna canit, & tripudiat in popinis; non is qui fraterno quem palam fudit, cruore madidus, Christi mysteria postulare audet: atqui hæc tam absurda sunt, tam à pietate aliena, quam quæ maxime; ergo. Qui plura de hoc argumento volet, adeat Consultationes Canonicas Petri Giberti, quod Opus non sine magnificis encomiis approbarunt quatuor, iique non Molinistæ Sorbonici Doctores.

Ergo, inquit, valet in Gallia publicitas facti, Valer utique in iis quæ juris sunt divini, & contra quæ nulla humana lege præscribi potest; quale istud est ne margaritæ projiciantur ante porcos. Valet & in iis quæ ex constanti usu quamdam induunt notorietatem juris, ut cum agitur de neganda duellistis aut comœdis sepultura Ecclesiastica; valet & quantum ad reservationem casuum quorundam, qui nisi publici sint, non reservantur. Sed non valet quantum ad alios innumeros casus, ad quos ab Ultramontanis extendi solet. Sic nec excommunicatos, nisi denunciati sint, fugere tenemur, nec notorios Clericorum percussores, &c. Sic non ipso facto à Beneficiis suis excludere credimus plures etiam scelestos, qui iisdem illico privati censentur extra Galliam, &c. De his plura & erudite congesta videris apud eundem Gibertum ibid. p. 121. & seq.

Quod diximus nulla humana lege præscribi posse adversus ea quæ juris sunt divini, absit ut eo sensu dictum intelligatur, quod extet aliqua in Regno lex, unde suspicio hæc induci queat. Notæ sunt eæ Christianissimi Regis Declarationes: *Non sommes bien éloignés de vouloir soumettre la Religion à l'autorité séculière, ou autoriser ceux qui forceroient les Ministres de J. C. à donner la Communion à des gens notoirement rebelles aux loix de l'Eglise & de l'Etat.*

At, addes, an non præsumi potest concubinarium qui ad Eucharistiam accedit, à peccato tandem resipuisse.

R. cum Giberto resipiscentiam hanc supponi nisi factis & idonea morum conversione probetur, præsertim vero ejectione concubinæ. Et vero si conversus sup-

poneretur quicumque accedit ad Sacramenta, non possent hæc negari comœdis; & hos enim rite conversos supponi oporteret. Deinde quoti ad Sacramenta accedunt, ut vulgatam impietatis suæ famam abstergant, si possint? Quoti, quia non satis mysteriorum nostrorum dignitatem compertam habent? quoti, quia hominem bene vel male confessum peccata, ab iis statim mundari existimant? aliud sane S. Carolo Borromeo visum est, cum hæc Parochis Documenta dedit. tit. Qui ad sacram Communionem admittendi sunt. *Neminem publicis peccatis irretitum ad Communionem recipiet Parochus, nisi prius scandalo publico satisfecerit; etiamsi absolutionis à Pœnitentiariis, aut Confessoribus etiam Regularibus accepta testimonium produxerit.*

Saltem, inquit, erunt iis Sacramenta conferenda, quibus ea conferri jubebit Magistratus: huic enim obtemperandum est: Non enim, ait Opratus Milevitarus Lib. 3. *Respublica est in Ecclesia, sed Ecclesia in Republica est.*

R. sæculares Magistratus nihil habere juris in ea quæ vel ad fidem, vel Sacramenta pertinent. Qui ergo eo venirent temeritatis ut vel hæretico, vel usurario notoriis Eucharistiam dari præciperent, brevi ista Apostolorum voce essent reprimendi: *Si justum est in conspectu Dei vos potius audire quam Deum, qui foris canes esse voluit, judicate.*

Nec nocet desumpta ab Optato sententia, quam, ut loquitur Gabriel Albaspinæus, *mirifice extollunt homines illi qui rebus student novis; putantque hujus sensum esse, imperatores non Ecclesia, sed Ecclesiam eis subditam esse.* Neque enim credidit Opratus Ecclesiam quoad sacra sua subjectam esse principibus, sed contra Donatum, ostendit orandum esse pro Regibus & Potestatibus, ut ii tueri pergant Ecclesiam quæ est in Republica id in est Imperio Romano, ibique longe magis, tuta est, quam si esset in gentibus barbaris, apud quas nec Sacerdota sancta, nec pudicitia & virginitas, tuta esse possent. Merito igitur Illust. Cameracensium Archipræsul Franciscus de Fenelon, in extemporanea Oratione quam præmisit Consecrationi Josephi Clementis de Bavaria, hæc facunde eloquebatur: *L'Eglise, il est vrai, est dans l'état, pour obéir au Prince dans tout ce qui est temporel. Mais elle n'en dépend jamais pour aucune fonction spirituelle.... elle est en ce monde pour le gouverner par rapport au salut... Le monde en se soumettant à l'Eglise, n'a point acquis le droit de se l'assujettir. Les Princes devenant les enfans de l'Eglise, ne sont point devenus ses maîtres, &c.* Atque idipsum est quod toties & præ cæteris palam attestati sunt Reges Christianissimi: sic Ludovicus Magnus in celebri an. 1695. Edicto de Jurisdictione Ecclesiastica, Art. 34. *La connoissance des causes concernant les Sacramens & autres purement spirituelles appartiendra aux Juges d'Eglise: enjoignons à nos officiers & même à nos Cours de Parlement, de leur en renvoyer la connoissance, &c.*

Conclusio nostra quantum in se indubia est, tantum in praxi cautionis exigit & prudentiæ. Cavendum itaque & summo opere cavendum, 1. ne pro notorio habeatur, quod vel paucis cognitum sit, vel rumoribus nixum incertis, vel sola vulgi credulitate aut imperitia fundatum. Idque etsi in pluribus locum habere potest: habet præsertim in iis quæ pertinent ad sortilegium, magiam, & quandoque hæresim; 2. ubi sentit Parochus fieri posse ut ad Sacramenta accedat quis suspectæ famæ, æquum est ut eum amice conveniat; moneat de ipso spargi multa, quæ tetri quid moribus ejus inurant, hortetur ut scandali causas refecet; 3. & id curare debet ut è suggestu, nemine tamen designato, contra eos insurgat, qui & impii sunt, & ne pro impiis habeantur, accedere volunt ad Deum, quasi gens

Deum, quasi gens qua iustitiam fecerit; 4. non deferat Eucharistiam, cum periculo tumultus & scandali, puta si notorius adulter necdam, ut potest, pellicem è domo ejecerit; 5. non habeat ut notorium in hoc vico peccatorem, qui tantum notorius sit in alio, præsertim, ait Silvius hic q. 80. art. 6. si fama criminis non videtur eo facile perventura; 6. ubi viderit peccatorem tergiversatione aliqua non improbabilideam criminis à se propellere, consulat Episcopum, & in dubiis mandata ejus exequatur; ne dum scandalo vult occurrere, scandalum innectat gravius, & incerta colligendo zizania certum eradicet triticum,

Idcirco consultus Gibertus an pro publicis peccatricibus habendæ essent Moniales, quæ longam ætatis partem quotannis transigebant in villa & extra Claustrum, idque ob causas reipsa fuitiles, iis Sacramenta, si publice peterent à Parocho, reponit neganda non esse. Etsi enim præsumi poterat Moniales illas excommunicationem incurrisse, quia sine necessaria (*) Episcopi licentia exierant è Claustris, tamen & id quoque poterat præsumi, easdem non exiisse sine Superioris Conventus licentia, quam sufficientem existimarent. Accedebat plures in Parochia esse qui nihil hic suspicarentur mali; ac demum difficile esse ut is Monialium exitus lateret Episcopum, à quo proinde si non probaretur, neque etiam videbatur improbari; unde & interrogandus erat quid facto opus esset quoad Sacramenta.

Excepi in conclusione à regula communi Pœnitentiam & identidem Matrimonium. De pœnitentia constat neminem ab ea repelli debere, cum hæc pro iis potissimum instituta sit qui laborant & onerati sunt. Vetat quidem Bonifacius VIII. cap. 2. *De usuris* in 6. ne manifesti usurarii ad confessionem admittantur, nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum præstent idoneam cautionem; verum haud satis scio num ea lex vigeat apud nos.

Quod ad Matrimonium pertinet, constat & ab ipso communiter arcendos esse eos à quibus palam profanaretur; prout resolvit Author Collat. Paris. tom. 1. lib. 2. coll. 4. Unde Card. Noalius approbavit agendi rationem cujusdam è Parochis suis, qui puelum cum homine lubricis cantibus, gallice *Opera*, deserviente maritare renuerat, donec is sponsundisset futurum ut periculoso huic exercitio nuncium mitteret perpetuum.

Est tamen in usu positum ut apud Germanos ubi misti hæreticis vivunt Catholici, alii aliis connubio jungantur. Verum seu Matrimonia hæc sint vel non sint Sacramenta constat exceptionem hanc ad alios casus extendi non debere. Admitti quidem ad Matrimonium solent, qui quas in concubinas habuere, in uxores habere jam volunt; sed quia sic crimen ejurare censentur: an autem illud de facto & in corde ejurent, expendet sagax Confessarius, eique prodesse poterunt quæ à nobis dicta fuere Tom III. ubi de Confessariorum obligationibus, pag. 53. & seq.

Sed quid si publicus peccator emendatus sit, sed nondum publica sit ejus emendatio, poteritne Minister, cui de ejus Pœnitentia constat, eidem privatim

Sacramenta largiri? Poterit, imo & coram nonnullis assistentibus, qui peccatoris conversionem noverint ut ipse. Ut tamen vitetur scandalum, curandum erit ut non ante spargatur Communionis rumor quam disseminatus fuerit rumor pœnitentiæ, aut saltem ut utriusque fama pari gradu & modo diffundatur.

CONCLUSIO II. Peccatori occulto occulte petenti Sacramentum negari debet, nisi Minister peccatum ejus rescierit per Confessionem. Idem faciendum, si coram iis petat, quos de crimine ejus certiores factos esse constet.

Prob. tum ex Rituali Romano, ubi sic: *Occultos peccatores, si occulte petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat*; tum quia hæc agendi ratio, neque scandalo est astantibus, qui cum petentis improbitatem novisse supponantur, ægre ferrent Sacramenta ab eo impie profanari; nec detrimentum affert petenti cui & detrahitur occasio consummandi exterius sacrilegii, & nihil deperit famæ, cum jam ab ea exciderit; tum denique quia impietati cooperatur Minister, qui non obstat eidem, cum sine ulla juris alieni læsione obstare potest.

Dixi, nisi Minister peccatum didicerit in confessione, quia quæ confessionis solius via sciuntur, pro exterius ignoratis haberi debent, præsertim cum inde imminet rubor aut confusio pœnitenti. Unde, ait Henno, si Sacerdos nonnisi confessionali scientia didicerit Titium peccatorem esse publicum & scandalosum, nequidem eum tunc, etsi solus sit cum solo repellere poterit. Aliter tamen sentiunt nonnulli, quos magni nominis viros appellat Habertus: at si opinionem eorum non improbat expresse; unde & hanc solum apponit limitationem: *Saltem, inquit, monendus videretur, qui minus ex malitia quam ex simplicitate Eucharistiam sine teste peteret: constat enim experientia rudiores expleta confessione, pro more ad sacram mensam pergere non attendentes fuerintne absoluti, necne. In quo casu, ubi supponitur nullum esse periculum infamie aut scandali, Sacerdos potest querere ob hujusmodi hominem, num absolutionis beneficium fuerit consecutus.* Hæc ille, de quibus agemus nos ubi de Secreto confessionis.

CONCLUSIO III. Peccatori occulto Sacramentum publice petenti, negari non debet. Ita passim Theologi, qui, ut notat Lugo disp. 8. n. 168. varias in id astruendum congerunt rationes, quæ parum vel difficile convincunt. Itaque

Probant 1. aliqui, quia peccator occultus jus habet ne infametur: porro infamaretur si palam à sacramenta abigeretur.

Sed contra: Non plus habet juris peccator occultus ne infametur, cum alioqui gravis Sacramenti injuria averti nequit, quam habeat jus ne infametur, cum de avertendo meo aut alterius temporali damno agitur; atqui fur occultus v. g. non habet jus ne infametur, cum aliter meum aut proximi damnum temporale averti non potest. Unde ubique licitum est eum qui gemmam meam occulte aufert, palam inclamare furem, ut restituat; ergo à fortiori.

Probant 2. alii exemplo Salvatoris, qui Judæ corpus suum ut & aliis Apostolis porrexerat. Verum probatio hæc, nisi aliunde muniat, non videtur omnino efficax; 1. quia Christus indubie poterat Judam infamare, suumque ei corpus negare; ergo, nisi quid aliud obstat, idem poterunt Ministri ejus; 2. quia qui semel gravem patitur injuriam, non ideo docet velle se eam semper pati.

Prob. itaque & forte melius in hunc modum: quod Christus ipsa sua praxi prohibuit, & prohibere debuit, inculcate fieri non potest: atqui Christus ipsa sua erga Judam praxi prohibuit ne peccatoribus occultis negarentur Sacramenta, & id prohibere debuit. Quod prohibuerit patet ex totius Ecclesiæ sensu,

h

quæ

(*) Necessariam dico Episcopi licentiam ob ista Edicti April. 1695. verba, Art. 19. «Voulons que suivant & en execution des saints Decrets & Constitutions canoniques; aucunes Religieuses ne puissent sortir des Monasteres exemts & non exemts, sous quelque pretexte que ce soit; ou pour quelque motif que ce puisse être, sans cause legitime, & qui ait été jugée telle par l'Archeveque ou Eveque diocésain, qui en donne la permission par écrit... Le tout sous les peines portées par les dites Constitutions canoniques. De hoc Articulo consule Michaellem Duperray in prædictum Edictum, t. 1. pp. 457.

quæ Christi actionem sic semper interpretata est, ut nusquam non crediderit peccatores occultos à sacris mysteriis abigi posse: unde id tanquam aliquid ubique observatum tradit Augustinus Homil. 50. ubi sic: *Nos vero à Communione prohibere quemquam non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive seculari, sive Ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum.* Jam vero quod id debuerit Christus prohibere, sic suadet. Christus Ecclesiam suam sic instituere debuit, ut Sacramentorum participatio & bonis libera foret, & pusillis atque improbis non esset pene quotidiana ruinæ spiritualis occasio; hæc enim incommoda si politici Legislatores à subditis arceant, quanto plus à suis arcere debuit Dominus & Legifer noster: atqui si peccatoribus occultis Sacramenta denegare liceret, jam nec eorum participatio etiam bonis libera foret; essetque insuper pene quotidiana ruinæ spiritualis occasio pusillis & malis. Quoti enim etiam conscientia puræ à Cæna sancta abstinere, ne ab improbo Ministro cujus odium incurrissent ejicerentur? quoti ejicerentur de facto, non quia mali, sed quia ob virtutem suam malo Parocho displicerent? quoti ne ejicerentur, miseris Sacramentorum nundinatoribus pecuniam & munera offerent? quoti ejicerentur ob culpam levem, quæ imperito vel male affecto Pastori gravior videretur, quam in se sit? quoti ab uno publicam repulsam passi, ab alio statim non sine gravi simultatum periculo, publice admitterentur? quoti ob minus crimen expulsi, venirent in suspicionem gravioris noxæ de qua ne cogitarunt; quidem? Profecto quisquis isthæc, & alia quæ menti facile occurrent, incommoda pensaverit, sentiet Ecclesiam modico tempore nihil nisi puram Babylonem futuram esse, si cuivis quemlibet ob privata delicta à sanctis mysteriis errorem facere liceret. Ergo exigebat sapientia Christi ut res constitueret eo modo quo nunc in Ecclesia sua constitutæ inveniuntur.

Obj. 1. Peccat graviter qui alteri graviter peccandi materiam præbet: sed qui indigno cuivis Confirmationem v. g. aut Eucharistiam administrat, ei gravis peccati materiam præbet; ergo.

R. 1. patet ex mox dictis eum qui negaret Sacramenta non unius tantum sed & multiplicis ruinæ causam esse futurum; quatenus scandala, judicia temeraria, detractiones, calumnias, & ut probabile est, ipsius demum Ecclesiæ subversionem procuraret.

R. 2. eum qui peccato infectus ad synaxim sanctam accedit, jam intus sacrilegii interioris reum esse, sicut adulterii reus est qui mulierem alterius in corde concupiscit. Exterioris autem sacrilegii consummatio, etsi pro viribus impedire debet, non tanti est ut cum bonorum omnium subversione debeat impediri. Unde

R. 3. dist. maj. non licet præbere alteri materiam necessariam peccandi, C. materiam liberam, subd. non licet sine gravi causa, C. eum causa gravi, N. Itaque non licet eam peccandi materiam præbere, quæ quis uti sine peccato non potest, quia hæc involvit peccatum illius cui præbetur, tum & illius qui præbet. Sic non licet puellæ, quo Patris & Matris interuersionem removeat, stupratoris libidini cedere. Verum licet, nec raro licet præbere materiam quæ quis ad peccatum non nisi ex malitia usus est. Sic licet uxori reddere debitum marito, qui non amore prolis, sed solius voluptatis intuitu debitum perit. Licet avaro reddere pecuniam, quæ is ad gravandum usuris pauperem usus est; licet ab impio Ministro petere Sacramenta; quæ sacrilege dabit: quia æquæ suppetunt sic agendi causæ.

Obj. 2. ex Lucio III. cap. 5. *De temporib. Ordinat.* Potest Superior ab Ordinibus arcere eos quorum

commissa secreta noverit; ergo potest quis & ab aliis Sacramentis ob culpam secretam arceri.

R. neg. conseq. disparitas est quod exclusio ab Ordinibus nullum absolute loquendo post se incommodum trahat, cum excludi ab Ordinibus possit quis etiam innocens; at vero generalis Sacramenta ob culpas latentes denegandi facultas, tot inveheret mala, ut pene certam Ecclesiæ ruinam portendere videretur.

Inst. Non plus juris habet peccator ad Eucharistiam, quam alius quilibet ad Ordines; ergo ut is, sic & ille repelli potest.

R. neg. conseq. non enim eo præcise peccatorem occultum à Sacramentis arceri debere negamus, quia is ad ipsa jus habeat saltem ex natura rei; sed quia posita, ut est, Ecclesiæ constitutione, publica peccatoris hujus exclusio innumera inveheret mala, sponte Christi, adeoque & ipsi Christo longe funestiora, quam indigna Eucharistiæ contrectatio. Adde Ordinum collationem semper in Ecclesia liberam fuisse; quod de Eucharistia dici non potest: unde peccator plus re ipsa juris habet, si non ad Eucharistiam, saltem ne ab ea arceatur; quam homo quilibet juris habeat ad Ordines.

Obj. 3. Nunquam licet dare Sanctum canibus; cum id adversetur præcepto, quod utpote negativum obligat semper & pro semper: atqui peccator etiam occultus est canis; publicitas enim nihil immutat in re; ergo.

R. 1. hinc sequi peccasse Christum, qui juxta SS. Patres paucis exceptis, corpus suum dedit proditori Judæ.

R. 2. dist. maj. non licet dare Sanctum canibus, quos Christus à Sancto excludi voluerit, C. quos Christus noluerit excludi, N. Porro ex dictis constat Christum non nisi manifestos peccatores exclusisse à perceptione corporis sui. Unde & hi soli canum nomine à Patribus intelliguntur. Utrique occulti peccatores saltem exterius Christum revereri videntur; publici vero eidem insultant, aut insultare præsumuntur.

Hinc patet præceptum Christi negativum quidem esse, sed non generale prorsus & absolutum; quod & aliis pluribus commune est; sic præceptum istud: *Non revelabis secretum alterius*, sub hac intelligitur conditione, nisi justa causa exigat ut reveles. Idem est de isto: *Si quid noveris, ne differas reddere*, &c.

Obj. 4. Non possum reddere gladium ei qui sese interimere vult; ergo nec Eucharistiam ei cui hæc mortem illatura sit.

R. neg. ant. generaliter intellectum. Si quis enim me meamque domum comburere velit nisi gladium ei suum restituero, potero suum ei enssem reddere: quia tunc gravius impendet malum, quam quod vitare velim; potissimum vero jurgia, dissensiones, furibunda odia, Pastorum, Sacramentorumque despectus, & ipsa paulatim Religionis extinctio.

Inst. Nullum est gravius crimen crimine indignæ Communionis; ergo quidquid tandem evenire possit, nihil est quod non debeat tentari ut avertatur.

R. dist. ant. & crimen illud crimen est respectu indigne communicantis, C. & est crimen respectu Ministri in nostro casu, N. Certe si nihil prorsus intentatum relinquere debeat, ut impediatur indigna Eucharistiæ receptio, haud ægre sibi persuadebunt plures satius esse ut reveletur confessio hypocritæ, quam ut is instar novi Judæ ad mensam Domini accedere permittatur. Id saltem indubie permittent, qui cum Authore recentis censent licitam esse revelationem Confessionis, cum agitur de servanda Regis vita. Inde autem quæ totius Christianismi subversio!

Inst. 2. Si res ita sit, concedenda erit Eucharistia ei qui certo scitur vel eam conculcaturus pede, vel ipsa ad magitas

magicas artes usus: atqui consequens ab omnibus Theologis rejicitur, & merito; ergo & rejiciendum antecedens.

R. neg. maj. disparitas est 1. quod Christus jure suo cesserit quantum ad indignam sui receptionem, ut patet ex ipsius erga proditorem discipulum agendi ratione; non autem eo cesserit quantum ad id ut pedibus conculcetur; 2. quod denegatio Eucharistiæ ei facta quæ ea ad magiam abusus sit, non subjeat gravibus incommodis, quæ secum traheret ejusdem propter alia quæcumque occulta peccata denegandæ necessitas. Ecquis Parochus nisi in casu qui evidentiâ clarior sit, magiæ usum, vel fixum conculcandi Corporis Christi propositum cuiquam impingere auit? Quis Parochianus futuræ hujus accusationis metu non deterreatur à Communionem? &c.

Obj. 5. Qui Eucharistiam in loco sordido reponeret, non esset à gravi noxa immunis: sed ponit eam in loco sordidis sordidiori, qui impio tradit; ergo.

R. dist. maj. qui poneret in loco sordido sine causa gravi, C. secus, N. Unde si quis ne Eucharistia vel flammis tradatur ab impio Calvinista, vel pedibus atteratur, eam in sordido loco recondat, meretur nedum peccet.

Quæres 1. an non vitandæ impietatis causa possit impio tradi hostia minime consecrata.

R. negat. cum S. Thoma ibid. q. 80. art. 6. ad 2. quia Sacerdos hoc faciens, quantum in se est, facit idololatrare illos qui credunt esse hostiam consecratam, siue alios presentes, siue etiam ipsum sumentem; quia ut Augustinus dicit in Psalm. 98. *Nemo carnem Christi manducet, nisi prius adoret.* Unde consultus Innocentius III. de incanto Presbytero, qui cum se sciret in mortali crimine constitutum, & Missarum solemniam non posset propter necessitatem quamlibet intermittere, Missam celebrare se fingeat, & suppressis verbis, quibus conficitur Corpus Christi, panem & vinum tantummodo pure sumebat; his respondet verbis cap. 7. de celebrat. Missar. *Cum falsa sint abjicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora.... gravius videtur offendere, qui sic fraudulenter illud mysterium presumpserit simulare; non solum Deo, cui videtur illudere, sed populo quem decipit, se astringat.*

Quæres 2. an relative ad Sacramenta dignus censetur, quem non constat esse indignum: & utrum Minister aliquam adhibere debeat diligentiam, ut sibi moraliter constet de dignitate petentis?

R. non unam hic & parem pro Sacramentis omnibus regulam constitui. Quapropter inspicienda est cujuslibet Sacramenti conditio, & Ecclesiæ praxis. Itaque cum agitur de baptismo, qui Sacramentorum janua est, & hominem Dei & Ecclesiæ filium constituit, non ante eo aditum quemque initiare licet; quam moraliter constet eum & instructum satis & rite dispositum esse. Unde graviter delinquet etiam laicus qui secus fecerit, tum quia gravi alterius peccato cooperabitur; tum quia hoc ipso quod Sacramentum hoc conferre vult, suscipit in se munus dispensatoris, adeoque & grave debitum fideliter dispensandi. Gravius tamen peccaret Minister consecratus, aut ad baptizandum specialiter deputatus ab Ecclesia.

In Confirmatione digni habentur quos præsentant Parochi: qui à nemine præsentatur, rustici præsertim & inopes, ignari plerumque rerum salutis, quandoque interrogandi an confessionem præmiserint; an non jam ante fuerint confirmati.

Quoad Eucharistiam, usu receptum est ut bonus præsumatur, cui nihil obijci potest. Curandum tamen Parocho ut in eorum qui de novo in Parochia sua domicilium figunt, vitam moresque inquirat seu

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

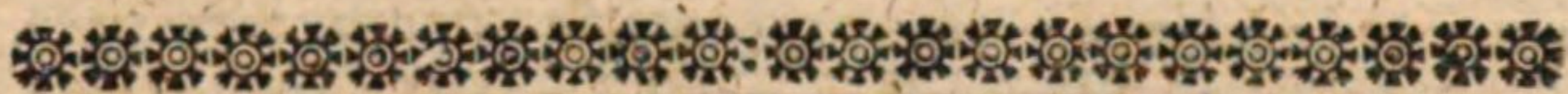
per aliquos quibus fidere possit, seu per litteras aut aliter interrogando eum à cujus Parochia transmigraverunt, an illic pie antea vixerint, an non incurrerint censuras, an quæ cum iis nomine uxoris habitat, uxor sit legitima. Imo sanxerat an. 1456. Synodus Lingonensis graves ob causas ut nulli se transferentes de una Parochia ad aliam, per Curatum in cujus Parochiam transitum fecerint, ad Sacramenta Ecclesiastica, sine littera certificatoria proprii Parochi dimissi, aut Episcopi vel Officiarii ejus admitterentur, Verum disciplina hæc, sicubi instituta est, servari debet, non debet propria Parochi autoritate introduci ubi nunquam viguit; prout notat Gibert. Tom. 1. de Sacram. Consult. 7.

In Pœnitentia cujus Minister agit ut Judex, qui nisi causa diligenter expensa sententiam ferre non potest prudenter, Sacerdos moralem adhibere debet diligentiam, ut statum & internam pœnitentis dispositionem comperiat, priusquam absolvat eum vel liget.

In Undione-Extrema sufficit ut sciat Sacerdos moribundum vitam egisse Christianam, vel si is forte sit peccator publicus, aut paulo ante admiserit grave aliquod crimen, quædam exhibuisse doloris signa. Sed de his alibi.

Quod attinet ad Ordines, tenentur Episcopi ad eos non admittere nisi quorum *genus, personam aetatem, institutionem, mores, doctrinam & fidem* seu per se, seu per alios prudentes viros, peritos divinæ legis, ac in Ecclesiasticis functionibus exercitatos diligenter investigaverint & examinaverint: ita præscribit Trident. Sess. 23. De reform. cap. 7.

In Matrimonio, quod ubi consummatum est, indissolubili vinculo alligat, & innumera inducit peccata, si vel invalide, vel sine gratia sacramentali contrahatur, curandum est summopere Pastori, ut non nisi habiles & rite dispositos admittat. Circa Parochorum obligationes repete quæ dixi Tom. III. pag. 31. & seq. & Tom. VI. pag. 346.



CAPUT III.

De effectibus Sacramentorum.

Effectus Sacramentorum ad gratiam & characterem reduci solent: de his proin disputandum in præsentem.

ARTICULUS I.

De Gratia sacramentali.

Expendemus 1. an Sacramenta producant gratiam; 2. qualem; 3. quo modo.

SECTIO PRIMA.

An Sacramenta producant gratiam.

Not. 1. Gratia supernaturalis, quæ supernaturale est donum intellectuali creaturæ gratuito datum, in ordine ad æternam ejus salutem, vel est actualis vel habitualis. Gratia actualis est donum supernaturale per modum actus transeuntis concessum, ut vel sancta in intellectu cogitatio, vel pia in voluntate motio excitetur. Gratia habitualis, est supernaturalis quædam forma, permanentem inhaerens animæ; eamque vel à statu injustæ ad statum justæ transferens,

& tunc dicitur gratia prima ; vel à statu iustæ transferens ad statum iustioris , & tunc dicitur gratia secunda : nempe vero gratia prima nullam ejusdem generis gratiam in subiecto præexistentem supponit ; gratia vero secunda aliam sibi parem præsupponit, eamque adauget.

Not. 2. Sacramenta alia sunt mortuorum, quæ vulgo recipiuntur ab homine spiritualiter mortuo per peccatum originale vel actuale grave ; alia vivorum, quæ ordinarie recipiuntur ab homine jam per gratiam sanctificantem vivificato. Quæritur itaque 1. an Sacramenta conferant habitualement gratiam, quæ etiam sanctificans & justificans nuncupatur ; 2. an ex iis nonnulla gratiam primam conferant, vel secundam.

Not. 3. Sacramentorum causalitas bifariam intelligi potest: 1. ita ut sit mediata tantum & remota ; puta si ritus exterior dicatur excitare fidem, quia excitata justificetur homo per ipsam ; 2. ita ut sit proxima & immediata, puta si sacro signo indita sit à Deo vis quæ fidem & gratiam producat.

Multiplex fuit & est ea in re hæreticorum error : 1. enim Manichæi teste Augustino hæresi 46. negabant baptismum, & proinde alia Sacramenta, valere ad justificationem ; 2. Pauliciani baptismum volebant prodesse corpori non animæ, prout refert Euthymius Lib. 2. Panop. c. 21. 3. Messaliani vim justificandi totam tribuebant precibus, nullam Sacramentis ; 4. Calviniani, Lutherani, & Sociniani, cum velint Sacramenta esse vel nuda justificationis per fidem receptæ signa, vel meras nostræ in Deum pietatis testificationes, vim omnem sanctitatis conferendæ à Sacramentis ablegare debent. Hinc Zwinglius Tract. de Bapt. fol. 70. hæc nitide loquitur : *Externus baptismus, qui aqua constat, ad peccatorum ablutionem nihil facit: quia vero hunc Zwinglii locum, simulque Calvinianos & Socinianos impetit Becmannus Lutheranus 3. part. loco 13. controversia 1. ubi expresse statuit baptismum esse efficacem organon regenerationis, fidei, peccatorum remissionis, non vero nudum signum ac tantum significans, nihil vero conferens ; non immerito conjici potest, sanius hoc in puncto ut & in aliis pluribus sentire discipulos, quam olim senserint Magistri, Pseudoreformationis artifices. Sit*

CONCLUSIO. Sacramenta novæ Legis gratiam producant proxime & immediate.

Prob. 1. vel Sacramenta gratiam producant, vel mera sunt signa justificationis jam receptæ, ut recentioribus hæreticis placet : atqui Sacramenta non sunt signa justificationis jam receptæ. Quæ enim semper in Scriptura & Patribus exhibentur ut causæ justificationis, nusquam autem ut signa ejusdem jam receptæ, non possunt haberi pro meris iustitiæ jam receptæ signis : atqui Sacramenta semper exhibentur ut causæ.... Prob. min. inductione. Sic de baptismo dicitur simpliciter Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, &c.* non autem nisi quis signum regenerationis suæ acceperit ; & Act. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum ; non autem in signum jam factæ sibi remissionis peccatorum.* Sic de pœnitentia ait Christus Joan. 20. *Quorum remisero iis peccata, remittentur eis ; ubi peccata ministerio Sacerdotum remitti, non autem mere remissa significari dicuntur.* Sic de Unctione Extrema ait Jacobus cap. 5. v. 15. *Oratio fidei salvabit infirmum, & si in peccatis sit, remittentur ei ; non autem, significabuntur remissa aut remittenda.*

Haud perspicue minus gratiæ causalitatem expressere Concilia & SS. Patres. Concilium Constantinopolitanum I. an. 381. *Confitemur, inquit, unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Milevitanum II. an. 416. Can. 2. *Parvuli.... ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in iis regeneratione munda-*

quod generatione traxerant. Ibidem anathemate damnantur, qui formam baptismatis in remissionem peccatorum, non vere sed false intelligunt. Florentinum an. 1489. in Decreto Eugenii, *Nostra Sacramenta*, inquit, & continent gratiam, & ipsam digne susipientibus conferunt. Tridentinum denique Sess. 7. in Decreto de Sacramentis in genere : *Per Sacramenta*, inquit ; *omnis vera iustitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur* : non negabunt Calviniani postremi hujus Concilii verbis veram exprimi causalitatem : atqui nihilo disertius locuta sunt cætera quæ attulimus Concilia ; ergo vera Sacramentorum causalitas constans fuit & perpetua Ecclesiæ fides.

Idipsum omni ævo docuere SS. Patres, quos longa serie adducit Bellarminus Lib. 2. de Sacram. cap. 6. & 7. paucos, ne prolixior fiat nostra hæc disceptatio, referre sufficere. Tertullianus Lib. de baptismo cap. 4. *Aqua*, inquit, à Spiritu sancto sanctificata, vim sanctificandi combibunt. & Lib. de resurrect. carnis cap. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro ungitur, ut anima consecretur, &c.* S. Gregorius Nyssenus Oratione in baptismum (Christi : *Baptisma*, inquit, *peccatorum expiatio est, remissio delictorum, renovationis & regenerationis causa.* S. Aug. citato toties Tq. 80. in Joan. *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat.* Non est quod hinc solito more argumentari solliciti simus : ab eo nimirum labore levant nos Lutherus & Calvinus, qui his Patrum textibus Ecclesiæ Romanæ fidem diserte contineri perspicientes, respondent, ille quidem in Libro contra Cochlaeum, hæc hominum esse dicta, sibi ipsis sapius pugnantium, & pleraque humano sensu extra Scripturas docentium : iste vero Lib. 4. Instit. §. 26. Patrum locutiones in præsentī materia, esse immodicas, Sacramentorum encomia, & dicendi figuras hyperbolicas, quibus decepti Catholici hyperbolica sua dogmata promulgarunt. Proh ! quam male primævis Conciliis Patribusque cessit, quod ante temperantis Lutheri, modestique Calvinī tempora Sacramentorum operationem tractare præsumperint.

Prob. 2. ex absurdis quæ pleno cornu invehit utriusque Novatoris opinio, si enim Sacramenta tantum possint mediate ob excitatam fidem, sequitur 1. non valere baptismum latina lingua collatum iis qui nesciunt latine : atqui falsum consequens ex ipsis adversariis, qui in Ecclesia Catholica latino idiomate baptizatos non rebaptizant ; 2. infantes nulla lingua posse baptizari, quia nulla est lingua quæ fidem in iis excitare possit. Idem de fatuis dicendum. Id quidem concedit Zwinglius, eo raptus furoris, ut infantes multos post baptismum damnari, multos itidem sine baptismo salvari asseruerit : at in eo Novator Novatoribus cæteris displicuit ; 3. non aliam esse Christianis quam Judaicis Sacramentis virtutem, cum utraque fidem excitare possint : quod etsi à Lutheranis admissum est, pugnat expresse contra S. Paulum mille in locis ; 4. parem fuisse Baptismi Joannis cum Christi baptismi efficaciam ; 5. validum esse quodcumque à quocumque collatum Sacramentum, etiam à mimo ; cum quisquis certa effert verba fidem excitare possit ; 6. non majorem esse Sacramentorum vim, quam lecti vel auditi Evangelii, & hoc enim audientes excitat ad fidem ; 7. lectionem formæ baptismalis perinde ac ejusdem exercitium prodesse ad regenerationem ; 8. Sacramenta æque iis qui adstant prodesse, ac susipientibus : cum ut in his, sic & in illis fidei motum ciere valeant.

Obj. 1. Se habent novæ Legis Sacramenta ad justificationem nostram, sicut habuit circumcisio ad justificationem Abraham : atqui circumcisio respectu Abraham, merum fuit justificationis jam per fidem

fidem receptæ signaculum ; juxta id Rom. 4. v. 12. *Signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio*, seu quam ante receperat, quam circumcideretur.

R. neg. maj. quæ sane non habetur in Scripturis, ex quibus unis argumentari debent Protestantes. Negati ratio est, 1. quod circumcisio si respectu Abraham signum fuit receptæ jam sanctificationis, potuerit in populo Judæo ejusdem justificationis causa esse; de quo infra ; 2. quod si circumcisio gratiam parere non potuerit, quia ad id elevata à Deo non fuerat, non statim idem dicendum de Sacramentis Legis novæ, quæ, ut ex probationibus nostris patet, instituta sunt ut gratiam aut gratiæ argumentum producant.

Obj. 2. Si Sacramenta proxime justificent, Scriptura Sacramentis non autem fidei justificationem attribueri debuit ; atqui econtra Scriptura tribuit justificationem fidei, non Sacramentis. Prob. min. ex Rom. 1. ubi *justus est fide vivere dicitur*, non ex Sacramentis. Idem ex Rom. 3. ubi sic : *Unus est Deus qui justificat circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.* & Rom. 10. ubi non ait Apostolus ; *Corpore suscipiuntur Sacramenta ad justitiam, sed corde creditur ad justitiam.* Denique Marci ult. dicit Christus : *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit ; non vero, qui non crediderit, & baptizatus non fuerit condemnabitur ; sed tantum : Qui non crediderit, condemnabitur ;* ut ostendat fide posita etiam sine baptismo salutem haberi posse, non autem posito baptismo sine fide ; ergo.

R. ad 1. 1. neg. maj. potuit enim & debuit Scriptura justificationem attribueri cum fidei, tum & Sacramentis ; fidei quidem, quia hæc prima est in adultis ad justificationem dispositio ; Sacramentis vero quia hi sunt vitæ & salutis fontes & causæ. Unde.

R. 2. neg. min. ita enim tribuitur justificatio fidei, ut simul tribuatur Sacramentis : qui enim dixit, *Justus ex fide vivit*, dixit quoque, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis.* Ideo autem Marci ult. haud dictum fuit : *Qui non fuerit baptizatus, sed Qui non crederit, condemnabitur ;* quia, ut notavit S. Bernardus, fides sufficit cum baptismo in voto, Baptismus vero etiam in re non sufficit adulto sine fide & conversione interna. Cæterum S. Marcus manifeste loquitur de fide quæ baptismum præcedit ; ergo non loquitur de fide Calviniano sensu intellecta ; hæc enim utpote per baptismum excitanda, non præcedit, sed sequitur baptismum ; ergo iterum loquitur Marcus de fide quæ prævia sit ad baptismum dispositio, & qua seclusa adultus utpote indispositus, gratiam percipere non potest.

Obj. 3. S. Petrus Epist. 1. c. 3. si loquitur : *Vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma ; non carnis depositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum ;* ergo justificat baptismus, non ratione ablutionis, sed ratione conscientiæ bonæ, seu fidei interioris.

R. neg. conseq. sensus enim obscuri hujus loci is est, baptismum salvos facere, non quia corporis sordes abstergit, quod unum præstare poterant baptismata Judæorum, sed quia mundat sordes conscientiæ, itaut vel jam nihil in anima remaneat quod remordeat conscientiam, vel anima non vereatur coram Deo fisti, & ab eo interrogari, vel demum eadem anima Spiritu sancto repleta promittat Deo plenum ac totale obsequium : vox enim græca, quam per interpretationem vertit vulgatus Interpres, sponsonem & promissionem significat.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

Quod addit ibid. S. Petrus, *baptismus salvos facere per resurrectionem Christi*, indicat vel fidem resurrectionis hujus esse dispositionem prærequisitam in adulto qui ad baptismum accedit ; vel baptismum suam habere vim à morte Christi resurgentis, secundum id Pauli Rom. 4. v. 25. *Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.*

Obj. 4. ex cap. 14. Job. & Lucæ 5. Solus Deus peccata mundare & remittere potest ; ergo non creatæ ut sunt Sacramenta. Unde S. Hieronymus in cap. 4. Isaia, ad hæc Joannis-Baptistæ verba : *Ego vos baptizo in aqua ; qui autem post me venit, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto*, sic ait : *ex quo discimus, quod homo aquam tantum tribuat, Deus autem Spiritum sanctum, quo sordes animæ abluuntur, & sanguinis peccata purgantur.*

R. ad 1. dist. solus Deus peccata remittere potest, sed ea remittere potest vel per se, vel ope instrumenti, C. & ea necessario remittit per se ipsum, N. Sic solus Deus fidem dare potest, & tamen juxta Novatores eam excitat per Sacramenta.

Ad S. Hieronimum, docet is quidem & vere docet, hominem si solum spectetur secundum vires naturales, posse solum abluere corpus, & certa proferre verba, quæ nihil profint : sed non negat S. Doctor eundem hominem secundum potentiam ministerialem quam accepit à Christo, facere rem sacram, qua tanquam instrumentali causa utatur Deus, ut hos vel illos in ordine naturali vel supernaturali effectus producat.

Inst. Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora : atqui potest Deus sine instrumentis gratiam conferre ; ergo.

R. neg. maj. quæ si de homine vera esse potest falsa est de Deo : alioqui male usus est Christus Apostolis ad conversionem Orbis, quem utique per se ipsum convertere potuit. Frustra in Cruce totum sanguinem fudit, qui unica prece paternam iram sedasset. Frustra cæco redditurus visum, fecit lutum, & caligantibus oculis adhibuit, &c.

Obj. 5. Tertullianus qui Lib. de Poenit. cap. 6. sic loquitur de baptismo : *Lavacrum illud obsignatio est fidei... non ideo abluimur ut delinquere desinamus ; sed quia desimus, quoniam jam corde toti sumus.* Unde sic : Illud non est organum efficiens gratiæ, quod fidem justitiamque prius receptam supponit : atqui ex Tertulliano Baptismus, &c.

R. neg. min. generatim intellectam : baptismus enim in infantibus, nec fidem nec justitiam præsupponit. Unde non vocatur à Tertulliano obsignatio fidei, quia præviam fidem sigillet atque astringat. Hæc vero verba, *Non ideo abluimur*, &c. solum monent adultos, ut nonnisi emendata vita accedant ad baptismum, & loti jam corde, idest corde quod pristina peccata exhorreat atque detestetur. Hæc equidem detestatio aliquando potest esse tam intensa, ut consequenter ad eam mundetur quis ab omni peccato ; sed habet id se per accidens, nec efficitur sine baptismi voto.

Obj. 6. ex S. Augustino Serm. 30. de verbi Domini, *baptisma quod semel adhibetur, per fidem mundat.* Rursus ex eodem, Lib. 15. de Trinit. cap. 26. *Qui dat Spiritum sanctum, Deus est, Imo quantus Deus est qui dat Deum. Neque enim aliquis discipulorum ejus, Christi, dedit Spiritum sanctum. Orabant quippe ut veniret in eos quibus manum imponebant, non ipsi eum dabant.* Unde sic, Quod solum mundat per fidem, & absque efficientia hominis, non producit gratiam proximè & immediate : atqui ex S. Augustino baptismus, aliæque Sacramenta nonnisi per fidem mundant, & absque efficientia hominis ; aliæque enim daret homo

homo Spiritum sanctum, quod ita proprium est Christi solius, ut id ne unus quidem discipulorum Christi fecerit; ergo.

R. neg. min. nam exigit quidem Augustinus fidem instar dispositionis qua adultus ad justificationem se præparet, sed nec eam per baptismi ritum excitari supponit, ut supponunt Novatores, nec signis visibilibus instrumentalem efficaciam abnegat; cum mirabundus quærat, *unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat.* Quod si S. Doctor signi exterioris efficacitatem non inficiatur, neque etiam inficiatur causalitatem Ministri. Unde negat quidem Apostolos dedisse Spiritum sanctum per *missionem* sicut datur à Filio, sed non negat eos instrumentales fuisse causas descensus ejusdem Spiritus sancti in corda eorum, qui pie dispositi ringebantur. Id autem ut intelligi facile possit, satis est ut attendatur ad scopum Augustini in textu objecto è Libris de Trinitate, agit hic S. Doctor ut Filii divinitatem hinc prober, quod Filius det seu mittat Spiritum sanctum; unde sic discurrit, Qui Deus est, non potest mitti nisi à Deo; quia Deus non potest mitti nisi ab eo à quo procedit, & non procedit nisi à Deo; atqui Spiritus sanctus mittitur à Filio; ergo Filius est Deus. Sed quia obijci poterat & ipsos Christi Discipulos dedisse seu misisse Spiritum sanctum, illico reponit Augustinus id falsum esse; quia mittere seu per modum principii supremi dare Spiritum sanctum, nulli comperit creaturæ. At non ideo negat Discipulis dedisse Spiritum sanctum ut causas instrumentales; cum statim afferat ipse hæc Act. 8 cap. verba: *Cum autem vidisset Simon Magus, quia per impositionem manus Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit, &c.* Et vero ad illapsum Sancti Spiritus concurrebant ut causæ instrumentales, quibus orantibus ut descenderet, ipse statim descendebat; atqui ex Augustino, *orabant Discipuli ut veniret Spiritus sanctus, & veniebat; ergo.*

Obj. 7. Si Sacramenta sint causæ efficientes gratiæ, nemo est adultus qui per baptismum non regeneretur: atqui falsum consequens; ergo.

R. neg. maj. *Qui crediderit, ait Christus, & baptizatus fuerit, salvabitur;* ergo quædam necessariae sunt dispositiones, ut quis regeneretur.

Inst. Cum Vendelino Calvinista: Si defectus dispositionem impediat regenerationem, efficacior erit improbitas adulti baptizati, quam Spiritus regenerantis gratia: id porro absurdum est.

R. dist. maj. efficacior erit improbitas adulti, quam gratia Spiritus, secundum totam suam potestatem non operantis, C. secus, N. Utraque distinctionis pars Scripturæ congruit. Si enim dictum est, *Emitte Spiritum tuum, & renovabis faciem terræ,* dictum est etiam, *Vos semper Spiritui sancto resistitis.* Alias quæ hic proponi possent difficultates excutiemus Sectione sequenti.

SECTIO SECUNDA.

Qualem Sacramenta producant gratiam.

Suppono ex dicendis ubi de Justificatione gratiam quam pariunt Sacramenta esse intrinsecam animæ & habitualementem. Suppono iterum ex dictis gratiam vel esse primam vel secundam; Sacramenta item vel vivorum esse vel mortuorum. Hic ergo expendendum 1. quæ Sacramenta gratiam primam conferant, quæ secundam; 2. in quo sita sit gratia sacramentalis; 3. an hæc pari recipiatur mensura ab iis qui æque vel inæqualiter dispositi accedunt ad Sacramenta. Sit.

CONCLUSIO I. Sacramenta mortuorum, per se & primario gratiam producant, & per accidens secundam.

Prob. 1. pars: Sacramenta mortuorum, baptismus scilicet & Pœnitentia, eam per se & primario gratiam producant, ad quam conferendam instituta fuere à Christo: atqui Sacramenta mortuorum instituta fuere ad producendam gratiam primam. Primario enim instituta fuere ad delendum peccatum mortale, seu ad mortuos spirituales spiritualiter vivificandos; baptismus quidem regenerando spiritualiter, Pœnitentia autem spiritualiter resuscitando; ergo.

Confirm. qui si Baptismus & Pœnitentia gratiam secundam parerent per se, uti post Ochamum sentite perhibentur Nominales, nemo ad ea rite accedere posset, nisi jam per contritionem perfectam justificatus: atqui id dici non potest. Alioqui enim longe difficilior esset justificatio in nova Lege, quam fuerit in antiqua; quia ad justificationem in antiqua Lege satis fuisset perfecta contritio; quæ insuper in nova requireret susceptionem Sacramenti ardui & difficilis, qualis est pœnitentia, eique annexa peccatorum confessio; ergo.

Prob. 1. pars: qui non raro contingit ut pœnitens vel perfecte conteratur ante susceptionem Sacramenti, vel venialia tantum, aut mortalia jam remissa confiteatur: sicque prima jam gratia donatus sit, cum accedit ad Sacramentum: atqui tunc pœnitens secundam gratiam necessario recipit. Vel enim secundam, vel nullam recipit: atqui postremum hoc dici non potest; cum ex Tridentino Sacramenta gratiam conferant non ponentibus obicem; & obicem non ponat, sed econtra, qui charitate perfecta instructus accedit. Idem servata proportionem dicendum de baptismo, quem susciperet adultus eadem succensus dilectione, quam in Pœnitente nostro supposuimus.

An autem ut secundam gratiam Sacramenta mortuorum, sic & per accidens primam Sacramenta vivorum pariant, prout cum S. Thoma hic q. 79. censent non pauci, expendemus potissimum ubi de Eucharistia & Extrema. Unctione.

CONCLUSIO II. Singula Sacramenta gratiam sacramentalem, seu uniuscujusque Sacramenti propriam producant: hæc vero gratia est ipsamet gratia sanctificans, prout annexum habet jus ad gratias actuales, quibus Sacramenti finis obtineri possit.

Prob. 1. pars, 1. ex Tertulliano qui Lib. de resurrex. carnis c. 8. sic loquitur: *Caro abluatur, ut anima emaculetur. Caro ungitur, ut anima consecratur. Caro manus impositione adumbratur, ut anima spiritus illuminetur. Caro corpore Christi vescitur, ut anima de Deo saginetur.* Unde sic: Ea Sacramenta propriam pariunt gratiam, quorum alia animam mundant à peccato, alia eandem consecrant, alia illuminant, aut saginant de ipso Deo: atqui ex Tertulliano, Sacramentorum alia animam mundant, alia mundatam consecrant Deo, &c.

Prob. 2. Quæ ordinantur ut media ad fines diversos, ea juxta suavem providentiæ viam differre debent, prout differunt fines: atqui gratiæ sacramentales ad fines longe diversos ordinantur ut media. Sic v. g. Baptismus, ac proinde fluens à Baptismo gratia, ordinatur ad vitam Catholice peragendam; Confirmatio ad tuendam fidem cum ipsius vitæ dispendio; Eucharistia ad fovendam charitatem, ad victoriam tentationum, ad fugam peccati etiam levioris; Pœnitentia ad majus odium peccati, ejusque debitam expiationem; Unctio-Extrema ad robur contra impatientiam, &, quæ tunc efficaciores imminet, diaboli insidias Ordo ad obeunda pie ac religiose divini ministerii officia; Matrimonium denique ad castam filiorum procreationem, educationemque sanctam;

sanctam; ad mutuam conjugum fidem, ad ferenda constanter communis jugi onera; ergo.

Prob. 3. tum quia alioqui eadem esset gratia sacrae ordinationis, quæ conjugii; tum quia Sacramenta nonnisi materialiter & penes ritum alia ab aliis differrent; tum quia haud necessum fuisset ut septem instituerentur à Christo, quandoquidem in uno percipi potuisset quidquid in aliis percipitur gratiæ.

Prob. 2. pars: Vel gratia sacramentalis idem est ac gratia sanctificans, una cum jure ad gratias actuales cum opus fuerit recipiendas, vel est habitus alter ab eadem gratia sanctificante distinctus, ut contendunt adversarii: atqui habitus ille novus & gratis admittitur & frustra. Gratis quidem, quia sine probatione; frustra vero, quia gratia sanctificans à Sacramento producta, una cum jure ad actuales gratias quibus indigerit homo, plane sufficit ad obtinendum Sacramenti effectum. Ut enim obtineri possit Sacramenti effectus, satis est ut fidelis homo & habitu ad effectum supernaturalem ordinato, & gratiis ad eundem effectum disponentibus instruat: atqui in systemate nostro instructus est homo fidelis & habitu ad effectum supernaturalem Sacramenti proprium ordinato, & tempore suo actuales recipit gratias: quibus effectum hunc habere valeat; ergo.

Obj. 1. Si gratia sacramentalis sit idem habitus cum gratia sanctificante, gratia unius Sacramenti non differret à gratia alterius: atqui falsum consequens; ut patet ex prima Conclusionis parte.

R. dist. maj. non differret specie physica, C. specie morali, N. Itaque ubi unus supponitur habitus, ibi non sunt extrema duo quæ physice differant. At quæ physice non differunt, moraliter differre possunt, & differunt de facto cum jura tribuunt diversa: porro gratia sanctificans prout oritur verb. grat. à Confirmatione jura tribuit diversum ab eo quod dat eadem gratia prout oritur à Baptismo. Hæc enim nata est fomitem mitigare, ne concupiscentia noceat; illa confert robur, ne Christi opprobria Christianus erubescat, sed nomen ipsius audacter confiteatur. Adde quod habitus gratiæ baptismalis in Confirmatione intendatur: habitus autem remissi & intensi, licet non differant physice; quia magis & minus non mutant speciem physicam, differunt tamen moraliter, cum ad diversos tendunt effectus.

Obj. 2. Cum Sacramenta fines habeant longe diversos, debent & effectus valde diversos habere: atqui unus idemque gratiæ sanctificantis habitus ad tot diversos effectus sufficere non potest; ergo.

R. dist. min. unus idemque habitus nude & solitarie sumptus, non potest sufficere, C. junctus cum jure ad gratias actuales ad finis effectusque consecutionem necessarias, N.

Inst. 1. Vel actuales illæ gratiæ una cum Sacramento conferuntur, vel non: quidquid dixeris, erit contra te.

R. jus ad actuales gratias una cum Sacramento conferri; gratias vero non conferri nisi tempore & loco debitis. Fieri enim potest, ut qui actu Confirmatione insignitur, nulli actu contra fidem tentationi exponatur, at deinceps gravi ejusdem abnegandæ periculo subiaceat.

Hinc pater infantem qui nondum adepto rationis usu moritur; proindeque antequam actualis gratiæ capax sit, non recipere completum Sacramenti effectum.

Inst. 2. Ideo juxta nos darentur vi Sacramenti actuales gratiæ tempore & loco debitis, quia his indigeret homo verb. grat. ad profitendam constanter fidem in tempore persecutionis: atqui hisce gratiis non indiget homo. Qui enim per consueta, quæ Deus nulli præsertim justo denegat auxilia, fidem confiteri potest, non indiget gratia sacramentali qua eandem confiteri valeat: atqui potest homo per auxilia consueta fidem confiteri; eamque de facto ad extremos usque habitus confessi sunt innumeri martyres, qui ne baptizati quidem erant, nedum confirmati essent; ergo.

R. ad 1. dist. min. non indiget homo his gratiis absolute, C. non indiget secundum quid, & ad fidem certius digniusque confitendam, N.

Ad 2. dist. pariter min. potest homo per consueta gratiæ auxilia fidem confiteri, nec potest tam certo, tamque facile, de via communi, C. secus, N. Gratia enim sacramentalis & uberior est, & specialior: unde dubio procul contra fidem peccant innumeri, qui scopolorum instar firmi mansissent, nisi oblaram sibi in Sacramento Confirmationis gratiam recipere neglexissent. Et quamvis non ita Sacramentis alligatus sit Deus, quin de via extraordinaria per seipsum conferre possit uberes gratias, quas per Sacramenta conferre solet, certo videtur constare speciales id genus gratias iis solum impendi, qui in voto Sacramenta à quibus ex pendent, recipiunt; vel, quod in idem recidere potest, ingemunt quod eadem tempore suo recipere neglexerint.

Inst. 3. Vel gratiæ quæ intuitu Sacramenti recipiuntur, essent efficaces, vel non: atqui neutrum dici potest. Non 1. alioqui eorum qui Sacramentum Confirmationis recepissent, nemo excideret à fide; quod experientiæ repugnat. Non 2. ad quid enim gratia quæ nihil addit gratiis cæteris, quibus juxta communem providentiæ usum homo etiam sine Sacramentis instrui solet?

R. ad 1. neg. min. ad 2. dico Sacramentorum gratiam in genere esse uberiorem, certioreque gratia non sacramentali; haud tamen semper esse efficacem, quia ut & alia quælibet suo per hominis resistantiam effectum privari potest, & sæpe privatur.

Adde quod qui recepta v. g. Confirmatione peccant contra fidem, plerumque nihil servant juris ad gratiam Sacramenti; quia jus illud per præcedentia peccata amiserunt. Nempe vero gratia sacramentalis iis solum debetur, qui receptioni ejus obicem non ponunt: porro obicem ponunt, qui abjecto Deo ventunt se ad creaturam. Imo, ait Edmundus Simonet Tom. 7. p. 99. obex huic gratiæ apponitur non solum propter mortale peccatum, sed etiam propter leves culpas, omnino deliberatas & frequentes, propter nimiam animi evagationem voluntariam, propter nimiam rerum temporalium, & aliarum ad cultum Dei non pertinentium sollicitudinem. Hac de causa tot videre est Sacerdotes, qui quo pluries sacra faciunt, eo videntur fieri tepidiores, donec diabolico quodam miraculo, sensim inter Eucharistiæ ignes frigescent.

Quemadmodum autem justum est, ut qui ab habituali gratia excidit, excidat à jure ad actuales Sacramenti gratias, quia sublato primario effectum effectum secundarium tolli convenit; sic & divinæ bonitati congruum videtur, ut redeunte per penitentiam habituali gratia, redeat etiam jus ad gratias actuales: quod intelligo secundum ea quæ diximus agendo de reviviscencia Sacramentorum.

Obj. 3. Gratia nulla homini debita esse potest; atqui debita esset gratia ad quam homo jus haberet; ergo.

R. dist. maj. gratia nulla homini debita esse potest titulo justitiæ rigorosæ, quia tunc non esset gratia, utpote quæ non esset gratuita, C. titulo divinæ benignitatis, quæ certa certis Sacramentis jura misericorditer allegavit, & tales ritus ad tales effectus acceptare dignata est, N.

Quæres an Sacramenta in voto producant gratiam sacramentalem.

Not. Sacramentum in voto nihil est aliud quam ipsum Sacramenti realiter suscipiendi desiderium; & istud quidem vel explicitum est & formale, vel implicitum seu virtuale. Explicitum quidem cum quis actu expresso realem Sacramenti receptionem desiderat; seu actu requisitas ad legitimam susceptionem dispositiones habeat, seu non, puta quia etiamnum lethali peccato adhæret. Implicitum vero cum quis etsi de Sacramento non cogitat hic & nunc, facit & vult id omne quod ad

plenam sui justificationem necessarium est. ut si perfecte de peccatis conteratur, aut genuinum amoris Dei super omnia actum eliciat: quoniam alterutrum facit, censetur velle id omne quod ad obtinendam salutem necessarium est. Hinc Tridentinum Sess. 14. c. 4. *Esti*, inquit, *contritionem aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Pœnitentiæ Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.* Jam ad propositum.

R. votum Sacramenti non conferre gratiam sacramentalem, quasi actu & de facto susceptum esset Sacramentum, adeoque justificare solum ex opere operantis. Ratio est 1. quia nulla est ratio cur Sacramenta in voto potius conferant gratiam sacramentalem, quam characterem imprimant: atqui hunc non imprimunt; alioqui non magis baptizari posset, qui sincerum habuisset votum Baptismi, quam qui jam rebaptizatus fuisset; 2. quia si Sacramentum in voto pateret gratiam sacramentalem, posset bis & tertio effectum suum producere; quoties nempe ardens ejus desiderium cum charitate perfecta haberetur, ac deinceps cum reciperetur de facto; 3. quia gratia sacramentalis non nisi operi operato respondet: atqui in voto Baptismi v. g. nullum est opus nisi operantis; 4. quia, ut notat Boudartius hic p. 81. Sacramenta mortuorum re suscepta ex attrito faciunt contritum, adeoque si his in voto susceptis responderet Sacramentalis effectus, conferrent gratiam tantum attritis, quod nec dici potest, nec à quopiam dicitur.

Abfit tamen ut sterile sit Sacramenti votum, quia licet vi ipsius non conferatur Sacramentalis gratia, confertur tamen justificatio, ejusque appendices actuales gratiæ: unde quod deest ex parte Sacramenti, compensatur ex parte Dei: atque hinc Tridentinum, alludens forte ad id Augustini in cap. 6. Joan. *Crede & manducasti*, ait Sess. 13. c. 8. *illos, qui voto cœlestem panem edunt fide viva qua per dilectionem operatur, fructum ejus & utilitatem sentire*; quatenus ex opere operantis habitualement vitam recipiunt, ei æquivalentem qua donantur qui re ipsa ad cœlestem mensam accedunt. Quapropter præsens quaestio, si cujus, at modicæ est utilitatis.

Idem & melius de ea dixerts, quam moverunt otiosi quidam speculatores, an scilicet Sacramenta gratiam producant in ultimo sui esse, an in primo sui non esse. Nobis scire sufficiat Sacramenta, quæ in actu transeunte consistunt, tunc operari cum completa sunt ratione materiæ & formæ, seu hæc illam præcedat aut sequatur. An Eucharistia, quæ sola est Sacramentum permanens, non ante operetur, quam completa sit ejus manducatio, alibi expendemus.

CONCLUSIO. III. Sacramenta solo numero distincta, ut duo Baptismi, æqualem in subjectis æque dispositis, inæqualem vero in subjectis inæqualiter dispositis gratiam producant. Sacramenta vere specie distincta, ut Eucharistia & Baptismus inæqualem.

Probantur 1. & 2. pars, quam expresse tradit Angelicus Doctor 3. p. q. 69. art. 8. quia Sacramentum quodlibet de lege communi operatur ut causa naturalis: atqui causa naturalis æqualem in subjectis æque dispositis, dispari vero in iis quæ dispari modo disposita sunt effectum producit. Sic duo ejusdem mensuræ ignes eundem in duobus ejusdem prorsus naturæ lignis calorem; diversam vero in lignis quorum siccius aliud, aliud minus siccum fuerit, indubie producant; ergo.

Confirm. ex Tridentino juxta quod recipit unusquisque per Baptismum justitiam secundum propriam suam dispositionem; ergo qui cum majori dispositione abluitur, plus justitiæ, qui cum minori, minus recipit, ac proinde æqualem qui cum æquali.

Prob. 3. pars: Sacramenta quo sunt in seipsis excel-

lentiora, eo potiores effectus parere debent: atqui ex Sacramentis specie distinctis alia aliis sunt excellentiora. Minor patet ex Tridentino Sess. 7. Can. 3. ubi sic: *Si quis dixerit hæc septem Sacramenta inter se ita esse paria, ut nulla ratione aliud sit alio dignius; anathema sit.* Et vero tametsi hominum non est dignitatem Sacramentorum metiri, quis neget Eucharistiam quid esse Unctione Extrema vel ipso Baptismo præstantius? Quis Ordinis Sacramentum facile non præponat Matrimonio? Ut ut est si majorem confert Eucharistia gratiam, quam Baptismus, id etiam præ Eucharistia habet Baptismus, quod, nisi sit obex, totam cum culpa peccatam remittat.

Obj. contra 1. part. 1. cum Paludano, Infantes qui post receptum Baptisma moriuntur, Angelorum lapsorum ruinas implere debent, ac proinde eorum alii plus recipient gloriæ, quam alii, prout nobilioris aut nobilis minus Angeli sedem invadent: atqui decet ut plus receperint gratiæ, qui plus habituri sunt gloriæ; ergo infantium alii plus gratiæ recipiunt, quam alii, &c.

R. totum id à nobis sponte concessum iri, statim ut probaverit Paludanus infantes destinatos esse seu implendis simpliciter, seu implendis inæqualium Angelorum ruinis. Quanquam si res ita foret major in uno quam in alio excessus gratiæ, non tam Baptismo, quam diving benevolentia tribuendus foret; uti notat subtilis Doctor in 4. dist. 4. quaest. 7. num. 3.

Obj. 2. Tridentinum cit. cap. 7. Sess. 6 docet justitiam singulis concedi prout vult Spiritus Sanctus: atqui gratia quæ datur prout vult Spiritus Sanctus, non datur æqualiter; quia Spiritus & spirat ubi vult, & quomodo vult; ergo.

R. dist. min. non datur æqualiter, cum Spiritus Sanctus non vult eam dari æqualiter, C. secus, N. Porro quod saltem de via ordinaria baptismalem gratiam æqualiter dari velit Spiritus iis qui æqualiter dispositi sunt, inæqualiter vero iis qui sunt inæqualiter dispositi, docet ibid. Tridentinum, cum ait gratiam ab unoquoque secundum propriam ejus dispositionem recipi.

Obj. 3. Saltem Sacramenta quæ à sanctioribus conferuntur Ministris, plus tribuunt gratiæ, ut docet Sanctus Thomas 3. p. quaest. 64. art. 1. ad 2. ergo generaliter loquendo falsum est parem æque dispositis gratiam conferri.

R. dist. ant. plus tribuunt gratiæ si subjectum inveniant magis dispositum, C. si æque dispositum inveniant, ut sunt infantes, subd. plus tribuunt gratiæ id est impetrant gratiam actualem suo tempore conferendam, C. plus tribuunt gratiæ sacramentalis, N. Itaque fieri aliquando potest, prout notat Silvius ibid. art. 5. ut Minister & astantes justī orationibus & devotione sua bonum aliquem motum suscipienti impetrent, quo is dæmonis insidias amoveat, seque ad uberiores in Sacramento gratiam recipiendam præparet; tunc autem major hæc gratia, non æque disposito, sed melius disposito tribuetur. Quod si par sit, ut est in infantibus, subjectorum dispositio, par etiam erit gratia sacramentalis, licet eorum alter plures imposterum gratias recipere possit, ob preces in sui gratiam factas seu à pio Ministro, seu à piis parentibus. Atque id & non aliud in objecto loco docet S. Thomas, ubi sic habet: *Effectus Sacramentorum non datur melior per meliorem Ministrum. Aliquid tamen annexum, seu actualis quædam gratia impetrari potest recipienti Sacramentum, per devotionem Ministri; nec tamen Minister illud operatur, sed impetrat operandum à Deo.*

Obj. 4. Quæ operantur quantum possunt, æqualem semper operantur effectum: atqui Sacramenta operantur quantum possunt. Quæ enim operantur ut causæ naturales, operantur quantum possunt: atqui, &c.

R. dist. min. Sacramenta operantur quantum possunt, sed habita ratione subjecti, C. quantum possunt simpliciter, & nulla habita ratione dispositionum subjecti, N. Sicut

Sicut igitur ignes duo ejusdem gradus, etsi agant quantum hic & nunc possunt, haud tamen eundem pariunt effectum in subjectis plane disparibus; sic Baptismi duo quorum alter fervidae charitatis viro, alter homini tantum non extinctae virtutis homini confertur effectus longe discrepantes parere debent.

Ex his colliges, 1. iis qui crebro accedunt ad Sacramenta enixe curandum, ut quo puriori poterunt oleo animae suae lampadem instruant; persuasi scilicet se quo sanctiores convivii demum ingressi fuerint, eo longe sanctiores recessuros esse. Qui vero post geminata Sacramenta semet sui simillimum semper esse detegit, vereatur improprium istud: *Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* Matth. 22.

Colliges 2. posse aliquando Sacramentum nobilius parciorem edere effectum, quam minus nobile, si hoc ab homine longe plus disposito recipi contingat. Neque id mirum, quia cum iustitia sit omnium Sacramentorum finis, potest hæc ab inferiori Sacramento piissime recepto plenior produci, quam à digniori multo remissius suscepto: qua ferme ratione sol, etsi tereno igne præstantior, minus quandoque calefacit.

Colliges 3. adultum, qui cum aliquo ad peccatum veniale affectu baptizatur, plus adhuc recipere gratiæ, quam recipiat parvulus; quia adultus qui credit, sperat, & lethalia sua peccata detestatur, pias habet dispositiones, quæ desunt infanti. Caret is quidem veniali noxa quam habet alter; sed noxa hæc, cum gratiæ infusioni non obstat, nec ejusdem intentioni penitus obistere debet.

SECTIO TERTIA.

De modo quo Sacramenta gratiam producant.

Duo hic nobis investiganda, 1. an Sacramenta novæ Legis, quæ sola scrutamur in præsentī, gratiam producant ex opere operantis, an ex opere operato; 2. an si ex opere operato, eandem producant physice an moraliter. Agendum in primis ut accuratæ terminorum definitiones instituantur. Itaque.

Gratia bifariam produci potest, nimirum ex opere operantis, & ex opere operato. Gratia dicitur produci ex opere operantis, cum datur propter meritum congruum vel condignum seu Ministri seu suscipientis. Gratia vero confertur ex opere operato, cum datur vi & efficacia operis externi à Christo instituti & subjecto debite applicati; idque independentem ab omni actu seu Ministri seu suscipientis tanquam meritorio gratiæ quæ confertur.

Dixi, independentem ab omni actu tanquam meritorio; quia etsi negant Catholici omnes gratiam sacramentalem conferri propter actus suscipientis tanquam meritorios, aut tanquam causas gratiæ ejusdem efficientes; non negant tamen, imo diserte docent, quidquid turpiter calumnientur heterodoxi, prædictos actus requiri tanquam dispositiones sine quibus non confertur adultis gratia. Unde ajunt dispositiones illas eo ferme modo se habere ad efficientiam Sacramentorum, sicut extinctæ facis ad accensam facem approximatio habet se ad accensionem ejusdem facis. Quemadmodum enim extincta fax nihil virtutis confert accensæ faci, nec tamen accendi ab ista potest, nisi & ad eam admoveatur, & idonea sit quæ flammam concipiat; sic Sacramenta & totam à seipsis, seu à divina institutione vim suam habent, & nullam mutuatur à suscipiente, & tamen nihil nisi in subjecto rite disposito operari possunt. Exclamat igitur cum Calvino Novatores, *Catholicorum sententiam exitialem esse, pestilentem ac diabolicam, dum iustitiam sine fide pollicetur, rideri merebuntur, non confutari, nisi his forte Tridentini Concilii verbis Sess. 14. de Pœnit. c. 4. Falso quidam calumniantur*

Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentia absque bono motu suscipientium gratiam conferre, quod nunquam Ecclesia Dei docuit nec sensit.

Imo non desunt qui existiment, Protestantes & Pseudoreformatos re minus à Catholicis differre, quam differant verbis. Ecquid enim aliud quam vim agendi ex opere operato indicant hæc Ludovici le Blanc in Thesibus suis Sedanensibus verba: *Ex nullo pacto tenetur Deus verbum seu prædicationem virtute sui Spiritus comitari, ut fidem in illis potius quam in illis creet; Sacramentis autem ex certa pactione adest virtus divina, per quam gratiam quamdam salutarem communicant omnibus illis, qui secundum ordinem à Deo positum illa participant.* Profecto quæ ex pactione divina divinam habent vim producendæ gratiæ in iis omnibus à quibus ordinate participantur, vim habent justificandi ex opere operato. Concinnant verba hæc Bechmanni Lutherani pag. mihi 946. *Nostra, eaque vera sententia est, Baptismum per elevationem & concursum Dei, esse efficacem organon regenerationis, fidei... non vero nudum signum ea tantum significans nihil vero conferens; prout, inquit inferius, dicunt Calviniani, quamvis non omnes idem sentiant.* Idem, & apertius si potest, astruit M. Antonius de Dominis ex Spalatenfi Archiepiscopo apostata: sic ille Lib. 5. de Republ. Christian. c. 4. *Iste sit Ecclesia Catholica, etiam pura & incorrupta sensus perpetuus, Sacramenta nempe gratiam ex opere operato, hoc est, ex se, & non ex merito suscipientis contulisse.*

Eæ tamen locutiones, quæ Catholicam spirare fidem videntur, pluribus suspectæ sunt Catholicis, Bellarmino præsertim Lib. 2. de Sacramentis in genere, c. 2. & Tournelyo ibid. p. 137. quia, inquit, si penitus inspicatur systema Novatorum, totam Sacramentorum efficientiam eo reducere videbuntur, ut excitent fidem, qua seclusa non confertur justificatio. Fatendum tamen non videri systema istud Novatoribus omnibus ex æquo attribuendum; nec jam eos inter & Catholicos tantum fore discrimen, si agnoscerent Sacramenta virtute sibi indita à Christo parere fidem & ex fide iustitiam. Ut ut est de præcisa Pseudoreformatorum opinione, quæ propter æternas ipsorum contradictiones vix potest capi, sit.

CONCLUSIO I. Sacramenta producant gratiam ex opere operato. Est de fide, ut patet ex Sess. 7. Concilii Tridentini Can. 8. ubi sic statuitur: *Si quis dixerit per ipsa novæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam... anathema sit.*

Prob. 1. ex Scriptura. Ephes. 5. v. 26. *Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, ut illam sanctificaret, mundans eam lavacro aquæ in verbo vitæ.* Joan. 1. Ego, ait Præcursor, baptizo vos in aqua, ille Christus vos baptizabit in Spiritu sancto. I. Petri 3. *Salvos nos fecit Baptisma.* Quibus consonant alii quos passim citavimus textus, præsertim Sectione præcedenti. Unde sic: Ut Sacramenta effectus suos ex opere operato parere censeantur, duo sufficiunt, 1. ut textus qui vim Sacramentorum indicant, in sensu literaliter expriment virtutem agendi ex opere operato; 2. ut iidem textus in sensu literaliter intelligi debeant: atqui utrumque constat. Primum quidem vel ex ipsis terminis liquet. Sicut enim cum in Scripturis dicitur sol illuminare montes, & vinum lætificare cor hominis: ii effectus ab utraque causa ex opere operato, seu ex indita iisdem causis virtute produci censentur; sic cum aqua mundare, regenerare, salvum facere dicitur, id, nisi quid obsit, ex virtute sibi indita facere censenda est; 2. iidem textus in sensu literaliter accipi debent. Debet enim Scriptura literaliter explicari, quoties nihil est quod exigat eam ad metaphoricos sensus detorqueri, prout docent omnes cum Augustino: atqui nihil est quod exigat ut citati Scripturæ textus ad sensus metaphoricos

phoricos sensus detorqueri, prout docent omnes cum Augustino: atqui nihil est quod exigit ut citati Scripturæ textus ad sensus metaphoricos detorqueantur. Si quidem exigit ut prædicti textus ad metaphoram detorqueantur, utique vel quia repugnat ut Deus regenerandi vim alligaverit signis sensibilibus; vel quia literalium eorumdem textuum intellectio repugnet aliis Scripturæ aut Traditionis textibus: atqui neque repugnat ut Deus vim regenerandi attribuat signis sensibilibus; cum qui per se justificare potest, per quodcumque instrumentum justificare possit: neque ullus afferri potest Scripturæ aut Traditionis textus, qui sensum litteralem excludat, ut patebit ex solutione objectionum; ergo.

Confirm. Vel Baptismus Christi operatur ex opere operato, vel ex opere operantis: atqui non operatur ex opere operantis. Nam ex citato Joannis textu, summum erat inter Præcursoris & Domini Baptismata discrimen, quantum scilicet inter Baptisum aquæ, & Baptisum Spiritus sancti: atqui si Christi Baptismus nonnisi ex opere operantis justificabat, non stabat, sed maxima sui parte evanescebat discrimen illud. Quia scilicet & ipse Præcursoris Baptismus ex opere operantis justificare poterat, & à ventura ira salvare, ut dicitur Luc. 3. nec dubium est quin Præcursor vividius aliquando fidem excitaverit, quam Magister, qui paucos ad modum convertit; ergo.

Prob. 2. Producere gratiam ex opere operato, est eam producere independentem à merito tum Ministri tum susipientis: atqui Baptismus gratiam hoc modo producit. Nam vere regenerantur infantes à Ministris etiam hæreticis abluti: atqui regenerantur independentem à quocumque vel recipientis vel Ministri merito; & sine ulla utriusque dispositione, quæ gratiam allicere possit. Unde Augustinus Lib. 4. contra Cresconium c. 16. *Non eorum, inquit, meritis à quibus ministratur constat Baptismus, sed propria sanctitate atque veritate propter eum à quo institutus est.*

Prob. 3. Sacramenta juxta Patres stupendo & ineffabili modo operantur: atqui si ex solo operantis opere justificarent, jam nihil stupendi, nihil insoliti occurreret in eorum operandi modo. Minor patet, quia nihil mirum est quod quis per opera bona gradum sibi faciat ad justificationem; cum hæc solita sit & familiaris providentiæ agendi ratio. Prob. itaque major ex Patribus: S. Gregorius Nyssen. Orat. de Baptismo, postulanti quo pacto regeneret baptismalis aqua, respondet: *Ostende mihi modum nativitatis quæ sit secundum carnem; & ego tibi vim regenerationis quæ secundum animam sit, exponam... ubique divina vis & efficacia incomprehensibilis, nullaque vel ratione, vel arte explorari potest.* S. Augustinus, citato toties Tract. 80. in Joan. exclamat attonitus: *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat?* Idem Lib. 19. contra Faustum, cap. 11. *Sacramentorum vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit: impie quippe contemnitur, sine qua non potest perfici pietas; ergo.*

Obj. 1. ex citatis Scripturæ textibus nihil ad astruendam Sacramentorum efficacitatem colligi potest, si eorum aliqui metaphorice intelligi debeant; alii vero nonnisi opus operantis indicent: atqui citatorum textuum alii intelligi debent metaphorice, cur enim verbum, *mundans in aqua*, magis literaliter explicari debeat, quam verbum istud, *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto ET IGNE?* alii vero nonnisi opus operantis indicant: an enim verba hæc, *mundans in aqua*, plus exprimunt efficaciam quam ista Rom. 1. *Evangelium virtus Dei est in salutem omni credenti?* & tamen Evangelium nonnisi ex opere operantis prodest; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 1. 2. dico 1. haud necessum esse ut verba hæc in igne metaphorice intelligantur, cum certum sit Apostolos sacra Pentecostes die in igne fuisse

baptizatos, & innumeris cumulos donis, quæ recensentur Act. 2. Dico 2. esse cur vox in igne metaphorice sumatur, non vox in aqua; quia familiare est ut homo in aqua baptizetur non in igne. Hinc semper adhibuit Ecclesiæ aquam ad regenerationem, ignem vero nunquam. Ercerte, si vox aqua, cum de Baptismo agitur, sumatur metaphorice Joan. 3. prout Calvino placeat, pari ratione dici poterit eam ubicumque de eodem Sacramento sermo est, sumi metaphorice. Id autem si semel admissum fuerit, unde tandem probabitur, quod nobiscum admittant Novatores, aquam esse materiam Baptismi.

Ad 2. 2. per Evangelium quod Dei virtus esse dicitur, non debet intelligi ille tantum sonus qui fidem excitat, & credenda proponit, sed tota Christi lex, quæ universaliter sumpta & gratiam & Sacramenta gratiæ causas includit, & per eadem Sacramenta est Dei virtus. Unde quod ait objectio Evangelium nonnisi ex opere operantis justificare, plane falsum est. Et vero justificantur infantes per virtutem verbi Evangelici, ut docet S. Augustinus: atqui tamen non justificantur ex opere operantis; ergo.

Obj. 2. Si Sacramenta ex opere operato justificent poterit quis credere se per aquam mundari: atqui falsum consequens ex Augustino. Sic ille in qq. veteris & novi Testamenti, q. 59. *Nec celeste donum poterit consequi, qui se per aquam non per fidem mundari credit.*

R. ad 1. neg. min. qui enim se in aquæ lavacro tantum per causam instrumentalem mundari credit, id unum credit quod didicit à Scriptura.

Ad 2. notat Bellarminus objectas in vetus & novum Testamentum quæstiones non esse Augustini, sed hæretici alicujus, cui, ut cæteros prætermittam errores, visum fuit Melchisedech non fuisse hominem, sed Spiritum sanctum. Hinc nulla hujus Operis mentio vel in Indice Possidii, vel in Augustini Retractionibus.

Neque tamen objectas verba benignam fugiunt interpretationem: neque enim credere debet adultus quispiam se per nudam aquam mundari, sed per aquam cum fide Trinitatis conjunctam, vel per aquam quæ ad Sacramenti dignitatem elevata esse credatur, aut saltem adhiberi prout est quid in tali societate sacrum.

Obj. 3. Si Sacramenta parerent gratiam ex opere operato, esset aliquid saltem apud Patres, quod huic operationi pattocinaretur: atqui falsum consequens; imo vox ex opere operato, in qua verbum deponens passive sumitur, barbara est, & majestate Ecclesiæ indigna.

R. ad 1. neg. min. etsi enim vox operis operati non magis apud Patres inveniat, quam vox consubstantialis apud Patres Antinicanos, utraque tamen apud eos reperitur quoad rem nomine significatam. Neque jam recens est operis operati nomen, cum eo usus sit S. Thomas in 4. dist. 1. q. 1. art. 5. & qui ante S. Thomam floruit Innocentius III.

Nec nocet fictitia nominis barbaries: quippe ut notat Augustinus, qui in Psal. 138. ut melius intelligeretur, maluit dicere *ossum ossi*, quam *os ossis*, *Melius est ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi.* Jactitent ergo Calviniani sermonis sui puritatem, quæ tamen tanta non est ut ob eam miraculum conclamare liceat; plus erubescant, cum iis de quibus loquitur Augustinus Lib. 1. Confess. c. 18. si seclusa aspiratione pronuntient *ominem*, quam si interclusa aspiratione *enecent hominem*; nobis eæ præ cæteris placebunt voces, quibus & potentius astringitur dogma, & plenius occurritur cavillis hæreticorum. Atque in eo faciem præferet Scripturæ versio, non qualem edidit Calviniani Interpretes, seu corruptores, sed qualem jam ab initio consecravit Ecclesia; hic enim verbum deponens passive sumitur nec infrequenter, ut Psal. 118. v. 52. *Memor fui judiciorum tuorum à seculo, & consolatus sum.* Idem est de verbo promereor, quod

passive

passive sumitur Hebr. 13. ubi sic: *Talibus enim hostiis promeretur Deus.*

Obj. 4. Opinio quæ fideles idololatriæ periculo exponit, procul amandari debet: atqui opinio quæ ritus externos inducit tanquam efficientes gratiæ causas, exponit periculo idololatriæ. Quis enim signa quibus mundari se crederet, venerari abnuat?

R. neg. min. non enim magis adorabit Christianus homo etiam male eruditus lustralem aquam, chrysmave aut oleum, quam adorare debuerint Judæi, vel serpentem cujus aspectu, Deo sic ordinante, sanabantur; vel lutum quo redditus est cæco visus, vel simbram cujus tactu sanata est mulier jam dudum languida: alioqui Deus ipse populo suo laqueum struxisset. Et vero norunt fideles aquam de se nihil esse nisi aquam; Deum nulli elemento alligatum esse; elementa quælibet econtra alligata esse divinæ potentiæ, vi cujus operantur, quidquid operantur; ergo non elementa sed auctoritatem elementorum colent & revereantur.

Obj. 5. Quæ operantur virtute dispositionis, quæ inest subjecto, non operantur ex opere operato: atqui Sacramenta novæ Legis operantur virtute dispositionis quæ subjecto inest; ergo.

R. neg. min. tum quia Sacramenta operantur in infantibus, in quibus nulla est dispositio; tum quia in adultis ipsis dispositio comparata ad effectum Sacramenti, non se habet nisi per modum removentis prohibens, non vero per modum actus de congruo vel condigno meritorii.

Inst. 1. Quæ majorem operantur gratiam, ubi major est dispositio, minorem ubi minor, ea non operantur nisi virtute præviæ dispositionis: atqui ex ex Tridentino & Theologis omnibus, Sacramenta majorem operantur gratiam, ubi major est dispositio, &c.

R. dist. maj. quæ majorem operantur gratiam, ubi major est dispositio tanquam effectiva gratiæ, ejusve meritoria de congruo vel de condigno, non operantur nisi virtute dispositionis, C. ubi major est dispositio, quæ tantum removeat prohibens, & non sit meritoria, N. atqui Sacramenta majorem operantur gratiam ubi major est dispositio, dist. min. & dispositio hæc non se habet ut meritoria gratiæ sacramentalis, sed solum ut removens obicem, C. & se habet ut quid meritorium gratiæ sacramentalis, N. Itaque Sacramenta operantur ut causæ naturales: jam vero causæ naturales plus pariunt effectus in subjecto ut par est disposito, quam in minus disposito, nullumque prorsus in subjecto prorsus indisposito: verum tunc manifestum est nullam ex subjecti dispositione vim communicari causæ naturali, sed permitti dumtaxat ut ejus activitas exeat se quantum potest. Sic sol majorem luminis copiam effundit per crystallum melius dispositum; nec tamen crystallus principium est luminis efficiens. Sic quoque cum juxta illud Christi dictum, *Habenti dabitur*, divitiis augetur homo, qui sibi jam alias opes labore suo peperit, posteriores divitiæ non respondent labori ut causæ efficienti vel meritoria, sed tanquam occasione, vel conditioni, sine qua non conferrentur ei cui conferuntur.

Inst. 2. Atqui major gratia majori respondet dispositioni tanquam causæ efficienti vel meritoria; ergo nulla solutio. Prob. subsumptum: quævis pia dispositio est actus bonus & supernaturalis: atqui actus quilibet bonus & supernaturalis meretur gratiam saltem de congruo, & majorem, cum melior est & sanctior; ergo dispositio habet se ut causa gratiæ meritoria.

R. ad 1. neg. subf. ad 2. dist. min. actus supernaturalis meretur gratiam sed non sacramentalem, C. sacramentalem, N. Itaque actioni cuilibet piæ suæ respondet gratia: sed & sua quoque gratia signis ad eam producendam à Deo institutis respondere debet. Unde qui secluso Sacramento non nisi parem pietati suæ gratiam reportasset, aliam, eamque longe digniorem recipit ex

facta sibi Sacramenti applicatione. Sic qui attritus accedit ad Pœnitentiam induitur justificatione, quæ non respondet attritioni, sed soli Sacramento. Unde tunc habenti datur, & quod meruit de congruo, & quod mereri non potuit, nimirum gratia sanctificans.

Inst. 3. Atqui gratia dispositionibus correspondens est ipsa gratia sacramentalis; quæ proinde dispositionibus retribuitur tanquam meritoriis, ac proinde ex opere operantis; ergo iterum nulla solutio.

Prob. subf. idem de aliis Sacramentis esto judicium, ac de Sacramento Pœnitentiæ, quod quis recipiat jam vere contritus: atqui huic veræ contritionis dispositioni respondet & gratia vere sacramentalis, & respondet tanquam causæ meritoria: 1. quidem ei respondet gratia sacramentalis; quia contritio utpote inadæquata Sacramenti materia operari debet ut quid Sacramenti; ac proinde parere gratiam sacramentalem; 2. & hæc gratia contritioni respondet ut causæ meritoria. Contritio enim debet operari secundum id quod est: atqui contritio de se est meritoria; ergo.

R. ad 1. neg. subf. in sensu objectionis: alioqui enim verum est gratiam sacramentalem hoc sensu respondere dispositionibus, quod major aut minor conferatur relative ad dispositiones; ad dispositiones, inquam, non quæ vim influant in Sacramentum, sed quæ majori ejusdem activitati locum & quasi spatium præbeant: quo pacto etsi siccitas ligni non dat igni vim suam, facit tamen ut hic facilius & plenius effectum suum producat.

Ad 2. neg. min. nam in contritione prout est pars Sacramenti duo spectari possunt, 1. quod sit supernaturalis motus Spiritus sancti; 2. quod motui huic contingat esse partem inadæquatam Sacramenti. Utrique sua quidem correspondet gratia; sed contendo eam, quæ contritioni correspondet prout meritoria, non esse sacramentalem. Unde si gratia sacramentalis id habeat ut certo modo, certoque in gradu præservet à futuris lapsibus, modo hic & gradus solius Sacramenti efficaciam adscribendi erunt, non autem contritioni considerata in ratione principii activi & meritorii. Unde rursus sequitur hominem, qui vi contritionis solius cum voto Sacramenti justificatur, non alio quoad habitum justificari modo quam Judæi in antiqua Lege, ac proinde nulla donari gratia sacramentali; etsi æquivalentem à Deo qui exterioribus signis alligatus non est, recipere possit, imo & majorem quandoque recipiat.

Ad 3. dist. min. contritio active sumpta est meritoria, C. sumpta passive prout est pars Sacramenti, N. Itaque contritio sumpta proprio animæ actu est meritoria, eique tunc rependitur gratia minime sacramentalis, qualis nempe rependeretur extra Sacramentum: at eadem contritio sumpta passive, seu prout est pars Sacramenti, non magis est meritoria, quam cæteræ ejusdem Sacramenti partes.

Obj. 6. Si Sacramenta gratiam ex opere operato pariunt, vel physice vel moraliter: atqui neutrum dici potest.

R. neg. min. utrum autem dici debeat, patebit ex sequenti Conclusionem, cujus ad intelligentiam.

Not. causa duobus modis operari potest, physice nimirum & moraliter. Causa physice operatur, cum per se & reali ac immediato influxu producit effectum; sic calorem ignis & sol lumen physice parit, reali nempe motu & contractu. Causa operatur moraliter, cum etsi physico influxu effectum non pariat, movet tamen aliam causam liberam ad eum producendum; movet, inquam, imperio, consilio, precibus, vel sui positione, & ex pacto. S. cherus homicidium famulo præcipiens, est causa moralis homicidii; sic schedula cujus ad exhibitionem solvitur alicui pecunia, causa est moralis cur pecunia hæc solvatur, vi scilicet pacti quod debitorum inter & creditorem præcessit.

Causa physica sicut & moralis dividitur in primariam

riam & instrumentalem. Primaria agit propria sua virtute & motu, vel physice ut cum faber lignum dividit; vel moraliter, ut cum creditor reperit summam pecuniæ. Instrumentalis non sua sed causæ principalis virtute agit, vel physice, ut ferra qua utitur faber ut lignum secet, vel moraliter ut syngrapha debitoris, quam exhibet creditor ut debiti solutionem exigat.

Causa moralis & finalis in eo conveniunt, quod utraque causam physicam mover, eamque movendo, per eam influit in effectum: differunt vero quod finalis causa moveat, non quia est, sed ut sit; causa autem moralis moveat, non ut sit, sed quia jam est.

Certum est novæ Legis Sacramenta esse saltem causas morales gratiæ: quia quæ ipsa sui positione movent & determinant Deum ad conferendam gratiam, necessario sunt causæ morales gratiæ; sicut moralis est homicidii causa, qui hominem mover ad homicidium: atqui Sacramenta novæ Legis ipsa sui positione Deum movent & determinant ad gratiæ collationem; ergo ad minimum sunt causæ morales; imo & nomen causæ moralis melius quam aliæ causæ merentur, quia Deum certius ac infallibilius movent, vi scilicet pacti ab ipso Deo instituti.

Quæritur an tota Sacramentorum causalitas eo reducatur. Negant Thomistæ, & physicam agendi vim Sacramentis inesse putant, quam tamen alii aliter exponunt. Afirmat è contrario Scotus cum suis. Sit.

CONCLUSIO. II. Sacramenta gratiam non producant physice.

Prob. quod physice gratiam producit, debet physice & quoad entitatem existere eo instanti quo gratiam producere supponitur: atqui Sacramenta, quæ in usu posita sunt, ut Baptismus, & alia præter Eucharistiam non existunt physice, quo instanti gratiam producere supponuntur; ergo. Major & minor seorsim probandæ veniunt. Itaque.

Prob. maj. quod physice non existit, physice nihil est: atqui quod physice nihil est, vim agendi physicam habere nequit. Nam vis physica est modus habendi se physice: atqui quod physice nihil est, non potest habere physicum se habendi modum. Sic v. g. physice ambulare vel sedere nequit, nisi qui physice existit; ergo quod non est physice, physice operari non potest; ergo ut aliquid physice seu gratiam, seu aliud quodlibet operetur in certo instanti, necessum est ut in tali instanti physice existat.

Prob. itaque prima minor. Sacramentum gratiam non producit, nisi postquam pronuntiata est ultima syllaba: atqui cum prolata est ultima formæ syllaba, jam non existit Sacramentum physice: ut enim physice existeret Sacramentum, deberet secundum omnes sui partes existere; cum physica Sacramenti entitas ex omnibus formæ syllabis essentialiter constet: atqui cum pronuntiatur ultima formæ syllaba non existit amplius Sacramentum secundum omnes sui partes. Non enim existunt hæc verba, *Ego te baptizo*, cum proferuntur ista, *Et Spiritus sancti*; imo nec existit ultima hæc syllaba, quæ totam claudit actionem; statim enim ut prolata est, jam nihil est physici; ergo cum gratia nonnisi post completam hujus syllabæ prolationem pariat, non producit ab aliquo quod physice existat, ac proin physice produci non potest.

Reponunt aliqui singulas formæ syllabas, eo quo pronuntiantur instanti, non nihil gratiæ sanctificantis producere. Alii vero priores formæ syllabas eo sensu existere cum pronuntiantur posteriores, quod hæc cum illis unionem habeant continuatam: ita post Silvium Gonet, qui etiam contra Suarem addit, Sacramenta gratiam producere in instanti dumtaxat extrinseco; quando scilicet verum est dicere, nunc primo non est Sacramentum, sed immediate antea

erat; non autem in instanti intrinseco, quod revera nullum est, cum successiva non desinunt per ultimum sui esse, sed per primum sui non esse. Porro, inquit idem, licet in hoc instanti extrinseco jam Sacramentum non sit in se, est tamen in sua virtute, nempe in termino per ipsum producto, in quo recipitur virtus productiva gratiæ, hujusmodi vero terminus, est ultimum mutatum esse, quod mensuratur illo instanti extrinseco terminativo motus. Hæc ille, quæ si cuipiam clarissima videbuntur, non mihi.

Refelluntur quoad 1. quia gratia, cum sit aliquid indivisibile, utpote quæ sit spiritualis, tota simul produci debet. Er vero si Minister post prolata unam aut alteram formæ baptismalis vocem excederet è vivis; quam, quæso, justificationem recepisset infans? an totalem? non dicent. An dimidiatam? novum est istud in Ecclesia & inauditum.

Refelluntur quoad 2. continuitas enim quæcumque fingatur inter varias formæ partes, non magis efficit ut omnes formæ partes simul & in eodem instanti existant; quam continuitas partium fluvii fugientis efficiat ut eadem partes simul tempore existant in loco: atqui nemo dixerit continuitatem partium fluvii efficere ut eadem partes existant simul in loco; ergo. Certe successivæ temporis partes unionem habent inter se, & tamen cum existit pars præsens, non existit pars præterita.

Quod ad aliam attinet Gonetii responsionem, hæc ipsa sua incomprehensibilitate ruit. Quid enim est illud ultimum mutatum esse, quod virtutem gratiæ productivam recipit? an forma vel materia Sacramenti? si ita est, recurret tota difficultas, nimirum quomodo physice agat, quod physice nihil est. An aliquid posterius materia & forma, gratia vero prius? Ergo 1. Sacramenta gratiam immediate non producant, sed mediante eo termino; ergo 2. quod physice nihil est, habebit virtutem physice producendi terminum; quod est præcipuum controversiæ caput, deberetque probari, non gratis supponi. Deinde quæro an fictitia hæc virtus quæ gratiæ productiva dicitur, corporea sit, an spiritualis. Si corporea, quomodo attingere potest ens spirituale, quale est gratia? Si spiritualis, quomodo residere potest seu subjactari, in illo terminativo motus, quod non secus ac Sacramentum ipsum pro corporeo habent ipsi Thomistæ?

Prob. 2. simul & confirmatur probatio præcedens. Baptisma fide susceptum reviviscit, adeoque effectum suum operatur, pluribus quandoque annis postquam susceptum est; idemque, juxta Gonetum est de cæteris Sacramentis: atqui tunc non operatur physice, cum tunc physice esse desierit & jamdudum; ergo.

Respondent aliqui cum Gonetio ibid. n. 81. Sacramenta quæ non imprimunt characterem, moraliter solum operari cum reviviscunt; ea vero quæ characterem imprimunt reviviscere, quia tunc character qui est præsens in anima incipit habere effectum suum; prout docet S. Thomas in 4. dist. 4. q. 3. art. 3. q. 3.

Sed 1. si Sacramenta saltem aliquando operantur moraliter; ergo nihil Sacramentorum dignitati deperit ex eo quod dicantur operari moraliter; ergo iterum nullius sunt momenti rationes quæ pro astruenda physica Sacramentorum causalitate adducunt adversarii ex Scriptura & Patribus. Utrique enim si Patrum textus est generalis limitari debeant ab adversariis, quidni & à nobis ad efficaciam ubicumque moralem flecti possint, si graves id exigant causæ.

Nihilo solidius videtur quod dicunt Baptismum, aliaque ejusdem conditionis Sacramenta reviviscere vi characteris semel impressi. Neque enim effectus Sacramenti, sed Sacramentum ipsum parit gratiam: atqui character est nudus Sacramenti effectus; ergo non in characterem refundi debet gratia, sed in ipsum Sacramentum.

Et vero non aliter agit character in adultis quam in infantibus: atqui character non parit gratiam in infantibus, sed simul cum gratia producit; ergo.

Prob. 3. quia inter causam physicam & effectum ejus debet esse proportio quædam saltem remota: atqui inter Sacramenta, quæ signa sunt visibilia & corporea & gratiam quæ est quid spirituale, nulla est etiam remota proportio; cum materiale & immateriale sint in genere prorsus diverso; ergo.

Reponunt Sacramentorum efficaciam, unum esse è fidei nostræ mysteriis, quod ratione explicari nequit. Sed si Sacramentorum vis inter mysteria recenseretur, ut quid ejusdem vis explicandæ modus, quem Ecclesia Theologorum libertati permittit, novum in mysterium erigitur? ut quid exponitur vis illa eo modo qui cum ab hæreticis refelli facile possit & irrideri, ansam errori præbet impugnandi & modum & substantiam occasionis modi? ut quid denique in re libera obscurum per obscurius exponitur.

Prob. 4. causa physica debet subjectum in quo operatur, attingere per contactum realem ac physicum, saltem mediate; quomodo sol per calorem à se diffusum operatur in terræ visceribus; alioqui causa hæc ageret in distans, quod saniori Philosophiæ repugnat: atqui Sacramenta non possunt physice attingere animam in operantur, sed solum corpus; imo nec semper corpus attingunt, ut cum impenditur absolutio homini surdo; vel benedictio nuptialis iis qui per procuratorem contrahunt; ergo.

Prob. 5. quia nulla est causa cur Sacramenta potius physice parere dicantur gratiam habitualementem, quam actuales, quæ vi eorum conferuntur gratias: atqui istas non pariunt physice, prout fert communis opinio etiam adversariorum, ut notat Lugo disp. 4. n. 52.

Prob. 6. quia non est tribuenda Sacramentis nobilior operandi ratio, quam Christi passioni; cum illa istius instrumenta sint, totamque ab ea vim suam mutuentur: atqui passio Christi non est causa gratiæ nostræ physica, sed meritoria solum seu moralis, ut docet Tridentinum Sess. 6. cap. 3. ergo.

Obj. 1. Scriptura expresse docet hominem renasci ex aqua, salvum fieri per lavacrum regenerationis, mundari in verbo vitæ: atqui particula illæ veram & physicam causalitatem exprimunt: Alioqui ambigi posset an omnia per Verbum physice facta sint; an ex illo physice sint omnia; an vere universa in ipso consent; ergo.

R. ad 1. neg. min. ut enim è citatis vocibus etui non possit causalitas physica, sufficit ut iis utatur Scriptura non solum ubi de physicis causis, sed etiam ubi de moralibus agitur: atqui res sic se habet. Sic Apocal. 1. dicitur quod *Christus lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo*. Sic Hebr. 9. idem *Christus per proprium sanguinem semel in sancta introiisse* dicitur, *eterna redemptione inventa*: atqui tamen Christus neque nos physice lavit à peccatis in sanguine suo; neque physice per sanguinem in cælum introivit, &c. unde ut detegatur causalitas prædictis particulis expressa, videndum est cui eas materiæ applicet Scriptura. Sic omnia per Verbum physice creata esse intelligentur, quia nulla est creatura quæ esse possit causa physica etiam instrumentalis creationis, ut docent Philosophi; item quia divinitatis characteres Verbo apprimè conveniunt, proindeque & potentia creandi. Unde patet solutio ad 2.

Obj. 2. SS. Patres, ut & nos alibi observavimus, Sacramentorum efficaciam admirantur, eamque ut explicent, ad solam Dei omnipotentiam recurrunt: atqui nulla foret tantæ admirationis ratio nisi Sacramentorum causalitas esset physica. Quid enim tam mirum quod præsentem syngrapha moveatur quis ad debiti solutionem? ergo.

R. ad 1. neg. min. seu enim physica sit seu moralis Sacramentorum efficacia, est cur miremur & attoniti mi-

remur, quod Deus ad infirmi & egeni elementi præsentiam, atque ad vocem hominis plerumque peccati fordibus involuti, tam cito tam infallibiliter, tam stabiliter animam ex hoste & infensa per gratiam cæteraque S. Spiritus dona sibi reconciliet, atque in ea mansionem faciat. Et vero si miretur Orbis universus stetit sole ad nutum Josue, etsi idem Josue non fuerit nisi moralis causa tanti effectus, quis non obstupescat, ad vocem Sacerdotis quandoque scelesti, illabi è cælis in terras solem justitiæ, ut pectus immundum subeat? An & quousque justa sit petita è syngrapha comparatio expendam paulo infra. Hic solum animadvertam adversarios qui admittunt potentiam obedientialem in quolibet ad quodlibet, haud multum mirari debere cur Deus per Sacramenta faciat, id quod ab ipso per muscam fieri posse confitentur.

Non est pluris quod obijciunt alii SS. PP. comparare Sacramenta causis naturalibus, v. g. *utero virginali, aqua ferventi, semini*, &c. id enim eo solum consilio factum est, ut indicaretur Sacramenta vere gratiam parere. An autem physice id fieret an moraliter non expenderunt Patres, metaphysicis hujusmodi questionibus parum intenti. Et vero si urgeantur in genus comparationes, facile quis sibi persuadebit Sacramenta causas esse gratiæ naturales.

Inst. cum Ysamberto: Quæ vim sanctificandi combibunt, quæ à Spiritu sancto fecundantur, quæ efficiuntur idonea ad regenerandum, hæc utique physica gratiæ instrumenta censerī debent: atqui Sacramenta nostra... Prob. min. tum ex Tertulliano, qui Lib. de Bapt. c. 4. *Aqua*, inquit, *sanctificata à Spiritu Dei vim sanctificandi combibunt*; tum ex precibus per quas in benedictione fontis baptismalis postulat Ecclesia à Deo, *ut dignetur aquis impertiri vim regenerandi..... ut Spiritus sanctus arcana sui numinis admistione eas fecundet; ut sanctificatione concepta ab immaculato divini fetus utero in novam renata creaturam progenies cælestis emergat*; ergo.

R. neg. maj. alioqui enim, ut bene notat doctissimus Tournely, & ipsa, quæ singulis Dominicis benedictur lustralis aqua, physica virtute abigeret dæmones & morbos fugaret; cum etiam postulet Ecclesia ut Deus *huic elemento virtutem suam benedictionis infundat*; atque *ad abigendos dæmones, morbosque pellendos divina gratia sumat effectum*. His ergo precibus postulat Ecclesia rem ipsam, aut indicat futuros rei effectus posito quod nullus ponatur obex. Ad modum vero quo idem producit effectus non attendit Ecclesia. Et vero quid plus præstabit in fidelium cordibus justificatio physice producta, quam moraliter? Quid Christianorum interest an aquæ vim physicam sanctificandi combibant, an solum moralem, modo hæc & certo operetur, & sine violenta terminorum expositione admitti possit?

Obj. 3. cum Goneto: Ex Conciliis Florentino & Tridentino Sacramenta novæ Legis gratiam continent: atqui cum id verificari nequeat vel de continentia locali, quia gratia non continetur in Sacramentis *ut aqua in vase, vel medicina in pixide*, ait S. Bonaventura; vel de continentia per inhesionem; quia gratia, utpote accedens spirituale rei corporeæ inherere non potest; non aliter quam de efficientia virtuali verificari potest. Jam vero efficientia hæc male diceretur virtualis, nisi Sacramenta eo pene modo gratiam continerent quo sol calorem efficit. Alioqui enim Sacramentorum efficientia eo erga gratiam se haberet modo, quo erga pecuniam syngrapha debitoris: atqui nonnisi abusive dici posset pecuniam in debitoris syngrapha contineri, quia ad ejus exhibitionem tenetur debitor pecuniam refundere, ergo male etiam diceretur Sacramenta gratiam continere, & esse

ess. gratiæ vasa, nisi eam physice continerent atque producerent.

R. 1. retorquendo argumentum, quod hic sæpius & facile fieri potest: 1. enim Sacramenta cum reviviscunt, sunt vasa gratiæ, eamque vere producant: atqui tamen tunc non agunt nisi moraliter ex Silvio & Suare; ergo ut verificetur ratio loquendi à Conciliis usurpata, non requiritur efficientia virtualis physice operans; 2. Concilia & Patres eodem generali modo dicunt auxilia specialia quæ à Sacramentis derivantur, produci ab iisdem, quo producitur gratia habitualis: atqui tamen receptum est actuales gratias, quæ diu sæpe post accepta Sacramenta producuntur, non nisi moraliter produci à Sacramentis; 3. ajunt quoque Patres, sanguinem & passionem Christi mundare nos à peccatis, justificare nos, &c. ajunt insuper viros sanctos operari miracula, dare sanitatem, visum restituere cæcis, surdis auditum, &c. atqui tamen neque sanguis Christi justificat physice; neque viri sancti miracula physice operantur, sed moraliter solum quatenus ægrotantium sanitatem fufis precibus impetrant à Deo; ergo. *Vide Lugo ibid. n. 51. & seq.*

R. 2. ad 1. & 2. neg. min. ad 3. 1. neg. maj. ut enim Sacramenta eo erga gratiam modo se præcise non habeant, quo syngrapha erga debitum, satis est ut syngrapha sit potius moralis occasio solvendæ pecuniæ, quam causa; contra vero Sacramenta sint potius causa moralis gratiæ quam occasio: atqui 1. res ita se habet de syngrapha. Illud enim non tam est solutionis causa quam occasio, quod non facit ut quis debeat & certo donet, sed solum ut constet de debito: atqui syngrapha non facit ut quis debeat, vel certo donet, sed tantum ut constet de debito, cujus memoriam revocat. Hinc sublato etiam chyrographo tenetur debitor solvere, nec semper solvit ad præsentiam chyrographi; ergo syngrapha, saltem communiter loquendo, nec moralis est causa, nec, si stricte loqui velis, conditio debiti solvendi: sed tota hujus debiti causa est vel promissio debentis, vel actio propter quam promissit.

At vero Sacramenta potius sunt causa quam occasio gratiæ; non enim concurrunt revocando tantum in memoriam promissionem Dei, sed inducendo obligationem, & ideo movendo Deum ut gratiam conferat ratione primæ institutionis & promissionis, quæ sicut facta est sub eorum conditione, ita non nisi ipsis positis obligat: quomodo merita Christi vere sunt humanæ salutis causa; quia posita eorum acceptione à Deo, Deum per se movent ad procurandam hominis salutem.

Et vero ea non sunt meræ occasiones, quæ dum Christi nomine exercentur, sunt velut actiones Christi ipsius continuatæ, adeoque si non meritoria, saltem per se certo impetratoria: atqui Sacramenta sunt velut actiones Christi continuatæ. Hinc, ut ponderat S. Augustinus Lib. 5. de Bapt. c. 14. idem S. Paulus, qui aliquando Evangelium vocat suum, nunquam suum vocat Baptismum, quia Baptismus est Christi actio plus quam hominis; ergo Sacramenta juxta nos mero signo comparari non possunt, hederæ v. g. quæ dumtaxat vinum significat, non autem ipsum præbet nisi præbita pecunia, imo nec sic semper.

Non desunt tamen qui cum Juenino negent min. Eequid enim, inquit ille, vetat ne Sacramenta gratiam continere dicantur ut syngrapha pecuniam, cum ad syngraphæ exhibitionem tenetur debitor ex præcedenti pacto pecuniam numerare. Certe si talis admitti non posset comparatio, maxime quia docent PP. Tridentini Sacramenta operari ex opere operato: atqui hæc ratio non valet. Hæc enim operis operati doctrina solum significat Sacramenta gratiam independentem à merito Ministri conferre iis omnibus, qui ad ea rite dispositi accesserint; ergo hinc colligi nequit physica Sacramentorum operatio, quam statuere noluerunt

Patres Concilii, quibus cordi erat non ut Catholicorum opiniones, sed ut errores hæreticorum profligarent.

Obj. 4. Si Sacramenta physice non operantur, jam sunt conditiones sine quibus non: atqui falsum consequens. Minor patet 1. ex unanimi consensu Theologorum, quos inter sufficit adduxisse S. Thomam: sic ille in 4. dist. 1. q. 1. art. 4. *Quidam dicunt quod Sacramenta non sint cause quasi facientes aliquid in anima, sed cause sine quibus non...* & est simile de illo qui accipit denarium plumbeum facta tali ordinatione, ut qui habuerit unum de illis denariis habeat centum libras à Rege, qui quidem denarius non dat illas centum libras, sed solus Rex accipienti ipsum. Et quia pactio talis non erat facta in Sacramentis veteris Legis, ut accedentes ad ipsa gratiam acciperent, ideo dicuntur gratiam non conferre... Sed hoc non videtur sufficere ad salvandum dicta Sanctorum; quia alioqui, ut subjungit S. Doctor, Sacramenta non essent causa gratiæ, sed causa per accidens, nec differrent à Sacramentis veteribus secundum rationem cause, sed solum quantum ad modum significandi, in quantum hæc nova significant gratiam ut statim dandam, illa vero non; 2. quia pura conditio non causat effectum, neque in eum influit, sed requiritur tantum ut causa agat; sic approximatio ignis ad lignum non influit in calorem: atqui erroneum est, Scripturæque, Conciliis & Patribus repugnans, dicere quod Sacramenta in gratiam non influant; 3. quia Concilium Florentinum ita statuit Sacramenta nostra gratiam parere, ut hoc denegat antiquis: porro si Sacramenta nostra nihil essent aliud quam mera conditio, nullum esset illud discrimen; vetera enim Sacramenta erant saltem conditiones, ad quarum præsentiam Deus gratiam conferebat; ergo constat minor.

Prob. itaque major. Conditio sine qua non, ea est quæ licet non determinet, ita se habet respectu effectus, ut is ea posita ponatur, & sublata tollatur: atqui sic se habent Sacramenta in systemate nostro. Iis enim positis ponitur effectus, non quia Deum determinant, sed quia determinavit se Deus ad ponendum hunc effectum quoties signa hæc ponerentur; ergo.

R. 1. argumentum hoc adversariis solvendum esse, pro iis saltem casibus in quibus juxta ipsos Sacramenta tantum moraliter operantur, puta cum Sacramenta fide suscepta reviviscunt.

R. 2. ad 1. neg. maj. conditio enim pura nihil habet activi, nihil quod influat in effectum: atqui Sacramenta vere influunt in effectum; ergo non sunt puræ conditiones sine quibus non. Et vero conditio sine qua non, non movet agens principale ad actionem, sed tantum removet id quo actio ejus prohiberetur: atqui Sacramenta Deum ad gratiæ infusionem movent moraliter quidem, sed tamen vere; ergo. Hinc.

Ad 2. neg. min. ea enim moraliter determinant Deum, quæ Christi merita moraliter determinantia sibi annexa habent, ut eo sensu includunt & exhibent aliquid humanæ justificationi æquivalens; quod profecto non efficit denarius plumbeus cujus comparisonem rejicit S. Thomas: atqui talia sunt Sacramenta; ergo non sunt meræ conditiones quæ non determinant.

Non nego conditiones aliquo latiori & improprio sensu vocari posse causas morales, quatenus aliquo modo ad operandum movent: verum longe aliter movent quam causæ etiam morales. In his siquidem motio habet se in ratione principii efficientis; in illis motio, si quam admitti placet, non est principium efficiens, sed id solum quod complet casum & circumstantiam, quo principium actionem suam exercere debet. Sic si jusserit herus famulum suum pecuniam dare Petro quoties gallus cantaverit, galli cantus mera erit conditio, heri

heri vero mandatum pura causa, quia famulus non à cantu galli, sed ab heri iussione efficienter movebitur. Sic rursus si præceperit Confessarius, ut pœnitens quolibet Festo die infirmos visitet, Episcopus vero novum instituat Festum, præceptum Confessarii alio longe modo pœnitentem movebit, quam Episcopi institutio: Episcopus enim, etiam nesciens, complebit quidem eam, in quo tenetur pœnitens infirmos juvare; at solum Confessarii præceptum efficienter determinabit; unde si pœnitens infirmis desit, Confessarii solius non autem Episcopi legem transgredietur. Atque hæc distinctio est necessario admittenda, ne cogamur fateri usum seu sumptionem Eucharistiæ esse moralem gratiæ causam, adeoque & partem Sacramenti intrinsecam, non secus ac corpus Christi; quod idem de dispositione requisita, seu obicis ablatione in aliis Sacramentis dicendum esset.

Non nego varias fieri posse hypotheses in quibus res eadem possit esse conditio & simul causa moralis. Sic si consulam Petro ut de quacumque illata sibi injuria pœnas repetat, injuria qua subinde afficietur, poterit esse vel mera conditio sine qua non, si nempe Petrus non ex vindicta pœnas sumat, sed ut consilio meo obtemperet; vel simul esse & conditio & causa moralis, si nimirum Petrus ex motivo vindictæ, non secus ac ex consilio meo ulciscatur. Sint ergo, si volent adversarii, sint Sacramenta conditiones; sed sint simul conditiones quæ quasi plenæ Christi meritis Deum potenter & perpetuo determinent: tunc porro necessum est ut in iis imbibatur tota ratio causæ veræ moralis. De his plura nec contemnenda videris apud Lugo disp. 4. sect. 5. num. 71. & seq.

Obj. 5. Idem sit de cæteris Sacramentis judicium ac de Pœnitentia; neque enim hujus major est efficacia quam aliorum: atqui Pœnitentia gratiam physice producit. Eo enim modo gratiam producit Sacramentum Pœnitentiæ, quo Sacerdos pœnitentem absolvens; atqui Sacerdos gratiam producit physice. Prob. min. 1. quia alioqui mendaciter diceret, *Ego te absolvo*, nisi vere & realiter dimitteret peccata, ac proinde gratiam produceret; 2. quia Sacerdos Pœnitentiæ Minister, gerit Judicis vices, sicut & pœnitens vicestei: atqui Judex in humanis vere & physice per auctoritatem sibi à Principe commissam reum absolvit; non autem alium excitat ad dandam reo absolutionem, eamve ipsi impetrat; ergo. Ita & late Gonet disp. 3. n. 62. post Suarez disp. 9. sect. 2.

R. ad 1. & 2. neg. min. ad 1. 3. neg. ant. qui enim moralis est causa alicujus effectus vere dicere Potest, *Ego id operor*. Sic Christus vere posset dicere, *Ego vos per sanguinem meum justifico*, licet justificatio nostra nonnisi moraliter per Christi sanguinem peracta fuerit. Sic quoque dicere posset Episcopus in Ordinatione, *Doti-bi potestatem offerendi Sacrificium*, licet potestatem hanc non physice pariat sed solum moraliter. Et vero qui ignem stupis applicat vere est causa combustionis, & tamen non producit physice combustionem.

Ad 2. 3. R. 1. longum esse discrimen inter Judicem in foro Pœnitentiæ, & Judicem politicum. Is scilicet in animam non agit, & sive absolvat, sive condemnet, nec facit hominem reum nec innocentem, sed utrumque supponit: at vero Pœnitentiæ Minister animam vere abluit per gratiam, aut peccato infectam relinquit: quæ stupenda adeo sunt Dei ipsius operatio, ut creatura ad eadem actione physica concurrere posse non videatur. Unde seu Judex politicus physice operetur, seu non, nihil pro physica Sacerdotis actione colligi potest; præsertim cum absolutionis verba physice esse desierint, quando effectum suum producant.

R. 2. neg. min. verba enim Judicis politici sunt quidem physica, sicut & verba Sacerdotis, sed nonnisi

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

moralem effectum, & nonnisi moraliter producant. Quis enim est judicialis sententiæ effectus, is solum ut hic vel ille venia vel pœna dignus reputetur: atqui is effectus solum moralis est, nec alio quam morali modo produci potest; ergo.

Obj. 6. Humanitas Christi per suas actiones miracula physice producebat; ergo cum Sacramenta sint actiones ipsius Christi, debent gratiam vi physica producere.

R. 1. neg. ant. etsi enim humanitas Christi prodigia quædam operari potuerit physice per dotes sibi inditas, puta aquis inambulare, posito quod ei jam ab initio dos agilitatis concessa fuerit; haud tamen ex Scriptura vel Traditione deduci potest, eam ad miracula quæcumque vi physica concurrisse: unde id post Barradium & alios plures negant Lugo hic n. 66. & Martinon disp. 21. n. 76.

R. 2. neg. consequ. 1. quia etsi actiones à Christo personaliter exercitæ gratiam physice parere potuerunt; non ideo idem erit de actionibus, quæ nonnisi moraliter sunt actiones Christi, quatenus ejus nomine à Ministris ejus exercentur; & quæ sæpe sunt ratione agentis vitiosæ; 2. quia humanitas Christi animas vel corpora sanantis physice coexistebat sanationi huic: at vero Sacramenta non coexistunt physice infusioni gratiæ; cum jam desierint quo tempore producit gratia.

Obj. 7. Veri admodum simile est Deum Sacramentis indidisse causalitatem, quam potuit maximam: atqui physicam dare potuit, ergo.

R. 1. neg. maj. quia in his materiis id solum verisimile est, non quod mens nostra optimum aut maximum imaginatur; sed quod & revelationi congruit, & rationi non adversatur: porro quod Sacramenta quæ physice desierunt, physice operentur, & repugnat rationi, & ex Scriptura ostendi non potest; ergo.

Confirm. Ad dignitatem Sacramenti ea utique sufficit efficacia, quæ Christi meritis & passioni tribuitur: atqui hæc solum est moralis; ergo.

R. 2. neg. min. sicut enim oculus corporeus ad videndum Deum elevari non potest, sic nec signum materiale elevari potest ad productionem gratiæ, quæ est in genere penitus diverso.

Quod ait Gonet Dei bonitatem commendari ex eo quod res corporeas ad gratiæ productionem evexerit; non videtur serium satis. An enim divinæ bonitati quidquam decedet, si morali non autem physico modo gratiam per Sacramenta producat. Certe si Sanctus quis cæco visum reddat, æque is gratus erit ac memor, seu physice seu solum moraliter utum lucis receperit.

Inst. Ignis infernus tamen materialis vere & physice torquet substantias pure spirituales; ergo pariter Sacramenta licet corporea gratiam parere possunt.

R. 1. neg. ant. cum Scotistis, qui tartareos spiritus nonnisi moraliter, seu, ut ajunt, intentionaliter per ignem torqueri docent, miris quidem, sed tamen veris modis, ut loquitur Augustinus Lib. 21. de Civit. Dei, cap. 10.

R. 2. neg. consequ. etsi enim concipi possit ignem, qui spiritibus præsens est, in eos physice vim suam exerere; haud tamen concipi potest Sacramentum, quod jam esse desiit cum producit ejusdem effectus, physice operari. Ut ergo aliquid probarent Thomistæ, ostendendum foret dæmones physice torqueri igne jam extincto, seu qui secundum omnes sui partes esse desierit. Id porro nec ostenderunt hætenus, nec deinceps ostendent. Adde hæc aliaque id genus argumenta duplici laborare vitio, primum, quod obscurum per obscurius probent: secundum quod ex materiis prorsus alienis petita sint. Quasi vero

vero cum agitur de Sacramentis, remotissimas aliorum Tractatum partes indagari oporteret.

Obj. 8. Ut Sacramentum gratiam physice parere dicatur, sufficit ut attingat unionem gratiæ cum animâ; quemadmodum ut homo hominis causa dicatur, satis est ut attingat unionem animæ cum corpore: atqui Sacramentum unionem gratiæ cum animâ attingit; ergo.

R. data majore quæ nihil clari habet, sed ad caliginem videtur fabricata, neg. min. quia quod jam nihil est cum gratia unitur animæ, unionem hanc physice parere nequit: atqui Sacramentum jam physice nihil est cum gratia unitur animæ; ergo fieri nequit ut unionem utriusque producat, quæ proinde à Deo solo physice produci potest. Idem est de unionem animæ cum corpore, quæ in solum animæ rationalis creatorem potest refundi, non in hominem qui solum ultimam dispositionem ponit. Et vero si Sacramentum prædictam unionem attingens, gratiam parere diceretur, homo attingens unionem cum corpore, diceretur animam rationalem producere; quod tamen falsum est.

CONCLUSIO III. Sacramenta gratiam moraliter operantur.

Prob. 1. vel Sacramenta moraliter operantur, vel physice, vel uterque sunt conditiones: atqui nec operantur physice, nec uterque sunt conditiones, ut probavimus; ergo.

Prob. 2. modus operandi modum sequitur essendi, ex trito axioma: atqui Sacramenta ut Sacramenta sunt solum entia moralia, Sacramenta enim non sunt solum res physice, sed res quæ ex ordinatione Dei gratiam significant: atqui res quæ quocumque modo aliquid à se diversum significant, sunt necessario entia moralia. Est enim res ipsa physice, sint quid physici, earum tamen deputatio ad hoc vel illud, est quid morale. Sic moneta, etsi secundum substantiam auri vel argenti est ens physicum, prout tamen hunc vel illum valorem habet, est ens morale, quia ut sic componitur ex metallo & institutione Principis, qui certum metallo valorem tribuit; ergo.

Prob. 3. quia ut Sacramentis non alia quam moralis causalitas attribuenda sit, tria sufficiunt, 1. ut causalitas physica vix ac ne vix quidem intelligi possit; 2. ut causalitas moralis sit in rei veritate causalitas proprie dicta; 3. ut sufficiat ad explicanda Patrum Conciliorumque testimonia, in quibus vis & efficientia Sacramentorum maxime commendatur: atqui 1. physica causalitas plena est ambagum & obscuritatis, vixque ab aliis quam ab assertoribus suis intelligi potest, ut diximus proxime; 2. causalitas moralis est vera & proprie dicta causalitas, ut fateretur ipse Suarez, & hinc patet, quod quicquid imperat, vera sit homicidii causa: unde & David Uriam interfecisse dicitur; 3. demum eadem causalitas ad explicanda Patrum Conciliorumque dicta sufficit, prout etiam ex dictis liquet. Et vero si Scriptura simpliciter & sine addito dicat, sanguinem Christi mundare ab omni peccato, fidem salvare, eleemosynam liberare à morte; licet mundatio, salus, liberatio à morte ab iis causis non physice sed moraliter profluant; quidni Sacramenta simpliciter dicantur parere gratiam, licet non alia quam moralis efficientia donentur?

Obj. 1. ex Joan. 6. Caro Christi in Eucharistia vere est cibis, ac proinde vere nutrit: sed quod moraliter tantum operatur, non vere nutrit; sed quasi metaphorice tantum; ergo.

R. neg. min. vere enim nutrit id quod animam impinguat, & adversus hostis tentationes munit: atqui quod moraliter gratiam parit, utrumque abunde præstat; ergo.

Obj. 2. Si Sacramenta sint morales causæ gratiæ, profecto quia Deum movent ad ejus infusionem: atqui Sacramenta Deum hoc pacto movere non possunt. Vel enim movent ratione sui, vel ratione suæ à Christo elevationis: atqui neutrum dici potest. Non 1. quia ablutio in Baptismo v. g. est quid maxime indifferens, & ali-

unde in mentem agere nequit. Non 2. cum enim elevatio Sacramenti sit eidem extrinseca, jam non à Sacramentis, sed à Christo Sacramentum elevante moveretur Deus; sicque rueret vis tota Sacramenti.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. & dico Sacramenta nec ratione sui tantum, nec tantum ratione elevationis, sed ex concursu utriusque Deum movere ut gratiam largiatur. Nempe vero movent ut entia moralia; quod autem moralia sint, nec ex solis materia & forma habent, nec ex sola elevatione, sed ex utriusque concursu.

Obj. 3. Potest Sacerdos ob malum finem baptizare: atqui fieri nequit ut actio hæc quæ mala est, Deum moveat ad collationem gratiæ; quod tamen deberet facere, si actio Sacramentorum esset moralis; ergo.

R. dist. min. fieri nequit ut actio hæc quatenus mala est, C. quatenus est actio Christi, ejusque nomine exercita, N. Si enim actus baptizandi, sub primo respectu aliquid mali, est utique sub secundo respectu aliquid optimi, quodque utpote Christi meritis grave & quasi secundatum, vim Dei movendi servat intactam.

Obj. 4. Aliter movent signa Dei, quam signa diaboli: atqui signa magica diaboli eundem moraliter movent; ergo signa Dei, quæ sunt Sacramenta, alio quam morali modo movere debent.

R. 1. neg. maj. cujus robor totum in antithesi fictitia situm est. An enim quia Angeli mali hominum peccato moraliter cooperantur, dicendum erit Angelos bonos bonis justorum operibus vi physica cooperari, ne par horum & illorum actio esse intelligatur?

R. 2. neg. min. nam, ut bene observat Lugo disp. 4. n. 67. demon nativa sua indole fallax, mallet eum cui quidpiam promissit, ludificare, quam stare promissis. Unde non tam vi pacti conventi, quam propria nequitia movetur ad servandam fidem: neque hanc semper servat, quia id non patitur Deus: quo fit ut nulla ejus signa effectum habeant infallibilem. At vero Sacramenta & infallibiliter Deum movent, & per se ipsa tanquam totidem Christi actiones movent.

Obj. 5. Minister Sacramenti dicitur gratiam conferre: atqui si non nisi moraliter Deum moveat, non poterit dici conferre gratiam. Tunc enim Minister habebit se ut creditor qui exhibita debitori syngrapha, hunc movet ad collationem pecuniæ: atqui creditor ille nullibi gentium dicitur pecuniam dare seu solvere; ergo.

R. ad 1. dist. maj. dicitur gratiam conferre ut causa instrumentalis, C. ut causa primaria, parive cum ea gradu concurrens, N. Sic distincta min. neg. conseq. Solutio patet ex dictis.

R. ad 2. dist. Minister se habet ut creditor, se, inquam, habet quantum ad aliquid, C. quantum ad omnia, N. Geminum enim est præcipue discrimen inter Ministrum qui Sacramenta, & creditorem qui schedulam exhibet. Primum quod Minister ex Christi institutione habeat vim certam obtinendi effectus; creditor vero sæpe sæpius voces obtineat, & nihil ultra. Secundum, quod ad objectionem magis facit, quod creditor non possit dici solvere, quia solvit non qui jus habet ad debitum, sed qui debitum contraxit; contra vero Minister dici possit gratiam dare, quia nihil est in ejus persona quod huic dantis appellationi resistat; modo tamen non nisi instrumentaliter dare intelligatur.

Obj. 6. Grande est vetera inter & nova Sacramenta quantum ad efficaciam discrimen: atqui si Sacramenta novæ Legis moraliter solum, non autem physice agant, corrumpet discrimen illud; ergo.

Pro solutione difficultatis hujus, sic.

SECTIO QUARTA.

De efficientia Sacramentorum antiquæ Legis.

Circa discrimen Sacramentorum novæ & antiquæ Legis, quædam sunt de quibus Catholicos inter & Protestantibus constat; quædam de quibus Catholici cum hæreticis, vel inter se disputant.

Conveniunt omnes differre utriusque legis Sacramenta, 1. ritu externo; 2. numero, qui apud Judæos major, brevior est apud nos; 3. facilitate, Baptismi v. g. præ circumcissione; 4. nobilitate, quatenus nostra à Christo instituta sunt & promulgata, antiqua vero à Moyse promulgata. Verum an sicut ritu, sic efficacia & justificandi virtute differant, non ita conveniunt.

Prima ea de re sententia est Lutheri, qui Lib. de Captiv. Babyl. sic loquitur cap. de Baptismo: *Error est Sacramenta novæ Legis differre à Sacramentis veteris Legis penes efficaciam significationis, id est quod nostra efficaciter significant faciendo quod figurant, non illa.* Idem hodieque tueretur Lutherani: *Nostrates*, ait Bechmannus pag. mihi 940. contra Pontificios docent *Sacramenta V. T. fuisse efficacia organa conferenda gratiæ & salutis.* Lutherani consentiunt Calviniani, ut liquet ex his Calvini verbis Lib. 4. Instit. cap. 14. nu. 23. *Penitus explodendum est Scholasticum illud dogma, quo tam longum discrimen inter veteris & novæ Legis Sacramenta notatur, perinde ac si illa non aliud quam Dei gratiam adumbrarent, hæc vero præsentem conferrent.* Addit subinde veteres suis in Sacramentis *parrem nobiscum percepisse Christi gratiam.*

Constat duo involvi in hac Novatorum opinione, quæ culpanda sunt. Primum, quod ut vetera sic & nova Sacramenta solius fidei excitativa esse velint. Secundum, quod parem veteribus Sacramentis gratiæ mensuram attribuere videantur ac novis: hæc enim gratiæ æqualitas licet à Calvino rejecta, ejus de fide solum excitata systemati admodum cohæret. An non autem culpari hinc etiam debeant, quod Mosaica Sacramenta perinde ac Evangelica ex pacto & promissione Dei virtutis aliquid habuisse contendunt, unde hominis justitiam operarentur, non una est Catholicorum opinio. Inter Propositiones duodecim ab Illust. Bajocensium Episcopo die 5. Maji præscriptas, erat hæc num. V. *Nostra sicut & veteris Legis Sacramenta propter suum Authorem talis efficacitate donantur, ut non modo gratiam contineant, verum etiam digne suscipientibus eam conferant ex opere operato;* quæ quidem thesîs à citato Præsule damnata est ut *falsa, temeraria, erronea, & Decreto Eugenii IV. contraria.* Ex adverso pugnarunt prædictæ conclusionis vindices in Epistola quæ an. 1708. juris publici facta est, suamque hanc opinionem ab Augustino, Gregorio Magno, Bernardo, Innocentio III. Scoto, Durando, Gabriele Biel, Hugone Victorino, Estio, Salmerone, Pererio, Lorino, Lugo, Azorio, Goneto item propugnatam fuisse contenderunt. Addidissent sane nostris diebus eam à Tournelyo pro Catholica habitam fuisse, ut quæ & à multis Scholasticis Doctoribus defensa, & nullo Decreto, nullo Canone reprobata fuerit.

Secunda igitur opinio eorum est qui gratiam in veteribus Sacramentis collatam fuisse volunt non tantum ex merito operantis, sed etiam præter illud, seu ex opere operato. Ita Paludanus & Durandus in 4. dist. 1. q. 5. qui tamen censet Sacramenta quædam minus proprie dicta, & quæ destinabantur ad effectum cujus ad afflictionem gratia necessaria non erat, cujusmodi erant legales expiationes, gratiam non contulisse.

Tertia opinio est S. Bonaventuræ, qui cum Durando Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

do agnoscit vetera Sacramenta gratiam ex opere operato contulisse; sed addit id ea non fecisse per se & primario, sed per accidens solum & indirecte; quia nec directe ad aliud quam ad futurorum significationem instituta erant, nec annexam habebant Dei de danda gratia promissionem. *Quia tamen*, ait Estius cui S. Bonaventuræ opinio plurimum placet, Sacramenta illa *significabant id quod fides credit, in eorum susceptione erat fidei protestatio, atque idcirco per accidens & secundario hæc Sacramenta justificabant.*

Quarta opinio eorum est qui de Circumcissione aliter ac de cæteris Sacramentis sentiendum existimant; adeo ut illam vel ex opere operato, vel quasi ex opere operato gratiam regenerativam saltem infantibus contulisse velint; cætera vero Sacramenta non nisi ex opere operantis.

Quinta demum opinio eorum est, qui ne ipsam quidem Circumcisionem per se gratiæ productivam fuisse sentiunt: & hi vel negant illam in remedium peccati originalis à Deo fuisse institutam; vel si id fatentur, totam ejus efficaciam à fide Ministri, parentumve aut suscipientis suspensam fuisse volunt.

Ab his omnibus quantum ad alia à Circumcissione Sacramenta recessit Magister Sententiarum qui Lib. 4. dist. 1. ait *ex operibus legis neminem justificatum fuisse, etiamsi ex fide & charitate fierent;* quia imposuerat ea Deus *in servitutem, non in justificationem, & ut figura futuri essent.* Ut à certioribus ad dubia magis progrediamur, sit.

CONCLUSIO I. Sacramenta Legis antiquæ in usu gratiam conferebant quocumque tandem modo.

Prob. 1. si Sacramenta Mosaica Legis nullam, saltem ex opere operantis, gratiam producebant, nihil prorsus merebantur Judæi ad ea cum fide & charitate accedentes, prout innuit Magister Sententiarum, nisi benigne & forsitan violente explicetur: atqui falsum est id & erroneum. Omne enim virtutis opus, si charitate informetur, bonum est & meritorium: atqui usus veterum Sacramentorum, sicut & eorumdem collatio, erat opus virtutis; scilicet actus patriæ, quo supremo enti aliquid debiti honoris pendeatur; ergo posito quod fieret, ut debebat fieri, erat meritorium.

Prob. 2. ex Canone Missæ in quo petimus ut Deus sacrificium nostrum, id est actionem qua sacrificium peragimus, acceptum habeat sicut accepit munera pueri sui Abel. & sacrificium quod illi obtulit Abraham, & summus Sacerdos suus Melchisedech: atqui actiones Deo gratæ & acceptæ non potuerunt esse sine merito, nec proinde sine gratia quæ merito responderet. Jam vero haud deterius fuit conditio sacrificiorum quæ sub Lege, quam quæ ante Legem oblata sunt. Hinc toties testantur Scripturæ piorum Judæorum sacrificia suavissimi coram Deo fuisse odoris, ut Levit. 1. 3. 6. & 26. quod & ipse Deus, igne cœlitus emisso victimas consumens, pluries testatus fuit, ut Levit. 9. II. Reg. 6. & 24. III. Reg. 8. & 18. ubi de sacrificiis ab Aaron, Davide, Salomone, & Elia oblatis agitur; ergo.

Et veto, ut bene arguit S. Bonaventura in 4. dist. 1. q. 5. quis à merito vacuam existimet actionem qua B. Virgo par turrurum in templo obtulit; & id tamen dicendum foret, si legalium usus nihil iis profuisset à quibus ex fide etiam & charitate usurpabatur.

Prob. 3. quia gratiam meretur quisquis pie divinis legibus obsequitur; atqui divinis obsequebantur legibus Judæi cum Sacramenta suscipiebant; ergo merebantur. Unde Beda in cap. 10. Marci, ait, quod *Sacramenta veteris Legis suo tempore custodire, vitam conferebat æternam;* porro, ut animadvertit S. Thomas in 4. dist. 1. quæstione 1. articulo 5. quæstione 2. nihil ad æternam vitam perducit, quod non sit meritorium; ergo.

Objiciuntur duo, 1. quod Lex vetus fuerit in jugum & onus imposita ex Act. 15. ac proinde non in justificationem; 2. quod nullum opus inutile possit esse meritorium: porro animalium occisio prorsus erat inutilis. Verum hæc frivola sunt quam maxime. Unde.

R. ad 1. quod qui onus sibi à Deo impositum ex animo & charitate subit, Dei voluntatem implet, ac proinde sine merito esse nequit.

Ad 2. equidem victimarum occisio de se inutilis erat; sed quatenus ad cultum Dei, Dei ipsius jussu ordinata, potuit, si rite fiebat, esse utilis & meritoria.

CONCLUSIO II. Sacramenta Legis antiquæ, præter Circumcisionem de qua speciatim loquemur, non conferebant gratiam ex opere operato.

Prob. 1. quod gratiam operatur ex opere operato, hominem justificat efficaciori quo potest fieri modo: atqui vetera Sacramenta non justificabant, & multo minus justificabant efficaciori modo qui concipi possit. Quæ enim erant partes Legis secundum se totam infirmæ & inutilis, non justificabant præstantiori modo: atqui Sacramenta erant partes Legis secundum se totam infirmæ & inutilis, quæque nihil unquam ad perfectum adducere potuit. Prob. min. ex Hebr. 7. ubi sic loquitur Apostolus: *Reprobatio quidem fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem: nihil enim ad perfectum adduxit Lex.* Quibus verbis præcluditur evasio eorum, qui Legem infirmam à S. Paulo vocari volunt, non quia talis semper fuisset, sed quia talis erat ex quo per Christum fuerat abrogata. Hic enim non dicitur inutilis Lex quia reprobata; sed reprobata, quia inutilis & infirma: porro quod reprobat ut inutile & infirmum, per se justificare non potuit.

Prob. 2. ex ejusdem Epistolæ cap. 9. vers. 9. & 10. *Munera & hostiæ offeruntur, id est olim offerebantur in antiqua Lege, quæ non possunt juxta conscientiam perfectum facere servientem, solummodo in cibis & potibus, & variis baptismatibus & justitiis carnis usque ad tempus correctionis, seu Legis novæ quæ veterem in aliquid melius mutatura erat, impositis.* & cap. 10. *Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit Christus: Hostiam & oblationem nolui.* Unde sic: Quæ per se, seu ex opere operato justificant, auferunt peccata, nec carnis modo, sed & conscientiæ justitiam tribuunt: atqui antiqua Legis Sacramenta nec peccata auferbant, nec conscientiæ sed carnis tantum tribuebant justitiam; idque ante adventum Christi, & factam ab eo Legis abolitionem; cum jam à primo suo in mundum ingressu testetur Christus Deum hujusmodi Sacramenta, hostias & oblationes noluisse, seu non acceptasse quasi quæ ad peccati emundationem inservire possent; ergo.

Nec dicas citatos textus intelligi debere de veteribus Sacramentis prout à Christo sejuncta erant, ita ut in se sumpta egena forent & inutilia; non autem prout à futuro Messia vim acceperant justificandi. Hæc enim responsio cum Apostoli textu coherere non potest: 1. quia alioqui par foret veterum ac Christianorum Sacramentorum conditio, non quidem forte quoad gradum, sed saltem quoad substantiam justificationis; cum aqua Baptismi v. g. à Christi virtute seclusa, nihil sit nisi aqua, & ad sanctificationem vi propria concurrere non possit. Quo igitur recidet immentum illud discrimen quod inter utramque Legem constituit Apostolus, in Epistola, quam Judæi ipsi nonnisi à viro Mosaicæ Legis peritissimo scribi potuisse consentiunt? Quomodo stabit quod docet & toties docet idem Gentium Doctor, vetera Sacramenta à novis eo distinguendo modo, quo umbra à veritate, veritas à figuris? *Umbra enim habens Lex futurorum bonorum, non*

ipsam imaginem rerum, ait idem ibid. cap. 10. 2. vel virtus futuræ Messiae veteribus Sacramentis annexa erat ex institutione Dei, vel non. Si 1. ergo infirma & egena non erant, utpote quæ ad perfectum adducere possent, & de facto eos à quibus recipiebantur justificarent virtute sibi indita. Si 2. ergo tam impossibile erat ut per se justificarent, quam impossibile sit ut aqua solitarie sumpta infantem vel adultum regeneret.

Quidni vero, inquires, dicatur cum S. Bonaventura vetera Sacramenta gratiam ex opere operato contulisse, sed tantum per accidens?

R. hanc S. Doctoris expositionem gravibus de causis rejiciendam videri; & quidem 1. quia nullum pro ea affertur argumentum quod sufficiat. ut deinceps patebit; 2. quia censet S. Doctor vetera Sacramenta gratiam contulisse ex opere operato sine ulla Dei promissione: id autem in terminis repugnat; cum id solum gratiam ex opere operato parere valeat, quod ad talem tantumque effectum ex divina institutione elevatum fuerit: porro ubi signum aliquod divina institutione ad effectus supernaturalis productionem elevatur à Deo, ibi necessario spondet Deus gratiam iis omnibus qui tali signo rite & legitime uti fuerint; 3. quia gratia, quam S. Bonaventura consequenter ad fidem per Sacramenta collatam esse credit, vel respondebat gradui fidei hujus, vel eo major erat. Si 1. ergo seclusa fide & charitate quæ justificationem proxime parere possent, Sacramentum justificationem operari non poterat; ac proinde quidquid de facto percipiebatur justitiæ, pendebat ab opere operantis. Si 2. ergo vetera Sacramenta sicut & nova ex attritis v. g. faciebant contritos; ergo insuper adducebant ad perfectum; ergo iterum Lex tam potentibus munita mediis, nec infirma nec inutilis; nec mundandæ conscientiæ incapax dici potuit ab Apostolo.

Prob. 2. ex Patribus S. Basilii Lib. de Spiritu S. cap. 14. *Quid, inquit, confers lavacra cum lavacris, quæ solam nominis appellationem habent communem, rerum vero tanta est differentia, quanta est inter somnia & veritatem, inter umbras imaginesque, & inter ea quæ revera subsistunt: atqui quæ conferrent gratiam ex opere operato ut & nostra Sacramenta, aliter cum iis convenirent quam sola nominis appellatione; neque ab iis ut à veritate somnia, aut à realitate imagines discreparent; ergo.*

S. Chrysostomus Orat. de Baptismo Christi, edit. nonæ tom. 2. p. 370. *Judaica expiatio, inquit, nequaquam à peccatis liberabat, sed à corporis sordibus tantum: nostra vero talis non est. . . . nam & à peccatis liberat, & animam emundat, & Spiritus gratiam largitur.* Quæ verba thesaurum nostram expresse continent.

S. Augustinus in Psal. 73. *Sacramenta, inquit, non eadem in utroque Testamento, quia alia sunt Sacramenta dantia salutem, alia promittentia Salvatorem. Sacramenta novi Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris promiserunt Salvatorem. . . . Mutata sunt Sacramenta, facta sunt faciliora, pauciora, salubriora, efficaciora. & quæst. 25. in Lib. Num. Si per se attendantur antiquæ Legis Sacramenta, nullo pacto possunt mederi: si autem res ipsa quarum hæc Sacramenta seu signa sunt inquirantur, in eis inveniri poterit purgatio peccatorum.* Ea sane solum ex opere operantis prosunt, quæ eos solum à peccatis purgant, qui in iis rem per ipsa significatam sedulo inquirunt, aliunde vero nec dant salutem, nec nullo pacto mederi possunt: atqui ex S. Augustino sic se habebant antiquæ Legis Sacramenta; ergo.

Prob. 3. ex Decreto Eugenii IV. quod habes Tom. 13. Concilio pag. 534. ubi sic: *Nova Legis septem sunt Sacramenta. . . . quæ multum à Sacramentis differunt antiqua Legis. Illa enim*

Tourn. p.
180.

non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant; hac vero nostra & continent gratiam, & ipsam digne suscipientibus conferunt, ergo opinio nostra, est Ecclesiae Romanae doctrina, ut notat Habert cap. 4. q. 4. quam idcirco docet Catechismus Romanus part. 2. n. 27. ei proinde adhaerendum, non quidem ut articulo fidei (neque enim, ait Tournelyus, mens Eugenii fuit ut totidem fidei articulos Armenis ad credendum praescriberet) sed ut sententiae, quae ab ipsa Ecclesiarum omnium matre plurimum habet commendationis.

Obj. 1. Sacramenta novae Legis gratiam per se operantur: atqui Scriptura de veteribus perinde ac de novis loquitur. Nam Jacobi 5. de Unctione-Extrema dicitur: *Orent Presbyteri super eum, & oratio fidei salvabit infirmum.* Act. 8. v. 17. de Confirmatione: *Tunc imponebant Apostoli manus super eos, & accipiebant Spiritum sanctum*: atqui haud absimilibus verbis exprimit Scriptura veterum Sacramentorum efficaciam. Sic enim Levit. 4. v. 28. *Si peccaverit anima per ignorantiam.... & cognoverit peccatum suum, offert capram.* v. 35. *Rogabit pro eo Sacerdos, & pro peccato ejus, & demittetur ei.* & Deuter. 34. v. 9. *Josue repletus est Spiritu sapientiae, quia Moyses posuit super eum manus suas.* Sic quoque Reg. I. c. 10. Saul vi unctionis sibi per Samuelem factae mutatus est in alium virum; ergo.

R. ad 1. 1. neg. min. nunquam enim de novis Sacramentis dictum est, quod eis non delectetur Deus; quod infirma sint, inutilia, & ideo reprobanda: atqui id de veteribus dictum fuit. Primum quidem à Psalme Psalm. 50. secundum autem ab Apostolo in textibus supra citatis; ergo.

R. 2. dist. min. iisdem verbis exprimit Scriptura veterum Sacramentorum efficaciam respectu poenae & immunditiae legalis, ut docet S. Thomas 1. 2. q. 103. hanc enim legalem maculam, quae quatenus talis in exteriori imputatione sita erat, remittebat ex opere operato, C. respectu gratiae sanctificantis, N. Si enim vetera Sacramenta & Sacrificia vim habuissent expiandi peccata quoad culpam & aeternae poenae reatum, duo contigissent 1. ut expiatio haec non soli tribueretur contritioni, sed & simul sacrificiis; 2. ut expiatio haec ad omnia prorsus peccata se extendisset, etiam cum sejuncta erat à contritione perfecta, prout in Sacramento Poenitentiae contingit: atqui utrumque falsum est. Primum quidem, ut patet ex citatio Psalm. 50. ubi Propheta: *Holocaustis non delectaberis: sacrificium Deo Spiritus contribulatus,* &c. Secundum vero, ut liquet ex ipsis qui obijciuntur textibus. Hi enim diserte indicant nonnisi singulare peccatum, furti v. g. aut ignorantiae, per singula sacrificia remissum fuisse. Imo nulla, ex Augustino, erant pro superbia peccato sacrificia, quasi *insanabile judicaverit Moyses hoc scelus illa dumtaxat curatione, quae per sacrificia gerebatur*, ait S. Doctor q. 25. in Lib. Num.

Quod spectat ad obiectos textus de inauguratione Josue & Saulis, iis ad rem non faciunt: quia hujusmodi ritus non erant Sacramenta; sed transeuntes caeremoniae, quae pertinebant ad gratiam miraculorum apud Israelitas non infrequentem.

Inst. 1. Sic habet Moyses Lev. 6. v. 6. & 7. *Offeret arietem, & dabit eum Sacerdoti.... qui rogabit pro eo coram Domino, & dimittetur illi pro singulis quae faciendo peccavit*; ergo omnia peccata remittebantur per sacrificium arietis.

R. neg. conseq. in eo enim loco non agitur de omnibus peccatis, sed solum de omnibus certae speciei peccatis, furtis scilicet, ut ex ipsa priorum ca-

pitis versuum lectione manifestum est. Et vero cur tot alia pro peccatis ceteris instituta fuissent sacrificia; si omnia solo arietis sacrificio perempta fuissent; cur tam generaliter pronuntiasset Apostolus impossibile esse ut auferantur peccata hircorum & taurorum sanguine?

Ergo, inquires, inutilia erant sacrificia, quae exemplo veterum Patriarcharum, Abelis, Noe, Abrahamae, &c. tanto cum apparatu obtulere David, Onias & alii, idque non modo pro viventibus sed & pro mortuis, ut patet ex II. Machab. c. 12. atqui absurdum consequens.

R. neg. maj. quia quae ex virtute propria non profunt, ex pietate operantis prodesse possunt, & de facto proderant plerumque in V. T. ob Christi aliquando passuri fidem, quam in se occasione Sacramentorum accendebant, & solemniter quodam ritu protestabantur Judaei fideles. Ceterum satis frequens erat ut sacrificiorum virtus ad effectus mere temporaneos se extenderet; quales fuere cessatio luis dirae quae Judaeos depopulabatur, & ad sacrificium David cessavit; vita Heliodoro reddita ob sacrificium Oniae; remissio poenae temporalis in altera vita à mortuis Judaeis luenda. Ita doctiss. Tournelyus

Inst. 2. Hanc habet S. Paulus I. Cor. 10. de veteribus Hebraeis: *Omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt: hiebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus.* Unde sic Spiritualis esca, spiritalis & potus à Christo profluens nihil aliud esse potuit quam gratia sanctificans: atqui Judaei & esca & potus spiritalem in Sacramentis suis reperiabant ex Apostolo; ergo necessum erat ut Sacramenta haec gratiam parerent sanctificantem.

R. 1. neg. maj. hic quippe per spiritalem escam & potum intelligit solum Apostolus manna & aquam de rupe scaturientem, quae eo modo spiritalia dicuntur, quo petra ipsa dicitur Christus; quia nimirum utrumque vel indicabat potentiam Christi Israelitas in deserto nutriendis, vel ejusdem aliquando venturi, & fideles corpore ac sanguine suo refecturi signum erat, quod à fide sola non autem à sensibus percipi posset. Et vero qui locum hunc obijciunt Protestantes, gratis supponunt Judaeos eandem non modo cum Judaeis aliis, sed & cum Christianis escam spiritalem manducasse; nec id gratis tantum, sed & contra Dei verbum supponunt. Enim vero si Hebraei eandem nobiscum spiritalem escam manducassent, dedisset eis Moyses panem de caelo verum, quem Christus dedit nobis: atqui falsum consequens ex Christo, qui Joan. 6. v. 31. ait expresse: *Non Moyses dedit vobis panem de caelo, sed Pater meus dat vobis panem de caelo verum.*

Præterea dato quod hic loquatur Apostolus de esca spiritali quam cum Christianis communem habuerint Judaei; unde, quæto, ostendent escam hanc Judaeis ex opere operato profuisse? An non quoad substantiam communis esse potuit, quoad modum vero communicationis insigniter discrepare?

R. 2. neg. min. manna enim & aqua de rupe profluens, nec erant nec esse poterant veri nominis Sacramenta, de quibus hic loquimur; tum quia alioqui facile decies per diem Sacramentis refecti essent Judaei, quod ridiculum est; tum quia mannae & aquae de petra manantis, idem omnino erat apud Hebraeos usus, qui cibi & potus alio tempore sumpti; Sacramentum autem nonnisi religioso modo tractatur; tum denique quia Sacramentum ritus est stabilis; manna autem Judaeis nonnisi ad breve tempus inservivit.

Inst. 3. Scopus Apostoli est ut Christianos maneat,

ne deficiant ab operibus bonis, sibi que satis esse putent quod baptismum & Eucharistiam habeant; quandoquidem veteres Judæi, etsi pluribus adjuti mediis omnes pene petierint: atqui comparato hæc absque foret, nisi ut nova, sic & vetera Sacramenta gratiam sanctificantem contulissent. Statim enim respondissent Christiani, se præ Judæis salvos fore; quia Judæi umbras solum, Christiani realitatem haberent; ergo:

R. neg. maj. & min. quia tota objectio ratiocinationem Apostoli invertit: neque enim hic argumentatur Apostolus à toto ad totum, sed à parte totius unius ad partem totius alterius: idest non discutit à populo Judæo ad Christianum, sed ex iis quæ magnæ Judæorum parti contigerunt, non autem cæteris, colligit cavendum esse ne dum Christiani plures salutis suæ bene consulant, multo plures ejusdem detrimentum patientur. Hæc igitur est, non contorta, sed genuina Paulini textus interpretatio: *Judæi Patres nostri omnes sub nube fuerunt, omnes mare transierunt, omnes in Moyse baptizati sunt, omnes eandem escam spiritalem manducaverunt; & tamen non in pluribus eorum bene placitum est Deo, qui idcirco prostrati sunt in deserto: atqui hæc in figura facta sunt nostri; ergo si malorum concupiscentes fuimus & illi, si idololatra, sicut quidam ex ipsis, &c.* etsi paria inter nos habeamus salutis media, longe disparem sortiemur exitum, nec minus puniemur quam Judæi, imo magis; quia *deteriora meretur supplicia*, qui sanctioribus abutitur mediis.

Inst. 4. Ex Augustino in Psalm. 77. *Idem in mysterio Judæorum fuit cibus & potus, qui noster*: atqui non idem fuisset Judæorum cibus, qui noster: nisi & cibum habuissent cum Christianis communem; & cibus ille eodem in ipsis quo in nobis modo operatus fuisset; ergo.

R. dist. maj. idem Judæorum cibus fuit & potus, qui noster, idem, inquam, significatione, C. idem virtute & efficacia, N. Itaque cum manna significaret panem verum ad nos in temporum plenitudine missum è cælo; aqua vero scaturiens è rupe percussa, Spiritus Sancti dona quæ nobis è Christi latere in Cruce percusso fluxerant; constat cibum & potum Hebræi populi fuisse signum cibi & potus Christianis aliquando præbendi: sed nec idem fuit utriusque gentis cibus quoad substantiam, nec idem quoad virtutem; idque & nihil aliud docet S. Augustinus, sic enim pergit: *Significatione idem, non specie; quia idem ipse Christus, illis in petra figuratus, nobis in carne manifestatus.*

Inst. 5. Augustinus Tract. 26, in Joan. hæc habet: *Veteres eandem nobiscum spirituales escam manducaverunt, non eandem corporalem, illi manna, nos aliud... specie visibili, quod tamen hoc idem significaret virtute spirituali.* Et q. 84. in Levit. *Moyse, ait, sanctificabat visibilibus Sacramentis per ministerium suum.* Unde sic in forma: *Signa, quæ licet à nostris materialiter diversa, eandem cum nostris spirituales virtutes habebant, adeo ut per ipsa Moyse sanctificaret populum Dei, hæc, inquam, signa à nostris penes vim & efficaciam non distinguebantur: atqui ex Sancto Augustino, signa seu Sacramenta Judæorum, licet specie visibili seu materialiter à nostris diversa, eandem cum nostris spirituales virtutes habebant, &c.* ergo.

R. neg. min. ait quidem Augustinus, mannam & aquam quibus nutriti sunt Judæi, idem spiritualiter significasse, quod species panis & vini in Eucharistia significant, nempe corpus Christi manducandum, & bibendum ejus sanguinem; sed non ait eandem fuisse mannae & Eucharistici panis virtutem: alioqui

enim vetera Sacramenta, nec Sacramenta tantum, sed & communia Judæorum alimenta, non solum promississent Salvatorem, sed & salutem dedissent; quod supra negavit Augustinus. Unde quod scribit S. Doctor q. 84. in Levit. *Moyse visibilibus Sacramentis sanctificasse*, non de interna, sed de legali dumtaxat sanctitate intelligi debet. Et vero sanctitatem à Moyse collatam opponit Augustinus sanctitati per Christum collatæ. *Moyse, inquit, sanctificavit visibilibus Sacramentis per ministerium suum Dominus autem invisibili gratia per Spiritum sanctum, ubi est totus fructus etiam visibilium Sacramentorum.*

Idem sibi velle videtur S. Ambrosius Lib. 7. in Luc. n. 166. cum enim ait: *Sanctificavit Lex, justificat gratia*, sanctificationem justificationi opponere videtur: quod si de sanctificatione propria intelligatur, probari non poterit eam juxta ipsum ex opere operato peractam esse.

Obj. 2. S. Leo Serm. 2. in die Pentecostes sic loquitur: *Sine hac Spiritus sancti gratia nulla sunt instituta Sacramenta, nulla unquam celebrata mysteria, ut eadem semper fuerit virtus charismatum, quamvis non eadem fuerit mensura donorum.* Unde sic: Quæ non distant à Sacramentis nostris penes virtutem agendi, sed solum penes mensuram gratiæ, hæc gratiam ex opere operato pariunt ut & nostra Sacramenta: atqui ex S. Leone Sacramenta vetera non distant à nostris penes virtutem, &c. ergo. Idem docet S. Doctor Serm. 3. de Nativ.

R. neg. min. quæ S. Leoni perperam attribuitur. Totus enim S. Pontificis scopus est, ut ostendat Christi gratiam omnibus omnium ætatum hominibus propositam fuisse in salutem, adeo ut per eam Patriarchæ, Prophetæ & Sacerdotes, eodem afflati fuerint Spiritu, quo Apostoli sub nova Lege: sicque mysterium Pentecostes *non fuerit inchoatio muneris, sed adjectio largitatis; nec minus adepti sint qui crediderunt Christum promissum, quam qui suscepere donatum.* Unde rursus: *Non itaque, inquit, novo consilio Deus rebus humanis, nec sera miseratione consuluit; sed à constitutione mundi unam eandemque omnibus causam salutis instituit. Gratia enim qua semper est universitas justificata Sanctorum, aucta est Christo nascente, non coepta.* Hæc quidem gratia, juxta S. Leonem, quacumque occasione pia diffundebatur, adeoque non in Sacramentis tantum, sed & in mysteriorum celebrationibus; verum an ex opere operato à Sacramentis & mysteriis produceretur, ne minimum quidem expendit S. Doctor. Certe si ita sensisset B. Pater, jam non modo Judaicos ritus pro infirmis & egenis habere non potuisset, sed & sub Lege parem, nisi majorem quam sub Christo gratiam datam fuisse confiteri debuisset. Cum enim de mysteriorum celebritatibus perinde ac de Sacramentis loquatur, & innumera forent apud Judæos Sacramenta, mysteria & figuræ, horum multitudo facile supplevisset, id quod unicuique Sacramento speciatim sumpto deesse potuisset virtutis & efficaciam. Fuit ergo, juxta S. Doctorem, eadem virtus charismatum seu donorum, quia tunc sicut & hodie *justificata est universitas Sanctorum*, nec minus vere futura prædicebant Prophetæ veteres, quam novi: sed non fuit eadem vis instrumentorum: aut saltem eandem fuisse ex textu objecto probari non potest.

Obj. 3. plura rationis momenta: 1. quod Sacramenta populo Dei data essent ut media salutis, prout nos ab initio confessi sumus: sed salutis media non fuissent, nisi potuissent gratiam vi sua conferre; 2. qui Sacramento pie utebatur, plus recipiebat spiritualis lucri, quam qui eodem non utebatur,

Serm. 3.
de Nat.

aut qui per signum à Sacramento diversum & arbitrium, fidem suam profitebatur: atqui tamen æqua fuisset utriusque conditio, nisi Sacramenta vim habuissent justificandi; ergo.

R. ad 1. dist. Sacramenta vetera erant media salutis, sed media sui generis, infirma scilicet, & quæ per se sola non sufficerent, C. media de se efficacia. N. Itaque nec conferri cum nostris possunt vetera Sacramenta, nec tamen si secundum annexas sibi appendices spectentur, pro signis mere indifferentibus haberi debent: 1. quia instar Legis, cujus partes præcipuæ fuerunt, toridem erant Pædagogi, ad Christum deducentes; 2. quia monebant Judæos ut ultra justitiam legalem, aliam quæ cordis est, justitiam inquirent; 3. quia religiosam eorum frequentationem remunerare potuit Deus largioribus gratiis, haud quidem debitis operi exercito, sed ejus occasione per summam Dei misericordiam concessis. Unde concipi potest Judæos ritibus externis ad fidem & pietatem motos fuisse; Deum vero quasi motum hac pietate, ad eam ultra condignum, si ita loqui fas est, remunerandam.

Ad 2. neg. min. qui enim signis à Deo institutis pie utebatur, pietatis & fidei merito meritum jungebat obedientiæ; hoc autem merito carebat, qui vel arbitria usurpabat signa, vel nulla.

CONCLUSIO III. Sacramenta Mosaica gratiam producebant ex opere operantis.

Prob. 1. Sacramenta gratiam producebant, ex Conclusionem I. atqui non producebant ex opere operato, ut vidimus Conclusionem II. ergo cum inter utramque operandi rationem nullum vere sit medium, superest ut eadem Sacramenta gratiam ex opere operantis produxerint.

Prob. 2. idem operari debuerunt Judaica Sacramenta, quod legitima Judaicarum solemnium celebratio: atqui hæc pie & cum fide peracta, non temporalia tantum sed & cælestia bona, adeoque & gratiam sine qua hæc obtineri non possunt, pariebat. Id enim aperte docet Isaias c. 56. v. 4. his verbis: *Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum...* nomen sempiternum dabo eis; nomen, inquam, sempiternum in Libro vitæ, & in civitate nova Jerusalem, secundum id ejusdem Isaiæ c. 64. *Oculus non vidit, Deus absque te, quæ præparasti expectantibus te;* & Apostoli Heb. 11. v. 16. *Non confunditur Deus, vocari Deus eorum; paravit enim illis civitatem.*

Prob. 3. ex S. Thoma, cui universa pene Schola lubens adhæret. Sic ille 1. 2. q. 103. art. 2. *Poterat mens fidelium tempore Legis per fidem conjungi cum Christo incarnato & passo; & ita ex fide Christi justificabantur; cujus fidei potestatio erat hujusmodi ceremoniarum observatio, in quantum erant figura Christi. Et ideo pro peccatis offerebantur sacrificia quadam in veteri Lege; non quia ipsa sacrificia à peccato emundarent, sed quia erant quadam protestationes fidei, quæ à peccato mundabant.*

Obj. Sacramenta vetera ex Apostolo infirma erant & egena: atqui egena dici non possent, si ex adiutorio fidei peperissent gratiam. Nova siquidem Sacramenta non possunt dici egena: atqui tamen non nisi ex fidei auxilio gratiam pariunt; ergo.

R. ad 1. neg. min. egenum est enim respectu justificationis, id quod non per se, sed solum dependenter ab alio tanquam causa, justificationem parit: atqui ex probatis vetera Sacramenta justificationem non pariebant per se, sed dependenter à fide tanquam ejusdem justificationis causa. Unde justificatio consequens soli fidei respondebat, aut saltem soli divinæ miserationi, quæ forte Sacramen-

ti, sic & fidei defectum quandoque occasione Sacramenti supplebat; ergo.

Ad 2. dist. min. Sacramenta nostra non pariunt justitiam nisi ex auxilio fidei, idest supponunt fidem ut conditionem præviam, seu ut quid removens obicem, C. idest à fide suam habent vim justificandi, N. Solutio patet ex dictis Sect. præced.

CONCLUSIO IV. Certum non est Circumcisionem institutam fuisse in remissionem peccati originalis. Ita post antiquos plures Estius in Paulum c. 4. ad Rom. qui tamen aliud docet in 4. dist. 1. §. 30.

Prob. Ille effectus Circumcisioni certo attribui non potest, qui neque ex Scripturis neque ex Patribus certo colligitur: atqui talis est peccati originalis per Circumcisionem remissio. Et quidem 1. nedum effectus ille erui possit à Scriptura, parum est quin inde contrarium erui posse videatur. Vix enim concipi potest quod Scriptura primum Circumcisionis effectum semper retinuerit, satisque habuerit effectus ejusdem secundarios recensere, etiam dum in commendanda illius utilitate tota erat; atqui si Circumcisio in remedium originalis noxæ instituta fuerit, dicendum erit nobiliorem ejus effectum super suppressum fuisse in Scripturis. Nam Genes. 17. v. 10. & 11. ubi imponitur præceptum Circumcisionis, *Circumcidetur, ait Deus ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me & vos* porro non dicit, *Ut sit in remedium peccati*, sed *ut sit in signum fœderis*, ejus nimirum singularis benevolentiae, qua Deus stirpem Abrahamæ prosequabatur; cultus item religionisque quam Deo spondebat gens præ cæteris delicta.

Confirm. Signum fœderis independentem à Circumcisione initi, erat signum justitiæ independentem ab eadem Circumcisione collatæ; atqui Circumcisio erat signum fœderis independentem à Circumcisione initi. Nam Rom. 4. dicitur Abraham accepisse *signum Circumcisionis ut signaculum justitiæ, quæ est in præputio*, idest quam acceperat adhuc incircumcisus. Si autem, ait hic Estius, *cui primo data est Circumcisio, nihil ex ea consuetus est justitiæ, consequens apparet nec ceteros ex ea justificari potuisse.*

Confirm. 2. Circumcisio fuit signum justitiæ iis omnibus collatæ, quorum patet fuit Abraham; atqui Abraham fuit patet eorum etiam fidelium, qui independentem à Circumcisione fideles fuerunt: ergo Circumcisio ejus, erat signum justitiæ etiam independentem à Circumcisione collatæ; ergo proinde Circumcisio justitiam præstare non efficiebat, sed supponebat factam seu in Judæis seu in Gentilibus. Atque hæc ipsissima videtur esse ratiocinatio Apostoli, qui post citata verba pergit: *Ut sit Abraham Pater omnium credentium per præputium, ut reputetur & illis ad justitiam; & sit Pater circumcisionis, non iis tantum qui sunt ex Circumcisione, sed & iis qui sectantur vestigia fidei, quæ est in præputio Patris nostri Abrahamæ.*

Confirm. 3. ex S. Paulo ibid. c. 3. ubi quærenti quæ sit circumcisionis utilitas, respondet: *Multum per omnem modum. Primum quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei: atqui si Circumcisio in peccati remedium instituta esset, singularis ille effectus inter primaria ejus privilegia recenseri debuisset; non autem concessio Legis, quæ quamvis ingens esset Dei beneficium, per se tamen mortua erat, nihilque adducebat ad perfectum; ergo cum de peccati remissione siluerit Apostolus, hæc non Circumcisioni ascribenda est, sed fidei, juxta id ejusdem Apostoli ibid. v. 30. Unus est Deus qui justificat Circumcisionem seu Judæos ex fide, & præputium seu Gentiles per fidem,*

Jam quod certo è Patribus erui non possit, an Circumcisio in originalis noxæ remedium fuerit instituta, paucis & evidenter probatur in hunc modum. Tunc certi nihil è Traditione erui potest, cum oppositi Patres patribus diversas abeunt in sententias: atqui Patres Patribus oppositi circa præsentem controversiam diversas abeunt in sententias. Verissime enim dixit Ertius loco jam citato: *Nec facile quempiam reperias Augustino priorem, qui in signaculo Circumcisionis virtutem agnoscat animas ut peccato mundandi: tamen si hac opinio post Augustinum, eoque, ut apparet, auctore, multum apud Latinos recepta fuerit.* Et vero Circumcisionem nihil ad justitiam profecisse tradunt Sanctus Justinus Dialog. cum Triphone pag. 234. ubi sic: *Abraham Circumcisionem accepit in signum, non ad justitiam, quemadmodum & Scriptura, & res ipsa nos fateri cogunt.* S. Irenæus Lib. 4. c. 16. alias 30. *Circumcisionem non quasi justitia consummatricem, sed in signo eam dedit Deus, ut cognoscibile perseveret genus Abrahæ.* Et infra: *Et quia non per hac justificabatur homo, sed in signo data sunt populo ostendit quod ipse Abraham sine Circumcisione credidit Deo, & reputatus est illi ad justitiam.* Tertullianus Lib. contra Judæos c. 3. *Providens Deus quod hanc Circumcisionem in signum, non in salutem esset daturus, &c.* Concinunt Cyprianus Lib. 1. contra Judæos c. 8. Epiphanius hæresi 8. Chrysostomus Hom. 27. in Genesim, ubi Circumcisio ad justitiam nihil conferre dicitur; Ambrosius demum, atque Hieronymus, ille Epist. 74. alias 72. iste in cap. 3. ad Galatas.

Cum autem ab ea antiquiorum Patrum opinione recesserit Augustinus, eoque, ut apparet, auctore, complures alii, puta SS. Prosper, Fulgentius, Beda, Innocentius III. in cap. *Majores*, probata manet secunda Conclusionis nostræ pars, scilicet certum nihil & unanime in præsentī negotio colligi posse ex Patribus.

Pag. 196.

Addit Tournelyus ex opinione quæ Circumcisionem in remedium originalis peccati institutam docet, hæc absurda sequi, 1. nec feminas quæ nullatenus, nec mares, qui ante octavum diem circumcidi non poterant, ab originali noxa mundari potuisse; quod non patitur effusa Dei voluntas de omnium salute; 2. neminem Israelitarum, qui per annos quadraginta in deserto commorati sunt, ab originali noxa mundatum fuisse; quandoquidem toto eo tempore observata non fuerit Lex Circumcisionis. His adjungit altum esse silentium de ista Circumcisionis efficacia, tum apud peritiores Rabbinos, tum apud Josephum Lib. 1. Antiq. cap. 12. tum & apud Philonem Judæum, qui tamen in Libro de Circumcisione plures ejusdem causas recenset.

Fatendum tamen in re quæ à sola Dei voluntate pendet, nullam afferri posse rationem quæ satis facile non diluatur. Unde

Ad 1. reponit adversarii exteriorē fidei protestationem, quæ feminis in remedium erat, maribus applicatam fuisse quoties hi circumcidi non poterant; idque suadere summam Dei benignitatem.

Ad 2. dicent vel Judæos in deserto ex Dei dispensatione usos esse naturæ remedio; vel eos gravis negligentia reos fuisse; vel denique ex iis qui in deserto nati sunt, neminem in eodem deserto mortuum esse; unde & omnes postea circumcisos fuisse subindicat Liber Josue cap. 5.

Ad 3. reagent auctoritatem S. Augustini, quem tot Ecclesiæ Doctores secuti sunt, prævalere Philonis & Josephi silentio; cum hi præsertim plura reticuerint Judaicæ Religionis mysteria sive quia iis haud satis instructi erant; seu quia eadem apud Gentes vulgari

noluerint. Ne quidem enim dixerunt Circumcisionem esse signum orituri ex Abrahamo Messia, quod tamen non videbatur omittendum.

Obj. id Genes. 17. v. 14. *Masculus, cujus præputi caro circumcisa non fuerit, & quidem octavo die, ut habent Græci Codices LXX. Interpretum, Latinique non pauci, quibus utebatur Augustinus, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Unde sic: Eo loci præcipitur. 1. ut masculus circumcidatur octavo die; 2. ut nisi circumcisos fuerit, deleatur anima ejus populo, quia pactum Dei irritum fecit: atqui hæc manifeste ostendunt Circumcisionem in remedium peccati originalis institutam fuisse; quemadmodum hæc phrasys: *Infans, qui baptizatus non fuerit, delebitur de populo Dei,* ostendit baptismum in ejusdem peccati medelam institutum esse. Prob. min. pactum de quo sermo est spectat ad infantem etiam octo dierum, & ita ad eum spectat, ut propter ejus violationem infans à populo Dei deleri debeat, idest in æternum perire: atqui pactum quod infans violat, & violando damnari meretur, est ipsum pactum quod Deus inierat cum Adamo, ut vel abstinere à fructu verito, vel alioqui æternæ temporalique mortis obnoxius fieret. Infans enim nullius alterius pacti infractor esse potest; unde non potest censerī infractor pacti circumcisionis, cum præcepti hujus omnino sit incapax; ergo pactum de quo hic sermo est, est ipsum pactum Dei cum Adamo. Ita Augustinus Lib. 16. de Civ. Dei cap. 27.

R. neg. maj. hæc enim verba *octavo die*, quæ in mendosis Codicibus legebat Augustinus, & propter quæ pactum Dei ab ipsis etiam infantibus irritum fieri, ac proinde pactum hoc, non pactum cum Abraham, sed cum Adamo initum esse credidit; hæc, inquam, verba assuta sunt & Scripturæ extranea; unde nec in vulgata editione, nec in Codicibus Hebraicis, nec in Paraphrasi Caldaica habentur, ut notat Pererius. Quapropter corrumpente Augustini fundamento, superstructam ei opinionem corrumpere necessum est. Itaque juxta germani hujusce textus lectionem, præceptum Circumcisionis dirigitur ad adultos, quos capite plecti mandat Deus, si pactum Circumcisionis irritum fecerint, idest si se suosve circumcidi non curent. Atque hinc Exodi 4. propter omissam filii Moysis Circumcisionem, non filium, quia innocens erat, sed partem, quia reum Deus occidere voluit: & si, jubente Deo, occisus esset Moyses, vaticinaretur profecto, qui eum æternæ damnationi addictum diceret ob culpam, quæ in magno Dei servo nonnisi levi diligentia adscribenda videretur. Unde falsum etiam est, quod generaliter dicit Augustinus, verba hæc, *Delebitur anima illa de populo suo*, æternum interitum sonare. Ad eundem Pererium disp. 6. in v. 13. & 14. Genes.

R. 2. neg. min. & probationis majorem. Pactum enim quod violabant qui non circumcidebantur, est pactum de quo dicitur v. 10. *Hoc est pactum meum, quod observabitis inter me & vos: circumcidetur ex vobis omne masculinum;* quod quidem pactum ibidem octies nominatur; non autem esse potest pactum cum Adamo, de quo ibidem silet Scriptura, imo quod nullibi apud eam pacti nomine vocatur; atqui pactum de quo agitur v. 10. non spectabat infantes, quasi ob ejusdem transgressionem plecti deberent, sed solum sub eo transgressionis puniendæ respectu spectabat adultos, qui & seipsos & infantes suos sub pœna mortis circumcidere tenebantur, ut patet ex eadem pœna, Moyse ob neglectam filii sui circumcisionem intentata; ergo.

Inst. Verba hæc *octavo die*, quæ in falsis Codicibus legisse supponitur Augustinus, reipsa habentur

cir. cap.

Perer
pag. 807

cit. cap. 17. Genes. v. 12. ubi dicitur : *Infans octo dierum circumcidatur in vobis* ; ergo stat totum Augustinianæ rationationis robur.

R. neg. ant. & conseq. neque enim hinc solum petita erat Augustini ratiocinatio, quod infans octavo die circumcidendus esset, sed quod omissa hac Circumcisione infans ille è populo Sanctorum deleri deberet : hanc porro comminationem quam è Codicibus suis bene vel male colligebat S. Doctor, non importat versus 12. ubi solum præcipit Deus ut infans non ante octo à nativitate dies circumcidatur, ne ferendo dolori impar succumbat.

Sunt, qui ut anteriores Patres cum Augustino ejusque sequacibus concilient, fateantur Circumcisionem, nullam ex primæva sua institutione habuisse vim justificandi, sed solum datam fuisse ut signum quo populus fidelis ab infideli secerneretur. Sed contendunt simul iidem. quod cum parvuli, ut in Lege naturæ, sic & in Lege scripta, justificari debuerint per cæremoniam aliquam religiosam, quæ internæ fidei de Christo venturo fidem involveret, & cujus determinatio hominum libertati à Deo permixta erat ; Judæi in locum cæremoniarum, quæ ante Circumcisionis præceptum utebantur ; Circumcisionem ut fidei suæ protestativam elegerint quoad parvulos ante octavum diem non morientes ; eodem semper, qui prius in usu erat, retento ritu seu quoad feminas, seu quoad mares qui vel periclitabantur, vel ob morbum, aliudve impedimentum die octavo circumcidi non poterant. Opinionem hanc late & erudite, ut solet, evolvit Card. de Lugo disp. c. n. 40. & seq.

Isthæ conciliationis ratio id forte incommodi cuiuspiam habere videbitur, 1. quod, juxta ipsam, felicior quoad remissionem originalis noxæ fuerit Judæorum conditio, quam Christianorum ; hi enim sine aqua infantes suos regenerare non possunt ; illi quocumque vellent signo suos poterant regenerare ; 2. quod patres plerique ante Augustinum, non modo scripserint Circumcisionem ex primæva sua institutione fuisse merum signum quo justitia non conferebatur, sed de ea tanquam cæremonia ex se perpetuo sterili, quæque nihil unquam profuerit, locuti sint : qui autem fieri possit, ut Patres Synagogæ viciniore, tam contemptim loquerentur de ritu, qui, Deo saltem approbante, pene totam Judæorum gentem sanctificasset ?

Quæres an admissa Augustini sententia, qualem admisit ipse, Circumcisio labem originalem deleverit ex opere operato.

R. affirm. sic enim loquitur S. Doctor Lib. 2. de nuptiis & concup. cap. 11. *Ex quo instituta est Circumcisio in populo Dei, quod erat tunc signaculum fidei, ita ad significationem (practicam scilicet, unde exemplaria quædam legunt sanctificationem) purgationis valebat & in parvulis originalis veterisque peccati, sicut & Baptismus ex illo valere cepit ad innovationem hominis ; ex quo institutus est.* & Lib. 4. contra Donatistas cap. 24. *Ipsam per se ipsam Circumcisionis Sacramentum multum valebat : quod in filio Moyse per Angelum manifestatum est.* Unde sic : Quod per se ad originalis peccati purgationem valebat, sicut ad hominis regeneratiogem valet Christianorum Baptismus, illud non secus ac idem baptismus originale peccatum debebat ex opere operato ; atqui ex S. Augustino, &c.

Confirm. ex eodem S. Doctore Lib. 1. contra Cresconium cap. 31. ubi hæc loquitur : *Numquid apud Samaritanos circumcisi, si fieri tunc vellet Judæus, posset iterum circumcidi ? Nonne illius hominis error corrigeretur, signaculum autem fidei probaretur ?* & infra : *Cur Circumcisio & apud hæ-*

reticos Judæorum esse potuit, iste autem Baptismus apud hæreticos Christianorum non potest esse ? Unde sic : Id quod valet independentè à merito tum Ministri tum susipientis, valet per se, seu ex opere operato ; atqui ex Augustino Circumcisio valebat independentè In parvulo enim, aut id adulto hæretico qui ab hæretico alio circumciditur, nullum est meritum seu Ministri seu susipientis : atqui tamen ex Augustino tunc valebat hujusmodi Circumcisio ; sicut valet collatum ab hæreticis baptisma ; unde sicut istud jam non potest, sic nec illa tunc poterat iterari : corrigebatur error male credentis, sed probabatur signaculum veræ fidei ; ergo.

Eadem est S. Gregorii Magni opinio ; sic ille Lib. 4. Moral. c. 3. *Quod valet apud nos aqua baptismatis, hoc egit apud veteres vel pro parvulis sola fides exterius applicata, vel pro majoribus virtus sacrificii. vel pro his qui ex Abrahe stirpe prodierunt, mysterium Circumcisionis.* Idem docere videntur Innocentius III. cap. *Majores*, S. Bernardus Epist. 77. ad Hugonem, Beda Lib. 1. in Lucam, &c.

Cæterum si erraverit Augustinus circa vim Circumcisionis, si non, difficile est ut remedium contra originalem noxam usurpatum ab antiquis, aliter quam ex opere operato gratiam in parvulis peperisse intelligatur. Vel enim opus operantis vi cujus iidem justitiam obtinuisse fingentur, consistebat in actu parvulorum, vel in actu aliorum à parvulis, puta parentum, aut Ministrorum : atqui neutrum dici potest. Non 1. quia parvuli actus proprii incapaces sunt. Non 2. tum quia alioqui valde incerta fuisset originalis peccati remissio, cum facile parentes aut Ministros actuali fide carere contingat ; tum quia vel actus ille fidei, fuit actus fidei informis, vel actus fidei per charitatem formata. Si actus fidei informis, ut volunt adversarii, quæro cur actus ille qui eum à quo illicitur, justificare non potest, alium ab ipso, puta infantem, justificare possit ? Utique quod nullam cum propria justificatione proportionem habet, nullum à fortiori cum alterius justificatione proportionem habere potest. Si actus ille, actus fuisse dicatur fidei formata, quæram 1. quia ratione actus qui nunc in alio gratiam producere non valet, ad id valuerit sub Lege scripta. Quæram 2. an fidei formata actus iis à quibus eliciebatur profuisset ad obtinendum gratiæ augmentum, an non. Si non, ergo vir justus nihil ex opere undecumque bono sibi merebatur gratiæ, quod absurdum est : si sic, ergo cum parentes jam boni sui operis fructum acceperint, & aliunde duplex non sit ejusdem actus præmium, id quod parvulis ex bona suorum parentum actione concessum esset, ex Dei liberalitate potius quam ex opere operantis concessum fuisse censeretur deberet.

At, inquires, argumenta hæc probant quidem remedium naturæ, vel Circumcisionem in mente Augustini, fuisse conditiones sine quibus gratia non producebatur ; sed non probant ea gratiam ex opere operato produxisse. Et vero si admittatur, pessime consultum erit Decreto Eugenii IV. secundum quod Legis Mosaicæ Sacramenta, ac proinde Circumcisio, gratiam non causabant.

R. esse quidem Theologos, qui remedium naturæ, & Circumcisionem nolint fuisse veras gratiæ causas, sed tantum conditiones sine quibus non conferebatur eadem gratia. Ratio eorum præcipua est, quod quidquid ex opere operato gratiam producit, quodammodo continere debeat pretium gratiæ, quam vi solius suæ applicationis producit ; item & esse quadantenus actio Christi, quæ qua talis vim habeat ad movendum Deum : atqui, inquiunt post S. Thmam. 3. p. q. 62. art. 6. id non conveniebat Circumcisioni,

Grand.
p. 63.

aut remedio naturæ; hæc enim nec Christi nondum nati actiones esse poterant, nec Christi nondum passi merita & pretium involvere; ergo. Ita cum aliis pluribus Grandin p. 64. & Lugo disp. 5. n. 61.

Verum solutio hæc haud difficile confutabitur ab iis, qui cum Augustino Circumcisionem originalis noxæ medelam fuisse volent. Nam 1. S. Doctor, ejusque sequaces de Circumcisione loquuntur perinde ac de Baptismo; ac proinde parem utriusque efficaciam esse decernunt; 2. si antiqui Judæi per Messiae aliquando venturi & passuri merita justificati sint; quidni ritus per quos Deus parvulis succurri voluit, Christi merita involvisse, & ideo præviæ ejusdem Christi actiones fuisse dicantur? Certe si *agnus ab origine mundi occisus est*, potuit ab origine mundi operari,

Neque ex hoc Augustini systemate quidquam de trimenti patitur Eugenii IV. Decretum. Is enim Pontifex nonnisi *antiquæ Legis* Sacramentis efficaciam ademit: atqui Circumcisio, quæ quadringentis ad minus annis ante Legem sancita erat, non fuit Sacramentum antiquæ Legis, sed Legis naturæ: unde id Christi apud Joannem 7. v. 22. Circumcisio non *Apoc. 13* ex Moyse est, sed ex Patribus; ergo.

Circa cæteras quæ hic moveri possent quæstiones adi Lugo cit. disp. 5. sect. 4.

ARTICULUS II.

De Charactere.

Character in genere est signum aliquod seu sigillum, quo notatur res quæpiam, vel ut ab aliis discerni possit, & sic notantur pecora signo Domini sui, ut cujus sint intelligatur; vel ut nonnihil cum alia habeat similitudinis, & sic plagis Christi signatus est B. Franciscus, ut Christo è cruce pendenti quadantenus assimilaretur; vel ut certum habeat valorem in æstimatione hominum, & sic inuritur monetæ sigillum Principis; vel ut significetur ejus in certum statum aut officium deputatio, & sic olim qui militiæ ascripti erant, militari quodam signo notabantur in corpore. Unde & exemplum istud sæpe usurpat Augustinus, ut Epist. 185. c. 7. & Lib. 1. contra Cresconium c. 30.

Character sacramentalis definitur Signum in anima indelebiter impressum, per quod Christianus homo ab aliis distinguitur, sitque idoneus ad nonnulla quæ sunt cultus divini, puta in baptismo ad recipienda alia Sacramenta, in Confirmatione ad profitendam fidem, in Ordine ad obeundas Ecclesiastici status functiones. Hæc definitio ex dicendis utrumque elucescet.

Circa characterem quærentur tria, 1. an & per quæ Sacramenta imprimatur; 2. quæ præcipue sit ratio ejus constitutiva; 3. quæ ejusdem proprietates. Et hæc nos quidem quam licebit breviter expediemus.

SECTIO PRIMA.

An & per quæ Sacramenta imprimatur character

Characteris existentiam primus omnium negavit Vivilefus Lib. 4. Trialogi cap. 15. prout refert Thomas Vvaldensis Tom. 2. de Sacramentis cap. 109. Vivilefum, qua solent facilitate secuti sunt Lutherus, Calvinus & utriusque discipuli, quos inter Kemnitius Innocentium III. characteris hujus Patrem & inventorem esse fabulatur. Adi Bellarminum Lib. 2. de Sacram. c. 18. Sic

CONCLUSIO I. Datur character sacramentalis. Est de fide.

Prob. Illud dogma admitti debet, quod & in Scripturis insinuat, & confirmatum à Traditione, tandem definitum est ab Ecclesia; atqui tale est dogma de quo loquimur.

1. quidem insinuat in Scripturis. Sic enim loquitur Apostolus II. Cor. 1. v. 21. *Qui unxit nos Deus, & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris.* Ephes. 1. in quo, Christo, *credentes signati estis spiritu promissionis, qui est pignus hereditatis nostræ; & cap. 4. v. 30. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis;* atqui signaculum de quo loquuntur citati textus, non incongrue intelligitur de signaculo characteris; tum quia distinguitur à signaculo gratiæ; *Unxit nos*, en operatio gratiæ, *& signavit*, en impressio characteris; tum quia Patres qui signaculum hoc de unctione per gratiam explicant, interpretationem nostram non excludunt, nec rarum est ut eadem Scripturæ vox bifariam & quidem litteraliter intelligatur; tum quia sancti Doctores qui characterem admisere, ad prædictos Apostoli textus alluisse videntur; imo ex iis aliqui citata loca cap. 1. & 4. ad Ephes. de characterē diserte explicant, ut Chrysostomus Hom. 1. & 14. OEcumenius, & Theophilactus. Quin & id notandum cum Valentia dis. 3. q. 4. & Sario Lib. 4. cap. 1. art. 4. S. Paulum hic alloqui Christianos omnes etiam improbos, ac proinde homines signaculo gratiæ destitutos, ut ex ejus discursu apparet.

2. idem dogma confirmatum est à Traditione Patrum, quos fusc expendit Bellarminus ibid. cap. 21. nos aliquot proferemus. S. Cyrillus Præfatione in Catecheses: *Baptisma, inquit, captivitatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, anima regeneratio... signaculum sanctum & indelebile: ubi signaculum Baptismi manifeste distinguitur, tum à gratia quæ regenerat, tum ab externo ablutionis ritu, qui certe indelebilis non est. Gemina sunt quæ scribit S. Doctor Catech. 4. 16. & 17.*

S. Ambrosius Lib. 1. de Spir. S. *Etsi, ait, specie signemur in corpore, veritate tamen signamur in corde.* Et cap. 7. *Repete quia accepisti signaculum spiritale: ergo juxta S. Doctorem non exterius solum, sed spiritaliter & in corde consignatur homo Christianus: hæc autem spiritalis consignatio, idipsum est quod per characterem intelligimus.*

S. Augustinus Tract. 6. in Joan. *Tene, inquit, quod accepisti, non mutatur, sed agnoscitur: character est Regis mei, non ero sacrilegus: corrigo desertorem, non muto characterem.* Idem Epist. 185. alias 50. n. 43. hanc reddit rationem cur Donatistam non rebaptizet: *Non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo desertoris.* & Lib. 6. contra Donatistas cap. 1. *Satis eluxit Pastoribus Ecclesiæ toto Orbe diffusa... etiam ovem quæ foris errabat, & Dominicum characterem à fallisibus depredatoribus suis foris acceperat, venientem ad Christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi... characterem tamen Dominicum in ea agnoscere potius quam improbari.* & Lib. 2. contra Epistolam Parmeniani cap. 13. *An forte minus harent Sacramenta Christiana, quam corporalis hæc nota, militaris character; cum videamus nec apostatas carere baptismate, quibus utique per penitentiam redeuntibus non restituitur, & ideo amitti non posse judicatur.*

Concinnant S. Chrysostomus ubi supra, & Epiphanius hæc. 8. ubi docent fideles in anima signari per baptismum, quomodo Judæi in corpore per Circumcisionem signabatur.

Ex iis omnibus sic in forma : Per characterem nihil aliud intelligit Ecclesia, quam signum animæ impressum, eique indelebiter inherens, vi cuius homo Christo addictus ab alio secernitur : atqui ex citatis textibus patet signum hoc admissum fuisse à SS. Patribus. Ubi enim agnoscitur nota indelebilis nota quæ in ipsa hæresi suscipitur, nota quæ ne ipsi quidem apostatae carent, nota quæ tam discernit fideles ab infidelibus, quam milites à non militibus nota militari, aut Judæos à non Judæis Circumcisio : ibi indubie signum spiritale & indelebile de quo loquimur : atqui in citatis Patrum textibus agnoscitur nota indelebilis, nota quæ in ipsa etiam hæresi imprimitur, &c. ergo.

Confirm. Ex Augustino, Baptismus manet in baptizatis, & ita manet, ut ne ab iis quidem amitti possit qui à fide deficiunt : atqui baptismus in hujusmodi baptizatis non aliter quam ratione characteris manere potest. Vel enim in iis manet ratione sui, vel ratione gratiæ sanctificantis, vel demum ratione characteris. Non 1. quia cum Baptismus in actione transeunticonstat, non potest in se permanere. Non 2. quia gratia sanctificans amitti potest, & de facto amittitur ab apostatis ; ergo superest ut in his maneat baptismus ratione characteris ; quatenus eo permanente & ipse baptismus moraliter permanere censetur.

3. Demum idem de characteris dogma ab Ecclesia definitum est, nimirum in Conciliis Florentino & Tridentino, quorum verba adducemus in Conclusionem sequenti. Idem diu ante tradiderat Innocentius III. cap. *Majores*, de Bapt. non inveniendū novum dogma, ut mentitur Kemnitius, sed ratam & certam apud omnes ævi sui Doctores sententiam exhibendo ; etsi enim dubitabant eorum aliqui, an in Baptismate per vim recepto imprimeretur character, nemo tamen eum in alio quocumque baptismo imprimi hæcenus negaverat.

Prob. 2. Constat semper servatum fuisse in Ecclesia, ut Sacramenta quædam iterarentur, quædam minime : atqui vix alia discriminis hujus ratio reddi potest, nisi quod hæc characterem indelebilem pariant, illa vero non nisi gratiam sanctificantem ; quæ cum amitti possit, & sæpe amittatur, æquum fuit ut hæc Sacramenta quæ nec in se, nec in ullo sui effectu permanent, possent iterari ; ergo.

Obiit ap.
1205.

Obj. 1. Opinio cuius epocha & nativitas assignari potest, inter fidei articulos computari nequit : atqui assignari potest epocha opinionis quæ characterem astruit. Opinionis enim ante Petrum Pictaviensem Theologis ignotæ epocha assignari potest : atqui opinio quæ characterem admittit, Theologis omnibus ante Petrum Pictaviensem fuit prorsus ignota. Nempe vero nihil de characteris habet Magister Sententiarum, nihil Hugo Victorinus ; nihil Albertus Magnus, nisi quod in 4. dist. 6. à 4 docet vix quidquam in scriptis SS. Patrum de characteris inveniri. Alberto consonat Gabriel Biel, juxta quem *nec ratio*

Biel in 4. necessaria, nec evidens auctoritas probat characterem
4. 6. q. 2 : esse ponendum : neque ab his plurimum differt Scotus ibid. q. 9 : ubi characterem propter solam Innocentii III. & Ecclesiæ Romanæ auctoritatem admittendum esse docet. Hinc ore rotundo fatetur Cajetanus in 3. p. q. 63. art. 1. neque ex Scripturis, neque ex SS. Patribus, sed ex sola Ecclesiæ auctoritate, & quidem non multum antiqua, colligi posse characterem per aliqua Sacramenta imprimi ; ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. ad 3. neg. ant. veteres enim Theologi non tam de existentia characteris disputarunt, quam de ratione ejus constitutiva, vel de *Tournely Theol. Tom. VII. P. II.*

argumentis quibus idem character probari possit. Et vero characterem, non ipso quidem characteris nomine, sed sub alio æquivalenti agnovit Magister Sentent. Lib. 4. dist. 7. *Utrumque*, ait loquens de Baptismo & Ordine, *Sacramentum est, & quadam consecratione datur... ideoque in Ecclesia Catholica utrumque non licet iterari... quod indubitanter etiam de Confirmatione tenendum est.* Quid, quæso, à characteris differt consecratio illa ob quam prædicta tria Sacramenta iterari non possunt? non ergo novum finxit dogma Petrus Pictaviensis, sed Magistri sui, cui summa cum laude per annos prope 40. in Cathedra Parisiensis successit, mentem tenuit & distinctius enucleavit : prout & fecit paulo post Guillelmus Parisiensis Antistes, qui floruit an. 1240. iis autem summo consensu inherere ceteri Scholæ Doctores.

Quod ad Albertum, Bielem, Scotum & alios pertinet, ii characteris substantiam non impugnant, sed solum docent, quod & nos fatemur, nec ex Scriptura nec ex Patribus satis colligi eum situm esse in qualitate absoluta, prout eo tempore censebant Theologi quidam. *De characteris*, ait Albertus Magnus, *in sensu quo Magistri disputant de eo, parum invenitur in dictis Sanctorum.* Characterem ait G. Biel, *esse qualitatem absolutam animæ impressam, nec ratio necessario demonstrat nec evidens auctoritas probat.* Porro qui characterem in ratione qualitatis absolutæ ex Scriptura vel Patribus probari posse negant, non ideo existentiam ejus inficiantur, ut scite probat Illust. Cenomanensium Episcopus in Pastoralis Documento an. 1727. adversus Petrum Franciscum le Courayer è Canonico Regulari hodie Oxoniensis Academiæ Doctorem. Hinc Biel ibid. *Assertio characteris*, inquit, *est magis consona determinationi Ecclesiæ.* Porro, ait idem, *credita quæcumque sufficienter probantur per determinationem Ecclesiæ, etiam si illa non determinate habeantur ex Scripturis ; quia Ecclesiæ non potest errare.* Eadem ferme est definitio Scoti, qui sic loquitur in 4. dist. 6. q. 9. num. 16. *Teneatur Conclusio Characterem auctoritatem Ecclesiæ.*

Pag. 73.

Hinc patet minus considerata esse verba Cajetani, quæ in objectionem adducta sunt. Et vero si characteris quoad substantiam existant, neque ex Scripturis neque ex Patribus erui possit ; unde ergo dogma illud hausere Concilia Florentinum & Tridentinum? An, inquit Tournelyus, nova Ecclesiæ revelatio facta est? nequaquam profecto. Hinc etiam durum est istud Scoti : *Inter auctoritates Sanctorum secundum istam significationem characteris, de qua loquimur, non videntur multa auctoritates expresse.* Id tamen emollic Henno cum textus Patrum licet in se minus perspicuos, vult juncta Traditione esse concludentes : quia, inquit, per Traditionem habemus Patres tenuisse characterem ad sensum nostrum, licet propter nominis æquivocationem non pateat evidenter, quo determinate loco illum docuerint. De hac Traditione quæ à Patribus distincta Patres explicare dicitur, alibi forte discurremus.

Henno 10.
7. p. 188.

Inst. Absurdum est admittere, & à fortiori definire existentiam rei, cujus ignoratur natura : atqui posita responsione nostra admisit antiqui existentiam characteris, nescientes quid esset ; & existentiam hanc definiit Ecclesiæ ; ergo.

R. neg. ma. nam admittebat Augustinus existentiam temporis, nec tamen dicere poterat quid esset, ut patet ex Lib. 11. Confess. c. 14. admittimus quoque originale peccatum, & gratiam ut ens supernaturale, & tamen plus dividimur circa essentiam utriusque, quam circa characteris quidditatem. Denique verbi divini generationem admittunt ceteri præter Socianos Christiani ; & tamen generationem ejus qui enarrabit?

k

Obj. 2.

Obj. 2. Ideo characterem per aliqua Sacramenta imprimi contendimus, quia hæc Sacramenta iterari non possunt: atqui hæc probatio duplici ex capite nutat: 1. quia in ea vitiosus occurrit circulus; cum characterem ex initerabilitate alicujus Sacramenti, & initerabilitatem ejusdem Sacramenti ex characterem per eum impresso colligere soleamus; 2. quia falsum est ea quæ iterari non possunt, imprimere characterem; cum consecratio Calicis & Ecclesiæ, imo Tonsura & Matrimonium iterari non possint, & tamen characterem non imprimant; ergo.

R. 1. neg. maj. nam agnoscimus quidem, Sacramenta quæ characterem imprimant, iterari non posse, sed non recurrimus necessario ad hanc initerabilitatem, ut characterem probemus, prout ex prima nostra probatione liquet. Imo desumptam ab initerabilitate probationem convellit Lugo disp. 6. n. 5.

R. 2. neg. min. ad 1. 2. nego hic esse vitiosum circulum. Is enim ut occurrat, necessum est ut idem ex eodem secundum eundem respectum probetur: id autem non habet locum in probatione de qua agimus. Qui enim characterem probat ex initerabilitate, causam probat ex effectu; qui vero initerabilitatem colligit ex characterem, effectum probat ex causa. Sic qui diei lumen percipit, solis ortum probat tanquam causam ex effectu; contra vero cæcus, qui scit solem hodie oriri hora quinta, inde infert paulo post diem illucescere, & servos ad operam vocat, adeoque effectum colligit ex causa.

Ad 2. 2. consecratio Calicis & Ecclesiæ sunt extrarum; cum res inanimæ characteris spiritualis incapaces sint. Tonsura vero etsi non solet iterari, nam iteratam scio, posset absolute iterari, si sic videretur Ecclesiæ, cujus à nunc pendet totus ejus valor. Quod ad Matrimonium attinet, ex se iterari potest cum diversis personis, quod sufficit ut characterem non imprimat. Imo an ex natura rei indissolubile sit, res est controversa, quam expendunt Theologi, ubi de libello repudi.

Obj. 3. Quod nullius utilitatis esse potest, admitti non debet: atqui character nullius esse potest utilitatis. Velenim inserviret ad sanctificationem; & hoc non, cum supponatur manere in peccatoribus: vel ad distinctionem, & neque hoc; cum non indigeat Deus vel Angelus nota hac ut baptizatum secerneret à non baptizato; nec per eam fidelem ab infideli discernere possit homo, cum character sit aliquid sensibus impervium: vel ad deputationem ad certa munia, quod etiam dici non potest, cum Sacerdotes Levitici ad sacra Religionis officia citra characterem deputati sint, ut docet Vasquez; vel saltem deputari potuerint, ut omnes confitentur; ergo.

R. ad 1. neg. min. & ad 2. dico characterem variis de causis imprimi: 2. quidem ut Deus hominem sibi specialiter vindicet tanquam domesticum, non qualemcumque, sed Filii sui jam passi nota & sigillo consignatum; 2. ut post mortem maneat in Beatitudine ad gloriam tanquam animæ ornatus; & in reprobis ad opprobrium tanquam impietatis & conculcati Christi sanguinis exprobratio; 3. ad deputationem, quæ tamen per denominationem extrinsecam fieri absolute poterat, ut forsitan facta est in antiqua Lege. dignius tamen & congruentius sit per signum indelebile. Et vero an non decebat ut Ministri Sacerdotii æterni, signo quadantenus æterno consignarentur?

Inst. Si character maneat in Beatitudine ad ornatum necessesse est ut character sit quædam perfectio; si vero in reprobis maneat ad opprobrium, necessesse est ut à demonibus agnoscere possit: atqui utrumque falsum est. Primum quidem, quia Christus qui characterem non ha-

buit, caruisset perfectione: secundum vero, quia character est ens supernaturale, quod ut tale à demonibus percipi non potest.

R. ad 1. neg. min. ad 1. 2. sunt qui Christum characterem donatum velint, non quidem Baptismi sui, utpote qui solum Joannis Baptisma receperit, sed acerdotii, vi cujus constitutus sit Sacerdos in æternum. Hæc tamen opinio rejicitur tum à S. Thoma in 4. dist. 4. q. 1. a. 3. q. 5. tum à plerisque post ipsum Theologis. Unde dicendum cum Sairo Lib. 4. cap. 1. q. 2. characterem esse quidem perfectionem, sed militis, servi, membri & ovis: porro Christus Salvator, non est miles, sed Dux; non servus, sed Magister; non membrum, sed Caput supremum gregis; non ovis, sed Pastor.

Ad 2. 2. haud dubium est quin Deus characterem Christianorum demonibus manifestare possit: si autem potest, quidni facere credatur? cum hinc præsertim malos Christianos torqueri conveniat, quod è militibus Christi fecerint se milites diaboli.

CONCLUSIO. II. Baptismus, Confirmatio & Ordo characterem imprimunt, non alia Sacramenta.

Prob. 1. pars, 1. ex Decreto Eugenii IV. ubi sic: *Inter hæc Sacramenta, tria sunt, Baptismus, Confirmatio & Ordo, quæ characterem imprimunt in anima*; 2. ex Tridentino Sess. 7. c. 9. his verbis: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possint; anathema sit*; 3. ex unanimi veterum Magistrorum consensu, qui acceptam hanc à prædecessoribus suis veritatem ad nos transmisere; & licet de natura characteris disputaverint, nusquam tamen de ejus existentia dubitaverunt, ut ex dictis constat, & ex Sancto Thoma in 4. dist. 4. quæst. 1. art. 1. q. 1.

Prob. 2. ex S. Augustino Lib. 2. contra Epist. Parmeniani cap. 13. ubi hæc habet: *Utrumque, nempe Baptismus & Ordo Sacramentum est, & quædam consecratione utrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur; ideoque in Catholica Ecclesia utrumque non licet iterari*. Idem docet S. Pater de Confirmatione ibid. cap. 104. atqui, ut jam observavimus, consecratio ex qua initerabile redditur Sacramentum, idem est cum characterem; ergo.

Confirm. Si ordo characterem non imprimat, potest quis ex Sacerdote fieri laicus; quia in eo Sacerdotium mera erit deputatio exterior, quæ ut ab hominibus datur, sic & ab iis auferri poterit: atqui falsum est & ridiculum consequens, quidquid hac in parte deliraverint Protestantes: Unde Tridentinum cujus decisionis æquitatem alibi vindicabimus, Sess. 23. Can. 4. hæc habet: *Si quis dixerit... eum qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse; anathema sit*.

Ratio à priori, qua simul probatur secunda pars; est voluntas & institutio Christi, quæ sic suaderi potest. Ea Sacramenta & sola characterem imprimere debent, quæ constituunt hominem in novo statu, ac gradu speciali, eoque de se constanti & perpetuo: atqui prædicta dumtaxat Sacramenta, non autem alia hominem constituunt in novo statu... Homo enim per Baptismum ascribitur in familiam Christi, & idoneus efficitur qui omnia Ecclesiæ Sacramenta & bona participet. Per Confirmationem ascribitur in militiam Christi, ut ex officio pugnet contra hostes fidei & demones. Per Ordinem denique ascribitur Ministris Christi, & potestatem accipit bona illius aliis dispensandi: atqui triplex hæc ascriptio hominem constituit in novo statu qui de se constans est & perpetuus. Neque enim hodie solum sed semper idoneus esse debet baptizatus ad suscipienda Sacramenta,

eramenta, confirmatus ad vindicandam fidem, ordinatus ad distribuenda fidelibus Sacramenta, nisi ipse his munis obicem ponat.

Jam vero idem de aliis Sacramentis dici non posse patet, quia sicut in politicis novum non recipit statum, qui comedit solum in familia Regis, vel post offensam reconciliatur domino, vel ab ægritudine sanatur, vel Regi subditos procreat, sic nec proprie in novo constituitur statu qui Eucharistia spiritualiter reficitur, aut sanatur Pœnitentia, aut per Unctionem morientium inungitur ad agonem aut per Matrimonium munitur contra concupiscentiam, & conjugii onera. Equidem qui connubio junguntur, novum inire dicuntur statum: verum status ille de se constans non est & perpetuus; cum ubi decessit conjugum alter, alter ad alium statum plane disparem liber maneat.

Obijciuntur tria, 1. quod homo per omnia novæ Legis Sacramenta particeps fiat Sacerdotii Christi: ubi porro est participatio Sacerdotii Christi, ibi & characterem esse oportet; 2. quod ideo Ordo characterem imprimere dicatur, quia per Ordinem deputatur homo ad cultum Dei: porro nullum est Sacramentum, quo non deputeretur homo ad cultum Dei; 3. quod in omni Legis novæ Sacramento sit aliquid quod est res tantum Sacramenti, & aliquid quod est Sacramentum tantum, & aliquid quod est res & Sacramentum: atqui dempro characterem nihil est quod sit res simul & Sacramentum; ergo.

R. ad 1. dist. per omnia Sacramenta sit homo particeps Sacerdotii Christi, id est aliquem ejus effectum percipit, C. id est deputatur ad obeunda Sacerdotii strictè sumpti munia, N.

R. ad 2. neg. min. quamvis enim Sacramenta omnia habeant aliquid cultus divini, nulla tamen sunt præter tria recensita, quæ specialem divini cultus exercendi potestatem tribuant. Eucharistia enim, Pœnitentia, Extrema Unctio & Matrimonium, ad solum suscipientis bonum, vel ejus peccati emendationem ordinantur: at vero Baptismus, Confirmatio & Ordo longe aliam tribuunt potestatem exercendi cultus divini, seu agendo seu patiendo: Baptismus enim dat potestatem suscipiendi alia Sacramenta; Confirmatio dat vim pro Christo pugnandi ejusque fidem profitendi coram tyrannis; Ordo demum dat potestatem vel offerendi Sacrificii, vel ministrandi relative ad illud.

R. ad 3. quod licet in Baptismo, Confirmatione, & Ordine character sit res & Sacramentum, non tamen oportet id omne quod est res & Sacramentum, esse characterem. Ita S. Thomas 3. p. q. 63. art. 6. ad 3. Pro solutionis intelligentia.

Not. tria distinguunt Theologi in Sacramentis Legis novæ, nempe aliquid quod sit Sacramentum tantum, aliquid quod sit res tantum, & aliquid quod sit res simul & Sacramentum. Per Sacramentum tantum illud intelligunt in præsentia, quod significat & non significatur; per rem Sacramenti id quod significatur & non significat, ac denique per rem simul & Sacramentum id quod significat & significatur.

Hæc distinctio, quæ qua admittitur facilitate, & eadem posset rejici, cum nullum in Patribus fundamentum habeat, ut notat Lugo disp. 2. n. 143. haud ægre concipitur in Sacramentis characterem habentibus: ibi enim materia & forma sunt Sacramentum tantum, quia characterem aliosque effectus significant, & ipsæ non significantur: ibi quoque gratia est res Sacramenti, quia significatur & non significat: ibi demum character dici potest res & Sacramentum, quia significat gratiam, & significatur à Sacramento. In Eucharistia quoque species sunt Sacramentum tantum, quia significant corpus Christi & gratiam, & non significantur; gratia est res tantum quia significatur & non significat; denique corpus Christi est res simul & Sacramentum, quia significat

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

gratiam, & significatur à verbis & speciebus. Demum in Matrimonio verba vel nutus contrahentium sunt Sacramentum tantum, gratia sacramentalis est res tantum, & indissolubilitas Matrimonio fidelium annexa est res & Sacramentum, quia significatur per materiam & formam, & tursus significat gratiam ac unionem Christi cum Ecclesia, aut Verbi divini cum natura humana.

Major est difficultas quid in Sacramentis Unctionis-Extremæ & Pœnitentiæ pro re simul & Sacramento assignari possit. Quod ad Extremam Unctionem spectat, censent satis communiter Doctores confortationem animi contra labores ægritudinis esse rem simul & Sacramentum; quia robur illud & à Sacramento significatur atque producit saltem apitudinaliter & signum est sanitatis animæ. Gravior est de Pœnitentia disceptatio. Thomistæ pro re & Sacramento admittunt contritionem, quia significatur per Confessionem; & significat atque parit gratiam: at modum hunc pluribus impugnat Lugo, & censet animæ pacem esse id quod in Pœnitentia res sit & Sacramentum. Verum de his quæ obscuritatis plurimum, parum amenitatis, utilitatis nihil habent, penes alios esto judicium.

SECTIO SECUNDA.

De essentia Characteris.

Circa characteris essentiam mirum quam dividantur Theologi. Alii censent eum situm esse in relatione rationis, seu externa denominatione per quam deputatur homo ad sacra quædam munia, active vel passive; quo ferme modo pretium nummi per solam externam Principis voluntatem sine ullius entitatis accessu augetur: ita Durandus. Alii eundem reponunt in relatione reali; alii in entitate absoluta, &c.

Novam iniit viam Petrus F. le Courayer in Libro cui titulus, *Defense de la dissertation sur la validite des Ordinations des Anglois*, edito an. 1726. Sic ille Tom. 2. p. 68. *Ils croient, les Anglois, que l'Ordination ne se reitere point; & de l'interabilite au caractere, il n'y a pas d'autre distance, que celle d'une idee qui se concoit, à une expression sans idee.* & p. 180. *La question de la reiteration des Sacramens conferens hors de l'Eglise, est une pure question de discipline. Si la pratique de l'Eglise changeoit, il faudroit necessairement en revenir à croire, que comme un Sacrement confere selon un rit essentiellement altere n'imprime point de caractere, il n'en imprimeroit pas davantage, s'il étoit confere hors de l'Eglise.* Hic duo docet temerarius Scriptor, 1. characterem in ipsa Sacramenti interabilitate situm esse; 2. penes Ecclesiam esse ut Sacramenta ab Hæreticis aut Schismaticis collata iteret: proindeque ut hæc characterem non imprimant; quæ est totum id merum disciplinæ punctum, circa quod aliud aliis temporibus constituere possit Ecclesia.

Posterioris hujus articuli errorem facile deprehendet quisquis quæ à nobis de celebri Rebaptizationis questione dicta sunt, allecurus fuerit. Ibi nempe ostensum est haud rejectam S. Cypriani opinionem, quia sic pro libito judicaverit Ecclesia, sed ita judicasse Ecclesiam, quia sic ob Traditionis auctoritatem judicare debuit. Unde & id tursus deductum est, errasse Cyprianum, si Rebaptizationis controversiam, merum punctum disciplinæ caput esse crediderit.

Quod spectat ad primam ejusdem Authoris propositionem, sapiet hæc quidem iis cum Fratre Paulo, & Oxoniensi Doctore Synodum Tridentinam despiciatui habebunt; at vel inde omnibus vere

Suprap.
447.

Catholicis exosa erit. Si quis, ait Concilium, dixerit in tribus Sacramentis non imprimi characterem... unde ea iterari non possint; anathema sit: ergo aliud est character unde fuit initerabilitas, aliud initerabilitas quæ fuit è characterē. Quapropter prædictam Courayeri propositionem proscripsit extraordinarius, quian. 1727. Parisiis habitus est Cleri Gallicani Conventus. Hæc igitur neglecta opinione, sit

CONCLUSIO I. Character non est mera rationis relatio, seu denominatio extrinseca.

Prob. 1. Character ex omnium confesso est signum animæ indelebiter impressum: atqui signum huiusmodi in denominatione pure extrinseca constitui non potest. Quod enim inhæret animæ, eique imprimitur, mentem afficit interius: atqui denominatio pure extrinseca, non afficit mentem interius; quia alioqui non esset extrinseca; ergo.

Confirm. Character eo usque indelebilis est, ut in ipsis etiam reprobis perseveret, prout communiter docent Magistri teste Lugo disp. 6. n. 70. atqui nulla in reprobis manet deputatio extrinseca ad sacras functiones, ergo.

Prob. 2. Admitti non debet opinio, qua posita inanis sit & caduca Tridentini Concilii definitio: atqui posita Durandi opinione.... Scilicet enim definiit sacra Synodus contra Novatores characterem esse aliquid animæ impressum: atqui admissa Durandi opinione definitio isthæc jam non ferit Novatores. An ii enim negarunt usquam Ministros deputari ad functiones ministerii, idque vi potestatis à Christo acceptæ? an negare potuerunt ex deputatione hac novam enasci in homine denominationem extrinsecam? ergo haud excedere videntur justæ censuræ metas, qui Durandi opinionem, cum primum adinventam est, temerariam, hodie vero erroneam esse contendunt. Reclamat quidem Vasquez disp. 134. c. 2. at Vasquem hac in parte solide confutat Lugo ibid. n. 18, quem consule, ne hic nimium immoremur.

Prob. 3. Si character non sit nisi relatio rationis, seu denominatio extrinseca. inde consurgens quod quis per Sacramenti susceptionem deputetur specialiter ad cultum divinum, ipsa etiam Legis antiquæ Sacramenta, Circumcisio saltem & consecratio Sacerdotum, dici poterunt characterem impressisse; imo & nunc altarium & vasorum templi consecratio, quin & collatio Tonsuræ characterem imprimunt; cum per ea vel homines vel res quædam ad sacros usus deputati fuerint, aut etiamnum deputentur: atqui horum quædam communi Theologorum sententiæ, quædam & communi sensui repugnant; ergo.

Obijciuntur tria, 1. quod opinio Durandi ut faciliior & clarior admittenda sit, si potest; possit autem quia nullibi damnata est; 2. quod Tridentinum definiat peccatum originale singulis *in esse* parvulis unicuique proprium; quod tamen de inhærentia physica intelligi non potest; ergo cum idem Concilium expressus nihil dicat de characterē, non debet censerī physicam ejus essentiam admisisse: 3. quod ex Augustino Serm. contra Emerito Donatista, *Si Donatus baptizasset in nomine suo, characterem impressisset*: porro Donatus in nomine suo baptizans, nihil impressisset intrinseci, sed tantum denominationem mere externam dare potuisset: ergo. Verum hæc haud difficile solvuntur, unde

R. ad 1. perniciosam esse in rebus fidei speciem argumentationis quæ obtruditur; neque enim melior est opinio quæ clarior, sed quæ Patrum dictis & Ecclesiæ definitionibus magis est consentanea: atqui talis non est opinio Durandi, ut constat ex dictis. Unde licet ea vivamus ætate, qua quilibet in rebus fidei audendi potestas indulta videtur, omnes tamen aliud sentiunt à Durando.

R. ad 2. eos omnes qui contendunt peccatum quodlibet non in sola privatione, sed in forma privationi huic positive opposita consistere, nihil hic habere difficultatis. Hi enim sponte fatebuntur originalem noxam, quæ unicuique parvulorum *in esse* propria iisdem physice inherere. Qui vero aliter sentient nihilo plus impediti erunt: his enim satis fuerit si dicant cum Lugo ibid. n. 21. significationem propriam vocum colligi debere ex subjecta materia, adeo ut physice intelligantur quæ physice intelligi possunt, moraliter autem quæ non nisi moraliter intelligi valent. Unde, inquit, sicut in hoc textu: *Tenebrae erant super faciem abyssi, verbum erant* non nisi de existentia impropria intelligitur, quia tenebræ proprie dictam existentiam non habent, sic & in hac phrasi, *Peccatum inest* parvulis proprium, vox *inest*, non nisi moraliter intelligenda est. Aliud est porro de characterē, qui & propriam habere posse existentiam concipitur, & eandem exigere ostenditur ex Conciliorum textibus supra citatis, qui profecto citra vim manifestam ad sensus improprios & externas denominationes flexi non possunt.

R. ad 3. dist. maj. si Donatus in nomine Donati baptizasset, infixisset, characterem suum, prout humano modo infigi potest, C. prout à Deo in iis qui baptizantur imprimi potest, N. En Augustini verba: *Donatus*, quando baptizavit, *non baptizavit in nomine Donati. Nam si Donatus quando schisma fecit, in nomine Donati baptizaret, desertoris characterem infingeret.* Quis non illico perspiciat Augustinum nec de vero Baptismo loqui, quasi possit aliquis baptizari in nomine Donati, nec de vero characterē. Quis proinde ex Baptismo aut characterē Donati, ad Christi Baptismum aut characterem concludere audeat?

CONCLUSIO II. Character est ens reale, cui tamen annexa est multiplex relatio.

Prob. 1. pars: Character concipitur tanquam forma indelebiter impressa, configurans hominem Christo, sigillans obligationem servandæ legis, fideles fidelibus eadem nota insignitis assimilans, in Beatissimis remanens ad ornatum, &c. atqui hæc enti reali competunt, non autem puræ relationi, cujus totum munus est, unum ad aliud referre; ergo.

Confirm. ex unanimi Philosophorum consensu, ad relationem non datur motus, seu nulla relatio physica actione per se & immediate producitur; unde relatio per resultantiam fieri & exurgere dicitur: atqui character per se & immediate producitur physica actione Dei; unde solus & sine addito producitur in iis qui ad tria Sacramenta sic accedunt, ergo.

Prob. 2. pars, quia character fundamentum est relationis tum ad Christum, cui nos consignat; tum ad alios fideles, qui eodem ac nos characterē insigniti sunt; tum ad divinum cultum ad quem ordinat; tum denique ad gratiam, quam inter & characterem idem est respectus, qui occurrit inter signum & rem significatam.

Neque tamen quia character est signum, ideo mera erit relatio: sic enim sceptrum est signum supremæ potestatis: sic & hederæ signum est vini venalis; & tamen constat sceptrum & hederam esse entia physica.

Obj. Si character sit aliquid physici, necessarium est ut sit qualitas: atqui non est qualitas. Hæc enim juxta Philosophum vel est habitus aut dispositio; vel potentia aut impotentia; vel passio aut patibilis qualitas; vel forma aut figura: atqui character, nullum ex his esse potest. Minorem probant otiosi Theologi facta longa per omnes qualitates inductione. Bene actum profecto quod Aristoteles quindecim qualita-

Tom. 9.
P. 619.

qualitatis species non assignaverit : alioqui crevissent inductiones, nec jam limitibus concluderetur disputatio. Utut est,

R. ad 1. neg. min. ad 2. dico characterem, quatenus est qualitas permanens, subiectum suum bene afficiens, illudque ad aliquod supernaturale determinans, revocari posse ad primum qualitatis genus, quod est habitus; quatenus est aptitudo quædam & idoneitas ad certa munia, posse revocari ad secundum, quod est potentia; quatenus est aliquid passive impressum animæ, posse revocari ad patibilem qualitatem; quatenus demum est aliquid per quod Christo configuramur, & distinguimur ab aliis, revocari posse ad quartum genus, quod est forma & figura.

Si clamose objicias admitti hæc non posse sine gravi Aristotelicarum quantitatum dispendio; quandoquidem Aristoteles per figuram id intelligat quo quantitas corporea terminatur; per qualitatem patibilem id quod unico sensu externo perceptibile est; ac denique per habitum, id quod, licet difficile, tolli tamen à subiecto potest; quæ quidem notio characteri utpote indelebili non competit. Reponam placide 1. ne ipsos quidem Dialecticos convenire inter se de præciso sensu, quo intelligendæ sint qualitates à Philosopho in divisione prædicta admittæ, prout notat Lugo eadem disp. 6. n. 31. 2. si licitum fuerit ethnico Doctore certos terminos certo modo definire, licitum esse Christianis saltem paulo latius definitiones ejus interpretari; 3. insigniter differre hæc duo: *Character est qualitas in sensu Aristotelis, & Character ad qualitates Aristotelis revocari potest.* Prius identitatem notionis sonat; posterius non item.

Quod ait Gonet, habitus intendi posse & remitti, non vero characterem; verum est in sensu Aristotelis, qui solis quos norat habitibus acquisitis disseruit; non autem in sensu fidei. Certe gratia Christo indita, nec crescere potuit, nec multo minus imminui; & tamen eam verorum habituum naturam & proprietates habuisse, quis inficietur?

SECTIO TERTIA.

Expenduntur nonnulla de Characterē.

UT solvantur nonnulla quæ hic moram ciere solent.

Quæres 1. quodnam sit subiectum characteris.

R. Triplex est ea de re opinio; alii cum S. Thoma characterem in intellectu *subiectari* volunt; alii in voluntate cum Scoto; alii in anima, cum Suare. Mirum quod nemo eundem in anima simul & potentiis locaverit. An enim implicat quod Deus signaculum suum animæ simul & potentiis imprimat? non credo. An si id fecisse potuit, non fecisse probatur ex Scriptura vel Traditione? minime gentium. An usque adeo urgent momenta quæ pro intellectu pugnant, ut ea perimant omnino quæ in gratiam voluntatis afferuntur? ita quidem Thomistis placet, sed obstant diuque obstant Scotistæ. An demum ita efficaciter decertant Scotistæ, ut iis cæteros omnes cedere oporteat? asserunt ipsi, sed quoti reclamant? quidni ergo amice vivamus omnes, cedensque quilibet jure suo, aliquid donet alteri, & ab altero quidpiam recipiat.

At, inquiunt, gratia est in voluntate; ergo cum character disponat ad gratiam, & dispositio in eadem residere debeat facultate, cui insidet forma ad quam disponit, necessum est ut character in voluntate resideat. Quid ad hoc; Id unum, hic nutare omnia. Gratia, inquis, est in voluntate. Sed nullane est gratia in intellectu; ut puta gratia fidei, gratia quæ est lumen super nos signatum, &c. Deinde unde habes quod

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

character disponat ad gratiam? an non sine gratia recipitur in fidei? an non perseverat in reprobis dispositione ad gratiam? Verum de his quæ vix levi & suspensa manu attingi merebatur, plus satis hætenus.

Quæres 2. an character sit prorsus indelebilis.

R. 1. characterem de potentia Dei absoluta, tam in hac quam in altera vita deleri posse. Ratio quia character est aliquid creati; nulla porro est creatura quæ à Deo deleri non possit.

R. 2. characterem in hac saltem vita nusquam deletum iri; tum quia alioqui non permisisset Deus ut Ecclesia definiret characterem esse indelebilem; tum quia character quædam est consecratio, tandiu autem durat consecratio, quandiu res consecrata; tum quia forma nulla si sit de se permanens, nisi per contrariam deletur: porro character est forma de se permanens, & contrariam non habet; unde iis etiam imprimitur qui mortifera peccati tæbe infecti sunt, quo differt à gratia, quæ contrarium habet; ergo.

R. 3. cum Angelo Scholæ 3. p. q. 65. art. 5. ad 3. *Post hanc vitam remanet character & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam.* Et vero si deleberetur character in morte, vel à Deo subtrahente concursus, vel à causa demeritoria, vel à destructione subiecti cui inhaeret: atqui nec delebitur à Deo; cum nulla ad id possit eum movere ratio; imo sit quæ moveat ad contrarium, nempe asserendum Beatis decus, & dedecus reprobis. Uique enim, ait ibid. S. Thomas, *militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in his qui vicerunt ad gloriam, & in his qui sunt victi ad pœnam.* Neque etiā delebitur à causa demeritoria, seu à peccato; cum peccatum ne quidem impediat quominus imprimatur character. Neque tandem delebitur ex destructione subiecti, cum subiectum ejus sit anima immortalis; ergo.

Confirm: quia, ut notat Lugo, Christianus aut Sacerdos, qui post mortem resurgit, nec novo Baptismo nec Ordinatione nova donatur; ergo mansit in eodem, qui prior, character. Unde si Sacerdos fato, functus non consecraret, oritur id ex statu qui jam non est viatoris, non ex characteris defectu.

Dices 1. Destructo Calice ita definit consecratio ejus, ut si ex eadem materia novus confletur Calix, nova opus sit consecratione. Item destructo homine ita definit Matrimonium, ut redivivus idem homo denuo priori sponsæ conjungi indigeat; ergo à pari.

R. neg. conseq. disparitas quoad 1. est quod consecrationis subiectum sit Calix totus, prout est *Dagon. 72.* tale compositum artificiale; subiectum autem characteris non sit totus homo, sed ejus anima, quæ eodem destructo non destruitur. Disparitas vero quoad 2. est quod ex 1. Cor. 7. *Mulier, si dormierit vir ejus, liberata est à lege Matrimonii; & cui vult nubere potest.* At vero nullibi docet Scriptura ipsos etiam reprobos à characterē liberari. Dico *liberari*, est enim, ut jam pluries dixi, donum illud in reprobis non ad salutem, sed ad doloris acerbicem.

Dices 2. Non remanent in damnatis habitus Theologici; ergo nec in iis manere debet character.

R. neg. conseq. habitus enim Theologici ordinantur ad operationes meritorias, quarum incapaces sunt reprobi. Character vero id præcipue habet quod consignet animam; quæ quidem nota reprobis ad opprobrium & ignominiam cedit. Unde jam monuimus characterem, licet ens sit supernaturale, à dæmonibus imo & ab infidelibus cognosci; quia quam

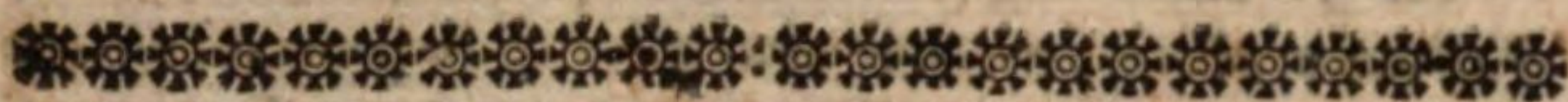
quatinvis utrique incapaces sint cognitionis, quæ ad salutem conducatur, non illius tamen quæ pœnas & tormenta ingeminere potest.

Quæres 3. an character sit indivisibilis.

R. affirm. quia caret partibus tum extensivis, cum non recipiatur in subjecto materiali; tum intensivis, quia non imprimitur major justis quam improbis; cum nullam exigit dispositionem ut imprimatur.

Dices: Character est veluti titulus moralis ad auxilia quæ conferri debent iis qui certa Sacramenta recipere: atqui titulus ille non est æqualis in iis omnibus; sed major in iis qui perf. & ius dispositi accedere ad eadem Sacramenta, quam in aliis; ergo character non est æqualis in omnibus.

R. neg. maj. ius enim ad actualia de quibus hic sermo est auxilia, non in ipso characterē fundatur, sed in gratia habituali, vel saltem sub conditione ejus: porro fatemur plus recipi habitualis gratiæ ab iis qui Sacramenta dignius recipiunt, quam ab aliis. Adi Lugo ibid. n. 80. & 81.



CAPUT III.

De Cæremoniis & Sacramentalibus.

ET si, ut notat V. Bicker in Theologia Polemica, per Sacramentalia intelligi possunt externi illi ritus, qui in solemnī Sacramentorum administratione ex Ecclesiæ præscripto adhibentur, invaluit tamen usus ut per illud nomen jam intelligatur aliquid à prædictis ritibus omnino diversum. Unde duplex erit præsentis Capituli Articulus, quorum prior de Cæremoniis ager, posterior de Sacramentalibus.

ARTICULUS I.

De Cæremoniis.

Cæremoniæ, seu, ut nunc communior, nec melior obrinuit pronuntiandi ratio cæremoniæ, definiri possunt; Actus externi Religionis ad Dei cultum, ejusdemque cultus ornatum & majestatem legitime instituti.

Cæremoniæ dividuntur 1. in *divinas*, quæ Deum ipsum authorem habent, tales sunt eæ quæ recensentur in Levitico, vel quas in administrando baptismo servari voluit Christus; & in *Ecclesiasticas*, quæ ab Apostolis eorumque successoribus institutæ fuerunt.

Dividuntur 2. in eas quæ circa personas versantur, ut exorcismi, insufflationes, aspersio aquæ; & eas quæ versantur circa aliud objectum, puta locum vel tempus, ut Templorum consecrationes, sanctificatio Quadragesimæ & Vigiliarum, &c.

Dividuntur 3. in *generales*, quæ ubique, & *particulares*, quæ nonnisi certis in locis observantur, ut jejunium Sabbati, quod Augustini ævo servabatur Romæ, non Mediolani, prout à contrario lotio pedum post baptismum, Mediolani erat in usu, non Romæ.

Dividuntur 4. in *temporales*, quæ ad tempus institutæ sunt, ut abstinencia à sanguine & suffocato; & *perpetuas*, quæ perpetuo vigere debent, ut ritus essentialēs Sacramentorum.

Dividuntur 5. in *essentialēs*, *integrantes*, & *accidentales*. Essentialēs sunt ritus, qui sine rei interitu omitti non possunt, quales sunt qui circa materiam, formam, intentionem, personam & potestatem Ministri versantur. Integrantes eæ sunt, quæ haud qui-

dem integrant Sacramentum; quasi illud iis omisissimum sit; sed ad solemnitatem ejus complendum graviter præscriptæ sunt, ut in Missa oblatio panis & vini, mistio aquæ cum vino, celebratio cum certis vestibus, & certo in loco peracta. Accidentales demum sunt quæ nec spectant ad essentialē, nec sensu mox exposito actionem ministerii complere censentur, sed adornare, ut cruces, genuflexiones, tunctiones pectoris, elevationes manuum, &c.

Jam tria quæruntur, 1. an Ecclesia cæremonias instituere possit; 2. an quæ de facto ab ea institutæ sunt, pie & laudabiliter institutæ fuerint; 3. an liberum sit sancitas ab Ecclesia cæremonias prætermittere. Primum & secundum pari ad imperitiam furore negant Calviniani & Protestantes, non omnes tamen, ut infra dicam. Tertium saltem in praxi asserunt boni vel mali Catholici complures, qui vel sacros Ecclesiæ ritus nesciunt, vel abjiciunt pro nutu quasi rem nullius momenti. Sic

CONCLUSIO I. Potuit & potest Ecclesia sacros ad Dei cultum ritus instituere.

Prob. 1. Non minor est in condendis ritibus potestas Ecclesiæ Catholicæ, quam olim fuerit Synagogæ Judæorum, & etiamnum sit Synagogæ Anglicanæ aut Lutheranæ; atqui potuit olim Synagoga Judaica sacros sibi ritus instituere; idque se etiamnum posse existimat Anglicana & Lutherana Synagoga. Minor quoad Synagogam Judaicam patet ex cap. 9. Lib. Esther ubi instituitur festum sortium, de quo utique nihil præceperat Moyses; ex cap. 16. Judith, ubi nova sancitur solemnitas in memoriam postrati una cum Holoferne Assyriorum exercitus; ac demum ex Lib. 1. Machab. cap. 4. ubi indicitur solemnitas dedicationis Templi, quam Christus ipse celebravit, ut videre est Joan. 10. v. 22. nulli porro sunt in Ecclesia ritus majoris momenti, quam ipsæ Festorum celebrationes; ergo si id non inculpate solum sed & laudabiliter facere potuit Synagoga, potuit & Ecclesia, nisi hoc eidem à Christo prohibitum fuisse demonstraretur, quod profecto nunquam demonstrabitur.

Eadem minor non minus evidens est, quoad Synagogam Anglicanam & Lutheranam. De Anglicana res patet ex duplici Liturgia quæ an. 1549. & 1553. edita est sub Eduardo VI. hic enim etsi dempta multa, ut candelæ in Festo Purificationis, Cinerum & Palmarum usus in utraque die cui nomen est à cineribus & palmis, tamen & retenta multa, ut festivitates aliquæ, jejunium quadragesimale, vestes sacerdotales, & alia id genus plura, quæ videris in Libro cui titulus: *La Liturgie Angloise, ou le Livre des prières publiques, de l'administration des Sacramens, & autres ordres & cæremonies de l'Eglise Anglicane, nouvellement traduit en François*, &c. Londini 1616. quod pertinet ad Lutheranos conventus, & ii quoque suos, eosque inessentialibus pessimos ritus habent, ut scite animadvertit P. le Brun Tom. 4. Explicat. Missæ. Hinc illud, sed mendaciter dictum, Confessionis Augustanæ: *Servantur apud nos Lutheranos usitata cæremonia fere omnes*, Hinc etiam J. Fabricius Junior apud Picklerum ibid. *Exorcismus cum Baptismo conjunctus in nostris Ecclesiis retinetur, quia sic placuit Ecclesiæ Catholicæ jam inde fere à temporibus Apostolorum*, &c.

Prob. 2. Id potest Ecclesia, cujus faciendi exemplum accepit à Christo, ab Apostolis, eorumque successoribus viris Apostolicis: atqui Ecclesia à Christo, Apostolis, eorumque primariis successoribus accepit exemplum exercendi ritus quosdam ad cultum Dei, fideliumque institutionem à Christo quidem: is enim licet absque cæremonia ulla tam mentes quam corpora sanare poterat, id tamen sub certis ritibus aliquando præstitit. Sic Apostolis daturus Spiritum S. *insufflavie in eos*, Joan. 20. sic elevatis manibus *benedixit*

benedixit eis, Luc. 24. sic homines à dæmone possessos exorcizavit, Marc. 5. sic ex sputo lutum fecit, & digitos in aures misit, ut cæco & surdo mederetur, Joan. 9. & Marc. 7.

Idem Ecclesiæ exemplum præbuerunt Apostoli, seu cum præceperunt, ut Gentiles ad fidem conversi, certis abstinerent alimentis, quæ de se nihil mali habent, suffocato nimirum & sanguine Act. 15. seu cum ea, quæ ad decentem Sacramentorum administrationem pertinent, constituerunt; ut constituisse infert S. Augustinus ex his I. Cor. 11. verbis, *Cetera, cum venero, disponam*; quæ S. Doctor de Eucharistia ante omnem cibum sumenda interpretatur Epist. 54. alias 118.

Idem denique præstiterunt puriorum Ecclesiæ sæculorum Pontifices, à quibus dimanarunt tot præstantes cæremoniæ, quas videris apud Justinum, Tertullianum, Origenem, Cyprianum, Basilium, Cyrillum in Catechesibus, & Augustinum, qui ad probandum peccatum originale sæpius urget exorcismos, quibus ex Apostolica Traditione Catechumeni ad Baptismum præparabantur. Et vero quid aliud fuit celebris circa diem Paschæ disceptatio, quam controversia de puro ritu? & hæc tamen tanti visa est, ut ejus finiendæ gratia potissimum convocata sit Nicæna Synodus, prout liquet ex Epiphanio hæc. 70. & Constantini Epistola apud Eusebium Lib. 3. de vita Constantini. Merito igitur Tridentina Synodus Sess. 21. c. 2. declarat, *hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva eorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, procerum, temporum & locorum varietate, magis expedire judicaret.*

CONCLUSIO II. Ritus ab Ecclesia instituti, pie & laudabiliter instituti fuere. Ita Catholici omnes præsertim contra Calvinianos, qui nudum cultum invexere. His ex parte adjunxerunt se Anglicani, qui cæremonias plures longo sæculorum usu approbatas tulerunt è medio; & tamen audacem Apologistam nacti sunt in citato jam P. F. le Courayer. Sic ille in Opere jam indicato: *L'Angleterre dans la substitution du Rituel d'Edouard au Pontifical Romain, n'a fait autre chose que de revenir à la simplicité du Rit ancien.* & iterum: *Les Députés chargés de la composition de la Liturgie Anglicane, étoient presque autant éloignés d'un culte aussi nud & aussi dépouillé que celui que Calvin vouloit établir, que de la multitude des cæremonies qui semblent accabler le notre.* Ubi dum impense laudatur Anglicana Ecclesia, quasi quæ felici inter utrumque extremum gradu, ad primævam simplicitatem redierit, impense redarguitur Catholica Ecclesia, quasi quæ modum & terminos nesciat, & majestatem divini cultus cæremoniis abjiciendis oneret. Jam Conclusio, quæ data occasione sigillatim probabitur in Operis decursu, hic generatim.

Prob. 1. ex rationibus quas urget Synodus Tridentina Sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 5. ubi sic: *Cum natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem suscolliri, propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quadam submissa voce, alia vero clariore in Missa pronuntiarentur, instituit.* Cæremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliæque id genus multa ex Apostolica disciplina & traditione, quo & majestati tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc visibilia Religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur. Idem paulo latius evolvit Catechismus Concilii, part. 2. num. 16. juxta hæc sic argumentari fas est; Ut sacri Ecclesiæ Catholicæ ritus pie & laudabiliter instituti dicantur, sufficit ut ipsa antiquitate venerabiles sint; ut ad divini cultus condecentiam & majestatem conferant; ut

Fidelium eorum præsertim qui rudes sunt, intelligentiam adjuvent; ut neminem non moveant ad pietatem; ut Catholicos ab Hæreticis distinguere nati sint: atqui tales sunt Ecclesiæ Romanæ ritus.

1. quidem ipsa antiquitate sunt venerandi. Ut enim, qui omnes in præsentem percurrere nec possum nec debeo, eorum quibusdam immorer, qui Calvinianam bilem acrius commoverunt, Ritus ii præcipue consistunt in signo crucis, quo Fideles & Ministri se suæque multa consignare solent; in benedictionibus aquæ & similium; in exorcismis; in processionibus publicis; in usu thuris, thymiamatum, vestium sacerdotalium, &c. atqui horum rituum ne unus quidem est qui antiquitate sua conspicuus non sit. De signo crucis res patet ex Tertulliano Lib. de corona militis: *Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia frontem signaculo crucis terimus.* Harum & aliarum ejusmodi consuetudinum si legem expostules Scripturarum, nullam invenies; traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix. Consonat S. Hieronymus Epist. ad Eustochium his verbis: *Ad omnem actum, ad omnem incessum manus pingat crucem.* & rursus, *Cum os stomachumque signaret,* &c. Similia videris apud Cyprianum Epist. 58 & Basilium, Cyrillum, &c. Ergo signum crucis jam ab ipsis Tertulliani temporibus traditione & consuetudine firmatum.

Idem nec immerito dixeris de benedictione aquæ & similium, cujus normam Ecclesia accepit tum à Christo, qui panes benedixit, & benedicendo auxit, Luc. 9. & Matth. 14. tum ab Apostolo, qui I. Timot. 4. ait: *Omnis creatura Dei bona est,* &c. sanctificatur enim per verbum Dei & orationem. Unde & is aquæ benedicendæ usus à primæva mundi Christiani ætate viguit, juxta id S. Cypriani Ep. 12. ad Januar. *Oportet mundari & sanctificari aquam prius a Sacerdote;* & S. Cyrilli Catech. 3. *Sicut mundi sibi finit immundi invocatione diaboli, ita aqua simplex fit Sancta invocatione Dei.* Idem habent Apostolicæ Constitutiones Lib. 8. cap. 29. vel 35. ubi sic: *Benedicat Episcopus aquam & oleum; si absit, benedicat Presbyter assistente Diacono.* Idem cap. sequenti de primitiis & decimis præscribitur, & assertur usitanda tunc benedictionis forma.

Quod ad exorcismos attinet, ii etiam tantæ sunt in Ecclesia antiquitatis, ut ubique Gentium quarto Ecclesiæ sæculo usurparentur; unde & ex iis peccati originalis existentiam probavit Augustinus contra Pelagianos. Constat, ait J. Fabricius, supra laudatus, quod Augustinus peccatum originis probat in infantibus, quod universa Ecclesia ubique exorcismos Baptismis parvulorum præmittat. Atque hinc tales exorcismos haud negligi debere probant ex professo Lutherani contra Calvinianos, ut videris apud Bechmannum Controv. 6. de Baptismo.

Quod autem ad Processiones spectat, ex pene statim ut Ecclesiæ pax data fuit, in usu esse cœperunt, seu eundem erat ad Martyrum tumulos, seu ad indicta diebus jejunii loca, seu transferendæ erant Martyrum Reliquiæ: de quo adi P. Le Brun & Authores ab eo citatos Tom. 1. p. 86.

Longe antiquior in locis Deo dicatis luminarium usus, qui ab Apostolorum ævo ad Judæorum normam incepit. Erant lampades copiosæ in cœnaculo ubi ad frangendum panem eramus congregati, ait S. Lucas Act. 20. nec dubio procul tam copiosæ ad propellendas noctis tenebras necessariae erant. Hanc fidelium pietatem insigni miraculo circa an. 230. comprobavit Deus; cum enim in magna Paschæ vigilia oleum Ministris deesset, Narcissum Jerosolymorum Antistitem ferunt mandasse iis quibus cura erat lucernas accendere, ut aquam ex quodam propinquo haustam puteo ad se deferrent: quod

Edit.
Pam. p.
289.

ubi dicto citius impletum est, oratione super aquam facta, iussisse dicitur *ſincera in Chriſtum fide, ut eam lucernis infunderent. Quo itidem peracto, ajunt aquam contra morem nature ſue, mirabili quadam ac divina virtute in olei pinguedinem eſſe converſam: ita refert Eusebius Hiſt. Eccl. Lib. 6. c. 9. Neque ſolum ad illuminationem, ſed & non raro ad myſticas ſignificationes accenſa ſunt luminaria, quidquid in contrarium dixerit D. Claudius Le Vert. Per totas Orientis Eccleſias, ait S. Hieronymus Epist. adverſus Vigilantium, quando Evangelium legendum eſt, accenduntur luminaria jam ſole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, ſed ad ſignum lætitiæ demonſtrandum... ut ſub typo luminis corporalis illa lux oſtendatur, de qua in Pſalterio legimus: Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine.*

Eſt thuris adolendi conſuetudo prioribus quatuor Eccleſiæ ſæculis frequentari non debuit, ne dum impiis fumabant vaporibus pseudonuminum delubra, id viderentur facere Chriſtiani, quod Gentiles; conſtat tamen ex Liturgiis SS. Jacobi, Baſilii, Chryſoſtomi, ex S. Ambroſio, & aliis pluribus, uſum thuris ſtatim ac ſine periculo induci potuit, in Eccleſia vigiſſe. Neque id factum, quo ſcætor propelleretur, ut ſomniavit Claudius Le Vert, ſed ut quaſi oculis exhiberetur bonus Chriſti odor, qui ab altari profluat ad fideles; atque ut ii etiam enixas funderent orationes, quæ ſicut incenſum in conſpectu Domini dirigerentur. Et vero ſi depellendi ſcætoris cauſa thus adolebatur, cur ab ipſo Episcopopo adolebatur? cur non adolebatur niſi benedi-ctum? cur toties circa altare? cur in templis ampliſſimis non ſecus ac in cæteris. Sane acerræ hinc & inde per totum templum diſpoſitæ, multo efficacius quidquid ex fidelium multitudine tetri odoris naſci poterat, abegiſſent, quam effuſa quæcumque à Miniſtris thura.

Pro aſtruenda veſtium ſacrarum antiquitate ſufficiat id adduxiſſe S. Hieronymi in Ezech. cap. 44. *Religio divina alterum habitum habet in miniſterio, alterum in uſu vitæque communi.* Ante Hieronymum jam commendaverat S. Gregorius Nazianz. ſplendorem veſtimentorum Clericalium; nec veſtitum Episcopalem à ſæculari diſtingtum fuiſſe jam ab an. 313 dubitabit, qui hæc perpenderit verba orationis quam habuit Eusebius in dedicatione Eccleſiæ Tyrienſis: *Amici & Sacerdotes Dei, qui ſacra tunica talari induti eſtis, &c.* Euseb. Lib. 10. cap. 4.

2. cæremoniæ ad divini cultus decentiam ſplendoremque conferunt: hic quidem mundanam pompam redarguunt Calviniani Miniſtri, ſed an jure expendemus paulo poſt. Interim ſi quid pompæ damus, damus præeunte puriorum temporum exemplo. Norunt omnes quam ægre ferret Julianus Apoſtata, eum, quem contemptim vocabat filium Mariæ, aureis vaſis colli, &c.

3. rudium intelligentiam adjuvant, ut docet Auguſtinus Epist. 55. alias 119. tum quia ſacri ritus ſunt imperitis loco Scripturæ & picturæ; tum etiam quia ex iis quandoque melius perſuadentur quædam Eccleſiæ dogmata, quam multis testimoniis; ſic melius intelligent ruſtici ex exorcismis in Baptiſmo adhiberi ſolitis parvulum eſſe ſub diaboli jugo, quam ex efficacioribus Scripturæ argumentis.

4. movent ad pietatem, & animum per viſibilia erigunt ad inviſibilia. Nescit Catholicorum nemo è ſaceris ritibus plures eſſe, eos præſertim qui per majorem ſeu ſanctam hebdomadam exercentur, quibus duriora quæque corda ad lacrymas moveantur. Hinc Author Libri cui titulus, *Religio medici*, eſt ex hæreticorum grege, *In Proceſſione ſolemni*, inquit, *quandoque abundantius ſleri, cum qui ſorſe una aderant contradicendi ſtudio, & præjudicio cæci, immodico riſu diſfluerent.* His adde cum Bellarmino ibid. cap. 31. quod *niſi quotannis repræſentaremus variis cæremoniis Domi-*

niorum, Epiphaniæ, Paſſionem, aliaque myſteria redemptionis, facile mandarentur oblivioni tam inſignia beneficia. Adde tuſus cum eodem, quod ubi ingredimur Baſilicas ornatas, Crucifixi, aliſque piis imaginibus inſtructas, &c devotionem facile concipimus; contra vero cum ingredimur hæreticorum templa, ubi præter nudos parietes nihil niſi ſedem ad concionandum, & menſam pro cœna videre eſt, non Dei domum, ſed profanam aulam nobis videmur ingredi.

5. demum cæremoniarum uſus Catholicos diſtinguit ab Hæreticis, iſque ex ſingulari Dei providentia ſuam exprobrat novitatem. Quiſque enim vel ipſum Dei exterius colendi morem in Baſilicis Catholicorum & Calvinianorum templis intuitus fuerit, ſic ſecum facile diſcurreret: Vera eſt Eccleſia quæ ab Eccleſia primæva deſcendit; falſa eſt à contrario, quæ ſui non ante ſæculum XVI. creatrix fuit: atqui Eccleſia Romana deſcendit à primæva, Calviniana vero non ita pridem ſui creatrix fuit. Nempe vero in Eccleſia primæva erat luminarium & thimiſmatum uſus, erant &, ſtatim ut eſſe potuerunt, ſplendida ad Dei cultum ornamenta, diſtingti à profanis Miniſtrorum habitus, aquæ, olei, & ſimilium benediſtiones, fixæ in Officiis divinis linguæ uſurpatio: neque hæc mutari paſſi eſſent fideles, qui à divinis nativo quodam æſtu arcent novitatem; ergo primæva eſt antiquitatis Eccleſia in qua hæc hoſtedum ſervantur; ergo econtra nova eſt & noviffima Eccleſia, quæ nihil horum habet. Ita ferme Marinus des Mahis à Calviniano Miniſtro Canonicus Aurelianenſis part. cap. 7.

Objiciuntur quinque potiſſimum à Calvinianis, 1. quod Eccleſia Catholica cultum ſuum mundana pompa veſtierit; 2. quod noſter cultus tot diſſuat cæremoniis, quot Judæorum Synagoga; 3. quod Chriſtus exteriorum, qui certis in locis fiat, cultum aboleverit his ad Samaritanam verbis Joan. 4. v. 21. *Mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jeruſolymis adorabitis Patrem... ſed venit hora & nunc eſt quando veri adoratores adorabant Patrem in ſpiritu & veritate. Nam & Pater tales querit, qui adorent eum.* Merito igitur Opusculum cui titulus, *Articles de foi de l'Egliſe d'Angleterre, approuvés par les deux Chambres du Parlement*, Sedan editum an. 1651. hæc habet cap. 21. pag. mihi 78. *Maintenant ſous l'Evangile, ni la priere ni aucune autre partie du Service divin n'eſt attachée à aucun lieu, ni rendue plus agréable à Dieu par le lieu auquel elle eſt faite;* 4. quod Catholici in majori rituum ſuorum parte impios Ethnicorum ritus renouent; 5. quod ignota lingua in Officiis ſuis utantur Romani. Poſtremum hoc Caput, quod à Tournelyo pertractatum fuiſſe nescii expendimus Tom. III. p. 627. omittamus in præſenti. Jam igitur.

R. ad 1. male dici pompam ſatanæ, id quod non ad hominum, ſed ad Dei gloriam refertur. Ecquis argentum, aurum & gemmas ad ornatum hominis ſolius creata fuiſſe exiſtinet, non etiam ad cultum Dei, qui iis Tabernaculum ſuum adornari præcepit. Certe nemo unquam paupertatis & ſimplicitatis amantiſor fuit quam Chriſtus, & is tamen laudavit, & in Orbe toto laudari voluit facinus piæ mulieris quæ effudit ſuper caput ejus alabaſtrum unguenti pretioſi, quod poterat vendi dari pluſquam trecentis denariis, & dari pauperibus. Et vero an ſapientiores, an ſimplicitati Evangelicæ magis addiſti ſunt Calviniani, quam tot eximie ſanctitatis Episcopopi, qui ſub Constantino florebant, & quorum pluribus deſuerat martyrium, potiſus quam ipſi martyrio deſuiſſent; atqui hi tamen ſingularem Conſtantini in extruendis ornandiſque Baſilicis munificentiam debitis extulere laudibus, nedum ut ſimplicitati chriſtianæ adverſam redarguerint. Abſit pauperes, ſi quæ urgeat neceſſitas, præferendos eſſe negamus: at huic officio non deſuere Ambroſii, Paulini, alique primi nominis

Antiſti-

Edit.
Valeſ. p.
170.

* Caſo-
letes.

Pag. 8.
Edit. an.
1652.

Marth.
26. Joa.
12.

Antistites, qui dum suum materialibus templis honorem afferebant, teneram in egesta Christi membra charitatem partiebantur. Vide Librum cui titulus, *Defense du culte exterieur de l'Eglise Catholique*, Authore N. Brueys Montispeffulano, sect. 3. & seq.

R. ad 2. longum est discrimen ritus inter Mosaicos & Christianos, seu numerum spectes, seu rerum difficultatem, seu poenas transgressoribus intentatas, seu partem, quæ Judæis concessa erat, gratiæ mensuram. Unum nobis est sacrificium, innumera pene Judæis erant; unum Judæis templum quo ex remotissimis partibus statim tempore eundem erat, nobis Basilicæ in villis & urbibus. Judæi ad 383 præcepta tenebantur, Catholicis quinque aut sex incumbunt præcepta Ecclesiæ. Lex maledictionem & sæpe mortem his comminabatur, qui in universis ejus operibus non permanebant, adeo ut lapidibus obrutus fuerit, qui duo vel tria ligna collegerat die Sabbati, nihil tale in Ecclesia occurrit: Missæ ritus & disci facile possunt, & sine gravamine ullo executioni mandari, &c. Adi eundem Brueys sect. 4.

R. ad 3. abutuntur hic fæde, ut immutabiliter solent, Calviniani verbis Scripturæ: neque enim vel templa erigi vetat Christus Joan. 4. vel his specialem reverentiam haberi; sed id docet unum, videlicet futurum paulo post, ut nemo vel Jerosolymis, vel in monte Garisim duntaxat adorare teneatur. Statuant ergo Anglicanæ Curiæ parem esse domus Dei rationem, quæ profanæ, nos Dominum in templo sancto suo singulari quadam ratione & residere & conjunctis fidelium votis præsto esse arbitramur, cum S. Chrysostomo. Sic ille Hom. 24. in Act. Apost. *Orare domi possumus, ajunt te homo decipis, & in magno errore versaris: nam etsi domi orandi datur facultas, tamen fieri non potest, ut domi tam bene ores, quam in Ecclesia. Basilicas, aiebat Author Lib. de Eccl. dogmat. c. 75. eorum, Martyrum, nominibus appellatas, velut loca sancta divino cultui mancipata, affectu piissimo & devotione fidelissima adendas credimus. Si quis contra hanc sententiam fecerit, non Christianus, sed Eunomianus & Vigilantianus, & Calvinianus vel Anglicanus Creditur.* Brueys sect. 5.

R. ad 4. malum quidem esse, si quis Gentilium ritus imitetur in eo quod inverecundi habent ex parte materiæ, formæ vel finis; secus si id solum ex iisdem ritibus arripiat, quo legitimum numen rite coli possit; hæc autem fuit Ecclesiæ sanctæ agendi ratio. Instituerat sibi diabolus templa, aras, sacrificia, Sacerdotes, sacerdotes habitus, thymiamata: quid sanctius fieri potuit, quid magis cedens in dedecus simiæ Dei, quam si hæc ad Dei cultum transveherentur? Quamquam nec sic imitabatur Ecclesia cultus Gentiles, sed quod è vero Dei cultu solis Judæis cognito abstulerant Græci & Romani, vero Deo restituebat. Plerique enim Ethnorum ritus, nihil aliud erant quam Judaici cultus imitatio: imo, ut erudite nuper probatum est, multæ è cæremoniis Mosaicis ante Moysen erant in usu, & pene cum ipsis mundi exordiis inceperant. Sic ab initio obtulerat Abel sacrificia Deo accepta. Sic Jacob altare extruxerat & fuso desuper oleo quasi dedicaverat. Et vero an non templis uti licebit, quia templis usa fuerit Gentilitas? An abjiciendi sacrorum Ministri, quia Ministros habuerit Jupiter? an nefas fuerit tot priorum temporum virginibus se castas exhibere Christo, quia Romæ Vestales habuerit diabolus? imo an non indulgendum fuit aliquid Ethnicis, qui à Christianismo nudo abhorruissent, & quos ad eundem magnifico Sanctuariorum nostrorum apparatu adducere voluit Constantinus Magnus? Id equidem pio Imperatori in culpam vertunt Novatores: sed non vertissent Apostoli, qui ne Judæos à fide deterreret, ciborum quorundam aliqui licitorum usum Gentilibus interdixere. Vid. eundem ibid. sect. 6. & quod hic missum facere cogimur, repetere ex Bellarmino Lib. 2. de Sacram. c. 22.

CONCLUSIO III. Peccat mortaliter qui essentielles vel integrantes ritus omittit, qui vero solum accidentales aliquos, venialiter tantum, nisi adsit scandalum aut contemptus.

Prob. 1. pars, quia qui ritum essentialem omittit, Sacramentum facit irritum, ac proinde gravem tum ipsi Sacramento, tum & illud suscipienti injuriam facit.

Prob. 2. pars, quia licet partem solum integrantem omittens, Sacramentum non faciat nullum, transgreditur tamen Ecclesiæ legem in re graviter imperatam. Hinc peccat lethaliter qui in Sacrificio omittit oblationem; qui in loco profano, vel sine sacris vestibus celebrat; qui Hostiæ vel Calicis elevationem sciens & volens prætermittit. De quibus alibi.

Prob. 3. pars, quia ritus pure accidentales remote solum concurrunt ad Sacramentum, nec graviter ad actionem ministerii conferunt. De his consule Gavantum part. 3. tit. 11.

Dixi 1. *Accidentales aliquos*, qui enim omnes fere aut quam plurimos Missæ ritus. eos præsertim qui in Canone continentur, ex culpabili negligentia omitteret, gravis esset culpæ reus juxta eos etiam qui à rigidioribus opiniunculis abhorrent.

Dixi 2. *Secuso contemptu*: is enim, ut alibi diximus post S. Bernardum, *convertit in crimen gravis rebellionis, novum satis levem simplicis transgressionis.* Tom. 3. p. 280.

In his porro materiis contemptui æquivalere videtur gravis incuria seu in addiscendis, seu in exercendis sacris cæremoniis: atque utinam hæc tam infrequens sit, quam esse debeat. Sed quori prohi dolor! Sacerdotes verba non jungunt actionibus, cæremonias dimidiant, cruces sic efformant vel deformant, ut muscas abigere tantum videantur?

Dixi 3. *& scandalo*: quia vix ei per quem præsertim in rebus tanti momenti scandalum venit: hujus utique scandali reos se faciunt, qui novos in Missa ritus instituunt, aut ab aliis institutos imitantur; prout non ita pridem factum est in quibusdam locis. Si quis tamen dixerit, receptos & approbatos Ecclesiæ Catholice ritus in solemnibus Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris prohibito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit: ita Tridentinum Sess. 7. Can. 13. & Sess. 22. Can. 7. Si quis dixerit cæremonias, vestes, & externa signa, quibus in Missarum celebratione Ecclesia Catholica utitur, irritabilia impietatis esse magis, quam officia pietatis, anathema sit.

ARTICULUS II.

De Sacramentalibus.

Sacramentalia sunt res ad cultum Dei religioso ritu ordinatæ, & ex communi quadam fidelium persuasione ad hominum sanctificationem speciali modo infervientes. Per res hic etiam actus intelliguntur, ut statim patebit.

Sacramentalia, etsi plurima numerari possint, cum iis etiam accenseri queant Chrisma, Oleum sacrum, Agnus Dei, &c. Sex tamen præcipue recensentur hoc expressa versiculo.

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.

Orans, indicat Orationem Dominicam, ad quam reducunt aliqui preces in Ecclesiis solemniter consecratis fusas, alii etiam pectoris percussione;

Tinctus, denotat aquæ lustralis sumptionem, vel receptionem tempore aspersionis.

Edens, panem benedictum, qui & Eulogia, vel panis Eulogiarum dictus est ab antiquis.

Confessus,

Confessus, designat confessionem quæ publice fit Feria V in Cœna Domini; vel juxta alios, eam quæ fit initio Missæ, & quandoque ad Primam & Completorium.

Dans, idem est ac largiens eleemosynam.

Benedicens, Episcopi aut Abbatis benedictionem exprimit. Et hæc quidem dicuntur sacramentalia, non quia ad Sacramentorum integritatem, aut sacramentalis ministerii complementum ornatumve inserviant; sed quia quamdam cum cæimoniis in Sacramentorum administratione adhiberi solitis similitudinem gerunt: mirum tamen quod Oratio Dominica, & largitio eleemosynæ, quæ non sunt ritus ab Ecclesia instituti, sed opera moralia, sacramentalibus annumerentur. Ut ut est, de iis alibi dicimus.

Circa alia Sacramentalia quaeruntur duo, 1. an antiquus sit eorum usus; 2. an gratiam per se ipsa producant.

R. ad 1. affirmat. & quidem constat 1. benedictionum morem, cujuscumque legis tempore fuisse observatum. Sic Melchisedech benedixit Abraham, Gen. 14. sic Deus ipse Leviticis Sacerdotibus formam benedicendi Israelitis præscripsit, sequæ eorum benedictiones confirmaturum spondit, Num. 6. Juxta hanc institutionem data est tam in Græca quam in Latina Ecclesia benedictio non ab Episcopis tantum, sed & à Presbyteris; eaque non raro evidentibus miraculis confirmata est.

Saprap.
259.

Constat 2. morem benedicendæ aquæ esse vetustissimum, prout supra disertis testimoniis ostensum est. Et vero duplex est Græcos apud & Latinos benedictio aquæ; solemnior altera quæ fit ad fontes baptismales; altera minus solemnior, quæ Dominicis diebus. Prior institutio assignari nequit, unde juxta regulam Augustini, ad Apostolos videtur esse referenda; de posteriore habetur mentio in antiquioribus quibusque tum Latinorum Sacramentariis, ac præsertim Bobiano ante annos mille scripto; tum Græcorum Euchologiis. Lustralis hujus aquæ effectus satis exprimunt preces in ejus benedictione recitandæ; nec dubium quin frequentior ad eam concurreret populus, si de his ut par est, erudiretur. Hinc qui vim ejus melius norant antiqui fideles, eam secum deferrebant ad aspergendos cibos, agros, pecora, stabulaque eorum. Ea etiam altare ipsum aspergitur, ut abigantur demones, qui Ministris, dum inter sacra majori attentione egent, insidiari consueverunt. Haud tamen aspergitur altare, cum expositum est Sacramentum, quia Christi præsentia fugantur internæ potestates. Ita Instructiones Blesenses part. 2. pag. 208.

Constat 3. Eulogias seu panem benedictum veluti quoddam Eucharistiæ supplementum à prioribus Ecclesiæ sæculis viguisse. Hujusmodi panem ad S. Paulinum Nolanum misit Augustinus, ut patet ex ejus Epist. 31. alias 34. qui rursus Lib. 2. de peccat. merit. &c. cap. 26. *Quod accipiunt fideles*, inquit, *quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, & sanctius, quam cibi quibus alimur, quoniam Sacramentum est*, id est, aliquid pio ritu consecratum. Hinc Nannetensis Synodus, quæ circa an. 800. habita est, vetat ne qua benedicti hujus panis mica in terram decidere permittatur. Hinc quoque pecoribus dari non debet, etsi iis pabula juxta alios titus benedicta præberi possint. Hinc demum idem cibus à fidelibus pie recipi debet, prout gerens Eucharistiæ vices, & ordinatus ad fovendam inter diversa Christi membra charitatem. At nunc frequenter, ait Parisiensis Theologus, signum hoc unitatis ambitio convertit causam divisionis & scandali; dum qui parum de Eulogia solliciti sunt, & multo minus de rebus per eam significatis, impense solliciti sunt quo eam ordine recipiant; & innumeras ea de causa lites movent. Interim, ait Ferrière in Gallico Tractatu de Jure patronatus, 3. part. c. 2. nunc usu indubio confirmatum est ut patronis ante cæteros, dein dynastis altam, ut loquun-

tur, justitiam habentibus, tum & iis qui mediam vel infimam possident, præstentur panis benedictus.

Quod spectat ad ritum confitendi peccata publice & generatim in Cœna Domini, statimque recipiendi à Ministro eam benedictionis speciem, quæ absolutio dicitur, Gallicel' *Absoute*; is, inquam, ritus est series & umbra cæimoniæ antiquioris, secundum quam publice poenitentes Feria IV. Cinerum ej. & è templo ut hodie dum fit Cœnomani, die Cœnæ reconciliabantur publica que post peractam poenitentiam donabantur absolute. Is porro ritus, quanquam primæva non est antiquitatis, nihil tamen habet unde à Novatoribus carpi merito possit. Quod enim fideles palam se reos agnoscant, quod veniam petant supplices, quod pro iis oret Ecclesia, quod demum eos per Ministrum suum benedicat; utriusque pium est, & ad sincerum cordis dolorem provocare idoneum. Ita idem qui supra Theologus.

R. ad 2. 1. nulla esse Sacramentalia, quæ veniales etiam culpas ex opere operato dimittant. Ita vulgo Theologi contra Sotum & alios quosdam, qui virtutem hanc aquæ benedictæ tribuere dicuntur. Ratio est 1. quia opinio contraria gratis admittitur, utpote quæ nullum in Scriptura, Traditione, aut ratione ipsa fundamentum habeat; 2. quod Sacramentalia ab Ecclesia instituta sint, ac proinde quidquid virtutis habent, receperint ab ipsa: atqui Ecclesia non habet potestatem veniales culpas immediate, & citra Sacramentorum operam delendi; ergo nec virtutem hanc sacramentalibus impertiri potest; 3. quia deletio culpæ est interior operatio ad tollendam labem quæ animæ inhæret: atqui Ecclesia independentem à Sacramentis nihil in anima potest operari; ergo. Ita Silvius in 3. part. q. 87. art. 3. atque hinc merito Pickler ubi supra, invehitur in Lutheranos, qui in Augustana Confessione & alibi passim arguunt Catholicos, quasi doceant hominem per ejusmodi ritus promereri justificationem.

R. igitur 2. totam Sacramentalium vim pendere ex opere operantis, itaut & occasione Sacramentalium excitetur fides & devotio eorum qui ipsis utuntur & consequenter explicita aut implicita peccatorum detestatio; & hæc quidem excitentur facilius ob preces quas in hujusmodi rebus benedicendis fudit Ecclesia, & per quas impetrat sponsa Christi, ut qui iis digne usi fuerint gratias recipiant uberiores. Et vero si privati per oleum, aquam, panem, & similia à se benedicta, salutares effectus aliis obtinuerint, ut testatur Historia Ecclesiastica; à fortiori præstare id poterit per preces suas Ecclesia, in qua Sancti omnes continentur.

At, inquit, tam potest Ecclesia certis signis alligare Christi merita ad delendas culpas, quam possit ea alligare indulgentiis ad condonationem poenarum: atqui hoc potest; ergo & illud.

Confirm. 1. quia si Sacramentalia solum valeant ad excitandos salubres in anima motus, jam cruce palam expositæ, piæ item lectiones, & conciones sacræ, vera erunt Sacramentalia, cum pios iis motus excitari compertum sit.

Confirm. 2. ex S. Augustino, qui Enchir. cap. 71. *Delet*, inquit, *hæc oratio*, Dominica scilicet, *minima & quotidiana peccata*.

R. ad 1. neg. maj. disparitas est quod remissio poenæ quæ post deletam culpam remanet, non requirat operationem intrinsecam in anima, sed solam extrinsecam condonationem: at vero remissio culpæ fieri nequit nisi ejus macula tollatur ab anima: id autem fieri non potest nisi per operationem quæ animam ipsam tangat: unde cum Ecclesiæ nec physice nec moraliter extra Sacramenta in animam agere concessum sit, impossibile est ab ea quidpiam institui quo deleantur peccata.

R. ad 2. neg. etiam maj. non enim quidquid pios in anima motus ciere potest, Sacramentalibus annumerari debet;

debet alioqui creaturæ omnes, quæ suo unaquaque modo, enarrando gloriam Dei, mentem ad Deum erigere valent, totidem essent Sacramentalia: sed id unum Sacramentale dici debet, quod ab Ecclesia institutum & speciali ritu benedictum est, ut ejusdem Ecclesiæ merita per modum impetrationis applicaret. Unde cum nonnisi pauca quædam hujus generis instituerit & benedixerit Ecclesia, necesse est ut pauca hæc sola veram habeant rationem sacramentalium. Quapropter pia lectio, verbi divini auditio, aspectus crucis, si bene fiant, erunt ut & eleemosyna, opera moralia Deo accepta, sed

non vera Sacramentalia propter specialis hujus institutionis & consecrationis defectum. Hinc, ait Silvius ibid. non idem valeret aqua, quæ adhiberetur ex falsa persuasione quod esset benedicta; licet enim devotionis fructum non perderet, Ecclesia tamen intercessionem non applicaret.

R. ad 3. dist. Delet Oratio Dominica peccata, delet, inquam, ex opere operantis, in quantum scilicet continet quamdam peccatorum detestationem in his contentam verbis, *Dimitte nobis debita nostra*, C. delet ex opere operato, N.



TRACTATUS DE BAPTISMO.

TRACTATUM hunc pro more in plura partiemur Capita, quæ Baptismi nomen, essentiam, institutionem, partes, Ministerium, subjectum, effectus, aliaque id genus scitu necessaria exponunt



CAPUT I.

De nomine, natura. & divisione Baptismi.

Baptismi nomen originem habet à voce gratia ^{βαπτισμός}, quæ latine immersionem seu ablutionem significat. Hinc ablutiones etiam profanæ, v. g. balneorum usus, non raro appellantur Baptismata, ut II. Esdræ 2. & Marci 7. Hinc etiam ubi vehemens est seu malorum seu bonorum copia, qua homo quasi inundari & immergi videatur, hic & metaphorico sensu quædam inesse dicitur species Baptismatis. Sic Christus Luc. 12. prænuntians afflictionum fluxus in se paulo post exundaturos, agebat: *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor, usque dum perficiatur.* Sic & idem Act. 1. ut gratiarum copiam Apostolis suis feliciter imminuentem exprimeret, *Vos autem*, inquebat, *baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies.*

Hodie passim & multo communius Baptismi nomine intelligitur primum novæ Legis Sacramentum. Hujus autem varix sunt in scriptura & Patribus appellationes, Nimirum à materia vocatur *Lavacrum aquæ*, *Unda genitalis*; *Vitale lavacrum*; *Fluvius aquæ vitalis.* Vid. Apostolum Ephes. 5. Tertullianum Lib. de Bapt. c. 1. Cyprianum Epist. 1. A forma dicitur *Sigillum*, *Obsignatio fidei*, *Sacramentum Trinitatis*; tum quia per ipsum signat Deus fideles, velut oves pascuæ suæ; tum quia in fidem Deo spondent seu per se, si adulti sint, seu per susceptores, si pueruli. Ab effectibus nuncupatur *Spiritualis nativitas*, secundum id Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit, &c.* *Regeneratio & Ablutio*, ad Titum 3. *Sepultura hominis cum Christo in mortem*, Rom. 6. *Circumcisio non manu facta*, Coloss. 2. *Illuminatio*, Hebr. 6. Unde Græcis Epiphania vocatur *Festum luminum*, quod Christus ea die baptizatus creditur. Denique à cæremoniis appellatur *Amictus splendens*, *Tunica semper*

una, *Vestimentum candidum*. *Unctio*, &c. Vide Basilium in Orat. ad Baptizandos, Optatum Milevitan. Cyrillum Jerosolymit. &c.

Jam non una est, ut esse deberet apud Christianos omnes, definitio Baptismi. Baptismus, juxta Calvinum Lib. 4. Instit. cap. 15. est *Signum initiationis, quo in Ecclesia cooptamur societatem, ut Christo insiti inter filios Dei censeamur.* Pejor adhuc Joannis Vvolchelii Sociniani definitio: is siquidem Lib. 5. de vera Religione cap. 14. (quod Opus Magistratum jussu Amstelodami an. 1642. publice combustum est, ut videre est in Bibliotheca Anti Trinitariorum, pag. mihi 96.) *Baptismus*, inquit, *nihil aliud est, quam publicum Christiana Professionis Symbolum, quo per intinctionem in aquam homines illius Religionis initiantur.*

Verum utraque hæc definitio, vel definitionis corruptio jure à Catholicis rejicitur, ut & aliæ similes. Prima quidem, tum quia innuit Baptisma nudum esse signum, non vero efficax organum gratiæ sanctificantis; tum quia ita filet de regeneratione quæ primarius est Baptismi effectus, ut pari definitione contentus esse possit Socinianus; adde quod ne Calviniano quidem systemati congruat; cum, juxta illud; filii fidelium, quamvis non baptizati, in societatem Ecclesiæ cooptati sunt Christo insiti, ut filii Dei. Iisdem laborat vitiis Socinianorum definitio, quæ & id pejus habet ut totam Baptismi vim ad effectum mere exteriorem reducat. Verum hæc ex iis elucescent, quæ de Baptismi necessitate, efficacia & effectus deinceps disputabuntur.

Longe aliam afferunt Baptismatis definitionem Catholici, qui Novatores vel præcellere vel subsecuti sunt: iique, licet penes verba utcumque differant, re tamen consentiunt omnes. Nobis ut clarior præferenda videtur definitio Catechismi Tridentini part. 2. n. 5. his contenta verbis, *Baptismus est Sacramentum regenerationis per aquam in verbo vita*, seu, ut addunt aliqui explicationis gratia,

cum

cum expressa SS. Trinitatis invocatione. Non accurata minus est isthæc, Baptismus est *Sacramentum novæ Legis, ad spirituales hominis regenerationem à Christo institutum, conferendumque per externam corporis ablu- tionem sub certa verborum forma.* Utraque definitio legitima est; quia utraque Baptismum per genus & differentiam exprimit; cum vox *Sacramentum à Christo institutum*, vicem habeat generis, ceteræ locum differentiae teneant: utraque omni & soli Baptismo competit: utraque finem ejus indicat: utraque materiam ejus & formam exhibet, prior quidem paulo brevius, sed minus explicite; posterior diffusius paulo, sed & paulo clarius.

Confirm. quia legitima est definitio, cujus termini singuli verum quid & ad rei definitæ conceptionem necessarium enuntiant: atqui talis est allata utraque definitio: 1. enim ibi dicitur Baptismus esse *Sacramentum*; & merito, cum sit signum sensibile ad spirituales hominis regenerationem constitutum, ut patet ex Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit*, & amplius patebit ex dicendis ubi de Baptismi necessitate; 2. est & illud *Sacramentum à Christo institutum*, quod velex ipsa Sacramenti ut sic definitione colligi potest; 3. institutum est *ad spirituales hominis regenerationem*; quia ut apposite S. Chrysostomus Catech. 1. ad Illuminandos, *Baptismus non solum delicta purgat, sed ita id præstat ac si denuo generati essemus*; 4. institutum est *ut conferatur per ablu- tionem aquæ*, &c. quæ verba materiam & formam Baptismi exhibent; efficiuntque ut allatæ definitiones & logicæ sint & physicæ; logicæ dum definiunt per genus & differentiam, physicæ dum definiunt per materiam & formam.

At, inquit, neutra hæc definitio soli definito convenit, sed utraque etiam Pœnitentiæ, utpote spiritualiter regeneranti adaptari potest; ergo.

R. neg. ant. nam Sacramentum generationis est illud solum, quod dat primam vitam spirituales iis qui naturalem acceperunt: porro solus Baptismus dat primam hujusmodi vitam; pœnitentia vero eandem iis restituit à quibus deperdita est; unde non regenerat, sed resuscitat mortuos.

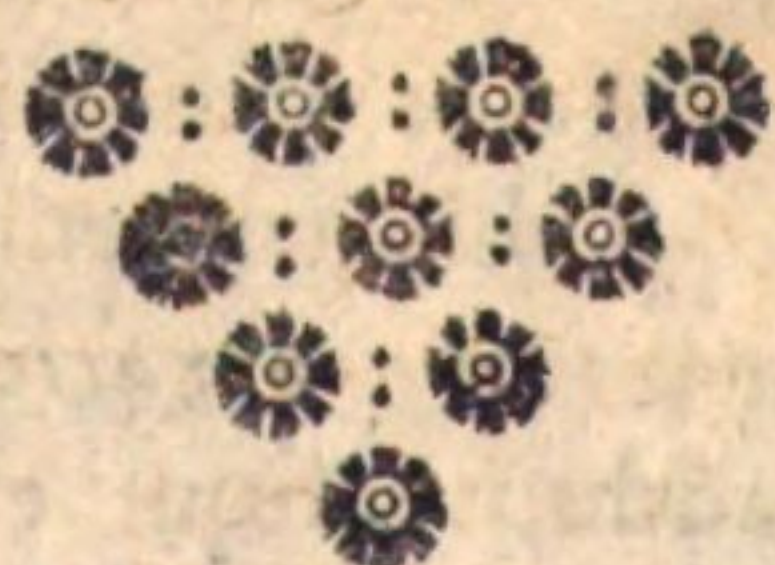
Baptismus analoge dividitur in Baptismum fluminis, sanguinis & flaminis. Baptismus fluminis, est ille de quo statim, qui nimirum recipitur per ablu- tionem aqueam sub certa verborum forma. Baptismus sanguinis, est passio seu martyrium hominis nondum sacramentaliter baptizati, Baptismus flaminis seu spiritus, est ardens recipiendi Baptismi desiderium, quod habet homo nondum baptizatus & vere contritus, ideoque dolore & lacrymis quasi perfusus & baptizatus.



CAPUT II.

De institutione Baptismi.

UT quæstio hæc secundum se totam pertractetur, videndum 1. an Baptismus Christi idem sit cum Baptismo Joannis: si enim res ita sit, institutio ejus ad Christum saltem solum referri non poterit; 2. posito quod ambo Baptismata plurimum à se differant, quo tempore institutus sit Baptismus Christianorum; 3. quo primum tempore obligare inceperit.



ARTICULUS I.

An idem sit Christi Baptismus qui Joannis.

Circa præsens punctum erraverunt V. teres quidam, & recentiores multi: 1. enim Baptismum Joannis à Baptismo Christi penes substantiam non differre, sed penes gradum solummodo, sensit Petilianus Constantiensis Episcopus Donatista, juxta quem *dedit aquam Joannes sine nomine Trinitatis; dedit Spiritum sanctum Christus; dedit ignem Paracletus, cum crepitantibus flammis ardescens in Apostolos supervenit.* Ita refert Augustinus Lib. 2. contra Lit. Petil. c. 32.

Bogomili, idest *misericordiam Dei implorantes* Baptismum suum, Christi esse, cæterorum vero Baptismus, ut qui in aqua fiat, solius Joannis Baptisma esse contenderunt; unde & eos qui ad sectam suam transirent, de novo tingebant. Horum dux fuit Basilus quidam, professione Medicus, Monachus habitus, Massalianus secta: virum nequam onustum erroribus, quos recenset Theodorus Petreus, flammis tradi jussit Alexius Cp. Imperator an. 1118.

Calviniani & Lutherani, qui Sacramentorum vim in eo totam reponunt, quod fidem excitare valeant, parem utrique Joannis & Christi Baptismo efficaciam tribuere debuerunt, & tribuerunt de facto. *Certissimum*, ait Calvinus Lib. 4. Instit. cap. 15. n. 7. *idem fuisse prorsus Joannis ministerium, quod Apostolis postea delegatum est: non enim diversum Baptismum faciunt diversa manus quibus administratur. ... quare neminem perturbet quod alterum ab altero discernere Veteres contendunt, &c.* Idem fuit Melancthonis sensus, sic ille in locis an. 1158. tit. de Baptismo: *Joannes de passuro Christo, Apostoli de passio & resuscitato predicabant; ministerium tamen fuit idem, & effectus eisdem habuit in credentibus.* A Magistris non defecere Discipuli, qui tamen hodie communiter plus efficaciam Christi quam Joannis Baptismo concedunt.

Non una est Catholicorum de præsentis quæstione sententia; alii Baptismum Joannis pro vero habuere Sacramento, quod ad veterem Legem pertineret: ita Durandus. Alii eum neque ad veterem, neque ad novam Legem, sed inter utramque quasi medium fuisse volunt: ita SS. Bonaventura & Thomas in 4. dist. 2. Alii denique *Baptismum Joannis, non fuisse per se Sacramentum, sed quasi quoddam sacramentale disponens ad Baptismum Christi* existimant: ita re plenius perpenda idem S. Thomas 3. p. q. 38. art. 1. ad 1. Sit.

CONCLUSIO. Baptismus Joannis non fuit veri nominis Sacramentum.

Prob. 1. ad rationem Sacramenti requiritur ritus stabilis, institutus à Christo, & qui per se habeat vim justificandi: atqui Baptismus Joannis ne unam quidem habuit conditionibus prædictis, ac multo minus tres simul habuisse probari potest à Scripturis, ex quibus tamen unis argumentari tenentur Calvinistæ. Et quidem 1. Baptismus Joannis non fuit ritus stabilis ac permanens, cum brevi admodum subsistere debuerit; quamdiu nempe necessarius erat, ut populi ad suscipiendum sine molestia Christi Baptismum disponderentur. Unde Patrum alii Baptismum hunc vocant *preparatorium*, alii *initiatorium*, alii *introduitorium*, &c. *Accepit*, ait Augustinus Lib. 5. de Bapt. c. 9. *accepit Joannes Baptismum non diu mansurum, sed quantum satis esset ad parandam viam Domino, cujus eum esse præcurso- rem oportebat*; 2. etsi Joannis Baptismus ad Christum referri debet, ut quodcumque opus bonum cujus inspiratio desursum est, haud tamen ab eo institutus dici potest ea speciali

speciali ratione quæ requiritur ad Sacramentum. Scilicet enim Sacramentum à Christo institutum, vel Christi Sacramentum, vel Sacramentum simpliciter diceretur: atqui Baptismus Joannis nullibi vel Baptismus simpliciter, vel Baptismus Christi nuncupatur. Neque hæc Baptismi Joannis appellatio orta est à persona baptizantis, ut Novatoribus placet: alioqui enim Christi Baptismus dici potuisset Baptismus Petri, aliorumque à quibus conferebatur; præsertim cum Christus minus baptizaret, quam Discipuli ejus, ut patet ex Joan. 4. porro nullibi Baptismus, quia collatus à Petro, Petri Baptismus dictus est; imo id verat expresse Apostolus I. Cor. 1. v. 13. 3. demum nec Joannis Baptismus gratiam producebat per se. Baptismus enim in aqua, non autem in Spiritu sancto, gratiam non parit: atqui Joannis Baptismus in aqua erat, non autem in Spiritu sancto; idque Judæos ipsos edocuit humilis & sapiens Præcursor, ne forte plus se accepturos crederent, quam accepturi erant. Ego, inquit apud Marcum c. 1. baptizavi vos in aqua, ille vos baptizabit in Spiritu sancto: & Joan. 1. v. 26. & 33. Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit quem vos nescitis... hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Ubi ministerium Joannis inde à Christi ministerio distinguitur, quod is Spiritus sancti gratiam conferret, ille nudam aquam dando, Christum quasi gratiæ fontem indicaret. Hinc ibid. vers. 31. de Christo ait Præcursor ipse: Ut manifestetur in Israel, propterea ego veni in aqua baptizans; ergo.

Prob. 2. si Baptismus Joannis idem fuisset cum Christi Baptismo, qui semel Joannis Baptisma recepissent, haud denuo fuissent baptizati in nomine Christi; cum nusquam iteratum fuerit Baptisma rite collatum, ut cum aliis docent Pseudoreformati: atqui tamen tincti semel Baptismo Joannis, rursus Christi Baptismate initiati sunt. Minor diserte patet ex Act. c. 19. ubi sic legere est: Factum est... ut Paulus... veniret Ephesum, & inveniret quosdam Discipulos: dixitque ad eos, Si Spiritum sanctum accepistis credentes. At illi dixerunt ad eum, Sed neque si Spiritus sanctus est audivimus. Ille vero ait: In quo ergo baptizati estis? qui dixerunt, In Joannis Baptismo. Dixit autem Paulus: Joannes baptizavit Baptismo poenitentia populum, dicens, in eum qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est in Jesum. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu: Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos, & loquebantur linguis, &c.

At, inquit, Calvinus ibid. num. 18. verba hæc, Baptizati sunt, non exprimunt novum aquæ Baptisma, sed largiorem donorum Spiritus sancti copiam, ut Act. 1. v. 5. vel plenior de mysteriis fidei Christianæ instructionem.

R. id gratis & temere dictum à Calvino, tum quia nunquam probabit ex Scripturis, quæ sola ejus regula sunt, verba hæc, Baptizati sunt, metaphorico sensu intelligenda esse; tum quia vel ipsa contextus lectio demonstrat sermonem hic esse de Christi Baptismo, quem statim secuta sit manuum impositio, seu Confirmatio, eique tunc temporis annexa variis linguis loquendi facultas; tum quia vox Baptismi, ubicumque solitarie & sine addito usurpatur in Scriptura, Sacramentalem Baptismum exprimit: unde Act. 1. ubi peream significatur conspicua donorum Sancti Spiritus effusio, non dicitur simpliciter, Baptizabimini, sed Baptizabimini Spiritu sancto; tum quia antiqui Ecclesiæ Doctores, qui plenior quam Calvinus, Scripturæ intelligentiam habere meruerunt, hæc Act. verba de nova Baptismatis collatione interpretati sunt. Sic, ut in re obvia ceteros omittam, Hieronymus in Dialog. contra Luciferianos, Baptisma Joannis, inquit, in tantum imperfectum erat, ut constet postea Christi Baptismo

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

baptizatos, qui ab eo fuerant baptizati. Idem tradit Augustinus Lib. 5. de Bapt. c. 9 & 10.

Nihilo melius est, quod post Drusium reponit Carolus Du Veil, Commentario in hunc locum, scilicet verba isthæc, His auditis, &c. non esse S. Lucæ narrantis quid erga Ephesios illos actum sit post interrogationem Pauli, sed Pauli ipsius, qui æquivalenter dicat: Joannes baptizavit Baptismo poenitentia; qui vero eum audierunt, ab ipso baptizati sunt in nomine Domini. Hanc enim non tam interpretationem Scripturæ, quam depravationem rident vel ipsi Protestantes. Sunt hæc Lucæ verba, ait Grotius, sic accipere Latinus, Syrus, Arabs, & veteres omnes. Sententia illa, ait Vossius, quæ verba hæc, His auditis, ad Pauli sermonem refert, atque inde statuit semel dumtaxat fuisse baptizatos duodecim Ephesios de quibus agitur, admodum est novella, quippe nata me nato. Ergo, Deo ita providente, hinc alibi sapius, salutem ex inimicis nostris.

Prob. 3. Baptismus Christi nunquam sine certa verborum Formula collatus est: atqui efficaciter probari nequit Baptismum Joannis sub certa verborum Formula collatum esse. Hæcenim vel fuisset isthæc, Baptizo in eum qui venturus est, ut colligunt aliqui ex citato Actuum loco; vel quæ deinceps à Christo præscripta fuit, quæque disertam trium personarum invocationem complectitur: atqui neutrum certo asseri potest.

Non 1. tum quia anxii erant Pharisei an Joannes esset Christus, ut patet ex legatione ad eum missa Joan. 1. atqui prorsus desisset anxietas illa si Joannes in Christi venturi nomine baptizasset; indubie enim non est Christus, qui in Christi venturi nomine baptizat; tum quia cum Joannes etiam post inchoatum Christi ministerium baptizare perrexit, jam in nomine Christi ut venturi baptizare non potuisset; tunc enim & venerat Christus & palam venerat, adeoque falsa fuisset formæ hujus significatio, prout etiam observavit Vossius. Adde quod Baptismata formis adeo disparibus collata, pro uno eodemque haberi non debeant.

Non 2. si enim Joannis Baptismus in explicito Trinitatis nomine collatus esset, aliquid de Spiritu sancto audissent, qui recepissent Baptismum Joannis: atqui tamen ne quidem si Spiritus sanctus esset, sciebant Ephesii illi qui solum receperant Joannis Baptismum. Ait quidem Wollebius eos forsitan à quodam Joannis æmulo non recte baptizatos fuisse: verum hæc conjectatio, etsi S. Ambrosio & Eulogio Alexandrino placuit, à cæteris rejecta est, & merito; tum quia sine ullo fundamento prodit; tum quia communi Patrum sententiæ adversatur: unde Photius post adductum Eulogii fragmentum: Sic, inquit, existimavit Eulogius, cum plurimi Patres ostendant Joannis Baptisma fuisse imperfectum.

Wolleb.

Prob. 4. ex Patribus: Origenes in Joan. tom. 8. sic habet: Qui in Actis baptizati erant in Joannis Baptismo, & neque an Spiritus sanctus esset, audierant, denuo ab Apostolo baptizantur, quia regeneratio non apud Joannem, sed apud Jesum per Apostolos suos fiebat. Idem fatente Calvino ubi supra, docet Chrysostomus, nimirum Homil. 10. in Matth. præverat Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 10. his verbis: Nihil cæleste præstabat baptismus Joannis... Adeo postea in Actis Apostolorum invenimus quoniam qui Joannis Baptismum habebant, non accepissent Spiritum sanctum, quem ne auditu quidem noverant; ergo noverat cæleste, quod cælestia non exhibebat. Plures recensere superfluum fuerit, cum fateatur Calvinus, Veteres utrumque baptismum discernere. Vult quidem Novator ut sibi major quam Chrysostomus & Augustinus fides habeatur; at tumidum hæresiarcham Patribus præponere, iis dumtaxat concessum est, qui tenebras

magis dilexerunt quam lucem: nobis aliud animo sedet: Si quis ergo dixerit Baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi; anathema sit: Tridentinum Sess. 7. Can. 1.

Obj. 1. Ubi est idem signum, idem Author, eademque significatio, ibi idem est Sacramentum: atqui in Christi ac Joannis Baptismo hæc omnia unum idemque fuerunt: 1. quidem idem signum, eodemque modo applicatum, nempe aqua per ablutionem data; 2. idem author, nimirum Deus, unde Christus Baptismum Joannis à caelo esse declarat Matthæi 21. 3. demum eadem significatio, scilicet remissio peccatorum: unde vim utriusque Baptismi iisdem plane verbis exprimit Scriptura: Venit Joannes, ait Lucas c. 3. *predicans Baptismum penitentiae in remissionem peccatorum. Baptizetur*, ait S. Petrus Act. 2. 38. *unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum*; ergo.

R. 1. neg. maj. quia ad idem Sacramentum requiritur non modo materia eadem, idemque author, sed & forma utrobique par: atqui probari nequit Joannem eadem usum esse forma, qua usus est Christus; ergo.

R. 2. neg. min. etsi enim hic & illic idem fuit signum, at non idem author, aut eadem practica significatio. Non idem author, si proptie loqui velis: quia Baptismus Christi à Christo erat tanquam à causa particulariter operante: at vero Baptismus Joannis non erat à Deo, nisi ut quodcumque aliud sanctum sancti Præcursoris opus, aut saltem contrarium efficaciter probari nequit. Neque etiam eadem fuit practica utriusque Baptismi significatio: 1. quia alioqui baptizatus infans à Joanne mundatus fuisset ab originali noxa, perinde ac si baptizatus esset à Christo: quod dici quidem potest, sed non probari; 2. quia haud necessum fuisset eos denuo tingi, qui semel à Joanne tincti essent; & id tamen ex dictis falsum esse liquet; 3. quia falsum est vim & effectum Baptismi utriusque iisdem exprimi verbis: nam Christi Baptismus dicitur simpliciter *in remissionem peccatorum*, quod peccata per ipsum remitti indicat; at vero Baptismus Joannis, non dicitur simpliciter Baptismus in remissionem peccatorum, sed Baptismus penitentiae in remissionem peccatorum, idest Baptismus movens & excitans ad penitentiam, qua remittuntur peccata: atque hinc Joannis Baptismus à Tertulliano ibid. vocatur *Candidatus remissionis & sanctificationis in Christo subsequens*; & ab Augustino, *remissio peccatorum in spe*. Haud quidem, juxta Calvinum, recipienda est illa Augustini argutia, in spe dimissa fuisse peccata Baptismo Joannis, Christi Baptismo re ipsa dimitti: sed neque, juxta nos, recipienda est illa Calvini petulantia, qua Patres potiori honore dignos in verecunde dedignatur.

Obj. 2. Baptismus qui peccata dimittebat, idem quoad substantiam fuit cum Baptismo Christi: atqui Joannis Baptismus peccata dimittebat. Prob. min. ex Patribus. S. Basilius Lib. 1. de Bapt. *Quantacumque*, inquit, *& qualiacumque peccata quis confessus fuisset & baptizabatur à Joanne in Jordane fluvio, statim veniam consequabatur peccatorum*. Idem docet vel ipse Tertullianus ibid. c. 4. his verbis: *Nec quidquam refert inter eos quos Joannes in Jordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit*. Demum declarat Augustinus Lib. 5. de Bapt. c. 10. nolle se pugnaciter agere cum iis qui dimissa in Baptismo Joannis esse peccata contendunt. In idem cum aliis conspirant Cyrillus, Optatus, &c. ergo.

R. dist. min. Baptismus Joannis peccata dimittebat ex opere operantis, C. ex opere operato, N. Itaque excitabat Joannis Baptismus in iis à quibus suscipiebatur, spiritum penitentiae, cujus ope iisdem veniam peccati consequabantur: at non illico peccata remittebat vi sibi indita, prout dimisit Baptismus Christi; ne-

que id asseruere objecti Patres. Non Basilius, qui eo loci totus est, non ut Baptismus Præcursoris æquiparet Baptismo Messiae; sed ut illum præferat Moylis Baptismo, quia nullius, juxta S. Doctorem fuit utilitatis, quia nec in eo ullum fuit penitentiae signum, nec ulla peccatorum confessio, nec propositum vitae melioris: cum e contra moti per Joannis prædicationem Judæi ad Baptismum ejus accederent sua consentientes peccata, ac proinde sic affecti ut eorum veniam consequerentur, non propter Baptisma ipsum, sed propter annexam susceptioni ejus detestationem peccati, consequenter ad quam promisit Deus apud Ezechiel. c. 18. se iniquitatum hominis non recordaturum amplius.

Non Tertullianus, qui Joannis & Christi Baptismata comparat, non ratione effectus, sed ratione materiae, seu aquæ, quæ seu sit Jordanis seu Tiberis, æqualiter prodest: quia, inquit, *nulla est distinctio, mari quis aut stagno, flumine an fonte, lacu an alveo diluatur*.

Non Augustinus, qui, ut in Scholis loquimur, eo loci argumentatur ex dato, non autem ex concessio: quasi dicat, Esto, demus Donatistis remissa per Baptismum Joannis fuisse peccata: quid tum in eorum gratiam? an quia baptizati Baptismo Joannis, denuo receperint baptismum Christi, ut aliquam ampliorem sanctificationem perciperent; ideo jam Christi Baptismo donati ab hæreticis, denuo baptizandi erunt? En Augustini ratiocinatio, in qua dat, sed non concedit, baptismum Joannis remississe peccata: cum & ante & post objecta verba totus sit S. Doctor ut adstruat iteratum esse Joannis baptismum, quia peccatum non deleteret nisi in spe; unde & contra hunc præcise Augustini locum insurrexit Calvinus.

Non Cyrillus, Optatusve, qui solum volunt peccata ex opere seu penitentia operantis per Joannis baptismum remissa fuisse, non autem vi propria ipsius baptismi: unde illud S. Chrysologi: *Per Baptismum Joannis purificabatur homo à penitentiam, non promovebatur ad gratiam*.

Obj. 3. Si diversa fuissent Joannis & Christi baptismata, tincti baptismo Joannis iterum tingi debuerunt baptismum Christi: atqui falsum consequens. Minorem probat Zvinglius Lib. de vera & falsa Religione, 1. quia S. Andreas, qui utpote discipulus Joannis, ejus baptismum tinctus fuerat, nullibi legitur Christi baptismum deinceps tinctus fuisse; 2. quia Joannis discipuli ad eum retulerunt quod Christus baptizaret: si autem diversum contulisset baptismum, id etiam retulissent; 3. quia discipuli Christi qui baptizabant, Joan. 4. non aliud conferebant baptismum, quam quod receperant ipsi: atqui Christi discipuli solum receperant Joannis baptismum; cum Christus ipse non baptizaret, prout ibidem expresse dicitur; ergo.

R. 1. ad 1. neg. maj. etsi enim tantum inter Joannis & Christi baptismata supponatur esse discrimen, quantum inter signa quorum aliud sterile est, aliud efficax, haud tamen necesse fuit, ut omnes qui à Joanne tincti sunt, denuo tingerentur juxta ritum Christi; quia non ita his, illisve signis gratiam alligaverat Christus, ut eam non aliter quam ipsorum ope conferre posset. Quamquam veri magis simile videtur, baptizatos à Joanne rursus baptizatos fuisse Sacramento Christi: 1. quia Act. 2. legimus tria hominum millia, jubente Petro, baptizatos fuisse in nomine Christi: atqui vix concipi potest è tot hominum millibus, non fuisse plures, qui à Joanne baptizati essent; cum teste Matth. c. 3. exivisset ad eum Jerosolyma, & omnis regio circa Jordanem, ilque ab eo baptizati fuissent in Jordane, consentientes peccata sua; 2. quia idem colligere est è citato textu Act. 19. 3. quia idem docent Patres: sic Hieronymus Ep. 83. ad Oceanum, & Dialog. adversus Luciferum Joannis

Ubi sup.

Tom. 2.
p. 632.

Joannis Baptisma tantum imperfectum fuit, ut confiteretur postea Christi Baptismate baptizatos, qui ab eo fuerunt baptizati. Sic Augustinus Tract. 4. in Joan. circa medium: *Qui baptizati sunt à Joanne, non his sufficit; baptizati sunt enim Baptismo Christi; quia Baptismus Joannis non erat Baptismus Christi, &c.* Unde.

R. 2. neg. min. nec nocent gratuita Zvinglii momenta. Non 1. sicut enim colligit Novator, Andream à Joanne baptizatum, quia ejus discipulus fuit; sic & colligi potest eum Christi Baptismo tinctum fuisse, quia ejusdem Christi discipulus evasit.

Non 2. unde porius contrarium elici possit: an enim veluti insolitum quid nuntiatum fuisset Joanni Christum baptizare, nisi novo ille ritu baptizasset.

Non 3. cujus neganda minor, ut & asserta gratis, & contra Patrum mentem asserta: Non enim, ait Augustinus Lib. 3. contra Petilian. cap. 55. *non Joannis, sed Christi Baptismum ministrarunt Apostoli.* Neque ut eum ministrarent, necesse fuit ut eum recepissent ipsi, quia totam ejus gratiam ab ipso immediate Christo recipere potuerant, ut diximus. Quanquam probabile est Apostolos seu alios ab aliis, seu à Christo ipso baptizatos fuisse. Hæc enim Joan. 4. verba: *Quanquam Jesus non baptizaret, &c.* habitum quidem & consuetudinem baptizandi, non autem omnem prorsus baptizandi actum excludere videntur. Sic dici potuit Paulum non fuisse missum ut baptizaret, etsi constat eum aliquoties baptizasse. Atque id expressè docet & probat S. Augustinus Epist. 44. alias 163. ad Eleusium cap. 5. Certe docet Euthymius in cap. 3. Joan. B. Virginem ac S. Petrum à Christo fuisse baptizatos: Petrus autem ex Evodio apud Nicephorum Lib. 2. c. 3. baptizavit filios Zebedæi. Quanquam non obscure docet Augustinus Epist. 265. alias 108 Christum eodem modo dignatum esse baptizare omnes Apostolos, quo pedes omnium lavare dignatus est.

ARTICULUS II.

Quo tempore Christus Baptismum instituerit.

DUO constant apud Catholicos, 1. Christum non prius Baptismum suum instituisse, quam à Joanne baptizaretur; cum exinde tantum legem gratiæ promulgare inceperit; 2. eum ante ascensionem suam Sacramentum hoc instituisse. Quæritur ergo quo intermedio tempore constitui debeat hujus institutionis epocha.

Multiplex est ea de re veterum ac recentiorum opinio. Alii Baptismum non nisi post passionem institutum fuisse volunt, cum scilicet ascensurus in cælos Christus dixit Discipulis: *Docete omnes gentes, baptizantes eos.* Ita Tertullianus Lib. de Bapt. c. 11. Chrysostomus Hom. 28. in Joan. Leo Ep. 4. & ut videtur, Alensis, &c. in idem propendet Melchior Canus Lib. 8. de Locis cap. 5. Alii ex adverso plures contendunt Baptismum ante passionem institutum esse; ac de præciso institutionis tempore non consentiunt; quidam enim eam referunt ad tempus quo Christus baptizavit, & Apostolos baptizatum misit; quidam ad tempus quo Nicodemum erudiens Salvator, ait: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* quidam ad tempus quo baptizatus à Joanne Christus, aquas sanctificavit; quidam demum nihil ea de re certi statui posse existimant. Sit.

CONCLUSIO I. Christus Baptismum ante mortem suam instituit.

Prob. 1. Christus per se & per Discipulos suos ante Passionem suam baptizavit: atqui non baptizavit Baptismo Joannis; ergo Baptismo quem ipse instituerat. Major constat ex Joan. 3. ubi sic: *Post hæc venit Jesus & Discipuli ejus in terram Judæam... & baptizabat.*

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

Et infra: *Quanquam Jesus non baptizaret, sed Discipuli ejus.* Prob. itaque minor, 1. quia Discipuli Joannis ægre tulerunt & apud Joannem conquesti sunt, quod Christus baptizaret: atqui nisi aliud contulisset Baptisma quam Joannis, jam non fuisset cur conquererentur quod baptizaret; imo exultare & gratulari Magistro suo debuissent, quod is cujus Joannes, uti palam fuerat confessus, *corrigiam calceamenti solvere dignus* non erat, se tamen quasi Discipulum ejus profiteretur, ejusque Baptismum adoptaret; 2. ibidem dicitur Christus per Discipulos suos baptizasse: atqui si Christi Discipuli, non ipsius sed Joannis Baptisma contulissent, jam Christus male diceretur per Discipulos suos baptizasse; sed dicendum erat de Joanne, cujus non autem Christi Baptisma collatum esset; 3. quia Baptismus Joannis nec Spiritum sanctum, nec peccatorum remissionem conterebat, ut probatum est; atqui Baptismus quo baptizabat Christus, conferebat utrumque: & id docet Præcursor ipse Joan. 1. his verbis: *Ego baptizo in aqua: medius autem vestrum stetit, quem vos nescitis... hic est qui baptizat in Spiritu sancto.* Et Luc. 3. *Ego quidem aqua baptizo vos; veniet autem fortior me... ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, & igne;* quæ verba non indicant Baptismum post plures annos, sed proxime conferendum. Unde Augustinus Tract. 15. in Joan. *Utrumque verum est, quia baptizabat Christus, & non baptizabat. Baptizabat enim, quia ipse mundabat; non baptizabat, quia ipse non tingebat.* Et Tract. 5. *Dictum est de Domino antequam pateretur: Baptizabat plures quam Joannes, quamvis ipse non baptizaret, sed Discipuli ejus. Adhuc erat ibi Judas inter Discipulos; quos baptizavit Judas, si non sunt iterum baptizati; quos baptizavit Joannes, iterum baptizati sunt; quia datus à Juda Baptismus Christi erat; datus à Joanne, Joannis erat.* Ubi Baptismus quem ante passionem per Discipulos suos contulit Christus, à Joannis Baptismo prorsus distinguitur.

Prob. 2. quia Apostoli non alium aliis contulere Baptismum, quam quem à Christo immediate vel mediate acceperant: atqui Apostoli ipsum receperant Baptismum Christi, non Joannis: 1. quia non decebat Sponsam dare Baptismum amici vel servi, ut bene Augustinus Epist. 44. alias 163. cap. 5. 2. quia exigebat ordo ut Ecclesiæ principes in illam eadem, quam aliis referaturi erant, janua ingrederentur: porro Baptismus est, fuitque semper Ecclesiæ janua. Et vero, ait ibid. Augustinus: *Quomodo poterant Eucharistiam accipere Apostoli nondum baptizati?* 3. quia Petro volenti, ut totum se lavaret Christus, respondit: *Qui lotus est semel, non oportet eum iterum lavari, sed est mundus totus;* ergo, ait ibid. Augustinus, ea ablutione loti erant Apostoli, quæ totum hominem mundum facit: atqui perfecta hæc mundatio non erat in Baptismo Joannis; ergo non Joannis, sed alterius, Christi nimirum, Baptisma receperant Apostoli; ac proinde Christi Baptisma jam institutum erat.

Obj. 1. Si Baptisma Christi fuisset in usu ante passionem ejus, utique dedisset Spiritum sanctum: atqui ante Christi passionem datus non fuit Spiritus sanctus. Prob. min. ex Joan. 7. ubi sic: *Nondum Spiritus erat datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.* Atque hinc Act. 1. Vos, ait ad Apostolos Salvator, *baptizabimini Spiritu sancto, non post multos hos dies;* ergo.

R. dist. min. ante passionem datus non fuit Spiritus sanctus visibili forma, eademque plenitudine, C. datus non fuit modo qui ad justificationem sufficeret, N. Solutio est S. Augustini Lib. 83. qq. q. 62. sic ille: *Spiritus S. latenter dabatur*

S. Cyrill.
Jeros.

ante Domini clarificationem; post manifestationem autem divinitatis ejus, manifestus datus est: quia nempe, ut is qui aqua mergitur & baptizatur, undique ab aqua circumdatur, sic Apostoli in die Pentecostes à Spiritu S. sunt perfecti: at non ideo dicendum neminem fuisse qui ante passionem Christi vere justificatus fuerit. An non enim justificatus erat Petrus, qui mundus totus erat? an non justificata peccatrix, cui, quoniam dilexerat multum, multa remissa fuerant peccata? an non latro ille, qui audire meruit: *Hodie mecum eris in Paradiso.*

Obj. 2. Si Christus ante passionem instituisset Baptismum, hunc jussisset ab Apostolis conferri, cum *misit illos predicare regnum Dei*, Luc. 9. atqui ne tunc quidem locutus est de Baptismo; imo necdum tunc formam ejus præscripserat, quam de facto solum præscripsit, cum prima vice mandavit Apostolis ut baptizarent, ubi nimirum à mortuis redvivus dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*; &c. Matth. ult. ergo.

R. neg. majorem intellectam de jussione explicita; hæc enim necessaria non fuit pro Sacramento, cujus & conferendi potestatem jam diu acceperant Apostoli, & vim pridem habebant compertam. Certe qui Discipulos *misit predicare regnum Dei*, voluit implicite ut Ecclesiæ aggregarentur, proindeque ut renascerentur ex aqua & Spiritu sancto quicumque non obdurerent corda sua.

Quod additur non ante fuisse præscriptam Baptismi formam, quam cum mandatum est Apostolis ut docerent omnes gentes, gratis dicitur. Quis enim credat Apostolos qui toties hætenus baptizaverunt, sine forma quacumque baptizasse? Certe baptizandi ritum edoceri potuerunt, etiam id in sacro Codice scriptum non sit. Unde objecta Matthæi verba non continent primam Baptismi institutionem, sed ejus extensionem ad Gentes. Christus enim primo vetuerat ne Discipuli sui *in viam seu regiones Gentium* abirent: postquam autem surrexit à mortuis, voluit ut Evangelii gratia ad omnes omnino mundi populos diffunderetur.

Obj. 3. S. Leo Epist. 4. ad Episcopos Siciliae ait Christum *postquam resurrexit à mortuis, Discipulis suis & formam & potestatem baptizandi tradidisse*. S. Chrysostomus & Theophilactus Baptismum ab Apostolis ante Christi passionem traditum docent ex parte fuisse Spiritus. S. Optatus Lib. 5. contra Parmenian. n. 5. expresse tradit quod *nemo tinctus fuerat in Trinitate* ante resurrectionem Domini. Idem prædocuerat Tertullianus: atqui hæc cum opinione nostra conciliari non possunt; ergo.

R. cum Frassen, in his levioribus momenti questionibus, quæ Patres diversas in sententias traxerunt, iis esse adhærendum, qui & rem indagant penitus, & gravioribus nituntur argumentis: porro præsentem materiam profundius investigasse videtur Augustinus; ejusque probationes Scripturæ congruunt magis quam cæterorum, qui nonnisi obiter de Baptismi institutione disseruerunt. Quanquam non desunt qui S. Leonem & Optatum explicare conantur, ut Henno & Tournely, quos consule.

Obj. 4. Quod vim suam ex passione Christi habet, at eandem institui non potuit: atqui Baptismus vim suam habet ex passione Christi; ergo.

Confirm. quia ex Augustino Tract. 15. in Joan. *De latere Christi Sacramenta Ecclesia fluxere*; ergo institui non potuerunt, priusquam Christus pateretur.

Confirm. 2. quia ex Rom. 6. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus*: sed ante Christi mortem nemo in morte ejusdem Christi baptizari poterat; ergo.

R. dist. min. Baptismus vim suam habet ex passione

Christi, vel facta, vel prævisa & acceptata, C. facta necessario, N. Nam passio Christi est causa moralis & meritoria: atqui ut causa moralis & meritoria operetur, non est necesse ut existat actu, sed satis est ut aliquando exitura sit. Idque ab omnibus est admittendum, cum inficiari nemo possit, quin antequam seu jussu qui tempore legis naturæ & scriptæ vixerunt, gratiam & justificationem ex futura Christi passione consecuti sint; ergo.

Ad 1. confirm. dist. Sacramenta fluxerunt è latere Christi, quatenus Christus eorum pretium moriendo plene persolvit, C. fluxerunt, quatenus fuerint instituta, N. Certe enim hinc sequeretur Eucharistiam à Christo institutam non fuisse pridie quam pateretur. Addunt alii Sacramenta fluxisse è latere Christi repræsentative solum; quia aqua Baptismum, sanguis vero Eucharistiam, quæ duo sunt possima Ecclesiæ Sacramenta apprimè repræsentat. De hoc ad Saurum Lib. 5. cap. 6. q. 3.

Ad 2. confirm. dist. ut supra, ante Christi mortem non poterat quis baptizari in morte Christi ut jam consummata realiter, C. ut futura, & acceptata, N.

Obj. 5. Baptismus Christi aperit cælum baptizato: atqui nullante Ascensionem Domini apertum est cælum; ergo nullus ante ascensionem fuit Baptismus.

R. dist. maj. Baptismus aperit cælum, id est facit hominem dignum gloria cælesti suo tempore recipiendâ, C. recipiendâ hic & nunc, N. Itaque digni erant cælo qui pie susceperant Baptismum; sed quia membra Capiti præire non decebat, nemo in cælos ante receptus est, quam Christus eo ascendens, captivam secum duxerit captivitatem.

CONCLUSIO II. Christus nec antequam baptizaretur à Joanne, neque dum ab eo baptizatus est, neque dum colloqueretur cum Nicodemò Baptismum instituit. Ita Scotus contra S. Thomam.

Prob. 1. pars, 1. quia nihil est in Evangelio unde colligi possit institutionem Baptismi ante factam esse, quam Christus à Joanne tingeretur; 2. quia Christus ne dum hucusque prædicaverat Evangelium, aut assumpserrat Apostolos quos de Baptismo instrueret.

Prob. 2. pars, 1. quia institutio Sacramentorum est actus Legislatoris; cum nova Sacramenta nonnisi pro Lege nova institui possint: atqui Christus cum submisit se Baptismo Joannis, non gessit Legislatoris personam, sed poenitentis potius, qui aliena jam peccata abluere incipit, sicut propria abluere conabantur Judæi alii à Joanne baptizati; ergo.

2. quia verè admodum simile est Christum eo ordine instituisse Baptismum suum, quo ipsum ab Apostolis ministrari voluit: atqui voluit Christus Evangelii prædicationem baptismo suo præmitti ab Apostolis; ergo pari ratione non ante censendus est ipse baptismum instituisse, quam cum annuntiari cœpit Evangelium ejus: porro necdum Christus Evangelium per se, suosve prædicare ceperat, cum tinctus est à Joanne; ergo.

3. ideo censent Tournelys & alii, Christum instituisse baptismum suum, cum in Jordane ablutus est, quia ipse tunc aquas sanctificavit, eisque indidit vim gratiæ conferendæ, prout docent Patres non pauci: atqui hæc ratio nulla est; 1. quia sanctificatio hæc de sanctitate formaliter aquis tunc indita intelligi nequit; cum sanctitas hæc, seu potius vis illa sanctificandi non sit in aqua nisi ex Trinitatis invocatione; 2. quia consequenter sanctificatio illa mera erat aquæ deputatio ad id quod deinceps futurum erat: porro aliud est aquam deputare ad hoc ut aliquando sit Sacramenti instituendi materia, aliud instituere Sacramentum; 3. quia Patres adeo parum volunt hanc aquæ Jordanis sanctificationem ex contactu Christi, fuisse ipsam baptismi institutionem, ut Tertullianus qui baptismum nonnisi post Christi

Christi resurrectionem institutum contendit, Jordanis aquas à Christo dum tingeretur, sanctificatas esse dicat Lib. adversus Judæos cap. 8.

At, inquit, tunc concurrerunt omnia ad Baptismi institutionem pertinentia; 1. enim per contactum Christi consecrata est materia remota; 2. per ablutionem illius corporis indicata est materiæ proxima; 3. tradita est implicite forma per vocem Patris, per Filii carne induti personam, ac demum per præsentiam S. Spiritus sub columbæ figura in Christum illapsi; 4. aperti sunt cæli, ut Baptismi cælos aperientis effectus panderetur.

R. hinc sequi factam tunc instituendi paulo post Baptismi delineationem; nullatenus autem Baptismum actu & de facto institutum fuisse. Et vero quæ invocatio Trinitatis in sola trium personarum manifestatione?

Prob. 3. pars, quia institutio Sacramenti pro publica necessitate conditi, non in angulo fieri debuit, sed ad minus coram iis qui præcones ejus & ministri futuri erant: atqui si Christus in eo colloquio quod cum Nicodemo habuit, instituisse Baptismum, jam ipsum in angulo, & conclavi instituisse; ergo.

Confirm. Ideo adversariis placet Baptisma tunc temporis à Domino fuisse institutum, quia ejus necessitatem his Nicodemum verbis edocuit, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. atqui hæc verba non magis probant factam tunc institutionem Baptismi, quam parallela hæc Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, probent institutam fuisse Eucharistiam, quo tempore eadem protulit Christus; ergo.

CONCLUSIO III. Ergo Christus Baptismum instituit sub illud tempus quo misit Apostolos suos prædicare & baptizare.

Prob. 1. quia vel hoc tempore institutum est Baptisma, vel aliis quæ proxime assignata sunt: atqui non aliis istis, ut modo probatum est; ergo.

Prob. 2. quia Baptismum sub illud tempus institui decuit, quo jacienda erant novæ Ecclesiæ fundamenta, & laborandum ut acquireretur Domino plebs perfecta; ad utrumque enim egregie conferre Baptismum in aqua & Spiritu, nemo est qui primo intuitu non animadvertat: atqui quo tempore Christus misit Apostolos prædicare, jacienda fuerunt novæ Ecclesiæ fundamenta, illudque agendum ut pararetur Domino plebs perfecta, idque non per prædicationem solum, sed & ope Baptismi, quem Christus per Discipulos suos conferebat, ut vidimus supra; licet necdum tunc necessaria foret ejus susceptio, ut statim videbimus; ergo.

Prob. 3. quia, ut jam quoque diximus, decebat ut Baptismus coram iis institueretur, qui præcipui ejus præcones ac ministri futuri erant; ergo decebat ut institueretur postquam Christus Apostolos elegit, & aliquanto tempore novi quod obituri erant ministerii munia efformavit; ergo iterum cum non diu post electionem suam missi sint prædicatum, & statim baptizaverint, necessum videtur ut nec ante statuatur, nec remittatur ultra Baptismi institutio.

ARTICULUS III.

Quando obligare cæperit lex Baptismi.

Questionem hanc operose à nobis expensam in Tractatu de Legibus, paucis hic, ne actum agatur, expendere placet. Sit itaque.

CONCLUSIO I. Lex Baptismi ante Christi mortem

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

non obligavit, utilis tamen erat Baptismi receptio. Ita S. Thomas q. 66. art. 2.

Prob. 1. pars. Lex Baptismi non obligavit, nisi quando obligare cæpit Lex nova; ea vero obligare non cæpit, nisi quando desiit obligatio Legis antiquæ: atqui obligatio Legis antiquæ non desiit ante mortem Christi; cum Christus eam usque ad mortem & servaverit ipse, & ab aliis servari voluerit, ut probavimus in citato Tractatu cap. 4. art. 2. sect. 7.

Nec nocet 1. quod Baptismus ante Christi mortem institutus fuerit: quia aliud est rem institui, aliud eandem proponi ut necessariam: porro lex Baptismi ante Christi mortem proposita non fuit ut necessaria; quia ut talis proponi non potuit, nisi dum promulgata est; non est autem promulgata ante mortem Christi, ut statim dicemus. Et vero si lex Baptismi vivente Christo stricte obligasset, difficilius fuisset tunc temporis salvari, quam alio quocumque tempore; quippe Judæi & ad Baptismum obligati fuissent ex hypothesi, & ad circumcisionem, quæ adhuc erat in præcepto, ut eodem loco ostendimus.

Nec nocet 2. quod Christus ante passionem dixerit, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. tum quia etiam ante passionem dixit, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*, &c. tum quia ut posteriora hæc verba, sic & præcedentia non impositam actu, sed olim & certo imponendam obligationem denotant. Unde falsum est quod ait Tournelyus, eos quibus, ut Nicodemo, satis cognitum erat illud Christi dictum, illico ad Baptismi susceptionem fuisse obligatos. Id enim nequidem verum de Gentilibus, ut cum Gamachæo observavimus in eodem Tract. p. 124. *Tourn. p. 267.*

Nec nocet 3. quod qui Christum audierunt, eisdem statim credere debuerint: quia necessitas credendi Deo loquenti, juris est naturæ, proindeque obligat sine mora; susceptio vero mediæ, quod omnimode à libera Dei voluntate pendet, non obligat donec voluntas illa solemniter promulgata fuerit: porro Baptismus est medium salutis, quod à libera Dei voluntate omnimode pendet; & cujus proinde obligatio à Christo differri potuit, imo & quadante nus debuit, donec sufficiens peracta fuisset ejusdem promulgatio.

Prob. 2. pars, Baptisma statim ac institutum est verum fuit Sacramentum, & consequenter opus productivum gratiæ; atqui ens de se productivum gratiæ, si pie recipitur, inutile esse nequit; ergo. Ad citatum de Legibus Tractatum p. 124.

CONCLUSIO II. Neque etiam obligavit lex Baptismatis statim à morte Christi, sed tantum post sufficientem ejus promulgationem.

Prob. 1. pars. Si lex Baptismi statim in ipsa Christi morte obligasset, statim desiisset remedium originalis peccati sancitum pro Judæorum & Gentilium infantibus: atqui id nisi temere dici non potest; quia alioqui periissent infantes innumeri, quibus nec per Baptismum, qui necdum promulgatus erat, succurrere potuisset, nec per aliud quodcumque remedium, ut pote jam inutile; cum Baptismi necessitas, alterius cuiuscumque remedii utilitatem excludat: quis porro hanc tot infantum perniciem cum summa Dei misericordia conciliare queat?

Prob. 2. pars, quia lex à justa autoritate dimanans, statim aut sufficienter promulgata est, obligare debet: atqui lex Baptismi justa, nimirum Dei hominis autoritate, constituta erat, ergo. Hinc Tridentina Synodus Sess. 6. c. 4. docet justificationem post promulgatum Evangelium sine lavacro regenerationis, aut ejus voto, fieri non posse.

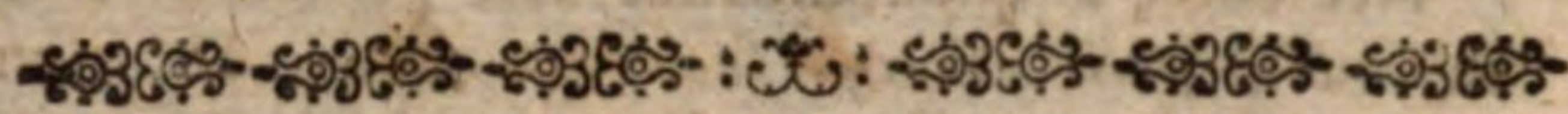
Obj. contra 1. partem. Lex Baptismi obligare cæpit, statim ut Lex vetus desiit obligare; alioqui nulla tunc extitisset

titisset Lex divina obligans atqui Lex vetus in ip'a Christi morte obligare desit; ergo.

R. neg. min. nam extincta quidem est secundum se Lex vetus in morte Christi, sed non ideo statim desit obligare; quia non ante obligare desit, quam Lex nova satis promulgata fuerit. Vide eundem Tract. ibid. punct. 2.

Saltem, inquit, lex Baptismi censeretur debet promulgata fuisse, cum Christus dixit ad Apostolos: *Docete omnes gentes, baptizantes eos.*

R. neg. ant. nam mandatum de promulgando privatis quibusdam personis intimatum, prorsus distinguitur à promulgatione in *Judaea, Samaria, & usque ad ultimum terræ* facienda; atqui citata Christi verba nihil aliud sunt quam mandatum de promulgando; quod quidem mandatum ante Pentecostes diem impleri non cœpit; ergo. Ceteræ, quæ hic moram cient, difficultates partim ex Tractatu de Legibus solvendæ sunt, partim ex iis quæ dicentur ubi de necessitate Baptismi.



C A P U T III.

De materia Baptismi.

EX dictis in Tractatu præcedenti constat duplicem esse Sacramenti cujuslibet in usu consistentis materiam, remotam scilicet, cujus applicatione conficitur Sacramentum, & proximam, quæ ipsissima est remota hujus materiæ applicatio. De utraque hic instituentur sermo.

ARTICULUS I.

De materia remota Baptismi.

ET si in re tam aperta deesse videbatur errori locus, tot tamen circa Baptismi materiam prodierunt commenta, quot potuerunt prodire: 1. enim hæretici quidam materiam omnem Baptismo sustulerunt, ut Gnostici, Archontici, alique ejusdem furfuris, qui sensibilia signa rejiciebant. Iisdem adhæserunt Manichæi, qui aquam imo & visibilia omnia mali principii fœtum esse mentiebantur; 2. alii loco aquæ ignem adhibuerunt, ut Jacobitæ, à quodam Jacobo Zanzalo Syro propagati; utique quia scriptum sit: *Ille vos baptizabit in Spiritu & igne.* Aliam iniere viam sæculo 13. Flagellantes; hi nimirum verbo & exemplo prædicabant, *unumquemque baptizari debere proprio sanguine per flagella de corpore excusso*: quanquam incertum est an ab iis rejectum sit aquæ Baptisma; 3. non defuere qui vel oleo aqua temperato inter baptizandum usi sint, ut Marcosii de quibus Epiphanius hæ. 34. vel vinum miscuerint aquæ, ut ii quos perstringit Egbertus Eboracensis Archiepiscopus, Tom. 6. Concil. pag. 1590. 4. Lutherus in colloquiis sympotiacis seu convivialibus cap. 17. interrogatus an deficiente aqua valeret Baptismus in vino, aut alio liquore, respondit tandem, *Quidquid balnei loco esse potest, illud aptum esse ad baptizandum.* Idem sensit Beza Epist. 2. ad Tillium, ubi sic: *Si desit aqua, & tamen Baptismus alicujus differri amplius cum edificatione nec possit, nec debeat, ego certe quovis liquore, non minus rite quam aqua baptizarem.*

Aliter, meo quidem judicio; nam oppositum subinsinuat Tournelyus pag. 12. aliter, inquam, sentire videntur recentiores Calvinistæ & Lutherani, quorum aliquot consului ex professo. *Materia ejus, Baptis-*

mi, est aqua, ait in suo Theologiæ Compendio Vvollebius, Basileensis Professor, pag. mihi 126. *Materia externa Baptismi*, ait Antonius Vvalæus Tom. 2. p. 350. *omnium consensu est aqua.* Idem astruunt Marcus Frider. Vvandelinus Lib. 1. cap. 22. Thesi X. & Joannes Cluto disp. 33. pag. 289. Consonat, imo & pressius loquitur Bechmannus de Lutherana secta, part. 3. loco 13. *Si, inquit, in substantialibus aliquid desit, largimur quod Baptismus non sit Organon efficax ad regenerationem.....* v. gr. si non peragatur in nomine Trinitatis, aut si alia materia quam aqua adhibeatur. Quia ergo jam nullos forte circa præsens punctum habet hostes Ecclesia Romana, sit paucis.

CONCLUSIO. Materia remota Baptismi, eaque necessaria, est aqua sola naturalis, seu elementaris.

Prob. Ea est legitima perinde & necessaria Baptismi materia, quam instituit Christus, quam usurparunt Apostoli, qua utendum esse constanter docuerunt Patres & Concilia: atqui aquam ut solam Baptismi materiam instituit Christus; eandem usurparunt Apostoli, &c. 1. quidem eam instituit Christus. Sic enim loquebatur Matth. 28. v. 19. *Docete omnes gentes, baptizantes eos*, &c. atqui is baptizandi actus, ex eodem Christo Domino in aqua perficiendus erat, prout docuerat Salvator ipse tum his ad Nicodemum verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*; tum ipsa sua agendi ratione; nam paulo post colloquium cum Nicodemo habitum, *venit Jesus in terram Judæam..... & baptizabat.* Erat autem & Joannes baptizans in Ennon, juxta Salim, quia aquæ multæ illic erant: quis hic Christi, Joannisque Baptismum pari aquæ materia, ut & pari immersione collatum non perspiciat?

2. Eandem adhibuere materiam Apostoli, alique primiores Discipuli. Actuum enim 10. Petrus Cornelium, ejusque cognatos & familiares baptizaturus: *Numquid aquam, inquit, quis prohibere potest, ut non baptizentur hi*, &c. ibid. cap. 8. vers. 36. *Dum irent per viam Philippus & Eunuchus Candacis Æthiopum Regina, venerunt ad quamdam aquam, & ait Eunuchus: Ecce aqua, quid prohibet me baptizari.... & descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptizavit eum.*

3. Eadem non alia materia utendum, firma ac constanti traditione sanxerunt Patres & Concilia. Justinus Apol. 2. *Adducuntur, inquit, à nobis Catechumeni, ubi aqua est.... nam in aqua lavantur.* Tertullianus Lib. de Bapt. Cajanitas refellit ex professo, qui aquam quod vilis esset & communis tollebant ex Baptismo, atque hinc commendat Dei bonitatem, quod remedium facile obvium præparaverit hominibus; & omnipotentiam, quod per vilis creaturæ medium mirabiles in nobis affectus operetur. Augustinus Tract. 15. in Joan. *Tolle aquam non est Baptismus.*

4. Idem definire Concilia; sic Lateranense IV. sub Innocentio III. cap. *Firmiter, Sacramentum Baptismi, inquit, quod..... confertur in aqua, tam parvulis quam adultis..... proficit ad salutem.* Florentinum in Decreto Eugenii; *Materia hujus Sacramenti est aqua vera & naturalis; nec refert, frigida sit an calida.* Trid. Sess. 7. Can. 2. de Baptismo: *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi..... anathema sit.*

Et vero si quidquid balnei loco esse potest, idonea foret Baptismi materies, ut deliravit Lutherus, id alicubi docuisset Scriptura; nec permisisset qui Ecclesiæ præest Spiritus sanctus, ut qui aquam abjiciebant, ubique terrarum traducerentur in hære-

hæreticos : atqui nusquam indicavit Scriptura, vinum v. g. lac, oleum & similia, quæ balnei loco esse possunt, idoneam esse Baptismi sacramentalis materiam. Aliunde quisquis Luthero utcumque in puncto hoc præcludere ausus est, is & sine mora ubicumque Novator audit, & qua talis percussus est anathemate; ergo.

Etsi porro in hujusmodi rebus tota facti ratio est supra facientis voluntas, decebat tamen ut Baptismus aqua magis quam alio liquore institueretur; tum quia ad Sacramentum omnibus & singulis necessarium, par erat seligi materiam ubique maxime communem; tum qui multum est analogiæ inter effectus quos aqua in corpore, & eos quos Baptismus in anima parit. Sicut enim aqua sordes corporis, sic Baptismus animæ sordes abluunt. *Sicut aqua refrigerat ardorem corporis, ita Baptismus ardorem concupiscentiæ*, ait S. Hieronymus Epist. 83. ad Oceanum, &c.

Obj. 1. Præcipua Conclusionis nostræ probatio desumitur ex his Christi verbis : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*; atqui ex eo loco colligi nequit aquam naturalem, esse Baptismi materiam. Ut enim id hinc colligi non possit, satis est ut eo loci vox, *aqua*, non usurpari debeat sensu naturali, sed metaphorico; nimirum vel pro interioribus pœnitentiæ lacrymis, quæ hominem regenerant; vel potius pro ipso Spiritu interius animam abluente; adeo ut particula & non conjunctiva sit, sed expositivæ vim habeat, & significet, *idest*; atqui res ita se habet.

Prob. min. 1. quia græcus textus habet simpliciter, *ex aqua & Spiritu*, idest, ex Spiritu aqueo, seu instar aquæ mundante; prout Act. 17. v. 25. *vita & inspiratio*. idem est ac, *inspiratio vitalis*. Unde Chrysostomus Hom. 31. observat *gratiam S. Spiritus, modo ignem, modo aquam appellari à Scriptura*; 2. quia aquæ nomine non magis in citato loco intelligi potest materia Baptismi, quam nomine Spiritus: constat porro Spiritum non esse Baptismi materiam, 3. quia redarguit Christus Nicodemum, quod ignoret hominem posse denuo nasci: *Tu es magister in Israel, & hac ignoras?* atqui si Christus aquam metaphorice intellexit, jure culpatus est Nicodemus; quia scire debuerat præsto esse tempus, quo, juxta Prophetas, abluendæ essent à Spiritu sancto animarum sordes. Si vero aquam naturalem indicare voluit Christus, nihil fuit cur redargueret Nicodemum: quid enim mirum doctorem hunc ignorasse, id, quod cum à positiva voluntate pendeat, nemo hominum vel suspicari potest? 4. non magis vox, *aqua*, apud Joannem, veram qua Christiani baptizari debeant, aquam significat, quam verum ignem significet vox ignis in eo Matthæi 3. textu: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igne*; atqui hoc non. 5. quia S. Joannes mox citato Matthæi loco baptismum suum à Christi baptismo hinc præcipue discriminat, quod ipse in aqua baptizaret, Christus autem in Spiritu sancto baptizaturus esset; ergo.

R. 1. neg. 1. maj. dempta enim probatione quam ex Christi ad Nicodemum verbis depromimus, staret adhuc, & abunde staret aquam naturalem esse veram & solam materiam baptismi: id enim ita demonstraret & Apostolorum praxis, & constans Ecclesiæ agendi ratio ut ab ea nemini sensato vel latum unguem deflectere liceret.

R. 2. ad 1. & 2. neg. min. Quod enim in Scripturis sanctis perspicue sonat, non est ad aliud referendum, quasi figurate dictum sit, juxta regulam Augustini Lib. 3. de Doct. Christ. cap. 10. atqui vox *aqua* in textu citato tam perspicue aquam natu-

ralem sonat, ut eam tota sic semper intellexerit Ecclesia; ergo vox illa non sic accipienda est, quasi figurate dicta sit. Et vero ne ipsi quidem Pelagiani, etsi ad inventionem feraces, ad commentum hoc recurrere ausi sunt. Nec nocent argutiæ in contrarium oppositæ: unde cum Doct. Tournely, qui argumentum hoc fuse & solide versat,

R. ad 1. perperam confundi aquam cum Spiritu, quæ expresse in textu Joannis distinguuntur, ut symbolum & res symbolo designata. Quod Græca lectio habeat simpliciter, *Spiritu*, nihil ad rem; quia nomine Spiritus, tertia Trinitatis persona non raro exprimitur, ut cum dicitur Marci 1. *Vidit Joannes celos apertos, & Spiritum tanquam columbam descendentem*. Haud pluris est quod addunt, particulam &, idem aliquando esse ac *idest*. Quid tum enim, nisi simul probent vel hoc semper esse, vel saltem hoc necessario esse in textu quem expendimus? Neutrum autem probabunt: non 1. quod manifeste falsum est; non 2. cum obsistant Apostolorum praxis, traditio Ecclesiæ, & Conciliorum definitiones. Certe quæ jure dicent adversarii aquam *id esse* apud Joannem, quod Spiritum, eo & Sociniani dicent per ista nomina *Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, unam eandemque personam trinominem significari. Nec obstat Chrysostomus: aliud est enim dicere gratiam Spiritus sancti per aquam designari quandoque, & quandoque per ignem; aliud dicere aquam in textu nostro idem esse cum Spiritu: primum dixit S. Doctor alterum, nec somniando, cogitavit.

R. ad 2. aquam posse esse materiam Sacramenti, non autem Spiritum; ergo ab uno ad aliud nulla est illatio.

R. ad 3. ei qui Christi verba serio perpenderit, mira non videbitur ejusdem Christi objurgatio; neque vero hæc facta est quod non caperet Nicodemus hominem ex aqua renasci debere, sed quod non assequeretur sensum hujus verbi, *Oportet vos nasci denuo*: debuerat enim *Magister in Israel* concipere, hic agi de nova nativitate spirituali, cujus ut juvenes sic & senes perinde capaces sint. Adde virum qui in littera Legis spiritum vivificantem inquisisset, intellecturum fuisse, imminere tempus quo facies terræ per aquam renovanda esset. Id nempe prædixerat Ezechiel c. 36. his verbis: *Effundam super vos aquam mundam & mundabimini ab omnibus iniquitamentis vestris.... & dabo vobis cor novum*.

R. ad 4. neg. maj. siquidem vox *aqua*, constanti sæculorum omnium usu literaliter accepta est; ignis vero de quo Matth. 3. semper sumptus est metaphorice, nisi forte cum intellectus est, vel de igneis linguis, quæ in Apostolos die Pentecostes illapsæ sunt; vel ab Hieronymo & Beda de igne purgatorio. Et vero quis ignem veram ablutionis materiam esse putet?

R. ad 5. distinguit Joannes Baptismum suum à Christi baptismo, non ratione materiæ, quam eandem in utroque fuisse probavimus, sed ratione gratiæ, ad quam præparabat quidem Joannes, sed quam soli Christo conferre datum erat.

Obj. 2. Si aqua necessaria foret baptismi materies non valeret baptismus in arena, vinove collatum, atqui valet tamen. Prob. min. ex Nicephoro qui Lib. 3, Hist. Eccl. c. 37. refert, quod cum Judæus per loca arida iter faceret, ac subitò.... moriturus crederetur, ter superfusa in eum arena baptizatus est, idque valide, quandoquidem per hanc tam insolitam & admirandam sanctorum initiationem, imbecillitate omni tanquam vinculo quodam solutus, validius quam alii iter fecit. Baptismi quoque in vino collati validitatem agnovere, tum Siricius, qui in duobus optimæ notæ MSS. sic loquitur: *Presbiter, Obiit an. qui 399.*

Obiit an.
757.

qui in vino baptizatus pro maxima necessitate pro tali re nulla ei culpa ascribitur ; infans vero ille , si in SS. Trinitate baptizatus est , in eo permaneat. Tum & Stephanus II. qui idem ferme reperit in responso ad varia consulta , quo edidit Sirmundus Tom. 2. Concil. Galliar. & Labæus Tom. 6. Concil. pag. 1652.

R. ad 1. neg. min. ad 1. 2. dico 1. incertam esse veritatem historiarum à Joanne Moscho primum ; deinde à Nicephoro & Cedreno relatarum. Tum quia Cedrenus eam sub Antonino pio evenisse scribit ; Nicephorus vero tempore Aurelii Imperatoris ; tum quia Judæum arena baptizatum Dionysio Alexandrino præsentatum esse scribit Nicephorus ; Moschus vero Dionysio Ascalonitarum.

Dico 2. historiam hanc , si vera sit , nobis in probationem cedere : sic enim pergit Nicephorus ibid. *Postquam domum sunt reversi , rem illam ad Dionysium Alexandria Episcopum retulerunt. Ille vero..... Ecclesiam ea de re consuluit ; cui visum est aqua insuper , juxta Ecclesie traditionem , esse abluendum.* Idem narrat Joannes Moschus : unde duo colligere est 1. baptismum arena reprobatum fuisse ut adversum Ecclesie traditionem ; 2. subitam virium refectionem quam sensit Judæus , non ejus baptismo , sed fidei ejus , ardentique baptismi desiderio esse attribuendam.

Ad 2. 2. R. cum Juenino, supposititium esse illud Stephani responsum : 1. quia verisimile non est illud nescisse Papam , quod nec minores Clericos lateret , baptismum nempe sola aqua perfici ; 2. quia manuscriptis tribus quæ responsum illud continent , duo ipsum ascribunt Stephano II. tertium Siricio ; 3. quia nec inter se in historica narratione conveniunt iidem Codices. Adde 4. in eodem responso sanciri , ut Presbyter , qui aquam penes se habens , baptizavit in vino , plectatur censura , quia contra Canonum sententiam ire præsumpsit ; an vero sat habuisset Papa urgere Canones , cum Christo institutionem , & Apostolorum praxim urgere poterat ; ergo præfensi optimæ notæ Codices , sunt fidei admodum suspectæ , ait Grandin p. 74.

Ex iis colliges 1. cum S. Carolo in Instruct. de Bapt. materiam baptismi esse aquam omnem , quæ communi hominum sensu & usu est & vocatur aqua sine addito , sive ea maris sit , sive fluvii , sive paludis sive putei , sive fontis , quæ sine ulla adjunctione aqua dici solet. Neque etiam refert limpida sit an turbida , calida an frigida , dulcis an salsa , colorata , an secus , naturaliter producta an per miraculum , modo hæc conveniat cum nostra : neque enimeducta è silice per Moysen aqua , minus in se elementaris erat , quam Jordanis undæ. Idem est de sudore qui tempore nimboso è pavimento aut parietibus suboritur. Item & de aqua quæ ex nive , glacie , & grandine resolutis conficitur.

Dixi , resolutis , nix enim , glacies , grando , nebula , pruina , ut per se non lavant , sic nec quales baptismi materia esse possunt , nisi saltem actionis tempore per manus calorem resolvantur. Ubi ponderandum illud , actionis tempore : si enim nix nonnisi post factam applicationem solvi & fluere inciperet , non stat ut baptismus , quia tunc Minister non vero ablueret. An aqua è resoluta sale sufficiat , controversatur. Affirmant plures , quia ut grando est aqua frigore condensata , sic & sal aqua est condensata ardore solis ; ita Henriquez , Bonacina , &c. Negant alii ; ut Silvester , Grandin , &c. quoniam sal , ut & alia mineralia , videtur mistum perfectum. Unde infero aquam hanc in casu necessitatis adhiberi posse , non extra.

Colliges 2. cum S. Thoma 3. p. q. 61. art. 4. quod si forte aqua admisceatur in tam parva quantitate alicui corpori , ut compositum inde resultans , magis sit aliud quam aqua , sicut lutum magis est terra quam aqua , non potest fieri Baptismus : secus si aqua tantopere prævaleat , ut re & nomine adhuc aqua dici possit , ut aqua lutosa.

Colliges 3. à fortiori non valitutum baptismum colatum in vino , lacte , oleo , saliva , sanguine , lacrymis , sudore utina , urina , offa , jusculo aut cerevisia bene decoctis , lixivie perfecta , succo ex pomis , pyris cerasive expresso : quia hæc morali hominum judicio non reputantur aqua usualis. Unde consultus Innocentius III. an rarum foret baptismum propter aquæ penuriam in saliva collatum , negavit valere , cap. 5. *De baptismo* . &c. aut autem valet aqua per sulphureos meatus transmissa ; sic & valeret transmissa per cineres. Imo nec valori baptismatis obesset ratio lixivie aut etiam jusculi in quo coctæ sunt carnes , aliæ hujusmodi , nisi forte , ait ibid. S. Thomas ad 2. *sic facta tanta resolutio corporum lixatorum in aqua , quod liquor plus habeat de aliena substantia , quam de aqua , quod ex spissitudine percipitur potest. Si tamen ex liquore sic inspissato exprimitur aqua subtilis , potest ex ea fieri Baptismus , sicut & in aqua , quæ exprimitur ex luto , licet in luto Baptismus fieri non possit.* Idem de atramento * Alan non crasso sed tenui dixeris ; quia majori constat bic. aquæ copia quam aloes , aliorumque ingredientium : unde nisi forte spissius erit , vera est aqua licet nigra , sicut aqua turbida , turbida licet , vera est aqua. Utraque quidem corpus fœdabit , sed & utraque animam abluet.

An idonea sint baptismi materia aquæ è vitibus verno tempore stillantes guttatim ; an eæ item quæ clibani * ope è rosis aut herbis exprimuntur , ambigunt Theologi. Negat S. Thomas ibid. ad 5. de aqua rosacea , cæterisque liquoribus alchymicis. Ex adverso pugnant Pureanus , Tannerus , alique viri graves , qui proinde in his , si alia deficiat materia certior , & urgeat necessitas , sub conditione baptizandum esse censent. His & nos adjungimus : 1. quia in extremis extrema quæque remedia tentari debent , atque ea proin quæ dubia sunt , non aperte nulla. Porro tales videntur aquæ de quibus agitur in præfenti : 1. quia existimant Medici , Chymici , & Philosophi plures , elementa vere & formaliter manere in mistis ; ergo hinc seu solis ope , ut in vitibus , seu medio clibano , ut in stillatitiis liquoribus educi possunt ; tumque haud minus censei naturalis aqua ; quam verus sit ignis qui è silice per motum chalybis educitur ; 2. quia quæ cæteras aquæ proprietates habent , ad minus aqua dubia reputari possunt : atqui , ait Dicastillo Tract. 2. de Bapt. disp. 3. dub. 3. *Vidi aliquando amphoras bene grandas aqua brevissimo tempore ex vitibus colligi , nec in colore , sapore , aut odore deprehendere potui , in quo differrent ab elementari aqua.* Differt quidem aqua rosacea pedes odorem & saporem ab aqua vulgari : at accidentium diversitas substantiarum diversitatem necessario non arguit. Nam & differunt sulphureæ balnearum aquæ quoad colorem & saporem ab usualibus aquis ; & tamen inficiari nemo possit eandem utrisque inesse naturam. Plura vide apud Henricum à S. Ignat. c. 3. & ex his infer liquores in ollæ operculo densatos , quandiu nihil habent quo à communi aqua discrepare judicentur , ut dubiam baptismatis materiam assumi posse.

In dubio an liquor qui manu geritur , sit aqua naturalis , non licet eo uti extra necessitatem : hæc vero si instet , non licebit modo , sed & necessum erit

erit dubia uti materia sub conditione ; quia longe minus est malum si Sacramentum periculo nullitatis, quam si homo periculo, imo & certitudini damnationis exponatur. Uti quo non intervenit temeritas presumptionis, ubi est diligentia pietatis, ait S. Leo Papa cap. 113. De consecr. dist. 4. Bene Scotus : Si possibilitas adest, via tutissima elegenda est : si non adest possibilitas, via tutissima proxima teneatur : cessante impossibilitate cause supplendum, quod impossibilitatis prohibebat.

Qui domi in necessitate baptizant, curare debent ut aqua benedicta utantur, quia est id decentius, magisque accedit ad praxim Ecclesiae. In Baptismo solenni aqua esse debet chrismate permixta, eodemque anno in pervigilio Paschae aut Pentecostes benedicta. Hæc nimirum est antiqua Ecclesiae praxis, juxta id S. Basilii Lib. de Spir. *Benedicimus aquam Baptismatis, & oleum unctionis.* Et licet in hoc à Latinis differant Græci, quod illi bis in anno tantum, hi vero quoties ministrandum est baptisma aquam consecrent, haud tamen recens est apud Græcos consecratio hæc, sed, ut videtur, jam ab initio usurpata. Hanc certe indicant Dyonisius Lib. de Eccles. hierarchia, Grægorius Nyssen. Orat. de Bapt. & Euchologium quo ab annis amplius mille utuntur Græci.

Non convenit an gravis sit obligatio præfatam aquam in solenni baptismo adhibendi. Sunt qui in ejus omissione levem solum culpam inesse putent ; quia, inquiunt, benedictio hæc nec ad essentiam aut integritatem Sacramenti confert, nec grave quidpiam mysterium significat. Alii grave hic peccatum admittunt : ita vel ipse Diana, & melius : 1. quia aqua chrismate delibuta expressius significat unctionem Spiritus sancti ; 2. quia Ecclesiae solemnitas in consecrando chrismate, ejusque in eodem asservando cura, non levis obligationis indicia esse videntur ; 3. quia graviter reus judicari solet, seu Episcopus qui non per singulos annos in Cœna Domini chrisma conficit, seu Parochus qui non recenti, sed anni præcedentis chrismate, quod post Pascha comburere debuerat, utitur, ut ex veteri Canone colligit Pontas V. Bateme cas 6. quanto igitur delinquet gravius qui nec novo nec antiquo chrismate uti voluerit ;

Animadvertat ergo Parochus, ait S. Carolus Borrom. in Instructionibus suis, ut aqua, qua materia Sacramenti Baptismi est, non solum vera naturalisque sit, sed etiam eo ipso anno.... *Benedicta in Sab- bato Sancto, aut Sabbato Pentecostes.*

Quod si intra annum pro temporis diuturnitate aliave causa illam corrumpi contigerit, in Sacramentum prope Fontem Parochus projiciet, statimque & Fontem purgabit : & vero si in urbe est, ad Metropolitana ; si in Diœcesi ad Plebanam Ecclesiam veniet, unde proprio vasculo nitido aquam baptismalem accipiat, in Parochialemque Ecclesiam secreto ferat ; ubi quamprimum in Fontem effundet, baptismalique aqua allata tantum etiam aqua pura, nitida & recentis addet, quantum satis erit. Hoc ipsum quoque præstabit, si etiam aqua baptismalis per annum aliquo modo defecerit.

Et quoniam interdum accidit, ut in summa hieme baptismalis aqua vi frigoris congeliet, aut gelida nimis fiat, tunc ut aliquo calore liquefacta aut calefacta, usui ad baptizandum infantem esse possit, aliam aquam vase mundo calefactam immisceri licet, qua aqua calefacta longe paucior erit, quam illa qua benedicta est. Qua in re etiam cavebit Sacerdos, ne quid aliud commisceat quam aquam puram & naturalem, quamvis calidam.

Ne vero temeraria manus abutatur aqua baptismali ad superstitionem & perniciem, Sacerdos Fontem ex præscripto bene communitum, sera etiam clavigue claudet, quam ne Clerico quidem committens, apud se custodiet perpetuo.

ARTICULUS II.

De materia proxima Baptismi.

Ablutio, quodcumque tandem modo fieri debeat, est materia proxima baptismi, prout loquuntur Theologi omnes dempto Farvacio : circa hanc proponuntur multa quæ ad praxim pertinent : 1. nimirum an ablutio hæc per immersionem fieri debeat, an sufficiat facta per aspersionem aut infusionem ; 2. an valeat ablutio occisiva ; 3. an & valeat facta in quacumque corporis parte. Sit

CONCLUSIO I. Baptismus sollemnis ab Apostolorum ævo usque ad sæculum decimum tertium per trinam immersionem collatus est : valet tamen collatus seu per aspersionem seu per infusionem successive factam.

Prob. 1. pars, 1. quia non aliter baptizantur Christus & Apostoli, quam ipse Joannes ; hoc enim indubie ad Joannem retulissent, & forte redarguissent Discipuli ejus, Christi æmuli : atqui Joannes immergendo baptizabat ; unde baptizabat in *Ennon* quia aqua multa illic erant ; & Christus postquam baptizatus fuit, de aqua ascendisse dicitur. Matth. 3. hinc etiam ubi de Eunuchio Candacis baptizando actum est, *Philippus & Eunuchus descenderunt in aquam* ; quod necesse non fuisset, si tunc receptum esset ut baptismus aspersione vel infusione conferretur. Objicit quidem Simmonetus Joannem ubique depingi quasi qui aquam supra Christi caput effundat. At id factum videtur, quia vix aliter decenti modo depingi poterat baptismus Christi. Cæterum Pictoribus ut & Poetis, quidlibet audendi semper fuit aqua potestas.

2. Idem serie non interrupta docent tam Græci quam Latini Patres, ac præcipue Justinus Apol. 2. Cyrillus Jerosolymitanus Catechesi 2. Basilii Lib. de Spiritu S. c. 27. ubi ait *ter immergi hominem in baptismo* ; Theodoretus, qui Lib. 4. Hæret. fab. c. 3. Eunomium hæreticum carpit, quod omnium primus contra Apostolicum morem, unam pro trina immersionem usurpasset. Quin & Apostolici Canones, qui licet Apostolorum fœtus non sint, expressi tamen sunt ex antiquis Conciliis, sic habent Can. 30. *Si quis Episcopus aut Presbyter, non trinam immersionem.... celebret, sed semel tantum mergat, deponatur.* Idem è Latinis Patribus tradunt Tertullianus, Cyprianus, Ambrosius, Hieronymus, & qui in Occidente de divinis officiis scripsere, ut Alcuinus, Amalarius, Vvalafridus Strabo, qui nono Ecclesiae sæculo floruerunt.

Quod autem ille triplicis merfionis ritus ad sæculum usque XIII. perduraverit, patet 1. quia adhuc erat in usu tempore Petri Lombardi, qui an. 1164. obiit. Is enim de proxima baptismi materia differens, altum silet de infusione, & solum quærit quoties immersio fieri debeat ; 2. quia S. Thomas qui die 7. Martii an. 1274. diem clausit extremum, ait q. 66. art. 7. *rutius esse baptizare per modum immersionis, quia hoc habet usus communior, & art. 8. Graviter, inquit, peccaret, aliter quam trina immersione baptizans, quasi ritum Ecclesie non observans.* Idem restatur qui eodem anno excessit è vivis S. Bonaventura. Scribit tamen is in 4. dist. 3. q. 1. usum per aspersionem baptizandi in multis Ecclesiis, Gallicana præfer-

præsertim, invalescere. Utrumque verò asperisionis & immersionis ritum permittit Concilium Ravennense II. an. 1311. habitum sub Clemente V. tit. 11.

Dixi in Conclusionem, *Baptismus solemnus*, qui enim privarim seu Cliniceis, seu aliis urgente necessitate conferebatur, nec fiebat, nec fieri poterat per immersionem: de quo statim.

Prob. 2. pars. Si non valeat baptisma per asperisionem vel infusionem collatum, utique quia præcepit Christus ipsum per mersionem conferri, idque sub pœna nullitatis: atqui nusquam id præcepit Christus. Si enim præcepit, vel verbo vel exemplo: atqui neutrum dici potest. Non 1. cum nullus citari possit Scripturæ textus, qui baptismum infusione vel asperione datum, viribus carere insinuet. Non 2. quia multa fecit Christus in Sacramentorum dispensatione, quæ non mandavit fieri, & multo minus sub nullitatis pœna. Sic Apostolorum pedes lavit ante institutionem Eucharistiæ, eamque in azymo pane consecravimus, & post Cœnam porrexit Apostolis, nec tamen hæc à suis fieri præcepit; ergo.

Confirm. 1. si immersio ad substantiam vel integritatem baptismi ex Christi instituto pertinisset, indubie nec Apostoli aliter baptizassent quam mergendo, nec Ecclesia prioris ævi ratum habuisset baptisma per infusionem aut asperisionem datum: atqui & probabile est Apostolos aliter quam mergendo baptizasse; & certo certius Ecclesiam ratum habuisse Baptisma per asperisionem vel infusionem datum.

1. quidem veri admodum simile est Apostolos aliter identidem quam mergendo baptizasse: ut cum nunc tria, nunc quinque hominum millia, uno die baptismum receperunt, prout legitur Act. 2. & 4. item cum baptizandi erant seu infirmi in lecto decumbentes, qui citra vitæ dispendium nec moveri, & multo minus immergi potuissent; seu homines in angulo domus conclusi, ut cum Act. 16. v. 33. Paulus & Silas totam custodis carceris in quem conjecti erant, familiam baptizavere. Quod exemplum imitatus aliquando S. Laurentius militem unum, cui nomen Romano, aqua ex urceo effusa baptizavit. Idemque pluries factitatum testantur acta S. Gratiani, S. Bacchi junioris, &c.

Dixi, *probabile est*, fieri enim absolute potuit, ut Petrus seu per se, seu per alios quinque hominum millia immergeret ex urnis ubique fere ad Judæorum purificationem positis, ut advertit Illustr. Bossuetus: unde Calviniani qui baptismum infusione datum valere putant, hanc ejus validitatem ex Scriptura quam unam sibi esse regulam gloriantur, efficaciter probare non possunt.

2. ratum habuit prioris puriorisque ævi Ecclesia baptismum per ablutionem aut infusionem collatum; & id quidem liquet 1. ex exemplis modo allatis; 2. ex variis Conciliis quæ Clinicorum, seu eorum qui in lecto jacentes abluébantur, baptisma validum agnovere, ut Romanum an. 251. sub Cornelio, in quo haud rejectum fuit baptisma quod Novarianus in lecto decumbens receperat; Neocæsariense an. 314. Can. 12. ubi *si quis in agitudine fuerit baptizatus, ad honorem Presbyterii promoveri vetatur, nisi forte propter sequens studium ejus & fidem, atque hominum raritatem talis possit admitti*: si autem ad Presbyterium admitti poterat, ergo valide fuerat baptizatus. Idem decernunt Synodi Antiochenensis an. 325. Can. 18. Matisconensis II. an. 585. Can. 3. Parisiensis VI. an. 829. ubi innovatur Decretum Neocæsariense.

His consonant Patres: Tertullianus Lib. de Pœnit. c. 6. ut ostendat quam grave tardo tepidoque Catechumeno discrimen instet: *Quis, ait, tibi tam infida pœnitentia viro adasperginem unam cujuslibet*

aqua commodabit; ergo supponebat dari quandoque baptismum per unum aquæ adasperginem. Cyprianus Ep. 69. Edit. Pearson. 76. Edit. Pamelii, respondens Magno, à quo interrogatus fuerat an Clinici habendi sint legitimi Christiani, eo quod aqua salvari non possint, sed perfusi: *Apparet, inquit, asperisionem quoque aqua instar salutaris lavacri obtinere*. August. Tract. 80. in Joan. Hoc. inquit, *verbum fidei*, idest Trinitatis invocatio, *tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsum... tingentem etiam tantillum mundet infantem*; si infantem, ut mundetur, tantillum tingi sufficiat; ergo necesse non est eum immergi.

Confirm. 2. quia ad valorem baptismi non requiritur Christus nisi aquam pro materia remota, juxta illud, *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*; & ablutionem proprie dictam pro materia proxima, juxta istud: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*: atqui, ut bene S. Thomas ibid. art. 7. *ablutio fieri potest non solum per modum immersionis, sed etiam per modum asperisionis vel effusionis*. Unde & vox baptismi, quamvis ut plurimum immersionem significet, non raro tamen simplicem aquæ effusionem exprimit. Sic Lucæ 11. Phariseus, qui Christum ad mensam invitaverat, cœpit intra se cogitare, *quare idem Christus non esset baptizatus*, idest manus non lavisset ante prandium. Sic Marci 7. v. 4. dicitur Phariseos non comedere, cum à foro redeunt, *nisi baptizentur*: additurque apud eos *vigere baptisma calicum... & lectorum*. Si enim quoties redibant à foro, immergebant se aqua Pharisei, quod creditum difficile est, certe lectos non immergebant, sed aspergebant tantum.

Prob. 3. pars, quia ad baptismum requiritur vera & proprie dicta ablutio: atqui nisi aquæ contactus successive fiat, jam non erit ablutio vera. Unde qui una aut altera gutta non defluente aspergitur, poterit quidem dici madefactus, at vero nullibi ablutus aut lotus dicetur; ergo.

Obj. 1. Ritus qui primis Ecclesiæ temporibus necessarius fuit, hodieque necessarius esse debet: atqui immersionis & quidem trinæ ritus, primis Ecclesiæ temporibus necessarius fuit; ut patet ex citato Canone 50. inter Apostolicos, aliisque quæ congestimus testimoniis; ergo.

R. dist. maj. ritus qui ab initio necessarius fuit necessitate præcepti divini, hodieque necessarius esse debet, C. ritus qui necessarius fuit necessitate solum præcepti Ecclesiastici, N. Sic dist. min. neg. conseq. porro contendo neque ritum immersionis trinæ, neque ritum immersionis simpliciter usquam necessarium fuisse necessitate præcepti divini. Alioqui enim nusquam aliter baptizatum esset quam per immersionem, eamque qui admisissent, necessario trinam admisissent: atqui nec semper baptizatum est per immersionem, nec qui eam adhibuerunt, trinam necessario admitti debere crediderunt. Quod non semper per immersionem baptizatum sit, patet ex probationibus secundæ partis Conclusionis nostræ. Quod autem qui immersione usi sint, eam non adhibuerint ut omnino necessariam, probatur, quia cum nonnulli Hispaniæ Catholici, in odium Arianiæ perfidiæ, quæ ut triplicem in Deo naturam designaret, triplici lubens utebatur immersione, unicam tantum immersionem adhibendam decrevisset, consultus ea de re, quæ turbas in Hispaniis moverat, S. Gregorius Magnus, his respondit verbis Lib. 1. Epist. 43. alias 41. *Quia nunc huc usque ab hæreticis infans in Baptismo tertio mergebatur, sciendum apud vos esse non censeo, ne dum mersiones numerant, divinitatem dividant*; ergo sentiebat sanctus, avitæque fidei retinentissimus Pontifex, *reprehensibile nullatenus esse, infantem in baptismo vel ter, vel semel mergere*

mergere, ut ipse ibid. diserte testatur Porro hoc Gregorii Magni Decretum contra pertinaciores aliquos antiqui ritus defensores vindicarunt, & amplectendum decreverunt Patres Concilii IV. an. 633. apud Tolerum habitum.

Non diffitebor hanc Hispanorum immutationem erroris ab Alcuino insinuatam fuisse: at immoderatiorem Alcuini zelum repressit Concilium Vvormariense an. 868. Can. 5. ubi Gregorii Decretum, quod eidem Papæ falso attribui, falso contendebat Alcuinus, approbat, & suum facit approbando. Neque vero rem novam sanxerat S. Gregorius, sed inhælerat decessoris sui Pelagii II. vestigiis, qui baptismum à Bonofiacis sub una mersione, modo in nomine Trinitatis collatum approbaverat, ut patet ex ejus ad Gaudentium Rescripto, tit. De Bapt. cap. 161.

Nec nocet intentata Canone 50. Apostolico depositionis poena; tum quia depositione mulctari potest, qui à ritu antiquo, & ubique recepto, privata auctoritate discedit; tum quia suspicari est eos qui trinam mersionem tunc temporis omittebant, omisisse & invocationem Trinitatis. Idque indubium erit, si prædictus Canon feriat Eunomianos: hi nempe cum Magistro suo sentiebant, non oportere in baptismo invocare Trinitatem, sed semel baptizare in Christi mortem, prout commemorat Theodoretus Lib. 4. Hæret. fab. cap. 3. Cæterum collectionem Canonum qui falso inscribuntur Apostolici, cum antiquioribus ignoti fuerint, Gelasius Summus Pontifex in Synodo Romana an. 494. declaravit esse Librum apocryphum.

Inst. 1. Ritus ab Apostolis ipsis dimanans, non Ecclesiastico solum, sed & divino jure præscriptus est: atqui trinæ immersionis ritus ab Apostolis ipsis dimanavit. Minor patet ex regula S. Augustini Epist. 118. ubi quæ toto terrarum Orbe observantur, nisi ab aliquo instituta Concilio deprehendantur, quod immersioni, Conciliis omnibus antiquiori, non convenit, ab ipsis Apostolis statuta esse dicuntur. Prob. itaque major, quia si semel labefactetur principium istud, ea nimirum juris esse divini, quæ ab Apostolis præcepta sunt, jam probari non poterunt parvulorum baptismum contra Anabaptistas, suffragia pro mortuis contra Calvinianos, &c. ergo.

R. ad 1. neg. maj. si enim quidquid ab Apostolis factum est, aut etiam præceptum, juris sit divini, nec suffocato velci licebit, quia id prohibitum sit Apostolis, nec Bigamos ad ordines admittere, quia id vetuerit Paulus: atqui utrumque falsum est. Ea igitur solum juris sunt divini, quæ Apostoli ut divini præcepti promulgatores præscribere: quæ vero ab iisdem tradita sunt ut spectantia disciplinam, etsi temere mutari non debent, mutari tamen possunt, si quando id graves exigunt causæ, non quidem à privatis, sed ab Ecclesia, cujus insuper est decernere an hæc vel illa Apostolorum traditio fidem aut mores spectet, an tantum disciplinam.

Neque alia est objectio in loco mens Augustini: cum & contendat ibid. jejunium naturale fidelibus ad Eucharistiam accessuris præceptum fuisse ab Apostolo, & illud tamen juris esse Ecclesiastici fateatur. Ita Jue-
nin, Tournely, &c.

Inst. 2. Ille ritus non ut merum disciplinæ caput, sed ut aliquid ad baptismi substantiam pertinens, ab Apostolis dimanavit, quem qui omisere, invalidum dedisse baptismum crediti sunt: sed qui immersionis ritum neglexerunt, &c. Prob. min. 1. ex Cornelio Papa, qui cum Romana sua Synodo baptismum Novatiano in lecto decumbenti collatum reprobavit; 2. ex Canone 7. Concilii I. Constantinop. ubi sic loquuntur Patres: *Eunomianos, qui in unam demersionem baptizantur, ut Gentiles acceptamus, & cum*

demum eos baptizamus: profecto qui post acceptum in una demersione baptismum habentur ut *Gentiles*, & rebaptizantur, haud creduntur valide baptizati, 3. ex Pelagio II. qui in Rescripto ad Gaudentium, baptismum à Bonofiacis datum improbavit; quia hi contra præceptum Evangelicum unica mersione baptizarent. Et vero qui mitius hac in parte sentiebant, serio dubitarunt an valeret hujusmodi baptismus: unde Magnus cum aliis nonnullis S. Cyprianum consuluit, an habendi sint legitimi Christiani, qui aqua salvari non sunt loti, sed perfusi. Et licet Cyprianus in hujusce baptismi validitatem propenderet, permisit tamen ut aliter sentirent, quibus aliter videretur esse sentiendum. Vide Ep. 76.

R. ad 1. neg. min. propter exempla & auctoritates paulo superius allatas.

Ad 1. 2. nego baptismum Novatiano datum per infusionem, rejectum à Cornelio fuisse. Verba Sancti Pontificis quæ difficultatem movent, deprompta sunt ex ejus ad Fabium Antiochenum Epistola, ubi sic loquitur Cornelius apud Eusebium Lib. 6. Hist. Eccl. cap. 43. *Dum jamjamque moriturus creditur Novatianus, in ipso in quo jacebat lectulo perfusus, baptismum suscepit; sitamen hujusmodi baptismum suscepisse dicendus est*: atqui verba hæc non indicant dubium de valore baptismi, sed solum de ejus effectu: 1. quia nec per transennam insinuat Cornelius, Novatianum alio indigere baptismo: id sane non omisurus, si prius baptismum irritum judicasset; 2. quia conqueritur Cornelius, quod neque Eucharistiam neque Confirmationem promovere illius temporis recepisset Novatianus postquam convalescerat: *Sed neque, inquit, postquam liberatus est morbo, reliqua percepit, quæ juxta Ecclesiasticam regulam percipi debent; neque ab Episcopo consignatus est. Hoc autem signaculo minime percepto, quo tandem modo Spiritum sanctum potuit accipere?* Supponebat igitur Cornelius geminum hoc Sacramentum à Novatiano recipi potuisse & debuisse: atqui neutrum à quoquam recipi potest & debet, nisi valide baptizato; ergo supponebat Cornelius valere baptismum à Novatiano susceptum; ergo tantum de effectu ejus dubitabat; & jure quidem ac merito: quia qui baptismum non amore, sed solo mortis metu, & forte jam sui parum vel nihil compos receperat; qui sanitati redditus nihil eorum fecerat, quæ consueverant pie baptizati, is in magnam haud recepti Spiritus sancti suspicionem veniebat.

Atque hinc querebatur Cornelius quod hujusmodi homo ad Sacerdotii gradum promoveretur; à quo quisquis, etiam sancte sed in extremis baptizatus, juxta ævi illius disciplinam, quæ etiamnum viget, excludendus erat ut irregularis; quia, ut alibi * docuimus post Concilium Neocæsariense Can. 12. * To. 4. *Fides illius non voluntaria, sed ex necessitate esse judicabatur.*

Ad 2. 2. dist. rebaptizabantur Eunomiani propter defectum trinæ demersionis, eique inhærentem legitimæ formæ defectum, C. propter defectum trinæ demersionis simpliciter, N. Itaque etsi Ariani plures rite baptizarent, ut colligitur ex cap. 3. Epist. 18. Innocentii Papæ I. constat tamen Eunomianos, qui non infimum inter Arianos locum tenebant, præscriptam à Christo formam rejecisse sub tempora Concilii Cap. I. unde in odium SS. Trinitatis & semel tantum mergebant, & ut unica hac mersione suum astruerent errorem, non mergebant in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, sed solū in Christi mortem. Idem, ait Theodoretus de Eunomio loquens Lib. 4. Hæret. fab. cap. 3. *sancti etiam baptismatis legem olim à Domino & Apostolis traditam evertis, & contrariam sanxit,*

Juen

non oportere dicens ter illum mergere qui baptizatur, nec invocare Trinitatem, sed semel baptizare in Christi mortem. Addit, quidquid obloquatur Juenin, mala Arcudii citatione deceptus, S. Epiphanius hæc. 76. sub finem, Eunomianos quosdam baptizasse in nomine Dei increati, & in nomine Filii creati, & in nomine Spiritus sanctificantis, atque à creato Filio procreari. Sed neque baptisma hoc, etsi trina immersione datum esset, ab Ecclesia potuisset admitti.

Ad 3. 2. eadem est responsio : scilicet reprobatum est Bonosiacorum baptisma, quia, ut ait Pelagius II. baptizabant solummodo in mortem Christi una immersione : ergo apud eos immersionis trina defectus, erat argumentum efficax defectus formæ : neque duas illi mersiones omittebant, nisi ut secernerent se à Catholicis, qui ad quamcumque mersionem unam SS. Trinitatis personam invocabant.

Ad id quod de Magno additum est, negamus Magnum dubitasse an valeret baptisma per infusionem datum. Quæsierat scilicet à Cypriano utrum qui in infirmitate & languore gratiam Dei consequuntur, per baptismum, habendi sint legitimi Christiani, eo quod aqua saluari non loti sunt per immersionem, sed perfusi : sed qui supponit homines illos gratiam consecutos esse per baptismum infusione collatum, ejusdem baptismi valorem non inficiatur ; ergo solum dubitabat Magnus, an qui sic baptizati erant, legitimi forent Christiani, seu an iis competerent jura omnia, quæ legitimis Christianis competunt. Dubitandi ratio hæc erat, quod qui sic baptizati essent, immundis aliquando torquerentur spiritibus, quibus tamen nihil in perfectos Christianos juris esse posse videretur.

Ad hæc vero quid Cyprianus ? Reponit 1. in nullo mutilari & debilitari posse beneficia divina. Quapropter, inquit, in Sacramentis salutaribus, necessitate cogente per infusionem datis, totum credentibus divina conferunt compendia Et idcirco quantum fide concipere & sentire nobis datur, mea sententia hæc est, ut Christianus judicetur legitimus, quisquis fuerit in Ecclesia lege & jure fidei divinam gratiam consecutus. Reponit 2. expertum se rebus ipsis, ut necessitate urgente in agitudine baptizati & gratiam consecuti, careant immundo spiritu, quo antea movebantur Econtra sæpe nonnulli de illis qui sani baptizantur, si postmodum peccare ceperint, spiritu immundo redeunte quatiuntur ; ut manifestum sit, diabolum in baptismo fide credentis excludi : si vero fides postmodum defecerit, reverti ; ergo S. Doctor & ratum habet Baptisma moribundis per infusionem collatum, & qui sic baptizati fuerint, vult pro perfectis haberi Christianis, quis proin ceteris adæquandi sint, nec invidioso Clinicorum nomine donandi.

At, inquis, permittit Cyprianus, ut hujusmodi denuo baptizentur ; ergo adhuc ambigebat an valide baptizati essent.

R. dist. ant. permittit modestiæ causa, & ne aliorum fidei dominari videatur : uno verbo permittit ut id fiat, postquam egregie probavit non esse id faciendum, C. permittit quasi rem quam ipse facere velit, aut ab aliis faciendam existimet, N. Imo si verba quibus indulgere videtur S. Doctor unicuique licentiam id faciendi quod volet, attente pensentur, ea non tam rebaptizationis approbatio, quam improbatio reputabuntur : Ostendi, inquit, quid nos quantum in nobis est sentiamus, nemini prescribentes, quominus statuat quod putat unusquisque Præpositus, actus sui rationem Domino redditurus. Certe his plane verbis

utebatur Cyprianus, quando iis qui aliud à se circa baptismi ab hæreticis dati valorem sentiebant, permittebat ut rebaptizarent vel non : & tamen inficiabatur nemo S. Doctori fuisse persuasissimum denuo tingendos esse qui ab hæreticis baptizati essent. Deinde quis post repetitas Ecclesiæ definitiones permittere ausit, id quod Cyprianus in re necdum sibi satis nota credidisset permittendum.

Inst. 3. Esto allatæ responsiones probent immersionem non esse necessariam necessitate Sacramenti : at certe non probant eandem non esse necessariam necessitate præcepti divini. Ideo siquidem, juxta nos, baptismus per infusionem hodie dari potest, quia sic datus olim fuerit iis qui in lecto vel in carcere recumbant : atqui hinc colligi nequit immersionem non esse necessariam necessitate præcepti divini. Non enim ex eo quod in casu necessitatis datum sit baptismus per infusionem, magis colligi potest immersionem non esse necessariam necessitate præcepti divini, quam ex eo quod ægri in extremis positi absolvantur, etiam si peccata sua confessi non fuerint, colligi possit, confessionem explicitam peccatorum non esse necessariam necessitate præcepti divini : atqui hoc nemo Catholicus colliget : ergo nec prius inferte licitum est. Ratio ulterior est, quod præceptum Dei positivum in extrema necessitate non obliget ; obliget vero extra ipsam.

Confirm. quia Christus per immersionem baptizavit ; ergo immersionis ritum servari voluit : unde Tertullianus, Pelagius II. alique plures trinam immersionem præcepti esse divini expresse tradunt ; ergo iterum merito Romanam Ecclesiam redarguunt Græci, quod immersioni substituerit infusionem.

R. 1. hinc saltem corruere argumenta, quæ supra ex Conciliis depromebantur ad probandam baptismi sine immersione collati invaliditatem.

R. 2. ad 1. neg. ant. siquidem ex tota dictorum serie constat, immersionem omissam fuisse etiam extra gravissimæ necessitatis casus ; ut cum Apostoli una eademque die quinque hominum millia baptizarunt, qui aliis diebus facile potuissent immergi : porro quæ sunt præcepti divini nonnisi in urgentissimæ necessitatis casu omitti possunt.

Ad 2. 1. neg. maj. neque enim hinc præcise probamus immersionem à Christo præceptam non fuisse, quod Ecclesia ipsam non adhibuerit in quocumque etiam extremæ necessitatis casu, sed quia ipsam non adhibuerit in casibus in quibus res à Christo præcepta adhiberi possit & debeat. Si enim infusione sola tincti sint aliquando quibus impossibile erat immersionem pati ; ut certum quoque est sæpius factum esse ut per solam infusionem tingerentur, seu ægri qui balneum pati potuissent ; præsertim cum ægris non raro ad sanitatem proffit balnei usus ; seu viri viribus valentes, ut qui ab Apostolis baptizati fuere. Adde quod Ecclesia cui perpetuo assistit Spiritus sanctus, nusquam judicatura fuisset immersionem à Deo præceptam non esse, si hæc de facto præcepta esset. Unde

Ad 3. neg. maj. confessio enim explicita peccatorum semper necessaria judicata fuit in omnibus casibus in quibus urgent præcepta divina : unde ab illa ii solum immunes fuere, qui à linguæ vel rationis usu excidissent : atqui non idem est de immersione, ut statim diximus ; ergo.

Ad confirm. dist. Christus baptismum dedit in immersione, tanquam in circumstantia quam nec ad valorem baptismi necessariam fecit, nec servari necessario voluit, C. tanquam in circumstantia, quæ pertineret ad Sacramenti substantiam, aut quæ ex præcepto divino servanda esset, N. sic Christus in azymo pane

panem consecravit, & tamen Ecclesiæ dispositioni reliquit ut fermentato pane uteretur,

Ad id quod additur ex Patribus, dist. tradunt Patres immersionem esse præcepti, latius sumpti, C. sumpti strictiore sensu, subd. volunt immersionem esse præcepti divini strictè sumpti, ratione rei significatæ, C. ratione sui præcise, N. Itaque aliquando referunt Patres ad præceptum divinum, id quod non strictè præceptum est à Christo, sed quod ipse fecit Christus, vel ab Ecclesia sua legitimis de causis fieri voluit: etsi non præceperit strictè idem Christus, ut hæc omni tempore fierent, & multo minus ut fierent, si ob graves causas fieri non debere justificarentur. Esto hoc sensu trinam immersionem præceperit Christus, ut & juxta aliquos Patres pedum lotionem præcepit; nihil inde contra nos; nec enim strictè magis præcepta erit immersio trina, quam lotio pedum, cujus tamen exemplum Apostolis suis certius à Christo datum est, quam trinæ immersionis.

Quod si forte Patres aliqui trinam immersionem à Christo strictè imperatam velint, ii magis attendunt ad rem immersione significatam, quam ad ipsam immersionem. Nempe vero triplex immersio tres significat SS. Triadis personas: harum autem invocatio & strictè præcepta est, & tamen ab iis omittebatur, qui trinam omittebant immersionem: neque vero hæc alio intuitu rejiciebatur ab Eunomianis, quam ut procul abigeretur omnis prorsus Trinitatis idæa.

Arque hinc sequitur male à quibusdam Græcis culpam Ecclesiam Romanam, quod jam non tingat mergendo; prout male culpatur, quod consecratur in azymo pane. Imo notat Jacobus Goard Dominicanus Græcos interdum sola infusione baptizare infantes. Idem aliquando faciunt Maronitæ: & in Syriaco Codice perantiquo, quem citat Morinus Lib. 8. cap. 18. n. 29. Presbyter super baptizandi caput tribus vicibus aquam effundit, dicens; *Baptizatur, &c.*

Obj. 2. Duo esse debent legitimi baptismi characteres, 1. ut in eo celebretur mors & sepultura Christi, secundum id Rom. 6. *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus, confepulti enim sumus cum illo per baptismum*; 2. ut in eo exprimat SS. Trinitas: atqui primum sine immersione fieri nequit; ut nec secundum sine immersione trina; ergo.

R. neg. min. pro utraque parte; pro prima quidem, quia satis Christi mortem, sepulturam, ac resurrectionem exprimit, qui suppositus aquæ moritur peccato, & spiritualiter renascitur, sicut Christus mortuus est corporaliter, & corporaliter resurrexit: hæc enim omnia præ oculis habuit Apostolus, ut patet ex iis ibid. verbis: *Ita & vos existimate, vos mortuos esse quidem peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu*: atqui per baptismum infusione datum homo aquæ suppositus, moritur peccato, &c. ergo Christi mortem ac sepulturam satis adumbrat.

Quod si quis necessum esse velit ut homo totus mergatur in aqua, sicut totum Christi corpus delituit in sepulchro, neganda erit major propositio; dicendumque expressam hanc mortis & sepulturæ Christi significationem non pertinere ad substantiam aut integritatem baptismi. Allusit quidem ad immersionem hanc Apostolus, quæ illa ætate passim erat in usu; sed non quia absolute necessaria foret: sic ex eo quod concluderint Patres ex albis recens baptizatorum vestibus, eos veterem exuisse hominem, & induisse novum, male quis colligeret vestem albam ad baptismi integritatem aliquando pertinuisse.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

Quod spectat ad secundam minoris partem, dico Trinitatis expressionem sufficienter fieri per verba formæ, neque necessum esse ut fiat per usum materiæ. Tota solutio est S. Thomæ ead. q. 66. art. 8.

Inst. In Sacramentorum collatione sequendum est id quod tutius fuerit: atqui ex ipso S. Thoma ibid. art. 7. *tutius est baptizare per modum immersionis*; ergo.

R. dist. min. tutius est baptizare per modum immersionis, tutius, inquam, quoad licitum, C. tutius quoad validum, N. Itaque Sancti Thomæ temporibus tutius erat ad vitandum peccatum baptizare per immersionem, quia hoc habebat, ut ipse ait, *communior usus*, à quo privatus nemo citra culpam recedere potest proprio motu: sed non credidit Sanctus Doctor id tutius esse, quasi dubium foret baptismum per infusionem: ibid. enim *dicendum*, inquit, *quod immersio non est de necessitate baptismi*.

De ritibus qui immerforium baptismum comitabantur, consuli potest Juenin, & fusius Tournely. Hæc nos omittimus, quo plura ad praxim spectantia, & ab utroque neglecta prosequamur. Itaque ex tertia Conclusionis parte.

Colliges 1. invalidum esse baptismum, cum quis una tantum aut altera gutta non defluente aspergitur. Debet enim homo ab actione baptismi dici lotus, tinctus, ablutus: porro juxta communem sapientum estimationem non dicitur quis tinctus, ablutus & lotus ex contactu guttulæ aquæ, sed ex successivo aquæ defluentis motu. Unde, ait Habert, expresse monet Rituale Catalaunense an. 1649. eam aquæ copiam fundendam esse, quæ in scapulas & pectus defluat: & Rituale Argentinense an. 1742. p. 8. *In ea quantitate infundatur aqua, quæ ad veram abluionem sufficere videatur*. Unde, quidquid post Henricum dicat Alloza V. *Baptismus* n. 11. non satis certum est an verum fecerit baptismum mulier quæ digito aqua madefacto crucem puero in fronte impressit.

Colliges 2. curandum esse ut perfundatur una ex præcipuis corporis partibus, maxime vero caput in quo vigent sensus omnes, ut ait Sanctus Thomas ibid. art. 7 ad 3. Non desunt quidem viri graves, qui valere putent baptismum in qualibet etiam minima corporis parte datum; tum quia tam possit ab ea parte dici *ablutus*, quam simpliciter dici possit *unctus*, etsi minima frontis ejus pars digito chrismate intincto uncta fuerit, vel *vulneratus*, etiam si uno solum digito latus sit: tum quia *anima tota est in toto, tota & in qualibet parte*, etsi præcipue magis in capite sedere dicatur, quia eo confluent nervi omnes: neque ab hac opinione recedit Gibert Tom. 2. Consult. pag. 337.

Sed quia in retanti momenti tutiora semper sequenda sunt, quisquis alibi quam in capite baptizatus fuerit, ut urgente periculo baptizari debet ubicumque potest, de novo rebaptizandus est sub conditione. Hinc Rituale Remense anni 1505. *Debet, inquit, fieri trina mersio super caput pueri*. Hinc & S. Carolus Borrom. 4. p. Act. Eccles. Mediolan. *Si vero, inquit, fœtus ex utero matris, quæ periculose laborat, vel manu, vel pede, vel alia parte extans, ob necessitatem in ea ipsa parte ab obstetrice baptizatus est; cum superstes erit, sub conditione baptizetur. Si vero in capite, quod primum ex utero prodiit, baptizatus est forma rectè servata, quando supervixerit ad Ecclesiam deferatur, cui tantum reliqua caremonia adhibeantur, quæ ad solemnitatem baptismi attinent*. Concinit S. Thomas hic qu. 68. art. 11. ad 4. his verbis: *Si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari periculo imminente, & non est postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit*. Secus, propter dubium, ait S. Doctor, si in quacumque alia corporis parte ablutus puer fuerit.

Nec nocet quod homo à minima parte dicatur *unctus* vel *vulneratus*; quia, ut bene Grandin vox, *ablutus*, est de eorum concretorum genere, quæ supponunt vel totum vel partem notabilem passam esse; sicut terminus *vestitum esse*, non uni tantum digito digitale, vel pedi calceum indutum esse supponit: at neque vox *vulneratus*, neque vox *unctus*, prout in Confirmatione sumitur, necessario supponit vel vulnerus in parte notabili, vel unctionem alibi factam, quam in capite.

Quin & censent Sambovius Tom. 2. cas. 9 & Pontas V. *Bateme* cas. 17. semper rebaptizandum sub conditione infantem qui etiam in capite baptizatus fuerit, priusquam ex utero matris perfecte exiisset; tum quia ex Augustino Epist. 187. n. 31. *Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit*, nec natus videtur qui solum caput extra matrem extulit; tum quia opinio quævis, quamdiu opinio est, dubium includit; in dubio autem tenenda est pars tutior.

Mihi quidem postremum hoc baptisma certum & validum videtur: nec multum movet ratio objecta: 1. quia, ut bene S. Thomas in 4. dist. 12. q. 1. ad 2. *Duplex est carnalis nativitas; prima in utero secunda extra uterum*. Prior, vera est nativitas, juxta id Matth. 1. *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est*. cui consonat id Innocentii III. c. 4. *De Bapt. Incarnali generatione, qua proles ex viro & femina nascitur*, &c. porro nullibi requirit Scriptura vel Traditio nativitatem extra uterum; 2. quia objectus Augustini textus intelligi potest de nativitate inchoata per uteri apertionem, quæ aquæ viam aperiat ad infantem. Absit tamen ut eos arguam, qui ut securius æternæ infantis saluti consulant, tale baptisma iterandum rati, illud de facto iteraverint.

Colliges 3. curandum, & maxime curandum baptismi Ministro, ut *tangat aqua pellem capitis: unde si capillatus sit qui baptizatur, digitis sinistra manus cesariem ejus discriminet Sacerdos, dum dextera aquam infundit*. Etsi enim multi cum Soto, Valentia, Valque, &c. capillos pro corporis parte habentes, infusionem in iis factam ad baptismum satis esse credant; quia tamen oppositum tenent alii plures, nec sine fundamento, idcirco datum in solis capillis baptisma iterandum esset. Certe nec constat crines esse corpus animatum; nec à sola eorum ablutione denominabitur quis physice ablutus.

Eadem de causa repetendum credo baptismum si infans in secundinis ablutus fuerit; multoque magis, si solum in vestibus. Si tamen, ait Henricus à S. Ignat. n. 55. aperto jam ostio uteri, (quæ apertio quædam est inchoatio nativitatis extra uterum) caro infantis, vel saltem secundina infantem adhuc circumdans, possit seu tubi ope, seu madefacta ubertim manu abluui, non erit id omittendum; quia scilicet satius est dubia tentare remedia, quam nulla. Jam dixi supra quid juris, cum caput infantis, qui necdum extra uterum prodierit, vere ablutum est? Unum addam, ei, qui tubo aquam ad infantem necdum egressum immittere satageret, cavendum ut calidam immittat; quia frigida immissio mortem inferret matri.

Colliges 4. valere baptismum, si, infans aquæ è recto defluenti supponatur: quia sicut vere maculat vestem & qui eam aspergit luto, & qui eam luto applicat; sic vere abluuit corpus, qui vel ipsum perfundit aqua, vel ipsum applicat aquæ. Ita accuratiores Theologi, qui tamen id nonnisi in necessitatis casu permittunt. Quod si aquæ ad corpus accessio, non fieret ab ipso Ministro, non staret baptismus: quia non verificaretur forma, *Ego te baptizo*, quæ ablutionem ab ipso baptizante factam requirit. Atqui hinc

denuo infertur resolutionem nivis in solo baptizati corpore factam haud sufficere ad valorem baptismi: quia tunc motus aquæ circa corpus, potius oritur à persona baptizati, mediante calore ipsius, quam à persona baptizantis: unde si ad hominem in fluvio positum aquam non immittas seu manu, seu aliter, non proderunt quæ in ipsum recitaveris verba formæ. Idem est si illa proferas in puerum qui vel à se labitur, vel ab alio projicitur in flumen: neutro enim in casu stat veritas hujusce verbi: *Ego te baptizo*. Aliud est si quis hominem cum funiculo dimittat in fluvium: is enim vere ait se baptizare. Hac occasione

Quæritur an ad baptismum sufficiat ablutio occisiva; seu, ut cum Grandino loquuntur alii, immersio sine emersione.

Ut intelligatur solutio, duplex cum Scotis distingui debet ablutio occisiva: alia quæ licet abluto mortem inferat, nihilominus reputatur ablutio, ut si quis puerum abluat aqua ferventi aut venenata, unde enecetur: alia quæ ratione circumstantiarum moraliter reputetur diversa ab eo quod sapientes per ablutionem intelligunt. Ut si quis infantem conjiciat in puteum unde extrahi non possit.

Non quæritur an utraque vel alterutra abluendi ratio licita sit: utrique enim annexum esse homicidii crimen confitentur omnes, seu infans firma satis valetudine fruatur; quia jam bene valenti eripitur vita, seu ægrotet, aut etiam vergat ad interitum; quia cuiuspiam eripere quidquid habet vitæ, quantumcumque illud est, communiter (*) censetur homicidium. Unde nec matrem jamjam morituram abscindere licet ad consulendum fœtui; nec infantem communi etiam modo abluere, si hinc statim interimendus sit; quod rarius in praxi timeri potest cum fundamento, quam ut unquam hæsitandum occurrat, an periclitanti cuiuspiam baptismum saltem in aqua repida conferendum sit. Tota igitur quæstio est an valida sit ablutio prædictis modis occisiva: & id quidem, quia res videatur pene metaphysica, paucis expendemus. Sit.

CONCLUSIO II. Ablutio priori modo occisiva sufficit ad Baptismum: quæ autem secundo modo occisiva est non videtur differre.

Prob. 1. pars; quia ablutio usualis sufficit ad Baptismum; atqui ablutio priori sensu occisiva, est tamen, & moraliter reputatur ablutio usualis; tum quia ad hanc sufficit applicatio aquæ fluentis, nec interest an eadem aqua calida sit, an frigida, pura an venenata; tum quia ut infirmus venenato oleo unctus, valide unctus censetur, etsi inde pereat, sic à pari.

Confirm. quia si quis tinxisset infantem in aqua venenata, quam bona fide puram credidisset, nemo quantum opinor, circa Baptismi hujus validitatem sollicitus esset: atqui mortifera intentio ex qua Minister egisse supponitur, nihil mutat in re; cum nec materiam remotam aut proximam tollat, nec auferat intentionem faciendi id quod facit Ecclesia; ergo.

Prob. 2. pars, quam tenent S. Antoninus, Silvester V. *Baptismus* 4. n. 8. ubi casum hunc reipsum in partibus Montispejulani contigisse scribit, & alii plures cum Scoto, Prob. inquam, 1. quia ad baptismum requiritur actio, quæ communi hominum judicio ablutio reputetur: atqui actio de qua loquimur, nullibi gentium reputabitur ablutio vera, sed immersio. Ecquis, ait Frassen, dixerit hominem, alium abluere & lavare, si ligatis manibus & pedibus, alligato autem ad collum ingenti saxo, eundem in mare projiciat? Quis sibi non excipiat pastorem, qui projecto in abyssum sordido suo cane, id à se factam dicat, ut eum abluendo mundaret?

Sane

(*) Dixi communiter, quia Silvius hic q. 66. art. 7. vult ut minima mortis acceleratio non curetur, sed reputetur pro nihilo

Sane actio hæc non ordinaria, nec extraordinaria ablutio censetur, sed pura immersio; ergo.

Prob. 2. quia actio abluionis prout recipitur in patiente, debet esse à Ministro, vel immediate, vel per instrumentum conjunctum: id enim stricte important hæc verba; *Ego te baptizo*: atqui in præfenti casu actio abluionis, prout in patiente recipitur, non est à Ministro. Est quidem ille causa cur corpus applicetur aquæ, sed reipsa non illud applicat. Ita ferme Frassen, cujus postrema hæc ratio difficultatem habet.

Obj. contra 1. part. 1. quod prima abluionis species ordinetur ad mortem: ablutio autem baptismatis ordinetur ad vitam; 2. quod ablutio occisiva sit actio intrinsece mala; Christus vero pro materia Baptismatis non instituerit actionem intrinsece malam; 3. quod Christus ab actione sacramentali moveatur ad conferendam gratiam: ad id autem moveri non possit per mortiferam actionem de qua agimus. At hæc parum obsunt. Unde

R. ad 1. abluionem occisivam ordinari ad mortem corporis, posse autem & simul ordinari ad vitam animæ. Unde dubio procul rite baptizatus esset, quem quis bona fide rinxisset in fonte venenoso.

R. ad 2. dist. ablutio occisiva est actio intrinsece mala, quatenus occisiva; unde nec sub hoc respectu instituta fuit à Christo, C. est actio intrinsece mala, quatenus ablutio est, N.

R. ad 3. dist. min. Christus ad conferendam gratiam moveri nequit ab actione mortifera, in quantum est actio Ministri peccantis, C. in quantum est actio ipsius Christi, cujus vice & nomine ponitur, N. Ita Henno, nec male.

Obj. contra 2. part. 1. ad abluionem sufficit contactus immediatus aquæ circa corpus: atqui ubi est immersio sine emersione reperitur ille contactus. Ad hunc siquidem contactum sufficit motus localis vel aquæ circa corpus, vel corporis in aqua: atqui ubi est immersio sine emersione reperitur localis ille motus; ergo.

R. 1. ad abluionem baptismalem requiri, ut aquæ contactus sit à Ministro: cum autem præsentem contactum non à Ministro esse, sed à mole corporis in aquam projecti censeant viri graves, consequens est ut dubium sit an sufficiat præfens ablutio: porro dubium baptismata iterari debet; & id unice contendimus.

R. 2. dist. maj. ad abluionem physicam sufficit contactus aquæ, transeat; ad abluionem moralem & usualem, qualem instituit Christus, N. Esto itaque dici possit physice abluui, qui in aquam præceps deijcitur, ibidem suffocandus; quod utique vix extrajocum dicit vir Physicus, nisi terminorum inops: at certe non diceretur is usuali modo ablutus; quia apud omnes mundi populos receptum est, ut nemo dicatur abluere velle, sed perdere id quod immersum emergi nequit: sicut ubique receptum est, ut massa, licet penes speciem physicam non differat à pane, nullibi tamen dicatur panis, & consecrationis materia judicetur. Atqui hinc liquet emergendi potentiam, etsi absolutioni ut sic accidentaliter dici queat, essentialiter nihilominus esse à Christo institutæ: aut saltem dubium esse an non eidem sit essentialis, quod sufficit in præfenti.

Inst. Si emersio abluioni à Christo institutæ essentialis sit, infans qui Sacerdoti repente oppresso excidit, & in imum delapsus flumen jam extrahi nequit, non esset pronuntiata etiam verborum forma rite baptizatus: atqui id nemo dicere audeat; ergo.

R. neg. maj. ablutio enim à Sacerdote in præfenti casu facta, adeo de se ablutio erat, ut confestim dicant omnes propositum fuisse Sacerdoti ut infantem ablueret, nemo, ut perderet: contra vero in alia

abluionis specie, nemo dicit intentam fuisse pueri abluionem, sed mortem. Sic qui mortuum canem, nusquam eum lavare velle diceretur; secus si vivum projiciat: quia prior emergere nequit, posterior potest, etsi præter domini sui spem non semper emergat.

Inst. 2. Præcipua, nisi tota opinionis nostræ ratio hinc petatur, quod emersio sine emersione, non reputetur moraliter ablutio: atqui id falsum est saltem in præfenti casu. Quis enim conspecta matre, quæ infantem morti vicinum projicit in aquam, cum solita verborum forma, non dicat eam filium baptizare voluisse?

R. ad 1. neg. min. actio enim, quæ per se & independentem à circumstantiis debet esse vera ablutio, non potest esse ablutio in uno casu, nisi cum idonea est, quæ in alio quocumque casu talis sit: atqui actio quam in proximam baptismi materiam instituit Christus, debet esse ablutio vera per se & independentem à circumstantiis. Eam enim actionem in proximam baptismi materiam instituit Christus, quæ communiter & moraliter dicebatur ablutio ante omnem baptismi institutionem: atqui ante omnem baptismi institutionem ea solum actio, vera ablutio reputabatur per se & quocumque in casu ablutio erat. Jam vero mera projectio sine emergendi potentia nullibi haberi poterat ut ablutio; ergo.

R. ad 2. neminem, qui terminorum vim sciat, dicturum quod mater filium lavare voluerit, sed quod voluerit perdere: unde & hæc ubicumque, nec immerito, homicidis accensetur.

Ex dictis colliges cum Silvio hic art. 7. quod *si talis infans superviveret, esset ut minimum baptizandus sub conditione. Si autem non supervivat, ait idem Doctor, sacra sepultura donandus est*; quia non omnino indubia est ejus baptismi nullitas.

CONCLUSIO III. Extra necessitatem nec abluenda proles donec prodierit ex utero matris, nec ubi prodierit, alibi quam in capite abluenda. Utrumque sequitur ex dictis, unde paucis.

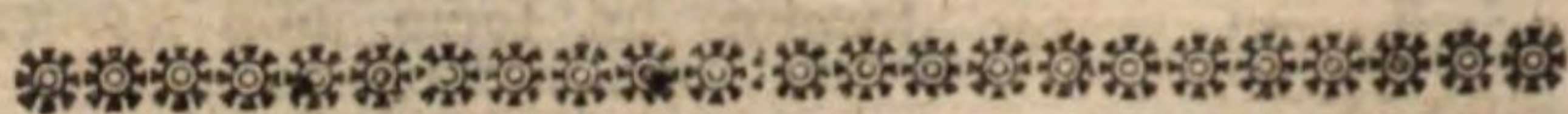
Prob. 1. quia utrumque repugnat communi Ecclesiæ praxi; 2. quia utrumque gravibus exponeret scrupulis; cum viri graves baptismum quocumque modo collatum infanti qui necdum omnino extra uterum prodierit, dubium reputent: nec aliter judicare audent de eo, qui in humeris, aut pectore conferretur, licet ex sint spectatissimæ corporis partes.

Confirm. 1. pars, quia etsi fœtus animatio dici potest prima nativitas, ut & reipsa à S. Thoma dicta est, erunt tamen semper qui vereantur ne nativitas illa ad baptismum insufficiens sit, dicente Augustino ubi supra: *illa nativitate non computata, quæ gravidam facit, natus dicitur homo partu, ut possit renasci ex aqua & Spiritu*. Equidem vox illa *partu*, de partu inchoato absolute intelligi potest, neque aliunde plurimum urgent rationes quibus innititur Augustinus: sed non inde tollitur quæcumque scrupuli causa: porro scrupulis neminem, extra necessitatis casum, exponere licet.

At, inquires, tam potest puer in utero matris per baptismum fieri Christianus, quam Martyr per mortem: atqui hoc potest; ergo & illud.

R. 1. conc. totum. Neque enim hic quaeritur an certo invalidum sit baptismata collatum infanti necdum totaliter nato: hoc enim, si vere ablutum sit caput, valere docuimus supra cum SS. Thoma & Carolo Borromæo; sed quaeritur an id extra necessitatem licitum sit. Licitum negamus, quia repugnet Ecclesiæ praxi, & scrupulis occasionem dare valeat. Neque scrupulum tollit objectio proposita. Unde alteri obiter inhærendo sententiæ.

R. 2. neg. maj. disparitas erit, quod baptizatus, non item martyrium, vera sit renaissance: porro renaissance, seu secunda nativitas nativitatem primam supponere dicitur.



CAPUT III.

De forma Baptismi.

Vid. Be-
vereg.
Lib. 1.
cap. 2.

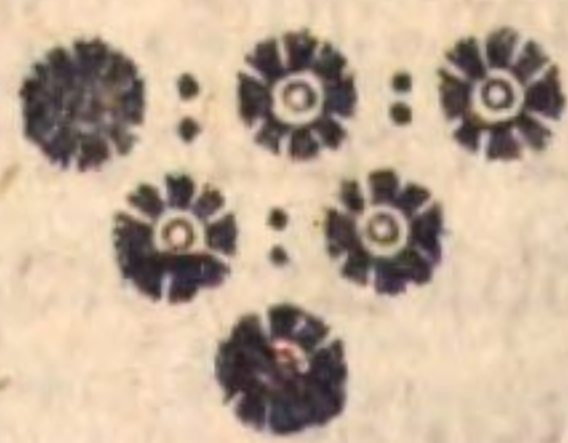
Multi circa formam Baptismatis prodiere errores: 1. enim male feriat quidam quos perstringit Canon 49. ex iis qui vulgo *Apostolici*, & aliquando *Ecclesiastici* dicuntur, baptizabant, *in tres principii expertes, vel tres Filios, vel tres Paracletos*; 2. Marcitæ, à Marco quodam Gnostico & præstigiatore sic dicti, hac utebantur forma, *In nomine ignoti Patris universorum, in veritate matre omnium, in eo qui in Jesum descendit, &c.* prout refert S. Irenæus Lib. 1. c. 21. 3. Montanistæ *in Patrem, Filium, & Montanum, Priscillamque baptizant*, ait S. Basilus Epist. ad Amphilochem Can. 1. 4. Bonosiaci quidam (non omnes, ut patet ex Can. 17. Concilii II. Arelatenfis) baptizabant *in mortem Christi*, uti docet laudata superius Pelagii II. ad Gaudentium Epistola: idque & ab Eunomianis, & ante Eunomianos factitatum contendit Beveregius Ecclesiæ Anglicanæ Presbyter, in Opere cui titulus, *Codex Canonum Ecclesiæ primitivæ vindicatus*, Lib. 2. c. 6. Omitto cetera id genus commenta, quæ pro errorum indole perierunt jam pridem.

Non defuere novissimis temporibus errores sui circa formam baptismatis. Lutherus Lib. de Capt. Babylon. scribit utendum quidem esse consueta forma, sed valere nihilominus baptismum, quibuscumque tandem verbis detur; imo etsi non detur *in nomine Domini*, ratum esse, modo in nomine Domini accipiatur. Zwinglius Lib. de vera & falsa Relig. cap. de Bapt. negat certam in baptismo requiri verborum formam. Idem tradit Gerardus Vossius disp. 2. de Bapt. Thesi 5.

Hæc forte fuit pars Evangelicæ libertatis, quam tantopere jactitarunt Præfensi Reformatores: quamquam ab ea recessisse videntur ipsorum discipuli: sic enim Vvandelinus Lib. 1. c. 32. p. mihi 448. Christus discipulos jubet baptizare *in nomine Patris, &c.* Paulo æquivoce magis Vvollebius p. 128. *Verbum, quo Baptismus administrandus est, institutione Christi, imprimis autem formalibus illis, Baptizo te in nomine Patris, &c. continetur.* Ubi vacula, imprimis, ut bonum sic & malum effugium parere potest.

Sociniani post Socinum Tract. de baptismo cap. 2. per hæc Christi apud Matth. verba, *baptizantes in nomine Patris*, non Trinitatis invocationem, sed doctrinam de Trinitate exprimere contendunt.

Ut hæc configamus veterum novorumque errorum monstra, simulque totam Ecclesiæ de baptismi forma doctrinam complectamur, motas inter Catholicos lites pro modulo expendamus, videndum 1. an ad formam baptismi necessaria sit, semperque necessaria fuerit Trinitatis invocatio; 2. an in ea etiam exprimi debeat seu actio & persona baptizantis, seu persona baptizati; 3. an utrumque præstet forma quæ à Latinis, vel à Græcis usurpatur.



ARTICULUS I.

An necessaria sit semperque fuerit in Baptismo distincta Trinitatis invocatio.

Not. 1. Baptismus in nomine trium personarum bifariam conferri potest, 1. confuse & generaliter, ut si dicatur, *Baptizo te in nomine SS. Trinitatis*; 2. distincte, ut si de more dicatur, *Baptizo te in nomine Patris, &c.*

Not. 2. formam quæ à Christo pendet, ex dispensatione ipsius potuisse mutari: unde si quando id permisit, potuit valere hæc forma, *Baptizo te in nomine Christi*.

Triagitur quærentur in præfenti, 1. an Trinitatis invocatio necessaria sit ad formam baptismi; 2. an invocatio hæc distincte fieri debuerit; 3. an olim sine ea valuerit baptismus. Circa hæc porro divisi sunt Theologi. Alii baptismum in solo Christi nomine collatum hodieque validum putant; ita Hugo Victorinus, Magister Sentent. &c. Alii sic collatum olim ex Christi dispensatione valuisse putant, nunc autem negant valere; ita S. Thomas hic art. 6. ad 1. Doctor Seraphicus, &c. Alii Trinitatis invocationem requirunt, sed invocationem hanc, si collective fiat, probabiliter validam esse opinantur, sic Maldonatus Tom. 1. de Sacrament. q. 3. Alii distinctam personarum expressionem requirunt, quibuscum sit.

CONCLUSIO I. Ad valorem baptismi requiritur distincta trium personarum invocatio.

Prob. Illud ad valorem baptismi prorsus necessarium est, quod & præscripsit Christus, & ut essentialiter præscripsit: atque distinctam trium personarum invocationem præscripsit Christus, & præscripsit ut essentialiter. Etsi secundæ hujus partis probatio, probationem involvit partis primæ, hæc tamen paucis demonstranda est.

Itaque quod Christus distinctam Trinitatis appellationem præceperit: demonstrant hæc citata toties ejus verba: *Docete... baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Siquidem verba in quibus verum præceptum tota agnovit antiquitas, præceptum complecti dicenda sunt, nisi jam ab incunabulis turpiter errasse supponatur Ecclesiæ: atqui in his Christi verbis, verum præceptum tota agnovit antiquitas. Sic Tertullianus Lib. de Bapt. c. 13. *Lex tingendi, inquit, imposita est, & forma præscripta: Ite, docete nationes, tingentes eos in nomine Patris, &c.* & Lib. adversus Praxeam cap. 26. *Mandavit Christus ut tingerent in Patrem, Filium & Spiritum sanctum.* Cyprianus Epist. 73. *Post resurrectionem à Domino Apostoli mittuntur, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizare Gentiles jubentur.* Cæteros omitto Patres, quia, ut jam dixi probata secunda parte pars prima invicte confirmabitur.

Jam ergo quod Christus distinctam trium personarum expressionem præscripsit ut aliquid essentialiter, sic probatur in forma. Ille ritus tanquam essentialiter Christo præscriptus est, quo sublato baptismum tolli semper & constanter judicavit Ecclesiæ: atqui sublato distinctæ trium personarum invocationis ritu, tolli baptismum semper & constanter judicavit Ecclesiæ. Quæ enim hæreticos ritus hujusce violatores, ubique temporum & locorum, cum ad se redirent, denuo baptizari voluit; hæc baptismum eodem sublato ritu collatum, nullum esse & invalidum judicavit: atqui Ecclesiæ ubique locorum & temporum hæreticos prædicti ritus temeratores denuo baptizari voluit. Sic Concilium Generale primum Paulianistas jusse

justit rebaptizari, Concilium Laodicenum, Montanistas, Concilium Arelatense II. Photinianos; Concilium Cp. I. Generale II. Eunomianos, Montanistas, & Sabellianos. Unde Concilium Arelatense I. an. 314. Can. 8. hoc tulit Edictum: *Placuit, ut si ad Ecclesiam aliquis de heresi venerit; interrogent eum symbolum; & si perviderint eum in Patre, & Filio, & Spiritu sancto esse baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum sanctum. Quod si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptizetur.* Ubi animadvertit, quod etiam i. Tertulliani ac Cypriani textibus animadvertendum fuit, baptismi formam non in collativo Trinitatis nomine reponi, sed in distincta trium personarum invocatione.

Confirm. ex SS. Patribus. Cyprianus cit. Epist. 73. *Quomodo, inquit, quidam dicunt. .. Gentilem in nomine Jesu Christi ... baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus Gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate?* Origenes in cap. 6. Epist. ad Rom. *Utique, ait, non habetur legitimum baptisma nisi sub nomine Trinitatis; quia ipse Dominus dixit ad Discipulos, ut baptizarent omnes gentes in nomine Patris, &c.* Basilii Lib. de Spir. S. c. 12. *Sicut credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, si & baptizamur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* Ambrosius Lib. de Mysteriis c. 4. *Nisi baptizatus fuerit Cathecumenus in nomine Patris, &c. remissionem non potest accipere peccatorum.* Augustinus Lib. 6. de Bapt. c. 25. *Certa sunt Evangelica verba, sine quibus non potest consecrari baptismus: quæ vero sint illa verba declarat ibid. S. Doctor Lib. 3. c. 15. Si, inquit, Evangelicis verbis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Marcion baptismum consecravit, integrum erat Sacramentum.* S. Joann. Damascenus Lib. 4. Orthod. fidei, c. 10. *Nos, inquit, semel baptizari necesse est in nomine Patris, &c. ... qui in sanctam Trinitatem minime baptizati sunt, hi denovo baptizentur necesse est.* Ex quibus omnibus sic disputo: Illud essentiale est ad valorem baptismi, sine quo peccatorum remissio nec accipi nec obtineri potest; quo dempto baptismus consecrari nequit; quod ita necessarium est in Sacramento, sicut necessarium est ut credatur in Patrem, Filium & Spiritum sanctum; atqui ex prædictis Patribus, remissio peccatorum sine distincta Trinitatis expressione haberi nequit; ea dempta nec consecratur, nec consecrari potest baptismus, &c. ergo.

Obj. 1. Conclusio nostra his præcipue innititur Christi verbis: *Ite docete... baptizantes eos in nomine Patris, &c.* atqui verba hæc nullatenus probant necessariam esse explicitam Trinitatis appellationem. Non enim magis ex eo quod dixerit Christus, baptizabitis in nomine Patris, &c. sequitur pronuntianda esse hæc verba in baptismo, quam ex eo quod dixerit, *Ejicietis demonia in nomine meo*, sequatur pronuntianda fuisse hæc verba, *Ejicio te*, demon male, in nomine Christi: atqui hoc non sequitur, &c.

R. ad 1. dist. maj. assertio nostra his præcipue verbis innititur, juncta Traditione, C. his verbis solitarie sumptis, N. Itaque Novatores qui Traditionem omnem rejiciunt, nunquam efficaciter ex solitario Christi textu adversus Socinianos probabunt, necessariam esse in baptismo distinctam Trinitatis invocationem: verum qui principii loco statuerit cum Catholicis, Ecclesiam hinc quidem in interpretandis Scripturis infallibilem esse, inde vero prædicta verba, eo quo nos sensu semper interpretatam esse, seu per ipsam suam praxim, seu in Conciliorum suorum Canonibus, seu denique in præcipuorum Patrum sententiis, is, inquam, si homo cordatus erit, sponte fatebitur

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

detortam esse citati textus explicationem, quæcumque à nostra diversa fuerit.

Ad 2. neg. maj eadem de causa. Si enim semper docuit Ecclesia, non posse sine certis verbis consecrari baptismum, nunquam docuit sine certis verbis ejici non posse demones. Adde quod actus ejiciendi demones, ita de se ad rationem exorcismi determinatus sit, ut non egeat per hæc potius quam per illa verba determinari: at vero baptizandi actus, qui de se, ad plura indifferens est, quique apud Judæos non ad aliam quam legalem munditiam determinatus erat, qui deum futurus erat novæ Religionis professio, debuit quadantenus per præscripta à Christo verba determinari; cum hæc & animos ad divinitatem quanta est, erigant; & præcipui Religionis mysterii confessionem apertam complectantur.

Obj. 2. auctoritatem S. Ambrosii, qui Lib. 1. de Spir. S. c. 3. sic loquitur: *Quemadmodum si unum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum; fide aut nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum sanctum abneges, plenum est fidei Sacramentum: ita etiam quamvis & Patrem, & Filium, & Spiritum dicas, si aut Patris, aut Filii, aut Spiritus sancti minuas potestatem, vacuum est omne mysterium.* Et infra: *Nunc consideremus utrum quemadmodum in Christi nomine plenum esse mysterium legimus baptismatis Sacramentum, ita etiam sancto tantum Spiritu nuncupato, nihil desit ad mysterii plenitudinem.* Rationem sequamur: quia qui unum dixerit, Trinitatem significavit. Si Christum dicas, & Deum Patrem à quo unctus est Filius, & ipsum qui unctus est Filium, & Spiritum quo unctus est, designasti. Unde sic: Qui docet valere baptismum, etiamsi solus nominetur Pater, quia nominato Patre, Filius & Spiritus S. sufficienter per fidem nominati censeantur, ille ad baptismi validitatem expressam trium personarum invocationem non requirit: atqui S. Ambrosius docet valere baptismum, etiamsi, &c.

Respondent aliqui hanc reipsa fuisse S. Ambrosii mentem, quæ Ecclesiæ fidei nocere nihil debeat, cum hæc à corpore SS. Patrum, non ab uno aut altero contra cæteros sentiente repetenda sit. Ita Simonet Tom. 7. p. 303. sed quia durum est, nisi premat necessitatis, Patribus erroneam opinionem impingere: aliunde vero, ut monent in hunc locum Benedictini, *Ambrosius ipse sexcentis locis trium personarum prolationem ad verum baptismum necessario requiri asseverat*, idcirco textum ejus etsi difficilem benigne interpretabimur, prout fecere Bellarminus, Juenin, Habert, Tourne'y, &c. Itaque.

R. dist. maj. qui docet valere baptismum, etiamsi nominetur solus Pater à Ministro baptismi, ille, &c. C. maj. qui docet valere Baptismum, etiamsi nominetur solus Pater à subjecto baptismi, seu à persona baptizata, N. maj. sic distincta min. neg. conf. Itaque ut ex objecto loco nihil colligi valeat, unum sufficit, nempe ut Ambrosius doceat tantummodo baptismum, suum plene effectum sortiri posse, tametsi ille qui baptizatur, interrogatus, ut moris erat, an credat in Patrem, & Filium, & Spiritum S. responderit unice se v. g. credere in Patrem, aut Spiritum S. modo dum unam ore confitetur personam, in cæteras corde credat: atqui hoc solum docet Ambrosius, nec ultra progressus fingi potest, quin & contradictionis arguatur, & erroris capitalis in fide. Arguetur quidem contradictionis, quia alibi sapius contrarium docuit, potissimum citato supra Lib. de Mysteriis, n. 20. arguetur & erroris à quo prorsus adhorrebatur. Scilicet definitum erat, & apud Catholicos omnes tempore Ambrosii receptum, Ministri fidem ad effectum Baptismi necessariam non esse;

ac proin & infantes & adultos quandoque justificari per baptismum collatum ab hæreticis : atqui si loquatur S. Doctor de persona baptizantis in textu objecto, jam contrarium tenere debuit cum Donatistis. Sic enim expresse habet : *Plenum est baptismi Sacramentum, si Patrem & Filium, & Spiritum sanctum fatearis : si unum neges, totum subrues.* Et iterum : *Quamvis & Patrem & Filium, & Spiritum S. dicas, si Patris, aut Filii, aut Spiritus sancti minuas potestatem, vacuum est omne mysterium.* Sane vacuum recipit mysterium, qui unam è tribus personis negat : sed an vacuum confert mysterium, qui in trium nomine baptizat infantem ?

Confirm. 1. quia ex S. Ambrosio ibid. n. 41. *Eunuchus Candacis Regina, quia credebatur Christo plenum mysterium consecutus est : secus de Ephesiis illis, qui sine fide Spiritus sancti baptizati fuerant : ergo perspicuum est S. Doctorem hic loqui de professione facienda à baptizato, non autem à baptizante.*

Confir. 2. quia si eo loci differat Ambrosius de invocatione à Ministro baptismi facienda, non autem de fide & professione suscipientis, necessum est ut ratum habuerit baptismum in solo Spiritus sancti nomine collatum : atqui nemo id unquam somniavit è Catholicis Doctoribus, præter Magistrum Sentent. à quo omnes hæc in parte recesserunt ; ergo neque id somniasse censendus est Ambrosius.

Inst. Sic pergit Ambrosius n. 44. & 45. *Si Spiritum dicas, & Deum Patrem à quo procedit Spiritus ; & Filium, quia Filii quoque est Spiritus nuncupasti : Et ut rationi copuletur auctoritas, in Spiritu quoque recte nos baptizari posse Scriptura indicat, dicente Domino : Vos autem baptizabimini Spiritu sancto :* atqui verba hæc de baptizantis solius persona intelligi possunt ; ergo.

R. neg. min. verba enim hæc, utpote ambigua, intelligi debent sicut ea quæ præcedunt ; ergo cum ex probatis, verba quæ præcedunt, significant dumtaxat eum qui solum Patrem profitetur, plenum recipere posse baptismi fructum, sic & postrema hæc verba tantum significant ab eo quoque plenum recipi posse Sacramentum, qui nonnisi Spiritum sanctum professus fuerit. Haud equidem sensum hunc multum juvat citatus iste ab Ambrosio textus : *Vos autem baptizabimini Spiritu sancto,* sed neque etiam adversarios juvare potest : cum constet Apostolos, quando à Spiritu sancto baptizati sunt die Pentecostes, non fuisse baptizatos sacramentaliter. Et vero, quæ tunc baptismi materia, quæ forma, quis homo minister ?

Obj. 3. Ex citatis inter probationes nostras Patribus, non pauci id unum exigunt ad baptismatis substantiam, ut invocetur SS. Trinitas : atqui hæc invocari potest sine distincta trium personarum appellatione ; ergo.

Confirm. à fortiori ex S. Bernardo, qui interrogatus an in extremis valide baptizatus esset puer sub hac forma, *Baptizo te in nomine Dei, & sancta & vera Crucis.* Sic respondet Ep. 403. alias 340. ad Henricum Archidiaconum : *Ego vere hunc baptizatum puto ; nec sonum vocis, veritatem fidei, & pietatis intentionis præjudicare potuisse.*

R. ad 1. neg. maj. qui enim Trinitatem in genere nominant, pene semper sui interpretes, tres ejus personas distincte recensent : qui vero id non fecere, id quod ubique fiebat dixisse censendi sunt ; ubique porro baptismus in distincta trium personarum invocatione conferebatur. Cæterum aliud est suspicari cum Maldonato, valere posse baptismum in colectivo Trinitatis nomine datum ; aliud cum Luthero docere valere idem baptismum quocumque nomine conferatur, modo recipiatur cum fide : neque quia primum tolerabitur, licebit non execrari secundum.

R. ad 2. falsum esse id quod docet cit. Epist. S. Bernardus ; indulgendum tamen viro Sancto, qui si erravit, quod humanum est, modeste erravit, quod piorum esse solet : cum ergo locutus fuerit, ut ait ipse, *sine præjudicio sanius sapientis,* dabit veniam, si ab eo recedamus, ne à cæteris divellamur.

CONCLUSIO II. Multo probabilius est nunquam valuisse baptismum in solo Christi nomine collatum, valuisse tamen censerunt viri graves.

Prob. 1. pars. Si quando valuit baptismus in solo Christi nomine, vel quia forma hæc de se sufficiens esset ; vel quia cum Apostolis dispensatum fuerit, ut, omnia forma communi, ista sola uterentur : atqui neutrum dici potest. Non 1. ut patet ex præcedenti Conclusionem, ubi non unius tantum personæ, sed trium invocationem à Christo præscriptam fuisse probavimus. Non 2. tota enim præsentis hujus dispensationis causa petitur ex Libro Actuum, ubi Apostoli in nomine Jesu Christi baptizasse quater perhibentur : atqui hæc ratio parum aut nihil concludit. Ut enim ex ea ratione nihil aut fere nihil inferri possit, sufficit ut primævi Patres, quibus notior esse debuit germanus horumce verborum sensus, ea non litteraliter, & ut sonare videntur, sed in sensu qui nostrum includat, ut plurimum intellexerint : atqui sic res se habent.

Prob. min. quia Patrum alii, de Christi nomine mentionem factam esse volunt, ut tota denotaretur Trinitas quam prædicaverat Christus. Sic S. Cyprianus Epist. 73. *Christi, inquit, mentionem facit Petrus, non quasi Pater omitteretur, sed ut Patri quoque Filii adjungeretur.* Idem sentiunt Anonymus Cypriano coætaneus, Basilii, & alii plures : unde Eulogius apud Photium Bibliot. Cod. 280. *Quod dictum est in actis de iis, qui baptismum Joannis acceperant, His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu ; hoc est quia baptizati sunt juxta traditionem, doctrinamque Domini Jesu. Quare & alibi cum dicit : In Christo, vel in morte Christi baptizati sunt, eundem sensum debemus intelligere significari ; hoc est in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizati sunt : sic enim docuit & tradidit Jesus C. D. N. ut baptismum fieret.* Alii vero Patres per baptismum in nomine Christi, intelligunt baptismum iis datum qui solemnem fidei in Christum professionem emisserant. Ita Sanctus Joannes Damascenus Lib. 4. Orthod. fidei cap. 10. idque in Scripturis fundamentum habet. Siquidem Act. 22. vers. 16. hæc Ananiæ ad Paulum verba : *Exurge & baptizare, ablue peccata tua invocato nomine ejus,* mera istorum quæ substitui potuissent, interpretatio videntur, *Exurge & baptizare in nomine ejus.* Ibid. cap. 8. vers. 36. Eunuchus baptismum petenti, respondet Philippus : *Si credis ex toto corde licet baptizare te ; cumque respondisset : Credo Filium Dei esse Jesum Christum, Philippus baptizavit eum :* ubi non dicit textus pro solito more. *Baptizavit eum in nomine Domini ;* quia in nomine Domini baptizatus intelligebatur, qui Domini fidem professus erat. Alii demum Patres per baptismum in nomine Christi datum, nihil aliud intelligunt, quam baptismum Christi prout à Joannis Baptismate distinguitur, & ipsius Christi nomine seu autoritate confertur. In nomine enim idem est sapius ac in virtute ; ut Act. 3. ubi Petrus sanans claudum, ait : *In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula.* Atque hanc explicationem, quæ facilis est & obvia, sicut & præcedens amplectitur Theophylactus in cap. 24. S. Lucæ, ubi sic : *Quando dicimus baptismum fieri in nomine Christi, non dicimus quod oporteat in solius Christi nomine fieri ; sed quod Christi baptismum spirituale sit non judaicum : neque quale Joannis in penitentiam solum, sed & communionem Spiritus sancti, & remissionem peccatorum conferat.*

Confirm.

Confirm. 1. ideo volunt adversarii Apostolos in solo Christi nomine baptizasse, quia cum ipsis dispensatum fuerit ut sic baptizare possent: atqui dispensatio hæc fictitia est, nec ulla quæ sufficiens sit, ejus ratio assignari potest. Ajunt nempe id factum ut inter fideles inclaresceret nomen Christi. Sed numquid non ipsum satis illustrabant miracula virtute ejus perpetrata, crebræ ejus prædicationes, professio ejus ante Baptismum requisita, & associatio æterno Patri. Certe, ait Silvius hic q. 66. art. 6. si in Baptismo meminisse Christi conveniebat, hæc poterat usurpari forma, *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii ejus Jesu Christi, & Spiritus sancti.*

Confirm. 2. quia hæc S. Petri verba Act. 2. v. 38. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine J. C.* non diriguntur ad baptizantes (qui utique Baptismi formam non ignorabant) sed ad baptizandos; ergo genuine & naturaliter explicantur de postulata à baptizandis in Christum fide.

Confirmant aliqui 3. quia miratur Paulus Act. 19. quod baptizati quidam nescirent an esset Spiritus sanctus; & ab iis repente quærit, *in quo ergo baptizati sint*: atqui, ait doctiss. Tournely, quæstio hæc supponit solitum fuisse exprimi in Baptismo nomen Spiritus sancti, sicut Patris & Filii; ergo.

Verum, ut dicam quod res est, probatio hæc parum urget, 1. quia male Spiritum S. edocti fuissent, qui nomen ejus non nisi obiter audiissent, & forte nec audiissent, dum simul in aqua mergerentur; 2. quia cum Mysterium Trinitatis ante explicandum foret & credendum, quam quis sacro Fonte tingeretur, palam erat eos qui nequidem sciebant an esset Spiritus sanctus Christi Baptismo ablutos non fuisse. Addi quidem potest cum Silvio, cum qui præceperat ut Gentiles Trinitatem edocerentur, jussisse simul eos in nomine Trinitatis baptizari: sed redit difficultas, an non scilicet eo in præcepto dispensatum esset. Jam.

Prob. 2. pars, nimirum quod Baptismum in solo Christi nomine datum pro rato habuerint viri graves. Sic enim sensere 1. Angelicus Doctor 3. p. q. 66. art. 6. ad 1. ubi hæc habet: *Ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant, ut nomen Christi, quod erat odiosum Judæis & Gentibus, honorabile redderetur*; 2. Doctores Irrefragabilis, Seraphicus, & Subtilis; 3. ulterius progressi eandem formam hodie dum sufficere judicarunt Hugo à S. Victore, Magister Sentent. & aliquando Venerabilis Beda in cap. 10. Act. Apost. 4. idem indubie tenuit Nicolaus I. ut liquet ex celebri ejus ad Bulgaros Responso cap. 104. ubi de iis qui à Judæo vel Pagano tincti erant, sic loquitur: *Hi profecto si in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in Actis Apostolorum legimus, baptizati sint (unum quippe idemque est ut Sanctus exponit Ambrosius) constat eos non esse denuo baptizandos.*

An autem, ut hic male Apostolorum Acta intelligit Nicolaus, sic non male Ambrosium explicet, ambigunt eruditi. En S. Doctoris textum ex citato superius ejusdem loco: *In Christi nomine plenum esse mysterium legimus Baptismatis Sacramentum.* Iis quidem verbis nituntur Scotistæ; sed perperam, cum ex dictis constare debeat obscurum hunc, quo deceptus est Nicolaus I. Ambrosii locum, non de forma à Ministro proferenda, sed de invocatione faciendâ à baptizato intelligi debere.

Cæterum, ait hic Gonet disp. 1. n. 105. *licet Nicolaus revera arbitratus sit, quod tempore suo valeret Baptisma in nomine Christi, hoc tamen non decrevit ut summus Pontifex, sed ut Doctor particularis, tanquam opinionem quam putavit esse Ambrosii. Summi namque Pontifices quod extra Concilium decernunt, non semper constituunt tanquam articulum fidei, maxime quando Authorem citant; & ideo non obstante tali decreto, se-*

qui debemus contrariam doctrinam. Certe cum hanc Nicolai opinionem renovasset Cajetanus, eam è Scriptis ipsius in editione altera Romana eradi jussit Pius V.

Obj. 1. contra 1. part. Tam vox ista, *in nomine Christi*, in Actibus Apost. significat formam sola Christi invocatione perficiendam, quam apud Matth. voces *in nomine Patris*, &c. formam significant in nomine trium personarum perficiendam: atqui voces istæ; *in nomine Patris*, &c.

R. neg. maj. 1. quia verba Christi apud Matthæum dirigebantur ad Apostolos, quibus baptizandi forma præscribebatur: at verò verba Actuum Apost. diriguntur ad baptizandos, qui non indigebant edoceri quo ab Apostolis ritu baptizandi essent; sed quid faciendum sibi foret ut plenum reciperent Baptismi effectum. Quid autem certius præscribi poterat, quam ut ejus quem affixerant cruci, nomen supplices invocarent; 2. quia Traditio vocem *in nomine* non eodem intellexit sensu in Actibus, quo apud Matthæum.

Obj. 2. S. Stephanus Papa ratum habuit Baptisma in solo Christi nomine datum, ut tradit S. Cyprianus Ep. 73. ad Jubajanum, ubi sic: *Quomodo ergo quidam dicunt foris extra Ecclesiam, imò & contra Ecclesiam, modo in nomine Jesu Christi, ubicumque & quomodo-cumque Gentilem baptizatum remissionem peccatorum consequi posse, quando ipse Christus Gentes baptizari jubeat in plena & adunata Trinitate?* ubi opponit S. Doctor Baptismum quem approbabat Stephanus, Baptismo in plena & adunata Trinitate collato: atqui non staret oppositio illa, nisi Stephanus Baptismum in solo Christi nomine datum approbasset; ergo.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. 1. neg. maj. quia incertum est an hic loquatur Cyprianus de Stephano; tum quia verba hæc, *quidam dicunt*, quæ Cyprianus non explicat, ut Stephano sic & aliis applicari possunt; tum quia id quod citato loco refert Cyprianus, legerat ipse in Epistola ad Jubajanum scripta, & ad se ab eodem Jubajano transmissa: atqui probari nequit Jubajanum ullas unquam à Stephano Litteras accepisse: nec credi facile possit Pontificem, qui Decretum de non rebaptizandis hæreticis recta miserat ad Cyprianum, ad alium misisse Epistolam ejusdem Decreti expositivam; ergo. Sed dato quod de Stephano loquatur Cyprianus.

R. 2. dist. maj. opponit S. Doctor Baptismum quem approbabat Stephanus, id est quem errore facti à Stephano approbari credebatur Cyprianus, C. id est quem de facto approbabat Sanctus ille & Summus Pontifex, N. Itaque per Baptismum in nomine Christi collatum, si tamen iis terminis usus sit Stephanus, nihil aliud ille intelligebat quam Baptismum virtute & autoritate Christi datum; idque apposite ad statum controversiæ quam cum Cypriano habebat, ut efficacius ostenderet Baptismum, modo sit ipse Christi baptismus, vim suam non à Ministro, sed ab ipso Christo habere. Et vero an Stephanus, qui *nihil nisi quod traditum esset*, innovari volebat, à forma per Christum expresse tradita, & de qua ipsum inter & Cyprianum nulla movebatur quæstio, gratis recessisset, ut dubiam proponeret formam, & se novis extra rem ambagibus implicaret.

Confirm. quia hanc esse Stephani mentem usque adeo persuasum habuit Firmilianus, ut licet extra metam omnem addictus Cypriano, parumque propensus in Stephanum, sic hujus sententiam reddiderit: *Illud quoque absurdum, quod non putant querendum esse quis sit ille qui baptizaverit, eo quod qui baptizatus sit, gratiam consequi poterit invocata Trinitate nominum Patris & Filii & Spiritus sancti.*

Inst. Non aliunde melius erui potest Stephani sensus, quam ex praxi ejusdem: atqui constat Stephanum in solo Christi nomine baptizasse. Ferunt enim Acta passionis ejus, quæ teste ad an. 259. Baronio, plenam me-

rentur fidem, eum in nomine Domini nostri J. C. centum & octo tam viros quam mulieres baptizasse; ergo.

Baron.
n. 23.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. ferunt eum baptizasse in nomine Domini, id est Dominicum Baptisma contulisse, Q. id est sub hac baptizasse forma, *In nomine Domini*, N. Contrarium quippe ex iisdem Actis liquet, ibi enim refertur Nemesium militiæ Tribunum, sub hac tinctum esse forma, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti baptizo te*. Ita ferme docet Tournely.

Obj. 3. cum Henno auctoritatem S. Hilarii qui Lib. de Synodis n. 85. hæc loquitur: *Apostoli baptizare in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. iussi, tantum in Jesu nomine baptizaverunt*; ergo.

R. dist. tantum baptizaverunt in nomine Jesu, si Scripturæ textus ad corticem sumatur; ut aliquando sumi non debere probat Hilarius, C. tantum baptizaverunt in nomine Jesu de facto & in rei veritate, N. Totus est ibi Hilarius ut probet non esse improbandum, quidquid vitiose intelligi possit. Id ut astruat S. Doctor, varios congerit Scripturæ textus, quibus primum sit abuti; eumque inter alios ubi Apostoli, licet baptizare in nomine Patris, &c. iussi sint, *tantum in nomine Jesu* baptizasse leguntur; ergo, juxta Hilarium, textus ille vitiose intelligeretur, si de dato ab Apostolis in solo nomine Jesu Baptismo intelligeretur. Et vero vitiose intelligitur textus, cum ex eo sequitur Apostolos divinæ iussionis transgressores fuisse: porro si iussi baptizare in nomine trium personarum Apostoli, in solo nomine Jesu baptizassent, jam divinæ iussionis fuissent transgressores. Quis porro Apostolos ab Hilario in divinæ legis temeratores traductos existimet? ajunt Hilarii Editores.

Obj. 4. S. Basilium qui Lib. 5. adversus Eunomium cap. 5. docet Gentiles in Trinitatis nomine, Judæos autem in nomine Christi baptizatos esse.

R. Basilii scopum esse quod eadem sit Christi virtus & auctoritas, quæ Patris & Spiritus sancti, eadem quoque Spiritus S. (cujus divinitatem totus hic asserit S. Doctor) quæ Patris & Filii. Id ut astruat, ostendit operationes quæ indubie Dei sunt, v. g. regenerationem à peccatis, nunc Filio, nunc Spiritui S. ascribi; quandoquidem ex regeneratis alii in Christo, alii in Spiritu S. baptizati dicantur: sed ne uno quidem verbo indicat ad formam Baptismi sufficere ut vel Filius solus, vel solus Spiritus S. à baptizante invocetur. Certe non valet illatio hæc; Spiritus sanctus, perinde ac Filius justificat in Baptismo; ergo sola vel Spiritus S. vel Filii invocatio ex parte Ministri sufficit ad substantiam Baptismatis.

Obj. 5. Concilium Nemausense an. 1284. tit. de Bapt. hæc habet: *Idem dicimus, scilicet infantem baptizatum esse, si baptizans dixit, Baptizo te in nomine Christi*; ergo.

R. neg. conseq. privata enim illa Synodus, nullum traditioni præjudicium inferre potest. Certe hæc Bertrandi Nemausensis opinio, vel ipsi suo Authori suspecta videbatur, cum nolit suam hanc formam laicos edoceri, ne, inquit, à forma statuta per Ecclesiam recedatur.

ARTICULUS II.

An in Baptismi forma exprimi debeat actio Ministri, &c.

Sensus quæstionis est, an sicut in Baptismo necessarium est, ut Trinitas distincte nominetur, sic & necesse sit, ut proferantur ista, *Ego baptizo te*, quin & aliqua moveretur difficultas de voculis, *in nomine*. Pro solutione singulas voces scrutabimur.

Quod spectat ad verba, *Ego te baptizo*, aut æquiva-

lentia, hæc citra Sacramenti dispendium omitti possent, sensere veteres quidam Theologi, ut Petrus Cantor, Præpositus, Hugo à S. Victore, Petrus Lombardus, ac præcipue Stephanus ex Abbate sanctæ Genovetæ, deinceps S. Euvertii apud Aurelios, Episcopus Tornacensis, qui in Epist. 5. ad Pontium Claromontanum Antistitem, à quo ea de re consultus fuerat, evincere conatur ratum esse Baptisma, sub his solum vocibus, *In nomine Patris, & Filii, &c.* Opinionem hanc ipsa Stephani Tornacensis ætate, sed per Constitutionem à Stephano probabiliter ignoratam reprobavit Alexander III. circa an. 1175. Censet porro Morinus Lib. 8. de Pœnit. c. 16. n. 21. post promulgatam & receptam hujus Pontificis Decretalem, non valuisse amplius Baptisma suppressis verbis, *Ego te baptizo*, vel æquivalentibus collatum: verum hoc antea valere potuisse suspicatur. Unde de hujusmodi Baptismo idem ferme judicium haberi vult ac de Matrimonii clandestinis, quæ ante Synodum Tridentinam rata fuere, at post eam non valent. Sit.

CONCLUSIO I. Ad validitatem formæ baptismalis haud necessarium est ut vel pronuntietur pronomen *Ego*; vel verbum *Baptizo* active proferatur.

Prob. 1. pars, quia verbum *Baptizo*, cum sit indicativum primæ personæ, implicite includit illud pronomen. Haud tamen illud omitti debet, ne à trito Ecclesiæ usu recedatur.

Prob. 2. pars, quia ex dicendis Baptisma Græcorum ab Ecclesia Romana comprobatum est: atqui tamen Græci verbum, *Baptizo*, non adhibent active; ergo.

CONCLUSIO II. Hæc verba *Baptizo te*, aut alia æquivalentia, citra periculum nullitatis in forma Baptismi omitti non possunt. Duæ sunt Conclusionis partes, prima respicit actionem Ministri per verbum *Baptizo*, aut aliud æquivalens exprimendam: secunda respicit subjectum, vocula *Te*, aut alia simili designandum. Utraque simul vel seorsim probari potest.

Prob. simul, 1. ex cap. 1. *De Baptismo*, ubi sic rem definit Alexander III. *Si quis puerum ter in aqua immerferit in nomine Patris, &c. & non dixerit, Ego te baptizo in nomine Patris, &c. non est puer baptizatus.*

Nec dicas Decretalem hanc haberi posse ut privati Doctoris sententiam, sicque de facto habitam fuisse à Stephano Tornacensi, qui etsi viginti post Alexandrum III. annis obiit, haud tamen ratum habere desiit Baptisma sine prædictis verbis administratum.

Nam quidquid sit de natura Decretalis ab Alexandro III. emissæ, constat eam & à Romano Pontifice, eoque in antiquitate versatissimo prodiisse; & nihil habere quod valori Sacramenti non faveat, quæ ratio in moralibus summi ponderis esse debet, constat proinde in ea tradi opinionem quam non modo simplex Abbas, qualis tunc Aureliæ erat Stephanus, sed & privatus quilibet Episcopus opinioni suæ præferre teneatur. Merito igitur supponimus virum pium, qualis fuit Stephanus Tornacensis, Alexandri III. Decretalem nesciisse: neque id mirum, cum innumeræ id genus Summorum Pontificum resolutiones, ut plurimum ad homines privatos directæ, nec ante innotuerint, quam à S. Raymundo in unum corpus redactæ; nec ante certi juris vim habuerint, quam à Gregorio IX. fuerint confirmatæ. Et vero si Stephanus humiliter testetur profundere se opiniones, non assertiones, paratumque summi & Catholici viri Domini Mauriti, Parisiensis Episcopi sequi vestigia; quanto lubentius Romani Episcopi vestigia secuturus conjici potest. Ut ut est, constat nec Mauriti, nec Pontium Claromontanum idem sensisse cum Stephano: uterque enim Baptisma sine prædictis verbis invalide conferri judicavit; Pontius vero *per suam* vocat consuetudinem sic baptizandi, seu, ut loquitur *unde jandi*, quacumque tandem id ex necessitate fiat.

Prob.

Obiit A.
xand. I.
an. 1181.

Prob. 2. quia in Sacramentis ea debet necessario teneri forma, quæ & tutior est, & antiquitati consentanea magis atque talis est forma quæ Ministri actionem relative ad subjectum exprimit. Quod tutior sit nemo in dubium revocat, ea enim posita, si forte necessaria non sit, non periclitatur Sacramentum: ea vero sublata, si necessaria est, nihil conficitur. Quod autem antiquitati magis consentanea sit, patet, quia ubicumque tradita est distinctius forma Sacramentorum, hæc tradita invenitur, non ut ritus recens, & qui pro nutu omitti posset, sed ut aliquid quod ubicumque constanti usu observatum erat, prout scilicet observari solent, quæ pertinent ad Sacramenta. Sic nude & simpliciter formam hanc referunt S. Gregorius Magnus* in suo Sacramentario, Author Ordinis Romani, antiqua Liturgia gallicana à Doctiss. Mabillonio edita, & Rituales Libri omnes, quos edidit R. P. Martene, uno dempto Cameracensi, non antiquiore trecentis annis, in quo voces, *Baptizo te*, suppressæ sunt, forte quia iis in partibus invaluerat opinio Stephani Tornacensis. Eandem formam clare subindicat Venerabilis Beda* Lib. var. qq. q. 24. his verbis: *Si quis dicat, Ego te baptizo in Christo Jesu, & non dicat, In nomine Patris, &c. sicut Dominus instituit, non est verus Baptismus*: ubi obiter animadvertit Bedam ab ea quam olim tenuerat circa valorem Baptismi in Christi nomine dati, opinione recessisse. Antiquius dabunt argumentum Acta passionis S. Stephani Papæ, si genuina sunt, ut maxime genuina censet Baronius: de quo supra.

Prob. 3. ex Censura quam an. 1690. tulit Alexander VIII. contra Propositiones multas, quarum hæc est n. 27. *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus, In nomine Patris, &c. prætermittis illis, Ego baptizo te*. Eiusdem doctrinæ vel umbram à Dicoesi sua ablegavit an. 1707. Illust. Bajocensium Antistes.

Prob. 4. ratione S. Thomæ hic q. 66. art. 5. ad 2. quæ sic proponi potest: ad valorem Baptismi necessum est ut actio abluendi in Baptismo habeat significationem sacramentalem: atque ut actio illa significationem sacramentalem habeat, requiruntur hæc verba *Baptizo te*, vel æquivalentia. Velenim actio abluendi significationem habet sacramentalem à se sola, vel à sola Trinitatis invocatione, vel ab eadem invocatione his conjuncta S. Thom. verbis, *Baptizo te*: atque non 1. cum *ablutio hominis in aqua propter multa fieri possit*, puta ad refrigerandum corpus, ad abluendas ejus sordes, &c. non 2. cum & ipsa SS. Trinitatis invocatio multos ob fines fieri queat, imo & *omnia in ejus nomine facere debeamus, ut habetur Coloss. 3.* ergo superest ut actio abluendi sacramentalem significationem ab iis mutuetur verbis, *Baptizo te*, &c. *Ideo si non exprimaturs actus Baptismi, vel per modum nostrum, vel per modum Græcorum non perficitur Sacramentum.*

Prob. 2. pars. Non valeret absolutio sub hac forma, *Absolvo*, vel *Datur absolutio in nomine Patris*: quia absolutio non in individuum vagum cadit, sed in certam determinatamque personam: atque eadem ratio militat in Baptismo; ergo.

Confirm. ex Florentina Synodo, quæ ut probatam sibi Græcorum formam exhibeat, non habet simpliciter, *Baptizetur servus Christi*, sed *Baptizetur talis servus Christi*: ubi talis perperam adderetur, nisi subjectum baptizandum distincte designari oporteret.

Obj. 1. Illud solum ad valorem Baptismi necessarium est, quod à Christo præscriptum fuisse probari possit: atque probari non potest, verba hæc, *Ego te baptizo*, à Christo præscripta esse: imo probari potest eadem non debuisse præscribi. Et quidem 1. probari non potest verba hæc à Christo præscripta esse. Tota enim id asserendi ratio in iis fundatur verbis: *Ite, docete.... baptizantes in nomine Patris, &c.* atque verba hæc nihil

probant. Non enim magis probant, ab eo qui baptizat, dicendum esse, *Baptizo te*, quam probent ab eo qui docet, dicendum esse, *Docete te*: atque, &c. 2. probari utcumque potest, verba hæc à Christo præscripta non fuisse. Quia nimirum ubi manifesta est actio operantis, nemo sapiens præscribere potest ut hanc ille verbis suis indicet. Certe tam ridiculum est, ut qui baptizat, moneat se baptizare, quam ridiculum fuisset, ut vel Moyses, cum, jubente Deo virgam suam projecit ut serpens fieret, diceret, *Ego virgam meam projicio*: vel Giesi, cum jubente Eliseo, baculum suum super pueri suscitandi faciem poneret, iis, quasi novi quid edoctrurus, uteretur verbis, *Ego baculum meum pono super faciem pueri*: atque hujusmodi declarationes in re tam aperta ridiculæ fuissent; ergo.

R. ad 1. neg. min. pro utraque parte. Ad 1. 2. neg. maj. etsi enim verba hæc, *Ite docete baptizantes*, non invicte probant exprimendam esse actionem baptizantis; at eam tamen exprimendam esse probant, tum periculum ne expressio hæc à Christo præcepta fuerit; tum constans & perpetua Ecclesiæ praxis. Nempe vero potest quisquis Deum timet, secum duplicem hanc rationationem efformare. 1. Forte quidem non præcepit Christus, ut diceretur, *Baptizo te*, sed & id forte præcepit; ergo mihi & proximo pessime consulam, si id omiserò, quod admissum non nocet, prætermissum nocere possit; 2. verba hæc, *Ego te baptizo*, in usu erant sexto Ecclesiæ sæculo, ut patet ex Sacramentario S. Gregorii, ubi referuntur in terminis; ergo & in usu erant sæculo quinto; idem dic de quarto, tertio, &c. alioqui probent adversarii ea sub istud tempus ab aliquo vel Pontifice vel Concilio instituta fuisse: neque enim ea instituisse Gregorius dici potest, cum ab eo referantur ut ritus in Ecclesia communis. Saltem ostendant positive fuisse tempus aliquod, quo Baptisma sine iisdem collatum fuerit: id enim ratiunculæ & fictitiæ paritates male admodum probant. Unde.

Ad 2. 2. neg. ant. tum quia si Deus sapienter præcepit potuit, ut infans, nisi quibusdam aquæ guttis tingeretur, periret in æternum; potuit & præcipere ut nisi per verba actionem Ministri designantia tingeretur, male tingeretur; tum quia actio abluendi cum ad plura indifferens esset, indigebat speciali determinatione: actiones vero vel docendi, vel projiciendi virgam, vel baculum ponendi super faciem infantis, nulla id genus determinatione indigebant; tum denique quia in Sacramentis res strictius quam in alia quacumque materia accipiuntur.

Inst. 1. Merito præsumitur verba, de quibus altum fuit silentium per priora quinque Ecclesiæ sæcula, in quibus tot motæ sunt lites circa requisita ad valorem Baptismi, iisdem sæculis in Baptismo usurpata non fuisse: atque de verbis, *Baptizo te*, altum fuit apud Patres silentium, &c.

R. neg. maj. præterquam enim quod non omnia scripta sunt, & multo minus Sacramentorum formæ, prout dedita opera an. 1745. probavit R. P. Carolus Merlin, haud mirum videri debet nullum è priorum quinque sæculorum Patribus scripsisse, necessaria esse verba de quibus contendimus in præsentia. Ratio est, quia nullus eorum condidit Rituales Libros; nullus adversarium habuit, qui verborum horum necessitatem impugnet. Tota lis fuit de invocatione expressa Trinitatis; nulla an invocationi huic præmittenda essent verba, quæ Ministri actionem exprimerent.

Inst. 2. Non modo de prædictis verbis siluere Patres, sed & ea saltem generaliter reprobavere. Sic enim loquitur S. Augustinus Serm. 99. alias Homilia 23. inter 50. in hæc verba Christi Luc. 7. *Remittuntur tibi peccata tua.... fides tua te salvam fecit. Medicus bonus agros non solum presentes sanabat, sed & futuros etiam prævidebat.*

* Obiit
an. 604.

* Obiit
an. 735.

videbat. Futuri enim erant homines, qui dicerent. Ego peccata dimitto, ego iustifico, ego sanctifico, ego sano quemcumque baptizo: sed qui non patitur ut dicat homo homini, Ego peccata dimitto, non passus esset ut diceretur, Ego baptizo te, id est ad æternam vitam abluo; ergo.

R. dist. min. non passus esset ut diceretur tumida fronte, & hæretica superbia, prout ab illis dicebatur, quos eo loco carpit Augustinus, C. non passus esset ut diceretur nomine Christi, & à Ministro qui ut simplex ejus misericordiæ instrumentum se gereret, N. Quod autem hæreticos quosdam, qui insolenter gloriabantur, quasi meritis propriis propriaque virtute alienas labe expungerent, increpet ibidem Augustinus, parer ex solo S. Doctoris contextu. Sic enim Christum inducit loquentem: *O homo quando à Judæis putatus sum homo, dimissionem peccatorum fidei dedi.... O hæretice cum sis homo, dicis: Veni mulier, ego te salvam facio, &c.*

Ex his colliges gratis fictum esse Morini systema, quo Baptismum omiſſis verbis, *Baptizo te*, olim valuisse cenſet, nunc autem poſt receptam Alexandri III. Decretalem valere negat. Siquidem nulla cujuſquam Pontificis Conſtitutio efficere poteſt, ut forma quam Chriſtus valere voluit, non valeat ſemper; unde ſi olim valuit, neceſſe eſt ut hodieum valeat.

Confirm. Si forma hæc, *In nomine Patris, &c.* jam non ſufficit, ut ſufficiat iſta, *Ego te baptizo in nomine Patris, &c.* neceſſum eſt ut hæc duæ formæ differant ſubſtantialiter; quæ enim accidentaliter ſolum differunt, perinde valida ſunt, licet non ſemper perinde licita ſint; ergo juxta Morinum, poſt Alexandri III. Decretalem forma Baptiſmi alia eſt ſubſtantialiter, quam ante Decretalem illam fuerit; ergo per Decretalem illam facta eſt mutatio ſubſtantialis in Baptiſmo; ergo poteſt aliquid Eccleſia in formam Sacramentorum, quod Tridentino directe adverſatur.

Nec doctiſſimo viro prodeſt paritas è clandestinis matrimoniis, quæ olim valere, nunc autem non valent, deſumpta: quia, ut alibi diximus, huiusmodi matrimoniis deeſt ratio legitimi contractus ac proinde ratio materiæ ad Sacramentum; juxta Chriſti inſtitutionem, ſufficientis; at vero in Baptiſmo collato ſimpliciter *in nomine Patris, &c.* nihil, ſecundum Morinum deeſſet eorum quæ Chriſtus tanquam ſufficientia inſtituit, non materia, non forma, non intentio Miniſtri. Si quid ergo probare velit Morinus, neceſſum eſt ut oſtendat Eccleſiam potuiſſe certas apponere conditiones, quarum defectu matrimonium ſit nullum, eo etiam caſu, quo tota ejus ſubſtantia à perſonis idoneis cum intentione debita poneretur: id autem nuſquam probabit.

Confirm. Si verba hæc, *Baptizo te*, jam neceſſaria ſint ad valorem Baptiſmi, vel ut pars eſſentialis formæ, vel ut conditio ſine qua non. Si ut pars formæ eſſentialis; ergo ſemper in uſu fuerunt. Si ut conditio ſine qua non; ergo fieri poteſt ut non perficiatur Sacramentum poſitiſeriam materia, forma, perſona & intentione Miniſtri, quod & Florentino & Theologis omnibus adverſatur.

Obj. contra 2. part. Stephanus II. formam hanc approbavit, *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritus S. mergo*: atqui forma hæc perſonam ablucendam non exprimit.

R. approbationem hanc nullo roboris alicujus niti fundamento: cæterum ſi vere data ſit, prorsus eſſe improbandam.

CONCLUSIO III. Melius & tutius cenſent, qui particulam *In*, ad validitatem Sacramenti neceſſariam eſſe credunt.

Prob. quia incertum eſt an vox *nomine*, eundem habeat ſenſum, quem vox *in nomine*. Affirmant qui-

dem aliqui cum Coninck, Fraſſen, &c. quia qui ſignificat ſe præſtare aliquid nomine alterius, ſignificat ſe id in nomine ejusdem facere: unde, inquirunt, docent Grammatici ablativum abſolutum eandem habere ſignificationem ac ablativum per præpoſitionem *in* deſignatum. Sed reclamant alii, ajuntque variari ſenſum, eo quod Miniſter dicens, *Baptizo te nomine*, inſinuet ſe baptizare vice Patris; prout ſalutat alterius vice, qui ejus nomine ſalutat; ergo res dubia videri poteſt: in dubio autem plus ſapiunt qui Sacramento provident.

Ut ut eſt, fatetur idem Coninck graviter reprehendendum eſſe qui de induſtria voculam *in* omiſſerit. Imo docet Sorus eum lethalis peccati reum fore; idemque ait de omittente conjunctionem *&*, hoc modo, *Baptizo te in nomine Patris, Filii, Spiritus S.* quam tamen formam cenſent plures valere, niſi qui ea utitur perſonas identificare velit; quod minus præſumi poteſt, cum forma quaſi poſito inter ſingulas voces comate pronuntiat; ſic enim familiare eſt ut dicamus: *Ita tenendum poſt Cyprianum, Ambroſium, Leonem, &c.*

CONCLUSIO IV. Vocula *nomine*, ad ſubſtantiam Baptiſmi prorsus neceſſaria eſt; unde non ſtabit Sacramentum ſi quis vel *in nomine Patris, &c.* vel, *in Patris, & Filii, &c.* baptizet.

Prob. quia ad ſubſtantiam formæ Baptiſmi, neceſſarium eſt ut & unitas eſſentiæ in divinis, & perſonarum Trinitas exprimatur: atqui ſi vel dematur vox *in nomine*, vel ei ſubſtituatur, vox *in nominibus*, jam non exprimitur unitas illa; ergo.

Confirm. ex S. Ambroſio Lib. 2. de Sacramen. c. 7. ubi ſic loquitur: *In uno nomine baptizare nos juffit, hoc eſt in nomine Patris, &c.* quia *unum nomen, ubi eſt una ſubſtantia, una divinitas, una majeſtas.* Conſonat Auguſtinus Lib. 2. contra Maximian. c. 23. his verbis: *In nomine, non in nominibus; hi enim tres unum ſunt; & hæc tres unus eſt Deus.*

Quæres an valeat Baptiſmus, ſi uſitata formæ terminis termini ſubſtituantur æquivalentes.

R. 1. non licet à forma communi recedere etiam accidentaliter, niſi id graves exigant cauſæ, quæ vix unquam occurrunt. Tanto autem quis gravius delinquet, quanto plus à trito itinere deviabit; niſi forte excuſet ignorantia, quæ vel obſterricibus ſuffragari nequit, quia tenentur ex ratione officii ſui formam Baptiſmatis callere. Ita Silvius 3. p. q. 60. art. 8. Pontas v. *Bateme* caſ. 9.

R. 2. ſtare Sacramentum, ſi formæ terminis non ſubſtituantur niſi termini vere æquivalentes; unde ſi quis pluraliter loqui aſſuetus, pro *Baptizo*, dicat, *Baptizamus*, non mutabit Sacramentum, ut ex Cajetano docet idem Silvius q. 66. a. 5. ubi merito annotat ejusmodi vanitates omnino fugiendas eſſe. Idem eſt ſi quis honoris male intellecti cauſa dixerit, *Baptizo vos*, vel *celeftitudinem veſtram*. Item ſi dicatur, *Baptizo Petrum*, vel *Petrus baptizatur à me*. Quin & tunc verum perficietur Sacramentum, etſi perſona præſens, non ſit ejusdem nominis aut ſexus; quia quiſquis baptizat, primo & directe intendit baptizare ſubjectum præſens, quod ex errore putat eſſe Petrum: unde verba ejus hunc habent ſenſum, *Baptizo te*, quem Petrum vocari exiſtimo. Aliunde eſt de matrimonio, in quo contrahendi voluntas hanc ſignate perſonam afficit.

Hic caute notandum fieri facile poſſe ut habeantur quaſi formæ communi æquivalentes termini, qui eidem revera non æquivalent, unde, & id jam alibi obſervavimus, non valet Baptiſma collatum in nomine SS. Trinitatis, vel in nomine Dei unius & trini; etſi voces illæ idem eſſe videntur quod Pater, Filius & Spiritus S. Item nec valet juxta S. Thomam 1. part. q. 40. a. 2. Scotum, Silvium 3. p. q. 66. art. 5. & alios plures contra,

Grand.

contra Cajetanum, si conferatur *in nomine Genitoris, Geniti, & ab utroque spirati seu procedentis*; quia licet nomina hæc idem materialiter sonent, quod Pater & Filius, &c. non tamen formaliter. Pater enim, Filius, &c. ex usu communi significant hypostasim, ideoque & personam subsistentem: Genitor vero & Genitus, designant solum proprietatem, & modum originis unius personæ ab alia. Adde 1. quod vox *Geniti* latius pateat quam vox *Filii*; cum non omne genitum sit filius; 2. quod Christus voluerit, in Baptismo eas usurpari voces, quæ ex communi populorum usu institutæ sunt ad profitendam aperte trium personarum fidem; unde & ipsi adversarii pro irritato habent Baptismum datum, seu in nomine Trinitatis, seu in nomine Ingeniti, vel Innascibilis, &c. licet postrema hæc duo ex accommodacione Patrem significant. Quapropter Baptisma sub his formis collatum, omnino iterari oporteret, saltem ut dubium: idemque est si datum esset, *in nomine Genitoris, Nati, & S. Flaminis; in nomine Patris, & Verbi, vel Patris & Christi; in nomine prima, secunda, & tertia persona.* Standum ergo est & immobili-ter standum perpetuæ constanti Ecclesiæ praxi. Sane, aiebat S. Epiphanius hæc. 73. *non dicit Christus, baptizantes eos in nomine Geniti & Ingeniti, sed in nomine Patris, &c.* quod & iisdem pene verbis docet S. Athanasius Serm. 2. contra Arianos.

Sed quid de hac forma, *Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii, &c.* eam approbant Suarez, Leander, & alii plures; & confirmant ex veteri Baptismi ordine quem circa an. 630. conscripsit Severus Alexandrinus, ubi sic legere est, *Baptizatur talis in nomine Patris amen. In nomine Filii amen; & Spiritus sancti ad vitam seculi seculorum.* Nestoriani etiam in Palæstina dicuntur ter repetere voces *in nomine.* Nihilominus eadem forma pluribus admodum dubia videtur, nec immerito: quia sicut forma Baptismi, qua parte significat Trinitatem, eam significare debet voce quæ Trinitatem significet potius quam unitatem; ita qua parte unitatem significat, eam significare debet voce quæ identitatem potius significet, quam Trinitatem: porro vox *in nomine*, ter repetita, non magis unum nomen significat quam trinum.

Nec nocet quod valeat Baptisma datum, *in nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus S.* quia in isto naturæ divinæ unitas satis exprimitur, per *ly in nomine* numero singulari semel prolatum. Parum autem obest forma vel à Severo Alexandrino præscripta, vel forte observata à Nestorianis. Hi enim ut in aliis pluribus, sic & in præsentem errare potuerunt: unde qui eas in partes mittuntur Missionarii, sedulo praxim hanc investigare debent, & quos ad Ecclesiæ Romanæ gremium reduxerint, si sic baptizati fuere, sub conditione denuo baptizare.

Suspecta etiam videri debet hæc, quæ tamen Comitolo non displicuit, Baptismi formula, ab Itala quadam domi puerum tingente usurpata: *Baptizo te cum Patre, & Filio, &c.* quia hic vel male vel nullatenus exprimitur naturæ divinæ unitas. Ita Henricus à S. Ignatio.

Verba hæc, *lavo, abluo, intingo*, voci, *Baptizo*, synonyma esse contendunt plerique Theologi. Unde, ait Tournely p. 103. deferendus Innocentius IV. qui scribens in cap. 1. *De Baptismo*, ait nullum fore Baptismum, si quis diceret, *Ego Petrus*, vel *Ego Sacerdos te zingo*, aut *abluo*, aut *balneo*, aut *mergo*. Sunt tamen qui Tournelyum lubentius hic deserant quam Innocentium circa verba *mergo*, aut *balneo*, præsertim cum Baptismus datur per infusionem. An enim vere satis dixerim mergi aut balneari à me infantem, cujus caput solum fluentibus quidem sed paucis aquæ guttis aspergo? Ita Silvius eod. art. 5. soncl. 2. ubi vel ipsas voces, *lavo, abluo, intingo*, quas alibi cum torrente Theologorum suf-

ficere docuimus, ad minus pro dubiis habere videtur; unde concludas nihil hic innovandum.

ARTICULUS III.

De forma Græcorum.

EX dictis colligi facile potest validam & legitimam esse formam qua jampridem utuntur Occidentales; quia totam Christi institutionem servat: unde quod Schismatici quidam Græci, eos qui à Latinis baptizati fuerant, rebaptizare ausi sint, prout traditur in Concilio Lateranensi IV. cap. 4. vel summæ ascribendum imperitiæ, vel capitali odio, quo jampridem Romanam Ecclesiam prosequuntur. Jam quaeritur quæ, quam antiqua, & an sana sit Græcorum forma. Rem paucis expediemus.

CONCLUSIO I. Græcorum forma non deprecativa est aut imperativa, *Baptizetur*, sed indicativa, *Baptizatur servus Dei N. in nomine Patris, &c.*

Prob. 1. quia Leo X. in Constitutione *Accepimus nuper*, data 18. Maji 1521. testatur morem baptizandi Græcorum à Florentino Concilio approbatum, hunc esse, *Baptizatur*, &c. 2. quia idem tradit Clemens VII. in Brevis die 26. Maji an. 1526. quo confirmat prædictam Leonis Constitutionem, quam, inquit, *in Secretaria nostra diligenter inspicere & examinari fecimus*, atque *de verbo ad verbum transcribi*; 3. quia Joannes Moschus, in Prato spirituali cap. 176. narrat Judæum de quo supra diximus, in arena sub his verbis (circa an. 630.) baptizatum fuisse: *Baptizatur Theodorus in nomine Patris, &c.* 4. quia non aliam legere est formam seu in Arcudio Græcorum rituum peritissimo, seu in veteribus aut novis Græcorum Euchologiis, quæ edidit P. Goarius.

Ex quibus colligit post Farvacium Henricus à S. Ignat. hic n. 60. in Florentina Armenorum institutione non esse legendum, *Baptizetur*, sed *Baptizatur*. Existimavit quidem S. Thomas Græcos uti voce, *Baptizetur*, idemque senserunt Theologi complures: at non mirum quod Græcorum ritus diu Latinos fugerit. Sunt utique facta hæc ex eorum numero in quibus & Sancti, & ipsi summi Pontifices labi facile possint.

CONCLUSIO II. Perantiqua est, quæ à Græcis adhibetur Baptismi formula.

Prob. Formula quæ jam ab ipsis S. Chrysostomi temporibus in usu fuisse videtur, quam tradunt Authores sexti sæculi. quam conceptis verbis referunt Euchologia ante annos plus mille conscripta, magnæ antiquitatis esse debet: atqui formula Græcorum 1. videtur in usu fuisse jam ab ipsis S. Chrysostomi temporibus, idest labente sæculo IV. sic enim scribit S. Doctor Hom. 1. in Act. Apost. *Non dixit Christus, Ego vos baptizo Spiritu sancto, sed, baptizabimini, nos docens ut modeste de nobis sentiamus*; 2. eandem exhibet Joannes Moschus Author sæculi sexti, 3. hanc repræsentant omnia Græcorum Euchologia, &c.

Incertum tamen an forma hac ab initio usi sint Græci; hanc enim expresse formam tradit S. Gregorius Nazianz. Orat. 40. versus finem: *Baptizo te docens in nomine Patris, &c.* nisi factum dicatur ut istam alii à Græcis, illam alii sequerentur.

Quæres quorsum Græci in ea qua utuntur forma personam Ministri non expriment.

R. id factum 1. quia existimant istud sapere magis christianam modestiam, prout indicat citatus mox Chrysostomi locus: & hæc ratio parum urget, quia qui in solo alterius nomine baptizat, merum se ejus instrumentum profitetur; 2. quia misera æmulatio qua vexati Corinthiorum alii dicebant, *Ego sum Cepha*, alii,

Bibliot.
PP. 1. 12
p. 732.Comit. L.
1. 4. 9.

alii, *Ego sum Apollo*, Græciam pervaserat, imo & Africam; huic autem ut patrio morbo occurrerent Orientales, Ministri personam quasi seposuerunt. Quod in Occidente, unde eadem agritudo exulabat, fieri necesse non fuit. Sic olim propter Judaizantes aliquos vetuit S. Ignatius Martyr, ne quis Sabbato jejunaret extra sanctiorem hebdomadam; eosque qui secus agerent Christum denuo cruci affigere docuit; nec tamen inde quis colligere possit Latinos Christum crucifigere. De his late & erudite differentem vide Arcudium Lib. 1. cap. 8.

CONCLUSIO III. Valet citata Baptismi forma.

Prob. 1. quia Latini nullam unquam ea super re litem movere Græcis; 2. quia Eugenius IV. in Instructione Armenis data, post approbatam Latinorum formam sic pergit: *Nontamen negamus, quin & per illa verba: Baptizetur* (seu ut legendum diximus, *Baptizatur*) *talis servus Christi in nomine Patris, &c. vel Baptizatur manibus meistalis in nomine Patris, &c. verum perficiatur Baptisma*; 3. quia cum summus ille Pontifex de quo loquitur Albertus Magnus in 4. dist. 3. q. 2. in id propendisset ut denuo baptizarentur Dalmatæ quidam, qui licet Romanæ Ecclesiæ subditi à Græcis Græca forma baptizati erant; retamen ponderata maturius eodem rebaptizari prohibuit.

Prob. 2. valet forma cui nihil essentiale deest; atqui... Ei siquidem formæ nihil essentiale deest, quæ exprimit externam Ministri actionem, ablutionem scilicet, & præcipuam interioris Baptismi causam, nempe Trinitatem distincte designat; atqui Græcorum forma utrumque facit; ergo.

Dices: Ad valorem Baptismi necessum est ut exprimat persona Ministri: atqui hæc non exprimitur in forma Græcorum. Major patet ex cap. 1. *De Baptismo*, ubi Alexander III. declarat non fieri Baptismum, nisi quis dicat, *Ego te baptizo*. Minor non minus aperta est: cum enim Græci sua utantur formula, ne Baptismum sibi attribuere videantur, constat eos ne implicite quidem personam completi voce, *Baptizatur*. Si enim, ut aliqui volunt, supplendum esset, *à me vel manibus meis*, jam suum hunc modestiæ & humilitatis scopum non assequerentur.

R. ad 1. neg. maj. cum Suarez disp. 21. sect. 2. nam requiritur quidem ut actus baptizandi explicite declaretur in forma: verum haud opus est ut ipsa Ministri persona exprimat.

Nec nocet Alexandri III. Decretum; quia, ut notant post Glossam Doctores, voluit solum ille Pontifex ut nihil duceretur Baptisma non expresse Ministri actu collatum; quod ut ostenderet, Latinorum forma, quia apud Romanos communi, usus est, non quia quoad expressionem personæ omnino necessaria.

Cæterum dici possit Ministri personam implicite contineri in Græcorum formula: utique enim continetur in ista phrasi, *Baptizatur N. manibus meis*, quam à quibusdam Græcis admissam esse liquet ex Eugenio IV. Decreto; atqui vix quisquam credat Græcos formis adeo disparibus usos esse, ut ab alia Ministri personam prorsus excludi vellent, ab alia minime; ergo. Et vero Græci dum vestes induunt albas, ajunt: *Induitur servus Dei*; prout ibidem notat Arcudius: hic porro, *induitur*, idem est ac *induo me*.

Stat tamen eos utcumque obviam ire schismati olim suborto apud Corinthios: quia tam obscure Ministrum indicant, ut vix à plebeis, qui soli adeo hebetes esse possunt, ut de Baptismorum præminetia contendat, intelligantur.

Utra alteri forma præferenda sit, expendit Suarez ib. & Græcæ præfert Latinam; tum quia hæc magis consentanea est his Christi verbis, *Baptizantes eos*, quod fateatur Arcudius; tum quia melius exprimit Baptismi causas, & ipsum baptizandi actum ut actualiter exercitum.

CAPUT V.

De Ministro Baptismi.

UT quæstio ista, quæ non modicum habet difficultatis, secundum se totam expendatur.

Not. 1. Baptismum administrari posse vel solemniter, puta certo anni tempore, aut cum certis quibusdam ritibus, qui ad Sacramenti substantiam necessarii non sunt; vel privatim, ita ut tunc ea solum ponantur aut poni debeant, quorum defectu corrueret Baptismi substantia.

Not. 2. duplicem distingui Baptismatis Ministrum, alium solemnitatis; alium necessitatis. Posterior ille est qui non nisi in defectum alterius ad hoc deputari baptizat, & inter baptizandum ea solum adhibere debet, quæ ad validitatem Baptismi requiruntur: prior vero is est cui, utpote ad id muneris deputato, ritus omnes ab Ecclesia in Baptismate usurpari consuetos adhibere competit: & id quidem vel enipiam competere potest absolute & sine ulla ab alio dependentia, vel non nisi dependentem à voluntate Superioris.

Not. 3. Sacramentum quodlibet vel valide simul & licite administrari, cum nempe in collatione ejus concurrat quidquid seu ad substantiam seu ad modum actionis necessarium est; vel valide & illicite, cum etsi nihil ex parte substantiæ desit, deest tamen aliquid ex parte modi; ut si quis vel in peccato constitutus Sacramentum administret; vel illud cum iis solemnitatibus conferat quatum usus Superiori reservatus sit.

Jam quæritur quis seu sollemnis, seu privati Baptismi Minister sit: qua de re extremæ fuerunt & hodieque sunt heterodoxorum opiniones: 1. enim fuere qui admissis in Sacerdotii partem mulieribus, easdem Baptismi etiam sollemnis ministratrices constituerint: ita Marcion, qui, teste Epiphanio hæresi 42. n. 4. *Mulierculis baptizandi potestatem facit*; ita & Collyridiani, ut patet ex toto ejusdem Epiphanii discursu ibid. hæri. 79.

2. alii in oppositam partem enixius deflectentes, nec mulieribus nec laicorum ulli, sed iis solum qui Ecclesiæ ministerio deputati essent, permiscere ut in ipso etiam extremæ necessitatis casu quempiam baptizarent. Ita Calvinus Lib. 4. Instit. cap. 15. §. 20. an autem collatum iis in circumstantiis à Laico Baptisma nullum reputari debeat, an illicitum dumtaxat, non convenit inter Novatores. Pro validitate certant Vitacherus Controversia de Bapt. q. 3. c. 1. Georgius Abbas Anglus, apud Vossium; & teste Catebauno in Respons. ad Epist. Card. Baronii, Ecclesia vel potius Synagoga Anglicana. Pro nullitate contendunt Beza, qui q. 144. de Sacramentis, Baptismum à satana in Ministrum publicum transverso præponit Baptismati à Laicis administrato. Vollebiius Basileensis Professor, qui in Compendio Theologiæ Christianæ Lib. 1. c. 23. n. 4. sic loquitur: *Baptismum à privato aut muliere administratum (ut fit in Prapatu) ratum non habemus*. Idem de Baptismate à Gentilibus datotuetur Vossius disp. 10. de Bapt. thesi 12. ad hos, teste Arcudio Lib. 1. de Bapt. cap. 11. accedunt per totam ferme Græciam, Russiam & Moscoviam Græcanici ritus sectatores, qui, *absente Presbytero permittere malunt ut infantes sine Baptismo à vita decedant, quam eos salutari lavacro abluere; quod existiment sibi laicis ne in necessitate quidem licere hoc munere fungi*.

3. & id quoque olim in disputationem vocatum est an valeat Baptisma seu ab Hæreticis, seu ab iis etiam qui baptizati non essent, administratum. Ut à prædictis, quæ

quæ per excessum & defectum pugnant, errorem portantis æquo pede recedamus, sit.

CONCLUSIO I. Omnis viator homo, seu vir, seu mulier, fidelis aut infidelis, baptizatus vel non baptizatus, in casu necessitatis potest licite baptizare.

Prob. 1. pars de laicis hominibus: 1. quia Ananias Paulum baptizavit Act. 9. atqui probabilissimum est Ananiam in rum fuisse laicum; tum quia ita docent Constitutiones Apostolicæ, quæ, demonstrante Beveregio, magnæ sunt antiquitatis; tum quia baptizatus est Paulus anno à Christi passione primo: porro Calvinistæ, qui omnia ex Scripturis probant, nusquam probabunt, ullos hætenus, ordinatos fuisse Episcopos vel Sacerdotes præter Apostolos; aut Diaconos præter septem; ergo. Ita ferme Bellarminus Lib. 1. de Bapt. cap. 7.

Reponit VVendelinus 1. laicum dici non posse, qui à Deo vocatus fuerit ad sacrum Baptismi conferendi munus; 2. ex Ananiæ facto secuturum, quod negamus, laicos extra necessitatis casum baptizare debere. Verum hæc parum obstant.

Non 1. quia is solum extra laici statum constituitur, qui juxta receptum Ecclesiæ morem initiatur Ordinibus, prout suo loco demonstrabitur.

Non 2. 1. quia urgebat justio divina, atque è re christiana erat ut continuo baptizaretur Paulus, cujus conversio quo celerius Damasci quasi in theatro proditura erat, eo plus stuporis hostibus nominis Christiani erat paritura; 2. quia ipsa multiplicandi fidelium gregis necessitas, videtur tunc fuisse ratio permittendi, ut facilius conferretur Baptisma ab iis qui Sacerdotes non essent. Sic, ordinante Deo, baptizavit Philippus Diaconus Eunuchum, qui facile ab Apostolo quopiam baptizari potuisset. Sic probabilissimum est tria hominum millia, qui uno in die baptizati sunt ante Diaconorum electionem, non solum ab Apostolis, sed & à fidelibus laicis rinctos fuisse; 3. quia æquum fuit ut Spiritus sanctus qui futuras Calvinianorum novitates prævidebat, easdem multiplici facto jam ab initio Ecclesiæ, ob summam rei gravitatem confutaret. Atque hinc forte S. Petrus, qui Cornelium ejusque familiam per se haud difficulter baptizare potuisset, jussit eos baptizari, utique per fratres qui secum venerant, & quos vel Apostolos, vel saltem Diaconos fuisse probari nequit.

Prob. 2. ex Patribus: Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 17. *Dandi, inquit, Baptismi jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus; dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi auctoritate propter Ecclesiæ honorem, quo salvo salva pax est: alioquin etiam laicis jus est... unde reus erit laicus per diti hominis, si supersederit præstare quod libere potuit.* Quo in textu non tantum inest laicis baptizandi potentia, sed &, urgenti periculo, necessitas incumbere declaratur.

Idipsum docet S. Hieronymus Dial. adversus Luciferianos: *Si, inquit, necessitas cogit, scimus etiam licere Laicis baptizare: ut enim accipit quis, & dare potest.* Concinit Augustinus Lib. 2. contra Epist. Parmeniani cap. 13. his verbis: *Laicus nulla necessitate cogente si baptizet, alieni muneris usurpatio est, si autem necessitas urgeat, aut nullum aut veniale peccatum est. Sed etsi nulla necessitate usurpetur, & à quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit non potest dici non datum, quamvis recte dici possit illicite datum.*

Nec nocet disjunctiva hæc quam objicit Calvinus, nullum aut veniale peccatum: hæc enim verba, ut bene notat ibid. Bellarminus, significant peccatum esse veniale, cum laici non adhibent omnem diligentiam ut Sacerdotem inveniant, qui baptizet: nullum autem esse peccatum, cum adhibita diligentia, & Sacerdote minime invento ipsi baptizant. Unde, ut bene notat idem Cardinalis, quod addit ibid. Augustinus, nescire se an pie quisquam dixerit Baptismum hunc esse repeten-

dam, non est vox dubitantis, sed per oratoriam phrasim asserentis nonnisi impie posse dici hujusmodi Baptismum esse repetendum. Et vero quis firmam asseritionem non deprehendet in his verbis: *A quolibet.... datum fuerit, non potest dici non datum.* Hinc illud ejusdem Patris Lib. 7. de Bapt. c. 53. *Non dubitarem habere eos Baptismum, qui ubicumque & à quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum sine sua simulatione & cum aliqua fide suscepissent.* Haud profecto dubitanter loquitur, qui se asserit non dubitare.

Prob. 2. pars de mulieribus, 1. extr. plici quem mox citavimus Patrum textu. Qui enim indistincte docent valere Baptismum à laicis datum, ii, nisi feminas, quæ sub hominum nomine seu in Scriptura seu in Traditione intelligi solent, discrete excludant, comprehendisse censentur: atqui laudati Patres indistincte docent valere Baptismum à laicis datum, nec ullibi excludunt feminas, sed potius includunt discrete: cum Baptismum *ubicumque & à quibuscumque* datum valere pronuntient; ergo.

2. ex Romanis Pontificibus, Urbano II. & Eugenio IV. quorum prior in Epist. ad Vitalem Presbyterum sic scribebat an. circiter 1094. *Videtur nobis respondendum ut & Baptismus sit, si instante necessitate femina puerum in nomine Trinitatis baptizaverit.* Posterior sic habet in Decreto ad Armenos: *In causa necessitatis non solum Sacerdos & Diaconus, sed etiam laicus vel mulier, imo etiam paganus & hæreticus baptizare potest, dummodo formam servet Ecclesiæ, & facere intendat quod facit Ecclesiæ.*

3. possunt mulieres id quod sibi nulla lege interdictum est: atqui... Non lege naturali; neque enim intrinsece malum est aut indecens, quod mulier infantem aliquando tingat; sicut nec indecens fuit quod Sephora filium suum circumciderit. Non lege divina: hæc enim lex citari nequit. Non lege Ecclesiastica: cum ex ea potius inferatur contrarium.

Prob. 3. pars de infidelibus. Infidelium, seu eorum qui fide carent, alii baptizati sunt, sed hæresim profitentur, ut Calvinistæ; alii nec baptizati sunt, nec proprie hæretici, ut Pagani complures: atqui valet Baptisma ab utrislibet collatum: 1. quidem valet si collatum sit ab hæreticis, ut fuisse contra S. Cypriani mentem probavimus Tractatu præcedenti; 2. valet & à cæteris infidelibus collatum; etsi nonnunquam id in dubium vocavit Augustinus: 1. enim id aperte docet S. Leo paucis post Augustini obitum annis * Sic ille Epist. 90. alias 92. ad Rusticum Narbonensem, quæ refertur c. 38. *De consecr. dist. 4. Hi... qui se baptizatos sciunt, sed cujus fidei fuerint qui eos baptizavere, se nescire profitentur, quolibet modo formam Baptismatis acceperint, rebaptizandi non sunt.* Idem an. 866. edocuit Nicolaus I. in Resp. ad Consulta Bulgarorum apud Gratian. ibid. c. 24. ubi sic: *A quodam Judio, nescitis utrum Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptizatos asseritis, & quid de iis sit agendum consulitis. Hi profecto, si in nomine sanctæ Trinitatis... baptizati sunt... constat eos non esse denuo baptizandos.* Idipsum tradidere tum Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. ubi definitur, *Sacramentum Baptismi à quocumque rite collatum proficere ad salutem;* tum Eugenius IV. in citato mox Decreto: atqui hæc Romanorum Pontificum Decreta non privata, sed totius, atque adeo etiam Orientalis Ecclesiæ doctrinam exhibent. Siquidem à Photii temporibus magis magisque inquisierunt Græci occasiones recedendi ab Ecclesiæ Romana; & mordacidente, quidquid in ea sibi saperet minus, imo multa quæ ne speciem quidem haberent mali, avide carperunt: atqui tamen iidem Græci nihil unquam hac in parte objecerunt Latinis, seu dum ferveret discordiarum æstus, seu dum pax resarciretur in

Apud Gratian. c. 4. xxx.

* An. 449.

Conciliis Generalibus Constantinopolitano IV. Lugdunensi II. & Florentino; ergo.

Prob. 4. pars de non baptizatis, tum ex iis quæ modo dicta sunt de postrema infidelium specie; tum ex Concilio Compendiensi an. 757. ubi hæc leguntur Can. 9. *Si quis baptizatus est à Presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso Baptismo invocata fuerit, baptizatus est.*

Plures non congeram textus, cum fateatur Calvinus Lib. 4. Instit. cap. 15. sibi adversari Traditionem, & multis abhinc sæculis, adeoque ab ipso fere Ecclesia exordio usu receptum, ut in periculo mortis laici baptizent. Bene quidem, si dematur vox fere, quæ subinlinuat factam aliquando in puncto præsentis innovationem, cujus sane epocham nusquam assignabit Calvinus.

Hicq. 67.
art. 3.

Confirmatur tota Conclusio isthuc S. Thomæ discursu: *Inter omnia Sacramenta maxima necessitatis est Baptismus, qui est regeneratio hominis in vitam spiritualem: quia pueris aliter omnino subveniri non potest, & adulti non possunt aliter, quam per Baptismum plenam remissionem consequi, & quantum ad culpam, & quantum ad poenam; adde, nec posse eos aliter jus habere ad alia Sacramenta: & ideo ut homo circa remedium tam necessarium defectum pati non possit, institutum est à Christo, ut & materia Baptismi sit communis, scilicet aqua, quæ à quolibet de facili haberi potest, & minister Baptismi etiam sit in necessitatis casu, quicumque non ordinatus, ne propter defectum Baptismi homo salutis sue dispendium patiatur.* Huic quidem incommodo occurrerunt Novatores infantibus Cælum citra Baptismi opem referendo: sed quam irritum id moliti sint conatu, planum fiet ex dicendis.

Obj. 1. si soli baptizare possunt, quibus baptizandi licentiam concessit Christus: atqui Christus nec laicis viris nec mulieribus licentiam fecit baptizandi. Iis quippe solis potestatem baptizandi concessit, quibus dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos*: atqui id solum dixit Apostolis, eorumque successoribus, non laicis, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. constat enim ex Scriptura Philippum baptizasse; & is tamen nec Apostolus erat, nec Sacerdos, sed solum Diaconus. Constat iterum Apostolos prius baptizasse, quam vel Episcopi vel Presbyteri forent. Unde non dixit quidem Christus Matth. ult. laicis ut baptizarent; sed jam antea viris adhuc laicis præceperat ut baptizarent. Vide supra cap. 2. art. 2. concl. 3.

Inst. cum Vvindelino; Quibus permissum non est publice docere in Ecclesia, iis nec permissum est baptizare: atqui laicis, præsertim vero mulieribus permissum non est docere in Ecclesia. Minor constat ex Paulo I. Cor. 14. v. 34. & I. Timot. 2. v. 11. Major non minus certa est, quia publice docere & Sacramenta administrare pertinet ad idem officium.

R. dist. maj. quibus permissum non est publice docere, iis permissum non est baptizare publice, solemniter, & quasi passim ad id munus deputati sint ex officio, C. iis non est permissum baptizare in casu necessitatis, N. Non enim magis in hoc casu baptizare prohibentur, quam in pari casu prohibeantur docere: atqui nullibi prohibentur laici aut mulieres docere in casu necessitatis; sed è contra: cum iis, sicut & cæteris mandaverit Deus de proximo suo.

Inst. 2. Si laici & mulieres privatim baptizare possint, & id publice poterunt: atqui falsum consequens. Minor est ex concessis: prob. maj. Qui plus potest, potest & minus: atqui plus est baptizare simpliciter, quam cum solemnitate. Primum enim pertinet ad jus divinum; secundum autem ad ritus qui non sunt nisi juris Ecclesiastici.

R. ad 1. neg. maj. ad 2. data majore, quæ plerumque falsa est, neg. min. Baptismus enim solemniter & Baptismus simpliciter totum importat, & sacros ritus quos Ecclesia non nisi à Ministris ad id deputatis peragi voluit.

Obj. 2. Joannes Moschus cap. 176. Prati spiritualis, refert laicos Judæo in itinere Baptismum petenti respondisse, *Nobis non licet hoc facere; sacculares enim sumus.* Augustinus vero Ep. 226. alias 180. ut Pastores ab incunda, tempore Vandalicæ persecutionis, fuga deterreat, exponit luctuosam Grægis sortem, qui Sacerdote absente non habet à quo regeneretur fonte baptismatis, aut poenitentia reconcilietur: atqui hæc absurde dicta essent, si laicis permissum esset Baptisma.

R. ad 1. laicos illos ex ignorantia responsum istud dedidisse.

R. ad 2. neg. min. etsi enim multo plus possint laici circa Baptismum, quam circa Poenitentiam, merito tamen fugitivos Pastores vel ex ipso Baptismi capite redarguit Augustinus; tum quia ubi defuncti Pastores, Baptisma cum solitis caeremoniis conferri nequit, quod grande malum est; tum quia, cum Augustini ævo passim baptizarentur adulti, periculum erat ne eorum plures sine Baptismo decederent, aut temere ringerentur, aut fortassis invalide; quia vel forma ab imperita plebe nesciri poterat, vel ii præ scrupulo rejici poterant, quos Pastor dignos judicasset, aut fecisset; vel ii demum differri quos sagacior Minister credidisset admitte-
tendos.

Obj. 3. Assertio nostra qua parte non baptizatos & mulieres spectat, præcipue innititur definitionibus Nicolai I. Concilii Lateranensis & Florentini: atqui emissæ ab iis definitiones ut minimum temerariæ sunt. Scilicet enim temeraria est definitio quæcumque nullum habet in Scriptura, vel Traditione fundamentum: atqui allatæ definitiones, prout non baptizatos & feminas spectant, nec fundantur in Scriptura, ubi ne vestigium quidem habent; nec in Traditione, sed è contra.

Prob. min. de non baptizatis, 1. quia Tertullianus, Hieronymus & alii, ut Baptismum à laicis datum valere probent, hac utuntur ratione, quod ex æquo dari possit, id quod ex æquo accipitur: porro Paganus & similes Baptismum non acceperunt; ergo nec dare possunt; 2. Cyprianus cum suis supposebat non valere collatum ab hæreticis Baptisma, quia non valeret collatum à laicis, quales censebat esse; vel fieri Presbyteros, qui vel in hæresi ordinati essent, vel hæresim amplexi: atqui Patres qui contra Cyprianum disputavere, opinionem ejus de nullitate Baptismi à laicis dati ne tetigerunt quidem, sed solum negarunt hæreticos Sacerdotes ad laicam conditionem reverti, ut patet ex Dialogo S. Hieronymi contra Luciferianos; ergo. 3. sanxit Illiberitana Synodus Can. 38 *Catechumenum in necessitate infirmitatis positum baptizari posse per fidelem, qui lavacrum suum integrum habet, nec sit bigamus*; ergo non credidit laicum Baptismi expertem baptizare posse; 4. Augustinus nihil ea de re viderat audieratve; unde nec quidquam definire ausus est, ut patet ex citato ejus Lib. 2. adversus Epistolam Parmeniani, cap. 13. 5. diu post Augustinum, id est an. 738. consultus à Bonifacio Episcopo Gregorius III. in hæc respondit verba: *Quos à Paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habetur, ut de-
nuo baptizes in nomine Trinitatis, mandamus*; 6. idem decreverunt tum Poenitentiale Theodori Cantuariensis cap. 2. tum Ilidorus circa an. 630. qui sic loquitur apud Ivonem & Gratian. c. 59. 1. q. 1. *Si quis per ignorantiam ordinetur, antequam baptizetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari.* His positis unum quæro, nempe qui fieri potuerit ut Nicolaus I. sæculo 9. & Gregorius IV. sæc. 15. validitatem Baptismi à non baptizatis dati in Traditione detexerint.

R. ad 1. neg. min. quæ plus quam temeraria est; cum decisiones vel ab Ecclesia probatæ, vel à Generalibus Conciliis emissæ, nullam habere possint labem, ut alibi demonstrant Canonici Doctores. Urum autem propositio quæ Baptismi à Paganis dati validitatem asserit,

Dist. 4.
Deconf.
c. 52.

Hobert.

astruit, præcise sumpta sit de fide, Theologis expendendum relinquitur, ait Parisiensis Doctor: sufficit enim ad propositum, quod sit certissima.

R. ad 2. neg. min. cujus falsitas vel ex ipsa Augustini dubitatione, quæ quarto loco objecta est, ostendi valet. Constat enim 1. S. Doctorem, quo etiam tempore plus de præsentī materia patiebatur dubii, in validitatem Baptismi à non baptizatis dati propendisse, idque profecto ob graves quasdam causas. Constat 2. eundem existimasse rem istam posse certo definiri *authoritate tanti Concilii, quantum tanta rei* sufficeret. Quid ergo mirum si Romana Ecclesia, quæ propter suam cum cæteris mundi totius Ecclesiis consuetudinem, longe securius quid ubique terrarum observatum esset, aut observaretur, assequi poterat, quam vel Augustinus, vel privatus quivis Antistes, id tandem definierit, quod Augustinus dudum crediderat posse definiri, imo quod & ipse demum definierat citatis supra verbis: *Non dubitarem?*

Nec opponas, Nicolaum I. quo Decreto sanxit valere Baptisma à Judæo collatum, sanxisse simul valere & illud quod datum esset in nomine Christi. Inde enim firmatur assertio nostra: certum enim est hanc Decreti ejus partem nec à cæteris Ecclesiis, nec à Romana ipsa Ecclesia fuisse confirmatam. Cur porro? nisi quia anceps nimium & æquivoca visa est ea de re Traditio; ergo perinde recta esset pars altera, nisi Ecclesiæ omnes eam sensui suo, suæque praxi consentaneam judicassent. Cæterum etsi movet nos, ut patet, Nicolai I. Decretum, movent multo plus Lateranensis & Florentini Concilii Decreta. Jam ut obiter solvamus singula, quæ in probationem secundæ minoris congesta sunt,

R. ad 1. dist. maj. Tertullianus & alii quidam hac utuntur ratione, *quod ex æquo accipitur*, &c. nec loquuntur exclusive, C. secus, N. Quemadmodum enim qui dicit: *Sacerdos occurrens homini lethali perculso, & pœnienti, debet eundem à censuris & peccatis absolvere, quia Pastor est*, non negat moribundum hunc ab alio quovis Sacerdote, qui Pastor non sit, esse absolvendum; ita & in proposito, qui dicit: *Laicus iste baptizatus est; ergo & in casu necessitatis baptizare debet*, non negat baptizare posse eum etiam qui baptizatus non fuerit. Quia & bene expensa Tertulliani propositio alium plane sensum indicabit; sic enim ex ea discurre licet: quod ex æquo accipitur, ex æquo dari potest; atqui Baptismus ab omnibus indiscriminatim valide accipitur; ergo & ab omnibus indiscriminatim valide accipi potest. Favet aperte hæc ejusdem Tertulliani consecutio: *Proinde & Baptismus aque Dei census ab omnibus exerceri potest. Si ab omnibus*; ergo etiam à non baptizatis. Et vero aliter intellecta Tertulliani ratiocinatio malum habet sensum, qui viro perspicaci sine gravi causa affingi non debet. Quis enim hunc ferat discursum? Hic Presbyter est ordinatus; ergo alium ordinare potest. Quis istum? Hic homo non est justus; ergo nec alium ope Sacramenti justum facere potest.

R. ad 2. neg. min. 1. quia aliud est propositionem aliquam non redarguere, quod sæpe fit, ne novæ suboriantur ambages; aliud eam silentio suo comprobare, prout perperam supponit objectio; 2. quia Concilia quæ contra Cyprianum ejusque sequaces disseruere; si ibi licendo nec fidem, nec probitatem in Baptismi ministris requiri, satis ostendunt nihil esse cur non valeat Baptisma à non baptizato collatum; 3. quia Augustinus, quo nemo plenius Cypriani systema concussit, & cujus pene solius Scripta contra Rebaptizantes ad nos devenere, non modo principium ejus non approbavit; sed & in id propendit totus ut falsum illud opinaretur.

Nec nocet id quod objicitur ex Dialogo Hieronymi contra Luciferianos: neque enim hic ex propria sed ex

adversariorum mente disputat S. Doctor, eosque illa argumenti specie, quam ad hominem dicunt, hunc in modum exagitat: Rejicitis ordinationes ab Arianis factas, quia, juxta vos, ordinatus ab Ariano, ordinatus est à Gentili; ergo & Baptismus ab Arianis datum rejicere tenemini; quia juxta vos non valet Baptisma à Gentili collatum; non rejicitis porro; ergo pugnantia loquimini.

At, inquit, loquitur Hieronymus ex propria mente, cum ibid. ait: *Novam rem asseris, ut Christianus quisquam factus sit ab eo, qui non fuit Christianus*: atqui hæc verba indicant non posse quemquam Christianum fieri, ac proinde baptizari ab eo qui baptizatus non sit; ergo.

R. neg. min. quia hic Christianum fieri, non est baptizari simpliciter, sed recipere fidem christianam; porro impossibile est, ut, qui Arianis consentiens, ab iisdem se baptizari finit, christianam fidem recipiat. Id vult Hieronymus, & nihil ultra; unde sic pergit: *Accedens ad Arianos in qua fide baptizatus est? nempe in ea quam habebant Arianos*; ergo nec Christianus dici potest, prout Christianum esse, idem est ac fidem habere.

R. ad 3. Canon Illiberitanus, cum docet fidelem, qui lavacrum suum integrum habet, posse baptizare necessitatis tempore, non negat infidelem id facere posse; sed cupit id fieri à fidele: adeo ut si plures adint, qui baptizare valeant, baptizet fidelis præ infidele, & à fidelibus præferatur, qui vita & moribus dignior fuerit, qui nec subjacuerit pœnitentiæ publicæ, nec bigamiæ defectu laboret. Ita in hunc Canonem Mendosa, & eruditus Aurelianeosium Præsul Albaspinæus.

R. ad 4. patet solutio ex dictis.

R. ad 5. Gregorius III. præcepisse ut denuo baptizarentur, qui tincti fuerant à Paganis, vel quia hi formam non servaverant, vel etiam, idque multo probabilius est, quia intentionem non habuerant baptizandi; aut legitimum erat dubitandi fundamentum an non ea caruissent. Quæ etiam de causa idem Pontifex iterari jubet Baptismus à Presbytero fovi manente collatum. Et vero quis credat Sergium II. & Nicolaum I. sequenti post Gregorium III. sæculo aliud definiisse, quam quod ab eodem Gregorio definitum esset.

Dixi, multo probabilius; tum quia qui mandat denuo baptizari in nomine Trinitatis, supponere videtur, jam in eo nomine baptizatum fuisse; tum quia non ignorabat Bonifacius nullum esse Baptisma sine invocato Trinitatis nomine datum; adeoque nec de hoc Gregorium interrogasset; tum quia jubet Pontifex iterari Baptisma ab idololatra Presbytero collatum: is autem non ignorabat Ecclesiæ formam; atque si eam ex malitia vitiaisset, facile id detectum esset ab astantibus; unde rursus necessum non fuisset ut consuleretur Gregorius III.

R. ad 6. verba hæc *Omnes quos baptizavit*, vel interrogationem complecti, vel falsam alicujus opinionem, cui illico opponitur vera his verbis: *Sed Romanus Pontifex non hominem judicat, qui baptizat, sed Spiritum Dei subministrare gratiam Baptismi, licet Paganus sit qui baptizat*. Et apertius Lib. 5. Capitularium c. 4. quod ex Concilio Compendiensi descriptum judicat Baluzius in notis ad Gratianum p. 478. *Si quis baptizatus est à Presbytero non baptizato, & sancta Trinitas in ipso Baptismo invocata, fuit, baptizatus est, sicut Sergius Papa dixit*: ubi idem Baluzius pro Sergio vult Stephanum legi.

Inst. Probando alteram minoris partem, in qua de mulieribus agitur: Veteres quicumque feminas à sacro ministerio, proindeque à Baptismi collatione excluderunt; præcipue autem Tertullianus, & S. Epiphanius. Prior quidem Lib. de Bapt. cap. 17, ubi sic: *Petulantia mulieris quæ usurpavit docere, utique non etiam*

S. Thom.
3. p. 9. q. 67.
a. 5.

tingendi jus sibi pariet: nisi si qua nova bestia evenerit similis pristina, Quintillæ scilicet, ut quemadmodum illa Baptismum aufererat, ita aliqua per se eum confecerat. Posterior vero totus est ut contra Collyridianos feminas à Baptismi administratione procul arceat. Sic ille hæc. 79. n. 3. *Et si Mariæ tantus honor est habitus, ut gremio suo Dei Filium exciperet... nihilominus ne baptizandi quidem potestas est illi facta: à Joanne baptizari voluit.*

R. dist. ant. Veteres excluderunt feminas à sacro ministerio, id est à ministerio quod palam & solemniter in Ecclesia exerceretur, C. id est à sacra quavis functione, quæ etiam privatim fieret & in casu necessitatis, N. Nempe Veteres excluderunt feminas à baptizandi functione, sicut & à functione docendi; porro nemo unquam commentus est veritum esse feminis, ne quempiam etiam in casu necessitatis doceant ea quæ ad salutem spectant. Unde Act. 18. Aquila & Priscilla uxor ejus, Judæo euidam, Apollo nomine, diligentius exposuerunt viam Domini.

Porro Tertullianum eas solum insequi mulieres, quæ publice, & citra necessitatem sibi jus baptizandi arrogarent, liquet ex Lib. de præscript. cap. 41. ubi hæc loquitur: *Ipsa mulieres hæretica, quam procaces! quæ ardeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan & tingere.* Ubi de his evidenter agitur, quæ tota Sacerdotii jura usurpabant; prout fiebat apud Pepuzianos, qui testibus Epiphano hæc. 49. & Augustino Lib. de hæc. c. 27. tantum dabant mulieribus principatum, ut Sacerdotio quoque apud eos honorarentur.

Eadem est mens Epiphani, ut invicte probant hæc, quæ præcedunt, ejus verba: *Si Sacerdotum mulieribus mandatum foret, aut Canonicum quiddam præstare in Ecclesia eis liceret, nulli potius quam Mariæ, illud in novo Testamento committi Sacerdotis officium debuit; cui tantus honor, &c. ut supra.* Idem, nec efficaciter minus astruit hæc Epiphani ratio: *Propterea nec loqui quidem in Ecclesia mulieri... sacra Littera permittunt.* Ut vero istud erroris portentum ab Ecclesia Romana procul esse demonstramus, sit.

CONCLUSIO II. Episcopus est ordinarius Baptismi Minister: est & Sacerdos, sed cum subordinatione & dependentia ab Episcopo.

Prob. 1. pars: Ordinarius Sacramenti Minister ille dicitur, qui singulariter & ratione officii sui ad idem Sacramentum administrandum deputatus est; atqui Episcopus... Ad Episcopos enim eorumque successores primario & singulariter à Christo dictum est: *Docete, &c. baptizantes eos, &c. ergo.*

Confirm. Quisquis Baptismum recipit, in membrum Ecclesiæ, & ejus privilegiorum communionem admittitur: atqui aliquem ascribere in membrum Communitatis alicujus, eique illius privilegia communicare, pertinet per se & primario ad Principem illius Communitatis; & Episcopus quilibet est Ecclesiæ Princeps in sua Diocesi; ergo per se & primo pertinet ad Episcopum quemlibet in sua Diocesi baptizare.

Prob. 2. pars: quia is etiam ordinarius Baptismi Minister dici potest qui ex vi consecrationis suæ habet, quod passim & ordinarie ad baptizandum deputari possit: atqui talis est simplex Presbyter. Min. prob. tum ex praxi Ecclesiæ, tum ex ejus Decretis, in quibus de Sacerdotibus quasi ordinariis Baptismi Ministris agitur. Sic Lib. 3. Constit. vulgo Apostolicarum cap. 11. legitur simpliciter: *Neque reliquis Clericis potestatem baptizandi facimus... nisi tantum Episcopis & Presbyteris ministrantibus Diaconis.* Sic & Gelasius in Epist. ad Episc. Lucaniæ, & refertur dist. 93. c. 13. *Diaconus propria constitutus servare mensuram... nihil eorum suo ministerio penitus applicare, quæ primis Ordinibus proprie decrevit antiquitas. Absque Episcopo vel Presbytero baptizare non audeat; nisi prædictis fortassis Ordinibus longius constitutis neces-*

sitas extrema compellat. Sic Hidoius cap. 19. *De consecrat. dist. 4. Constat Baptisma solis Sacerdotibus esse tractandum.* Sic demum Eugenius IV. in Decretis: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptizare.* Ne quis vero hic adæquate patem Sacerdotibus ac Episcopis baptizandi potentiam tribui opinetur.

Prob. 3. pars, 1. ex diserto Tertulliani textu quem paulo ante adduximus; 2. ex sancto Ignatio Epist. ad Smythæos, ubi ait *non esse licitum sine Episcopo baptizare, vel agapen celebrare;* 3. ex S. Hieronymo, qui Dialog. adversus Lucifer, hæc habet: *Inde venit ut sine Episcopi jussione, neque Presbyter, neque Diaconus jus habeat baptizandi.*

2. quia si Sacerdotes independentes ab Episcopo facultatem haberent baptizandi, jus illud sibi non reservassent priorum temporum Episcopi: atqui illud tamen usque adeo, saltem pro solemnioribus diebus, sibi reservabant, ut vix iisdem diebus, Sacerdotum quispiam Baptismum conferre auderet. Hinc Ephesini Clerici in Epist. ad Photium & Eustatium directæ, ut Ibæ Episcopi sui redditum citius obtinerent, urgent potissimum proximitatem sancti dies Paschatis, in quo, inquit, propter eos qui digni sunt sancto Baptismo, opus est ejus presentia. Hinc & S. Paulinus in vita S. Ambrosii, *Erat, inquit, in rebus divinis implendis fortissimus, in tantum ut quod solitus erat circa baptizandos implere, quinque postea Episcopi vix implerent.* Hinc demum, ut alios omittam plures Hincmarus de Bellovacensi Ecclesia, quam invaserat Odoacer Laicus, *Quoti, inquit Ep. 52. tunc temporis sine canonico Baptismo relictis fuerunt!* Quin & extat hodie dum Mediolani aliquod veteris hujus disciplinæ vestigium. Hic enim infantes ipsa ante Festum Paschæ & Pentecostes hebdomada editi, ad præcipuam Urbis Ecclesiam deferuntur solemniter ab Episcopo baptizandi.

Fatendum tamen iis etiam temporibus collatum fuisse à simplicibus Presbyteris Baptisma, 1. iis qui longiori intervallo distarent à præcipuis urbibus, quæ Episcoporum sedes esse consueverant; prout indicat id S. Hieronymiib. *Non quidem abnuo hanc esse Ecclesiarum consuetudinem, ut ad eos, qui longe in minoribus urbibus per Presbyteros... baptizati sunt, &c. 2. etiam præsentis, sed licentiam dante Episcopo, prout expresse tradit Palladius in vita S. Chrysostomi.*

Obj. Sacerdos dum consecratur, recipit ordinariam baptizandi potestatem; ergo non est cur eam deinceps recipiat ab Episcopo.

R. dist. ant. recipiat ordinariam potestatem, id est vi cujus assumi possit in ordinarium Baptismi etiam solemniter Minister, C. id est quam illico & pro nutu exercere possit. N. Sacerdos enim tantum se habet ut adjutor Principis; adjutor porro vocari debet, & ad ea deputari, quæ Princeps ab ipso præstanda judicaverit. Et vero Sacerdos dum consecratur, recipit potestatem absolvendi à peccatis; & hanc nihilominus, ne valide quidem exercere potest, nisi à Superiore approbetur.

Inst. Episcopus Sacerdoti conferre non potest jurisdictionem, quam ipse non habet; atqui Episcopus nullam habet in baptizandum jurisdictionem; cum nemo nisi ratione suscepti jam Baptismatis Ecclesiæ subijciatur; ergo.

R. dist. min. non habet jurisdictionem absolutam; quia non potest invitum baptizare, C. non habet jurisdictionem conditionatam, N. Habet enim jus, ut qui intra territorii sui limites baptizari volet, vel à se, vel ab eo solo quem deputaverit, baptizetur.

Idem servata proportionem dicendum de Parocho: is enim statim ut ab Episcopo approbatur tanquam hujus officii capax, sufficientem accipit baptizandi licentiam, quæ jure communi adeo stabilis est, ut ea jam sine justa causa privari non possit. Quin & Parochus alium Sacerdotem ab Episcopo approbatum ad id obeundum munus committere valet, & commissionem revocare pro arbitrio.

Ex dictis colliges 1. reum esse gravis peccati Sacerdotem, qui extra necessitatis casum sine jurisdictione vel commissione baptizat seu solemniter seu privatim; quia etiam si vi consecrationis etiam solemniter baptizare possit, id tamen ipsi gravibus de causis prohibitum est, puta ne turbetur pax & ordo: & id à paritate rationis colligi potest ex iis quæ an. 1123. sanxit Calistus II. apud Gratian. XVI. q. 1. cap. 10. Quod autem de simplici Sacerdote diximus, idem quoque intelligendum de Parocho, qui alterius territorii infantem absque proprii Pastoris licentia baptizare præsumeret: esset enim istud quoque temeraria & gravis alienæ jurisdictionis invasio. Neuter tamen censuræ subjaceret aut irregularitati, quia neutra hæc pœna contra delinquentes imposita est de jure communi. Docet quidem Grandinus Monachos citra licentiam baptizantes subiacere excommunicationi latæ Clement. 1. *De privileg.* at ibi ne verbum quidem est de baptismo & pœnæ non sunt extendendæ. Plus tamen peccaret Monachus baptizando quam Sacerdos etiam alienus, ut colligit Henno ex cap. 1. XVI. q. 1.

Colliges 2. peccare etiam seu infantis parentes, seu adultos Catechumenos, qui cum ad proprium Pastorem, ejusve substitutum recurrere possint, extranei opera utuntur: quia & Ecclesiæ pacem turbant, & ab alio exigunt: quod citra gravem noxam ab ipso præsentari nequit.

CONCLUSIO III. Diaconus est etiam solemniter baptis-
mi Minister, sed extraordinarius.

Prob. Ille est solemniter baptis-
mi Minister, sed extraordinarius tantum, qui ex Ordine suo habet, ut ad baptizandum solemniter deputari possit, at non passim, sed in casibus tantum extraordinariis: atqui Diaconus 1. deputari potest ad baptizandum, ut hinc patet, quod Philippus Simonem magum, & Eunuchum Candacis Reginae, huncque Deo evidenter approbante, baptizaverit; 2. deputari potest ad baptizandum solemniter; quia id indicant hæc quæ in Pontificali Romano habentur ab Episcopo ad futuros Diaconos verba: *Diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare, & predicare*; ubi Diacono singularis erga baptismum tribuitur potestas, quæ inferioribus Clericis non tribuitur. Et certe nemo dixerit hic solum concedi Diaconis, ut privatim in extremæ necessitatis casu baptizare possint: cum potestas illa omnibus, etiam laicis, ex institutione Christi competat; 3. demum Diaconus non passim, sed in casibus tantum extraordinariis ad baptizandum deputari potest. Si enim de via communi ad id numeris destinari posset, jam esset simplex baptis-
mi Minister, sicut Sacerdos; & ut Evangelium canere sine speciali Episcopi vel Parochi licentia potest, sic & sine speciali utriusque licentia solemniter baptismum administrare posset: atqui Diaconus nec ullibi dicitur simplex baptis-
mi Minister; cum jus illud proprium esse Sacerdotis indicet Eugenius IV. in Decreto; & expresse veter Gelasius ubi supra, ne Diaconi absque Episcopo vel Sacerdote baptizare audeant; ergo.

Obijciuntur quatuor, 1. quod Patres aliqui, ut Tertullianus & Hieronymus Diaconos cum Presbyteris comparent in administratione baptismi; 2. quod citata mox Romani Pontificalis verba ordinarii baptismi non secus ac altaris Ministrum exhibeant; 3. quod Diaconi sint de hierarchia, utpote quæ juxta Tridentinum Sess. 23. Can. 6. constat ex Episcopis, Presbyteris & Ministris: porro cum hierarchia sit sacer principatus, & qui principatum exercent, Sacramenta solemniter ministrare valeant, consequens est id posse Diaconos circa baptismum; 4. nihil habiturum Diaconum præ inferioribus Clericis; & hi enim ex dispensatione baptizare possunt solemniter, cum solemnitas illa sit solum juris humani.

R. ad 1. Diaconos à Patribus comparari cum Presby-
Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

teris quoad baptismum, in quantum utrique non nisi dependenter ab Episcopo baptizare debent, non autem quasi utrisque ex æquo baptismi ministerium comitti possit.

R. ad 2. verba Pontificalis sic intelligenda esse ut Ecclesiæ Romanæ traditioni congruant: porro semper in Ecclesia Romana cautum est, ut Diaconi non baptizarent nisi in defectum Sacerdotis; eosque qui suam hanc mensuram non servavere, serio redarguerunt Pontifices Romani, ut patet ex citato Gelasii textu.

R. ad 3. non eundem iis omnibus ex quibus constat hierarchia inesse potentia gradum: unde licet cuncta ejus membra præmineant, & suo modo principentur, alia tamen aliis inferioribus sunt: an porro mirum quod inferiora membra minus possint quam superiora.

R. ad 4. non leve Diaconos inter & inferiores Clericos esse discrimen: his enim ut baptizarent necessaria foret dispensatio Rom. Pontificis, quæ rarissime, si unquam, conceditur; illis vero sola Parochi deputatio sufficit. Unde medii sunt Diaconi inter Clericos inferiores, & simplices Presbyteros: Presbyteri enim passim & sine causa à Parochis committi possunt; Diaconi ob causam sed à solo Parocho; alii Clerici à solo Papa; & hi tunc precario solum agerent, non ex officio.

Ex his colliges 1. quod cum hodie non desit Sacerdotum copia, peccet Parochus, qui, contra hodiernum Ecclesiæ morem, licentiam indulget baptizandi solemniter extra casum non quidem extremæ, sed veræ cujusdam necessitatis. Censetur autem necessitas, cum agrotat Parochus, nec suppetit Sacerdos alter, qui committi possit. Item cum multi sunt qui egent baptismo, nec sine incommodo notabili differri possunt: aut cum Parochus, si ad Ecclesiam remotam baptizatum eat, magna quædam officii sui munia prætermittere tenebitur. In his autem aliisque ejusdem generis casibus, obtineri debet consensus Episcopi, si ad eum recurri possit.

Colliges 2. graviter peccare Diaconum, qui extra casum necessitatis, nec ab Episcopo vel Parocho jussus, solemniter baptismum confert; quia alienum munus usurpat. Qua etiam de causa ex communiori Theologorum sententia irregularitatem incurrit. Negant id quidem aliqui, quia caput 1. *De Clerico non ordinato*, &c. cui irregularitas illa innititur, eum dumtaxat ferit, qui baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus; quod, inquiunt, de Diacono dici nequit, cum ad baptizandum consecratur. Quia tamen ambiguntur leges usu & praxi explicantur; & aliunde ordinatus non est Diaconus ad baptizandum in casu communi, haud reor à trito itinere esse recedendum.

Hæc decisio videtur extendenda ad eum etiam Diaconum, cui collatum esset Beneficium Parochiale; quia Episcopus illud conferens, etsi supponi potest dedisse jus concionandi, non tamen nisi positis ponendis jus baptizandi, quod multo plus est Sacerdotale.

Solvuntur dubia circa Ministrum Baptismi.

Quæres 1. an & quis inter Ministros Baptismi servandus sit ordo in casu necessitatis.

R. ad 1. affirmat. quia æquum est, ut ille aliis præferatur, qui minus distat ab eo quem Christus ordinarium Baptismi Ministrum constituit. Unde

R. ad 2. hunc ordinem cæteris paribus, servari debere, ut præeat 1. Parochus, si adsit, 2. Sacerdos, 3. Diaconus, 4. Subdiaconus, 5. Clerici inferiores, 6. Laicus, 7. Femina, 8. Fidelis, aut à censuris liber, Infideli vel excommunicato. Ita ferme Catechismus Romanus, & S. Carolus Borrom. uterque ubi de Baptismo.

Dixi, *ceteris paribus*, quia prædictus ordo graves ob causas inverti debet: sic obstetrix ritum baptismi bene edocta, anteposenda est imperito mari vel infideli, quin & Parocho, propter indecentiam, si infans necdum omnino editus sit. Idem est de Diacono respectu Sacerdotis, si is vel simoniace pretium exigat pro baptismo, vel juste præsumatur eum administraturus in statu peccati, aut censuræ, à qua absolvi non satagat.

Porro ordo mox assignatus obligat sub gravi & Subdiaconum præsentem Diacono, & Diaconum præsentem Sacerdote; quia ut Diaconus Sacerdoti, sic & Subdiaconus Diacono gravem infert injuriam, cum jus Ordinis ipsius, ab ipso Christo magis aut minus principaliter annexum usurpat. Haud tamen, positum, ut nunc sunt, rebus, graviter peccaret Sacerdos, qui præsentem Episcopo baptizaret aliquem, cujus neuter Pastor foret; quia ut Episcopus sic & Presbyter habet ex officio quod baptizare possit; imo ait S. Carolus ubi supra, *norit Sacerdos sibi licere baptizare etiam præsentem suo Episcopo*.

An vero graviter quoque peccet laicus homo vel obstetrix, si præsentibus Subdiaconis baptizet, controversatur; negant alii, quia Subdiaconus nullum etiam inchoatum in ordinatione sua recepit jus baptizandi; unde ei nonnisi levis infertur injuria ab iis qui coram & præipso baptizant. Afferunt alii, quia hæc agendi ratio graviter subvertit ordinem à natura ipsa constitutum, qui exigit ut longe dignior, ceteris præferatur. Hic ego dubium mortale admisso, nisi excuset bona fides, instantia casus, &c.

Sed quid si Sacerdos ex futili quadam urbanitate jus suum cedat laico præsentem, poteritne is baptizare? Non poterit, quia facultatis hujus acceptatio duo invehit mala, alterum quod Sacerdotali ordini injuriam faciat; alterum quod ad minus negativam erga Sacramentum irreverentiam complectatur.

Quæres 2. an liceat extra Ecclesiam baptizare, ubi nulla urget necessitas.

Clement.
1. De
Bapt.

R. negat. *Præsentem prohibemus* Edicto, ait Vienneſe Concilium sub Clemente V. *ne quis de cætero in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed dumtaxat in Ecclesiis, in quibus sunt ad hoc Fontes specialiter deputati, ac proinde non in sacellis domesticis, aliquos, nisi Regum vel Principum... liberi extiterint, aut talis necessitas emerſerit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi, audeat baptizare. Qui autem focus præsumpserit, ut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quod alii attentare similia non præsumant.* Sunt qui Principum nomine eos omnes intelligant, quibus temporanea in alios jurisdictio competat. Sed absurde prorsus. Ecquis simplicem pagi aut oppidi Toparcham Principis titulo, nisi frigidus adulator, salutare velit? Cæterum qui sine expressa Episcopi licentia infantem baptizant domi, multis in Diocæsi-bus subjacent excommunicationi, ut probat Gibert Consult. 10. de baptismo; quia de re quisque Diocæsis suæ Statuta consulere debet.

Vid. infra
cap. ult.

Quæres 3. an si infans domi tingatur, adhibendæ sint cæremoniæ baptismales.

R. Negat. si periculum sit ne ob cæremoniarum moram ante moriatur infans quam tinctus fuerit. Si vero citra periculum adhiberi possint, & baptismi Minister sit Sacerdos, proprius aut alienus, baptismus cum solitis cæremoniis administrari debet: quia solemnes ii ritus tantæ sunt antiquitatis, tanti & momenti, ut nonnisi in casu impotentiae prætermitti debeant; neque ut adhibeantur, opus est Ecclesia,

ut tradit Lamet V. *Baptême*. Quin & in præxi casu deberet Diaconus easdem adhibere cæremonias; quia ei tunc à jure concessum est ut baptizet: cui autem concessa est facultas baptizandi, ei & datur facultas id faciendi cum ritibus solitis, si Ordine competentem insignitus fuerit; quia accessorium sequitur principale ex Reg. 42. Juris in 6. ita post alios plures Henricus à S. Ignat. n. 115. addit Gibert ibid. Consult. 19. licere Diacono qui Parocho absente baptizat, & aquam & sal benedicere: quod quia non patum habet difficultatis, iis semper, qui in hujusmodi casibus versari possunt, author ero ut ab Episcopo generalem obtineant licentiam efficiendi quidquid opuserit ad solemnem baptismi ritum.

Quæres 4. an Parochus aliquando propria auctoritate baptismum infantis differre possit.

R. affirmat. modo 1. nihil subest periculi; 2. subest legitima differendi ratio, puta ut juxta pristinum Ecclesiæ morem infantes in Paschæ vel Pentecostes pervigilio baptizentur; 3. & nihil in contrarium Diocæsana lege constitutum fuerit: hæc enim si v. g. vetet, ne ultra triduum differatur baptismus infantis, gravius delinquet Parochus, si eundem etiam intuitu pietatis ad quatrimum retardet. Vide Gibert ibid. Consult. 12.

Quæres 5. an Parochus cui offertur baptizanda proles ex illegitimo concubitu nata, possit baptismum negare, nisi mater genitorem revelet.

R. neg. imo peccabit graviter obligando ad revelationem hanc: tum quia est id ad infamationem occulti stupratoris adigere; tum quia grave orietur scandalum, si idem, ut quandoque evenit, intelligatur esse proles parens, qui maris frater, ne quid pejus dicam.

Quod si, addit Henricus à S. Ignat. n. 112. Parochus ad id coegerit jubente Episcopo, non est arguendus: quia præsumere potest & debet Episcopo non desſe justam causam ad id jubendum, v. g. ad providendum de alimentis proli illegitimæ, &c. quæ ob causam ipse etiam secularis Magistratus nonnunquam cogit matrem ad ejusmodi manifestationem etiam sub juramento. Quod tamen postremum non consulerem, nisi aliunde adſit semiplena probatio; tum propter grande periculum perjarii; tum quia sive in judicio seculari, sive in Ecclesiastico integre ſtari non potest tali nominationi etiam jurata, uti adversus nonnullos judices demonstrat Gobat, &c.

Quæres 6. an teneatur obstetrix formam & modum Baptismi callere.

R. affirmat. idque tum titulo charitatis, ne quod crebro timeri potest, animæ quas Christus pretioso sanguine redemit, æternum pereant; tum & aliquo justitiæ titulo, quia ad id munus in necessitate obeundum semetipsas videntur devovisse; nec alia conditione seu à Parochis, seu à patribus & matribus admittuntur. An autem passim reperi debeat baptismus ab obstetrice collatum infra expendemus.

Quæres 7. an pater propriam prolem baptizare queat.

R. posse in casu necessitatis; tuncque non excidit à jure conjugali, prout docuimus ubi de quatto Decalogi præcepto.

Quæres 8. an unus possit plures simul baptizare.

R. posse valide in quocumque casu; licite autem in solo casu necessitatis, sub hac forma, *Ego vos baptizo*... *Nec per hoc diversificaretur forma Ecclesiæ, quia plurale non est nisi singulare geminatum*: ita S. Thomas hic q. 67. art. 6. ad 2. Et vero Apostoli, si à quibusdam, certe à paucis adjuti, vix aliter quam plures simul baptizando, tot hominum myriades una die tingere potuerunt. Adde quod hujus-

hujusmodi Baptismi nec desit materia, quia omnes sufficienter abluti supponuntur; nec forma, quia *Baptizo vos*, idem est ac *Baptizo te & te*; nec subjecta, cum tot sint, quot baptismi: quidni ergo sicut unus plures absolvere potest, ut fit imminente naufragio vel conflictu, sic & plures simul baptizare valeat.

Dixi, non autem licite nisi in casu necessitatis, tum quia Rituale Romanum verat ne plures simul baptizentur, nisi urgeat temporis angustia, vel periculum mortis: tum quia violatur Ecclesiae consuetudo, idque in re gravi: unde qui secus fecerit, lethalis culpæ reum esse docent Scotus & alii communiter.

Quæres 9. an possit quis seipsum baptizare.

R. neg. & id patet ex cap. 4. *De Baptismo, &c.* ubi Innocentius III. consultus de Judæo, qui in aquam seipsum immererat dicendo, *Ego me baptizo, &c.* respondit, quod cum inter baptizantem & baptizatum debeat esse discretio, sicut ex verbis Domini colligitur, dicentis Apostolis: *Ite, baptizate omnes gentes, &c.* memoratus Judæus est denuo ab alio baptizandus; ut ostendatur quod alius est qui baptizatur, & alius qui baptizat. Ad quod etiam designandum ipse Christus non à seipso, sed à Joanne voluit baptizari. Quamvis si Judæus ille continuo decessisset, ad patriam protinus evolasset, propter Sacramenti fidem, etsi non propter fidei Sacramentum. Et vero sicut in carnali generatione: ... alius est qui carnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur; sic in Sacramentali regeneratione ... alius debet esse, qui spiritualiter generet, & alius qui spiritualiter generetur. Unde licet possit idem sibi Eucharistiam ministrare, non tamen baptismum: quia Eucharistia recipitur per modum alimenti, quo quis per se solum visci potest; baptismus vero per modum natiuitatis, quam nemo à se solo habet.

Confirm. quia si homo sibi suus baptismi Minister esse posset, id alicubi ob infinitam Sacramenti hujus necessitatem docuissent vel Scripturæ, vel Patres, vel Rituales Libri, vel Catecheses, &c. atqui de hoc siluere constanter; & plus quam siluere, cum semper alium à baptizato Ministrum assignaverint; ergo.

Quæres 1. an plures eundem simul baptizare possint.

Et quidem constat id semper illicitum esse, utpote quod constanti Ecclesiae praxi repugnet; & ubi valide fieri posset, nulla rationabili de causa fieri queat. Sed quia agitur de valido.

Nota tripliciter fieri posse ut plures ad unius baptismum concurrant, 1. si unus, v. gr. mutus quis aquam infundat, alter v. g. mancus pronuntiet formam; 2. si duo materiam simul & formam applicent, sed itaut à se invicem in baptizando dependere velint tanquam causæ partiales, dicendo, *Nos te baptizamus*; 3. si uterque seorsim materiam & formam applicet, quasi ageret solus, & ab alio dependere nolens: ut si Parochi duo qui de eodem infante litigant, eundem baptizare properent: tuncque vel ambo formam absolunt eodem instanti, vel alter altero prius. Jam

R. 1. nullum esse baptismum primo modo collatum. Ratio est 1. quia id adversatur institutioni Christi, prout hæc nobis per continuam Ecclesiae praxim manifestata est; 2. quia tunc falsa est forma; cum is qui se baptizare seu abluere dicit etiam in numero plurali, reipsa non abluat; 3. quoties rescivit, aut suspicata est Ecclesia quempiam à novioribus hæreticis hoc modo fuisse baptizatum, toties eum denuo vel simpliciter, vel sub conditione baptizavit.

Objici potest 1. quod Archidiacono porrigente instrumenta, & Episcopo benedicente possit quis ordinari. Quin & cap. 14. dist. 23. consecratur Sacerdos quidam cum Levitis duobus Episcopo manum imponente, & Presbytero quodam benedicente, seu formam pronuntiante; 2. quod conficiatur Sacramentum Pœnitentiæ, etsi materiam prabeat unus, alter formam efferat; 3. quod herus dicatur erogare stipem, cum illam dat mediante famulo; ergo & baptizare dicetur Parochus, qui mediante Clerico suo infundet aquam. Sed hæc non urgent. Unde

Ad 1. neg. ant. cujus falsitas in Tractatu de Ordine demonstrabitur. Neque si ordinatio à duobus conferri posset, posset ideo à duobus ministrari baptismus: quia vox *baptizo* significat egressum physicum actionis à baptizante: concessio vero Ecclesiasticæ potestatis sine tali egressu physico posset intelligi.

Nec obest cap. 14. dist. 23. ubi Sacerdos & Levita sic ordinari, gradum suum amittere jubentur. Nam ut bene hic animadvertit Glossa, non raro in jure dicitur quis amittere, id quod reipsa nunquam habuit, ut cap. *Quia*, v. q. 6. & cap. *Guilfarius*, XXIII. q. 4.

Ad 2. neg. parit. siquidem Sacramentum Pœnitentiæ habet se per modum judicii, ad quod proin concurrere debent, & Rei confessio, & absolutio Judicis: nihil autem tale occurrit in baptismo: imo institutio ejus exigit ut qui materiam applicet, applicet & formam, quæ alioqui falso enuntiaretur.

Ad 3. neg. conseq. Ratio est, quia in materia sacramentali verba stricte sumuntur; unde hic facere non dicitur qui per alterum facit. Aliud esse potest in usu vulgari, ubi voces quandoque latius accipiuntur. Dico, quandoque, nec enim opinor diceretur Principem in Cœna Domini abluere 12. pauperum pedes, si id solum ab uno è famulis suis fieri præciperet.

R. 2. invalidum fore baptismum secundo modo collatum, prout contra Durandum & Paludanum docent ceteri cum S. Thoma hic q. 67. art. 6. Ratio est, quia ut valeat baptismus, apponi debet forma legitima, & non exprimi intentioni Christi contraria: atqui cum plures conjunctim abluunt, & dicunt, *Nos te baptizamus* (sicut si dicerent, *Nos trahimus navim, quam nemo nostrum solus trahere queat*) non apponitur forma legitima, & exprimitur intentio intentioni Christi, ejusque Ecclesie contraria. Forma enim legitima, & intentio Christi ac Ecclesie excludunt pluralitatem Ministrorum, qui partialiter tantum ad esse baptismi concurrant; quia sicut unus est Christus, sic voluit Christus & Ecclesia, ut Minister gerens vices Christi; si unus: atqui hæc forma, *Nos te baptizamus*, & intentio quam ei annexam supponimus, non excludunt, sed includunt pluralitatem Ministrorum, qui partiales causæ esse velint; ergo.

Dices: Qui baptizare vellet, nollet autem ponere baptismi effectum, non desineret valide baptizare; ergo nec desinet baptizare, qui volet formam ponere, quantumcumque nolit eam habere virtutem omnem, quam habet à Christo.

R. neg. conseq. quia, ut bene Grandinus, qui effectum baptismi nolendo vult baptismum, adhuc eundem ponit secundum se, adeoque prout effectus sui productivum: at vero qui tantum vult formam ut productivam partialiter, non ponit Sacramentum secundum se; cum ad istud requiratur unitas Ministri, quæ reipsa tollitur, cum plures non aliter habere se velunt in ministerio, quam ut causæ partiales. Sane aliud est de Matrimonio, quia postulat ratio

contractus ut in eo intersint Ministri duo agentes partialiter : si tamen contrahentes sint Ministri Matrimonii ; de quo deinceps.

R. 3. in tertio casu valere baptismum , seu ambo formam simul absolvant , seu alter altero prius absolvat. Neque de hac secunda parte ambigi potest, unde

Prob. 1. pars : tum quia stat Sacramentum ubi stant materia, forma, & intentio Ministri, idque relative ad subjectum capax ; quod in præsentī casu occurrit ; tum quia nulla est ratio cur factum unius annulet factum alterius. Et ita docet S. Thomas ibid.

Dices : Vel tunc esset duplex baptisma, vel unicum : atqui neutrum dici potest.

R. utrumque dici posse ; nam 1. esset unicum tum ratione causæ præcipuæ, nempe Christi ; tum ratione effectus, puta characteris, qui non duplex sed unus produceretur ; 2. esset duplex secundum se, quia esset duplex forma, materia, & intentio, quæ quo pacto in unum coalescant, ubi Ministri tanquam partiales causæ agere nolunt, vix intelligi potest.

Inst. Si unicum admittatur in hoc casu baptisma, idem numero effectus erit à causis multis totalibus. Si duplex, idem homo bis poterit baptizari : atqui utrumque absurdum est ; ergo.

R. dist. min. pro 1. parte. Absurdum est ut idem effectus sit à multis causis totalibus & physicis, C. à causis multis moraliter operantibus, N. Certe enim ejusdem hominis occisio potest esse à duobus consiliis, quorum utrumque satis fuisset ad movendum occisorem. Aliter nodum hunc solvunt Thomistæ ; de quo adi Gonet disp. 2. n. 22.

R. ad 2. part. neg. maj. sicut enim non dicitur bis communicasse, qui geminam simul hostiam recepit, sed tantum qui successive ; sic nec bis baptizatus dici debet, qui gemina actione, ad unum eundemque effectum terminata simul baptizatus est ; quia *vocula bis* importat actionum & effectuum successionem : is itaque tantum bis baptizatus diceretur, qui semel valide tinctus denuo tingeretur valide, quod in baptismo locum habere nequit.

Sunt qui existiment in hoc casu baptismi effectum ab una duntaxat proditurum actione, quam Deus designaret. Unde, ait Grandin, probabilius puto Nemystas. seu Sacerdotes novos, quo die initiantur, non consecrare simul cum Episcopo, licet cum eo formam pronuntient : præterquam quod difficile est, ut simul omnino cum eodem Episcopo formam absolvant.



CAPUT VI.

De Patrinis.

ET si, ut à Silvio notatum est, de Patrinis agendum esset ubi de cæremoniis Baptismi, de his tamen differemus in præsentī, ad normam S. Thomæ, qui Patrinos, quoniam suo modo ad baptisma concurrunt, ejusdem Ministris attexit q. 67. art. 7.

patrini porro multis apud SS. Patres donantur nominibus : ab Authore Lib. Eccles. hierarchiæ, vocantur Patres divini, & sanctæ salutis susceptores ; à Tertulliano Sponsores ; ab Augustino, Fidei ductores, Fidei iussores, à Moguntina Synodo Compatres, &c. unde patet Patrinorum usum primævæ esse antiquitatis. De his nonnulla inquiruntur scitu utilia. Itaque

Quæres 1. an Patrini sint necessarii.

R. 1. non esse necessarios necessitate Sacramenti ; tum quia Philippus Eunuchum baptizavit absque Patrino ; tum quia baptismus privatus sine Patrinis administrari licite potest, de quo statim. Unde quod Augustinus Lib. 3. de peccat. meritis, cap. 2. tribuit Patrinis fidem quæ producitur in infantibus ; hoc intelligendum est sensu, quod posita Patrinorum responsione, Deus in parvulis fidem infundat, non eo autem quod ad infusionem hanc necessario concurrere debeant Patrini, perinde ac Ministri.

R. 2. Baptismum solemnem licite administrari non posse absque Patrino, si idoneus haberi possit. Patet id 1. ex Authore Lib. Hierarch. Eccles. qui cap. 7. ait sic usum esse divinis nostris Ducibus, idest Apostolis ; 2. ex constanti Ecclesiæ usu, quem repereris cap. 100. 101. 102. dist. 4. De consecr. quemque supponit Tridentina Synodus Sess. 24. cap. 2. de reformat. Matrim. 3. quia spiritualis generatio non nihil affinitatis habet cum generatione carnali, secundum id I. Petri 2. Sicut modo geniti infantes ; ergo sicut recens natus nutrice indiget, & Pædagogo, sic & recens baptizatus indiget aliquo à quo doceatur, & nutriatur quadantenus, ut in vita spirituali proficiat. Ad id autem assumi oportuit personas à parentibus diversas, ut melius & tutius provideretur baptizato. Hæ rationes valent etiam in adultis : neque enim propter corporalem, sed propter spirituales imbecillitates constituti sunt baptizatorum Susceptores, ut monet ibid. S. Thomas art. 7. ad 3.

R. 3. Patrinos in privato baptismo necessarios non esse, cum id nulla lege imperatum sit. Et licet contrarium inferri possit ex S. Thoma hic q. 67. art. 8. ad 2. id tamen prohibent Rituales Libri complures, ut Parisiensis, Argentinensis, &c. Et vero vel morietur infans, qui vulgo propter imminens necis periculum baptizatur privatim ; vel vivet. Si 1. ad quid Patrinus ? Si 2. non deerit is, cum in cæremoniis suppletionem possit & debeat adhiberi.

An autem & quando Patrini spirituales affinitatem contrahant, expendi in Tract. de Dispensationibus, part. 1. cap. 4. art. 2. ubi & satis insinuatum est, quod hic docet Silvius, nimirum ad hoc ut quis vere sit Patrinus, & affinitatem contrahat, non requiri ut infantem corporaliter tangat, tenendo, offerendo, levando, &c. Certe quæ hic obijci possent Tridentini verba hæc : Si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, spirituales cognationem nullo pacto contrahant ; docent quidem contactum non sufficere ad affinitatem, nisi is qui tangit, fuerit ad hoc designatus ; at contactum hunc necessarium esse non dicunt. Nec nocet, cui tamen multum innititur Henricus à S. Ignatio cap. 18. declaratio Sacræ Congregationis à Joanne Gallemart edita ; quia editas ab ipso declarationes nullius esse momenti declaravit Sedes Apostolica.

Hic non abs re fuerit animadvertere eum qui in Patrinum admissus est ab eo qui filium ejus tenuerat, duplex contrahere spiritualis affinitatis impedimentum, quod nisi declaret, invalide dispensabitur. Sicut tamen qui vel pluries cum aliqua copulam habuit, vel pluries celebravit excommunicatus, non teneri plures copulas, pluresve celebrationes aperire, ut ex stylo constat ; sic qui plures alterius tenuit filios in Confirmatione vel baptismo, non tenetur id declarare ; prout contra Sanchez Lib. 8. disp. 24. n. 4. docet Pyr. Corradus Lib. 8. cap. 8. n. 16. ex recepta jam ante tempus Clementis VIII. Curie Romanæ praxi.

Quæres 2. quæ sint Patrinorum officia.

R. plura

Grand.

R. plura esse, & tam gravia, ut si serio ponderarentur, nec tam facile occurrerent qui id ambirent muneris; nec obviis quisque prior eligeretur à parentibus. Scilicet debent Patrini 1. eos quos suscipiunt diligere tanquam filios spirituales; 2. pro iis supplices Deum precari; 3. invigilare sedulo ut Christiane instituantur à parentibus, eorumque, si vel moriantur, vel huic officio desint, vices hoc in puncto supplere; 4. curare ut filiolus debito tempore Sacramento Confirmationis initiatur; 5. efficere omni via ut id quod in baptismo sponderunt, plene intelligant, pleniusque exequantur. Et vero, ait Grandin, id ratio Pedagogi postulat, & materia gravitas obligat sub mortali; & hinc collige parentes accurate præmonendos à Parocho, ut in delectu Patrinarum, non tam nobilitatis, authoritatis vel divitiarum, quam vitæ integritatis & honestatis morum rationem habeant; prout monet Rituale Parisiense pag. 12. quod ut magis & magis innotescat.

Quæres 3. an omnes promiscue ad officium Patrini à parentibus invitari, aut à Parochis admitti possint.

R. negat. ii enim solum assumi possunt, qui mox recensita, eaque gravissima munia implere valeant. Unde ab hoc munere arcendi sunt, 1. muti, & qui rationis non sunt participes. Proindeque, ait Concilium Colonienſe an. 1536. c. 4. *malumus Patrinus deligi provecſta ætatis. quam impuberis, ne videatur infans infantem offerre; ac sponſorem se Deo pro alio constituere, qui quod promittit non intelligat, ideoque multo minus quod non intelligat, docere queat.* Concinit cum aliis pluribus Rituale Romanum, cum docet convenire maxime, ut Patrini sint saltem in ætate pubertatis (& si fieri potest, jam Confirmatione donati: quia, ut bene S. Augustinus, *debilis non est idoneus ad sustentandum debilem, ne ambo cadant.*) Alicubi tamen, ut Parisiis, Patrinus septem annos natus admitti potest, modo & de Catechismo Parocho interroganti bene responderit; & Matrinx sit duodecim ad minus annos nata. Matrinx similiter septem annorum admittere non renuet Parochus, dummodo Catechismum probe colleat, patrinusque sit saltem quatuordecim annorum. Ritual. Paris.

2. qui baptizati non sunt, ex cap. 102. dist. 4. De consecr.

3. & à fortiori, Infideles, Hæretici, Apostatæ, moribus aut professione infames, ut Comædi, alique publici fabularum actores; usurarii item, concubinarij, ebrii, blasphematores, & qui publica, quæis insunt, odia exercent; excommunicati quoque, ab Ecclesiæ ingressu interdicti, aut qui Paschali officio defuerint, vel annuæ confessioni. Circa hæreticos vide quæ dixi Tom. VI. ubi supra.

4. qui præcipua Doctrinæ christianæ capita saltem quoad substantiam non tenent; aut qui orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, vel Symbolum nesciunt; & Dei ac Ecclesiæ præcepta ignorant.

Ut autem Hæreticus à Catholico in Patrinum assumi nequit, sic nec Catholicus in hæreticorum baptismo vices Patrini gerere debet; tametsi utrumque in Germania fieri posse contendat Layman Tract. de Bapt. cap. 9. *Utrum bene? non disputo: at id in Gallia nostra, ac præsertim his in partibus fieri non posset absque gravi scandalo.* Certe, ut apposite monet Catechismus Montispeſsul. Ecclesia nullum suis in precibus habet commercium cum hæreticis; nec æquum videri potest ut Ecclesiæ filios offerant, qui ejusdem Ecclesiæ non filii, sed inimici fuerint. Restrictiones quæ hic forsitan admitti possent, colligere ex iis quæ dixi tum in Gallicis contra P. Andream

de Grazac Epistolis, tum Tom. III. de Fide, ubi de commercio cum hæreticis.

Excluduntur etiam positivo jure ab officio Patrini, 1. Regulares, juxta id cap. 103. dist. 4. De consecr. *non licet Abbati vel Monacho de Baptismo suscipere filios, vel commatrem habere:* & is Canon hodie viget ut patet ex Ritualibus Romano & Parisiensi: fallit tamen in iis qui à Religiosis sunt Episcopi. Imo pluribus in locis receptum est ut Abbates in Patrino assumantur. Sed quam cavendum, ut luis cavit S. Franciscus, *ne hac occasione inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur.*

2. Clerici etiam seculares qui vel sacris Ordinibus initiati sint, vel Beneficarii: atque id patet non solum ex Synodo Mediolanensi II. sed & Concilio Aquisgranensi an. 1585. ubi sic: *Compater ne adhibeatur Regularis aliquis, nec Clericus Secularis sacris initiatus, aut Beneficium Ecclesiasticum obtinens.* Hæc lex servanda sicubi in Ritualibus hodiernis viget: at quoad Clericos Seculares nec Parisiis, nec in multis aliis Galliæ Diocesium observatur.

3. pater & mater baptizandæ prolis: obstat enim tum inutilitas facti, quia pater Patrinus non plus debet filio, quam antea; tum vetus, etsi non ab omni ævo servata (*) consuetudo Ecclesiæ, ex qua fit ut qui hodie propriam prolem levat à Fonte sacro, excidat à jure petendi debiti conjugalis.

4. maritus & uxor ex Urbano II. apud Gratian. c. 6. XXX. qu. 4. id tamen hodie licitum esse docent Navarrus & alii complures. Videndum quid ferat consuetudo, quid Dioceseon Statuta permittant.

Quæres 4. quot admitti debeant à Parocho Patrini.

R. Statuit Tridentina Synodus Sess. 24. de reform. Matrim. cap. 2. *ut unus tantum sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una baptizatum de Baptismo suscipiant.* Huic legi ut sapienter constitutæ, & quæ affinitatum multipliciter removeat, sedulo inhaerendum. Quapropter, ait hic Silvius, Parochus sciscitari debet, qui sint ad suscipiendum electi, eosque solos admittere & eorum nomina scribere; & quicumque admittit duos, non potest admittere nisi sint diversi sexus, unus & una. Quod si plures uno & una se offerant, nec possit Parochus cognoscere qui ad id numeris sint electi, liberum est ei à pluribus unum & unam eligere, eosque Patrinos declarare.

Hic tria notat Barbosa in prædictum Tridentini caput, 1. Episcopum dispensare non posse ut plures quam duo infantem suscipiant; cum super Conciliari dispositione dispensandi facultatem non habeat; & id decisum referunt Zerola, Sanchez, & alij ibid. 2. incertum ad minus esse an non allucinentur, qui Parochum plures quam unum & unam Patrinos admittentem, venialis duntaxat culpæ reum faciunt cum Sanchez Lib. 7. disp. 57. nu. 6. Hic enim mortale peccatum, agnoscunt Vega, Bonacina, Hurtado, idem Barbosa, & alij qui hoc etiam decisum referunt. Et vero an non grave est antiqua sacrorum Canonum instituta, & Generalis Concilii legem in materia minime levi temerare? 3. si non obstante lege Tridentina permittat Parochus ut tres aut quatuor, pluresve Patrinarum munera exercent, ab iis omnibus contrahi affinitatem. Idem docent Navarrus

(*) Vid. S. Augustin. Epist. 98. alias 23. ex qua colliges patrem & matrem aliquando proprios infantes suscepisse in Baptismo: quæ praxis à Moguntina Synodo an. 813. reprobata est Can. 56. his verbis: « Nullus proprium filium aut filiam de Fonte baptismatis suscipiat. » Qui Canon forte ignotus fuit S. Thomæ.

Grand.

Navarrus in Manual. cap. 22. Ledesma, Silvius & alii passim contra Saïrum, & Sanchez, quorum opinio ad minus dubia est.

Henne

Quæres 5. quæ sint Parochorum in hac materia obligationes.

R. septem præcipue numerari. Prima est ut populum publice doceant in Patrinorum delectu pietatis potius quam alterius cujusque commodi emolumentive habendam esse rationem, itaut ii præ cæteris se ligantur, qui filiorum anima magis consulere, quam qui inopia subvenire possunt, prout in suis de baptismo instructionibus tradit S. Carolus Borromæus, & nos jam supra docuimus.

Secunda, ut caveant sedulo ne baptizandis imponi sinant nomina seu ethnicorum, quod veritum est Can. 30. Concilii Nicæni, seu dubiæ sanctitatis hominum: ea item quæ peregrina sunt, aut quæ genitivo nomini addita turpem, ridiculumve sensum efficiunt. Quin & cavendum ne nomina Sanctorum veteris Testamenti affectentur, ubi præsertim vigent hæretici, qui quoniam novæ Legis Sanctos dedignantur, ad Abraham veteresque Patriarchas recurrunt. Ita monent Concilia Rhemense, Bituricense & Burdigalense.

Tertia, & id cante viderint, ne usquam mortuos natos baptizent aut baptizari permittant, eo præstet quod ante B. Virginis, alteriusve Sancti imaginem à simplicibus, superstitionisve mulierculis delati, & ardenti pruna, accensisque cereis circumdati, fiant è frigidis calidi, è rigidis molles, ex pallidis rubei, aut etiam sanguinem ex naribus emittant. Aliud est de iis quos non constabit certo migrasse è vita; dummodo ad id experendum nihil tenetur quod superstitionem redolet.

Quarta, diligenter in baptismali registro inscribant nomen baptizati, ejusque parentum ac susceptorum: item quo anno, annique mense ac die ablatus sit infans seu in Ecclesia seu alibi; rursumque an in legitimo & de legitimo matrimonio prodierit. Si conjecturæ admodum graves contra pueri legitimitatem pugnent, puta quod patet duobus ante ortum ejusdem annis abfuerit è regione, absentia hujus habenda videtur mentio consulto tamen Præsule ut si qua deinceps suboriat lis circa hæreditatem, statuatur Magistratus id quod sibi æquum videbitur.

Quinta, docebit Sacramenti Minister Patrones, seu ante, seu in ipso baptismi actu; si doceri indigent, quam cognationem contraxerint cum prole, ejusve parentibus, ne ignorantia ulla excusari valeant. Erit & operæ pretium monere aliquoties, eos qui circa susceptam prolem aut ipsius parentes impudici quidpiam corde vel opere exercerent, gravis reos esse peccati, si hanc incestus circumstantiam in confessione scienter reticuerint.

Sexta, & id quandoque admonebit, vitandas esse nimias eas computationes, quæ seu domi, seu in tabernis baptismata consequi solent; scilicet ergo quia bonum se & misericordem exhibuit Deus in regeneratione infantis, licebit compatribus illico esse malis? Quanto plus curare debent Parochi ne profanis hujusmodi festivitibus interfiant.

Septima, id etiam matribus, nutricibusque & aliis quibuscumque graviter inculcandum, ne cum infantulis in eodem lecto ante completum annum decumbant ob periculum suffocationis, quod, secluso etiam effectui, gravem habere noxam videtur, in iis præsertim qui inquiete dormientes quoquoersum se movent: unde Stephanus V. cap. 20 11. qu. 5. *Monendi sunt, inquit, & potestandi parentes, ne tam tenellos secum in uno lecto collocent, ne negligentia qualibet proveniente suffocentur vel opprimantur;*

Circa an.
888.

unde ipsi homicidii rei inveniantur, . . . hi autem qui probantur, vel consententur talis reatus se noxios, tua eos castiget moderatio: quia si ille, qui conceptum in utero per abortum deleverit, homicida est, quanto magis qui unius saltem diei puernum peremerit, homicidam se esse excusare nequebit? Idem severe prohibent in Ritualibus suis Episcopi complures, quorum aliqui casum hunc inter reservados collocarunt, alii addiderunt etiam censuræ minas. Neque id temere sancitum, cum Lucii III. tempore quidam crimini huic indicereat poenitentiam trium annorum, quorum unum peragerent homicidæ parentes in pane & aqua, ut constat ex c. 3. *De his qui filios occiderunt.* Si tamen talis cubatio omni culpa caret, uti contingere potest, si v. g. lectus est latus, & puer implacabilis, qui aliter à frigore defendi non possit, & mulier in somno suum retinere soleat situm ac locum, omnis poena cessabit, juxta Barbosam, Pirhing, Reiffenstuel & alios communiter in citatum caput.

Circa
1181

CAPUT VII.

De subjecto Baptismi.

INstitutum fuisse in hominis viatoris gratiam Baptisma nemo inficiatur; sed an & qua conditione homo quilibet baptizari queat, gravis est controversia, quæ ut tota quanta est expendi possit, agendum; 1. de infantibus; 2. de adultis.

ARTICULUS I.

Dicendum; 1. de infantibus ut sic; 2. de certa infantium specie.

SECTIO PRIMA.

De infantibus ut sic relative ad Baptismum.

Circa infantes ut sic tria relative ad Baptismum inquiri solent, 1. an baptizari possint valide; 2. an licite; 3. an Baptisma fidem in illis supponat, aut saltem producat.

Circa primam quæstionem errarunt; 1. Hieracitæ, qui testibus Epiphanio hæresi 67. & Augustino hæresi 47. volebant infantes non pertinere ad regnum celorum, quia non sunt eis ulla merita certaminis, quo solo æterna vita obtineri possit. Horum dux labente tertio Ecclesiæ sæculo fuit Hieraz, seu Hierarcha Ægyptius, vir austeritate vitæ, morum innocentia, lepore sermonis, Græcarum litterarum ac Scripturæ peritia celebris, & cui nihil ferme defuerit præter fidem, debitamque Ecclesiæ luminibus submissionem: sed heu! isthæc ubi defunt, ad quid cætera?

2. Valdenses, Apostolici, Petrobrussiani, Henriciani, Cathari quoque, qui omnes collatum infantibus Baptisma nullius esse momenti contenderunt.

3. Anabaptistæ, qui circa an. 1521. rati non minus licitum esse sibi recedere à Luthero quam Luthero licitum fuerat ab Ecclesia recedere, Pædobaptismum totis viribus impugnarunt. Horum Patriarcha fuit Nicolaus Stork, converso nomine Pelargus, idest Ciconia. Storchio præ cæteris adhæsit Thomas Munecrus, vir Luthero, cujus Vicarius vocitabatur, moderatior in speciem, sed cui rabie tumebat cor ferum,

ferum, itaut nec hominum sanguini parceret, nec ipsi Deo; prout satis indicat vesana hæc ejus inter concionandum oratio: *Pater, infunde animo meo porrectum desiderium justitiæ tuæ, quod nisi feceris, te tuosque Apostolos ad unum omnes abnegabo.* Quot ille in Saxonia turbas moverit, quot plebis insipienter credulæ strages, fuscæ & eleganter recenset in vernacula Fanatismi Historia Franciscus Catrou à Soc. Jesu. Interim hodie dum perseverat Anabaptismus, & pluribus in locis asseclas habet.

4. Michael Servetus, qui in fine Libri *De regeneratione*, puerorum baptisma in horrendam abominationem, ac Christi abnegationem traducit.

5. Sociniani; qui à baptismo excludendos infantes censent, nisi obsit bonum pacis, & quædam scandalum vitandi necessitas.

Circa quæstionem secundam, an nimirum omnino licitum sit baptizare infantes, an non satius, decentiusque fuerit eorum baptisma differri, non una fuit veterum opinio. Alii nempe eos non ante octavum à nativitate diem baptizari voluere: ita Fidus in Africa Episcopus, Epist. 59. apud Cyprianum. Alii non ante triennium: ita S. Gregorius Nazianz. Orat. 40. qui tamen & mortis periculum excipit, & in eos graviter invehitur, qui baptismum ad extremam usque senectutem protrahebant. Alii denique non ante rationis usum; ne conversis in malum moribus peccent contra baptismi promissiones, & parrinos suos falsæ sponsonis periculo ingerant: ita Tertullianus Lib. de Bapt. c. 18. ubi vult baptismi dilationem in iis præteritum locum habere, qui, ut innuptis contingit, gravius in carne tentati, graviora subeunt lapsus & ruinæ pericula.

Circa tertiam quæstionem, quæ est de fide infantium, prima opinio est Lutheri, qui, ut bene probat Bellarminus hic Lib. 1. cap. 10. eo nixus principio quod (*) *Sacramenta non implentur dum fiunt, sed dum creduntur*, actuale in infantibus admittit fidem, non quidem productam vi Sacramenti, sed per orationem Ecclesiæ & fidem eorum qui infantes offerunt baptizandos. Et vero, ait Novator in Libro contra Cochlaeum edito an. 1523. *ut quid baptizans interrogat parvulum an credat, si certum est eum non credere, ut Cochlaeus contendit.* & infra: *Afferimus parvulos prorsus non esse baptizandos, si verum est eos in baptismo non credere;* quæ postrema verba teste Musculo (**) Anabaptistis occasionem dedere errandi: hi nempe satius judicarunt Pædobaptismum rejicere, quam actuale in parvulis fidem admittere.

Magistri sui opinionem temperasse videntur discipuli ejus, qui cum Philippo Melanchtone satis esse docent ut teneatur dari infantibus Spiritum sanctum, qui efficit in eis novos motus, novas inclinationes ad Deum pro ipsorum modo. Ambiguus iisce vocibus inhæret Bechmannus, Loco 13. de Bapt. Controv. 1. ubi ait per Baptismi actum *accendi fidem* in infantibus, *ut credant in Deum Patrem, Filium & Spiritum S.*

Secunda opinio fuit veterum quorundam Theologorum, qui existimant parvulis nec fidem infundi nec gratiam, saltem per modum habitus inhærentis, sed solum characterem, cujus ope postmodum adulti gratiam & virtutes consequerentur. Qua de re ambagibus plena lege Estium in 4. Sent. dist. 4. §. 5. per totum.

Tertia opinio, seu potius Ecclesiæ Catholicæ fides docet gratiam justificantem, eique annexas virtutes

parvulis in ipso Baptismatis actu infundi, tanquam fixum quid & permanens; an autem fixum istud & permanens sit habitus aut qualitas, disputant etiamnum Theologi, ut videre est apud Tournelyum, pag. 152. quem consule. Si hanc facti quæstionem amas, sit jam

CONCLUSIO I. Infantes Baptismi capaces sunt, & ideo valide baptizantur.

Prob. 1. pars 1. ex Scriptura: Illi ad baptismum admitti valide possunt, quos nedum excludat Scriptura à baptismo, imo ad ipsum admittendos esse sua det: atqui 1. Scriptura nullibi infantes excludit à baptismo, ut solide contra Anabaptistas probarunt Zuingliani in Tigurino an. 1525. Conventu, & nos infra probabimus in responsionibus ad objectiones; 2. suadet eadem Scriptura admittendos ad Baptismum infantes. Et id quidem, ait Tournelyus quadruplici argumento confirmari potest.

Primum sic paucis proponitur: Præcipit Christus Matth. 28 ut baptizentur omnes gentes in nomine Patris, &c. atqui præceptum hoc ad ipsos etiam infantes pertinet: 1. quia indefinitum est & generale; 2. quia scopus Christi eo loci est ut doceat modum colligendi & conservandi Ecclesiam in terris usque ad consummationem sæculorum; cum ergo Ecclesia non adultos tantum, sed & infantes complectatur, modus ille ad utrosque pertinet accommodare & oppositè ad eorum conditionem, itaut adulti prius doceantur quam baptizentur; infantes vero prius baptizentur, tum suo tempore doceantur; 3. quia id postulare videtur tacita Christi antithesis. Is enim ejus est sensus: *Ite, & jam apud omnes gentes facite, id quod hæcenus apud omnes & solos Judæos factum est;* ergo & Ecclesiæ meæ eos aggregate ex gentibus, quos ex Judæis olim licuit aggregare Synagogæ; ergo rursus cum ex Judæis non adultos tantum, sed & infantes Synagogæ per circumcisionem aut aliud remedium aggregare liceret; nunc non adultos modo, sed & infantes Ecclesiæ per baptismum aggregare licet.

Secundum sic urgetur: Qui sunt capaces Regni Cælorum, ii quoque capaces sunt baptismi sine quo ad Regnum Cælorum perveniri non potest: atqui infantes capaces sunt Regni Cælorum; & ad istud sine baptismo perveniri non potest. Minor pro secunda parte expresse traditur à Christo his verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.* Prima vero ejusdem minoris pars ex his ejusdem Christi verbis conficitur: *Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire; talium est enim Regnum Cælorum.* Ii enim de quibus loquitur Christus, in sensu litterali & historico, veri erant infantes, non humilitate solum, sed & ætate; unde vox græca *βρέφος*, qua apud Lucam 18. v. 15. exprimuntur, infantem in cunis positum, tennellumque ac plurimum lactentem significat: atqui ii tamen jus habebant ad Regnum Cælorum; ergo.

Tertium sic proponit citatus Theologus: Qui capaces sunt effectus baptismi, ii capaces quoque baptismi ipsius censerì debent; quibus enim res significata convenire potest, iis & signum rei hujus potest communicari: atqui infantes sunt capaces effectus baptismi, nimirum gratiæ regenerantis. Minor prob. 1. ex II. Act. ubi postquam dixit S. Petrus v. 38. *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi, in remissionem peccatorum;* sic pergit vers. 39. *Vobis enim est repromissio & filiis vestris.* Ergo quæ facta est gratiæ & remissionis peccatorum promissio Judæis, hæc est Judæorum filiis facta est; ergo utrique perinde remissionis peccatorum capaces sunt, ac proinde medii seu signi practici, quod ex instituto

(*) Luther. Lib. de Captiv. Babylon. cap. de Baptismo.

(**) Volfangus Musculus Discusæ apud Lotharingos natus a. 1497. è Catholico Lutheranus, è Lutheranò Sectaror Zvinglii, obiit Bernæ an. 1563.

instituto Christi necessarium est ut remittantur peccata ; 2. quia capaces sunt originalis peccati , debent & gratia qua peccatum illud auferatur capaces esse : atqui infantes obnoxii sunt originali peccato. Minor patet : prob. maj. quia alioqui plus posset primi parentis culpa ad perdendos homines , quam ad eos servandos gratia Christi , quod aperte pugnat cum Apostolo dicente Rom. 5. v. 20. *Ubi abundavit delictum superabundavit gratia : ut sicut regnavit peccatum in mortem , ita & gratia regnet per justitiam in vitam aeternam per J. C. D. N.*

Quartum sic habet : Licet id facere quod primi omnium fecere Apostoli , quibus dubio procul notior fuit quam Anabaptistis horum Christi verborum sensus : *Docete baptizantes* : atqui Apostoli ipsos etiam infantes data occasione baptizarunt. Qui enim integras baptizarunt familias , ii & infantes , qui pars sunt familiae baptizare debuerunt : atqui Apostoli sic Act. 16. baptizatur tum Lydia purpuraria , tum custos carceris Philippini , uterque cum omni domo sua ; sic I. Cor. 16. narrat Paulus à se baptizatam fuisse *Stephana domum* : porro verisimile non est nullos in iis dominibus infantes fuisse.

Confirmatur tota thesis à paritate circumcisionis. Scilicet enim tam possunt infantes in nova Lege baptizari , quam in antiqua potuerint circumcidi : atqui Minor patet : prob. maj. 1. quia eadem est baptismi necessitas , quæ circumcisionis ; 2. quia baptismus Circumcisioni in novo Fœdere successit juxta Apostolum , qui Coloss. 2. v. 11. & 12. in baptismo agnoscit circumcisionem non manu factam ; 3. quia unus est utriusque finis ; cum non magis possit quispiam Ecclesiae adunari citra baptismum , quam quis olim Synagogæ citra circumcisionem ; 4. quia gratia Dei parior non est , imo longe abundantior in novo Testamento ; ergo sicut non obstabat puerilis ætas ne quis apud Judæos per circumcisionem , aliudve medium æquivalens justificaretur , sic nec obesse potest ne quis per baptismum regeneretur. Hactenus & iisdem fere terminis Doctiss. Tournely.

Non desunt tamen à Catholicis , qui argumenta hæc peremptoria esse negent , eaque solum habeant pro plausibilibus momentis , quæ Traditione fulciri prorsus indigeant. Ita Tournely * ipse , qui ut Traditionis necessitatem prober , querit *ubi* in Canoniciis Libris scriptum sit *infantes baptizandos esse*. Ita recens Theologus qui nullam in Scriptura Pædobaptismi mentionem deprehendit. Ita demum cum aliis pluribus Controversistis Tyrinus , & Pickler , qui cautius docent infantium Baptisma *clare & determinate* in sanctis paginis non exprimi ; quibus succinit Bossuet Meldensis in Gallico Tractatu de Sacra Synaxi sub utraque specie. (*)

Et vero cum Zuinglius armis è sola Scriptura petitis Anabaptistas impugnare voluit , vicerunt illi , vel saltem victi non sunt. Reponerent scilicet aut reponere non omnino improbabiler poterant , ad 1. præceptum baptismi ad eos solum spectare qui præcepti capaces sunt ; Ecclesiam constare ex iis qui credere & amare possunt , non ex membris ratione destitutis ; antithesim Christi , quæ in objectione supponitur , fictitiam esse ; cum Christus expresse mandet , ut Baptismo pramittatur Doctrina : *Docete , baptizantes*.

(*) A l'égard des petits Enfans les Pretendus-Reformes disent bien que leur Baptême est fondé en l'Ecriture : mais ils en rapportent aucun passage précis , & ils argumentent par des conséquences tres-éloignées , pour ne pas dire tres-douteuses , & même tres-fausSES , v. alibi.

Ad 2. vel loqui Christum de iis qui infantium docilitatem habent , ut indicat vox *Tantum* , id est , *similium* ; vel de infantibus jam à peccato mundatis per circumcisionem , aut aliud remedium , quorum reipsa erat Regnum Cælorum. Cæterum verba Christi generaliter intelligenda non esse ; ne alioqui omnium infidelium infantes baptizandi esse dicantur.

Ad 3. non hic inquiri an infantes à peccato mundari possint , si Deus velit ; bene vero an id de facto voluerit Deus : non probari porro ex objecto S. Petri textu id Deum voluisse : unde , inquit , hæc verba , *Vobis est repromissio & filius vestris* , easdem in filiis quas in parentibus conditiones supponunt , nempe doctrinam & fidem.

Ad confirmationem ibidem adductam , dicent innumeros esse infidelium infantes , quibus ob ignorantiam , vel malam voluntatem parentum applicari non possit Baptismus ; & tamen plus posse gratiam Christi , quam Adæ peccatum ; ergo à pari in proposito.

Ad 4. mille in amplis urbibus baptizari posse familias , absque eo quod baptizetur vel unus infans necdum adultus ; nihil ergo colligi posse ex eo quod tres , quatuorve familias integras baptizasse dicantur Apostoli. Er vero , agebant Anabaptistæ in celebri sua cum Zuinglio collatione , in Samariæ civitate , ubi ingens baptizata est multitudo , *baptizabantur* non omnes passim , sed *viri & mulieres*. Act. 8. v. 12.

Ad paritatem è circumcisione desumptam , eam haud magni esse debere momenti : quia in his rebus ratio facti est voluntas facientis. Et vero an quia parvulo circumcisionis incapaci per aliud remedium succurri poterat in veteri Lege , ideo nunc parvulis per aliud remedium succurri poterit. Si v. g. desit aqua , &c.

Nullamne igitur , inquit , vim habent educta superius è Scripturis ratiocinia ? Habent sane , sed quæ per se solam non sufficiat ad stabiliendam fidei veritatem. Unde haud redarguendi sunt (*) Theologi , qui eadem citant ut plausibilia : sed redarguendi Novatores , qui Scripturam sibi ad omnia fidei capita satis esse opinantur. Quapropter

Prob. 2. & melius è Traditione. Illud dogma incunctanter admittendum est , quod unanimi calculo ad nos transmissere Patres & Concilia : atqui tale est dogma Pædobaptismi. Major constat ex Tract. de Locis Theologicis. Prob. minor 1. ex Patribus Græcis. S. Dionysius (**) Lib. de Eccles. hier. cap. 7: *Divini nostri duces* , inquit , *probaverunt infantes (qui nondum divina mysteria intelligere possunt) recipi ad Baptismum*. S. Irenæus Lib. 2. adversus Hæreses cap. 22. alias 39 *Dominus* , inquit , *omnes venit per semetipsum salvare : omnes , inquam , qui per eum renascuntur , infantes & parvulos , & pueros , & juvenes & seniores*. Origines Hom. 14 in Lucam ; *Parvuli baptizantur in remissionem peccatorum*. & in cap. 6. Epist. ad Rom. *Ecclesia traditionem ab Apostolis suscepit , etiam parvulis dare Baptismum*. S. Gregorius Nazianz. Orat. 40. in sanctum Baptisma : *Quid autem* , ait , *de iis dices , qui adhuc tenera ætate sunt , An eos quoque baptizabimus ? ita prorsus , si quod periculum urgeat*. S. Chryso-

(*) Male ergo Samuel Maresius in Antiririno , cui titulus *Theologiae elenchica nova synopsis* , in Tirinum & Pontificium invehitur , qui ipsi , inquit , *contra Anabaptistas probant Pædobaptismum ex Scripturis* , Maresius v. alibi.

(**) Hunc ante cæteros adduco , non quia indubie priorem cæteris , sed quia ætatis dubiæ , prout fecit R. P. à S. Mattha in Gallico de Confessione Tractata contra Dallæum ,

S. Chrysostomus Homil. ad Neophytos: *Etiā infantes baptizamus, ut non sint coinquinati peccato...., ut Spiritus habitatio fiant, &c.*

2. ex Patribus Latinis. Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 18. et si ex privata opinione baptisma infantum differri vult ad ætatem adultam, ne ipsi deinceps contra promissiones in baptismo factas peccent, tria tamen indirecte docet, quæ Catholicæ sententiæ admodum favent: 1. valere baptisma etiam ante adultam ætatem collatum; 2. & illud licite dari, cum imminente morte jam timendum non est ne infans promissa sua violat; 3. & hanc fuisse sæculi sui praxim, ut passim & indistincte baptizarentur infantes. Unde S. Cyprianus, licet de cætero impensus Tertulliani admirator, in Epist. 59 ad Fidum discrete docet infantibus necdum dies octo natis dandum esse baptisma: prout post paulo dicturi sumus.

Idem tradunt Ambrosius Lib. 2. de Abraham cap. 11. n. 81. ubi sic: *Nec senex profelytus, nec infans vernaculus excipitur; quia omnis ætas peccato obnoxia, & ideo omnis ætas Sacramento idonea.* Hieronymus L. 3. contra Pelagianos, adducto Cypriani textu ex Epist. ad Fidum: *Si unum, inquit, & in parvulis & in magnis habetis Baptisma, etiam infantes in remissionem baptizandos.... credatis.* Idem in Epist. ad Latam eos sceleris redarguit, qui Christianorum infantibus baptisma recusaverint. Augustinus Lib. 10. de Gen. ad Lit. cap. 23. *Consuetudo, inquit, matris Ecclesie in baptizandis parvulis.... Apostolica est traditio.* Lib. 1. de peccat. mer. & remis. cap. 26. *Parvulos baptizandos esse concedunt Pelagiani, qui contra auctoritatem universæ Ecclesie, procul dubio per Dominum & Apostolos traditam venire non possunt.* Lib. 4. de Bapt. c. 23. *Quod traditum tenet universitas Ecclesie, cum parvuli infantes baptizantur, qui nondum possunt credere corde ad justitiam, & ore confiteri ad salutem.... tamen nullus Christianorum dixerit eos inaniter baptizari.* & Serm. 177. alias 10. de verbis Apostoli: *Nemo inquit, vobis susurret doctrinas alienas. Hoc Ecclesia semper habuit, semper tenuit; hoc à majorum fide accepit; hoc usque in finem perseveranter custodit.* Merito igitur S. Bernardus Epist. 241. quæ est contra Henricum hæreticum, hæc scribit: *Parvulis Christianorum Christi intercluditur via, dum baptismi negatur gratia.... Quid queso, quid invidet parvulis Salvatorem parvulum qui natus est eis? invidia hæc diabolica est, &c.*

3. ex Romanis Pontificibus. Siricius in Epist. ad Himerium cap. 2. hæc loquitur: *Infantibus, qui necdum loqui potuerint per ætatem, vel his quibus in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda Baptismatis, omni volumus celeritate succurri.* S. Leo I. Epist. 86. *A parvulo recens nato, inquit, usque ad decrepitum senem.... nullus prohibendus est à Baptismo.* Innocentius III cap. Majores 3. De Bapt. sic scribit: *Baptismus qui successit loco ipsius, circumcisionis, tam adultis quam parvulis est conferendus.*

4. ex Conciliis. Cæteris præbuit Carthaginense cui præfuit an. 253. Cyprianus & interfuere Episcopi 66. hic nempe agitata fuit quæstio à Fido proposita, an infantes non ante octavum à nativitate diem, juxta legem circumcisionis antiquæ, baptizandi forent. En, Concilii responsionem apud Cyprian. Epist. 59. *In hoc quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit: sed universi potius judicavimus nulli hominum nato misericordiam Dei esse denegandam. & infra: Si à Baptismo atque à gratia nemo etiam vetus peccator prohibetur; quanto magis prohiberi non debet infans*

qui recens natus nihil peccavit nisi in Adam. Hac porro sanctione non conditum est decretum novum, sed servata Ecclesiæ antiqua fides, ut ponderat Augustinus Epist. 166. alias 28. ad Hieronymum.

Sequitur Concilium Milevitanum II. cui an. 416 cum Episcopis ad minimum 60. interfuit Augustinus. *Placuit, ajunt Patres Can. 2. ut quicumque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat.... anathema sit.*

Succinit Concilium Gerundense an. 517. quod Can. 5. statuit, ut parvuli, *si infirmi fuerint, & lac maternum non appetunt, etiam eadem die, qua nati sunt.... baptizentur.* Idem supponit & docet Synodus Bracarensis III. an. 572. Can. 7. Ex quibus obiter colliges quam male scripserint Vvalafridus Strabo Lib. de rebus Eccles. c. 26. & Ludov. Vives ad Augustini I. de Civit. Dei c. 27. *neminem nisi adultum antiquitus solere baptizari.*

Istas patricularium Synodorum definitiones confirmarunt Concilia duo œcumenica. Prius, quod est Viennense an. 1311. sic habet Clementina unica: *Credimus Baptisma esse tam adultis quam parvulis communiter perfectum remedium ad salutem.* Posteriorius, quod est Tridentinum, postquam Sess. 5. Can. 4. idem ad verbum repetit quod sanxerat Milevitana Synodus, sic decernit Sess. 7. Can. 13. *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse; ac propterea cum annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos; aut prestare omiti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesie, anathema sit.*

Prob. 3. argumentis Theologicis, quæ si contra Anabaptistas haud multum valent, Catholicos tamen in antiqua fide confirmare possunt. Primum sic habet: Non est pejor quoad justificationis possibilitatem conditio infantum in Lege gratiæ, quam fuerit in Lege Mosaica: atqui si infantes justificationis per baptismum recipiendæ incapaces forent, esset eorum conditio infinite pejor, &c. ergo.

Secundum sic efficitur: Qui vult sincere finem, non potest à mediis ad finem necessariis positivo decreto excludere, ut ex terminis liquet: atqui Deus omnium, adeoque & infantum salutem sincere vult: aliunde vero baptismus est, generaliter loquendo, medium ad salutem hujus ætatis necessarium; ergo fieri non potest ut Deus infantes positivo decreto excludat à baptismate. Excluderet porro, si collatum ipsis baptismum, non illicitum modo, sed & invalidum constituisset.

Cæterum conclusio nostra ad ipsos infidelium infantes extenditur, itaut valeat etiam baptismum iis collatum: quia vel ad validum baptismum non requiritur alia quam Ministri voluntas, vel sufficit voluntas fidelium & Ecclesiæ, ut docet Augustinus Epist. 195. alias 25. quæ voluntas nunquam deest.

Obj. 1. Non valet baptismum nisi juxta Christi institutionem collatum: atqui exigit Christi institutio, ut baptismum iis solum conferatur, qui jam instructi fuerint & credentes, quales non possunt esse parvuli. Prob. minimum ex Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, &c.* tum ex Marci 16. ubi ait Christus: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit; cui oraculo consonat istud Pauli Rom. 10. Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Unde S. Petrus Act. 2. *Pœnitentiam agite, inquit, & baptizetur unusquisque vestrum; ergo.*

R. data non concessa maj. ex qua colligi possit non valere baptismum adulto male credenti vel pœnitenti collatum, R. ad 1. dist. min. exigit Christi institutio, ut baptismum non nisi instructis & credentibus conferatur, exigit, inquam, ad hoc ut valide conferatur,

neg. min.

neg. min. ad hoc ut conferatur licite, subd. ut conferatur adultis, qui doctrinæ, fidei & pœnitentiæ capaces sunt, C. ut conferatur quibuscumque, N. Itaque exigit Christus, & exigimus omnes, ut nemini adulto conferatur baptisma nisi post apertam fidei professionem, & mores in melius compositos; quia aliqui nocet Sacramentum, nedum profit: sed nunquam probabunt adversarii Christum exegisse hanc fidei, morumque conversionem, ut baptisma vel valide conferatur adultis, vel licite infantibus: cum nec hætenus ullum, qui infantes tangat, Scripturæ textum adducere potuerunt; nec ipsi, quod sciam, adultos in hæresi baptizatos rebaptizarent.

Addunt aliqui cum Tournelyo Græcam Matthæi vocem, quam per verbum, *docete*, reddidit Latinus Interpres, idem esse ac *facite discipulos*. Sed quid inde? an qui mille apud Sinenses baptizaverit parvulos discipulos mille Christo peperisse diceretur?

Inst. 1. Exigit Christi institutio ut nemo infidelis baptizetur: atqui infantes sunt veri nominis infideles; cum fidem, quæ est *ex auditu*, habere non possint; ergo.

R. dist. maj. exigit Christi institutio ut nemo positive infidelis baptizetur, transeat; ut nemo infidelis negative, subd. ut nemo infidelis negative, qui fidei actualis capax sit, C. qui incapax sit hujus fidei, N. Itaque cum margaritæ ante porcos projici non debeant, constat baptismum, ne iis quidem dandum esse adultis, qui infidelitate negativa laborant: hi enim etsi characteris capaces esse possint, nondum tamen capaces sunt gratiæ regenerantis, quam præcipue intendit Christus. At non ideo à baptismo excludendi sunt infantes, in quibus defectus fidei, non est culpa, sed impossibilitas. Et vero si iis nocere potest personale peccatum Adam, quidni ipsis profit fides aliena Ecclesiæ, accedente baptismi Sacramento?

Dixi, *transeat*, quia indubie valet, licet non profit, baptisma infideli positivo collatum. modo è volenti & consentienti applicetur materia & forma.

Inst. 2. Quisquis regeneratur, congruas ad gratiam regenerantem dispositiones afferre debet: atqui has dispositiones non habent parvuli; ergo.

R. dist. ut supra: afferre debet congruas dispositiones, si possit, C. secus, N. Itaque adultus, qui fidei & pœnitentiæ motus, adjuvante gratia, parturire potest, eodem baptismo præmittere debet, ut potiorum ejus effectum percipiat; quia, ut bene Augustinus, *Qui creavit te sine te, non salvabit te sine te*: sed non continuo eadem exegit Christus dispositiones, à parvulis, qui earum incapaces sunt. Certe qui ad ruinam sine propriæ voluntatis motu habiles fuere, ad reparationem sine ejusdem voluntatis motu habiles esse possunt.

Ergo, inquit, poterunt pari jure infantes ad Eucharistiam admitti; quod repugnat.

R. 1. id olim factum esse, & posse etiamnum fieri, nisi obster Ecclesiæ consuetudo, quæ quod sapienter instituerat, sapienter immutavit.

R. 2. infantes longe magis indigere baptismo, quam Eucharistia; quia sine hac salvari possunt, sine illo non item. Adde quod Eucharistia sit alimentum spirituale, ad reparandas, quæ quotidianis lapsibus immiuntur, animæ vires institutum: porro quandiu in ea sunt ætate nullam virium imminutionem possunt experiri. Vide Concilium Trid. Sess. 21. c. 4.

Obj. 2. Nemo nisi volens legibus gravissimis obstringi potest: atqui infantes baptismum recipiendo, gravissimis obstringerentur legibus, & quidem non volentes; ergo.

Confirm. in baptismo initur Deum inter & hominem contractus onerosus; atqui ad valorem hujusce

contractus requiritur spontanea utriusque partis consensus, prout docuimus Tom. 1. Moralis nostræ; ergo.

R. 1. neg. maj. vel enim parvuli ex fidei profapia orti sunt, vel ex infideli. Si 1. non est opus eorum consensu ut addicantur Ecclesiæ; cum quicumque in aliqua civitate nascuntur, iisdem, quibus parentes, legibus obnoxii sint. Si 2. non equidem possunt obstringi, nisi is qui eorum voluntatis dominus est, eos independentem ab ipsorum voluntate obstringi posse voluerit: porro Christus, eo ipso quo parvulorum baptisma validum esse voluit, voluit quoque eos Ecclesiæ legibus obstringi posse etiam non volentes. Et vero quidni velle potuerit, cum id totum in grande parvulorum bonum vergat? Unde

R. 2. dist. min. parvuli gravissimis obstringerentur legibus, sed quæ inevitabiles sunt homini suam salutem volenti, C. secus, N.

Ad confirmat. dist. maj. in baptismo initur contractus Deum inter & hominem, quatenus Deus aliquid homini spondet, & homo Deo, C. quatenus potest inculpate homo id quod Deus exigit vel rejicere pro nutu, vel amplecti, N. Sic enim Deus pactum suum, pactique conditiones ordinat, ut quoties præcipit, toties homo velit, nolit, obtemperare teneatur. De cæteris adi Bellarminum Lib. 1. cap. 9. ubi 36. solvit Ministrorum Transilvanorum argumenta.

Atque hinc inferes male scripsisse Erasmus, *infantes postquam adoleverint, interrogandos esse, an ratas habeant promissiones per eorum sponsores factas; & si recusaverint eas confirmare, proprio arbitrio esse relinquendos, nec ad Christianam vitam cogendos*. Quasi vero non potuerit sancire Deus, ut qui etiam puer recepisset baptismum, universæ Christianæ legi implendæ debitor foret? Quasi insuper interrogarentur Hebræi adolescentes, an receptæ in infantia circumcisionis pactum servare vellent? Jure igitur ac merito citatam Erasmi doctrinam suo confixit anathemate Synodus Tridentina Sess. 7. Can. 14. de Bapt.

CONCLUSIO II. Non tantum licet, sed & expedit parvulos ante rationis usum baptizare.

Prob. 1. ex antiqua Ecclesiæ praxi, quam supra ut Apostolicam & universalem exhibuere Patres & Concilia; & contra quam, licet id ex eorum re maxime foret, nusquam insurgere ausi sunt Pelagiani.

Prob. 2. quia ei praxi constanter insistendum est, quæ & plerumque necessaria est infantibus, & iisdem, ubi etiam necessaria non est, prodest quam maxime: atqui talis est praxis pueros tingendi ab infantia: 1. enim plerumque necessaria est infantibus; cum inopinatis casibus rapiantur quotidie eorum plurimi, quibus, nisi res jam acta foret, nulla arte vel diligentia posset succurri; 2. & iisdem maxime prodest Pædobaptismi praxis, cum etiam necessaria non est. Tum quia minus à dæmone infestantur, qui jam dæmonis membra non sunt; tum quia juvante, quam uberioram recipiunt, gratia, fidei ac pietati firmiter inhaerent; tum denique quia si adulta ætas ad baptismum expectaretur, multi male efformati, aut voluptatibus dediti, vel baptismum recusarent omnino, vel susceptionem ejus in senectam & senium usque differrent; quin & plerumque non baptizati morerentur. Atque hinc est quod Ecclesia Clinicos, eos nempe, qui se non finebant tingi nisi morbo premente, olim ab Ordinibus exclusit tanquam irregulares, prout suo loco declaravimus; ergo.

Obj. 1. Si infantes licite baptizari possent, indubie aliqui à Christi discipulis baptizati essent: atqui falsum conseq. cum nullum extet in Scripturis facti hujus vestigium; imo & ibidem insinuetur non baptiza-

baptizatos fuisse tunc temporis nisi viros & mulieres, prout diximus supra.

R. ad 1. neg. min. cum enim, ut fufe probavimus, à primis Ecclesiæ sæculis viguerit infantum baptisma, pro certo habendum est usum hunc ab Apostolis dimanasse, prout docuit nos Augustinus.

Nec nocet silentium Scripturæ; cum hic, ut in aliis pluribus, altum loquitur traditio. Et quot circa vitam & mortem Apostolorum ubique indubia, quæ nonnisi per viam traditionis ad nos devenere.

Nec nocet rursus id quod dicitur Act. 8 v. 12. de baptizatis viris & mulieribus; tum quia qui unum dicit, aliud non negat; tum quia ubi tanta se offert baptizandorum multitudo, longe satius est rem ordiri à viris & mulieribus, quia & hi infantibus, si forte ex morbo periclitentur, opitulari possunt.

Obj. 2. Ea circa baptismum sequenda est praxis, quam suo nos exemplo docuere & Christus, & sancti pietate ac fama celebres: atqui baptismatis differendi praxim docuere nos, 1. Christus ipse, qui nonnisi circa trigessimum ætatis annum tinctus est; 2. viri sanctissimi. Sic ut Constantinum & Valentinianum Imperatores omittam, Gregorius Nazianz. etsi piissimi Episcopi filius, non ante baptizatus est, quam ex Ephebis exiisset. Sic Basilus Magnus licet à puero formatus ad virtutem, nonnisi in ætate virili tinctus est. Sic demum Joannes Chrysostomus, parentibus, ut verior habet sententia, Christianis satus, post annum primum & vicesimum; sic denique Hieronymus, Ambrosius, & Augustinus, Christianis parentibus oriundi non ante trigessimum ætatis annum fuere baptizati; ergo: Ita objicit Carolus Maria Du Veil Metensis, Commentario in Acta SS. Apostolorum, Londini edito an. 1684 ad v. 37. cap. 8.

R. ad 2. neg. maj. ad sensum objectionis: multa enim fecere Christus & Sancti, quæ necessario ad imitationem ducenda non sunt. Sic Salvator ante sacræ Cœnæ institutionem pedes Discipulorum lavit: nec tamen credimus abstergendos pedes eorum qui ad sanctam synaxim accedunt. Sic & idem Apostolos post Cœnam corpore suo refecit, quam praxim, licet ab Apostolis quandoque servatam, nemo hodie servare auit.

Ad confirmationem ex quorundam Sanctorum facto petitam, dico ex ea solum sequi non omnes omnino idem circa unum aliquod disciplinæ punctum sensisse, quod nimirum non est: cum quotidie contingat ut quod uni factu optimum videtur, alteri displiceat. Cæterum quod nihil in gratiam Anabaptistarum è prædictis factis colligi possit, probant invicte duo: primum quod ne unus quidem sit ex eis de quibus loquitur objectio, cui dilatum sit baptisma, quasi ejusdem ob tenellam ætatem incapaci; secundum quod eorum plures male & extra rem citentur. Sic Augustinus matre licet piissima satus, patre erat Gentili, qui probabiliter filium suum baptizari passus non esset. Sic Ambrosius, verba sunt Baronii ad an. 377. factus Episcopus, se fecisse, id est baptismum distulisse doluit, & ab aliis ne in posterum fieret vehementer admonuit. Cæterum eo usque improbabat Ecclesia eorum praxim qui baptismum differebant diutius, ut eos ab altaris ministerio excluderet; prout non semel annoravimus.

Inst. Saltem credidit Tertullianus protrahendum esse parvulis baptismum, eique consensit S. Gregorius Nazianz. En verba Tertulliani cit. Lib. de Bapt. cap. 18. Veniant ad baptismum dum adolescunt; veniant dum discunt, dum quo veniant docentur; fiant Christiani, cum Christum nosse potuerint, Quid festinat innocens ætas ad remissionem peccatorum? Norint petere salutem, ut petenti dedisse videaris.

R. non credidisse Tertullianum ab iis peccati qui infantes tingunt, sed melius esse & utilius, ut iis differa-

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

tur baptismum; quod etiam extendit ad innuptos, in quibus, ait, tentatio preparata est tam virginibus per maturitatem, quam viduis per vagationem, donec aut nubant, aut continentia corroborentur. Verum etsi magna fuit aliquando Tertulliani autoritas, hanc ejus praxim rejecit Ecclesia, ut patet ex citata Cypriani ad Fidum Epistola. Neque id inconsulto factum, sed prudentissime. Quoti enim, stante hac opinione, periissent infantes? quoti, deficiente baptismi proinde Confirmationis gratia, turpiter lapsi essent? quoti expectando an vidui fierent, aut continentia corroborati post viduitatem, ante obiissent diem ultimam, quam fuissent regenerati? Non ergo objicienda contra praxim Ecclesiæ autoritas Tertulliani, sed vindicanda contra Tertullianum praxis Ecclesiæ. Unde hic, si unquam, vigere debet id Vincentii Lirinensis: Quidquid unus vel alter Patrum, quamvis ille Sanctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr, præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter & proprias & occultas & privatas opiniunculas, à communis, publicæ ac generalis sententiæ auctoritate secretum sit; nec cum summo æternæ salutis periculo, juxta sacrilegam schismaticorum consuetudinem, universalis dogmatis antiqua veritate dimissa, unius hominis sectemur errorem, praximve periculosam.

Common.
c. 38.
apud Ba-
luz. 18.

Cæterum longe distat à Tertulliano Gregorius Nazianz, tamen enim credidit expectandum, seculo mortis periculo, triennium, ut baptizentur infantes, quia sic fieret ut quiddam audire & respondere possint: (quo etiam in puncto à cæteris Patribus desertus est) at nihilominus docuit simul, infantes propter inopinato & subito ac repentinos periculorum impetus lavacro communiri debere, antequam ratio accreverit; & vim hujus Sacramenti satis intelligant; ergo S. Doctor longe plus à Tertulliano differt, quam diff. rat à nobis. Quin & Gregorius per seipsum impugnari potest ut notat Estius in 4. dist. 4. §. 28. si enim ob inopinato casus post triennium differri non debeat baptismum; ergo nec ad triennium differri debet, cum quo imbecillius est corpusculum infantis, eo graviora ipsi impendeant pericula.

CONCLUSIO III. Baptismus actuale nullam in infantibus supponit fidem, sed fixam & intrinsece inhaerentem cum gratia sanctificante & annexis virtutibus producit. Prima pars est contra Lutherum ejusque asseclas; secunda contra Calvinum & Calvini discipulos, qui hominem non forma eidem intrinsece inhaerente, sed per solam justitiæ Christi, peccata nostra regentis non delentis, imputationem justificari volunt.

Prob. 1. pars, 1. quia, ut bene Silvius ad q. 68. art. 9. systema actualis infantium fidei repugnat experientiæ, & nullum habet in antiquitate fundamentum. Et vero quod ad Mariæ vocem exultavit Joannes Baptista in utero matris, factum est singulari gratia, quæ sicut non probat infantes hodie renasci antequam nati sint, sic nec probat ipsos iisdem donari sensibus, quos expertus est infans conceptus miraculo, & ad miracula natus.

2. quia fides consistit in assensu revelatis præstito, secundum id Augustini Lib. de prædest. SS. Credere, nihil aliud est, quam cum assensione cogitare: atqui infantes nec revelationis percipiendæ, nec consensus eidem libere præstandi capaces sunt. Quomodo enim divina, eaque intellectu difficillima perciperent, qui nec humana adhuc noverint? ait August. Ep. 187. alias 57. ad Dardanum.

3. si quid in fidei parvulis cum illico baptizandi sunt, utique concipiunt quantum sibi ex tanto Sacramento bonum obvenire debeat: cur ergo vagitibus suis & clamoribus Baptismo obluantur, cur non tam sibi regenerationis gratiam quasi recusant?

eur, nisi teneantur, non ad aquam salutarem, sed ad ubera matris procurret?

Ergo, ait Lutherus, male respondent sponsores infantem credere, cum non credat.

R. neg. sequelam; quia vox *credo*, non ad præsentem, quæ nulla est, sed ad futuram fidem refertur; sicut vox *abrenuntio satanæ & pompis ejus*; non indicat præsentem recessum à satanæ pompis, quibus perfectio infans necdum irillari potest, sed futurum.

Prob. 2. pars: Ut parvuli fixam & intrinsece in hærentem cum gratia sanctificante & annexis virtutibus fidem recipiant in baptismo, tria sufficiunt, 1. ut iidem parvuli Deo placeant; 2. ut nonnisi per fidem gratia informatam placere possint; 3. ut fidei huic & gratiæ annexi soleant aliæ virtutes: atqui hæc tria constant. Et quidem 1. parvuli per baptismum placent Deo; cum vere renascantur ex aqua & Spiritu sancto, & ex inimicis Dei fiant amici ejus, quibus jus ad regnum cœleste, & supernam hæreditatem competit; 2. nec Deo placere possunt parvuli nisi per fidem gratia informatam; cum ex Apostolo Hebr. 11. *Impossibile sit sine fide placere Deo*; & fides per quam Deo placetur, sit necessario viva, ac proinde gratia justificante & charitate stipata; 3. demum fidei huic & gratiæ annexæ sunt virtutes: nam quicumque sine obice baptismum recipiunt, fiunt naturæ divinæ confortes, cohæredes Dei, Christi & Ecclesiæ membra, templa Spiritus sancti, & organa quibus data occasione usus est ad operandum, prout ex D. Chrysostomo docet Augustinus Lib. 1. contra Julian. c. 2. atqui tot & tantæ dotes sine virtutibus infusis concipi non possunt; ergo eæ in infantibus etiam, non secus ac in adultis, produci debent. Unde S. Cyprianus Epist. 59. *Una est, inquit, divini muneris aequalitas apud omnes sive infantes, sive majores natu: nam gratia qua baptizatis datur, non pro ætate accipientium major vel minor tribuitur, sed de pietate atque indulgentia paterna æqualis omnibus præbatur.*

Prob. 2. ex Concilio Viennensi sub Clemente V. ubi sic Clement. unica *De summa Trinitate*, §. 2. & 3. *Quia quantum ad effectum Baptismi in parvulis reperiuntur Doctores quidam Theologi opiniones contrarias habuisse: Quibusdam ex ipsis dicentibus, per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti sed gratiam non conferri: Aliis e contra asserentibus, quod & culpa eisdem in Baptismo remittitur, & virtutes ac informans gratia infunduntur, quoad habitum, etsi non pro illo tempore quoad usum. Nos autem attendentes generalem efficaciam mortis Christi, qua per Baptisma applicatur pariter omnibus baptizatis, opinionem secundam, qua dicit tam parvulis quam adultis conferri in Baptismo informantem gratiam & virtutes, tanquam probabiliorem, & dictis Sanctorum ac Doctorum modernorum Theologia magis consonam & concordem, sacro approbante Concilio, duximus eligendam.*

Ergo, inquit, dubitatum aliquando fuit in Ecclesia an parvulis infunderetur gratia.

R. id primo intuitu colligendum videri ex his citati Concilii verbis: *Quibusdam dicentibus per virtutem Baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri.* Atque hoc sensu prædicta verba intelligere videtur Estius in 4. dist. 4. §. 5. cum ait è veteribus Scholasticis circa tempus P. Lombardi quosdam putasse non infundi parvulis gratiam & virtutes, sed tantum imprimi characterem: Alios vero, quorum sit mentio in Viennensi Concilio, existimasse per Baptismum parvulis remitti quidem peccatum, sed non infundi gratiam & virtutes, quod & de circumcissione respectu Judæorum sensit idem Lombardus: Sed & hæc sententia, ait idem Estius, cum veritate fidei Catholica non subsistit.

Sunt tamen qui credunt nusquam dubitatum esse apud Orthodoxos, an parvulus per Baptismum mente renovetur ac spiritalis efficiatur, vereque justificetur non sola peccatorum remissione, sed ea justitia qua vivum Dei membrum, ac Dei filium vita æterna dignum constitueret; sed solum id de qualitate seu habitu gratiæ & virtutum; adeout utriusque classis Theologi ex æquo faterentur in infantibus baptizatis produci aliquid internum, fixum & ab actibus distinctum per quod formaliter regenerentur; sed contenderent primi, iique numero pauciores, illud fixum & ab actibus distinctum, non esse verum habitum, aut qualitatem inhærentem per modum habitus. Ita idem Estius ibid. seu bene vel male sibi constet, & Tournely de Bapt. quem tacito nomine perstringit L' herminier.

Sed qualiscumque fuerit priorum Theologorum opinio, potuit ab ea recedere Viennensis Synodus; (prout à sententia S. Cypriani circa baptismi ab hæreticis collati invaliditatem recessit Ecclesia;) præsertim cum opinio hæc jam à plerisque rejiceretur tempore Innocentii III. ut patet ex cap. *Majores* 3. *De Bapt. &c.* & ubi profundius examinata est minus dictis Sanctorum consonare deprehensa fuerit.

Prob. 3. ex Concilio Tridentino, ubi sic legere est Sess. 7. Can. 13. *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo inter fideles computandos non esse; ac propterea cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos, anathema sit, & Sess. 6. Can. 11. Si quis dixerit homines justificari vel sola imputatione justitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate, qua in cordibus eorum diffunditur, atque illis inheret, anathema sit.* Unde sic: Ex Tridentino, quicumque justificantur, ut indubie per baptismum justificantur parvuli, & fidem, licet ab actu divisam & gratiam una cum charitate in cordibus suis diffusam, illisque inhærentem recipiunt: atqui ubi est tum fides ab actu divisa, tum est gratia cum charitate inhærens, ibi est fixum quid & permanens; quod per nomen habitus, quia deest vox magis commoda, exprimere solemus; ergo.

Prob. 4. ex Patribus. Chrysostomus Homil. ad Neophytos, Baptismi effectus his recenset verbis: *Ecce libertatis serenitate perfruuntur, qui tenebantur paulo ante captivi; & cives Ecclesiæ sunt, qui fuerunt in peregrinationis errore; & justitiæ in forte versantur, qui fuerunt in confusione peccati. Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti; non tantum sancti, sed & just; non solum just, sed & filii; non solum filii, sed & hæredes; non solum hæredes, sed & fratres Christi; nec tantum fratres Christi; sed & cohæredes; non solum cohæredes, sed & membra; non tantum membra, sed & templum; non tantum templum, sed & organa Spiritus. Vides quod sint Baptizatis largitates, & nonnulli deputant cœlestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: Nos autem honores computavimus decem, Hac de causa etiam infantes baptizamus..... ut eis detur..... sanctitas, justitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut sint ejus membra.* Hæc Chrysostomus, quæ ab Augustino totidem verbis recitantur Lib. contra Julianum 1. cap. 6. Addit S. gratiæ Doctor Lib. 1. de peccat. merit. c. 9. Christum occultissimam sui spiritus gratiam latenter infundere & parvulis. Idem uno concentu docent cæteri Patres, qui gratiam quibuscumque conferatur, vocant animæ sanitatem, vigorem, Dei filiationem, nativatem novam, ac regenerationem: atqui eæ tanti momenti prærogativæ, & denominationes per aliquid mere externum explicari non possunt; ergo.

Obj. 1. auctoritatem S. Hieronymi, qui Lib. 1. adv. Pelagianos cap. 8. sic habet: *Si Baptismus statim justum faceret, & omni plenum justitia, nequaquam Apostolus Neophytum refutaret: baptismus igitur vetera peccata conscindit, novas virtutes non tribuit; ergo baptismus delet quidem peccata, sed virtutes nullas tribuit.*

R. dist. conseq. non tribuit virtutes ad sensum Pelagii, C. ad sensum fidei catholicæ, N. Itaque pugnat eo loci S. Doctor contra Pelagianos, qui hominem per baptismum sic *justum & omni plenum justitia* fieri contendebant, ut repente virtutis cujuslibet quantumvis arduæ actus elicere constanter, & ideo sine peccato semper vivere posset. Sensum hunc merito impugnat S. Pater, ut fidei pariter & experientiæ contrariam: quia etsi baptismus habitus virtutum tribuit, non tamen etiam adultis, de quibus (& id notandum) sicut & de parvulis loquitur Hieronymus, stupendam hanc largitur facilitatem, quam per ipsum invehi existimabant Pelagiani: at non ideo negavit S. Doctor virtutes quoad substantiam infundi baptizatis; cum nec apertam ea de re Traditionem ignoraverit; nec sua contra Pelagianos Opera intermiserit, nisi quia vidit & miratus est Augustini ea de re Opera, in quibus Ecclesiæ doctrina traditur apertissime.

Inst. Atqui Augustinus ipse nullum in parvulis habitum fidei agnovit; ergo. Prob. subf. qui docuit parvulos non à fide propria, sed à sponsorum aut Ecclesiæ fide fideles vocari, ille nullum verum in parvulis fidei habitum agnovit: atqui Augustinus docuit.... Prob. min. 1. ex Epist. 98. alias 23. ubi sic legitur: *Cum respondetur parvulus credere, qui fidei nondum habet affectum, respondetur fidem habere propter fidei Sacramentum, & infra: Itaque parvulum, etsi nondum fides illa, qua in credentium voluntate consistit, jam tamen ipsius fidei Sacramentum fidelem facit; ergo.*

R. dist. maj. qui docet parvulos non à fide propria dici fideles, qui, inquam, id docet ut omnem prorsus à parvulis fidem excludat.... C. qui docet parvulus, &c. ut solum actuale ab iis fidem excludat, N. sic dist. min. neg. conseq. itaque Augustinus, & merito quidem, nullum in infantibus fidei affectum, nullam, quæ in actuali credentium voluntate consistat, fidem admittit: at non ideo quamcumque etiam latenter & permanentiter infusam fidem abnegat infantibus. Qui enim asserit per baptismum *trajici in parvulos fidem, quam voluntate propria nondum habere potuerant*; qui docet quod *eos vita spiritus in Christo regenerat fideles*, sicut *eos corpus mortis in Adam generat peccatores*, ille certe veram & fixam in parvulis fidem agnoscit: atqui Augustinus utrumque ipsissimis terminis docet Lib. 3. de peccat. merit. c. 2. ergo.

Cur autem parvulorum fidem habitus nomine non donet Augustinus, hæc ratio, nec improbabilis reddi solet, quod ex Philosophorum usu, nomen habitus aliquid amplius importet, quam nudam ac veluti sopitam qualitatem; nempe facilitatem, ac inclinationem, seu expeditam motionem ad agendum; cum enim hæc non detegatur in parvulis, satius judicavit S. Doctor ab habitus vocabulo abstinere, Ita Estius ibid. §. 6. & alii.

Obj. 2. Si gratia parvulis infundatur per modum alicujus fixi & permanentis, necessum est ut fixum & permanens, sit vera qualitas, ac proinde verus habitus; cum ad nullam aliam ex qualitatibus ab Aristotele assignatis revocari queat: atqui gratia parvulorum non potest esse habitus. Habitus enim est juxta Philosophos, Qualitas & à subjecto difficile mobilis, & agendi promptitudinem tribuens: neutrum porro competit infantium gratiæ, quæ amitti facile potest, & nullam supernaturaliter agendi facilitatem tribuere videtur.

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

R. ad 1. 1. neg. maj. etsi enim supernaturalia Dei dona inter bonas qualitates recenseri debent, haud tamen necessum est ut illa omnia stricte revocentur ad qualitates ab Aristotele enumeratas; cum possit indubie plura Deus facere, quam Aristoteles poterit intelligere.

R. 2. dist. min. gratia parvulorum non potest esse habitus naturalis vel acquisitus, C. infusus & supernaturalis, N. Nihil porro, impedit quominus habitus quidam infusi deperdi facile queant, aut ita sopiti sint, ut sine novo adjutorio in actum numquam erumpant. Atque id nimium, proh dolor! parer in justitia christiana, à qua, quidquid in contrarium dictaverit Author recens, potest homo fideles in ictu oculi excidere, prout Davidi contingit. Vide Tom. 1. *Moralis nostra.*

Inst. Habitus, cujuscumque sit generis, ad aliquid inservire debet: atqui fides & gratia, quas supponimus à parvulis in baptismo recipi, ad nihil inserviunt. Finge enim parvulum in silva baptizatum; is ubi adoleverit, nec Deum credet, nisi de novo edoceatur; nec alterius cujuscumque supernaturalis virtutis actum eliciet; ergo.

R. ad 1. neg. min. fides enim & gratia parvulos efficiunt Deo intrinsece amabiles, cohæredes & fratres Christi, sancti Spiritus organa. Quis porro tantos effectus nihil aut parum esse credat?

Ad 2. neg. conseq. aliud enim est virtutes parvulis infusas ad nihil inservire; aliud easdem per se solas non sufficere ad omnes effectus. Neque vero mirum est quod habitus parvulorum non sufficiant ad eliciendos fidei, aut aliarum virtutum supernaturalium actus; cum & ad id opus sit nova gratia; & eo differant habitus per se infusi ab acquisitis, quod hi, utpote crebris ac repetitis actibus comparati, ex se ad similes actus moveant & inclinent; illi vero, utpote in nobis sine nobis in infantia dati, nihil tale operari debeant. Unde si desit instructio, & adsit, ut frequentius adest, mala institutio, mens infantis facile perdet id quod sine labore & conatu comparaverat.

SECTIO SECUNDA.

An infantes omnes baptizari possint.

Infantium alii materno in sinu delitescunt, alii jam toras prodire. Ex his quidam aliquando monstri speciem habent; cæteri nihil præferunt ab effigie humana alienum, & hi rursus vel à Christianis oriundi sunt, vel ab infidelibus.

Porro infidelium non una est conditio: alii siquidem baptizati sunt, ut hæretici & Apostatæ; alii, qui strictius infideles vocantur, nusquam baptizati sunt, ut Judæi plerique: & hi vel nullatenus subditi sunt Principibus Christianis, vel iisdem subditi sunt, seu civiliter tantum, ut communes Regum subjecti, seu serviliter, ut mancipia. Sit jam

CONCLUSIO I. Parvuli in sinu materno penitus absconditi, non sunt capaces baptismatis.

Prob. quia ad validitatem baptismi, non sufficit ut infans originali labe scedatus sit, sed necessum est ut physice aqua ablui possit: atqui aqua physice ablui nequit, qui secundum se totum latet in utero matris; ergo. Vide quæ supra dixi cap. 3. art. 2.

Obj. 1. Qui natus est in primo Adam potest renasci in secundo: atqui infans de quo loquimur, jam natus est in primo Adam; cum ejus peccatum contraxerit;

o 3

ergo

ergo. Et vero Joannes Bapt. & fere Jeremias jam ab utero matrem sanctificati sunt; ergo.

R. ad 1. neg. min. nam infans ille conceptus quidem est in Adam, sed nondum proprie natus. Alioqui triplex admittenda foret infantium nativitas, prima in utero, secunda ex utero, tertia ex aqua & Spiritu sancto; quæ tamen ultima solet simpliciter secunda nativitas appellari. Ita S. August. Epist. 187.

Nec nocent allata Joannis Bapt. & Jeremiæ exempla; quia quæ extra solitum providentiæ ordinem sunt, in exemplum trahi non debent. Ita & bene doct. Tournely.

Obj. 2. Partus est aliquid matris; ergo saltem baptizata matre infans censebitur baptizatus.

R. dist. ant. partus est aliquid matris, idest summam habet cum matre connexionem, C. idest se habet ad matrem, ut pars ad totum, N. Ita fere S. Thomas.

Inst. Tam licet matrem pro puero baptizare, cum is ablui aliter non potest, quam vivum pro mortuo: atqui hoc postremum licet. Prob. min. ex Sancto Paulo qui I. Cor. 15. v. 29. hæc habet; *Alioquin quid facient, qui baptizantur pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt*; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad textum Apostoli, quo nulus forte obscurior est in Scriptura, itaut viginti ad minimum modis explicetur ab Interpretibus. Dico hic per baptismi nomen intelligi ærumnas & cruciatus, & per vocem *mortuos*, infideles, eosve qui gratiæ per peccatum mortui sunt. Unde is est Apostoli sensus: Si mortui non resurgunt, ut quid Evangelii præcones, ut spiritualiter mortuos ad gratiæ vitam revocent, sese tot conviciis & cruciatibus objectant, &c. habet quidem expositio hæc duplicem metaphoram, sed quarum neutra sit sine exemplo. Sic Christus ut suam & Apostolorum passionem exprimat, *Potestis*, inquit Marc. 10. *baptismo, quo ego baptizor, baptizari*: ut vero peccatores & mundi assecclas designet: *Dimitte*, ait Matth. 8. *mortuos sepelire mortuos suos*. Quis porro metaphoram à Christo usurpatam, à Paulo usurpari potuisse neget? *Vide Maldunium dissert. 4.*

Obj. 3. Deus vult omnes homines, adeoque & infantes nondum editos in lucem, salvos fieri; ergo & iis de remedio ad salutem necessario providit.

R. dist. ant. Deus vult voluntate antecedente, & cujus effectui obistere possunt circumstantiæ loci & temporis.... C. vult voluntate absoluta, N. Solutionis expositio fusior pertinet ad Tractatus de Attributis & gratia.

Quæres an matrem statim morituram aperire liceat, ut infanti per baptismum succurratur.

R. matrem nunquam aperiri posse cum certo vitæ periculo, quia *non sunt facienda mala ut eveniant bona*; Rom. 3. Excipiunt aliqui cum Grandino, nisi mater rea sit, & damnata ad mortem; tunc enim, inquiunt, servato juris ordine posset cædi, si tantum ob prolis incolumitatem mors differretur. Verum longe humanius sentiunt, qui executionem, imo & sententiam ad partum usque differri volunt, ne quid mali obveniat puero ex desperatione vel mœstitia matris. Cæterum gravida mulier, statim ac extincta est, aperiri debet, ut extracta proles baptizetur, nisi hanc jam mortuam esse constet.

CONCLUSIO II. Monstra quæ sunt mulierum partus, baptizari aliquando debent, aliquando non.

Probaur. vel potius explicatur Conclusio. Nempe monstra hæc in triplici sunt differentia: quædam humanam speciem certo excludunt, quædam certo habent; quædam ambigue. Porro prima baptizari non debent; debent secunda; tertia indigent examine. De his autem judicium præsertim sumendum est

ex capite, quod rationis & sensuum sedes æstimatur. Si caput humanum est, vel humano propius ea baptizari oportet; licet membra sint ferina: si autem ferinum sit caput, cæteri vero artus humani; tunc, si quidem ex viri & femina congressu prodierit, baptizandum est, absolute quidem juxta Comitolum Lib. 1. Resp. mor. q. 8. conditionate vero, juxta alios plures, propter dubium an sit homo. Si vero prodierit ex femina & bruto, non poterit baptizari, quia satyrus sit, non homo, nec descendat ex Adam, utpote non conceptus ex semine virili. Ita Henriquez qui S. Thomam citat, Possevinus, Bonacina disput. & q. 2. punct. 6. n. 3. Henricus à Sancto Ignatio n. 146.

Major est difficultas de monstris, quæ ex homine & fera prodierint. De his duo statuimus. 1. recurrendum est ad Episcopum, si per tempus licebit; 2. si res moram non patitur, conferendum erit sub conditione baptismi iis, quæ in præcipua sui parte humanam speciem præferunt: quia satius est decem baptismi incapaces baptizare conditionaliter, quam capacem unum excludere: porro etsi *vel omnino, vel fere inauditum sit, quod ex tali congressu natus sit homo*, non est id tamen prorsus impossibile. *Vide eundem Henricum à S. Ignat. n. 147.*

Si monstrum, undecumque illud natum fingatur, postquam creverit, extraordinarie repugnet baptismi, dispiciendum erit, an repugnantia hæc à libeto voluntatis usu procedat, an non à dæmone, qui suum sibi eripi mancipium indigne ferat. Si 1. negandum erit baptismi, quod nolenti dari non potest. Si 2. non negabitur, cum ob stare non debeat malitia dæmonis, ne cuiuspiam de remedio ad salutem necessario provideatur.

Sed quid si infans certas corporis partes geminas habeat.

R. inprimis si gemelli sibi invicem sint adnati, seorsum uterque est baptizandus, idque absolute; quia non unus, sed duo homines fuerint. Si autem partus non fuerit proprie duplex, inspiciendum erit quæ partes sint geminae. Si monstrum capita gerat duo, duo & pectora, duplici donandum erit baptismi, & id absolute, licet membra cætera simplicia sint. Si autem duo quidem capita, sed unum habeat pectus, in uno capite semel baptizandum erit absolute, in altero rursus sub conditione, *Si non es baptizatus*, &c. Ratio est, quia in primo casu, ubi præcipue geminantur corporis partes, duplicem agnoscunt animam saniores Theologi; in secundo autem casu hærent & suspensi sunt. Unde in primo casu, si periculum urgeat, dicendum erit simpliciter, *Ego vos baptizo*; in secundo addendum erit, *in quantum capaces estis*, aut aliud simile. Legatur ea de re S. Carolus Borrom. 4. part. Act. tit. *Quæ Parochus in Baptismi ministracione animadvertat.*

Ex his inferes non debere baptizari carneam massam, quæ nullam habeat organorum dispositionem. Et vero Rituale Pauli V. cui in hac re credendum magis, quam quibusdam medicis contra cæteros seu medicos seu philosophos pugnantibus, prohibet ne fœtus ante vitalis motus signa baptizetur. Neque id mirum, cum ubique receptum sit non ante infundi animam corpori, quam istud certa organorum dispositione informatum fuerit.

Quæres an baptizandi sint amentes & furiosi.

R. cum S. Thoma q. 68. art. 12. *Circa amentes & furiosos est distinguendum. Quidam enim sunt à nativitate tales, nulla habentes lucida intervalla, in quibus etiam nullus rationis usus apparet: & de talibus, quantum ad Baptismi susceptionem, videtur idem esse judicium ac de pueris, qui baptizantur in fide Ecclesiæ.... Alii vero sunt amentes, qui ex sana mente quam habuerunt prius, in amentiam inciderunt:*

& tales

Et tales sunt iudicandi secundum voluntatem quam habuerunt, dum sana mentis existerent: & ideo si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis adhiberi in furia & amentia constitutis; etiam si actu contradicant: alioqui si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sana mentis essent, non sunt baptizandi. Quidam vero sunt, qui, etsi à nativitate fuerint furiosi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla, in quibus recta ratione uti possunt: unde si tunc baptizari voluerint, baptizari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tunc Sacramentum conferri, si periculum timeatur: alioqui melius est ut tempus expectetur in quo sint sana mentis, ad hoc quod devotius suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptizari non debent in amentiam constituti. Quidam vero sunt, qui etsi non omnino sana mentis existant, in tantum tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem: & de talibus idem est iudicium, sicut de his qui sana mentis existunt, qui baptizantur volentes, non autem inviti.

Si tamen, ait hic Silvius, amentes & furiosi, quo tempore lucida habentes intervalla, Baptismi desiderium exhibuere, retinebant voluntatem perseverandi in concubinato, vel alio peccato mortali, jam ne in periculo quidem baptizari deberent, sic enim essent indigni Baptismo, quem susciperent quidem valide, si illis ministraretur, sed inutiliter: quia iudicandi sunt secundum voluntatem, quam habuerunt cum essent extra furiam vel amentiam. Sed de his à simili rursus ubi de Pœnitentia.

Circa tertiam difficultatem quæ filios infidelium spectat, supponendum 1. contra Durandum parvulos quorumlibet infidelium, invitis parentibus valide baptizari, quia ad Baptismi validitatem sufficit hinc quidem capacitas subjecti, inde autem materia & forma cum debita Ministri intentione; quæ omnia occurrerent in præsentia. Decisset quidem parentum voluntas; sed hanc nec Scriptura nec Traditio requirit ad valorem Baptismi. Non enim, ait August. Ep. 98. alias 23. scriptum est, *Nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate; sed, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu.*

Supponend. 2. filios infidelium, qui fidem susceperunt aliquando, sed ab ea defecerunt, posse invitis etiam parentibus baptizari; tum quia potest Ecclesia parentes ipsos ad servandam fidem cogere, atque si pertinaces sint tradere brachio sæculari, proinque & ipsis auferre potestatem quam in filios habent; tum quia filii eo ipso quo nascuntur ex parentibus Christianis, ideoque & Ecclesiæ subjectis, ipsi quoque Ecclesiæ subjecti sunt, ut alii infantes. An autem huiusmodi pueros baptizari expediat, cum parentes in regionem infidelem transmigrarunt, colligetur ex infra dicendis.

Supponend. 3. infidelium filios, si rationis usum habent, & Baptismum sponte petant, posse etiam, non obstante parentum renixu abluui; quia in iis quæ juris sunt divini, & ad æternam salutem pertinent, sui sunt arbitrii, suæ & electionis. In dubio an puer qui Baptismum experit, rationis usum habeat, iudicandum in favorem Baptismi, si septennium compleverit; imo etiam si non compleverit, si periculum sit ne deinceps, deficientibus Ministris baptizari non possit.

Supponend. 4. puerum, si parentum alteruter consentiat, reluctantem alio baptizandum esse: 1. quia talis consensus ab eo datur, qui jus habet, & quidem potius, utpote divino juri congruum magis; 2. quia idem consensus vergit in utilitatem pueri & favorem Religionis: porro summam esse rationem quæ pro Religione facit, ubique receptum est, ut patet ex Leg.

43. ff. De religiosis & sumptib. funer. 3. quia sic sanxerunt Concilia & summi Pontifices: Filii, ait Synodus Toletana IV. Can. 62. qui ex talibus, Judæis scilicet, qui Christianas mulieres duxerunt, nati existunt, fidem & conditionem matris sequantur. Similiter & hi qui procreati sunt ex mulieribus infidelibus, & fidelibus viris, Christianam Religionem sequantur. Idem constituit Gregorius IX. cap. 2. De convers. infidel. Quin &, teste Silvio ad q. 68. art. 10. concl. 6. dicitur Gregorium XIII. statuisse, ut puer, quem baptizari volebat avus paternus, baptizaretur invita matre Judæa, quæ marito superstes erat; quia scilicet in avum tanquam patrem recidit nepotum cura. Id tamen limitandum, si puero jam utcumque grandi certum imminet periculum seductionis à parente infideli, à quo separari non possit: hoc autem periculum semper gravius est in regionibus quæ reguntur à Principe infideli.

Supponend. 5. infantes, qui jure vel injuria à parentibus infidelibus avulsi sunt, & tam procul ab iis distant, ut jam iis providere non possint, nec ipsos moraliter recipere, posse etiam baptizari. Ratio est, quia paterna jura, quæ jam à parentibus exerceri non valent, ad eos transiere, qui puerorum curam gerunt; ergo & iis uti possunt in bonum pueri & executionem divinæ legis. Quod si, ait Silvius ibid. concl. 5. filii essent injuste separati, & vel parentes possent consuli, vel pueri illis remitti, alterutrum esset faciendum: quia cum separatio fuerit injuriosa, nullum jus ablatum est à parentibus. Verum hujus decisionis veritas à sequenti pender.

Supponend. 6. infantes de quorum vita moraliter desperatur, baptizari posse, sine consensu, modo tamen sine contumelia parentum; tum quia hæc agendi ratio sic consulit infantium saluti, ut parentes vere non offendant; tum quia cum Sacramenta in gratiam hominum instituta sint, non econtra, longe satius est Sacramentum tenuis irreverentiæ periculo exponi, quam hominem certo damnationis periculo.

Quin & censent Theologi non ignobiles probabile esse quod Sacerdoti liceat quoscunque infidelium infantes, insciis omnino parentibus baptizare. Rationem dant 1. quod tunc nullum subsit periculum profanationis formalis Sacramenti, quidquid de materiali esse possit; 2. quod periculum subversionis, cujus timor hic moram injicere posset, utcumque compensatur probabili spe mortis ante subversionem; cum ex computatione facta Hispali, quæ populosa est Hispaniæ civitas, deprehensum sit tot ferme mori infantes ante rationis usum, quot intereant eodem obtento; & Londini compertum sit per schedas, quas mortalitatis vocant, ex infantibus centum non superesse post annos sex nisi sexaginta quatuor, & post sexdecim annos, solum quadraginta; 3. quia si conferuntur Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta ægris probabiliter, imo & longe probabilius relapsuris, quidni & deur Baptisma, quod deinceps dari non poterit, infanti forte hinc salvando, si moriatur; forte etiam, si vivat, potentiori qua juvabitur gratia bene usuro. Ita post Farvacium Henricus à S. Ignatio ibid. n. 144. qui & hanc opinionem ex S. Francisci Xaverii Litteris erui posse opinatur.

Mihi quidem in his casibus constituto, tria hæc, quantum nunc affectus sum, facienda ducerem: 1. recurrerem ad Sedem Apostolicam, aut viciniore locorum Prælatos, & precarer ut in itinere scopulis hinc & inde obstito, docerent me viam rectam & bonam; 2. si deesset id auxilii, Spiritum sanctum interrogarem supplex, ejusque nutibus obsequeretur; 3. cum iis qui in hac materia diversa sentientes, diversa facerent, viverem pacificus; quia constat utrosque solam Dei gloriam inquirere, quam

quam alii in probabili puerorum plurium salute intuentur, alii in agendi ratione prorsus opposita. Interim nunc in Farvacii opinionem propendeo.

Supponend. 7. cum plerisque contra paucos, infantes infidelium, qui Christianis Principibus serviliter subiecti sunt, posse atque etiam debere invitatis parentibus baptizari. Quod *possint* liquet; quia cum partus sequatur ventrem, parvuli nascuntur mancipia sicut patres; sicque cum possit dominus illos vendere, à parentibus separare, ac aliis tradere educandos in fide catholica, potest consequenter eos ad Baptismum offerre, sine injuria parentum, & periculo ne profanetur Baptismus. Quod autem *debeant* non minus certum est; quia qui succedit in locum patris, ejusdem officio fungi debet, si citra grave incommodum possit; ac proinde parvulis ministrare necessaria, non ad vitam corporalem solum, sed & præcipue ad vitam spiritualem, cujus janua est Baptismus; atqui Princeps in hypothese nostra succedit in locum patris; ergo.

Hæ rationes probant pro Baptismo eorum etiam infantium qui in bello justo capti fuerint: nisi tamen obstitent receptæ inter eos qui bellum gerunt, conventiones. Si enim pactum sit utrinque, prout moris est in his partibus, ut bello capti seu pecunia, seu commutatione redimantur, servanda erit fides legum. Quamquam nec tunc baptizare dubitent, qui cum Farvacio sentiunt, ob rationes paulo ante allatas.

Obj. Jus naturale prævalet juri Gentium: atqui jus quod habent parentes ad instituendam prolem est à natura; quod vero in filios mancipiorum habent Principes, à sola Gentium conventionem; ergo.

R. dist. maj jus naturale integrum prævalet juri Gentium, C. jus naturale justo titulo deperditum, N. Porro in mancipiis, sicut & in eis qui justo in bello capti sunt, non manet integrum jus naturale: unde sicut utrique à libertate sibi per naturam concessa excidunt quoad se, sic & utrique à jure suos pro nutu filios instituendi excidunt. Ita & bene Henno, quo cum inferes filios qui etiam ante servilem patris conditionem nati fuerint, eodem invito posse baptizari: quia cum mancipium jam sui juris non sit, necessum est ut potestas ejus devolvatur ad Principem, cui nihil factum melius incumbit, quam ut æternæ ejus saluti per Baptismum provideat.

Jam ergo inquirendum superest an filii infidelium, qui non nisi civiliter Christianis subiecti sunt, possint invitatis parentibus baptizari. Qua de re duplex est opinio, affirmans prima quam tenet Scotus cum suis, negans altera cui inhaerent Thomistæ post Angelicum Doctorem q. 68. art. 10. Utraque opinio suis indiget exceptionibus: neque enim vel asserit Scotus, Principem, qui Judæis v. gr. promiserit passurum se ut judaice vivant, posse eorum filios contra datam fidem adigere ad susceptionem Baptismi; neque, opinor, contendet S. Thomas, Principi, qui alia quamcumque via rebellis & tumultus infidæ plebis avertere nequeat, veritum esse à parentibus subtrahere filios, iisque christianæ institutionis legem indicare. His ergo præcisus hypothesibus, sit.

CONCLUSIO III. Possunt Christiani Principes præcipere ut infidelium, sibi politice dumtaxat seu civiliter subiectorum, filii invitatis etiam parentibus baptizentur.

Prob. 1. si Principes iis de quibus agitur Baptismum procurare non possent, utique quia isthæ eorum agendi ratio inveheter vel contemptum patriæ potestatis, adeoque & juris naturalis transgressionem, vel irreverentiam Sacramenti; hæc enim unica est ratio cui innituntur Tournelyus & alii: atqui neutrum timeri debet in præsentia casu. Ad hoc enim sufficit ut infidelium filii parentibus suis citra injuriam auferri pos-

sint pie & christiane educandi: atqui filii infidelium. Prob. min. 1. quia non magis Princeps injuriam facit patri, cum eidem filium suum auferat ad avertendam ab ipso mortem animæ, quam cum eidem auferat filium ad avertendam ab ipso mortem corporis: atqui in hoc postremo casu nulla irrogatur patri injuria; ergo nec in primo; 2. quia ad injuriam propriam dictam non sufficit quæcumque offensionis species, sed requiritur offensio facta homini rationabiliter invito; unde non læderet jus patris, qui filiam ei suam, qua abuti vult, subtraheret: atqui pater non est, licet esse credat, rationabiliter invitatus circa Baptismum filii, 3. quia reipsa pater nullum habet supremum jus impediendi ne proles sua Baptismate donetur. Si quod enim habet jus, profecto naturale, ut adversarii volunt; atqui pater non habet à natura jus supremum & independens prohibendi ne proles sua baptizetur. Jus enim à natura datum, juri divino contrarium esse non potest: porro extat hic jus divinum præcipiens generatim & indistincte ut renascantur quicumque nati sunt. Negant quidem adversarii jus illud urgere in præsentia casu: verum id quid est, nisi quæstionem ipsam asserre in solutionem?

Prob. 2. ratione Scoti: Princeps, utpote *Dei Minister*, curare debet ut serventur Dei tanquam primi Superioris mandata, ea præsertim quæ præcipua sunt: atqui unum è præcipuis Dei mandatis est, ut baptizentur omnes; ergo.

Reponunt Thomistæ majorem esse veram, quando Deus vult mandata sua servari non obstante contraria inferioris voluntate: secus si nolit ea servari nisi de consensu inferioris. Porro, inquiunt, non vult Deus Baptismi legem sine parentum consensu, aut saltem iis renitentibus servari: quia non vult ut violentur patris jura; cum gratia non destruat, sed perficiat naturam.

Addunt alii Principis ministerium respicere naturalia, non supernaturalia, qualis est Baptismus.

Refelluntur quoad primum, quod mera est principii petitio, 1. quia cum Deus instituit Baptisma uti medium omnibus ad salutem necessarium, eo ipso sufficienter concessit parvulis jus idem Baptisma recipiendi; ergo non potuit concedere parentibus jus per vim impediendi ne infantes sui eodem Sacramento initiarentur; ergo rursus qui Sacramentum hoc procurant parvulis, nec patria jura lædunt, nec sanam naturam destruunt, sed corruptam & irrationabiliter invitam aspernantur, ut debent secundum id Augustini Hom. 6. de verbis Domini, nunc Serm. 62. *Si quid jubet potestas, quod non debes facere, hic sane contemne potestatem minorem, timendo majorem*; 2. quia si vere læderetur jus patris cum ipso invito baptizatur proles ipsius, non posset infans vicinus morti baptizari inscio patre qui contradixisset; cum ignorantia patris sua eidem jura non auferat: atqui falsum consequens ex ipsis Thomistis, quos inter adi Gonet disp. 3. n. 67. ergo. 3. quia Baptisma non minuit in homine baptizato jus paternum in proprios filios; alias homo baptizatus, esset peioris conditionis quantum ad auctoritatem in filios, quam Judæus aut Gentilis; atqui consentiunt, nobiscum adversarii filios eorum qui baptizati sunt, licite baptizari ex auctoritate Principis, non obstante jure naturali parentum in filios; ergo æquum est ut fateantur infidelium filios sine paterni juris præjudicio ex voluntate Principis baptizari posse.

Refelluntur quoad secundum: 1. quia etsi supponatur Principes nihil habere juris circa supernaturalia in se & præcise spectata, haud tamen supponi potest eos nihil habere juris circa supernaturalia, quæ abjici non possint sine manifesta juris naturalis læsione: atqui supposita, ut supponitur facile apud Christianas nationes, sufficienti Christianæ legis prædicatione, jam abjici

abjici & à parvulis removeri non potest Baptismi susceptio sine manifeste juris naturalis læsione; sicut nec ab iis citra ejusdem juris violationem removeri posset usus remedii ad corporis sanitatem omnino necessarii; 2. quia hæc adversariorum objectio principiis Augustini è diametro adversari videtur. Sic ille Lib. 4. contra Crescon. c. 15. *In hoc Reges, sicut eis divinitus præcipitur, Deo serviunt, in quantum Reges sunt, si in suo Regno bona jubeant, mala prohibeant, non solum in his quæ pertinent ad humanam societatem; verum etiam quæ pertinent ad divinam Religionem.* Idem pluries reperit, vel potius inculcat S. Doctor: sic Ep. 185. c. 9. *Quis, inquit, mente sobrius Regibus dicat, Nolite curare in regno vestro, à quo teneatur vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? Non ad vos pertineat quis velit esse sive religiosus, sive sacrilegus; quibus dici non potest, Non ad vos pertineat in regno vestro, quis velit pudicus esse, quis impudicus? Cur etiam, cum datum sit divinitus homini liberum arbitrium, adulteria puniantur, & non puniantur sacrilegia? An fidem non servare levius est animam Deo, quam feminam viro? ... Melius est quidem ad Deum colendum doctrina homines duci, quam pœne timore vel dolore compelli. Sed non quia isti meliores sunt, ideo illi qui tales non sunt, negligendi sunt. Multis enim profuit (quod experimento probavimus & probamus) prius timore vel dolore cogi, ut postea possent doceri, aut quod jam verbis didicerant, opere sectari.*

Et antea: *Quod dicunt, qui contra suas impietates leges justas institui nolunt, non petiisse à Regibus terra Apostolos talia, non considerant aliud fuisse tunc tempus, & omnia suis temporibus agi. Quis enim tunc in Christum crediderat Imperator, qui pro pietate contra impietatem leges ferendo serviret, quando adhuc illud propheticum complebatur: Quare fremuerunt Gentes, &c. Astiterunt Reges terra, & Principes convenerunt in unum, &c.*

Et Epist. 93. alias 48. *Mea primitus sententia non erat, nisi neminem ad unitatem Christi esse cogendum, verbo esse agendum, disputatione pugnandum, ratione vincendum; ne fidos Catholicos haberemus, quos apertos hæreticos noveramus. Sed hæc opinio mea... Demonstrantium superabatur exemplis. Nam primo opponebatur mihi civitas mea, quæ cum tota esset in parte Donati, ad unitatem Catholicam timore legum imperialium conversa est... ita alie civitates multe... ut rebus ipsis agnoscerem, etiam in hac causa recte intelligi posse quod scriptum est: Da sapienti occasionem & sapientior erit.*

Quæ porro de hæreticis hic disseruit S. Doctor, hæc paulo infra extendit ad Paganos. Sic ille: *Pagani... nos blasphemare possunt de legibus, quas contra idolorum cultores Christiani Imperatores tulerunt: & tamen ex eis multi correcti, & ad Deum vivum, verumque conversi sunt, & quotidie convertuntur.*

Non nego aliud esse culpam interdicere cultum impiæ Religionis, aliud eum adigere ad Baptismi suspensionem. Unum quero, quorsum nempe à sacris suis abstinere jussi sint Gentiles, nisi ut fatigati tandem à Religione sua deficerent, meliorem amplexuri. Verum quia conclusio nostra necessariam cum S. Augustini opinione connexionem non habet, ideo.

Prob. 3. potest & debet Princeps Regni sui tranquillitatem, quacumque poterit via, modo non adversa divino juri promovere: atqui nulla tutior est promovendæ Regni tranquillitatis via, quam Religionis unitas, & sensuum ea de re concordia: aliunde vero hæc via, saltem ubi de infantibus agitur, nihil habet juri divino adversum, ut diximus; ergo.

Obj. 1. Ut in systemate nostro cesset periculum ir-

reverentiæ Sacramenti, fere necessum est, ut suis à parentibus divellantur filii: atqui non potest id fieri citra gravem paternæ potestatis injuriam. Non enim magis possunt filii eripi parentibus, quam cætera eorum bona legitime parva: atqui, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. non possunt auferri parentibus bona temporalia, quamdiu iisdem bene, & sine præjudicio tertii utuntur, C. secus, N. Porro parentes qui filios suos privant Baptismo, utuntur jure suo in grave præjudicium tertii, nempe eorumdem filiorum, quos ab æternæ vitæ aditu sacrilege excludunt. Et vero si puer adultus, possit ut suæ consulat saluti, deserere parentes, cum ipsis utiliter famulari posset: quidni & ab eis possit submoveri ea ætate, qua rationis expertus, obsequii nihil præstare potest, sed inconmodi multum & gravaminis afferre.

Obj. 2. Nemo potest baptizari invitus: atqui filii infidelium censentur inviti, cum inviti sunt parentes. Prob. min. quia voluntas patris censetur voluntas filii, quamdiu is caret usu rationis; ergo.

R. ad 1. neg. min. Ad 2. neg. ant. et si enim voluntas patris ex legum dispositione censetur filii voluntas in quibusdam temporaneis, non tamen in iis quæ animæ salutem impedirent; id enim nec ulla lege humana constitui potuit, nec divina lege constitutum probari potest. Et vero inde sequeretur hujusmodi pueros invalide baptizari, quod negant ceteri contra Durandum.

Obj. 3. Si liceat auferre filios infidelium Principibus Christianis subjectorum, ut baptizentur, licebit quoque eorum filios auferre, qui infidelibus obediunt: atqui falsum consequens. Minor constat. Prob. maj. ideo licet filios infidelium primi generis auferre, quia jus Dei, & æterna infantis salus cuicumque, etiam paterno juri prævalere debet: atqui hæc ratio valet etiam quoad infantes secundi generis; ergo.

R. ad 1. neg. maj. quia infidelium filii parentibus suis auferri non possunt, nisi vi juris alii, per quod unius jura ad alium devolvuntur, cum id exigit lex suprema, vel Reipublicæ bonum: atqui jus illud alium nulli alii præter Principem comperit; non Ecclesiæ, cum hæc nullam habeat in non baptizatos jurisdictionem; non privatis, cum infidelium bona nullatenus à privatis Christianis dependeant; non etiam Principibus Christianis, à quibus non magis pendent Persæ vel Sinenses, quam ipsi pendeant à Persis vel Sinesibus; ergo.

Ad 2. dist. maj. ideo licet... quia jus Dei prævalet juri hominis; & Deus jus illud non omnibus commisit, sed solis Principibus, C. & Deus jus illud omnibus commisit etiam privatis, N. Quæ enim turbamur seges in Republica, si privatus quisque sub obtentu divinæ legis, aliorum bona utque etiam filios deprædari posset. Certe quo jure Christianus Judæo abriperet alium ad Baptisma, eodem sibi licitum crederet Judæus suum Christiano filium auferre ad circumcisionem.

Obj. 4. Quod multis prohibitum est Conciliis, licitum esse non potest: atqui multis prohibitum est Conciliis, ne infidelium filii baptizentur invitis parentibus. Prob. min. 1. ex Concilio Toletano IV. an. 633. ubi sic Can. 57. *De Judæis præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre: cui enim vult Deus miseretur, & quem vult inducat. Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ. Sicut enim homo proprii arbitrii voluntate serpenti obediens perit; sic, vocante Dei gratia, propria mentis conversione quisque credendo salvatur;* 2. ex S. Gregorio Magno Ep. 12. Lib. 13. alias 15. Lib. 11. hæc ille: *Qui sincere intentione extraneos à Christiana Religione ad fidem rectam*

rectam cupiunt adducere, blandimentis non asperitatibus debent studere. Et postea: Agendum ergo est ut ratione potius & mansuetudine provocati, sequi nos velint, non fugere; 3. ex Nicolao I. qui ad consulta Bulgarorum respondens, sic loquitur cap. 41. Porro illis violentia, ut credant, nullatenus inferenda est: nam omne quod ex voto non est, bonum esse non potest. Scriptum est enim, Voluntarie sacrificabo tibi. Et vero hinc maxime contra Mahumetanam impietatem elucet lex Christi, quod illa vi & strepitu armorum propagata est, hæc ab inermi & mansueto paucorum hominum grege suaviter diffusa, vicit mundum, Imperatoresque ut & Philosophos debellavit. Unde Sanctus Chrysostomus Serm. 3. Pentecost. Peragrarunt Piscatores Orbem terrarum, & infirmum eum invenientes, ad sanitatem reduxerunt, & in ruina positum ad stabilitatem revocaverunt, non scuta moventes, non arcus tendentes, non sagittas mittentes, non pecuniam largientes, non in eloquentia confidentes, sed Regnum Cælorum possidentes, non habentes humana solatia, habentes autem Dominum secum. Peragrarunt universum Orbem oves simul cum lupis, & vulnerata à bestiis non sunt oves, sed magis lupi ad ovium mansuetudinem sunt conversi.

R. 1. neg. min. nullus est enim ex allatis textibus, qui infidelium infantes contra parentum voluntatem baptizari vetet: nisi forte aliqui sunt qui parentes ipsos renitentes baptizari prohibeant. Alia sane est filiorum conditio ac parentum: hi si Baptismum ex pertinacia dedignati, æternum pereant, suam sibi solis perniciem imputabunt: illi si ex iniqua in parentes homicidas miseratione perirent, perniciem suam viderentur imputare posse Principibus, qui potestate sibi à Deo in ipsorum salutem commissa nisi non essent.

R. 2. dist. maj. quod multis Conciliis prohibitum est ut in se malum, licitum esse non potest; transeat, quia hic Concilia Conciliis, utique privata privatis opponi possent. Quod prohibitum est ut minus bonum in quibusdam circumstantiis, licitum esse non potest, subd. licitum esse non potest in iisdem circumstantiis, esto, in disparibus, N. Itaque, ne discussioni extraneæ diutius immorer, fateor 1. satius esse ut Principes, & qui eorum zelo cooperantur Missionarii, infideles suasionibus & blandimentis alliciant ad fidem, quam ut minis & asperitatibus utantur. Fateor 2. & id sedulo cavendum, ne durius jam ab initio agatur cum infidelibus; neque enim una die vel hebdomada ceditur præjudiciis; neque animos flectunt verbera, sed indurant: unde S. Gregorius Magnus Epist. 52. Lib. 2. Nova atque inaudita est ista predicatio, qua verberibus exigit fidem. Fateor 3. serius quam ocus conferendum Baptisma, iis, qui ipsum petendo, minis potius quam rationi cedere videntur. Fateor 4. hic, si unquam, pensandas esse circumstantias omnes loci, temporis & personarum: si enim timeri possit ne infideles ferale in Christianos odium exercent, adversus Principem rebellent, fractas datæ fidei condiciones querantur, filios suos enecent, potius quam baptizari sinant, erunt dubio procul pervicaciæ suæ dimittendi Verum his concessis, nego ulla lege, quæ conscientiam lileget, cautum esse ne infideles compellantur ad fidem. Unde ut Concilia Conciliis, sic & Patres Patribus opponam, nisi hos & illa benigne interpretari velint adversarii. Nam 1. Concilium Toletanum IV. cui Concilii IV. supra objecti decisio ignota non erat, Chintillanum Regem hinc mirifice commendat, quod plures Judæos exilii metu ad fidem adduxerit. Inflexibilis Judæorum perfidia, ajunt Patres Can. 3. deflexa tandem videtur pietate superna. Hinc enim liquet quod

inspiramine summi Dei excellentissimus & Christianissimus Princeps, ardore fidei inflammatus, cum Regni sui Sacerdotibus, pravaricationes & superstitiones eorum eradicare elegit funditus, nec sinit degere in regno suo eum qui non sit Catholicus. Concilium Toletanum XII. Can. 9. approbat leges ab Ervigio Principe editas, quarum una hæc est, Ne Judæi aut se aut filios suos, vel famulos à Baptismo subtrahant. Denique in Concilio Toletano XVII. Can. 8. Judæi in errore pertinaces ex jussione piissimi & religiosissimi Principis Egscani, spoliati bonis omnibus perpetuæ subjiunguntur servituti. Sic vero de eorum filiis statuitur: Sed & filios eorum utriusque sexus decernimus, ut à septimo anno eorum nullam cum parentibus suis habitationem aut societatem habentes, ipsi eorum domini, qui eos acceperint, per fidelissimos Christianos eos nutriendos contradant, &c.

Neque ab iis omnino dissentit S. Gregorius Magnus, sic enim Lib. 3. Ep. 26. ad Januarium Calaguritanum Antistitem de Pagano rustico scribebat Si rusticus ille tanta fuerit perfidia & obstinationis inventus, ut ad Dominum Deum venire minime consentiat, tanto pensionis onere gravandus est, ut in ipsa exactionis suæ pœna compellatur ad rectitudinem festinare. Unde objecti ex eodem Gregorio textus censendi sunt sic excludere graviores pœnas, ut mitiores permittant. Non quo, ait Augustinus Epist. 93. alias 48. ad Vincentium Rogatistam, quisque bonus possit esse invitus, sed quia timendo quod non vult pati, vel relinquit impediens animositatem, vel ignoratam compellitur cognoscere veritatem. Non abs re igitur idem S. Doctor Lib. 2. contra secundam Gaudentii Epistolam cap. 17. ajebat: Quod vobis videtur, invitos ad veritatem non esse cogendos erratis, nescientes Scripturas, neque virtutem Dei, qui eos volentes facit, dum coguntur inviti: prout etiam regnante Ludovico Magno multiplex & felix quoad hæreticos comprobavit experientia.

Neque ideo par erit Christianam Religionem propagandi ratio, quæ Mahumetanam. Hæc nimirum subditos & non subditos æque invaluit; omnia jam ab initio ferro flammisque vastavit; neminem vere persuadendo convertit, &c.

ARTICULUS II.

De Baptismo adultorum.

TRia hic inquiri possunt, 1. an adulti omnes, cujuscumque sint nationis, sexus vel ætatis, baptizari queant; 2. quid necessum sit, ut valide; 3. quid ut cum fructu baptizentur. Sit.

CONCLUSIO I. Adulti omnes prorsus possunt, si velint, baptizari.

Prob. 1. quia generatim & indistincte id præcepit Christus, cum dixit: Docete omnes gentes, baptizantes eos, &c. unde Apostoli non Judæos solum, sed & Gentiles, quoties ii conversi sunt baptizavere, ut patet tum ex Act. 10. v. 47. tum ex his Pauli verbis Galat. 3. Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, neque Græcus; non est servus, neque liber; non est masculus, neque femina. Omnes enim vos unum estis in Christo Jesu.

Prob. 2. si quibus negari posset Baptisma, iis præsertim qui vel solo periculi metu illud exposcerent; vel adhuc in catechumenatu positi illud præ gravitate morbi exposcere non possent; vel demum actu subdæmonis potestate constituti forent, ut energumenis atqui, nullis horum unquam negatum fuit Baptisma. Non 1. iis qui ex solo mortis metu baptizari vellent,

ut

ut patet tum ex Concilio Eliberitano Can. 39. ubi sic legitur: *Gentiles, si in infirmitate desideraverint sibi manum imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte vita honesta, placuit eis manum imponi, & fieri Christianos*: quæ manuum impositio de Confirmatione, quæ perfectos Christianos facit, intelligi solet, ac proinde supponit Baptismi concessionem; tum ex Epist. 1. Siricii, quæ cap. 2. sic habet: *Quicumque etiam in discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cuiuslibet corporalis aegritudinis desperationem inciderit, & sibi unico credulitatis auxilio poposcerint subveniri, eodem, quo poscunt, momento temporis, expetita regenerationis premia consequantur*. Non 2. iis qui necdum emenso catechumenatus stadio, & præ morbi impetu elingues, Baptismum expetere non possent. De his enim sic præcipit Concilium Carthaginense III. *Agrotantes, si per se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizentur*. Idem tradit Synodus Arausiana I. Can. 12. his verbis: *Subito obmutescens, prout status ejus est, baptizari aut pœnitentiam habere potest, si voluntatis, aut præterita testimonium aliorum verbis habet, aut presentis in suo nutu*. Non demum 3. Energumenis, juxta id ejusdem Arausiani Concilii Can. 37. *Eos qui ab immundis spiritibus vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptizari placet*. Succinit citata Synodus Arausiana Can. 15. ubi sic: *Energumenis Catechumenis, quantum vel necessitas exegerit, vel opportunitas permiserit, de Baptismate consulendum*. Et Can. 13. *Amentibus quacumque sunt pietatis, conferenda sunt*. Sed de his jam supra.

COROLLARIUM. Ergo subjectum Baptismi est omnis homo viator, modo natus & non baptizatus, sive infans sive adultus, sive ex parente fidei vel infidei, sive amens sive mentis compos. Ratio est, quia ii omnes sunt actu capaces Regni Cœlorum: atqui non sunt ejus capaces, secluso Martyrii casu, nisi mediante Baptismo, secundum id repetitum tories: *Nisi quis renatus fuerit, &c.* ergo.

An autem ab hac lege excludi debuerit B. Virgo, disputatur inter Theologos. Affirmant aliqui, quia in ea verificari non potuit forma Baptismi; cum juxta S. Augustini Lib. de prædest. SS. c. 13. *in eis, qui nullum habent omnino peccatum, falsus sit Baptismus*. Negant alii & melius; quia B. Virgo debuit inscribi familiæ Christi, & ejus Ecclesiæ membrum constitui, quod sine Baptismo fieri non potest. Unde S. Thomas in 4. dist. 6. q. 1. art. 1. q. 3. *Sanctificatus in utero, debet baptizari propter tres rationes*, 1. *propter acquirendum characterem quo annumeretur in populo Dei, & quasi deputetur ad percipienda Sacramenta*; 2. *ut per Baptismi perceptionem passioni Christi etiam corporaliter conformetur*; 3. *propter bonum obedientiæ, quia præceptum de Baptismo omnibus datum est, & ab omnibus impleri debet, nisi articulus necessitatis Sacramentum excludat*.

Nec idcirco dicendum falsam in B. Virgine fuisse formam Baptismi: quia sicut in Pœnitentia vox *Absolvo*, non semper significat, Ego confero tibi gratiam delentem peccatum, sed deletivam peccati, si reperiatur (neque enim in iis reperitur, qui vel ab eo jam vere absoluti fuerint, vel perfectæ contritionis ope absoluti) sic & in casu nostro.

Stat nihilominus argumentum Augustini quoad parvulos de quibus agit in objecto capite: Quia quod deletivum est peccati originalis actu & de facto peccatum illud delere debet in iis omnibus, qui singulari privilegio à communi lege excepti non fuerint: in hoc autem exceptionis casu sola erat B. Virgo, prout in Tractatu de Peccatis ostendimus.

CONCLUSIO II. In adultis, ut Baptismum vali-

de recipiant, requiritur & sufficit intentio illum recipiendi. Ita cæteri contra Glossam, quæ in cap. *Sollet*, dist. 4. De consecr. solam Ministri intentionem requirit, sive suscipiens intendat, sive non; & contra Cajetanum, qui in art. 7. q. 68. satis esse vult ut desit contradictio, etsi non adsit consensus.

Prob. 1. pars ex cap. *Majores 3. De Baptismo*, ubi habetur: *Ille vero qui nunquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit Sacramenti... secus autem de iis qui prius Catechumeni existissent & habuissent propositum baptizandi, idest, Baptismatis recipiendi: unde tales in necessitatis articulo consuevit Ecclesia baptizare*.

Confirm. qui Baptismum valide suscepit, ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinet, & per censuras adigi potest ad observandas Evangelii leges: atqui Religioni Christianæ contrarium est, ut semper invitatus, & penitus contradicens ad servandam Christianitatem, seu Christianitatis legem compellatur; ergo. Ita citato cap. Innocentius III. sed de his vide quæ dicta sunt in superiori Tractatu, cap. 2. art. 3. sect. 1.

Prob. 2. pars, si quid præter intentionem requiretur ad validitatem Baptismi, maxime fides & probitas: atqui neutra requiritur; cum valeat Baptismus sive ab hæreticis, sive ab iis qui sincere conversi non sunt, receptus; nec eum unquam iteraverit Ecclesia Catholica; ergo.

CONCLUSIO III. In adulto, ut cæteros præter characterem effectus Baptismi recipiat, requiritur fides, dolor de peccatis actualibus, spes veniæ, inchoatus Dei amor, & propositum servandi ac profitendi legem Christianam. Non requiritur autem confessio vel satisfactio.

Prob. 1. pars de fide ex Marai 16. v. 15. ubi Christus: *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*. Et Act. 8. 37. Eunuchus Baptismum postulanti his verbis: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari*, respondet Philippus, *Si credis ex toto corde, licet*. Ubi ante omnia requiritur vera fides ut Baptismus salutis instrumentum sit. Et vero præcipuus Baptismi effectus est justificatio: atqui ad justificationem prærequiritur fides; cum sine fide impossibile sit placere Deo, ex Apostolo Hebr. 11. ergo.

Prob. 2. pars de dolore, seu pœnitentia, 1. ex Act. 2. ubi S. Petrus Pœnitentiam Baptismo prærequirit his verbis, *Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum*; 2. quia ex lege ordinaria Dei, nullus, qui jam sua voluntatis factus est arbiter, nisi eum pœniteat, vita veteris, novam inchoare potest, prout docet S. Augustinus Lib. de Pœnit. c. 2. sed adulti qui baptizantur, novam inchoant vitam; quandoquidem expoliant veterem hominem & novum induunt; ergo.

Dixi, de peccatis actualibus; neque enim opus est pœnitentia pro peccato originali; quia sicut absque propria voluntate contractum est, sic & propria retractatione expiari non postulat. Etsi vero culpæ veniales, quibus etiamnum adhæret cor, gratiæ sacramentalis receptionem non impediunt, ut à simili patet in Sacramento Pœnitentiæ, constat tamen eas totalem Baptismi effectum impedire; cum is ut pœnam omnem, sic & omnem culpam tollere natus sit: unde curare debent adulti baptizandi, ut quidquid usquam peccarunt, id serio lugeant & derestentur.

Cæterum dolor ille supernaturalis esse debet, & formalis. Supernaturalis quidem, cum solius naturæ vires ad justificationem non deducant, prout definiit Tridentinum Sess. 6. Can. 3. Formalis vero, quia verba hæc, *Pœnitentiam agite*, explicitum dolorem indicant, non virtuales tantum, qualis habetur per dilectionem Dei super omnia. Si quis tamen, ait Parisiensis Doctor, nescius formalem dolorem requiri, virtuales eliciat, non desinet justificari; cum dolor virtualis,

Dist. 4.
cap. 96.

Grand.

virtualis, qui in intenta Dei dilectione positus est, extra Sacramentum sufficiat ad iustitiam. Sed de his alibi.

Prob. 3. pars de spe veniæ; quia peccator ad Deum recurrere debet ut æger ad medicum; ergo in spem erigi debet, & confidere Deum sibi, propter Christi merita, propitium fore. Unde spem illam exigebat Christus ab iis quos spiritualiter sanatus erat: sic Marci 2. *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Prob. 4. pars, de dilectione Dei saltem inchoata; tum quia ex Apostolo I. Cor. 16. 22. *Si quis non amat Dominum nostrum 7. C. anathema esse debet;* nedum reconciliationem per Baptismum sibi polliceri: tum quia ex Augustino *pœnitentiam certam non facit nisi amor Dei, & odium peccati;* porro ex dictis Baptismus adulto peccatori conferendus Pœnitentiam prærequirit. An autem is Dei amor, qui ex Tridentino Sess. 6. cap. 6. ferri debet in Deum *tantum omnis iustitia fontem*, necessario sit initialis Dei propter ipsum Deum dilectio, gravis est & tumultuosa difficultas, quam, si Deo videbitur, expendemus in Tract. de Pœnitentia.

Prob. 5. pars, de proposito servandi & proficendi legem Christianam. Nemo enim Dei amicitiam assequi potest, nisi eam vere & sincere desideret: atqui amicitiam Dei vere & sincere non desiderat, nisi qui sincere vult omnia ad eam servandam necessaria præstare; ac proinde Christianam legem profiteri simul & in praxim redigere; ergo.

Prob. 6. pars, quæ confessionem & satisfactionem respicit. Confessio requiritur solum ad obtinendam juridice absolutionem; satisfactio vero ad remittendam, quæ adhuc luenda est, pœnam temporalem; atqui Baptismus nec requirit aut comparitur absolutionem juridicam: cum hæc iis solum dari possit, qui jam sunt Ecclesiæ membra; nec ullam post se relinquit pœnam temporalem quæ luenda sit, ut dicemus ubi de ejusdem effectibus; ergo.

At, inquit, Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 20. de Catechumenis hæc scribit: *Ingressuros Baptismum, orationibus crebris, jejuniis, genucationibus & pervigiliis orare oportet, & cum confessione omnium retro delictorum;* ergo à primis Ecclesiæ temporibus prærequirerentur ad Baptismum satisfactio & confessio; eaque proin hodieque præquiri debent.

R. hæc quidem aliaque pœnitentiæ gravis opera Catechumenis injuncta fuisse: quandoquidem publico fidelium cœtui nudis pedibus, tonso capite, & cilicio cooperti sistere se præsentēs tenebantur, & à vino, carnibus & uxoribus abstinere, ita ut S. Gregorius à Judæis, quorum Baptisma diutius differri volebat, *ne longa dilatio animos eorum retro forsitan revocaret*, ut minimum quid pœnitentiam & abstinentiam quadraginta dierum exigi velit. Verum hæc exigebantur, non ut supplerentur Baptismi defectus & inefficacia, sed tum ut mente per virtutum praxim eximie disposita, Baptismus totum, quem potest, effectum produceret; tum ut Neophyti à relapsu certius se & constantius tuerentur.

Quod ad confessionem attinet, hæc seu magis aut minus specialis esset, dubio procul non erat sacramentalis. Valebat tamen plurimum, seu ad amovendas peccati occasiones, seu ad vitæ novæ inchoationem: unde etiamnum in pari casu, etsi haud necessaria, plena tamen esset utilitatis.

Invitant hæc ut paucula loquamur de Catechumenis, qui hodie vel nulli vel pauci sunt in his partibus; frequentes vero in Tunkino, Cocincina, &c. Et quidem 1. Catechumeni, idest juxta vim græci nominis, viva voce instructi, erant adulti homines, qui nondum baptizati, Christianam fidem edocebantur seu à Pastoribus, aliisve ad id ab Ecclesia destinatis, seu quandoque ab ipsis parentibus, aut futuris patrinis;

idque juxta ipsam institutionem Christi, qui adultos ante doceri voluit, quam baptizari: unde Tertullianus hæreticos deridens in Lib. de Præscript. *In primis, inquit, quis apud eos Catechumenus, quis fidelis incertum est, pariter adveniunt Ecclesiam, pariter audiunt, pariter orant.*

2. triplex erat Catechumenorum classis. In prima erant *Audientes*, qui tamen Christianam Religionem amplecti velle videbantur, unde & publicis Christianorum cœtibus, concionibusque aderant, necdum tamen nomen suum Catechumenorum albo inscribendum dederant. Hi ex conventibus, tempore sacrificii, cum Ethnicis, & pœnitentibus, quos audientes dicebant, ejiciebantur. Altera classis eorum erat, qui jam dederant Ecclesiæ nomen suum; ii in templo flectebant genua, & super genuflexis fundebantur publicæ preces. Ad istos, qui proprie *Catechumeni* dicebantur, spectabant hæc Diaconi verba: *Quicumque Catechumeni discedite:* priores enim sine speciali edicto cum Paganis ejiciebantur. Tertia classis erat *Competentium*, seu *electorum*, qui à cæteris Catechumenis post diligens examen segregati, Baptismo in proxima Paschatis aut Pentecostes festivitate recipiendo idonei judicabantur.

3. Catechumeni *Audientes* multiplici ritu inaugurabantur: 1. enim eis exponebatur fides Catholica (non tamen altissima quæcumque ejus Mysteria, quorum plenior declaratio solis Competentibus reservata erat) 2. exigebatur ab eis melioris vitæ propositum; 3. in eorum ora insufflabatur; 4. muniebatur frons signo crucis; 5. imponebantur & eis manus cum oratione; 6. sal præbebatur degustandum, & aliquando panis quidam benedictus, qui Catechumenorum panis vocabatur.

4. edocebantur *Competentes* maxima Christianæ fidei principia, Symbolum nempe, quo Trinitatis & Incarnationis mysteria continentur, Orationem Dominicam, necnon ea quæ ad Baptismi Confirmationis & Eucharistiæ Sacramenta pertinent.

5. Catechumeni cum primi tum & secundi gradus, nulli, addicebantur speciali pœnitentiæ: secus quoad *Competentes*, qui ut majus conciperent odium nariæ, quam ut plurimum duxerant vitæ, duris pœnitentiæ laboribus subiciebantur, ut constat ex citato Tertulliani textu.

6. non ante ad Baptismum admittebantur *Competentes*, quam scrutinii publici ope constaret, eos bonum ubique nomen sortiri; necesse qui de eorum moribus & vita conqueri legitime possent. Scrutinia hæc septem numero fuisse tradit Ordo Romanus. Quantum vero temporis singulis Catechumenorum classibus præfixum fuerit, definiri non potest, quia dispar fuit ea de re pro locis & temporibus disciplina. Author Epistolæ, quæ S. Clementi ascribitur, trimestre spatium requirit. Synodus Eliberitana, eos qui in Gentilitate *bonæ fuerint conversationis*, post biennium ad Baptismi gratiam admisit. Agathense Concilium an. 506. Judæos per octo menses probari præcepit. Alii aliter senserunt, & id inculpate factum est, quia res tota prudentiæ Episcoporum commissa erat à Concilio Nicæno I.

Cæterum eæ probationes cedebant in bonum tum Ecclesiæ ipsius, quæ cavebat ne sanctum daret canibus, & margaritas projiceret ante porcos; tum & Catechumenorum, qui si ad Baptismum accessissent imparati, gravis se reos fecissent sacrilegii. Si cuitamen labente Catechumenatus stadio mors imminerebat, is, etsi per infinita tempora nusquam ad Ecclesiam accesserat, non excludabatur à Baptismo: ut habet Canon 45. Concilii Illiberitani.

Quæres an usitata primis Ecclesiæ temporibus instruendorum Catechumenorum forma hodieque sit aut esse debeat in usu.

R. negat. cum jam à sexto sæculo statio Competentium ad intervallum solito brevius contracta fuerit. Quoniam vero quæ ritus & disciplinam mutat Ecclesia, non mutat spiritum, idcirco Missionariis, qui in exteris, Tonkini, v. g. & Cocincinæ, Regionibus laborant, impen- se cavendum, ne, prout à nonnullis factitatum con- questi sunt Illust. Episcopi Heliopolitanus & Berytensis, obvios quosque vix explorata illorum voluntate, & una aut altera instructione contenti, sacro Baptismi fonte abluant. Quamobrem, ajunt iidem Præsules, etsi hodie Sacerdotibus committatur judicium de Catechu- menorum eruditione, aliisque necessariis conditioni- bus, adeoque & de tempore Catechismi ferendum, ut iis sanctum Baptisma conferatur; rectius tamen & securius nobis visum est cum Patribus & Conciliis, Catechismi tempus non breviori quam quadraginta die- rum spatio vulgo definire, nec alios ad Baptismum ad- mittendos esse, nisi qui ante quadraginta dies nomen dederint. Cum etiam experientia, qua sacris Cano- nibus consonat, satis notum sit, diuturniorem moram esse perutilem ad obtinendam in Christiana fide perseve- rantiam; atque adeo hac in re habenda erit ratio ve- nientium ad fidem: Qui enim laudabilem antea vitam duxerint, ferentque præ se docilitatem & pietatem, præ- dicti temporis institutio eis sufficiet, ac interdum bre- vior, si tamen antea sat bene instituti sint, & , quod rarissime contingit, urgentissima necessitas postulabit. Sed diutius probari debeat rudiores, & obtusioris tar- diorisque ingenti, servi item, & qui temporalis pœ- ne vitanda gratia, fidem videntur amplecti velle, aut sperant se aliquid lucri aut commodi consecuturos ex eo quod Christiani fiant; ii denique qui levis & in- constantis animi signa aliqua dederint.

Addunt iidem Episcopi incredibile dictu esse quan- tum in numerandis multis à se baptizatis cura, in ex- colendis incuria & segnitie, in delectu nimia credu- litas, prematura Baptismatis administratione offece- rint fidei, bene, ut par est, stabilienda, necnon eti- am nomini Christiano. Enim vero, inquiunt, com- probatum est experientia, Christianos peiores non in- veniri, quam qui ante competentem instructionem ad Baptismum admissi sunt; quippe qui, qua facilitate Christo nomen dederunt, eadem ut plurimum nun- tium ei remittant, &c. De his omnibus, quæ ad ve- terem, novumque Catechumenatum pertinent, plura videris apud Iuvenium differt. 2. qu. 7. cap. 2. per totum.



C A P U T VIII.

De proprietatibus Baptismi.

Duplex est proprietas Baptismi, necessitas, eaque insupplebilis vel non, & unitas.

ARTICULUS I.

De necessitate Baptismi.

Not. 1. rem posse esse necessariam ad finem vel ne- cessitate medii, vel necessitate præcepti. Illud est necessarium necessitate medii, sine quo etiam in- culcate omisso finis obtineri non potest. Illud vero necessarium est necessitate præcepti, sine quo inculpa- te omisso finis obtineri potest, alias non. Hinc utra-

Journely Theol. Tom. VII. P. II.

que necessitatis species plurimum discrepat ab altera, sed præcipue in tribus, 1. quod omisso necessarii necessi- tate medii, possit esse sine peccato, secus de omissio- ne necessarii necessitate præcepti; 2. & consequenter, quod necessarium necessitate præcepti sit semper in potestate nostra saltem remote; secus de necessario necessitate medii; 3. quod necessarium necessitate me- dii, sit & necessarium necessitate præcepti respectu adultorum, penes quos est medio illo uti, non è converso. Vide quæ dixi Tom. V. de Fide, art. alias sect. 2.

Rursus necessarium necessitate medii, vel est tale stricte & pro omni casu; vel non. Necessarium ne- cessitate medii stricte & pro omni casu, illud est quod ita secundum se ipsum, & in re seu in individuo ad- hiberi debet, ut nihil sit quod ejus vices suppleat: sic necessaria est intentio ad confectionem Sacramen- ti, & ad salutem gratia regenerans undecumque pro- veniat. Necessarium sed non pro omni casu, illud est cujus aliquid aliud vicem supplere potest. Id potro quod vicem rei supplere potest, vel est vorum ipsius rei, vel aliquid à voto distinctum. Jam quaeritur an aliquo ex sensibus modo assignatis necessarium sit Baptisma seu infantibus, seu adultis. Circa quod.

Not. 2. Baptismi necessitatem à variis hæreticis impugnatam fuisse. Ut enim Cajanos & Quintilia- nos, Ascodrutas, Manichæos & Seleucianos omit- tam, acre Baptismo bellum indixere 1. Pelagiani, qui peccatum originale negantes, Baptisma ad ablutio- nem ejus necessarium esse inficiati sunt. Quamquam premente Augustino diverticula quaeritare coacti, do- cuere necessarium esse Baptisma ad ingressum Regni cœlestis, non vero ad possessionem vitæ æternæ: qua- si aliud sit Cœleste Regnum, aliud æterna vita; 2. Zvinglius, qui Lib. de vera & falsa Religione, cap. de Baptismo, contendit Baptisma merum esse Sym- bolum externum, quod nullius ad salutem præsidii esse possit; 3. Martinus Bucer, qui in cap. 3. Matth. Baptismi necessitatem hinc rejicit, quod pueri præ- destinati etiam sine Baptismo salvantur, non prædesti- nati etiam cum Baptismo damnantur; 4. Calvi- nus qui Lib. 4. Instit. c. 15. num. 22. expresse asse- rit non arceri à Regno Cœlorum infantes, quos è præ- senti vita migrare contingeret, antequam aqua mergi datum fuerit: quod quidem de infantibus fidelium intelligit Novator: unde à Calvino differre videtur Bullingerus in Lib. de fœdere Dei unico, ubi docet satis esse si parentes aliquando fideles fuerint, licet tunc non sint, quando eis filii nascuntur; 5. ultra Calvinianos, è Calvinianorum tamen principiis pro- clivi & facili lapsu progressi sunt Sociniani. Hi nem- pe commenti sunt nullum extare in Scripturis Baptismi præceptum: aut eo, si quod sit, non omnes ligatos fuisse, sed quosdam tantum, puta qui sub initium Ecclesiæ, à Judaismo vel Gentilitate convertebantur ad fidem; cæteris vero qui vel è Christianis nascun- tur, vel in fide Christiana enutriti sunt, Baptismum rem esse adiaphoram seu indifferentem, quæ citra salutis dispendium adhiberi possit, vel omitti, modo tamen adhibeatur sine scandalo, & exclusa necessita- tis persuasionem.

E Scholasticis quidam, falsa ducti miseratione, quæ ut graviter animadvertit Bellarminus, parvulis jam defunctis nihil prodesse potest, existimarunt fi- delium infantes, quibus per Baptismum subveniri non possit, non ex privilegio tantum, sed ex ordi- naria lege Dei, per parentum preces & vota salvari posse; si quod præsertim exterius adhibeatur signum, quo voti hujus applicatio fiat. Opinionem hanc adeo parum fidei consonam judicavit Pius V. ut ipsam ex altera Commentariorum Cajetani editione jufferit expungi.

Bellarmin.
L. 1. c. 4.

Censuerant alii quidam, non salvari quidem de lege ordinaria, parvulos etiam fidelium sine Baptismo; sed hortandos tamen esse parentes ut pro iis apud Deum intercedant; quia fieri possit, ut Deus vota hæc misericorditer exaudiat, vel suppleat essentielles Baptismi defectus, si qui ex parte materiæ, formæ, vel intentionis Ministri occurrant. Ita Durandus, S. Bonaventura, Gerson, &c.

Quæ autem sit fors infantum sine Baptismo decedentium, an subiaceant pœnæ damni & sensus; an illi, non isti; an non naturali quadam beatitudine perfruantur, expendimus pro modulo in Tract. de Peccat. part. 2. Sit jam.

CONCLUSIO I. Baptismus neque parvulis, neque adultis necessarius est necessitate mediæ pro omni casu.

Prob. Illud sine quo tam infantes quam adulti salvari possunt in aliquo casu, non est necessarium pro omni casu: atqui infantes ut & adulti sine Baptismo salvari possunt in aliquo casu, utrique scilicet in casu martyrii; adulti vero insuper cum voto Baptismi; prout constabit ex dicendis; ergo.

CONCLUSIO II. Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est extra casum martyrii. Est de fide.

Prob. 1. ex celebribus Christi verbis apud Joan. c. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Unde sic: Ut citata verba demonstrent Baptismum parvulis necessarium esse necessitate mediæ, tria sufficiunt, 1. ut eadem verba de vero aquæ Baptismo intelligenda sint; 2. ut ad parvulos etiam extendi debeant; 3. ut in iis vera mediæ necessitas exprimat: atqui hæc tria constant.

Et quidem 1. verba hæc de vero aquæ Baptismo intelligenda sunt; tum quia verba Scripturæ in obvio & litterali sensu intelligi debent, quoties nihil ex eo timendum absurdi, prout cum Augustino fatentur ipsi Calvinistæ: porro quod citata verba in litterali & obvio sensu intelligantur, nihil habet absurdi, nihil quod contradictionem implicet: tum quia qui universam hominum massam, Protoparentis peccato deformem, æternis cruciatibus addicere potuit, potuit salutem ejus exteriori signo, ut apud Judæos sic & apud Christianos alligare; tum quia adeo primævam apud Ecclesiam vigeat litteralis eorumdem verborum expositio, ut Pelagiani, quorum supra modum intererat dictum Christi ad metaphoricos sensus detorquere, nusquam id tentare ausi sint; tum denique quia Calvinistæ ipsi, sibimet pro immutabili Novatorum more, parum constantes, illa hæc eadem verba pro infantum Baptismo urgeant contra Anabaptistas, eaque proinde de vero aquæ Baptismo interpretantur.

2. eadem verba ad ipsos etiam parvulos extendi debent; quod enim indistincte dictum est, indistincte, nisi quid obsit, intelligi debet: atqui... Unde S. Ambrosius Lib. 2. de Abraham, cap. 12. *Utique, inquit, nullum excipit Christus, non infantem, non aliqua preventum necessitate.*

3. demum eadem verba nonnisi veram mediæ necessitatem in infantibus indicare possunt; non enim indicant necessitatem præcepti, cum parvuli sint præcepti cujuscumque incapaces; non necessitatem, quæ per votum Baptismi suppleri possit, cum votum hoc in parvulis esse non valeat; ergo.

Prob. 2. ex Patribus: S. Irenæus Lib. 3. cap. 19. generaliter & simpliciter docet *Baptisma hominibus esse necessarium.* Tertullianus Lib. de Bapt. c. 12. *Præscribitur, inquit, nemini sine Baptismo competere salutem, ex illa maxime pronuntiatione Domini, qui ait, Nisi natus ex aqua quis erit, non habet vitam.* Augustinus Lib. 3. de anima, &c. c. 9. *Noli, inquit, credere, noli dicere, noli docere, infantes antequam baptizentur morte preventos, pervenire posse ad origi-*

nalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus, & Epist. 166. alias 28. ad Hieronymum: Quisquis dixerit, quod in Christo vivificabuntur etiam parvuli, qui sine Sacramenti ejus, Baptismi, participatione de vita exennt, hic profecto & contra Apostolicam prædicationem venit, & totam condemnat Ecclesiam, ubi propterea cum baptizandis parvulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, aliter eos in Christo vivificari omnino non posse. S. Fulgentius Lib. de fide ad Petrum, cap. 30. *Firmissime tene ait, exceptis illis qui pro nomine Christi, suo sanguine baptizantur, nullum hominem, etiam infantem uti expresse dixerat cap. 27. accepturum vitam æternam, qui non hic fuerit.... per Baptismum liberatus.* Unde sic: Illud ad salutem necessarium est necessitate mediæ, sine quo, etiam à parvulis ac proinde inculpabiliter omisso æterna vita obtineri non potest: atqui tale est Baptisma ex citatis Patribus; idque tam constans est tam apertum, ut à nemine qui Catholicus esse velit, negari queat; ut qui contrarium teneat, evertat Apostolicam prædicationem, & totam condemnet Ecclesiam; ergo. Atque hinc sane Innocentius I. his ad Milevitanam Synodum verbis scribebat Ep. 25. *Illud vero quod eos, Pelagianos, vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æterna vita premiis, absque Baptismatis gratia posse donari, perfatum est.*

Prob. 3. ex Conciliis. Carthaginense sub S. Cypriano in Epist. Synodica ad Fidum, vult ut infantes etiam ante octavum à nativitate diem baptizentur. verba ejus retulimus supra.

Milevitanum, cui an. 416. interfuit Augustinus: *Quicumque, inquit, Can. 2. parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, aut dicit eos... nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur, anathema sit.* Idem definierunt alia Concilia, quæ contra Anabaptistas protulimus; & quibus coronidem imposuit Synodus Tridentina Sess. 5. Can. 4. his verbis, quæ totius retro antiquitatis doctrinam exprimunt: *Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiam si fuerint à baptizatis parentibus orti.... anathema sit.*

Prob. 4. rationibus Theologicis. Prima sic paucis proponitur: Qui nascuntur filii iræ, ii, nisi per medium à Christo constitutum justitiam assequantur, salvari non possunt: atqui, ut alibi fusc probavimus, infantes omnes propter Adami peccatum nascuntur filii iræ; ergo iidem infantes salvari non possunt, nisi per medium à Christo institutum justitiam assequantur: jam vero medium illud dempto martyrio nullum est extra Baptismum; ergo.

Secunda sic habet: Constat in Ecclesia semper præter omnem modum sollicitos fuisse seu parentes, seu Pastores ipsos, ut infantibus, iis præsertim quibus mors instaret, Baptisma quam primum conferretur; secundum id Augustini supra, *Festinatur & curritur:* atqui illa hæc anxietas per omnes Christianismi Plagas diffusa, publicum est quoddam necessitatis Baptismi argumentum; vivaque ac spirans catholica veritatis traditio. Unde enim sollicitudo tanta, si creditum esset tunc temporis, Baptismum rem esse adiaphoram, aut quæ fidelium saltem infantibus necessaria non esset.

Tertia: Nullum constantis & ubique receptæ fidei certius est argumentum, quam opinionis contrariæ, ubi primum hæc caput extollit, publica & repetita proscriptio: atqui statim proscripti sunt, & pro Novatoribus habiti, qui Baptismatis necessitatem variis temporibus impugnare, ut secundo sæculo Cajani, tertio Manichæi, quarto Ascodrutæ & Seleuciani, quinto Pelagiani, alique deinceps qui horum novitates ex toto vel ex parte suscitare moliti sunt; ergo.

Obj.

Obj. 1. Non magis verba hæc, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. probant Baptisma infantibus necessarium esse, quam verba ista Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis.... non habebitis vitam in vobis*, probent iisdem necessariam esse Eucharistiam: atqui verba ista, *Nisi manducaveritis*, &c.

R. neg. maj. 1. quia verba hæc, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. utpote indefinita ad omnes prorsus extendi possunt; hæc vero, *Nisi manducaveritis*, &c. utpote in secunda persona, ac proinde restricta, ad eos solum diriguntur, qui eorumdem intelligendorum capaces sint, quales soli sunt adulti; 2. quia verba, *Nisi quis renatus fuerit*, in eos omnes cadunt, qui per peccatum mortui, ex aqua & Spiritu renasci indigent, atque adeo tam in infantes, quam in adultos: contra vero voces, *Nisi manducaveritis*, & ad eos solum stricte pertinent, qui jam viventes gratiæ, nutritione indigent spirituali, ut gratiam servant; quod adultorum est; 3. quia in iis quæ absolute pendent à Christo, inquirenda est Christi voluntas in Scriptura & Traditione: porro ex utroque fonte constat Baptismum semper habitum fuisse ut necessarium ad salutem; non vero Eucharistiam; ergo.

Nec dicas citata Christi verba, *Nisi quis*, &c. ad adultos restricta fuisse à Doctoribus quibusdam Catholicis, puta Gersone, Cajetano, & aliis quos supra appellavimus. Absit enim ut novos, licet non obscuri nominis Doctores sequamur, cum ab immotis Scripturarum, Traditionisque regulis discedunt, prout eos de quibus agitur, fecisse liquet tum ex modo dictis, tum ex dictis ubi de Peccato originali.

Obj. 2. Qui independentè à Baptismo sunt filii Dei, independentè à Baptismo salvari possunt: atqui filii fidelium.... Prob. min. Filii fidelium sunt independentè à Baptismo semen Abraham: sed qui sunt semen Abraham, eo ipso sunt filii Dei. Sic enim loquitur Deus Genes. 17. *Ego Deus tuus & seminis tui*; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. maj. filii fidelium sunt independentè à Baptismo semen Abraham, semen, inquam, carnale, esto: semen promissionis, ut loquitur Apostolus Rom. 9. v. 8. N. Utrique enim filii Christianorum non magis sunt semen Abraham sanctificatum, quam David & S. Paulus, qui sanctorum filius erat, ut ait ipse I. Cor. 12. atqui tamen neuter ab ipsa originis conditione habuit eam Dei filiationem, quæ justitiam involvit; cum prior agnoscat Psalm. 50. se in peccato conceptum esse; posterior vero fateatur Ephes. 2. se *natura* filium fuisse iræ, sicut & erant ceteri omnes; ergo ut quis sit filius Dei, non sufficit nativitas sola ex Abraham semine, sed requiritur nativitas ex fide qualem habuit Abraham, secundum id Rom. 4. v. 16. *Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini, non ei qui ex lege est solum, sed & ei qui ex fide est Abraham*: porro infantes non nisi per Baptismum fideles evadunt in nova Lege, prout non nisi per circumcisionem, aliudve medium æquivalens fideles fiebant in Lege veteri. Quamquam si Hebræi infantes citra medium exterius fidem & justitiam consecuti essent, nihil inde colligi posset contra necessitatem Baptismi pro nova Lege: cum hæc pendeant ab una Dei voluntate, cujus nemo consiliarius fuit.

Inst. Illi ratione nativitatis solius sunt semen Abraham quantum ad promissionem, qui ratione ejusdem nativitatis sancti sunt non autem immundi, atqui filii fidelium.... Prob. min. ex Apostolo I. Cor. 7. vers. 14. ubi sic: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidem; & sanctificata est mulier infidelis per virum fidem: alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt*. Et vero, ait idem Apostolus Rom. 11. *Si radix sancta est, & rami*.

R. dist. min. filii fidelium sancti sunt sanctitate destinationis, & quasi præparatoria, C. sanctitate for-

mali, N. Ibi quippe comparat Apostolus sanctitatem filiorum cum sanctitate viri vel sponsæ fidelis, quos per suam cum fidei comparte cohabitationem sanctificari dicit: atqui constat virum infidelem non sanctificari formaliter ex eo quod cum sponsa fidei cohabitaret; ergo & constare debet filium non hinc vere & formaliter sanctum esse quod ab alterutro vel utroque fidei parente editus sit; ergo iterum sanctitas de qua loquitur Apostolus, nihil aliud est quam sanctitas præparationis & destinationis, prout pluries exponit Augustinus contra Pelagianos, qui non secus ac temporis nostris Novatores eodem Pauli textu abutebantur.

Ad textum ex cap. 11. Epist. ad Rom. dico eum omnino esse extra rem; cum rami de quibus ibidem agitur, sint Judæi, & quidem pro maxima parte reprobi, quos, ne à Gentilibus qui in Christum crediderant, despicerentur, dicit Apostolus sanctos esse, non quidem ratione sui, ut patet, sed ratione Prophetarum, & Patriarcharum, qui ut *radix sancta*, qualemcumque sanctitatis umbram in omnes posteros suos diffundebant. Solutionis hujusce veritas ex sola objecti Capitis lectione constat: unde merito annotant hic Catholici Interpretes, neque hanc, neque alias multas, quibus abundat Scriptura, comparationes ad vivum refecari debere.

Obj. 3. ex Apostolo Rom. 5. v. 20. *Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia*: atqui si Baptismus ipsis etiam parvulis necessarius sit ad salutem, non superabundavit gratia, ubi abundavit delictum. Tunc enim non superabundat gratia delicto, cum delictum certius & facilius nocet, quam prodest gratia: atqui posita Baptismi necessitate, delictum.... Prob. min. Quod nocet omnibus, & nocet sine medio, certius & facilius nocet, quam prodest id quod non prodest nisi dependentè à medio plerumque impossibili: atqui delictum & omnibus nocet, & nocet sine medio; aliunde autem supposita Baptismi necessitate, gratia non prodest nisi dependentè à medio plerumque impossibili. Siquidem nec semper præsto est aqua, nec ubi suppetit, semper applicari potest, ut liquet in infantibus necdum ex utero materno progressis; ergo.

R. ad 1. dist. maj. ubi abundavit delictum, superabundavit gratia, quatenus gratia Christi & à pluribus liberat malis, & plura inducit bona, quam mala invexerit peccatum Adæ, C. quatenus eadem gratia pluribus efficaciter communicatur, N. Itaque Apostolus gratiæ præ delicto superabundantiam non hinc commendat, quod gratia pluribus efficaciter communicetur, quam delictum; cum ipse paulo post totus sit ut probet Deum misereri, cujus vult, & doceat Christus paucos esse qui salvi fiant: duplici ergo potissimum ex capite vim gratiæ supra vim delicti extollit Doctor Gentium: 1. quod Adam unicum ad posteros peccatum transmiserit (quo etiam, saltem juxta plures, minime transmissio, filii Adæ venialiter atque etiam lethaliter peccare potuissent) Christus vero & ab eodem peccato, & à cæteris omnibus nos per gratiam suam liberat; 2. quod gratia Christi plura inducat bona, quam Adæ peccatum invexerit mala; cum peccatum Adæ sola nos originali justitia privaverit; Christi vero gratia & jacturam hanc reparet, & majorem virtutum omnium copiam, intensionem, & augmentum tribuat, quam fuisset in statu innocentiae; imò & largiatur virtutes, cujus idem status incapax fuisset, puta martyrium, virginitatem, Apostolatam, & dotes religiosas. Hunc porro esse Apostoli sensum manifeste indicant hæc ejus verba vers. 15. & seq. *Sed non sicut delictum, ita & donum... nam judicium quidem ex uno delicto in condemnationem;*

gratia autem ex multis delictis in justificationem. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiae & donationis & justitiae accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum.

Hinc patet vocem, *plures*, in hoc Apostoli textu, *Multo magis gratia Dei. . . in plures abundavit*, non sumi comparative, quasi pluribus gratia communicetur actu, quam peccatum; sed simpliciter, quatenus qui in Christum vere credunt, & qui jam multis erant, cum scribebat Apostolus, plus à gratia recipiunt boni, quam ex Adæ peccato tulerint nocementi; unde græce habetur, *in multos*. Atque id præ cæteris fateri debent Calviniani, qui à gratia Christi eos omnes excludunt, qui ad gloriam prædestinati non sint. Jam vero posita hac solutione, vanescit reliqua objectio. Unde.

Ad 2. neg. maj. etsi enim peccatum Adæ certius communicetur quam Christi gratia, hæc tamen præ illo abundat ad sensum Apostoli, quia non à sola originali noxa liberat, sed ab omnibus; & hominum corda pluribus replet bonis, quam à quibus exciderat per Adæ peccatum.

Obj. 4. Quod satis fuit infantibus fidelium in Lege veteri, satis esse debet infantibus fidelium in nova Lege: atqui fides parentum satis fuit ad salutem infantibus fidelium in Lege veteri. Minor patet ex Tertulliano Lib. de Bapt. c. 13. adversus Cajanos, Gregorio Magno Lib. 4. Moral. c. 2. Bernardo Epist. 77. ad Hugonem de S. Victore. Prob. itaque major: 1. quia fides non minorem habet in nova Lege efficaciam, quam habuerit in veteri; cum & eadem sit quoad substantiam, & plenior per merita Christi; 2. quia alioqui deterior essent conditionis infantes Christianorum, quam Judæorum: quod absurdum est.

R. ad 1. 1. neg. min. quia, quidquid crediderint aliqui Patres, multo certius est, & receptum magis, filios Judæorum non nisi ope medii exterioris applicati justificatos fuisse. Quin & exterius illud medium nullus Patrum diserte excusit, plurimi vero, & inter alios Augustinus, diserte exegerunt.

R. 2. neg. maj. quia, ut pluries diximus, in hisce materiis tota ratio facti est voluntas facientis. Unde cum *lex tingendi*, eaque universalis, *data* sit, & *forma præscripta*, pessime sibi consulunt nec melius argumentantur, qui Deo saltem implicite dicere audent: *Quare sic fecisti?*

Ad 1. confirmat. nego conseq. ob rationem mox allatam: etsi enim fides Christiana ejusdem sit efficaciae cum Judæa, quoad hominem cui inest, non tamen quoad alios: quia velle potuit Christus, & de facto voluit eam non prodesse, nisi per Baptismum applicaretur.

Ad 2. confirmat. neg. ant. imo vero longe favorabilior est Christianorum quam Judæorum conditio, cum illi statim ab ortu justificari possint per medium cujus efficacia neque à fide neque à probitate Ministri aut parentum dependet; isti vero, supposita objectionis veritate, justificari non possent nisi per fidem, utique veram & sinceram, quæ in populo duræ cervicis, cordisque incircumcisi, & qui Spiritui sancto semper resisteret, rarior erat quam fingi possit. *Vide quæ dixi in Tract. de Sacram. cap. 3. art. 1. sub finem.*

Quin & si fides vera, qualis ad justificationem alterius requiri videtur, tam communis fuisset sub veteri Testamento, quam rara fuit, ita ut per eam infantes plerique justificari potuissent, non ideo melior esset Hebræi quam Christiani conditio: quia utriusque populi comparatio non ex uno aut altero capite, sed ex tota rerum congerie desumenda est. Porro quot apud Judæos onera, quæ ut circumcisionis jugum, vel ipsius, robustiorum humeris intoleranda erant! quot præcepta quorum transgressores morte pledebantur!

quam parca ibi mensura gratiæ, ejus præsertim quæ consolatur nos in omni tribulatione nostra! quam facilis ad vitia prolapsus; quam difficilis inde reversio!

Inst. 1. ex Augustino Epist. 98. alias 23. *Ut possit regenerari parvulus per officium voluntatis alienæ, cum offertur consecrandus, facit hoc unus Spiritus, ex quo regeneratur oblatus*; ergo infantibus prodest officium voluntatis alienæ; ac proinde iidem ex aliena fide sanctificantur. Unde S. Bernardus Epist. 77. seu Tract. de Baptismo: *Ad Dei spectat benignitatem, ut quibus fidem atas denegat propriam, gratia prodesse concedat alienam. . . Nec dubium quod macula contracta ab aliis, aliorum quoque fide valeat, vel debeat emundari.*

R. dist. conseq. ergo infantibus prodest officium voluntatis alienæ, cum Sacramento, quando scilicet infans offertur consecrandus, C. prodest sine Sacramento, N. Nihil dubio procul ab Augustini mente alienum magis, quam quæ hic ex verbis ejus eruitur consequentia. Ecquis enim fidem parentum vel Ecclesiæ, parvulis ad vitam sine Baptismo sufficere crederet, qui toties judicium Dei suspicit & demiratur, quod *plerumque festinantibus parentibus & paratis Ministris, ut Baptismus parvulo detur, ille tamen non detur, ita ut infans in æternum pereat?*

Quod ad S. Bernardum pertinet, scopus ejus est ut ostendat necessariam non esse parvulis actualem fidem, iisque proin sufficere fidem alienam; sed nihil assert S. Doctor unde colligi queat alienam hanc fidem per se solam & independentem à Baptismo sufficere.

Inst. 2. Ad Dei benignitatem spectat, ut qui aliena labe inquinantur sine medio, aliena fide sine medioificentur; atqui infantes sine medio inquinantur, &c.

R. id solum ad benignitatem Dei spectare, quod ad eam spectare declarat Scriptura vel Traditio, non autem id quod factu melius videtur humanæ imbecillitati: alioqui enim facile diceretur, spectasse ad Dei benignitatem ut Protoparentis lapsum impediret, aut saltem ut Adam non constitueretur morale posterorum caput in quo omnes peccarent: atqui tamen &c.

Cæterum sapienter pro more observat Tournelyus, longam, quoad influxum, esse disparitatem inter Adæ peccatum, & parentum nostrorum fidem. Hæc nobis prorsus extranea est, sicut & iniquitates eorum; illud vero propter rationem Capitis in quo continebamur, uniuscujusque nostrum, ineffabiliter quidem, sed tamen vere proprium est & intrinsecum; ergo istud per se nocet; illa vero prodesse non potest, nisi sic constituerit Deus: porro probari nequit constituisse Deum ut parentum fides prodesset infantibus.

Inst. 3. Docent Scriptura & Traditio, Deum velle sincere salutem omnium, adeoque & infantium, qui baptizari non possunt: sed qui vult sincere salutem infantium qui baptizari non possunt, velle debuit ut iis per fidem alienam succurri posset. Qui enim vult finem, vult & medium sine quo finis hic & nunc obtineri non potest: atqui, cum impossibilis est Baptismus, fides aliena est medium, &c. Et vero quot alioqui misere perirent infantes! Ita ferme Cajetanus.

R. 1. cum Goneto disp. 3. n. 21. difficultatem hanc contra Cajetanum militare: quia innumeri sunt, non infidelium duntaxat, ut satis liquet, sed & fidelium infantes quibus per fidem parentum succurri nequit, seu quia præfocantur in utero materno, dum etiam nescitur an animati sint, forteque an existant; seu quia inopino casu statim post ortum rapiuntur. An ergo dicet Cajetanus Deum horumce salutem non velle?

R. 2. prætermissa majore, cujus examen pertinet ad Tract. de Gratia. R. inquam, ad 1. neg. min. ut enim Deus

Deus censeatur velle sincere salutem infantum, non requiritur ut iis actu tribuat quæcumque salutis media, sed sufficit ut iis congrua ejusdem salutis media præparaverit; atqui, ut alibi docent Theologi, Deus ip- sis etiam infantibus qui ante ortum suffocantur, con- grua salutis media præparavit; quia pro iis sicut pro cæteris instituit Baptismum; quem si eorum plures non recipiunt, debet id imputari vel negligentiae aut malæ voluntati parentum, vel causarum secundarum actio- ni, quam Deus invertere non tenetur. Cur vero ex duobus parvulis pereat alter, alter per Baptismum sal- vetur, *Noli dijudicare, si non vis errare*, ait Augusti- nus. *O altitudo!*

Ad 2. neg. maj. intellectam in sensu objectionis. Non enim ad sinceram finis voluntatem requiritur voluntas mediæ cujuscumque; alioqui Deus eorum dumtaxat salutem vellet, quibus efficacem perseverantiæ gra- tiam largitur, quod hæreticum est: sed sufficit ut Deus præparaverit medium sufficiens, idque sincere applicari velit, nisi quid voluntati ejus obsistat: atqui rem ita se habere probabimus in Tractatu de Gratia, ad quem ardua isthæc materies secundum se totam pertinet; ergo.

CONCLUSIO III. Baptismus in re vel in voto adul- tis omnibus necessarius est necessitate tum mediæ, tum præcepti, extra martyrii casum. Tres sunt partes.

Prob. 1. pars. Illud ad salutem necessarium est, si- ne quo vel in re vel per implicitum votum suscepto salus ab adultis obtineri non potest; potest autem cum illo voto, ubi deest Sacramenti realiter suscipiendi fa- cultas: atqui salus ab adultis obtineri non potest si- ne Baptismo vel in re.... Nemo enim salutem ad- pisci potest, nisi regeneretur, & fiat membrum Chri- sti: atqui regenerari nemo potest, & fieri membrum Christi, sine Baptismo in re vel in voto; potest vero cum eodem voto. Quod nemo sine Baptismo aut Ba- ptismi voto regenerari possit, patet ex dictis tota præ- cedenti Conclusionem. Si enim ex his Christi verbis, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. merito colligitur infantes extra casum martyrii non habere vitam æternam pro- pter defectum tum Sacramenti, tum ejusdem voti, cu- jus incapaces sunt; idem merito colligetur de adultis, quos prædicta Christi verba non minus tangunt quam infantes: atqui, &c. Quod autem possit homo rege- rari, & fieri Christi membrum, ex perfecto Baptis- mi voto, constabit ex dicendis art. seq. sect. 2.

Prob. 2. pars. Illud ad salutem necessarium est ne- cessitate mediæ, sine quo, quocumque modo præter- mittatur, salus haberi non potest: atqui sine Baptis- mate, rei vel voti, quocumque illud omittatur mo- do, salus haberi non potest extra casum martyrii. Unde si quis rationis jam compos, ante rapi suppo- natur, quam repetitis gratiæ motibus ad perfectæ cha- ritatis actum deduci potuerit, tam à cœlesti regno excludetur, quam infantes; quia ut in his sic & in illo vigeat istud Veritatis, *Nisi quis renatus fue- rit*, &c.

Prob. 3. pars, 1. quia ex generali regula, me- dium omne per se necessarium ad salutem, si arbi- trio nostro subit, est etiam necessarium necessitate præcepti; cum nihil sub præceptum divinum magis debuerit cadere, quam id sine quo vita æterna ha- beri non potest; ergo statim ut sufficienter cognita erit necessitas mediæ, illico exurget necessitas præcep- ti; 2. quia tenetur unusquisque, cum potest, Eccle- siam ingredi, & omnium ejus Sacramentorum capa- cem se facere: id autem sine Baptismo fieri ne- quit.

Obj. Si Baptismus tantæ sit necessitatis, debuit primæva Ecclesia necessitatem hanc agnoscere: atqui non agnovit. Prob. min. 1. quia Cyprianus ejusque sequaces, permittebant ut non rebaptizarentur hære- tici: an potro Baptisma, quod invalidum judicabant,

non iterassent continuo, si tantam esse ejus necessita- tem credidissent; 2. quia Ecclesia veneratur memo- riam plurium, quorum alii pluribus annis vixere Catechumeni, ut Martinus & Ambrosius; alii nonni- si in extremis tincti sunt, ut Constantinus; 3. quia pro Catechumenis offerebantur preces & sacrificia, ut patet tum ex Oratione funebri quam pro Valenti- niano habuit S. Ambrosius; tum ex Can. 12. Con- cilio Arelatensis II. & Can. 79. Concilii IV. Cartha- ginensis; tum ex Innocentio III. cap. 28. *De sentent. excommunic.* ergo supponebatur Baptisma iis ad salu- tem necessarium non fuisse.

R. ad 1. neg. min. cujus falsitas abunde patet ex probationibus præcedenti Conclusionem allatis.

Ad 1. confirm. dico 1. mirum non esse, quod qui in principio errabant, erraverint & in consequentiis: certe ut *abyssus abyssum*, sic error primus errorem secundum *invocat*. Dico 2. prædictos Patres non ideo identidem secundum hæreticis conversis Baptisma de- negasse, quia Baptismi necessitatem inficiarentur; sed quia vel nollent videri in oppositæ sententiæ defen- sores insurgere vivacius; vel persuasum haberent di- vinam in ancipiti hoc & nondum eliquato casu mise- ricordiam non deesse, iis præsertim, qui ad Eccle- siam sincere reversi, gravia charitatis & contritionis præberent argumenta. Atque hinc S. Dionysius se- nem male, nisi pessime, baptizatum rebaptizare no-luit; quia hominem, qui præclare dudum vivebat in Ecclesia, non credidit à Dei misericordia extor- rem censi posse: bene autem, an male ei Baptis- mum denegaverit, non est meum ut expendam.

Ad 2. confirm. jam supra respondimus male objeci exempla plurium ex antiquis, qui Baptismi receptio- nem distulere. Hic addendum dilationem hanc, quæ prima fronte male sonat, ob bonam fidem Catechu- menorum excusari potuisse. An enim graviter ar- guendi veniunt, qui rati se ad tanti Sacramenti sus- ceptionem necdum satis esse dispositos, ad eam se an- nis pluribus disponebant. Interim, & id jam semel annotatum est, *ipsemet Ambrosius, factus Episco- pus, in eo multus fuit, ut pravam illam consuetudi- nem, quæ tam in Occidente quam etiam in Oriente coaluerat, qua fideles quamplurimi usque ad prove- liorem ætatem Baptismum differrent, penitus ut ma- lum germen ex agro dominico evelleret*; & quod se fecisse doluit, ab aliis ne in posterum fieret, vehem- enter admonuit: præstiteruntque hoc ipsum apud Orientales Basilus atque Gregorius Naz. necnon Gre- gorius Nyssenus, ut ipsorum de Baptismo edita oratio- nes significant. Verba sunt Baronii ad an. 377. nu. 14. Consuli possunt Can. 12. & 57. dist. 4. *De consecrat.* ubi prohibetur ne Catechumeni, Baptismo idonei sus- ceptionem ejus differant ultra vigiliam Paschæ aut Pentecostes.

Ad 3. confirm. non deerant Ecclesiæ, quæ Cate- chumenis sacrificia negarent in pœnam dilati Baptis- matis: in aliis quidem concedebantur; sed quia per- suasum erat ejusmodi Catechumenos è vita raptos improvise casu, per Baptismi votum salvari, & per fidelium preces juvari posse: de quo infra.

Inst. ex dictis sequeretur, non modo recipi debere Baptismum, sed & quam primum moraliter recipi de- bere: atqui falsum consequens. Prob. min. 1. quia præcepta affirmativa non obligant nisi tempore neces- sitatis: atqui præceptum de Baptismo affirmativum est; ergo non obligat nisi tempore necessitatis, & pro- in usque ad vitæ finem differri potest; 2. quia salubrior est dilatio Baptismi, quam anticipa- tio; quia quo plus differtur, plura quoad pœ- nam & culpam delet peccata; 3. quia primi- tus differebatur usque ad Pascha aut Pentecosten, licet Catechumeni eidem actu recipiendo pares essent &

idonei; 4. quia non magis tenetur Catechumenus Baptismum recipere cum commode & moraliter potest, quam peccator statim recurrere ad poenitentiam: atqui, &c.

R. ad 1. neg. min. nam 1. tenetur quis credere, statim ac fidei mysteria sibi sufficienter proposita sunt; ergo & tenetur exterius fidem profiteri, secundum id Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*: atqui voluit Christus fidei suae professionem praecipue fieri in Baptismo, qui ideo dicitur *Sacramentum fidei*; ergo. 2. quisque ex praecepto naturali tenetur salutis suae consulere: atqui non consulit saluti, imo salutem graviter negligit, qui, quem commode posset, Baptismum non recipit. Tum quia extra Ecclesiam vivit, in qua sola salvari potest, cui liberum est in eam ingredi: tum quia privatur pluribus gratiis, & Sacramentorum omnium fructibus, quibus plurimum indiget homo peccator; 3. quia per Baptismum ascribitur homo militiae christianae: atqui rationi non congruit, ut quis militiae ascribatur, cum jam instat finis belli; ergo nec congruit ut quis ad exitum vitae Baptisma protrahat. Nec obsunt allatae in contrarium probationes. Unde.

Gon.
disp. 3.
nu. 34.

Ad 1. neg. maj. si enim praecepta affirmativa solum obligarent tempore necessitatis, seu, ut intelligit objectio, imminente periculo mortis, satis foret eo tempore fidei, spei & charitatis actus elicere: atqui id, licet à temerariis Doctoribus assertum, procul à veritate distat, prout Tom. 3. probavimus; ergo. Adde quod, etsi affirmativa praecepta nonnisi in exitu vitae obligarent, non idem esset dicendum de Baptisma, quia eo neglecto negliguntur singularia salutis media, & ipsa consequenter salus: quod licitum esse non potest, etsi aliquando ex bona fide, vel speciali Spiritus S. instinctu possit excusari, ut de S. Martino certum videtur.

Ad 2. neg. ant. ejusque probationem: ut enim scite observat S. Thomas in 4. dist. 4. qu. 3. art. 1. quaest. 2. ad 2. *In Baptismo confertur gratia ad bene vivendum, & peccata tolluntur praeterita, & impediuntur futura; & ideo quamvis Baptismus in fine vitae susceptus plura peccata praeterita tolleret, tamen pauciora impediret, & ad pauciora bona promoveret, & ideo minus esset utilis. Praeterea multis casibus subjacet humana vita, & posset contingere, ut qui Baptismum in fine vitae accipere expectaret, morte subita praeventus, expectatione sua fraudaretur.* Unde Chrysostomus Hom. 13. in Epist. ad Hebraeos: *Multos novi. . . . qui spe Baptismatis multa peccabant; circa diem autem mortis discesserunt vacui.*

Ad 3. neg. conseq. aliud est enim Baptismum ad aliquot menses differre, ut Catechumeni melius instruantur, probentur, & per geminatas certis temporibus Ecclesiae preces ad ampliorem gratiae copiam disponantur; aliud ad plures annos Baptismum differre sine causa. Primum olim prudenter & pie factum est, & hodieque fieri posset, prout insinuat Rituale Romanum tit. De Bapt. Secundum omni aetate improbatum, est, & improbari meruit.

Ad 4. dato antecedente, de quo alibi, negari posset consequentia; quia peccator neque per peccatum simplex est extra Ecclesiam, nec privatur auxiliis omnibus quae desunt peccatori Catechumeno.

Ex dictis inferes 1. strictam adultis omnibus qui baptizari possunt, incumbere Baptismi obligationem, quamvis vel in utero justificati essent, quod nunquam supponitur; vel per flaminis Baptismum spiritualiter regenerati; cum Nicodemus, saltem auctore Augustino Tract. 11. in Joan. iustus esset, quando Christum invisit; & ei tamen dictum sit, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. Quin & si justificatus quis per contritionem, moreretur non baptizatus, & è mortuis revocaretur ad vivos, tingi deberet: quia votum Ba-

pismi, quo mediante justificatus est per contritionem, impleri debet, cum potest. Et vero qui cum peccato ob defectum Confessarii minime declarato diem clausisset, si ad vitam reverteretur, deberet peccatum illud confiteri; ergo, &c.

Inferes 2. gravis esse peccati suspectum, qui sufficienter instructus, susceptionem Baptismi ad annum integrum differt sine causa; quia mora tanta gravem, & periculolam negligentiam involvere potest.

Inferes 3. teneri parentes infantibus suis Baptisma procurare quam primum, itaut hujus *quam primum* latitudo non ultra quinque aut sex dies protendatur. Ratio est, quia id postulat hodierna Ecclesiae praxis, quae, ut loquitur S. Thomas, semper in omnibus *ex* mulanda est. Et vero cum multis casibus subjaceat humana vita, fieri facile posset, ut ii etiam qui firmam corporis habitudinem nacti videntur, raperentur improvise, & aeternae damnationis reatum incurrerent. Adde, infantem, donec baptizetur, diaboli mancipium esse: id autem diutius ferre, non est cordis vere christiani. Non immerito igitur certis in Diocesisibus excommunicatione mulctantur, qui prolixius suae Baptismum ultra octo vel novem dies distulerint.

Quaeres an etiam necessarius sit Baptismus, ut alia Sacramentalicite vel valide recipiantur.

R. contra nuperos quosdam Doctores, nullum Sacramentum valide recipi à non baptizato praeter Eucharistiam, quae quidem nihil tunc operatur ex opere operato.

Prob. 1. quia Baptismus vocatur à Concilio Florentino in Decreto unionis, *vita spiritualis janua*, & ab Innocentio III. à S. Thoma, ceterisque post ipsum Doctoribus, *fundamentum omnium Sacramentorum*: atqui ubi fundamentum deficit, deficit & aedificium; sicut deficit ingressus, ubi deest janua; ergo.

Nec dicas, deficiente Tonsura, deficere fundamentum ad Ordines, & Ordines nihilominus valide recipi. Nam Tonsura est quidem dispositio ad Ordines ex Ecclesiae constituto, sed nusquam habita est pro fundamento Ordinum: & vero qua ratione fundamentum esset Ordinis, id quod, nonnisi longo post institutos Ordines tempore; ab Ecclesia constitutum est.

Prob. 2. ex cap. 3. *De Presbytero non baptizato*, ubi Presbyterum hunc baptizari jubet Innocentius III. & iterum ordinari, juxta Concilii Compendiensis Decretum: atqui non ordinaretur denuo, qui jam valide ordinatus esset; ergo nulla fuerat hujus hominis ordinatio; ergo pari jure nec valuisset Confirmatio eidem collata, nec quantum ad rationem Sacramenti contractum ab eodem Matrimonium.

Nec est quod opponas, Innocentium de hac loqui Ordinatione, tanquam de *dubitabili casu*; ac proinde sententiam suae oppositam habere ut probabilem. Nam 1. non est vere probabile, quod vere dubium est, prout diximus in Tract. de Conscientia; 2. multo minus probabile censeri debet, quod infirmioribus nritur momentis: ei porro qui amotis praedictis textuum Innocentii III. expenderit, infirmiora videbuntur momenta, quae pro valore praedictae Ordinationis aerebantur, quam quae pugnabant ex adverso.

Prob. 3. ex D. Thoma sic loquente in 4. dist. 24. q. 1. art. 2. quaest. 3. *Qui Characterem baptismalem non habet, nullum alterum Sacramentum suscipere potest*, valide scilicet, ut indubium est ex serie contextus.

Prob. 4. non est à communi sententia recedendum in materia gravi, sine urgenti fundamento, seu, ut loquitur S. Thomas, *sine causa cogente*; alias incurritur temeritatis aut saltem singularitatis nota: atqui opinio adversariorum, vel potius adversarii, à trito

Innoc.
ubi in
S. Th.
Supple.
9.35.4

Henno,

à trito itinere recedit sine causa vere cogente. Minor non aliunde melius quam ex objectionum solutione probari potest. Itaque

V. Euseb.
L. 7. histor.
cap. 9.

Objicitur 1. autoritas S. Dionysii Alexandrini, qui teste Rufino, cuidam de baptisimatis sui validitate dubitanti respondit, *eum debere credere fidei suae, & conscientiae jam purgatae, quod tamdiu in Sacramentis nobis jam particeps fuisset*: atqui responsio hæc supponit Sacramenta valide recipi à baptizato; cum supponat hunc per illa iustificatum esse & purgatum; ergo.

R. vel credidit Dionysius Baptisma vere dubium, non debere iterari in iis qui post idem receptum pluries ad Eucharistiam accessere; vel ratus Alexandrum legitime baptizatum esse, voluit animos ejus hinc tranquillare, quod pluries Eucharistiam recepisset. Si 1. tam nobis licet ab una ejus opinionis parte recedere, quam liceat adversario recedere ab altera: neque enim, opinor, negabit in dubio rebaptizandum esse, qui ante dubium pluries Eucharistiam receperit. Si 2. neg. min. quia statim ac supposebat S. Dionysius Alexandrum vere baptizatum, supposebat valide ab eo recepta fuisse Sacramenta.

Ergo, inquit, non pacabat Dionysius animum Alexandri circa salutem æternam, maleque hortabatur ut *consideret fidei suae*; cum Alexander esset in dubio, Dionysius non item.

R. Dionysium tranquillasse animos Alexandri, prout tranquillari solent animi scrupulosorum. Idem est enim ac si dixisset: Qui pluries Sacramenta pie recepit, pluries in Deum pie & sancte affectus est: atqui non patietur Deus hominem tam pie tam sancte affectum perire; quandoquidem legitime præsumatur iustificatus ex opere operantis; ergo nihil est quod æternæ suæ salutis vereri merito possit. Utrique idem nos hodie responderemus adulto, quem de baptisimi sui validitate perperam dubitantem, à secundo baptismo prohibere vellemus.

Obj. 2. S. Ambrosius Lib. *De excessu fratris sui Satyri*, sic loquitur: *Qui tantum Mysterii cœlestis involuti in orario præsidium fuisset expertus, usque furibundo mari, in quod se projecerat, evasisset incolumis, quantum arbitrabatur, si ore sumeret, & toto pectoris hauriret arcano*; ergo Catechumenus simplex, qualis tunc erat Satyrus, Mysterium cœleste, id est Eucharistiam ore sumere poterat.

R. neg. conseq. idem enim est ac si dicat Ambrosius: Cui tantum profuit Eucharistia collo appensa, quanto plus, ob eximiam ejus fidem profutura fuisset, si hanc sumpsisset ore: sed qui hoc dicit, ne obiter quidem insinuat Eucharistiam à tali viro hic & nunc recipi potuisse; imo subinducat contrarium. An enim vir fidei plenus & amoris, qualem Ambrosius Satyrum exhibet, ingruente mortis periculo à sacra abstinuisset synaxi, si sibi licitum credidisset ejus participationem fieri.

Obj. 3. Qui capax est effectus, capax est causæ: atqui homo, qui se invincibiliter credens baptizatum, iustificatus est per contritionem, capax est effectus Eucharistiæ; cum capax sit augmenti gratiæ; ergo & Eucharistiæ ipsius capax reputari debet.

R. ad 1. neg. min. effectus enim Eucharistiæ non est gratia quæcumque, sed gratia sacramentalis: hujus porro incapax est qui necdum baptizatus fuit; licet capax sit gratiæ æquivalentis, aut etiam majoris.

Inst. Ut quis capax sit gratiæ sacramentalis, satis est ut sit vere regeneratus: atqui is de quo loquimur vere regeneratus est; cum ad regenerationem sufficiat Baptismus in re vel in voto; ergo.

Confirm. Qui ingressus est januam vitæ spiritualis, capax est cujuscumque gratiæ: sed qui baptismum habet in voto, spiritualis vitæ januam necessario ingressus est; ergo.

R. neg. maj. non enim ut quis cujuslibet gratiæ capax sit, satis est quocumque modo regeneratus sit, seu, ut intelligitur in objectione, iustificatus: sed necessum est ut ex aqua & Spiritu sancto regeneratus sit; unde tametsi certo quodam sensu ingressus sit januam vitæ spiritualis, non habet jus ad Sacramenta, & gratiam iis correspondentem, donec januam hanc per aquæ lavacrum ingressus sit. Unde patet solutio ad confirm.

ARTICULUS II.

An Baptismus aquæ suppleri possit.

SUPPOSUIMUS multoties Baptismum aquæ per Martyrium, aut votum Baptismi suppleri posse; videndum an non id gratis suppositum sit, quod ut cum finitimis quæstionibus expendatur, sit

SECTIO PRIMA.

An Baptismus suppleatur per Martyrium.

MARTYRIUM, quod juxta vim nominis idem est ac testimonium, ex Ecclesiæ usu definitur, Perpassio mortis veræ, lethalisve cruciatus, propter fidem Christi, aut veram virtutem tolerata, & in ejus odium illata.

Dicitur 1. *perpassio mortis veræ*, ut intelligatur non esse proprie Martyres, qui solum habuerint martyrii desiderium.

Dicitur 2. *aut cruciatus*, quia etsi necesse non est, ut Martyr dolorem sentiat, cum sensum hunc quandoque avertat Deus, necessum tamen est ut aliquid recipiat, quod de se illativum sit doloris.

Dicitur 3. *cruciatus lethalis*, unde, si stricte loqui velis, Martyres non sunt, qui gravia quidem passi sunt pro Christo, sed tamen haud gravia satis ut mortem inferrent. Quapropter tamen Confessores, qui jam inceperant propter Christum torqueri, olim Martyres inter computati sunt, ut videre est apud Tertullianum Lib. ad Martyres, & Cyprianum Epist. 9. 16. 30. &c. ii tamen pro Martyribus, consummatis scilicet, & simpliciter dictis, posteriori ævo habitum non fuere. Stant nihilominus martyrii ratio, ubi ponitur à tortore causa, quæ certam interat mortem, nisi hanc Deus impediatur per miraculum. Unde Joannem Evangelistam colit Ecclesia ut Martyrem; quia in ferventis olei dolio, cui immersus est, naturaliter occumbere debuit. Idem de pueris tribus in fornacem coniectis dicendum.

Dicitur 4. *propter fidem Christi*: quia Martyrem, non pœna, sed causa facit, ut bene Augustinus Conc. 2. in Psalm. 34. Unde S. Petrus Ep. 1. c. 4. *Nemo vestrum patiatur ut homicida, aut fur.... si autem ut Christianus non erubescat, glorificet autem Deum in isto nomine*. Hinc nemo Martyr extra Ecclesiam; neque Martyr est hæreticus, qui vel pro erroris sui defensione, vel pro quopiam veræ fidei articulo comburitur; quia non patitur ut vere Christianus; cum quæ credit, fide solum credat humana, ea nimirum quæ credit errores suos, pro quibus etiam mori paratus est. Hinc rursus Catholici omnes, & merito, ad martyrium in adultis requirunt passionem ex

supernaturali motivo profectam ; quia Christi Martyres Christo uniri debent , quod per solas Philosophiæ vires fieri nequit. Consulatur Cyprianus Epist. 52. 54. & 73. Augustinus de Bapt. Lib. 1. cap. 11. Lib. 3. cap. 16. Lib. 4. cap. 17. & Theologis Suarez Tom. 3. in 3. part. S. Thomæ disp. 24. se&. 2.

Dicitur 5. *aut veram viriutem*, exercitam scilicet, aut exercendam. Unde Martyribus annumerandi veniunt, qui lethali cadunt ictu, seu propter assera sua Ecclesiæ jura, ut S. Thomas Cantuariensis ; seu ne confessionis sigillo deessent, ut Joannes Nepomucenus ; seu ne libidini impuræ cederent, ut tot novi Testamenti virgines ; seu quia sacris operati sint, &c. Hi nempe omnes exhibent testimonium Christo, quatenus legem ipsius, & traditam ab ipso de virtutibus doctrinam fuso sanguine comprobant.

Bohman

Dicitur 6. *tolerata*, nimirum à quocumque inferatur : Unde puella vel Judex, qui etiam à Catholicis necantur, ne resiliant ille à sententia juste lata, isthæc à salubri castitatis voto, vere sunt Martyres. In his tamen. ut in cæteris Martyribus, nulla intervenire debet ad vitæ propriæ defensionem resistantia ; quia martyrii passio debet in adultis esse voluntaria ; & *mortis Christi, tanquam ovis ad occisionem ducti, assimilativa*. Unde milites ab hæreticis aut infidelibus in bello Religionis occisi, etsi merentur plurimum, non sunt in rigore Martyres ; quia dum resistendo cadunt, victi sunt potius, quam victores. Qui tamen ex naturali mortis metu resisterent, non vim vi repellendo, sed lethalem ictum, seu fugam, seu interpositi objecti opem declinando, à Martyrum cœtu non essent alieni ; quia non est hæc veri nominis resistantia, quæ voluntariam mortis acceptionem excludat.

Dicitur 7. *in odium ejus illata* : quia eos tantum ut Martyres colit Ecclesia, qui in odium Christi aut Christianæ virtutis occubuerunt ; unde, quidquid reclamet Theophilus Raynaud, in Opere *De martyrio per pestem*, non est proprie martyr qui ob præstita peste infectis auxilia mortem oppetit, nisi ad id à Tyranno damnatus sit in odium Dei, ut fuse & erudite probat in Opere suo *De servorum Dei beatificatione*, &c. Prosper de Lambertinis, qui nunc toti Ecclesiæ ut pietate & scientia sic & dignitate præest. Vid. Lib. 3. c. 11. Et vero unum è martyrii privilegiis, est ut necata propter Christum matre, filius quem utero gerit, ab originali noxa mundaletur, ut mox dicturi sumus : id autem Catholicorum nemo hætenus dixit de infante illius, quæ peste contactis ministrando, diem clauterit. His adde pari quo matrem illam jure, inscribendos fore Martyrum albo. seu qui mori mallent, quam castitatis jacturam facere, ut S. Casimiro evenit ; seu qui vetito medio vitam servare nollent, ut Carthusienses carniæ usu, Religiosi regularum infractione, &c. hi enim & similes in exercitio Christianæ virtutis moriuntur : unde ulterius pro illis orandum non esset ; cum ex Innocentio III. cap. 6. *De celeb. Missar. injuriam faciat Martyri, qui orat pro Martyre* : at hæc plusquam falsa sunt & absurda. Unde Raynaudi proposito ab Inquisitione Romana proscripta est an. 1647. die Martii XI. prout multis ostendit Thomas Hurtadus. Ita Gonet disp. 1. n. 170. & seq.

Jam duo quaeruntur, 1. an martyrium tam in infantibus quam in adultis suppleat Baptismi vices ; 2. an si suppleat, præstet id vi operis externi, seu ex opere operato, an solum ex opere operantis. Sit

CONCLUSIO I. Martyrium tam infantibus, quam in adultis supplet effectum baptismi, non tamen quemcumque. Tres sunt partes : prima, quæ infantes spectat, est contra Catholicos quosdam, quorum

alii cum Ricardo Armacano in Irandia Præsul, nullum ex infantibus ab Herode propter Christum occisis, præter circumcisos, salvum fuisse probabiliter defendi posse opinatur : alii cum Cardinali de Vitriaco, licet infantes ab Herode interfectos, ad paradysum raptos esse concedant, negant constanter idem dicendum de Christianorum infantibus, qui subinde in odium Christi à Paganis necari potuerunt. Secunda est contra Valentinianos, qui omne martyrio meritum ademerunt, itaut juxta ipsos, teste Tertulliano Lib. Scorpiaci cap. 1. *Non simplicitas, sed vanitas, imo dementia esset pro Deo mori*.

Prob. 1. pars de infantibus, 1. quia & ad eos extenditur generalis isthæc Christi sententia Matth. 10. v. 39. *Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam* ; nam & hi quoque animam suam perdunt propter Christum.

Prob. 2. ex hoc S. Thomæ principio : *In Ecclesia non potest esse error damnabilis : sed hic esset error damnabilis, si veneraretur tanquam Sanctus, qui fuit peccator*, seu qui in peccato mortuus est. Unde sic : Unde infantes per martyrium salvari jure ac merito existimantur, tria sufficiunt, 1. ut Ecclesia infantes ab Herode propter Christum occisos, ab initio coluerit tanquam Sanctos ; 2. ut eos nonnisi martyrii titulo pro talibus habuerit ; 3. ut eadem sit cæterorum, quæ istorum, conditio : atqui tria hæc constant. Primum quidem ; tum quia non potest assignari tempus, quo contra Veterum fidem fides hæc nata sit ; tum quia erat hæc purioribus sæculis non unius cujusdam loci, sed totius Ecclesiæ persuasio. Unde generatim Augustinus Lib. 3. de lib. arbit. c. 23. non dubitanter, non quasi rem novitatis suspectam dicturus, *Etiā, inquit, infantes illos, qui cum Dominus J. C. necandus quæreretur, occisi sunt, in honorem Martyrum receptos COMMENDAT ECCLESIA*. Idem antea pro Oriente testatus erat S. Chrysostomus Hom. 3. in varios S. Matthæi textus, ubi de infantibus ab Herode trucidatis : *Mercantur, inquit, pœna martyrium, gloriam sanguine comparant, vitam æternam temporali morte commutant*. Neque alia erat Ecclesiæ Ecclesiarum omnium Magistræ traditio : quod belle indicant nota hæc S. Leonis verba. Serm. 1. de Epiphania. cap. 3. *Necari omnes Bethleem parvulos jubet Herodes... sed quos Rex impius eximit mundo, Christus inserit cœlo ; & quibus nondum sanguinis sui impendit redemptionem, jam martyrii tribuit dignitatem*. Merito igitur contrariam opinionem temeritatis & magni erroris redarguit Suarez cit. disp. 24. sect. 1.

Secundum non minus evidens est, 1. quia Ecclesia, quoties horumce infantium felicitatem commemorat, uni eorum martyrio innititur, nusquam circumcissioni ab iis receptæ. Patet id tum ex textibus modo allatis ; tum ex oratione in Festo SS. Innocentium ubique recitari consueta ; *Deus, cujus præconium Innocentes Martyres non loquendo, sed moriendo confessi sunt* ; tum ex his Augustini, alteriusve qui author sit Sermonis ad Catechumenos verbis : *Præstitit eis Christus, ut pro Christo morerentur : præstitit ut suo sanguine ab originali peccato diluerentur* ; 2. quia si circumcisio reapse suscepta, sola esset Ecclesiæ ratio prædictos infantes colendi, cultus ejus à motivo nimium incerto penderet. Et verò unde habuit aut habere potuit Ecclesia, infantes illos vel omnes ne uno excepto fuisse Judæos, vel omnes ad unum circumcisos fuisse ? Profecto cum Herodes omnes pueros à bimatu & infra necari jussit, viri admodum simile est, è tanta multitudine, quam

Quodl. 9
art. 16.

Apud August. 1. 6
D.

quam aliqui ad quatuordecim millia provehant, plures fuisse vel oriundos à Gentilibus, qui Judæis commisti vivebant, vel, qui licet sati Judæis, necdum regenerati essent. Utrique tamen baptismus apud Christianos haud multum differri solet, qui in urbe aliqua finitimisque locis tot parvulos interimerent, plures indubie ante baptismum interimerent.

Tertium liquet, 1. quia ubi par causa, par & Dei benignitas, parem oportet esse effectum: atqui par est causa eorum qui hodie in odium fidei necarentur, &c. Unde S. Leo solam attendit causam: Ut disceretur, inquit, nullum hominem incapacem esse divini Sacramenti; 2. quia id expresse docent Patres; & inter alios Augustinus Lib. 13. de Civ. Dei cap. 7. ubi sic generatim & indistincte loquitur: *Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte Baptismatis. Qui enim dixit, Si quis renatus non fuerit ex aqua, &c. alia sententia istos fecit exceptos, ubi non minus generaliter dixit, Qui me confessus fuerit, &c. & alio loco, Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam. Legatur & Epist. 166. alias 28. ad Hieronymum, ubi ipsi etiam infantes, qui pro Christi nomine ac vera Religione patiuntur, ejusdem statuuntur conditionis, ac qui Sacramento Christi jam imbuti sunt.*

Prob. 2. pars de adultis, 1. quia martyrium non debet minorem parere effectum in adultis, à quibus pie & voluntarie acceptatur, quam in infantibus, qui nullo pietatis sensu moveri possunt; prout à simili patet in Baptismo aquæ: atqui ex modo dicti martyrium infantibus sufficit ad regenerationem; ergo.

2. ex Patribus, qui doctrinam hanc tam unanimi calculo astruunt, ut paucos retulisse satis sit. Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 16. *Baptismus sanguinis, ait, lavacrum aquæ non acceptum repræsentat, & perditum reddit. S. Cyprianus pluribus in locis, sed præsertim in Epist. 73. ad Jubajan. Sciatis, inquit, Catechumenos pro fide occisos, non privari Baptismi Sacramento, utpote qui baptizentur gloriosissimo & maximo sanguinis Baptismo..... Sanguine autem suo baptizatos, & passione sanctificatos consummari, & divina pollicationis gratiam consequi declarat in Evangelio Dominus. S. Cyrillus Jerosolymitanus Catech. 3. Si quis non baptizatur, salutem non habet, præter solos Martyres, qui vel sine aqua regno cœlesti potiuntur. S. Augustinus Lib. 1. de anima & ejus origine, cap. 9. Nemo fit membrum Christi, nisi aut Baptismate in Christo, aut morte pro Christo. S. Prosper Lib. Sententiarum, Sent. 149. Qui non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur, tantum eis valet ad abluenda peccata, quantum si abluerentur fonte Baptismatis. & in Libro Epigrammatum:*

*Si mundo moritur divino fonte renascens
Fitque novus vita, qui sepelitur aqua
Fraudati non sunt sacro Baptismate Christi,
Fons quibus ipsa sui sanguinis unda fuit.
Et quidquid sacri fert mystica forma lavari,
Id totum implevit gloria martyrii.*

Quibus omnibus thesis nostra iisdem verbis redditur & continetur. Plura si voles, videris apud Suarem ibid. sect. 2.

Prob. 3. pars, quia martyrium supplet Baptismi vices, tum quoad effectum gratiæ, justificationis, remissionis peccatorum & gloriæ; tum quoad condonationem omnis pœnæ peccato debitæ, tam temporalis, quam æternæ. Prima pars de gratia, justificatione, &c. sequitur ex probationibus modo allatis:

qui enim animam suam salvant, qui divinæ pollicationis gratiam obtinent, qui passione sua consummantur, Illi dubio procul effectum gratiæ, justificationis, &c. recipiunt: atqui ex supra dictis Martyres animam suam salvant, &c. ergo. Secunda pars non minus indubie constat ex Patribus, quorum alii cum Tertulliano in Scorp. c. 6. docent proprie Martyribus nihil jam reputari posse: alii cum S. Cypriano Epist. 58. Martyrum peccata omnia passione purgari. Hinc Augustinus Tract. 84. in Joan. Ideo quippe, ait, ad ipsam mensam non sic Martyres commemoramus, quemadmodum alios qui in pace requiescant, ut etiam pro eis oremus; sed magis ut ipsi pro nobis, ut eorum vestigiis adhæreamus: Injuria est enim, ait alibi S. Doctor, pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari: certavit enim contra peccatum usque ad sanguinem. Unde manavit utique receptum istud Innocentii III. cap. 6. De celebr. Missar. Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.

Prob. 4. pars, facta veluti partium enumeratione: 1. enim martyrium non potest supplere Baptisma quoad characteris impressionem; est enim impressio hæc effectus proprius trium Sacramentorum, quæ iterari non possunt; 2. nec ipsum supplere potest quoad subjectionem Ecclesiasticæ jurisdictioni; quia hæc ad eos solum extenditur qui Ecclesiæ incorporari fuerint; 3. neque quoad capacitatem proximam alia recipiendi Sacramenta; cum hæc ab iis tantum recipi possint, qui per baptismum effecti sunt ejusdem Ecclesiæ membra, uti dictum est superius; ergo.

Objeiuntur quatuor contra 1. part. 1. generaliter & sine exceptione dictum esse à Christo, *Nisi quis renatus fuerit, &c.* ubi porro Legislator non excipit, nec nos excipere fas est; 2. martyrium non posse prodesse nisi prout est actus virtutis; quod in infantibus locum non habet; 3. Martyri, si revivisceret, necessariam fore baptismi susceptionem: quod supponit hominem vi martyrii solius minime justificari; 4. plus nos tribuere baptismi sanguinis, quam lavacro aquæ, cum istud infanti, nisi extra uterum matris prodierit, prodesse nequeat; ille juxta nos eidem necdum nato prodesse possit. Verum hæc parum urgent,

Non 1. quia qui regulam sanxit, apposuit & exceptionem regulæ, ut supra agebat & probabat Augustinus.

Non 2. quia ut lustrale baptismi sine ullo virtutis actu infantibus prodest, licet sine eodem actu non profit adultis, sic & martyrium, Deo volente.

Non 3. neque enim necessum est ut Martyr reviviscens baptismum recipiat, quia non ante fuerit justificatus; sed quia nec vere Martyr, nec vere justificatus fuit, nisi quod sincerum haberet omnia Dei præcepta servandi desiderium, ac proinde recipiendi baptismi. Et vero baptizati sunt Cornelius, ejusque Socii Act. 10. & ii tamen jam certissime erant justificati.

Non 4. quia cum martyrium mortem Christi non in figura solum exprimat, ut Baptismus aquæ, sed penes ipsam rei veritatem, nihil mirum si & ad plures extendi possit, & specialem eis aureolam promereri. Sunt tamen qui credant, Martyrem non fore puerum, quem Tyrannus occidisset præter mentem, puta quia nescierat matrem esse gravidam. Et vero, inquiunt, si ad martyrium satis sit in odium Christi interiri, quocumque id modo contingat; Martyr erit Petrus, quem quis sagitta confoderit, volens Paulum transfigere; quod nemo facile admiserit.

Objeiuntur duo contra 2. part. 1. autoritas Tertulliani, qui Lib. de pudicitia cap. ult. hæc habet:

Quod

Quod si mœchis ad vota Martyrum relaxetur pœnitentiae tempus, jam & martyrium aliud erit Baptisma; ergo negavit Tertullianus martyrium esse verum baptisma; 2. autoritas S. Cypriani, qui Ep. 54. Nec, inquit, quisquam dicat: Qui martyrium tulit, sanguine suo baptizatur, nec pax illi ab Episcopo necessaria est habituro gloria pacem; ergo censeret S. Doctor martyrium non sufficere ad salutem; 3. vel adultus ante martyrium votum habet baptisimi, vel non: si 2. justificari nequit; si 1. jam ex voto justificatus est; ergo nihil est cur justificatio ejus martyrio attribuat.

R. ad 1. Tertulliano jam Montanistæ, cum scripsit Librum de pudicitia, ex quo proinde nihil colligi possit, opponimus Tertullianum Catholicum, qui, ut ex citato ejus inter probationes textu liquet, idem sensit cum aliis Ecclesiæ Doctoribus. Quamquam dici potest Tertullianum in textu objecto nolle quidem ut martyrium sit baptisma respectu eorum quibus à Martyribus applicabatur; non negare autem illud esse baptisma respectu eorum, qui ipsam patiebantur: atqui id indicant hæc ejus ibid. verba: *Sufficiat Martyri propria delicta purgasse. Ingrati vel superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit consecutus.*

Ad 2. dist. conseq. censeret Cyprianus non sufficere martyrium iis qui baptismum ex gravi negligentia omittebant, C. secus, N. itaque qui baptismum recipere valens, eum negligeret spe martyrii, & peccaret graviter, gravissimam Christi legem quasi aspernando, & nullum, nisi negligentiam suam pœnitendo dilueret, ex martyrio fructum reportaret. Verum aliud est de iis quibus deest baptismus, non ipsi baptismo, prout supra ex ipso Cypriano didicimus.

Confirm. sic ibid. pergit S. Doctor: *Idonens esse non potest ad martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium, & mens deficit, quam non recepta Eucharistia erigit & accedit:* ubi Eucharistia ad martyrium requiritur sicut baptismus; & tamen nemo dixerit nullam inesse vim martyrio independentem ab Eucharistiæ susceptione.

Ad 3. dico non omne Baptismi votum sufficere ad justificationem; idque patebit ex dicendis; ergo stat Martyrem non justificari per baptismi votum, sed per aliud quidpiam, quod quale sit paulo infra expendere conabimur.

Obj. contra 3. part. Docet Tridentinum Sess. 6. c. 4. justificationem primam fieri non posse, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto; ergo justificatio Martyris in martyrium refundi non debet.

R. cum Silvio in 3. p. q. 66. art. 11. v. *Quæritur 11. Concilium loquitur extra casum martyrii, & ideo admittit illam exceptionem à generali sententia, quam ipsemet Christus, juxta communem Patrum expositionem fecit. Et quamvis adulti justificari possint per contritionem, quæ includat votum Baptismi, possunt tamen etiam salvari mortem sustinendo pro Christo, etiamsi non incidat illis cogitatio de Baptismo, & consequenter nec desiderium.* Addit Estius in 4. dist. 4. §. 21. pag. mihi 63. Martyres, qui urgente persecutore prohibentur à baptismo, tunc nequidem ad ejus votum ulla lege teneri; cum salutem ab alio, eoque excellentiore remedio expectent. Non enim, inquit, si quis necessitate aliqua prohibetur ab impletionem legis positivæ, velut jejunii aut vigilia, tenetur desiderio ad eam implendam aspirare, sed sufficit ut non contemnat; nisi forte lex talis sit, quæ remedium præscribat ad salutem necessarium, cujusmodi est lex Baptismi extra casum martyrii. Quæ Estii verba expendens & adoptans Silvius ibid. v. *Quæritur 111.* notat

per ea non excludi implicitum martyrii desiderium; quandoquidem in dilectione, qua quis pro Christo mortem subire vult, contineatur *implicita voluntas parendi ejus mandatis, & consequenter suscipiendi Baptismi, quando erit facultas.*

Obj. contra 4. part. Qui vere justificantur, vere fiunt membra Ecclesiæ: atqui tam adulti quam infantes per martyrium vere justificantur; ergo.

R. dist. maj. fiunt membra Ecclesiæ latiusumptæ pro collectione justificatorum quocumque modo, C. membra Ecclesiæ visibiles, seu corporis illius moralis, quod certis legibus vivit, certa participat Sacramenta, certis subjacet Canonum pœnis, certis tenetur obsequi Pastoribus, N. sed de his in Tract. de Ecclesia.

CONCLUSIO II. Martyrium quasi ex opere operato supplet baptismi vices in infantibus, & in ipsis etiam adultis quantum ad relaxationem pœnæ peccato debitæ; an quantum ad remissionem culpæ non omnino constat.

Dixi, *quasi ex opere operato*, quia operari stricte & proprie ex opere operato, iis solum divinæ misericordiæ instrumentis competit, quæ important actionem nomine & vice Christi tanquam principalis agentis exercitam: id autem in solis Sacramentis locum habet, non in martyrio, quod à Tyrannis non in nomine & vice Christi, sed potius dæmonis infertur. Jam

Prob. 1. pars. Martyrium ex dictis supplet Baptismi defectum in infantibus: atqui non supplet ex opere operantis; ergo superest ut suppleat vel ex opere operato, vel per modum operis operati, seu, ut alii dicere malunt, ex singulari privilegio.

Prob. 2. pars. Per martyrium remittitur tota pœna temporalis; unde injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre: atqui tota hæc pœna non remittitur nisi ex opere operato, ad sensum expositum, qui deinceps subintelligitur. Vel enim tota pœna remittitur vi operis operati, vel propter vim satisfactoriam pœnæ; vel demum propter fervorem charitatis: atqui nullum è postremis duobus dici potest. Non 1. gratis enim dicitur, quod mors lenis, puta capitis abscissio, si plena & idonea satisfactio pro gravissimis sceleribus, quibus se quis toto longæ vitæ decursu scdaverit; & ex quibus ipsam mortem, eamque per graviora quæque supplicia inferendam promeruerit. Non 2. multi enim SS. Confessores ardentiori charitatis æstu perusti sunt, quam Martyres multi; nec ideo tamen indulgentiam pœnæ temporalis peccatis antea commissis debitæ consecuti sunt; ergo.

Prob. 3. pars. In materia quæ non spernendis hinc & inde momentis fulcitur, nihil est quod certo constet: atqui in præsentī materia utraque pars contradictionis rationibus minime spernendis fulcitur. Qui enim martyrium negant ad salutem prodesse secluso veræ charitatis actu quo acceptetur mors in odium Christi illata, arguunt & pugnant, nec improbabiler, 1. ex his Pauli verbis I. Cor. 13. *Si tradidero corpus meum, ut aut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest*, ex quibus colligit S. Thomas 3. p. qu. 66. art. 12. ad 2. *quod effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine charitate.* Ex quo pergit S. Doctor, *patet quod Baptismus sanguinis includit Baptismum flaminis, & non è converso: unde ex hoc ipso probatur perfectior.*

Reponunt quidem adversarii cum Goneto hic disp. 1. n. 163. martyrium, tamen si feratur sine charitate, nunquam tamen esse sine charitate consequente: quia

quia in eo qui solum attritus est de peccatis suis semper producit charitas vi martyrii ipsius.

Verum hæc responsio duplici ex capite nutat, 1. quod supponit id quod in questione est; 2. quod directe adversatur S. Thomæ. Siquidem diserte docet Angelicus Præceptor in Baptismo sanguinis contineri & Baptismum flaminis; ex quo ulterius infert sanguinis baptismum, baptismum flaminis esse perfectiorem: atqui si baptismus sanguinis non aliam haberet charitatem, quam quæ ipsius martyrii effectus sit, jam nec contineret baptismum flaminis: cum iste prævios intensæ dilectionis actus supponat, ut fatentur omnes; nec esset eo perfectior, cum baptismo flaminis admodum intenso, major respondere possit gratia, quam martyrio; ergo.

Confirm. S. Doctor 2. 2. qu. 124. art. 2. sic habet ad 2. *Ad actum martyrii inclinatur quidem charitas, sicut primum & principale motivum per modum virtutis imperantis; fortitudo autem sicut motivum proprium per modum virtutis elicientis. Et inde est quod martyrium est actus charitatis ut imperantis; fortitudinis autem ut elicientis..... Quod autem sit meritorium hoc habet ex charitate, sicut & quilibet virtutis actus; & ideo sine charitate non valet*: atqui charitas quæ inclinatur ad actum martyrii, quæ est martyrii primum & principale motivum, quæ martyrium imperat, à qua martyrium habet quod sit meritorium, necessario martyrium antecedit; ut bene notat, qui tamen nobis adversatur Contensonius; ergo.

Arguunt 2. quia martyrium sine charitatis actu iustificare non potest, nisi id ita sit à Deo constitutum: atqui Deum id ita constituisse, nec ex Scriptura probari potest, nec ex Ecclesiæ definitionibus, nec ex affectione Patrum.

Non ex Scriptura: hi enim textus, *Qui me confessus fuerit, Qui perdidit animam suam*, tacitam hanc important conditionem quoad adultos, *Qui me confessus fuerit, ut par est*; prout fatentur adversarii, qui ideo volunt omnes, adultum acceptare mortem ex motivo pio & supernaturali, & cum attritione, seu formidolosa, ut alii dicunt, seu dilectrice, ut ut placet quibusdam: atqui nullibi declarat Scriptura, eum qui ex motivo charitatis diverso & inferiore mortem acceptat, confiteri Christum *ut par est*; imo contrarium in allato S. Pauli textu docere videtur; ergo.

Non ex Ecclesiæ definitionibus: cedo enim vel unam seu generalem, seu particularem Synodum, cedo vel unum è Romanis Pontificibus, qui mortem in odium Christi illatam, & ex solo inferni metu, aut gloriæ desiderio, citra amorem Dei propter se, acceptatam, definierit ad peccati remissionem sufficere.

Non ex Patribus: hi enim plus quidem martyrio tribuunt efficaciam quam baptismati: sed non dicunt efficaciam hanc martyrio competere independentem ab actu charitatis: imo plures saltem vim illam perfectæ Christi dilectioni attribuunt. Sic Tertullianus Lib. adversus Praxeam cap. 1. *Et si, inquit, corpus suum tradidisset exurendum Praxeas, nihil profecisset, dilectionem Dei non habens.* & Scorpiaci cap. 6. *Propterea, inquit, Martyribus nihil jam reputari potest, quibus in lavacro ipsa vita deponitur. Sic dilectio operit multitudinem delictorum, quæ Deum scilicet diligens ex totis viribus suis, quibus in martyrio decertat, ex tota anima sua, quam pro Deo ponit, hominem Martyrem excudit*: ubi quæ martyrio inest vis delendi peccata, tribuitur perfectæ Dei dilectioni, ex qua martyrium libenter suscipitur. Sic Augustinus Lib. 4. de Bapt. cap. 17. *Numquid potest, inquit*

Cyprianus, *vis Baptismi major esse aut potior, quam confessio, quam passio, ut quis coram hominibus Christum confiteatur, & sanguine suo baptizetur? Et tamen, inquit, neque hoc Baptisma hæretico prodest..... quia charitatem non habuisse convincitur, de qua Apostolus dicit: Et si tradidero corpus meum, &c. ibid. Lib. 3. cap. 16. ad hæc Apostoli verba: Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, sic loquitur: Ipsa est charitas quam non habent, qui ab Ecclesiæ Catholica communione præcisi sunt, ac per hoc etiam si..... tradunt corpus suum ut ardeat, nihil eis prodest: ubi ad effectum martyrii prærequiritur ut Martyri in existat vera & intensa charitas; & Lib. 13. de Civ. Dei cap. 7. post hæc verba, quibus perperam innituntur Adversarii: *Quicumque etiam non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriuntur; tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte Baptismatis*, hæc addit paulo post, quibus præcedens propositio ad eos qui ex amore mortem subeunt, determinatur: *Sed quando sine abundantia gratiæ Spiritus illius, qui ubi vult spirat, tantum Christum amare possunt, ut cum in tanto vitæ discrimine, sub tanta spe veniæ negare non possint.* Sic S. Bernardus Epist. 77. ad Hugonem Victorinum: *Et si, inquit, martyrium vicem Baptismi posse implere conceditur, non plane hoc facit poena, sed ipsa fides, utique quæ per dilectionem operatur; nam absque ipsa quid est martyrium nisi poena? Quæ ego martyrio præstat, ut absque ulla dubietate pro Baptismo reputetur, quomodo ipsa ita infirma & imbecillis per se erit, ut quod dare alteri valet, sola non valeat obtinere? ubi martyrium iustificandi vim totam habet ex ea fide quæ per se & extra martyrium iustificare valet.**

Arguunt 3. quia præceptum charitatis obligat sub mortali in articulo mortis; ergo Martyr qui charitatis actum non eliceret, peccaret lethaliter, nedum martyrii gratiam reciperet. Quod enim reponit Gonet nu. 164. *Martyres per accidens ab hac obligatione liberari, & gratis dicitur, & habet nescio quid quod offendant.*

Arguunt 4. quia ex omnium consensu, ea solum passio martyrium est, quæ est mors pro Christo tolerata: atqui mors pro Christo tolerata: atqui mors pro Christo tolerata, est mors tolerata ex affectu amoris amicitiae erga Christum. Prob. min. quia mori pro aliquo, v. g. pro amico, in sensu obvio maxime & naturali, est mori ex affectu amicitiae erga ipsum; uti aperte supponit Christus ipse Joan. 15. cum ait: *Maiorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis*; ubi animam ponere pro amicis, est illam ponere ex ipsorum dilectione, & quidem tanta, ut ii rebus omnibus, ac ipsi vitæ præponantur.

Et vero qui mortem sibi in odium Christi illatam acceptaret, non ex amore amicitiae, sed ex inferiori motivo, puta ex solo damnationis metu, solove cœlestis gloriæ intuitu, is nonnisi improprie diceretur mori pro Christo, sed melius pro amore sui, cui vel poenam timet, vel bonum exoptat. Esset quidem utrumque, nempe metus ille, aut desiderium beatitudinis, bonum quid & maxime ordinatum: sed quaeritur an bonum illud, quod ad justificationem non sufficit extra martyrium, ad eandem sufficiat in martyrio. Volunt id adversarii, sed non evincunt. Ne vero momenta eorum, quæ forte graviora sunt, quam videantur nobis, dissimulasse incusemur.

Pugnant illi 1. ex ipso S. Thoma, qui in 4. dist. 4. q. 3. art. 3. quæst. 3. ad 1. sic loquitur: *Baptismus sanguinis non habet hoc, id est à culpa omni & poena solvere,*

tantum

tantum ex opere operantis sed hoc habet ex imitatione passionis Christi : quod ibid. repetit q. 4. & inqq. ad Annibaldum.

2. quia Christus morti pro se toleratæ vitam æternam promittendo, nec amorem sui super omnia requirit; nec adultos inter & infantes distinguit: atqui ex supra concessis Baptismus in infantibus operatur ex opere operato; ergo & in adultis. Et vero si valet argumentum istud: baptismus infantes justificat ex opere operato, ergo & adultos; debet valere & istud: Martyrium infantes justificat vi sua, ergo & adultos.

3. quia Patres parem, quin & majorem martyrio tribuunt vim, quam baptismo: atqui fictitia erit vis ea martyrii major, nisi operetur ex opere operato. Id enim quicum damnabitur homo iis in circumstantiis, in quibus per baptismum salvaretur, nequidem vim habebit baptismo parem: atqui cum martyrio damnabitur homo... Sit enim fidelis peccator, sed attritus tantum, qui mori malit, quam negare fidem, erit is vere Martyr, quia pro Christo & fide morietur: atqui is tamen juxta Adversarios non salvabitur, tametsi in iisdem circumstantiis per baptismum salvandus esset; ergo.

Confirm. quia Ecclesia neminem temere colit, colit autem ut Martyres, omnes illos quos in confessione veræ fidei & unitate Ecclesiæ mortuos esse constat: atqui hos temere, saltem aliquando coleret ut Martyres, si ad martyrium necesse foret mortem ex perfectæ charitatis motivo acceptari; cum fieri facile possit ut multi eam acceptent solo supplicii æterni metu; quod motivum ipse proposuit Christus, cum dixit: *Timeate eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam.*

4. quia si martyrium ex solo opere operantis conferret primam gratiam, jam baptismus sanguinis non distingueretur à baptismo Flaminis; sed utrumque esset verum Flaminis baptisma, quia utrumque consisteret in actu dilectionis Dei super omnia propter se: atqui falsum est consequens, torique adversum Theologiæ, quæ tria distinguit baptismata; ergo martyrium primam gratiam conferre debet ex opere operato. Et vero si martyrium ex singulari Dei privilegio habet quod peccata omnia remittat quoad reatum pœnæ temporalis; quidni dicatur habere privilegium ea remittendi quoad reatum culpæ.

Verum hæc & id genus alia quædam, non ita urgent, ut iis necessario cedendum sit. Unde

Ad 1. patet ex dictis S. Thomam in Summa, Operum suorum postremum, recessisse, ut non semel, ab ea quam primo tenuerat opinione: quod grave est contra adversarios præjudicium.

Ad 2. 1. retorq. argum. Christus morienti pro se vitam æternam promisit, nulla facta mentione seu motivi supernaturalis, quo adultus acceptet mortem pro Christo, seu saltem contritionis imperfectæ. per quam idem adultus admissa à se peccata detestetur: atqui tamen fatentur adversarii non prodesse martyrium, nisi ex motivo supernaturali acceptetur, & annexam habet contritionem, ad quam eorum alii initium quoddam charitatis requirunt, alii solum pœnæ timorem sufficere putant; ergo.

Si dicant conditiones illas satis involvi in his verbis, *Qui me confessus fuerit, &c.* dicam & in his involvi conditiones quæ à nobis requiruntur; præsertim cum id non inepte astruant probationes quas primo & tertio loco adduximus. Unde 2. neg. maj. pro prima parte.

Ad 2. part. dico vel allata Scripturæ loca non comprehendere parvulos; vel quod verius est, ita parvulis & adultis uno & eodem tenore vitam æternam

polliceri, ut aliquos pro his, nullos pro illis actus supponant. Dicimus autem in adultis supponere affectum charitatis, ex quo mori malint quam Christum negare, si iusti sunt; si vero iniusti & peccatores, cum affectu charitatis contritionem perfectam, qua de peccatis doleant ob Deum propter se summe dilectum.

Nec valet paritas à baptismo petita: quia quam habet baptismus vim parvulos ex opere operato justificandi, hanc ex eo habet quod est Sacramentum: porro non minus pro adultis Sacramentum est, quam pro infantibus: secus de martyrio.

Ad 3. dist. 1. maj. Patres vim tribuunt martyrio, quam baptismum majorem, quia martyrium ad altioris sanctitatis & gloriæ gradum evahit, quam baptismus, C. quia martyrium hos habeat effectus ex opere operato, & citra maximas Martyris dispositiones, N. Econtra enim Patres vim & effectus martyrii referunt in ardentem charitatem, ex cujus affectu adultus Christum rebus omnibus ac propriæ etiam viræ anteponit. Atqui hinc diluitur reliqua objectio. Imo, si memini, non coluntur hodie Martyres nisi miraculis conspicui.

Ad confirm. 1. non colit Ecclesia solemni cultu & absoluto eos omnes, qui ne Christum negarent, mortem oppetunt. Novit enim ipsa, & novimus nos, qui Algerii, & in diversis mundi partibus hac de causa trucidati sunt, & qui tamen hac cultus specie non donantur.

3. Esto Ecclesia non examinet an Martyr mortem sibi in odium Religionis illatam tulerit ex affectu charitatis; sed neque examinat utrum hanc saltem passus sit ex motivo quopiam honesto & supernaturali; & tamen motivum hoc necessarium esse volunt adversarii, quorum etiam plures non tam quoad substantiam, quam quoad gradum differunt à nobis. Itaque si hæc minutius non vellicat & expendit Ecclesia, non quia martyrium in adultis operari credat ex opere operato; cum id saltem dubium sit, & pro dubio haberi sinat Ecclesia, sed quia ex eo quod adultis in unitate fidei & Ecclesiæ mortem sibi in odium Christi illatam patienter toleravit, & ex aliis circumstantiis sufficienter iudicat, adultum hunc ex ferventi erga Christum charitate mortem tolerasse; quo quidem in iudicio errare non potest Ecclesia propter infallibilem S. Spiritus assistentiam.

Ad 4. neg. maj. satis enim distinguuntur, quæ distinguuntur ut continens & contentum: porro in hypothesei nostra sic distinguuntur baptismus flaminis & sanguinis; hic enim illum continet cum addito, non è contra.

At, inquires, in opinione nostra damnabitur adultus peccator pro fide moriens ex solo v. g. gloriæ cælestis desiderio, si non habeat contritionem perfectam, aut saltem, si peccatorum oblitus, non diligat Deum super omnia propter se.

Respondet P. Simonnet non infimus ex Soc. Jesu Theologus, 1. *adultum peccatorem in hac hypothesei damnatum iri, quia desiderium gloriæ cælestis etiam efficax, non sufficit ad justificationem peccatoris adulti, etiam pro fide morientis, sine dilectione Dei supra omnia propter se.*

Respondet 2. idem negando hypothesei ut impossibilem saltem moraliter. Quia, inquit, moraliter fieri non potest, ut adultus mortem in odium Christi illatam ex motivo honesto toleret sine aliqua Christi dilectione, eaque perfecta, secundum id Joam 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam ponat quis pro amicis suis.* Et vero adultus ille non acceperat mortem ex cælestis gloriæ desiderio, sine præveniente, & cooperante Spiritus sancti gratia, quæ eum potenter

potenter inflammet : quis porro hominem eo usque adjuvum, non sic adjuvari putet, ut ad intensum Dei propter se amorem provehatur ; ergo, ait idem Theologus, nunquam secundum ordinariam Dei providentiam continget, ut adultus peccator ex solo gloriæ cœlestis desiderio, aut alio quovis motivo honesto & supernaturali, mortem in odium Christi illatam, sine perfecta Christi dilectione acceptet atque patiatur.

Unde colliges nostram hanc quæstionem non infiniti esse momenti ; licet ad id inservire possit, ut se martyrio vicinos esse sentiunt, peccata sua pro viribus detestentur, & corda sua, quo exquisitissimo poterunt charitatis sensu inflamment. Adde curandum non baptizatis, ocus, si fieri potest, baptizentur, prout instante martyrio curabat S. Romanus, his ad S. Laurentium verbis : *Festina me baptizare*. Quin & si nunc abesset, paulo post ad futura Ministri copia, satius esset occultare se ad tempus, ut perciperetur regenerationis gratia, prout fecit Antonius apud Ufuardum in Martyrologio ad diem Augusti 22. Et quoniam *spiritus promptus est, caro autem infirma*, nec orationi, nec bonis, cujuscunque illa sint generis, operibus parcendum, ut dignum, in contumeliis & vulneribus, Deo, Angelis & hominibus spectaculum exhibeatur.

Quæres an liceat offerre se martyrio, & aliquando subire obligatio illud subeundi.

R. ad 1. non licet citra rationabilem causam, specialemve S. Spiritus instinctum offerre se martyrio : 1. quia hoc vetuit Christus Matth. 10. ubi ait : *Cum persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam*; quod fecere & Sancti, ut Paulus, qui pluries fuga manus Tyrannorum evasit ; Athanasius, qui maximam vitæ partem in antris aut sepulcris delituit ; & Christus ipse Martyrum caput & exemplar, qui, ut habet idem Athanasius in Apologia de fuga sua, *non indignum putavit, cum quæreretur, quemadmodum & nos abscondere se, & cum persecutionem pateretur, fugere & insidias declinare*.

2. quia in martyrio sese offerunt sine justa causa, puta cum inde nec Infidelium conversio cieri, nec Dei gloria, aut fidei exaltatio promoveri potest, & præsumptionibus exhibent non parum, cum ultro ingerant se gravissimæ tentationi ; & gratis Tyrannorum peccato cooperantur, eorumque furori pabulum præbent ; quod intrinsece malum est. Unde arguendi qui jactis conviciis barbarorum sævitiam inflammant, nisi bona fide, ignorantia, vel speciali Spiritus impulsu excusentur. Constat enim Martyres duriuscule identidem insurrexisse in Tyrannos etiam Principes, ut patet in Machabæis.

R. ad 2. urgere aliquando subeundi Martyrii obligationem ; ut 1. si vel moriendum sit, vel à fide castitate aut similibus deficiendum ; 2. aliter fides vel religio conservari non possit ; 3. si id necesse sit ad erigendos Martyrum in tormentis deficientium animos, &c.

Quæres iterum quo instanti martyrium operetur quoad remissionem peccatorum, an instanti, quod sit primum hominis non esse, an instanti quod mortem præcedat, & sit ultimum esse Martyris.

R. martyrium ea operari brevissima temporis mora, quæ mortem præcedit ; quia licet necdum tolerata sit mors physice, cum homo necdum egerit animam ; est tamen idem homo moraliter consummatus ; unde vel nihil amplius habet libertatis, vel, si quod forte habet, confirmatur in gratia, ut jam subtrahatur peccato.

An autem pari modo confirmaretur in gratia, qui, ut Evangelista Joannes, morti per miraculum subduceretur, res est in thesauris Dei signata, ita tamen

Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

opinantur plerique, quia id postulet excellentia martyrii, & propensa Dei in milites suos munificentia. Monet tamen in Opere jam citato Benedictus XIV. quod, si quis miraculose à tormentis liberaretur, quæ ipsi naturaliter mortem intulissent, & in pace moreretur ; ad hoc ut inter Martyres ascribi posset, juxta hodiernam Ecclesiæ disciplinam, probandum esset, eum tempore quo supervixit, nunquam à charitate cecidisse, & in virtutibus heroicis se exercuisse, & pretiosa deinde morte occubuisse. Lib. 3. c. 12. num. 16. & seq.

SECTIO SECUNDA.

An Baptismus aquæ suppleri possit per Baptismum flaminis.

Baptismus flaminis est perfecta in Deum charitas, perfectave cordis contritio, annexum habens votum Baptismi saltem implicitum. Dicitur autem flaminis, quia est à sacro Flamine, seu Spiritu S. animam ablutente interius, & à peccatis mundante, secundum id Matth. 3. *Ipse baptizabit vos in Spiritu sancto*.

Quæritur itaque an ille flaminis baptismus baptismi aquæ vices gerere possit, quando is, ex defectu aquæ vel Ministri, actu & de facto recipi non potest. Negavit Author Libri de Ecclesiasticis Dogmatib. quod Augustino perperam attribuunt aliqui, cum indubie sit factus Gennadii, cujus nomen præferunt MSS. Codices subinde detecti. Sic autem ille cap. 41. alias 74. *Catechumenum, licet in bonis operibus defunctum, vitam habere non credimus*. Idem cum Gennadio sensisse videntur SS. Gregorius Nazianz. & Prosper : ille in Orat. 40. in S. Baptisma non longe à medio, ubi vult eos qui recte vivunt, sed propter ignorantiam, vel propter impiorum tyrannidem à recipiendo Baptismate prohibiti sunt, *nec cœlesti gloria, nec supplicii à judice afficiendos esse ; utpote qui licet Baptismo signati non fuerint, improbitate tamen careant, atque hanc jacturam passi potius fuerint, quam fecerint*. Ille vero in Lib. de fide ad Petrum cap. 3. ubi sic : *Ex illo tempore quo Salvator noster dixit, Si quis renatus non fuerit, &c. absque Sacramento Baptismatis, præter eos qui in Ecclesia Catholica sine Baptismate pro Christo sanguinem fundunt, nec Regnum Cœlorum potest quisquam accipere, nec vitam æternam*. Quibus verbis benignam interpretationem abnegant bona fides & textus perspicuitas. Idem Bernardi ævo sensere quidam, ut liquet ex Epistola S. Doctoris ad Hugonem Victorinum, quæ est ordine 77. eaque disceptatio tantum increvit, ut ad Innocentium III. fuerit delata.

Inter Baji propositiones, tres extant quæ nobis paulo post cedent in probationem. Sit itaque

CONCLUSIO I. Baptismus flaminis supplet in adultis vices Baptismi aquæ, quoad gratiæ infusionem, & remissionem culpæ sufficienter retrahat.

Prob. 1. quod gratiam sanctificantem infallibiliter parit, supplet vices baptismi, qui gratiam hanc pareret : atqui baptismus flaminis, id est contritio vel charitas perfecta infallibiliter parit gratiam sanctificantem. Prob. min. ex Scripturis, Psal. 50. *Cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies*. Ezech. 18. v. 21. *Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, vita vivet, & non morietur ; omnium iniquitatum ejus non recordabor*. v. 30. *Convertimini, & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas*. Quæ oracula, ut ad ipsum Novæ Legis tempus pertinere

intelligerentur, his à Christo, post sancitam Baptismi necessitatem, verbis confirmata sunt, Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Prob. 2. ex SS. Patribus. Ambrosius in Orat. funebri, de obitu valentiniani: *Non habet ergo, inquit, Valentinianus gratiam regenerationis, quam desideravit? Non habet quam poposcit? Certe quia poposcit, accepit. Et ubi est illud? Justus quacumque morte praeventus fuerit, anima ejus in refrigerio erit, Sap. 4. Et paulo post: Quod si Martyres suo abluuntur sanguine, & hunc sua pietas abluit & voluntas: ubi qui baptismum enixe peroptat, & regenerationis gratiam habet, & charitate sua abluatur, ut sanguine suo Martyres, & post mortem tanquam justus caelesti fruatur refrigerio.*

Augustinus Lib. 4. de Bapt. 22. n. 29. *Etiā atque etiā considerans, inquit, invenio non tantum passionem pro nomine Christi, id quod ex Baptismo deerat posse supplere, sed etiā fidem conversionemque cordis, si forte ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest.*

S. Bernardus Epist. 77. *Ab his, inquit, columnis, Augustinum loquor & Ambrosium difficile avellor: cum his, inquam, me aut errare aut sapere fateor, credens & ipse sola fide hominem posse salvari cum desiderio percipiendi Sacramenti; si tamen pio adimplendi desiderio mors anticipans, seu alia quacumque vis invincibilis obviavit.*

Prob. 3. ex Romanis Pontificibus. Innocentius III. à Metensi Episcopo consultus de Judæo, qui morti proximus se ipsum baptizaverat, sic respondet cap. 4. *De Bapt. & ejus effectu: Cum inter baptizantem & baptizatum debeat esse discretio memoratus Judæus est denuo ab alio baptizandus Quamvis si talis continuo decessisset, ad caelestem patriam protinus evolasset propter Sacramenti fidem, & non propter fidei Sacramentum, & cap. 2. De Presbytero non baptizato: Si is, inquit, in sancta matris Ecclesie & Christi confessione perseveraverit, ab originali peccato solutum, & caelestis patria gaudium esse adeptum asserimus incunctanter.*

Pius V. & Gregorius XIII. inter varias Baji propositiones, istas confixere: XXXI. *Charitas perfecta & sincera, quæ est ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, tam in Catechumenis quam in pœnitentibus potest esse sine remissione peccatorum, & XXXIII. Catechumenus juste, recte & sancte vivit, & mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in lavacro Baptismi demum percipitur.*

Præverat an. 1560. Sacra Facultas Parisiensis, quæ doctrinali suo judicio hæreticam declaravit hanc propositionem: *Per contritionem perfectam, non adhibito realiter Sacramento Baptismi vel Pœnitentia, non dimittitur crimen extra casum martyrii & necessitatis.*

Prob. 4. ex Concilio Trid. Sess. 7. Can. 4. de Sacramentis in genere, ubi sic loquitur: *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis non esse ad salutem necessaria & sine eis aut eorum voto per solam fidem homines à Deo gratiam justificationis adipisci anathema sit, & Sess. 14. cap. 4. Docet præterea S. Synodus, etsi contritionem aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc, Pœnitentiæ, Sacramentum suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam. Unde sic: Non est*

difficilis magis Catechumeni justificatio, quam hominis jam baptizati; imo minus, ut patet ex eadem Sess. c. 8. quia, cæteris paribus, graviores sunt hominis baptizati noxæ, quam Catechumeni, prout etiam evidenter docet Apostolus Hebr. 8. atqui tamen potest baptizatus homo justificari per contritionem perfectam, cum solo Pœnitentiæ voto; ergo à fortiori, &c.

Obj. 1. Habet indubie S. Paulus charitatem ac contritionem perfectam, cum dixit, *Domine, quid me vis facere*: atqui tamen necdum justificatus erat à peccatis. Cui enim dictum est ab Anania, *Exurge, baptizare & ablue peccata tua*, is necdum justificatus erat: atqui ex Act. 22. v. 16. dictum est &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. hæc enim citra præcedentis justificationis præjudicium dici potuerit, seu quia nesciret Ananias hominem tot sceleribus foetidum, sibi uno instanti doloris concepisse, ut illico justificaretur; seu quia Paulum sua quatenus gravabant peccata, donec implevisset conditionem Baptismi, cujus voto annexa erat absoluta & totalis ipsorum condonatio; seu quia homo etsi jam justificatus, magis magisque justificari potest, secundum id Psal. 50. *Amplius lava me ab iniquitate mea*, seu demum quia Paulus etsi jam liber à reatu culpæ, adhuc indigebat liberari à reatu pœnæ.

Obj. 2. Si creditum fuisset prioribus Ecclesiæ sæculis posse quempiam justificari per contritionem, communicasset Ecclesia per sacrificia & preces seu Catechumenis sine Baptismo, seu pœnitentibus sine reconciliatione defunctis: cur enim negata fuissent suffragia iis quibus prodesse poterant? atqui tamen nec his nec illis communicabat Ecclesia. Non Romana, ut probat id S. Leonis Ep. 82. alias 91. *Si quis autem eorum pro quibus Domino supplicamus, quocumque interceptus obsecro, à munere indulgentiæ præsentis exciderit; & priusquam ad constituta remedia perveniat, temporalem vitam humana conditione fuerit, quod manens in corpore non receperit, consequi exutus carne non poterit.* Quod & docent Gelasius I. in Concilio Romano, & Vigilius I. qui Leonis & Gelasii Decreta laudat ad calcem Constitutionis quam de tribus Capitulis emisit. Non Ecclesia Hispanica, ut constat ex Concilio Bracaren. II. Can. 17. ubi sic legitur: *Placuit at Catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendatur officium: nam & hæc per ignorantiam usurpatum est; ergo.*

R. ad 1. neg. maj. neque enim Ecclesia Romana vel Hispanica Catechumenis sine baptismo defunctis suffragia & preces denegavit, quia crederet ex solo Sacramenti defectu actum esse de æterna illorum salute; sed quia hoc cujusdam terroris exemplo movere voluit seu Catechumenos, seu pœnitentes, ut quo majori possent studio & ardore properarent, illi ad lavacrum regenerationis, isti ad reconciliationis gratiam. Atque hinc S. Leo de ipsis non desperat, sed causam eorum divino vult committi judicio: *Nec necesse est, inquit, nos eorum, qui sic obierunt, merita actusque discutere; cum Dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendere, quod Sacerdotale ministerium implere non potuit, sua justitia reservaverit.*

Cæterum severa Romanæ & Hispanicæ Ecclesiæ praxis, non ubique fuit in usu. Siquidem pro Catechumenis orabat Mediolanensis Ecclesia, ut constat ex citatis S. Ambrosii textibus. Idem quoad pœnitentes servabant Ecclesiæ Carthaginensis & Arelaten. S. Pœnitentes, ait Can. 79. Concilii Carthaginensis an. 398. *qui attente leges pœnitentiæ exequuntur, si casu*

si casu in itinere vel in mari mortui sint, placuit nullum vacuum communionem debere dimitti; sed pro eo quod honoravit poenitentiam, oblatio illius suscipiatur. Quibus consonat Can. 12. Concilii Arelatensis II. atque hanc tandem disciplinam amplexa est Ecclesia tum Hispanica, ut patet ex Can. 12. Concilii Tolerani XI. an. 675. tum Romana sexto sæculo, prout, si voles, videris apud Tournelyum.

Obj. 3. S. Ambrosius hæc habet Lib. de Mysteriis cap. 4. *Credit Catechumenus in Crucem Domini Jesu.... sed nisi baptizatus fuerit in nomine Patris, &c. remissionem non potest accipere peccatorum, nec spiritualis gratia munus haurire; ergo ei non sufficit votum Baptismi.*

R. dist. textum S. Doctoris, non potest remissionem accipere peccatorum, si ex negligentia baptismum omittat, C. si ante rapiatur, quam baptizari potuerit; ut Valentinianus, N. Unde quod ait Ambrosius Lib. 2. de Abraham cap. 11. verba hæc, *Nisi quis renatus fuerit, &c. utique nullum excipere, non infantem, non aliqua preventum necessitate, de iis intelligenda sunt, qui cum sint in mora culpabili rapiuntur inopinato: hi enim si nec baptismum recipere, nec desidiæ suam poenitendo abstergere valeant utique Regnum Dei non introibunt.*

Obj. 4. Augustinum pluribus in locis, sic 1. Tract. 13. in Joan. *Quamcumque Catechumenus proficiat, adhuc tamen sarcinam suæ iniquitatis portat non illi dimittitur, nisi cum venerit ad Baptismum* & Tract. 14. *Omnia peccata super illos, Catechumenos, sunt; & nisi venerint ad salutarem Baptismum ubi peccata solvuntur, cum omni excellentia sua non possunt intrare Regnum Cælorum.* Unde sic: Catechumeni de quibus hic loquitur S. Doctor, boni & optimi erant; atqui tamen nec sic poterant justificari. Minor patet, cum longe sint à justitia, qui adhuc sarcinam suæ iniquitatis portant: quique omnia sua super se habent peccata. Prob. itaque maj. boni erant & optimi, qui supponuntur quantumcumque profecisse, & omnem habere excellentiam: atqui, &c.

R. ad 1. dist. maj. boni erant in aliquo genere, vel etiam boni in oculis suis, C. boni plene, quales qui perfectam habent charitatem, N. Itaque si Augustinus de iis solum loquatur, qui persuasi se aliis etiam baptizatis meliores esse, quia in aliqua virtute profecerant, & baptizatos & baptismum dedignabantur, jam ex eo nihil inferri potest contra nos, qui profecto in hujusmodi hominibus baptismum flaminis non agnoscimus: atqui de iis tantum loquitur Augustinus.... Sic enim pergit: *Oportebat ut Dominus baptizaretur, qui multi contempturi erant Baptismum, eo quod jam majore gratia præditi viderentur, quam viderent alios fideles; v.g. jam continenter vivens Catechumenus, contemneret conjugatum, & diceret se meliorem esse quam ille sit fidelis. Ille Catechumenus posset dicere in corde suo, Quid mihi opus est Baptismum accipere, ut hoc habeam quod & iste, quo jam melior sum? Voluit itaque Dominus baptizari baptismo servi, ne quis arrogans eo quod habeat abundantiam alicujus gratiæ dedignaretur baptizari Baptismo Domini. Quantumcumque enim Catechumenus ille baptismi contemptor, proficiat, vel potius proficere se credat, adhuc sarcinam iniquitatis portat; non illi dimittitur, nisi cum venerit baptismum; quia tunc primum eam habebit cordis ad Deum conversionem, sine qua impius justificari non potest. Ut enim ait S. Doctor Lib. 4. de Bapt. c. 25. *Conversio cordis potest quidem inesse non percepto baptismo, sed contempto non potest.**

Inst. 1. Ut Catechumenus, quisquis ille supponatur
Tournely Theol. Tom. VII. P. II.

tur, justificari possit, necessum est ut fiat membrum Christi: atqui ex S. Augustino Lib. 1. de anima & ejus origine, *Nemo fit membrum Christi, nisi aut Baptismate in Christo, aut morte pro Christo; ergo,*

R. dist. min. nemo fit membrum Christi nisi aut baptismate in re, vel per votum suscepto, si sit adultus, C. in re suscepto semper, N. Si enim semper necessaria foret ad justificationem realis susceptio baptismi, Cornelius ante baptismum justificatus non esset: atqui tamen ex Augustino Lib. 4. de Bapt. cap. 24. *Cornelius etiam dono Spiritus sancti, prius quam baptizaretur, ditatus est; ergo*

Inst. 2. ex Augustino Lib. de unit Eccl. cap. 22. *Utrumque necessarium est ad Regnum Dei adipiscendum, & Baptismus & justitia, & Lib. 4. de Bapt. cap. 21. Sicut bono Catechumeno Baptismus deest ad capefcendum Regnum Cælorum, si male baptizato vera conversio.* Unde sic: vivum Christi membrum efficitur per charitatem, actu capax est Regni Cælorum: atqui tamen sine baptismo nemo etiam bonus & justus, capax est Regni Cælorum; ergo

R. dist. min. nemo de via ordinaria sine baptismo capax est Regni Cælorum, C. nemo in casu necessitatis, subd. nemo qui sic affectus sit, ut baptismum negligere velit, C. nemo qui plenam habeat, perfectamque charitatem, ita ut sibi desit Baptismus, non ille Baptismo, N. Itaque constat 1. neminem de via ordinaria capacem esse Cælestis Regni sine baptismo. Constat 2. eos etiam qui pie vivunt, aut vivere videntur; ab eodem Regno extorres esse, si baptismi susceptionem temere negligant; quia in contemptore Baptismi non potest esse justitia. Sed & 3. constat eum cui citra culpam sui defuit baptismus, defectum hunc supplere posse per fidem conversionemque cordis; quia id expresse docet Augustinus, idque re etiam atque etiam considerata, ut patet ex textu superius allato.

Inst. 3. Si res ita sit, sanctificatio Catechumeni valet ei ad intrandum Regnum Cælorum: atqui tamen ex Augustino Lib. 2. de peccat. mer. & remiss. cap. 26. *Sanctificatio Catechumeni, si non fuerit baptizatus, non ei valet ad intrandum in Regnum Cælorum; ergo*

R. dist. min. sanctificatio exterior, quæ fit per signum crucis & manuum impositionem, non valet Catechumeno, &c. C. sanctificatio interior, quæ fit per charitatem, N. Porro S. Doctorem de prima, eaque valde impropria sanctificationis specie loqui patet ex ipso Sermonis ejus exordio; sic enim præfatur: *Non unius modi est sanctificatio: nam & Catechumenos secundum quemdam modum suum per signum Christi, & orationem manus impositionis puto sanctificari... & ipsos cibos, quibus ad necessitatem sustentanda hujus vitæ alimur, sanctificari Apostolus dixit per verbum Dei & orationem.... Sicut ergo ista ciborum sanctificatio non efficit, ut quod in os intraverit, non corrumpatur.... ita sanctificatio Catechumeni, si non fuerit baptizatus, &c.*

Obj. 5. auctoritatem SS. Gregorii Naz. Prosperi & Fulgentii in resp. ad Ferrandum, qui evidentem nobis adversantur.

R. nos prædictis Patribus adhærere non posse, quia eorum doctrinam non recepit Ecclesia Catholica, sicut non recepit doctrinam S. Cypriani de hæreticorum baptismate.

Obj. 6. Perfecta charitas in veteri Lege justificabat sine voto baptismi; ergo & nunc sine eodem voto justificare potest; cum nunc minorem non habeat vim, quam antea.

R. neg. conseq. quia ad veram charitatem requiritur voluntas sincera omnia Dei mandata implendi,
q 2 ac proin-

ac proinde recipiendi baptismum, cujus susceptio à Deo præcepta est. Neque ideo charitas vim hodie minorem habet, quam habuerit antea, sed tantum importat voluntatem quædam implendi præcepta quæ tunc imposita non erant, quæque longe sunt impletu faciliora quam fuerint veteris Legis mandata. Ecquis plene baptismi jugum cum intolerando circumcisionis iugo conferat?

Dixi in conclusione, quod remissionem culpæ sufficienter retractata; quia si quis affectum servet ad venialem culpam, hæc ei, licet justificato, non remittetur.

CONCLUSIO II. Baptismus flaminis non supplet vices baptismi aquæ, quoad remissionem pænæ peccatis debitæ.

Prob. 1. quia nullibi remissionis ejus meminere Patres vel Scriptura: imo hanc excludere videntur, cum docent homines vere justificados indigere vel pœnitentia per vitam, vel Ecclesiæ suffragiis post mortem; prout id de Valentiniano ipsa sua praxi docuit Ambrosius; 2. quia Deus, nisi contrarium revelaverit, id tantum supplere censetur, quod necessarium est; non id autem quod consuetum justitiæ ipsius ordinem inverteret: atqui necessaria non est pænæ totius relaxatio, quæ id etiam habet ut consuetum justitiæ divinæ ordinem subvertat; ergo.

Obijciuntur duo, 1. quod Ambrosius in prædicta funebri Oratione supponat Valentinianum ad cœlestia gaudia jam pervenisse; quod non potuisset fieri, si quid ei superfuisset luendum pænæ temporalis; 2. ex trito axioma, voluntatem reputari pro facto; ac proin non minus per votum baptismi, quam per realem ipsius susceptionem, pœnam condonari.

R. ad 1. dist. supponit id Ambrosius pie & ex conjecturis, C. supponit ut certum juxta ordinariam Dei legem, N. itaque ex eximia Valentiniani charitate conjicit Ambrosius æternam ejus felicitatem, sed non definit quasi rem juxta sancitas à Deo leges fieri consuetam. Imo veritus ne res aliter se habeat, Imperatorem hunc populi precibus commendat, & pro ipsius quiete incruentum offert altaris sacrificium. Quamquam, cum multum jam effluxisset temporis à morte Valentiniani, qui necatus fuerat Viennæ in Galliis, minori periculo dici poterat eum jam gloria perfrui, utpote qui etiam in purgatorio igne à peccati reliquiis potuisset emundari.

Ad 2. fateor voluntatem reputari pro facto quoad essentiale meriti vel demeriti; unde vidua Evangelii quæ pauca donans, plura largiri voluisset, parem ditiorum mercedi mercedem recipere potuit: sed nego voluntatem reputari pro facto quoad accidentalia quædam, quæ à Deo vel hominibus non voluntati sed facto alligata sunt; sic qui Martyr esse voluit, sed non potuit, Martyrum aureolam non assequetur; sic qui irritum conatu fratris cædem molitus est, latis contra veros homicidas ab Ecclesia pœnis non subjacebit.

ARTICULUS III.

De unitate Baptismi.

Constat Baptisma eo sensu esse unum, quod ejusdem sit speciei in omnibus hominibus; tum quia id indicat Apostolus Ephes. 4. ubi ait: *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*, ubi tanta est baptismatis unitas, quanta fidei: tum quia ubi una est specie forma & materia, idem est specie Sacramentum: atqui una est specie materia & forma in omni baptismo, seu per asperersionem fiat, seu per immersionem;

idque tum materialiter, quia est utrobique ablutio; tum formaliter, & in ratione signi, quia eadem significatur regeneratio.

Nec his obest quod tria distinguantur baptismata, aquæ scilicet, flaminis, & sanguinis; quia postrema hæc duo nonnisi per analogiam dicuntur baptismata, eo nimirum quod Sacramenti vicem suppleant quantum ad principalem ejus effectum, qui est gratia & remissio peccati.

Quæstio igitur est an & eo etiam sensu unum sit baptisma, quod pluries eidem homini dari non possit. Negarunt 1. Marcionitæ, qui teste S. Epiphanio hæc. 42. ter hominem baptizabant, semel quidem in infantia, ut ab originali labe mundaretur; iterumque & tertio in adulta ætate, si ab innocentia per peccatum excidisset. Invenerat soletter Marcion virginis cujusdam corruptor, hanc baptismorum multitudinem, ut ad priorem innocentiam rediisse censeretur; 2. Anabaptistæ quidam, hujus temporis, qui, teste Valentia, fidei desertores novo immergunt baptismate. Sit contra

CONCLUSIO. Baptismus semel tantum eidem homini conferri valide potest.

Prob. 1. ex Hebr. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati... rursus renovari ad pœnitentiam*; atqui hæc ad pœnitentiam renovatio quæ iterari non potest, est ipsa renovatio baptismi, ut melius docent Interpretes post Ambrosium Lib. de pœnit. Chrysostomum & alios in hunc locum; Epiphanium hæc. 59 Hieronymum Lib. 2. contra Jovinianum Cyrillum Lib. 5. in Joan. cap. 17. & nos ostendemus ubi de Pœnitentia; ergo.

Prob. 2. ex Patribus. Cyrillus Jerosol. in Præfat. Catecheseon; *Non licet, inquit, bis aut ter hoc lavacro uti... unus enim Dominus, una fides, unum Baptisma...* Theodoretus in cap. 6. Ep. ad Hebr. *Multa, inquit, & frequenter adhibebantur baptismata apud Judæos: hic autem, Christi Baptismus, unus est.* Damascenus Lib. 4. orthod. fidei cap. 10. *Quemadmodum Dominus semel morte perfunctus est, sic nos etiam semel baptizari necesse est...* Quocirca qui in Patrem, & Filium, & Spiritum S. baptizati... Baptismum repetunt, ii Christum rursus in crucem agunt. Tertullianus Lib. de Bapt. cap. 15. *Unus omnino Baptismus est nobis... semel ego lavacrum inimus, semel delicta diluuntur.* Cyprianus Ep. 68. ad Cæciliam: *Baptisma semel sumitur, nec rursus iteratur.* Ambrosius Lib. 2. de pœnit. c. 2. *Semel Crucifixus est Christus, semel peccato mortuus, & ideo unum non plura Baptismata.* Augustinus Tract. 11. in Joan. *Quomodo uterus, seu nativitatis ex utero repeti non potest, si nec Baptismus.* Et Lib. 2. de Bapt. c. 14. *Quid sit perniciosius, omnino non baptizari, an rebaptizari judicare difficile est.*

Prob. 3. ex Conciliis: Carthaginensi I. in quo interrogati Episcopi respondent omnes: *Illicitas esse sancimus rebaptizationes, ut alienas à sincera fide, & Catholica disciplina.* Constantinopolitano I. ubi in Synbolo ajunt Patres: *Constituimus unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Viennensi sub Clemente V. c. 1. ubi hæc leguntur: *Baptisma unicum... est sicut unus Deus ac fides unica, ab omnibus fidelibus confitendum*; ac demum Tridentino Sess. 7. Can. 11. de Bapt. ibi: *Si quis dixerit verum & rite collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur, anathema sit.*

Prob. 4. Sacramenta quæ characterem imprimunt, nullatenus iterari valent: atqui, ut superiori Tractatu probavimus, baptismus unum est è Sacramentis, quæ characterem imprimunt; ergo.

Prob. 5.

Prob. 5. quia si iterari posset Baptismus, uniusque millies iteratum esset tantæ efficacis Sacramentum jam ab initio Ecclesiæ: atqui nulla iterationis hujus extant indicia, nisi apud hæreticos veteres & recentiores: quin & olim capite plectebantur, qui quempiam rebaptizaverant ergo.

Ex his inferes graviter peccare tum eum qui rebaptizat, tum qui se rebaptizari permittit, nisi excuset ignorantia inculcata, quæ raro præsumi potest in iis præcipue qui baptizant.

Sed quid in dubio?

Nota dubium aliud esse negativum, quando nempe nulla occurrunt indicia ex quibus colligi possit quempiam fuisse baptizatum: aliud positivum, cum paria in utramque partem militent argumenta; & hoc vel est juris, puta si æque dubiteretur valeatne Baptismus tali modo collatus v. g. in nomine Genitoris; aliud facti, ut si incertum sit an collatum fuerit baptisma. Jam

R. 1. in dubio negativo, seu cum plane nescitur an infans vel adultus baptizatus fuerit, Baptisma conferendum esse. Ita nempe docet S. Leo Epist. 92 ad Rusticum cap. 15. his verbis: *Si nulla existant indicia inter propinquos aut familiares, nulla inter Clericos aut vicinos, quibus hi de quibus queritur, baptizati fuisse doceantur, agendum est ut renascantur; ne manifeste pereant in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sinit ut videatur iteratum. Qui autem possunt meminisse, quod ad Ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod eorum parentibus dabatur, acceperint. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, conferendum eis videtur, quod collatum esse nescitur.* Quod his de adultis Sanctus Leo, idem de infantibus scribit Gregorius II. Epist. 4. hæc ille; *Parvulis qui à parentibus subtrahi sunt, & an baptizati sint ignorant, hos ut baptizare debeas secundum Patrum traditionem si non fueri qui testificetur, ratio poscit.* Et certe dicat ratio providendum esse, cum id sine Sacramenti injuria fieri potest, æternæ salutis eorum, qui in probabili damnationis periculo versantur.

R. 2. adultos perinde ac infantes in positivo juris vel facti dubio baptizandos esse sub conditione. Ratio est 1. quia regula ista, *In dubio tutior pars est eligenda*, hic vel nullibi locum habet propter maximam baptismi necessitatem; 2. quia ut quis à baptismi receptione prohibeatur, non sufficit collati baptismi suspicio, sed requiritur moralis certitudo, seu, ut loquitur Concilium Carthaginense V. Can. 6. *certissimi testes, qui eos de quibus agitur, baptizatos esse sine dubitatione testentur*: porro certitudo hæc tanta non occurrit in casibus dubiis, imo neque in iis ubi momenta quæ pro collato baptismi pugnant, vincunt quidem opposita, sed excessu qui prudentem formidinem non excludat.

Hinc baptizandi sunt sub conditione, 1. infantes statim à sinu parentum Christianorum & Algerii prædonibus, aliisve barbaris erepti.

2. infantes expositi, etiam si ante aliquot menses nati sint, & testem baptismi sui schedulam ferant. Ratio est, quia neque ætas mensium aliquot dubium tollit; cum Judæus aut Deista prolem suam post annum exponere possit; neque scheda, ab ignoto, adeoque incertæ fidei auctore, ne quid pejus dicam, haberi potest pro teste certissimo, & moralem parere certitudinem. Ita contra Grandin. & Gonetum Silvius, Henno & alii, qui etiam animadvertunt id sancitum esse à S. Carolo Borr. & à Synodo Cameracensi II

3. baptizati ab obstetricibus aliquando convictis de administrando invalide baptismi, aut firme ac

constanter non respondentibus, quam in baptizando materiam aut formam adhibuerint.

An autem baptismum quemcumque, eo quod à patre, matre vel obstetrice collatus sit, iterare liceat gravis est & praxis quotidiana disceptatio, circa quæ Theologis Theologi, Ritualia Ritualibus, Ministri Ministris præctice adversantur, uniusque quia diversa experti fuerint.

Sunt itaque qui infantem ab obstetrice pia, bene instructa & quæ in baptismi actione sui compos fuit sine gravi piaculo rebaptizari posse negent. Itaque, ait Estius in 4. dist. 4. §. 15. *vituperabilis est consuetudo quorundam, qui passim ac sine discrimine infantes ab obstetricibus propter vitæ periculum baptizatos iterum sub conditione baptizant, non aliam dubitandi causam habentes, quam quod muticula forte vel intentione deficere, vel in verbis proferendis allucinari potuerit, cum tamen obstetr. interrogata testetur se rite totum mysterium peregrisse: Contra quem abusum graviter scribunt Dom. Soto, Petrus de Palude & Silvester. Hæc ille.*

His tamen non obstantibus alii plures, nulli quoad baptismum credunt feminæ, 1. quia certa experientia compertum habent, ex iis non paucas diu pro timoratis ac prudentibus habitas fuisse, quæ neutram laudem mererentur; imo quæ dæmoni servirent per sortilegia, &c. 2. quia quæ bona fide se crediderant baptismi conferendi capaces, cumque hic & nunc à se rite collatum fuisse jurejurando confirmassent, omni excusæ sensu tandem confessæ sunt, se verba pronuntiasse, dum mulier alia aquam effunderet, prout ego non ita pridem rescivi; 3. quia quæ etiam haud satis sciunt bene an male fecerint, eo quod ob rugitus & periculum matris vix sui compotes forent, non verentur dicere se animo fuisse præsentis, ne pro imperitis habeantur, & deinceps vel excludantur ab officio, vel illud exerceant erga pauciores. Ita fere Silvius hic q. 66. art. 9. ubi expressam refert decisionem Pastoralis Melchliniensis, cui consentit Iprensis Synodus sub Martino Rythovio.

Mihi utraque opinio temperanda videtur cum Auctore Collat. Andeg. ubi de Baptismo. Dico itaque infantem à quacumque obstetrice baptizatum, semper sub conditione rebaptizandum esse, quoties desunt testes ad minus duo fide digni, qui nihil necessarij ab ipsa omissum esse confirmant. Ratio est 1. quia si in alia quavis longe inferioris momenti materia, testis unus, testis est nullus; non est quod in re præsentis fidem faciat; 2. quia id præcipiunt varia Galliæ nostræ Concilia. Ebroicense an. 1576. nixum Pauli V. Decreto, *Quoniam, inquit, ista clausula, Si non es baptizatus, est introducta quando juste dubitatur de facto Baptismi, quod nec publice fieret, nec sufficientes testes haberet; ut quando obstetr. vel alius in necessitate etiam baptizat, & affirmat se baptizasse, cui soli in facie Ecclesiæ credi non debet, idcirco quia tunc deficit facti probatio, merito præcipitur illa cautio, Si non es baptizatus.* Rothomagensis an. 1581. & Aquilexensis an. 1585. vetant quoque ne uni mulieri, seu alteri privatim baptizanti credi possit. Consonat Remensis an. 1583. his verbis: *Paræcus antequam baptizet infantem, diligenter inquiret, num sit perfusus aqua, & qua, quibusque verbis... de quo sufficienti duorum saltem testimonio Sacerdoti constare debet.* Idem præscribit Rituale Argentin. p. 18. *Si respondeatur, inquit, infantem domi absque solemnitate fuisse baptizatum, diligenter inquiret Sacerdos, à quo, quo modo, qua materia, qua forma, demum quam rite baptizatus fuerit, accersitis & separatim auditis super hoc cum obstetrice, vel persona qua baptizavit*

baptizavit, cum testibus qui Baptismo interfuerunt : atque si ex legitimis & convenientibus testimoniis constiterit infantem rite baptizatum fuisse, supplet tantum ceremonias. Sin autem, baptizet, &c.

At, inquires, ex hac responsione duo sequuntur absurda, 1. licitum esse male suspicari de proximo, nimirum de obstetrice; 2. ei qui post viginti aut triginta annos rescire incipit se puerum domi baptizatum esse, curandum esse ut denuo baptizetur sub conditione.

Silvius R. neutrum sequi. Non 1. neque enim abjicitur testimonium unius propter improbitatem personæ, cujus examen Deo dimittitur, sed propter invaliditatem testimonii, quod quamdiu erit unicum, nullam coram Ecclesia fidem facere potest. Non 2. quia adulti qui se ab obstetricibus baptizatos esse detegunt, debent supponere baptismum suum à Parocho examinatum fuisse, qui proinde eum vel validum repererit, vel si dubium, repetierit sub conditione.

Cap. 3. De Presb. non bapt. Minus adhuc circa baptismum suum solliciti esse debent, qui de valore ejus aut realiter ideo tantum dubitant quod perierit Registrum baptismale; aut Parochus valde senex formam materiæ fortassis non applicuerit, uti par erat. Certe enim, ait Innocentius III. * de illo qui natus de Christianis parentibus, & inter Christianos est fideliter conversatus, tam violenter presumitur quod fuerit baptizatus, ut hac presumptio pro certitudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probetur.

Quæres an baptismus ab hæreticis nostri temporis collatum iterari possit sub conditione.

R. 1. nunquam licet iterare baptismum, quia præcise collatum ab hæretico, qui nihil essentiale omiserit. Constat ex dictis supra.

Silvius coll. 2. R. 2. plures esse qui summe dubium habeant baptismum à Calvinianis & Lutheranis collatum; tum quia detectum est eorum alios quibusdam in Provinciis aquæ naturali aquam rosaceam substituere honoris causa; alios ob solemnitatem materiam & formam partiri, itaut alter verba proferat, aquam infundat alter; alios propter frigus non carnem ipsam aspergere, sed vestimenta; alios ejus, qui prior occurrerit, etiam futuris. imperitive alterius ministerio uti; tum quia, ait post Molanum Silvius, cum incredibili in Ecclesiam odio ferantur, sæpe deprehensum est necessariam eis in baptizando defuisse intentionem. Unde Synodus H. Mechliniensis Provinciæ, per Paulum V. approbata an. 1608, itemque Pastoralia ejusdem Diocesis, præscribunt ab hujusmodi hæreticis baptizatos, denuo sub conditione baptizari.

Quia tamen hodierni Novatores meliore via gradi perhibentur, maturo hic opus est examine, si res moram patitur.

Id autem, ait idem Silvius, in omnibus adultis, qui conditionaliter baptizantur, observandum est, ut postquam sub conditione baptizati fuerint, confiteantur peccata post primum baptismum commissa; ut si forsitan valuerit baptismus prior, peccata post ipsum commissa, quæ per posteriorem utpote invalidum abluere non possunt, per pœnitentiam abluantur.

An & quæ iterationi baptismatis annexa sit irregularitas, expendi in proprio Tractatu.

CAPUT IX.

De effectibus Baptismi.

EX veteribus hæreticis alii vim omnem & effectum baptismi ademerunt, ut Messaliani; alii oppositis vestigiis errantes, vim ei tribuerunt tantam, ut peccata per ipsum radicitus evelli, & nusquam repullulare possit docuerint; ita Jovinianus.

Posterioris ævi Novatores quinque hos affingunt baptismi effectus, 1. quod in baptizato justitiam patriat exteriorem non internam, sed à qua jam excidere nequeat, nisi per incredulitatem; 2. 3. & 4. quod hominem solvat à votis, ab humanis legibus, quin & ab observantia divinæ legis; 5. quod sola baptismi memoria hominem mundet à peccatis post baptismum commissis. Qui certo non tam sunt baptismi effectus, quam Lutherianorum errores, ut ait Bellarminus Lib. 1. de Bapt. cap. 12. quod & sequentia consule.

Catholici triplicem Baptismo effectum ascribunt, 1. quod vere tollat culpam omnem & pœnam; 2. quod conferat ex opere operato gratiam & dona, quibus homo vere & formaliter justificetur; 3. quod imprimat characterem, vi cujus iterari non possit. De secundo & tertio effectu diximus in Tractatu præcedenti; de primo superest dicendum. Sit

CONCLUSIO 1. Baptismus, secluso obice, tollit omne peccatum, tam originale quam actuale; unde & confert gratiam qua homo interius renovetur & sanctificetur.

Prob. 1. ex Scriptura. Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Act. 22. Baptizare & ablue peccata tua. I. Cor. 6. v. 11. Et hæc quidam fuistis, idest gravissime facinorosi, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed sanctificati estis in nomine Domini N. J. C. Gal. 3. Omnes filii Dei estis... Christum induistis. Rom. 8. Si autem filii, & hæredes; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Et ad Titum 3. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus sancti. Unde sic: Illud Sacramentum omnia prorsus peccata delet, & gratiam interius renovantem producit, quod hominem mundet ab omnibus inquinamentis, quod graviora ejus peccata abluat, quod eundem per veram Spiritus sancti renovationem sanctificat & justificat. Ita ut ex filio iræ fiat filius Dei, hæres Dei, &c. atqui hæc omnia per baptismum præstari docent citati textus, si in obvio & naturali sensu intelligatur, ut intelligi debent juxta citatam sæpius regulam S. Augustini; ergo.

Confirm. ex cap. 5. ad Ephesios, ubi sic Apostolus: Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vite, ut exhiberet ipse sibi, non tantum mundam, sed & gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata: atqui si in baptismi non delentur vere, sed tantum teguntur peccata, jam Ecclesia quæ ex baptizatis coalescit, nec vere sancta est nec immaculata, sed veteres maculas ac rugas servat, quæ subsistunt semper, licet non imputentur; ergo.

Confirm. 2. qui per Baptismum renascuntur, regenerantur, renovantur ac fiunt quasi modo geniti infantes, iis peccata vere auferuntur non teguntur tantum

tantum : atqui per Baptismum renascuntur homines, regenerantur, &c.

Prob. 2. ex Conciliis. Constantinopolitanum I. in Symbolo sic habet : *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Florentinum in Decreto Eugenii : *Hujus Sacramenti effectus est remissio omnis culpe originalis & actualis.* Tridentinum Sess. & Can. 5. *Si quis per Jesu Christi D. N. gratiam qua in Baptismate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud tantum dicit radi aut non imputari, anathema sit.*

Prob. 3. ex Patribus, è quibus paucos appellasse sufficiet. Tertullianus Lib. de Bapt. c. 1. *Felix Sacramentum aqua nostra, qua abluti delictis pristina cecitatis, in vitam aeternam liberamur.* Et Lib. de resurrect. carnis cap. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur.* Cyrillus Jerof. Catech. 3. *Descendis in aquam ferens peccata... mortuus descendisti, & ascendis vivificatus in justitia.* Gregorius Naz. Orat. 40. *Hec est Baptismi gratia... uniuscujusque hominis peccatum purgans, easque obstructions vel maculas, qua vitio contrahuntur, prorsus abstergens.* Hieronymus Epist. 82. ad Oceanum : *Omnia nobis Baptismate condonata sunt crimina ; nec post indulgentiam, Judicis metuenda est severitas, dicente Apostolo, Et hac quidam fuistis, sed abluti estis.* Augustinus Enchiridii c. 64. *Baptismatis munus contra originale peccatum donatum est... & tamen activa quoque peccata quaecumque corde, ore, opere commissa invenerit, tollit... in eo solvitur omnis reatus.* Horumce textuum vim qui non senserint, oculos habent & non vident, &c.

Prob. 4. quia nihil coinquinatum intrabit in Regnum Caelorum ex Apocal. 21. atqui homo rite & pie baptizatus potest hic & nunc intrare in Regnum Caelorum, ergo nihil in eo manet coinquinati, nihil damnationis, ut loquitur Apostolus.

Dixi, secluso obice, quia constat certas ad fructuosam Sacramentorum susceptionem requiri condiciones, de quibus alibi.

Obj. 1. Concupiscentia est peccatum ex Apostolo Rom. 6. & 7. atqui concupiscentia manet in baptizatis ; ergo.

R. dist. maj. concupiscentia est peccatum improprie, C. proprie & formaliter, N. Illud enim duntaxat est proprie peccatum, quod facit hominem filium iræ, & damnationi æternæ obnoxium : porro haud talis est concupiscentia, prout fusc demonstravimus in Tract. de Peccatis part. 1. cap. 2. art. 1. sect. 2. ergo superest ut conscientia non dicatur peccatum, nisi quia & à peccato est, & ad peccatum inclinat. Ceteræ Novatorum objectiones pertinent ad materiam justificationis.

Obj. 2. Saltem Baptismus non delet peccata in iis qui eum recipiunt perfecte contriti.

R. ad hoc ut Baptismus peccata delere dicatur, satis est ut de se vim habeat eadem delendi, licet per accidens delere nequeat, quia jam invenit delera. Et in hoc quidem casu sua est & multiplex Baptismi efficacia, 1. quia non delentur peccata sine ipsius voto; 2. quia tunc gratiam secundam producit, quæ est augmentum gratiæ primæ per charitatem aut contritionem perfectam inductæ; 3. quia characterem producit, hominemque efficit membrum Ecclesiæ; 4. quia & tunc remittit, quæ antea remissæ non erant, peccati pœnas. Quod ut magis intelligatur, sit.

CONCLUSIO II. Baptismus, secluso obice, pœnam omnem peccatis debitam remittit, Est de fide.

Prob. 1. ex continua Ecclesiæ praxi, quæ licet ante Baptismum varia & sæpe pœnalia virtutis exercitia

indixerit Catechumenis, partim ut probarentur magis, partim ut melius dispositi uberiores Sacramento gratiam perciperent; nulla tamen iis unquam pro peccatis ante Baptismum commissis satisfactoria opera imposuit; cum etiam periculum erat ne ob necessitatis casum præmature baptizati, plura deberent divinæ justitiæ: atqui hujus agendi rationis nulla reddi potest ratio, nisi quod semper in Ecclesia Dei fuit per Baptismum tolli pœnam omnem peccatis debitam; ergo.

Prob. 2. ex Patribus. Clemens Alexandrinus L. 1. Pædagogi cap. 6. *Multis modis, inquit, vocatur Baptismus, gratia, illuminatio, &c. gratia qua remittuntur pœne quæ peccatis debentur, &c.* S. Gregorius Nyssenus Orat. in Baptismum Christi: *Sicut, inquit, modo natus puellus à criminibus actualibus & pœnis liber est, ita etiam regenerationis puer... à rationibus vite reddendis liberatus est.* Augustinus Lib. 2. de peccat. merit. &c. cap. 28. *Si, ait, continuo post Baptismum sequatur ex hac vita emigratio, non erit omnino quod obnoxium hominem teneat, solutis omnibus quæ tenebant.* Idem supra docebat Hieronymus juxta quem *Post indulgentiam Baptismi, Judicis non est metuenda severitas.* Unde sic: Ei pœna omnis expuncta est, qui liberatus est à reddenda vitæ ratione, qui si statim post Baptismum migret è vita, nihil habet quo retardetur à possessione Dei, cui nihil jam metuendum est à severitate Judicis: atqui, &c.

Prob. 3. ex Conciliis. Florentinum in Decreto unionis: *Hujus, inquit, Sacramenti effectus est remissio omnis culpe originalis & actualis, omnis quoque pœna, quæ pro ipsa culpa debetur.* Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpam aliquam committant, statim ad Regnum Caelorum & Dei visionem perveniunt. Trident. Sess. 5. Can. 5. ubi sic: *Nihil est damnationis in iis qui vere conscripti sunt cum Christo per Baptismum... itant nihil prorsus eos ab ingressu cæli remoretur.*

Dices: Si remittuntur pœnæ peccatis debitæ, vel ab hominibus, vel à Deo: atqui neutrum dici potest. Non 1. cum Magistratus etiam Christiani peccata hæc etiam capite plectant, ut Metis ante aliquot annos videre fuit. Non 2. cum baptizati, non secus ac infideles, morbis, doloribus, siti & fami, ac morti demum obnoxii vivant.

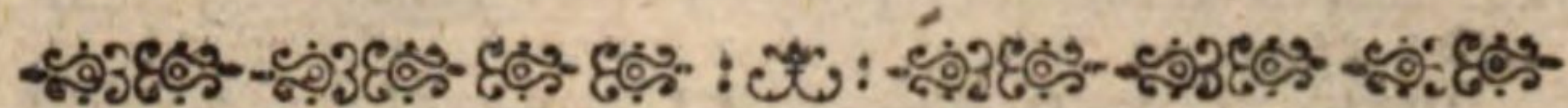
R. ad 1. neg. min. pro 2. part. neque enim fideles suos affligit Deus, ut vindictamumat de peccatis quæ prorsus condonavit; alioqui si statim à Baptismo interirent, non ante raperentur ad patriam quam purgatorio igne mundati fuissent, quod Ecclesiæ fidei repugnat, ut modo probatum est. Itaque affligit Deus baptizatos 1. ad exercitium virtutis, & futuræ coronæ splendorem, 2. ut intelligant quid inimicis suis in æternitate reserret, qui amicos etiam suos tantum humiliat in tempore; 3. ut circumferant testimonium peccati sui, simulque eorum virtus in infirmitate perficiatur. Ita Augustinus Lib. 6. Operis imperfecti contra Julianum cap. 26 & 29.

Quæres an effectus Baptismi æqualis sit in omnibus baptizatis.

R. 1. eum esse æqualem in parvulis omnibus; quia tota quæ circa Baptismi effectum subesse potest inæqualitas, à dispositionum inæqualitate repetenda est; porro nemo infans plus minusve quam alter, dispositionis habet.

R. 2. characterem in omnibus adultis æqualem esse: quia character est quasi sigillum pastoris; is autem morbidus oves non secus ac alias consignat.

R. 3. gratiam æqualiter dispositis æqualem, inæqualem inæqualiter præparatis confertur. Ratio est, quia licet Sacramenta ex propria vi, seu ex opere operato gratiam producant, agunt tamen *secundum propriam cujusque dispositionem*, ut ait Tridentinum Sess. 6. cap. 7. ergo ubi plus reperiunt piæ dispositionis, efficacius operari debent; ubi minus, minus efficaciter.



CAPUT X.

De Cæremoniis Baptismi.

E Sacris ritibus quos in solemnibus Baptismo adhibet Ecclesia, alii dicuntur *efficientes*, ut exorcismus & insufflatio; alii mere *significativi*, ut vestis candida qua induebantur Neophyti. Efficientes id quod pariunt, pariunt consequenter ad preces Ecclesiæ, quæ peculiarem adversus dæmones potestatem accipit; non autem ex opere operato; quia, ut bene Silvius hic q. 71. art. 3. ritus illi ab Ecclesia instituti sunt: *Hæc autem non potest instituere signum aliquod in quo infallibiliter detur gratia sanctificans.*

Ne ritus seu cæremonias Baptismi omnino prætermittamus, pauca quædam de iis loquimur quæ præcedunt, propius comitantur, aut subsequuntur administrationem ejus.

Cæremoniæ quæ præcedunt, sunt 1. consecratio aquæ cum chrismate, quæ solum fit in pervigiis Paschæ & Pentecostes, eo quod non baptizarentur communiter adulti nisi iis diebus extra casum necessitatis.

Dixi, *communiter*, quia apud Hibernos & Anglos solemnior Baptismus aliquando datus est in Pascha, Pentecoste, Natali Domini, & Epiphania; apud Hispanos in Pascha, Pentecoste, & Natali die tum Christi, tum Joannis Baptistæ, quibus deinde additæ sunt Apostolorum ac Martyrum festivitates. Norem hunc ex parte comprobavit Deus insigni miraculo, quod Ebreduni in Nativitate Christi, & in Cæna Dominica, teste Gregorio Turonensi, contingebat: illis nimirum diebus in Baptisterio quod ea in urbe construxerat S. Marcellinus, quasi è fonte divinitus scaturiebat aqua, quæ ad Baptismum sufficeret.

Circa oleum Catechumenorum & sanctum Chrisma, obiter animadvertendum est, ea tantum adhiberi debere, quæ eodem anno fuerint à Pontifice benedicta Feria V. in Cæna Domini. Ideo, ait Rituale Argentinenſe pag. 16. *statim à Paschate ea de se deferri Pastor diligenter provideat, & vetera cum stupis comburat, combustorumque cineres in piscinam mittat, aut in loco benedicto condat. Veteribus enim oleis, nisi cogat necessitas, ultra annum uti, ex Ecclesia more vetitum est. Quod si de novis sat sibi non comparaverit, & aliunde habere non possit, aliud oleum de olivis extractum non benedictum adjiciat, sed in minori quantitate.*

2. impositio nominis, non profani & Gentilis, sed Sancti alicujus, quem baptizatus sequatur ut exemplar, veneretur ut Patronum, deprecetur ut intercessorem. *Vid. supra.*

3. signum crucis fronti, pectori, oculis, auribus & humeris applicatum. Fronti, ut baptizandi crucem nunquam erubescant, sed palam vel ipsis suis moribus confiteantur. Oculis, ut à spirituali cæcitate liberati sibi deinceps invigilent ne videant vanitatem. Pectori, ut fidem non profiteantur ore-

nus, sed corde credant. Auribus, ut eæ pronæ sint ad audiendas fidei veritates; humeris, ut jam ab adolescentia Christi jugum & crucem ferre assueſcant, & usum colligant patiendi.

4. exorcismus cum trina in faciem infantis exsufflatione, his tripata verbis, *Exi ab eo immunde spiritus, &c. ideo* autem, ait Augustinus Lib. 1. de Symbolo ad Catechum. cap. 1. *parvuli exsufflantur & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli potestas inimica, & pellatur levi flatu, quo nihil infirmius, nihil proinde quod magis cedat in dæmonis contemptum.*

5. impositio, ac subinde extensio manus super caput baptizandi, tanquam victimæ quæ dæmoni arrepta, soli jam Deo consecranda sit.

6. intromissio salis in os pueri, nariumque ejus & aurium tactus cum saliva: ut ex gustu salis, quo vera indicatur sapientia, *fatore careat iniquitatis, nec à vermibus peccatorum putrescat; ex saliva autem vitæ æternæ odorem percipiat, & aures cœlesti doctrinæ habeat intentas.*

His ad limen Ecclesiæ, vel ad introitum Baptisterii, juxta præscriptum in Ritualibus ordinem, peractis, introducit infans in Ecclesiam vel Baptisterium, ubi servantur ritus sequentes.

Et quidem 1. recitatis à Patrino & Matrino, fidei Symbolo & Oratione Dominica, interrogatur baptizandus an abrenuntiet satanæ, ejusque operibus & pompis: respondet porro seu per susceptores, si infans, seu per semetipsum, si adultus, se his nuntium remittere perpetuum; *satana* quidem, quia duobus domnis servire non possit; *operibus* ejus, quia qui idem in se sentit, quod in Christo Jesu, in id totus incumbere debet, ut dissolvat opera diaboli; *pompis* ejusdem, ambitioni scilicet, fastui, superbix profusis in victu aut vestitu sumptibus, quia hæc homines mergunt in interitum, & ab humili Christi agendi ratione turpiter dissonant.

2. intincto dextro pollice aut bacillo in oleo Catechumenorum, linitur infans in modum crucis, primo in pectore, deinde inter scapulas; ut *per fidei Sacramentum*, cujus vis tota à cruce est, *sit munditia cogitationum in pectore, & per operis exercitium sit fortitudo laborum piorum in scapulis*, ait Innocentius III. cap. unic. *De sacra unctione, §. Quia vero.*

3. interrogatus an baptizari velit, ubi per sponsores respondit se id velle, baptizatur in forma Ecclesiæ consueta.

Baptismi actionem sequitur 1. unctio chris-matis, quæ non in fronte fieri debet, sed in vertice capitis; idque tum *ut baptizatus sit paratus omni petenti de fide reddere rationem; quia per caput intelligitur mens, juxta quod legitur Eccle. 2. Oculi sapientis in capite ejus; tum quia chrisma soli competit Christiano: Christus enim à chrismate dicitur, vel potius à Christo dicitur chrisma, non secundum nominis formam, sed secundum fidei rationem.* Ita Innocentius III. ubi statim.

2. impositio linteoli loco vestis albæ, ut novus Christi tyro & innocentix acceptæ meminerit, & eam pro viribus conservare nitatur.

3. traditio cerei accensi, cujus in lumine designatur fides, charitas in calore, in altitudine spes, quæ terrena supergrediens, sese ad cœlos usque attollit; *ut cum Dominus venerit ad nuptias, possit ei occurrere baptizatus, una cum omnibus Sanctis in aula cœlesti.*

Iis ritibus accedebant alii apud antiquos, ut osculum pacis, & lactis mellisque delibatio. Per osculum pacis exprimebatur nova & sancta, quæ baptizatum inter & cæteros fideles exorta erat fraternitas, Per

Per delibationem lactis & mellis, designabatur nova in Christo infantia, quam his exhibuit verbis S. Petrus Ep. 1. c. 2. *Sicut modo geniti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscite.* Neutra jam est in usu, nisi pacis osculum his in adutorum Baptismo verbis suppleri dicatur, *Vade in pace, & Dominus sit semper tecum.* Ut quibusdam occurratur scrupulis.

Quæres 1. an redarguenda præsens Ecclesiæ praxis, quæ contra pristinum morem infantes quovis tempore baptizari jubet.

R. negat. nam, ut bene Tertullianus Lib. de Bapt. c. 19. *Omnis dies Domini est, omnis hora, omne tempus habile Baptismo: si de solemnitate interest, de gratia nihil refert.* Imo nec solemnitas objici serio potest: *Postquam enim Christianitas crevit... quia periculosum erat tantam multitudinem differre propter occasiones mortis... visum est sanctæ Ecclesiæ, passim indulgentia baptizandi concessa, imo oblata, cuncta anteverire pericula: ita* *Rupertus Abbas Lib. 4. de divinis Officiis cap. 18.

*Obiit
an. 435.

Quæres 2. quo in loco conferri debeat Baptismus.

R. Baptisma olim quocumque in loco collatum esse, ut constat exemplo tum Eunuchi, qui à Philippo baptizatus est in via; tum Sauli qui ab Anania baptizatus est in privata domo. Unde hic dici potest quod statim de tempore agebat Tertullianus, locum omnem Domini esse, & habilem Baptismo. Atque id servatum primitus, cum deessent Christianis publica templa in quibus synaxes suas celebrarent. Nunc & jampridem extra Ecclesias baptizare illicitum. *In Ecclesiis*, ait Can. 19. Concilii Trullani, *non in domibus, aut privatis oratoriis Baptisma celebretur: contra faciens Clericus deponatur, Laicus excommunicetur.* Et Concilium Meldense Can. 48. *Nemo Presbyterorum baptizare presumat nisi in Ecclesiis baptismalibus, nisi causa agnitudo, vel certa necessitas.* Si quandoque, ait citatum Rituale p. 31. ex licentia DD. *Episcopi infans baptizetur sine caeremoniis, id fiet vel in Parochiali Ecclesia, aut domi in Capella seu Oratorio, cum aqua baptismali, presente semper Parocho, si non ipse baptizet. Verum si neque Capella, neque Oratorium sit in illa domo, ponatur super mensam cubiculi imago crucifixi, cum duobus cereis ardentibus.*

Ab hac lege excipiuntur infantes Regum & Principum, ex Clement. unica *De Baptismo*, &c. qui proinde in Capellis domesticis baptizari possunt cum aqua de more benedicta.

Hicq. 71.
art. 4.

Ex his, ait Silvius, bene advertant Parochi, nequaquam sibi licere ad instantiam eorum nobilium, qui neque sunt Reges, neque Principes, ipsorum pueros vel in domo vel in Capella domestica, aut in aliqua-cumque, si non sit Ecclesia habens Fontem baptismalem, baptizare vel solemniter vel non solemniter. Sed nec eis licet illos pueros in Ecclesia Fontes habente, ad assecurationem, ut vocant, interea dum Patrinus expectatur, baptizare sine caeremoniis: partim quia obstat allegata Clementina, partim quia recepta est Navarri, Ledesma & aliorum sententia, peccatum esse mortale Sacerdoti cuique baptizare sine solemnitate extra casum necessitatis.

Quæres 3. an suppleri debeant caeremoniæ, quæ in Baptismo prætermittæ fuerint, sive ex contemptu ut apud Hæreticos, sive in casu necessitatis, ut apud Catholicos.

R. 1. unicuique Sacerdotum sequendam esse Diœcesis in qua baptizat, consuetudinem: quia etsi fieri absolute potest, ut inferior mentem Ecclesiæ in his materiis melius apprehendat, quam Superior; fieri tamen nequit ut pie & sancte contra Statuta ipsius rebellet. Hic porro non una est variis in Diœcesibus consuetudo. Alicubi enim, & fore ubique, præcipi-

tur, ut in iis qui ab hæreticis rite baptizati sunt, suppleantur caeremoniæ, non secus ac in Catholicis, in quibus urgente periculo prætermittæ sint: ita præscriptum Rhemis, Ambiani, Rupellæ, &c. Alibi adhibetur quidpiam temperamenti. Sic Rituale Meldense an. 1645. *Non est tamen necesse, inquit, omnes ex hæresi venientes ad suscipiendas hujusmodi caeremonias compelli, sed prudenter agendum, ut si viderit Sacerdos periculum esse, ne harum pudore illi à Religione Catholica abhorreant, eas prorsus omit-tat.* Sic & Rituale Parisiense sub Lud. Ant. Card. Noallio: *Ubi rite baptizati sunt ab hæreticis infantes, vel adulti, in his omiſſæ caeremonia suppleantur: infantibus quidem, si parentes postulaverint; adultis vero si ipsimet postulaverint.* Alibi demum aliam iniere viam magnæ famæ Episcopi duo, nimirum Cardinalis Le Camus Gratianopolitanus, & Bossuetus Meldensis. Prior sic habet in Statutis an. 1690. tit. 6. art. 3. n. 11. *Quand les enfans auront été baptisés hors de l'Eglise Paroissiale, les Cures suppléeront simplement les onctions & autres ceremonies du Baptême, à la réserve de l'exorcisme, puisqu'il est inutile de chasser le démon de l'ame d'un enfant, ou le S. Esprit habite.* Idem eademque de causa sanxit Bossuetus an. 1691. qua occasione.

R. 2. longe satius esse ut Episcopi tritam de splendidis caeremoniis omnibus ac proinde exorcismis viam teneant ipsi, & ab aliis teneri præcipiant. Ita inter alios famosus Author Libri cui titulus: *Dissertations Theologiques & Dogmatiques*, I. *Sur les exorcismes*; & Petrus Gibert in Consultationibus Canonici de Baptismo, Consult. 1. & 2.

D. Du-
guet.

Prob. 1. ex S. Thoma 3. p. q. 71. art. 3. ad 3. ubi sic: *Ea quæ aguntur in exorcismo, non sunt prætermittenda nisi in necessitatis articulo, & tunc cessante periculo debent suppleri, ut servetur uniformitas in Baptismo.* Et in 4. Sent. dist. 6. q. 2. art. 3. *Nec frustra suppleantur post Baptismum, quia sicut impeditur effectus Baptismi, antequam percipiatur, ita potest impediri postquam susceptus est.* Porro necessitatem hanc supplendi exorcismos à S. Doctore non fuisse adinventam, prout temere respondent aliqui, demonstrant invictè tria, 1. quod receptas suo tempore ab Ecclesia leges ubique sequi & exponere gloriatur; 2. quod Libros Sententiarum interpretatus sit admodum juvenis, eo proin tempore, quo novoritus inducere minus ausit vir nominis pene ignoti; 3. quod opinio quam in citatis textibus tradit S. Thomas, uno ante eum sæculo traderetur à Theologis, uti ex Honorato Augustodunensi probat Duguetus ubi supra part. 1. n. 17.

Prob. 2. ex Conciliis, quæ non modo ante, sed & post exortas Calvinii novitates, idest quo tempore cautius gradiebantur Episcopi, ne reprehensionis ansam darent errori, caeremonias omnes ante Baptismum omiſſas, post ipsum suppleri debere sanxerunt. Ex pluribus quæ congerunt Authores adducti, duo vel tria protulisse sufficiat. Concilium Ebroicense an. 1576. hæc loquitur: *Interdicimus omnibus Curatis & Presbyteris... ne allatos ad se pueros jam baptizatos à Calvinistis audeant iterum tingere etiam sub conditione, sed... perficiant in ipsis omnes alios ritus Baptismatis ab illis omiſſos: quod idem in adultis redeuntibus ab hæresi agi jubemus.* Profecto qui omnes ritus suppleri vult, non omittit exorcismos, qui horumce rituum pars sunt præcipua.

Concilium Provinciale Rhemenſe sub Ludovico Cardinali Guisio celebratum an. 1583. *Si infans jam baptizatus fuerit... non debet iterum baptizari, ne sub conditione quidem: sed tamen omnes caeremonia suppleantur, atque etiam exorcismi pronuntientur.*

Et ite-

Et iterum: Si adulti fuerint, post abjuramentum hæresis & reconciliationem, supplebuntur Baptismi cæremonia.

Concilium Provinciale Bituricense habitum an. 1584. sub Renaldo de Beaune: In Baptismo, inquit, observetur usus Catechismi, exorcismi, salis, saliva, chrismatis, & olei sancti, ceterique ritus ab Ecclesia traditi: & si quid horum omissum fuerit, suppleatur. Hac de industria omittentes, aut contemnentes, anathemate feriuntur.

In Provinciali Concilio Rothomagensi quod an. 1581. habitum est sub Carolo Borbonio, mota fuit eadem difficultas, non quoad infantes, de quibus nemo Patrum ambigebat, sed quoad adultos ab hæresi Calviniana redeuntes. Divisis opinionibus conclusum tandem est de hoc consulendam esse Sedem Apostolicam, ut sopirentur contentiones. Consultus re ipsa fuit Gregorius XIII. vir paucis ævi sui, si quibusdam, inferior scientia; responsum ejus nitidum & breve, hoc fuit, Cæremonias Baptismi supplendas esse, præcedente in adultis abjuramentum & reconciliationem. Fuerunt quidem Dioceses aliquæ, in quibus Decreto huic obtemperatum non sit; sed quia jam in his alia invaluerit consuetudo, & è re erat ut Calvinianis, qui de suo ad Ecclesiam reditu deliberarent, facillima quæque ex difficilibus redigerentur. Ut ut est præcipit Rituale Romanum ut suppleantur exorcismi: atqui Rituali hoc reguntur Dioceseon tertiaria duo; ergo.

Prob. 3. quia si exorcismi omitti debeant, cum suppleantur cæremonia post Baptismum, ipsæ hæ cæremonia fere omnes prorsus omittendæ erunt: atqui absurdum consequens. Minor patet ex adversario- rum confesso. Prob. maj. quia singulæ propemodum cæremonia quæ ablutionem præcedunt, sunt exorcismi actionis, ut patet in insufflatione, quæ manuum impositionem præcedit, in impressione signi crucis, ut dirumpantur laquei omnes satanæ, in impositione manuum super caput baptizandi, cum his verbis, *Nec te lateat, Satana, imminere tibi pœnas*, &c. in tactu aurium & narium, cum hac voce *Ephpheta*, qua erga hominem à dæmone possessum usus est Christus, &c. Vide citatos Authores.

Dices: Ideo non licet hodie servare ritus Judaicos, quia falsum supponunt, videlicet nondum venisse Messiam iisdem ritibus præsignatum: atqui pariter exorcismi Baptismo supervenientes falsum supponunt. Supponit enim exorcismus iste, *Exi ab eo immunde spiritus, & da locum Spiritui sancto*, cum circa quem pronuntiatur, adhuc esse mancipium diaboli, nedum plenus sit Spiritu sancto: atqui suppositio hæc & falsa est, & insigniter falsa; ergo.

R. 1. mirum esse quod Catholici viri eo deveniant, ut supponant ab Ecclesia approbari ritus, non minus falsos & exitiales, quam hodie falsi sint ritus Judaici: certe enim quæ vere mala sunt, Ecclesia, non approbat, nec tacet, nec facit, ut colligere est ex Augustino Epist. 55. cap. 19. alias 129. porro exorcismos post Baptismum approbat & facit tota pene Ecclesia, vel potius tota simpliciter; cum certo certius constare videatur eos ante exortam Calvinii hæresim, ubique terrarum observatos fuisse.

R. 2. difficultatem objectam ab iis solvendam esse à quibus proponitur. Fatentur enim & fateri debent exorcismis subjacuisse olim Catechumenos indistincte omnes, atqui ex iis erant complures, qui constanti virtutum omnium exercitio jam à se immundum spiritum procul abegissent. Ecquis, ut taceam de Cypriano, qui ab iis exorsus est, quæ nec alii contingunt finiando, quis Augustinum, qui tot ad Baptismum attulit dispositiones, ut hodieque vel frigidioribus excutiant lacrymas, immundi spiritus sedem

fuisse opinetur? quis Ambrosium, quem Deus Episcopatu dignum insigni miraculo testificabatur? quis Martinum, cujus adhuc Catechumeni eximiam charitatem Christus ipse commendaverat?

R. 3. ad 1. dist. min. exorcismi Baptismo supervenientes falsum supponunt, si spectentur qua parte spectari non debent, C. si sub vero prospectu inspiciantur, N. Itaque duplicem habent intuitum sacri Ecclesiæ ritus; sub uno lædunt oculos, sub altero placent. Lædunt quidem, si nudus rerum cortex inspiciatur. Sic Ecclesia, quasi Judaica evaserit, toto Adventus tempore Messiam è cœlis in terras illabi, geminatis suspiriis precatur; qui tamen descendit jam dudum. Sic in Festo Natalis Christi eundem quasi vagientem in cunis veneratur. Sic per Quadragesimam abscondit crucem, quam in Parasceve quasi recens mortis Domini instrumentum exhibet. Quemadmodum ergo prædictos ritus venerantur Catholici omnes, quia eosdem sub alia facie intuentur, ut debent; sic & exorcismorum praxim sine culpa dispicere non possunt, qua inspecta qua parte debet, sensum habet pretiosum Ecclesiæ. Ostendit enim 1. posse diabolum fugari per vim à Christo inditam precibus Ecclesiæ; 2. infantes vel adultos nisi regenerentur, diaboli mancipia esse; quo argumento olim & toties usus est Augustinus contra Pelagianos. Quod autem diabolum veluri præsentem alloquatur Ecclesia, nihil interest; quia Ecclesia pluries exhibet ut præsens, id quod re ipsa præteritum est, sed dependenter ab aliquo futuro. Sic pro defuncto orat ne cadat in obscurum, quia etsi sciat sortem ejus ineluctabili judicio fixam esse, scit quoque Deum in illo judicio spectare ad futuras Ecclesiæ preces. Sic quem in mortis periculo absolvit à censuris publicis, propalam deinceps absolvit; quia prima absolutio data est relative ad secundam. Idem est in exorcismis; quia etsi Baptisma solum possit fugare dæmones, haud tamen eos fugat nisi sub onere parendi Ecclesiæ mandatis; ex his autem mandatis unum est quod exorcismos etiam post Baptismum recitari jubet. Atque is est sensus verborum quæ supra retulimus ex S. Thoma: *Nec frustra suppleantur post Baptisma*, &c. Unde.

Ad 2. neg. maj. quemadmodum enim hæc verba, *Absolve te à peccatis tuis*, pronuntiata super eum qui imminente leto absolutus est sine confessione, non probant hominem hunc actu esse in peccato, sed solum eum fuisse in peccato, à quo absolutus sit sub onere confitendi; sic & ista *Exi ab eo immunde spiritus*, non probant infantem vel adultum actu possideri à dæmone, sed solum eum ab isto olim possessum fuisse, & liberatum cum onere subjacendi cæremoniis Ecclesiæ; ergo sicut verba hæc, *Absolve te à peccatis tuis*, quæ literaliter intellecta supponunt hominem esse adhuc per peccata mancipium diaboli, nec homini illi, nec Spiritui S. qui eidem inhabitat, injuriam faciunt; sic nec ista verba: *Exi ab eo*, &c.

R. 2. neg. eandem maj. alia de causa, quæ exorcismo vim præsentem, præsentem & effectum ascribit. Dico itaque has voces, *Exi ab eo*, usurpari contra dæmonem, non qui dominetur in corde hominis jam baptizati; sed qui eidem insidietur. Unde etsi jam fugari nequit ut possessor cordis, at fugari potest ut aditus plateæ circumdant tanquam leo quærens quid devoret. Qua de re lege & perlege citatam Dissertationem 4. part. n. 28. & seq.

Dices 2. ex S. Optato Lib. 2. de Schism. n. 21 nihil iniquius, quam exorcizare Spiritum sanctum: atqui in sententia nostra exorcizatur Spiritus sanctus; ergo.

R. neg. min. cujus falsitas & præcedentibus responsis confutatur, & nullum in adducto S. Optati textu fundamentum habet. Hic nempe invehitur Optatus in audaciam & furorem Donatistarum, qui quidquid à Catho-

Catholicis pie & sancte consecratum erat, Episcopos nimirum, Presbyteros, Tempia, Altaria, Calices, &c. veluti profanum quid & pollutum, novo ac sacri-lego ritu dejecerant; sicque impietatem suam substitue-rant Spiritui sancto, cujus minima quæque vestigia, ab-sterfis etiam Ecclesiarum parietibus velut immundis de-leverant. *Perfecti fuerant illi, ait Optatus, qui in eius nomine fuerant ordinati: & vos contra opus Dei ho-stiliter militatis. . . Quid iniquius quam exorcizare Spi-ritum sanctum, altaria frangere, Eucharistiam ani-malibus projicere, &c.*

Inst. Esto non loquatur in objecto textu Optatus de Baptismo, at certe de eo loquitur Lib. 4. n. 6. his verbis: *Vos rebaptizando exorcizatis hominem fidelem, & di-citis Deo habitanti: Maledicite, exi foras. . . . Audit er-go Deus injurias non sibi debitas: atqui hæc verba ma-nifeste docent per exorcismos Baptismo supervenientes exorcizari Spiritum S. ergo,*

R. dist. min. docent per exorcismos junctos iterationi Baptismatis, prout contingebat apud Donatistas exor-cizari Spiritum sanctum, C. per exorcismos præcise & ex natura rei, N. Itaque Donatistæ cum persuasi essent irritum esse Baptisma quod à Catholicis conferebatur, exigebant à profelytis suis ut se novo tingi Baptismo pa-terentur: atqui hæc agendi ratio, quædam erat ejuratio Spiritus sancti; cum is remanere non possit in corde ho-minis, qui novo se Baptismo subjicit; ergo Donatistæ ejurabant & exorcizabant Spiritum sanctum. Verum longe aliter se res habent in Catholicorum exorcismis, cum in iis vel præsens tempus sumatur pro præterito, ut pluries fieri monuimus; vel adjuretur dæmon, non ut recedat à baptizati corde, cui jam non dominatur; sed ut, si ita loqui liceat, finitima cordi loca derelinquat; ne deinceps in domum unde exivit, cum aliis se nequio-ribus regrediatur.

F I N I S.

E R R A T A

in Tomi 7mi parte 2da

Pag. 11. Col. I. linea 12. deleatur sed
Pag. 16. in marginalib. vid. Pag. 37. lege Pag. 17.
Pag. 32. in margin. supra Pag. 64. lege Pag. 28.
Pag. 41. in marg. supra Pag. 78. lege Pag. 35.

Pag. 44. in marg. supra Pag. 92. lege Pag. 41.
Pag. 45. in marg. supra Pag. 93. lege Pag. 42.
Pag. 46. in marg. supra Pag. 167. lege Pag. 74.
Pag. 48. in marg. supra Pag. 44. lege Pag. 20.
Pag. 55. in marg. supra Pag. 185. lege Pag. 82.
Pag. 74. & 75. in marg. supra Pag. 122. lege Pag. 55.
— ibid. in marg. supra Pag. 167. lege Pag. 74.
Pag. 118. in margin. supra Pag. 259. lege Pag. 115.



I N D E X R E R U M.

A.

Ablutio baptismalis. Quomodo ad esse sacramentale determinatur. 43. & seq. An sit materia proxima baptismi. 129. An ad baptismum sufficiat ablutio occisiva. *ibid.* & seq. Quotuplex ablutio occisiva. *ibid.* An utraque vel alterutra abluendi ratio licita sit. 135. An ablutio occisiva tantum ordinetur ad mortem corporis. *ibid.* & sit actio intrinsecè mala. *ibid.* An ad ablutio- nem sufficiat contactus immediatus aquæ circa corpus. *ibid.* & seq. Extra necessitatem nec abluenda proles, donec prodierit ex utero matris, nec, ubi prodiit, alibi quàm in capite abluenda. *ibid.* & seq. Vide Baptismus. Ecclesia. Immersio. Infans.

Absolutio, gallicè *l' Absoute.* Ejus antiquitas. 118

Absolutio. An valeat absolutio sic data, *Absolve te*, si præ- videt Deuste ante finem mensis esse restitutum. 61

Absolutus. Aliud est dicere, negligentissimum eum fore salutis, qui per exteriorem dumtaxat jocum absolutus, non quæreret absolvi seriò; aliud dicere eum omnem, qui exteriùs seriò absolvitur, semper valide absolvi. 45. & seq. An quis valide absolvatur à peccatis, ea lege, ut intra certos dies ablata restituat. 61. & seq. An pecca- ret, qui absolvendo hominem, quem crederet dispositum, hanc apponeret conditionem, *Si es dispositus, ab- solve te.* *ibid.* An contritus de peccatis hora sexta, con- fitens hora nona, & absolutus hora duodecima, valide absolutus æstimari debeat, eo quod Pœnitentia ratio- nem habeat judicii. 65

Actio. An ad actiones, quæ ex virtuali intentione fieri di- cuntur, tenuis aliqua remissaque attentio concurrat. 57. An actio, quæ mala est, Deum moveat ad collatio- nem gratiæ. 100

Actio exterius mimica. Quæ est. 35

Actio sacramentalis. Qualiter debet poni. 58. Quo sensu non est voluntaria nisi ab intentione. 63

Actus. An actus quilibet bonus & supernaturalis merea- tur gratiam saltem de congruo, & majorem, cum me- lior est & sanctior. 95

Actus sacramentalis, quando est actus Religionis. 39

Adulti. Omnes adulti possunt, si velint, baptizari. 166. & seq. In adultis, ut Baptismus valide recipiant, requiri- tur & sufficit intentio illum recipiendi. 167. & seq. In adulto, ut cæteros præter characterem effectus Baptismi recipiat, requiritur fides. *ibid.* dolor de peccatis actua- libus. *ibid.* & seq. spes veniæ. *ib.* inchoatus Dei amor. *ib.* & seq. & propositum servandi ac profitendi legem Christianam. *ib.* non requiritur autem confessio vel satis- factio. *ib.* Stricta adultis omnibus, qui baptizari pos- sunt, incumbit Baptismi obligatio. 168. An adultus ju- stificatus sit, qui ante Martyrium votum habet Baptismi, vel non. *ib.* & seq. An damnaturus sit adultus peccator pro fide moriens ex solo v. g. gloriæ cœlestis desiderio, si non habeat contritionem perfectam. 181. & seq. Qua- re adulti ac infantes in positivo juris vel facti dubio ba- ptizandi sunt sub conditione. 185. Vide Baptismus 6. & seq. Infantes. Martyrium.

Affinitas. An tres aut quatuor pluresve Patrimorum mu- nera exercentes, affinitatem contrahant. 153

Aman. Quare honos ab Aman impensus Mardochæo va- luit. 53

Ambrosius (S.) Vide Valentinianus.

Amentes & Furiosi. An sint baptizandi. 162 & seq. Vide In- tentio.

Amor Dei inchoatus. Vide Adulti.

Angeli. An Angeli assumpto corpore Eucharistiam mini- straverint. 11

Apostoli. An Sacramenta quædam instituerint. 10. An non aliter baptizabant quam mergendo. 130. & seq. An tan- tum baptizaverint in nomine Jesu. 140 & seq. Vide Chri- stus.

Aqua baptismalis. An ad nullos salutis usus inserviat sine prædicatione crucis. 72. & seq. Vide Ablutio. Pastores.

Aqua benedicta. Vide Baptismus. Ceremoniæ.

Aqua naturalis. An ex Christi verbis: *Nisi quis renatus fue- rit ex aqua & spiritu*, &c. colligi queat aquam naturalem esse Baptismi materiam. 127. & seq. An hæc vox aqua de- beat usurpari sensu metaphorico. *ib.* An, si aqua neces- saria foret Baptismi materies, valeret Baptisma in arena, vinoque collatum. *ibid.* & seq. Vide Ablutio. Baptismus. Liqueur. Materia Baptismi.

Aqua benedictionis mos. Ejus antiquitas. 115. 118. Quo- tuplex aquæ benedictio. *ibid.*

Arelatensis I. Synodus, an sit plenarium Augustini Con- cilium. 32. & seq.

Ariani. An valide baptizabant. 69

Ars. Quid est; ejus actio. 57

Aspersio. Vide Baptismus.

Athanasius (S.) Quo sensu comparat Baptismum Ariano- rum cum Paulianistarum Baptismate. 22. & seq.

Athanasius puer. Quanta laborat suspitione historia Athanasii junioris baptizantis pueros super oram ma- ris, puerorum ludum imitando. 37. & seq.

Attritio. Vide Intentio.

Attritio. An, si sufficiat attritio ad tollendum obicem ne- gativum, hæc quoque sufficiet ad tollendum obicem positivum. 82. Quomodo se habet post Baptismum. 83. Vide Baptismus.

Audientes Catechumeni quierant. 168. & seq. Quotupli- ci ritu inaugurabantur. *ibid.*

Augustinus (S.) Quo sensu dixerit connubium etiam in Paradiso terrestri, fuisse Sacramentum. 9. An sciverit Cyprianum definitioni à Stephano Papa conciliariter emis- sæ restitisse. 29. Quo sensu dixit: *Accedit verbum ad ele- mentum & fit Sacramentum.* 36 & seq. Quæ sufficiunt, ut ex Augustini loco Lib. 7. de Bapt. cap. 53. Solei etiam quæri, &c. certum sit retentionem intentionis nihil nocere Sacramentorum integritati. 48. & seq. Quos intellexit per eos, de quibus loquitur fallaces. 49. & seq. An requi- siverit intentionem internam in Ministro, v. g. Baptismi. 50. & seq. An Baptisma citra quamcunque mentalem intentionem collatum valere censuerit. *ib.* & seq. An principia, quæ contra Donatistas sanctitatem in Sacra- mentorum Ministris requirentes posuit, internæ cujus- cunque intentionis necessitatem convellant. *ibid.* & seq. Quo sensu dixit: *Si Donatus baptizasset in nomine suo, cha- racterem impressisset.* 112. Vide Catechumenus. Circum- cisio. Laici. Nicæna Synodus. Synodus. Rebaptizantes. Verba.

B.

Baptismus 1. Etymologia ejus nominis; quæ non raro appellantur Baptismata. 119. Quod hodie passim & multo communius Baptismi nomine intelligitur; ejus variae in Scriptura & Patribus appellationes. *ibid.* Ejus definitio juxta Novatores. *ibid.* A Catholicis reji- citur. *ib.* & seq. Ejus definitio juxta Catholicos. *ib.* Est legitima *ib.* & seq. Ejus divisio analogica. 120

2. Veteres & recentiores, qui erraverunt circa hoc pun- ctum: An idem sit Christi Baptismus, qui Joannis. *ib.* & seq. Sententia Catholicorum variatur de præsentì quæstione. *ib.* Baptismus Joannis non fuit veri nomi- nis Sacramentum. *ibid.* & seq. An hæc verba *Baptizati sunt* metaphorico sensu intelligi possint. *ib.* & seq. An in Christi ac Joannis Baptismo idem fuerit signum, idem author, eademque significatio. 122. & seq. An Baptismus Joannis peccata dimitteret. *ib.* & seq. An si di- versa fuissent Joannis & Christi Baptismata, tincti Ba- ptismo Joannis iterum tingi debuerint Baptismo Chri- sti. *ibid.* & seq.

3. Veterum ac recentiorum opinio de hac quæstione: Quo intermedio tempore constitui debeat Baptismi institutionis epocha. *ib.* & seq. Christus Baptismum ante mortem suam instituit. 123. & seq. An si Chri- stus ante passionem instituisset Baptismum, hunc jus- sisset ab Apostolis conferri, cum misit illos prædicare. *ib.* & seq. An ante fuerit præscripta Baptismi forma, quam cum mandatum est Apostolis, ut docerent omnes gentes. *ib.* An Baptismus vim suam habeat ex passione Christi. 124. An ante Christi mortem potuisset quis baptizari in morte Christi. *ibid.* Quo sensu Baptismus Christi aperit cælum baptizato. *ib.* & seq. Christus nec antequam baptizaretur à Joanne, Baptismum instituit. *ib.* neque dum ab eo baptizatus est. 124. & seq. neque dum loqueretur cum Nicodemo. *ib.* & seq. Quid, cum Christus baptizatus fuit, tunc concurrerunt omnia ad Baptismi institutionem pertinentia. *ib.* Christus Ba- ptismum instituit sub illud tempus, quo misit Aposto- los suos baptizare & prædicare. 125.

4. Lex Baptismi ante Christi mortem non obligavit *ib.* Utilis tamen erat Baptismi receptio. *ibid.* Neque etiam obligavit

- obligavit Lex Baptismi statim à morte Christi, *ib.* sed tantum post sufficientem ejus promulgationem, *ib.* An Lex Baptismi promulgata fuerit, cum Christus dixit ad Apostolos: *Docete omnes gentes*, &c. *ib.*
5. Commenta circa baptismi materiam prodita. 126. & seq. An possit fieri baptismus, si forte aqua admisceatur alicui corpori, &c. 128. An valeat baptisma collatum in vino, lacte, oleo, saliva, sanguine, lacrymis, sudore, urina, pisanna, ossa juscule, aut cerevisia bene decoctis, lixivra perfecta, succo ex pomis, pyris cerasisque expresso. *ib.* Quare qui domi in necessitate baptizant, curare debent, ut aqua benedicta utantur; & in baptismo solemniori aqua esse debet chrismate permixta. *ibid.* An gravis sit obligatio in baptismo solemniori aquam chrismate permixtam adhibendi. *ib.* & seq. Vid. *Aqua naturalis. Liquor. Materia baptismi. Stephanus II.*
6. Baptismus solemnior ab Apostolorum ævo usque sæculum decimum tertium per trinam immersionem collatus est. *ib.* & seq. valet tamen collatus seu per asperersionem. 130. & seq. seu per infusionem. 131. & seq. Ad valorem baptismi non requisivit Christus, nisi aquam pro materia remota; & ablutionem propriè dictam pro materia proxima. *ib.* An Christus per immersionem baptizaverit. 132. & seq. An baptismus, ut in eo celebretur mors & sepultura Christi, sine immersione fieri nequeat; nec sine immersione trina, ut in eo exprimat SS. Trinitas. 133. & seq. An invalidum sit baptisma, cum quis una tantum aut altera gutta non defluente aspergitur. *ib.* An curandum sit, ut perfundatur una ex præcipuis corporis partibus, maxime vero caput. *ib.* & seq. An quisquis alibi quam in capite baptizatus fuerit, de novo rebaptizandus sit sub conditione. *ib.* An sit repetendum baptisma, si infans in secundinis ablatus fuerit; & si solum in vestibus. 134. & seq. Utrum valeat baptismus, si quis aqua è tecto defluenti supponatur. *ib.* Vide *Ablutio. Apostoli. Bonifacii. Ecclesia. Eunomiani. Immersio. Infantes. Magnus. Minister baptismi. Novatianus. Trinitas (SS.)*
7. Baptismus in nomine SS. Trinitatis bifariam conferri potest. 136. Circa hanc quæstionem Theologorum divisio. *ibid.* & seq. Ad valorem baptismi requiritur distincta trium personarum invocatio. *ib.* & seq. 137. & seq. An qui docet valere baptismum, etiam si solus nominetur Pater, ille ad baptismi validitatem expressam trium personarum invocationem non requirat. *ib.* & seq. Multo probabilius est nunquam valuisse baptismum in solo Christi nomine collatum. 138. & seq. valuisse tamen censuerunt viri graves. 140. & seq. Vide *Basilium. (S.) Stephanus Papa.*
8. An sicut in baptismo necessarium est, ut Trinitas distinctè nominetur, sic & necesse sit, ut proferantur ista verba, *Ego baptizo te*; sententia veterum quorundam Theologorum circa hæc dicta verba. 140. & seq. An probari non possit verba hæc, *Ego te baptizo*, à Christo præscripta esse. 141. & seq. imò probari possit eadem non debuisse præscribi, *ibid.* & seq. An per priora quinque Ecclesiæ sæcula hæc verba in baptismo usurpata fuerint. *ibid.* Non modo de prædictis verbis siluere Patres, sed & ea saltem generaliter reprobavere. *ib.* & seq. An fictum sit systema illius, qui baptismum, omittis verbis, *Baptizo te*, olim valuisse vel non, censet. 142. & seq. Melius & tutius censent, qui particulam *in* ad validitatem baptismi necessariam esse credunt. *ib.* & seq. Vocula *nomine* ad substantiam baptismi prorsus necessaria est: unde non stabit Sacramentum, si quis vel *in nominibus Patris*, &c. vel *in Patre, & Filio*, &c. baptizet. *ib.* An valeat baptismus, si usitatae formæ terminis termini substituantur æquivalentes. *ib.* & seq. An valeat baptismus collatus in nomine SS. Trinitatis, vel in nomine Dei unius & trini, vel in nomine Genitoris, Geniti, & ab utroque spirati seu procedentis. 143. & seq. Quid de his formis, *Baptizo te in nomine Patris, in nomine Filii*, &c. *ib.* An nomine Dei Patris, Dei Filii, Dei Spiritus sancti. *ib.* & seq. *Baptizo te cum Patre, & Filio*, &c. *ib.* An hæc verba, *lavo, abluo, intingo, balneo, mergo*, voci *Baptizo*, synonyma sint. *ib.* An ad valorem baptismi necessum sit, ut exprimat persona Ministri. *ibid.* & seq. Vide *Forma baptismalis. Minister baptismi.*
9. Quotuplici modo baptismus administrari potest. 144. An iis solis potestatem baptizandi concellerit Christus, quibus dixit: *Euntes, docete omnes gentes*, &c. 146. An quibus permissum non est docere in Ecclesia, iis nec permissum sit baptizare. *ibid.* An plus sit baptizare simpliciter, quam cum solemnitate, *ibid.* & seq. An liceat extra Ecclesiam baptizare, ubi nulla urget necessitas. 150. & seq. An possit quis seipsum baptizare, 151. An plures eundem simul baptizare possint, *ib.* & seq. Quotuplici modo hoc fieri potest, *ib.* An valeat baptisma si unus aquam infundat, alter pronuntiet formam. *ib.* & seq. si duo materiam simul & formam applicent, sed ita ut à se invicem in baptizando dependere velint, dicendo: *Nos te baptizamus*. *ib.* & seq. si uterque seorsim materiam formam applicet, quasi solus, & ab alio dependere nolens. 152. An baptismus hoc ultimo modo datus, esset duplex baptisma vel unum. *ib.* & seq. Quid, si unicum admittatur, si duplex. *ib.* An non delinearet baptizare, qui vellet formam ponere, quantumcumque noliteam habere virtutem omnem, quam habet à Christo. *ib.* Vide *Cæremonia baptismalis. Diaconus. Episcopi. Fideles. Laici. Minister baptismi. Obsteatrix. Pastores. Patres. Sacerdotes.*
10. An baptismus solemnior administrari possit sine Patre. *ib.* & seq. Opiniones variae circa hanc quæstionem: An baptisma fidem in infantibus supponat, aut saltem producat. 155. & seq. An exigat Christi institutio, ut baptismus iis solum conferatur, qui jam instructi fuerint & credentes. 157. & seq. & ut nemo infidelis baptizetur. *ib.* An quisquis regeneratur, congruas ad gratiam regenerantem dispositiones afferre debeat. *ib.* & seq. An in baptismo inearum Deum inter & hominem contractus onerosus. 158. & seq. An ea circa baptismum sequenda sit praxis, quam nos suo exemplo docuere & Christus & sancti pietate ac fama celebres. 159. & seq. Baptismus actuale nullam in infantibus supponit fidem. *ibid.* & seq. sed fixam & intrinsece inhaerentem cum gratia sanctificante & annexis virtutibus producit. *ib.* & seq. An cum baptismus deleat peccata, virtutes nullas tribuat. 161. & seq. Vide *Catholici. Infantes. Patrini. Tertullianus.*
11. An liceat baptizare vivum pro mortuo. 162. Subiectum baptismi. 167. Vide *Adulti. Amentes. Confessio. Infantes 3. 4. Massa carnea. Matres. Monstra. Principes Christiani. Sacerdotes. Virgo (B.)*
12. A quibus Hæreticis baptismi necessitas impugnata fuit. 169. & seq. Opinio quorundam Scholasticorum circa necessitatem baptismi. *ibid.* Baptismus neque parvulis, neque adultis necessarius est necessitate mediæ pro omni casu. *ib.* & seq. Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est extra casum martyrii. *ib.* & seq. An non magis verba hæc, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. probent baptismum in infantibus necessarium esse, quam verba ista, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*, &c. probent iisdem necessariam esse Eucharistiam. 170. & seq. Baptismus in re vel in voto adultis omnibus necessarius est necessitate tum mediæ, tum præcepti, extra martyrii casum. 173. & seq. Aliud est baptismum differre ad aliquot menses, aliud ad plures annos. 174. & seq. Quo peccato sit suspectus, qui sufficienter instructus, susceptionem baptismi ad annum integrum differt sine causa. *ib.* An necessarius sit baptismus, ut alia Sacramenta licite & valide recipiantur. *ibid.* & seq. Quare curandum est non baptizatis, ut ocius baptizentur. 181. Vide *Catechumenus. Dionysius Alexandrinus (S.) Ecclesia. Martyres. Martyrium. Parentes.*
13. Quid est & quare dicitur baptismus flaminis. 181. Qui negarunt illum flaminis baptismum baptismi aquæ vices gerere posse. *ibid.* & seq. Baptismus flaminis supplet in adultis vices baptismi aquæ, quoad gratiæ infusionem, & remissionem culpæ sufficienter retractatæ. *ibid.* & seq. An nemo possit fieri membrum Christi nisi baptismate. 183. & esse capax regni cælorum sine baptismate. *ibid.* & seq. Baptismus flaminis non supplet vices baptismi aquæ, quoad remissionem poenæ peccatis debitæ. 184. & seq. Vide *Catechumenus.*
14. Quo sensu baptismus est unum; quot distinguuntur baptismata; quare baptismata flaminis & sanguinis dicuntur tantum baptismata per analogiam. *ibid.* Hæretici qui negarunt unitatem baptismi. *ib.* Baptismus semel tantum eidem homini conferri valide potest. *ib.* & seq. An graviter peccet is qui rebaptizat, aut is qui se rebaptizari permittit, etiam in dubio. 185. & seq. Qui sunt baptizandi sub conditione. *ib.* & seq. Solutio discrepationis gravis & praxis quotidiana, circa hanc quæstionem: An baptismus quemcumque, quod à patre, matre vel obsteatrice collatus sit, iterare liceat. *ib.* & seq. Quare baptismus

- credi non debeat *femina*. *ib.* & *seq.* An baptismus ab Hæreticis nostri temporis collatum iterari possit sub conditione. *ib.* & *seq.*
15. Quot effectus tum Novatores tum Catholici adscribunt baptismi. *ib.* Baptismus, secluso obice, tollit omne peccatum; confert gratiam qua homo interius renovetur & sanctificetur. 186. & *seq.* Quod sufficit ut baptismus peccata delere dicatur, quo in casu sua est & multiplex baptismi efficacia. 416. Baptismus, secluso obice, poenam omnem peccatis debitam remittit. *ib.* Vide *Ceremonia baptismalis*. Effectus baptismi. *Fideles*.
16. An redarguenda præsens Ecclesiæ praxis quæ contra pristinum morem *infantes* quovis tempore baptizari jubet. 189. Quo in loco conferri debet baptismus. *ib.* & *seq.*
17. An licitum sit in casu extremæ necessitatis recipere baptismum à malo Ministro, etiam si is præcisus sit. 17. Qui tuiti sunt invaliditatem baptismi ab Hæreticis collati. 18. & *seq.* Quo sensu baptismus, quod inane est Religionis simulacrum, non valet etiam quoad substantiam. 22. & *seq.* An tam falsus sit ac mendax baptismus Hæreticorum, quam mendax sit Gentilium cultus. *ib.* Quo sensu non permittit Ecclesia collationem baptismatis quo quis & remissionem peccati consequatur, & Christum induat. 23. & *seq.* An quis possit induere Christum vi baptismatis ab Hæretico collati. *ib.* & *seq.* Vide *Athanasius* (S.) *Dionysius Alexandrinus*. *Fides*. *Intentio*. *Operatus* (S.) *Rebaptizantes*. *Stephanus Papa*.
18. An non minus valeat baptismus præter conferentis intentionem collatum, quam valuerit benedictio data Jacob, tametsi præter Isaacii intentionem data. 35. & *seq.* An ratus haberi possit baptismus à mimo collatus. 37. & mimice collatus. *ib.* An valide baptizet, qui baptizat in templo, sed nescit se in templo esse. 41. & *seq.* An quæ baptismum à Calvinianis collatum etiam sub conditione iterari vetant, ea supponant valere baptismum publice collatum, seu Ministro adfuerit, seu abfuerit intentio externa. 45. & *seq.* An valeat baptismus ab Infidelibus, Judæis, &c. collatum. 46. An ille baptismus citra quamcumque mentalem intentionem collatum valere censeat, qui non curat qua Minister laboret intentione. 50. An qui solo supplicii metu baptismum recipit, baptizetur valide. 55. An baptismus vel absolute, vel sub conditione denuo conferendum sit, si rebus serio pensatis dubium sit an Minister nequam legitima caruerit intentione baptizando. 57. An baptizet quis valide filium Petri, ratus eum esse filium Joannis; vel marem ratus esse foeminam. *ib.* Quare baptismus in casu metus gravis non est invalidus jure positivo. *ib.* An valeat baptismus collatus à Parocho, qui post habitam actualem pueri baptizandi voluntatem, domo egreditur, & ingreditur Ecclesiam ut eundem baptizet, sed interim alio vocatus, non redit ad Ecclesiam nisi post quatuor aut quinque horas, tuncque sine novo voluntatis actu infantem baptizet. 58. & *seq.* An nulla alia insit Parocho huic intentio quam habitualis. *ib.* An baptismus in dubio sub conditione iterandus sit. 61. & *seq.* Vide *Augustinus* (S.) *Innocentius IV.* *Nicolaus I.* *Pagani*. *Sacramentum Saxones*. *Thomas* (S.)
19. Materia baptismi. 63. 426. & *seq.* An baptismus simpliciter collatus in nomine SS. Trinitatis valeat. 67. Quare is qui glacie uteretur ad baptismum nihil efficeret. *ib.* In quo consistit forma baptismi. 72. An baptismus invito & nolenti collatus, sit invalidus. 74. An qui antea baptizari voluit, & dum baptizatur actu, contrariam voluntatem non habet, valide baptizetur. 75. An Catechumenus Christianam Religionem nuper amplexus, & necdum edoctus baptismi necessitatem, sensu interclusus animam agat, poterit baptizari. *ib.* & *seq.* Vide *Mutus*.
20. An baptismus receptus sine simulatione & cum aliqua fide, valeat. 76. & *seq.* An baptismus subruatur & vacuus reddatur defectu fidei. *ib.* & *seq.* Effectus baptismi. 78. Sublata fictione reviviscit baptismus. *ib.* ac proinde non solum fictionis venia, sed & baptismi effectus, nimirum gratia regenerativa recipitur. 79. & *seq.* An ficta ejus susceptio sit opus mortuum. *ib.* & *seq.* An non magis possit baptismus delere peccata, quæ ipsum præcesserunt, quam fictionem cum qua receptus est. 80. & *seq.* An licet, cum aufertur fictio, baptismus non existat in se, maneat tamen in virtute sua. 81. Si reviviscat baptismus cum aufertur fictio per Pœnitentiæ Sacramen-
- tum, plusne recipiet gratiæ, qui baptismum fictè suscepit, quam qui recepit non fictè. *ib.* & *seq.* An baptismus reviviscens conferat effectum omnem, quem conferre solet, cum pie recipitur. 81. Vide *Carbonaria Leodiensis*. *Fictio*. *Peccatum*. *Verba*.
21. Ut reviviscat baptismus cum fictione positiva receptus, requiritur vel contritio perfecta extra Sacramentum Pœnitentiæ, vel attritio cum eodem Sacramento. *ib.* & *seq.* Ut reviviscat baptismus cum fictione negativa susceptus, sufficit attritio. *ib.* & *seq.* An tam baptismus per attritionem puram reviviscens, poterit fictionis peccatum remittere indirecte, quam Pœnitentiæ indirecte remittere possit peccatum oblitum. 82. An baptismus reviviscens remittat attrito peccatum fictionis, si illud non occurrat memoriæ ipsius. 83.
22. An dispositio subsequens possit esse dispositio ad reviviscendum baptismi. *ib.* & *seq.* Adultus quem baptismi initiare licet. 87. An baptismus justificet tantum ratione conscientie bonæ, seu fidei interioris. 89. & *seq.* An baptismus fidem justitiamque prius receptam supponat. *ib.* An baptismus & alia Sacramenta non nisi per fidem mudent, & absque efficacia hominis. *ib.* & *seq.* An, si defectus dispositionum impediatur regenerationem, efficacior erit improbitas adulti baptizati, quam Spiritus regenerantis gratia. 90. An Adultus, qui cum aliquo ad peccatum veniale affectu baptizatur, plus adhuc recipiat gratiæ, quam recipiat parvulus. 92.
23. An baptismus operetur ex opere operantis. 94. & *seq.* aut ex opere operato. *ib.* Baptismus, Confirmatio & Ordo characterem imprimunt, non alia Sacramenta. 110. & *seq.*
- Basilii* (S.) Ejus scopus docendo Gentiles in Trinitatis nomine, Judæos autem in nomine Christi esse baptizatos. 140.
- Beaumanoir de Lavardin* (Philibertus Emmanuel) jam moriturus, ejus confessio. 45. Quid dicendum sit de ejus ordinationibus. 46. & *seq.*
- Benedicens sacramentale*. Quid exprimit. 118.
- Benedictionum mos*. Ejus antiquitas. *ib.* & *seq.*
- Benignitas Dei*. An ad Dei benignitatem spectet, ut qui aliena labe inquinantur sine medio, aliena fide sine medio justificentur. 172.
- Bernardus* (S.) Quo sensu ablutionem pedum reposuit inter Sacramenta. 10. & *seq.*
- Bonosiaci*. An eorum baptismus fuerit reprobatus. 131. & *seq.* 132.

C

Cæcus, vide *Mutus*.

Ceremonia seu Ritus. Earum definitio. 114. & divisio. *ib.* & *seq.* Potuit & potest Ecclesia sacros ad Dei cultum ritus instituere. *ib.* & *seq.* Ritus ab Ecclesia instituti, pie & laudabiliter instituti fuere. 115. & *seq.* Ipsa antiquitate sunt venerandi. *ib.* & *seq.* Quid de benedictione aquæ. *ib.* de exorcismis. *ibid.* & *seq.* de Processionibus, & Luminarium usu, *ibid.* de iburis adolendi consuetudine, & vestibus sacris, *ib.* *Ceremoniæ ad divini cultus decentiam splendoremque conferunt*, 116. & *seq.* rudium intelligentiam adjuvant, movent pietatem, & animum per visibilia erigunt ad invisibilia. *ib.* Catholicos distinguunt ab Hæreticis, iisque ex singulari Dei providentia suam exprobandam novitatem, *ib.* Peccat mortaliter qui essentielles vel integrantes ritus omittit; qui vero solum accidentales aliquos, venialiter tantum, nisi adsit scandalum aut contemptus, 117. & *seq.*

Ceremoniæ baptismales. An si infans domi ringatur, adhibendæ sint ceremoniæ baptismales, 150. Quot sunt, 188. Ceremoniæ quæ præcedunt baptismum, *ib.* & *seq.* quæ comitantur. *ib.* & *seq.* quæ subsequuntur, *ib.* & *seq.* quæ accedebant apud antiquos, 189. & *seq.* An suppleri debeant, quæ in baptismo prætermittæ fuerint, sive ex contemptu, sive in casu necessitatis, *ib.* & *seq.*

Carbonaria Leodiensis. Quare suspecta non est formula quæ hæc Carbonaria usa est ad baptizandum. 69.

Catechumenus. Vis hujus nominis, 168. Qui erant Catechumeni, *ib.* Catechumenorum triplex erat classis: prima, *ib.* secunda & tertia, *ib.* An usitata primis Ecclesiæ temporibus instruendorum Catechumenorum forma hodie dum sit aut esse debeat in usu, *ib.* & *seq.* An graviter fuerint arguendi Catechumeni, qui

- qui rati se ad baptismi susceptionem necdum satis esse dispositos, ad eam se annis pluribus disponebant, 171. An Catechumenus simplex, *Eucharistiam* ore sumere potuisset, 175. & seq. An Catechumenus sine baptismo remissionem non potuerit accipere peccatorum, 182. & seq. Quid de Catechumenis de quibus S. Augustinus hæc dicit: Non illi sarcina iniquitatis suæ dimittitur, nisi venerit ad baptismum, *ibid.* & seq. An sanctificatio Catechumeni, si non fuerit baptizatus, ei valeat ad intrandum in Regnum Cælorum, 183. & seq. Vide *Baptismus Ecclesia. Oleum Catechumenorum.*
- Catholici.** Quo sensu soli Catholicorum societati concessa sunt Sacramenta, 23. An in majori rituum suorum parte impios Ethnicorum ritus renouent, 117. An Catholicus in Hæreticorum Baptismo vices Patrini gerere possit, 153. Vide *Cæremonia.*
- Causa.** Quotuplex apud veteres Theologos, 9. Quibus modis causa operari potest, 95. Quando operatur physice, aut moraliter, *ib.* Quæ est causa primaria, aut instrumentalis, *ibid.* In quo causa moralis & finalis conveniunt, *ib.* & seq.
- Celebrans.** An, cum plures hostiæ sint consecrandæ, imprudenter se gerat, si ad unam hostiam limitet intentionem suam, 57.
- Censura,** vide *Ordinatio. Sacramentum* 12.
- Cerevisia** bene decocta, vide *Baptismus* 5.
- Certitudo.** Quæ in Sacramentis sufficit, 54. & seq.
- Character** in genere. 1. Quid est, 108. Datur character sacramentalis, *ib.* & seq. An assignari possit epocha opinionis quæ characterem astringit, 109. & seq. An contendatur ideo characterem per aliqua Sacramenta imprimi, quia hæc Sacramenta iterari non possunt, 110. & seq. An character nullius esse possit utilitatis, *ibid.* & seq. Quibus causis imprimitur character, *ibid.* An character à Dæmone percipi possit, *ibid.* & seq. Vide *Baptismus Christus.*
2. Circa characteris essentiam divisio Theologorum, 111. & seq. Character non est mera rationis relatio, sed denominatio extrinseca, 112. & seq. Character est ens reale, cui tamen annexa est multiplex relatio, *ib.* & seq. An sit qualitas, 113. & seq. An intendi possit & remitti, *ibid.* Vide *Augustinus (S.) Durandus.*
3. Quodnam sit ejus subjectum, *ibid.* & seq. 114. An disponat ad gratiam; & in voluntate resideat, *ibid.* An sit prorsus indelebilis, *ibid.* & seq. An in damnatis maneat, *ibid.* An character sit indivisibilis, *ibid.* An sit veluti titulus moralis ad auxilia quæ conferri debent iis qui certa Sacramenta recipere, *ibid.*
- Character sacramentalis & Corpus Christi** in Eucharistia. An sint Sacramenta, 3. & seq.
- Charitas.** An perfecta charitas sine voto Baptismi justificare possit, 183. Vide *Martyrium.*
- Chrisma** (sanctum) vide *Oleum Catechumenorum.*
- Christiani,** vide *Infantes.*
- Christus** omnia Legis novæ Sacramenta instituit immediate, 10. & seq. Quid, Christus & Apostoli tradidere Sacramenta, *ibid.* Quo sensu dicitur Christus misisse Apostolos, sicut eum miserat Pater, *ibid.* An Christus possit dici Institutor solius Eucharistiæ, *ibid.* An de fide sit Christum immediate instituisse Sacramenta, 11. & seq. An Christus Sacramenta instituerit non solum ut Deus, sed & ut homo, *ibid.* An Christus characterem donatus fuerit, 110. Utrum tam vox ista, in nomine Christi significet formam sola Christi invocatione perficiendam, quam voces in nomine Patris, &c. formam significant in nomine trium personarum perficiendam, 139. Vide *Baptismus Basilii (S.) Potestas. Stephanus Papa.*
- Circumcisio** carnea. Ejus scopus, 3. Certum non est Circumcisionem institutam fuisse in remissionem peccati originalis, 105. & seq. Absurda quæ sequuntur ex opinione quæ Circumcisionem in remedium originalis peccati institutam docet, 106. & seq. An Genes. 17. v. 14. præcipiatur ut masculus circumcidatur octavo die, *ibid.* & seq. Quod est pactum quod violabant qui non circumcidebantur, *ibid.* Quod incommodum cuiquam habere videbitur ratio eorum qui, ut anteriores Patres cum Augustino concilient, fatentur Circumcisionem, nullam ex primæ institutione habuisse vim justificandi, &c. 108. & seq. An admittenda Augustini sententia, Circumcisio labem originale delevit ex opere operato, *ibid.* & seq. Confutatio solutionis Theologorum, qui remedium naturæ & Circumcisionem nolint fuisse veras gratiæ causas, sed tantum conditiones sine quibus non conferebatur eadem gratia, 107. & seq. Vide *Sacramentum.*
- Clerici.** An Clerici etiam sæculares qui vel sacris Ordinibus initiati sunt, vel Beneficarii, ab officio Patrini excludantur, 16.
- Clerici minores.** An functiones suas male obeundo, lethalis culpæ arguantur, *ibid.* Vide *Diaconus.*
- Commemorare.** Quid significat vox commemorare in Augustini textu; quid sit, juxta Ecclesiæ stylum, commemorare Sanctos, 29.
- Communio.** Quo sensu nullum est gravius crimen crimine indignæ Communionis, 87.
- Competentes** Catechumeni. Qui erant, 168. & seq.
- Compositum.** An illud sit intrinsecum alicui composito, quo ablato, & manentibus cæteris, non manet tale compositum, 63. & seq.
- Concilium.** An aliud sit commemorare Concilium, aliud ei obtemperare, 29.
- Concilium transmarinum,** cui, ominante Augustino, cessisset Cyprianus, est juxta eundem Augustinum, ipsum Romani Pontificis Concilium, in quo res fidei agitari & definiri consueverant, *ibid.* & seq. Certum est Romanam Synodum transmarini Concilii seu Judicii nomine in Africa indicari consuevisse, *ibid.* & seq.
- Concio.** An ad Sacramenti substantiam & ad legitimam ejus celebrationem requiratur, 71. Nulla in verbis Sacramentorum requiritur Concio, *ibid.* & seq. Vide *Sacramentum.*
- Concio sacra.** Quid de iis statuendum est qui in peccato mortali sacram Concione habent, *ibid.* & seq.
- Concubinarius.** An præsumi possit concubinarius, qui ad Eucharistiam accedit, à peccato tandem resipuisse, 84.
- Concupiscentia.** Quo sensu est peccatum, 187.
- Confessio.** An Synodi præceperint Sacramentis confessionem præmittere, 78. An ad Baptismum confessio & satisfactio præquiri debeant, 168. & seq. Vide *Paulus V. Sacramentum Tridentina Synodus.*
- Confessus, Sacramentale.** Quid designat, 118.
- Confirmationis Sacramentum.** An sublata fictione reviviscat, 79. Qui hoc Sacramento digni habentur, 87. Vide *Baptismus, Peccatum.*
- Consecratio.** Quare verba consecrationis dicuntur sacramentalia; & sunt causa efficiens respectu Eucharistiæ, non autem causa formalis, 45. An verba consecrationis reddant Eucharistiæ Sacramentum sensibile, *ib.* & seq. An valeat consecratio, si Minister erret circa termini sacramentalis significationem, 69.
- Consecratio aquæ cum chrismate.** Quomodo, quando, & quare sit, 188. & seq.
- Contractus.** Qui contractus, est materia Matrimonii, 68.
- Contractus à Notario dissentiente exceptus,** an valeat, 53.
- Contractus clandestinus,** vide *Matrimonium novæ Legis, &c.*
- Contritio.** An statim ut ponitur perfecte justificet, 80. & seq. Quæ spectari possunt in contritione prout est pars Sacramenti, 95. An contritio de se sit meritoria, *ibid.* & seq. Vide *Adulci. baptis-mus.*
- Cornelius Papa,** vide *Novatianus.*
- Corpus Christi** in Eucharistia, vide *Character sacramentalis.*
- Corruptio** dictionis. Quare multo plus nocet si fiat in principio, quam in fine, 70. & longe magis suspecta est ea quæ fiat de industria, quam quæ ex incitia, lapsive vel impedimento linguæ, *ibid.*
- Courayer** (Petrus F. le) refellitur circa characteris essentiam, 111. & seq.
- Creditor,** vide *Minister Sacramenti.*
- Cruce.** Quando prædicatur verbo, aut opere, & facto, 72.
- Cultus Ecclesiæ Catholicæ.** An redolet mundanam pompam, *ibid.*
- Cultus divinus,** vide *Cæremonia.*

INDEX RERUM.

Cyprianus (S.) Tractatus de ablutione pedum ei male affingitur, 9. Ejus sententia circa Baptismum ab Hæreticis collatum, 19. Ejus probationes neque callæ & nullius momenti erant, *ib. & seq.* An ejus verba *Stephanum* Papam feriant, *ibid.* (*) Fuit aliquid quod in Cypriano purgari mereretur, *ibid.* Consuetudo cui innitebatur Cyprianus nec erat antiquior, 21. & *seq.* nec ejus praxis longe minus universalis fuit quam *Stephani*, *ib. & seq.* Cyprianus ejusque sequaces Episcopi, natam de Hæreticorum *Baptismo* controversiam non ad fidem sed ad disciplinam revocasse videntur, 27. & *seq.* An oppositam suæ *Stephani* opinionem traduxerit in errorem revelationi contrarium, *ib. & seq.* Pie præsumi potest, Cyprianum ante mortem resipuisse, 32. & *seq.* sed sistendum intra puræ præsumptionis fines, *ibid.* An permiserit ut denuo baptizentur ii qui per infusionem baptizati fuerant, 131. 132. An censuerit *Martyrium* non sufficere ad salutem, 178. & *seq.* Vide *Augustinus* (S.) Concilium transmarinum. *Magnus*. *Rebaptizantes*. *Stephanus* Papa.

D.

Dæmones nusquam in Christi ministros consecrati sunt, 11. An dæmon in forma hominis apparens baptizare possit, 42. & *seq.*
Dans, Sacramentale. Quid denotat, 121.
Decreta. An Decreta Inquisitionis Romanæ, licet non valeant in Galliis, seu in eo quod pertinet ad censuras, &c. futilia haberi possint in iis quæ ad fidem attinent, cum à Romano Pontifice approbata sunt, 41.
Deus. An singula Sacramenta per seipsum instituerit, 10. & *seq.* Solus Deus potest gratiam largiri, 11. An Deus ad imperium creaturæ gratiam largiri teneretur, *ibid.* Quomodo Deus vult omnes homines salvos fieri, 162. & *seq.*
Diabolus. An habeat sua Sacramenta, 74. An signa magica diaboli Deum moraliter moveant, 100. & *seq.* Vide *Signa Dei*.
Diaconus & Subdiaconus. Quare novi gravisque peccati hi sunt conscii. qui Ordinum suorum functiones in statu peccati exercent, 15. & *seq.* Diaconus est solemniter *Baptismi Minister*, sed extraordinarius, 150. & *seq.* Quomodo à Patribus Diaconi cum *Presbyteris* comparantur, *ibid.* An sint de hierarchia, *ibid.* Discrimen Diaconos inter & inferiores Clericos, *ibid.* Quare graviter peccat Diaconus, qui extra casum necessitatis, nec ab Episcopo vel *Parocho* jussus, solemniter *Baptismum* confert, *ibid.* & *seq.*
Dimissoria, vide *Ordinatio*.
Dionysius Alexand. (S.) eum è numero rebaptizantium recessisse suadent non pauca, 22. & *seq.* An nescierit non valere *Baptismum* peregrina forma collatum, *ibid.* An crediderit Sacramenta, valide recipi à non baptizato, 175. & *seq.*
Dioscorus. Quid dicendum de ejus *Baptismo*, 37. & *seq.*
Dolor de peccatis actualibus, vide *Adulti*.
Dubium. Quare illicitum est dubitare de pluribus, quæ ancipitem habuere *Augustinum*, 38. Quotuplex dubium, 185.
Durandus. An ejus opinio circa characteris essentiam, ut facilius & clarius admittenda sit, 112. & *seq.*

E.

Ebriosus. An possit rite baptizare, 36.
Ecclesia. An nihil aliud faciat in Sacramentis quam ritum exteriorem, 44. & *seq.* Nihil potest Ecclesia in substantiam Sacramentorum, 66. An Ecclesia de facto novam materiam materiæ à Christo institutæ substituerit in *Ordinatione* & *Matrimonio*, *ib. & seq.* An tam possit Ecclesia certis signis alligare Christi merita ad delendas culpas, quam possit ea alligare indulgentiis ad condonationem poenarum, 118. & *seq.* Ratum habuit prioris puriorisque ævi Ecclesia *Baptismum* per ablutionem & infusionem collatum, 130. & *seq.* An primæva Ecclesia agnoverit *Baptismi* necessitatem, 173. & *seq.* An prioribus Ecclesiæ sæculis Ecclesia communicaverit per sacrificia & preces *Catechumenis* sine *Baptismo*, seu poenitentibus sine reconciliatione defunctis, 182. Vide

Vide *Baptismus*, *Cæremonia*. *Immersio*. *Intentio*. *Justificatio*. *Ritus*. *Sacramentum*, *ibid.*
Ecclesia Græca. An assensu fuerit Latinæ circa fidem septem Sacramentorum, 7.
Ecclesia Romana, vide *Græci*.
Edens sacramentale. Quid indicat, 117.
Effectus Baptismi. An æqualis sit in omnibus baptizatis, 187. Vide *Baptismus*.
Episcopi. Quos tenentur ad Ordines admittere vel non, 87. Episcopus est ordinarius *Baptismi Minister*, 148. & *seq.* An habeant Jurisdictionem in baptizandum, *ibid.* An dispensare possint ut plures quam duo infantem suscipiant, 153. Vide *Diaconus*. *Ordinatio*. *Sacerdotes*.
Erasmus. Ejus opinio de baptismo infantium refellitur, 158.
Esca & Potus. An spiritalis esca & spiritalis potus à Christo profluens, nihil aliud esse potuerit quam gratia sanctificans, 103. & *seq.* Quid, ex Apostolo, *Judæi* escam & potum spiritalem loco Sacramentorum habebant, 104. & *seq.* Quid ex *Augustino*, *Idem* in mysterio *Judæorum* fuit cibus & potus, *quinoster*, *ibid.* & *seq.*
Eucharistia & Ordines. Quomodo pertinet ad Christum is, qui lethali infectus tæbe ea Sacramenta recipit, 3. An Eucharistia à peccatore percepta sit verum Sacramentum, 4. & *seq.* An futurum fuisset ut in statu innocentie institueretur Eucharistia & Ordo sacer, 5. An Eucharistia possit ab Hæretico recipi, 17. Quare materia & forma dici non possunt partes Eucharistiæ componentis, 63. Quare is, qui vino in uvis delitescente uteretur ad Eucharistiam, nihil efficeret, 67. Quo sensu Eucharistia vocatur panis Angelorum, 74. Quare ad validam Eucharistiæ receptionem nullo opus est interiori consensu, *ibid.* An confiteri debeat, qui reus lethalis culpæ accedere ad Eucharistiam debet, 77. & *seq.* An sublata fictione reviviscat, 79. An concedi possit Eucharistia ei qui certo scitur vel eam concutaturus pede, vel ipsa ad magicas artes usus, 86. An qui Eucharistiam in loco sordido reponeret, esset à gravi noxa immunis, *ibid.* Qui bonus præsumitur ad recipiendam Eucharistiam, 87. An qui se invincibiliter credens baptizatum, justificatus sit per contritionem & capax sit Eucharistiæ, 175. Vide *Angeli*. *Baptismus*. *Catechumenus*. *Consecratio*. *Infantes*. *Sacramentum*. *Tridentina Synodus*.
Eugenius IV. Quo sensu dixit Sacramenta antiqua Legis non causare gratiam, &c. 4.
Eulogia seu Panis benedictus. Ejus antiquitas, 117. & *seq.*
Eunomiani. Quare rebaptizabantur, 131. & *seq.*
Excommunicatio. Non eadem semper fuit apud Antiquos ejus vis & extensio quæ nunc est, 26. & *seq.*
Excommunicatus, vide *Ordinatio*.
Exorcismi, vide *Cæremonia*.
Exorcismus cum trina in faciem infantis exsufflatione, &c. quare sit, 188. & *seq.* An exorcismi *Baptismo* supervenientes falsum supponant, 190. & *seq.* An in *Baptismo* exorcizetur Spiritus sanctus, *ibid.* & *seq.*
Extrema Unctio. An sublata fictione reviviscat, 79. & *seq.* Quid in hoc Sacramento ac Sacramento Poenitentiae pro re simul & Sacramento assignari possit, 111. & *seq.* Vide *Sacerdotes*. *Sacramentum*.

F

Femina, vide *Baptismus*.
Fera, vide *Monstra*.
Fictio. 1. Quotuplex, 78. An fictio præparationis solius impediatur ne Sacramenta, quæ characterem imprimunt, valide recipiantur, *ib. & seq.* An ea fictio impediatur omnes *Baptismi* effectus, *ibid.* An sublata fictione renascantur ii effectus, quos impediverat fictio; utrum si in *Baptismo* reviviscant, reviviscant pariter in aliis Sacramentis, *ib. & seq.* An fictio, quæ ut plurimum est voluntas *Baptismi* indigne suscipiendi, natura prior sit ipsa susceptione *Baptismi*, quam voluntas illa imperat, 80. & *seq.* An si fictio consisteret in adhesionem peccatis omnibus quæ quis ante *Baptismum* commisit, omnia hæc peccata, prout fictionis objectum, clavibus Ecclesiæ subjicienda forent, *ibid.*
An

G

- An cum fictio per conversionem tollitur, jam nihil sit *Baptismus*, *ibid.* & *seq.* Vide *Baptismus*.
2. Quando fictio est vel negativa, vel positiva, vel privativa, 81. An fictio positiva sit crimen post *Baptisma* perpetratum, 82. An tollere fictionem, sit tollere fictionem, sit tollere peccatum, *ibid.* & *seq.*
- Fideles*. Quare Deus affligit fideles baptizatos, 180.
- Fides*. Quo sensu Ecclesiæ Doctores intellexerint fidem, cum dixerunt parvulos, in lege naturæ, sola parentum fide, & independenter à quocumque visibili signo iustificatos fuisse, 7. & *seq.* Quod est discrimen fidem inter & disciplinam, 27. An origo fidei & spes salutis æternæ penderet ex quaestione de valore *Baptismatis* hæreticorum, 28. Augustini tempore pene omnia fidei negotia ad Apostolicam Sedem delata, & in Concilio Episcoporum Italiæ dijudicata erant, *ibid.* An in Ecclesia nemini deficiat fides, 50 & *seq.* & extra Ecclesiam nulli competat, *ibid.* An fides Trinitatis ad validam Sacramenti receptionem necessaria sit, 76. An homo per auxilia consueta fidem confiteri possit, 91. & *seq.* Utrum propositio quæ *Baptismi* à Paganis dati validitatem astringit, præcise sumpta sit de fide, 147. An in parvulis sit habitus fidei, 161. & *seq.* An fides & gratia, quæ supponuntur à parvulis in *Baptismo* recipi, ad aliquid inserviant, *ibid.* An fides parentum satis fuerit ad salutem infantibus fidelium in Lege veteri, 172. An fides minorem habeat in nova Lege efficaciam, quam habuerit in veteri, *ibid.* Longa disparitas inter Adæ peccatum, & parentum nostrorum fidem, 173. Vide *Adulti. Baptismus. Benignitas. Infantes. Sacramentum*.
- Fides Ecclesiæ*. Ex quo repeti potest, 5.
- Fieri*. An frustra fiat per plura, quod potest fieri per pauciora, 89.
- Filii*, vide *Infantes*.
- Firmilianus & Dionysius Alexandriæ Episcopus*, propugnant rebaptizationem, 18. & *seq.* An Firmilianus errorem suum abjecerit, ætate Dionysii Alexandrini, 32.
- Forma Sacramenti*. 1. Forma Sacramentorum non determinata fuit materialiter; sed solum formaliter, 65.
2. An forma Sacramenti mutetur 1. verbi alicujus subtractione; & hæc subtractio Sacramenti perimat, 68. & *seq.* 2. additione extranei verbi unius vel multiplicis, & tunc valeat Sacramentum, *ibid.* & *seq.* 3. per variationem vocum, 69. & *seq.* 4. transpositione verborum, quæ cum sensum auferit, Sacramentum tollit, alias non, 70. 5. per corruptionem terminorum ex quibus ea fieri debet, *ibid.* & *seq.* 6. per interruptionem, qua tollatur continuitas actus, & intercipiatur intentio Ministri, *ibid.* & *seq.* An forma Sacramenti perimatur additione accidentali, 68. & *seq.* An qui aliquid quomodo cumque mutat in forma Sacramentorum, ex intentione vel errorem vel ritum novum introducendi, conficiat Sacramentum, *ibid.* & *seq.* Quædam exempla accidentalitatis mutationis formæ, quæ à gravi peccato non vacet, 71. An forma Sacramentorum sit consecratoria, *ibid.* & *seq.* Vide *Materia Sacramenti. Matrimonium. Sacramentum*.
- Forma baptismalis*. 1. Errores proditi circa hanc formam, 135. & *seq.* An in Baptismi forma exprimi debeat actio Ministri, 141. & *seq.* Ad validitatem formæ baptismalis haud necessarium est ut vel pronuntietur pronomen *Ego*; vel verbum *Baptizo* æctive proferatur, *ibid.* Hæc verba *Baptizo* te, aut alia æquivalentia, citra periculum nullitatis in forma baptismi omitti non possunt, *ibid.* & *seq.* Facile fieri potest ut habeantur quasi formæ communi æquivalentes termini, qui eidem revera non æquivalent, 142. & *seq.* Vide *Baptismus. Christus*.
2. Græcorum forma non deprecativa est aut imperativa, *Baptizetur*, sed indicativa, *Baptizatur servus*, &c. 143. & *seq.* Perantiqua est, quæ à Græcis adhibetur *Baptismi* formula, *ibid.* An forma hæc ab initio usi sint Græci, *ibid.* Valet citata *Baptismi* forma, *ibid.* An Latina forma Græcæ sit præferenda, *ibid.* Vide *Baptismus. Græci. Virgo. (B.)*
- Fusus S. Aegidii* aut *S. Bartholomæi Pastor* ejus publica confessio, 45.

- Gaufredi* (Ludovicus) Extremæ vitæ metis admotus, ejus confessio, 46. Quid dicendum sit de eo quod spectat ad ejus facta, *ibid.* & *seq.*
- Genesis* (S.) Quid dicendum de ejus Baptismo, 37. & *seq.*
- Gentiles*, vide *Basilius* (S.)
- Gladius*. Quo sensu non potest reddi gladius ei qui sese interimere vult, 85.
- Græci*. An eorum forma baptizandi sit valida, 68. Male à quibusdam Græcis culpatur Ecclesia Romana, quod jam non tingat mergendo; prout male culpatur, quod consecret in azymo pane, 133. Quorsum Græci in ea utuntur forma personam Ministri non exprimunt, 143. & *seq.* Vide *Forma baptismalis. Minister Baptismi*.
- Gratia*. 1. Quæ est gratia aut supernaturalis, aut actualis, aut habitualis; gratia prima, 87. gratia secunda, *ibid.* An si gratia sacramentalis sit idem habitus cum gratia sanctificante, gratia unius Sacramenti differat à gratia alterius, 91. & *seq.* An unus idemque gratiæ sanctificantis habitus ad diversos effectus sufficere possit, *ibid.* An homo indigeat actualibus gratiis tempore & loco debitis, *ibid.* & *seq.* An gratiæ quæ intuitu Sacramenti reciperentur, essent efficaces, *ibid.* An gratia nulla homini debita esse possit, *ibid.* An gratia quæ datur prout vult Spiritus sanctus, detur æqualiter, 92. Vide *Deus. Sacramentum*.
2. Quando gratia dicitur produci ex opere operantis, aut ex opere operato, 93. An major gratia majori respondeat dispositioni tanquam causæ efficienti vel meritoria, 95. An gratia dispositionibus correspondens sit gratia sacramentalis, *ibid.* & *seq.* Vide *Actio. Actus. Baptismus. Character. Circumcisio. Esca. Fides. Infantes. Opinio. Peccatum originale. Pœnitentiæ Sacramentum. Sacramenta Mosaicæ Legis. Sacramentalia. Sacramentum*.
3. An ubi abundavit delictum, superabundaverit gratia, 171. & *seq.* An ut quis sit capax gratiæ sacramentalis, satis sit ut sit vere regeneratus, 175. Vide *Baptismus*.

H

- Hæreticus*. An Hæreticus Ecclesiæ munia exercere non possit, etiam eo quod extra Ecclesiam sit, 23. & *seq.* Quotuplex fuit & est hæreticorum error circa effectus Sacramentorum, 88. & *seq.* An Hæretici, Infideles & Apostatæ patrini vices gerere possint, 153. & *seq.* Vide *Baptismus. Cæremoniæ. Eucharistia. Sacramentum*.
- Hebraus juvenis*. Quid dicendum sit de ejus baptismo, 37. & *seq.*
- Hermenegildus*. Quid dicendum de facto Hermenegildi qui ab Hæretico recepit Communionem, 17. & *seq.*
- Homines*. Quotuplex distinguatur hominum status, 4.
- Hostiæ*. An valide consecrentur hostiæ quas quis consecraturus in pixide super corporale reposuerit; etsi earum oblitus, ne quidem pixidem apparuerit in decursu actionis, 64. An non vitandæ impietatis causa possit impio tradi hostia minime consecrata, 47. & *seq.*
- Humanitas Christi*. An per suas actiones miracula physice produceret, 99.

I

- I dololavria*, vide *Opinio*.
- Ignis*. An ignis infernus vere & physice torqueat substantias pure spirituales, 99 & *seq.*
- Immersio*. An immersionis & quidem trinæ ritus, primis Ecclesiæ temporibus necessarius fuerit, 130. & *seq.* An qui immersionis ritum neglexere, invalidum dedisse *Baptisma* crediti sint, 131. & *seq.* An sit necessaria necessitate præcepti divini, 132. An præcepta fuerit à Christo, *ibid.* & *seq.* An necessum sit ut homo totus mergatur in aqua, 133. An tutius sit baptizare per modum immersionis, *ibid.* & *seq.* An immersio sine emersione reputari possit ablutio, 135. & *seq.* Vide *Baptismus. Græci*.

Impii. An actio impii, eo ipso quo talis est, desinat esse actio Christi, 13. & seq.
Impositio linteoli. Quare fit, 188.
Impositio manuum. An divina sit institutionis, an humana, 66. & seq.
Impositio & Extensio manus super caput baptizandi. Quid significet, *ibid.*
Impositio nominis baptizandi. Quare esse debet; & quare fit, *ib.*
Indulgentia, vide *Ecclesia.*
Infantes. 1. An infantes qui post receptum *Baptismum* moriuntur, Angelorum lapsorum ruinas implere debeant, 92. An semper rebaptizandus sit sub conditione infans qui etiam in capite baptizatus fuerit, priusquam ex utero matris perfecte exiisset, 134. & seq. Utrum si immersio ablutioni à Christo instituta essentialis, sit infans qui Sacerdoti repente oppresso excidit, & in immundelapsus flumen jam extrahi nequit, non esset pronuntiata etiam forma rite baptizatur, 135. Quid de infante morti vicino quem mater projicit in aquam, cum solita verborum forma, *ib.* & seq. An tam possit infans in utero matris per *Baptismum* fieri Christianus, quam Martyr per mortem, *ibid.* An infantis parentes seu adulti Catechumeni, peccent, qui cum ad proprium Pastorem, &c. recurrere possint, extranei opera utuntur, 149. Vide *Pastores.*
 2. Qui errarunt circa hanc questionem: An infantes baptizari possint valide, 154. Opiniones veterum quoad hanc questionem: An omnino licitum sit baptizare infantes, an non satius decentiusque fuerit eorum *Baptisma* differri, 155. Infantes *Baptismi* capaces sunt, & ideo valide baptizantur, *ib.* & seq. 156. & seq. 157. & seq. An tam possint infantes in nova Lege baptizari, quam in antiqua possint circumcidi, 156. & seq. An ad *Eucharistiam* infantes admitti possint, 158. An infantes *Baptismum* recipiendo, gravissimis obstringerentur legibus, & quidem non volentes, *ib.* & seq. Non tantum licet, sed & expedit parvulos ante rationis usum baptizare, *ib.* & seq. An aliqui infantes à Christi discipulis baptizati fuerint, *ib.* & seq. An dubitatum aliquando fuerit in Ecclesia an parvulis infunderetur gratia, 160. & seq. An gratia parvulorum possit esse habitus, 161. & seq. Vide *Baptismus. Fides. Patrum. Tertullianus.*
 3. Qui intelliguntur nomine infantium; non una est conditio infidelium infantium, *ib.* Parvuli in sinu materno penitus absconditi, non sunt capaces baptismatis, *ibid.* An isti nati sint in Adam, *ib.* & seq. An sit baptizandus infans, qui certas corporis partes geminas habet, 162. & seq. Vide *Matres.*
 4. An parvuli quorumlibet infidelium invitatis parentibus valide baptizentur, 163. & seq. Quid de filiis infidelium, qui fidem susceperunt aliquando, sed ab ea defecerunt, *ib.* Quid, si parentum alteruter consentiat, reluctante alio, *ib.* & seq. Quid, de infantibus, qui jure vel injuria à parentibus infidelibus avulsi sunt; & tam procul ab iis distant, ut jam iis providere non possint, nec ipsos moraliter recipere, *ibid.* Quid de iis de quorum vita moraliter desperatur, *ib.* & seq. Quid de infantibus infidelium, qui Christianis Principibus serviliter subjecti sunt, 164. An infantes à suis parentibus divelli possint, ut baptizentur, 165. & seq. Quid, si hoc liceat, licebit quoque eorum filios auferre, qui infidelibus obediunt, *ib.* & seq. Quid, multis prohibitum est Conciliis, ne infidelium filii baptizentur invitatis parentibus, *ib.* & seq. An filii censentur inviti recipere *Baptismum*, cum inviti sunt parentes, *ib.* Vide *Principes Christiani. Sacerdotes.*
 5. An infantes sine *Baptismo* decedentes subjaceant pœnæ damni & sensus; an illi non isti; an non naturali quadam beatitudine perfruantur, 170. An filii fidelium sint independentes à *Baptismo* lemen Abrahæ, *ib.* & seq. An isti ratione nativitatis sancti sint, *ib.* & seq. An infantes Christianorum deterioris sint conditionis, quam Judæorum, 172. & seq. An infantibus pro sit officium voluntatis alienæ; ac proinde iidem ex aliena fide sanctificentur, *ibid.* & seq. An qui vult sincere salutem infantium qui baptizari non possunt, velle debuerit ut iis per fidem alienam succurri posset, 173. Quare sufficiunt ut infantes per *Martyrium* salvari jure

ac merito existimentur, 176. & seq. Vide *Adulti. Baptismus. Exorcismus. Fides. Martyrium. Parentes.*
 6. Ubi infantes Regum & Principum baptizari possunt, 189.
Infideles, vide *Infantes. Intentio. Principes Christiani. Sacerdotes.*
Infusio, vide *Ecclesia.*
Innocentius IV. Commentarii in Decretales quos edidit, non aliam habent auctoritatem, quam quæ privato juris interpreti competat, 47. & seq. Quam intentionem requirit ad validitatem *Baptismi*, *ibid.* & seq.
Intentio. 1. Ejus definitio; in quo differt ab *Attentione*, 33. Ejus divisio, ex parte objecti, *ibid.* ratione modi, *ib.* & seq. Quare sit intentio absoluta, actualis, virtualis, habitualis, interpretativa, *ibid.* coacta, errans, alteri contraria, *ibid.*
 2. An necessaria sit intentio interna in Sacramentorum Ministro, *ibid.* & seq. Inter se dissentiant externæ intentionis defensores, ad validitatem Sacramenti, *ibid.* & seq. sicuti internæ intentionis defensores, *ibid.* & seq. Ad valorem Sacramenti non sufficit intentio exterior jocandi, sed requiritur vera, quæcumque tandem ea sit, intentio faciendi quod facit Ecclesia, 35. & seq. tamen non requiritur intentio faciendi id quod facit hæc particularis Ecclesia, sed sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia vera, ubicumque ea sit, *ibid.* An signum practicum gratiæ independentes ab intentione Ministri poni possit, 36. & à sola Christi intentione habeat ut sit practicum, *ibid.* An si in Ministro requiratur intentio, requireretur multo magis probitas, *ibid.* & seq. Ad Sacramenti validitatem non requiritur intentio explicita producendi effectum Sacramenti, 38. & seq. vel conficiendi Sacramenti, vel celebrandi ritum externum, ut in se revera & absolute sacrum, *ibid.* & seq. An in Ministro Sacramenta conferente requiratur intentio cujus est Minister, *ibid.* An requiratur etiam particularis intentio producendi effectum Sacramenti, *ibid.* Intentio externa, qua quis ritum ab Ecclesia præscriptum, exterius quidem serio peragit, sed intus vel deridere tantum & fingere, vel ut rem mere naturalem aut profanam exercere vult, non autem formaliter ut ritum Ecclesiæ, aut sacram in ea cæremoniam; nullibi sufficit ad valorem Sacramenti, 39. & seq. An qui intentionem pure externam gerit, habeat intentionem faciendi quod facit Ecclesia, 41. & seq. Externæ intentionis sufficientiam per sæpe Romanis in Theſibus defendi, falsum est, 42. & seq. Quotuplici modo intentio Ministri potest perverti, *ibid.* An si sufficeret intentio externa, jam ablutio baptismalis per nullam aliam abluentis intentionem indigeret de terminari ad effectum sacramentalem, 43. & seq. An solus intentionis internæ defectus, causa sit cur Sacramenta quæ iterari possunt, & Sacramenta ob dubium denuo collata sub conditione, non valeant, *ibid.* An præcipuum intentionis internæ fundamentum desumatur ex Conciliis Florentino, & Tridentino, 44. An hæc Concilia aliquid reapse in gratiam internæ intentionis sanxerunt, *ib.* & seq. An qui externum ritum serio celebrare intendit, intendat facere quod facit Ecclesia, *ib.* An quædam Concilia supposuerint externam intentionem ad valorem *Baptismatis* sufficere, 45. An præceperit Ecclesia ut nemo nisi cum intentione interiori Sacramenta conferre, *ib.* & seq. An *Infideles, Judæi, &c.* habeant aut habere possint veram & internam intentionem faciendi id quod facit Ecclesia, 47. & seq. An intentio de qua Patres silent, imo quam excludunt, pro necessaria haberi nequeat, 48. An posita intentionis internæ necessitate jam demonstrari nequeat perpetua Ecclesiæ visibilitas, 53. & seq. An non minor, imo major in adultis Sacramentum suscipientibus requiratur intentio recipiendi, quam in Ministris intentio faciendi quod facit Ecclesia, 54. & seq. An in subjecto Sacramenta recipiente sufficiat intentio externa, *ib.* & seq. An tam sacramentaliter operetur, qui externum ponit Sacramenti ritum, licet hunc non intendat, quam magice operetur, qui signum pro magico cognitum ponit, licet magiam non intendat, 56. & seq. An quod operatur ex opere operato, aut vi solius institutionis Christi, operetur independentes à quacumque Ministri intentione, *ibid.* An is peccet, qui

INDEX RERUM.

qui non habet explicitam intentionem, aut sacramentalem effectum producendi, aut conficiendi Sacramentum, aut celebrandi rem in se vere & absolute sacram, *ibid.* An qui retenta intentione Sacramentum ad salutem necessarium, irritum fecit, seipsum etiam cum vitæ periculo prodere teneatur, *ibid.* & seq. An intentio errans possit esse interna, *ibid.* An intentione legitima præditus censeretur, qui cogente mortis metu Sacramentum confert, 57. & seq. Vide Actio sacramentalis. Augustinus (S.) Baptismus Ecclesia Innocentius IV. Pagani. Sacramentum. Thomas (S.)

3. An necessaria sit intentio actualis, *ibid.* & seq. Ad validam Sacramenti consecrationem non sufficit intentio habitualis, vel interpretativa, 58. An intentio habitualis sufficiat, ut Missæ omnes per totum mensis, imo & anni (patium celebrandæ, alicui applicentur, *ibid.* & seq. Plurimum commendanda est intentio actualis, 59. An sit intentio actualis aut virtualis in eo, etiam si forte ebrio, imo in insaniam verso, qui per procuratorem Matrimonium contrahere vult, *ibid.* An is qui duas simul habet contrarias intentiones, quandoque operetur Sacramentum, quandoque non, 60.

4. An intentio debeat esse absoluta, *ib.* & seq. An se habeat intentio ad actionem sacramentalem, sicut ad orationem, & votum 62. An intentio sit intrinseca Matrimonio, *ibid.* & seq. Vide Forma Sacramenti.

5. Sacramenta ad quorum validam receptionem nulla in parvulis aut perpetuo amentibus requiritur intentio, 74. An in adulto ad validam receptionem Sacramenti in usu positi, requiratur interior ejusdem Sacramenti recipiendi intentio, *ibid.* & seq. An suscipientis intentio pertineat ad substantiam Sacramenti, 75. Vide Adulti Sacramentum

Intentio in actu signato, aut in actu exercito, quæ est, 47. Intentio essentialis, aut accidentalis, quæ est, 51.

Intentio interpretativa, quæ est, 58. An hæc intentio sufficiat, ut quis Sacramentum rite conferat, 59. An sufficiat ad peccatum & peccati pœnas, *ibid.* Quare non sufficit ad Sacramentum, *ibid.*

Intentio mentalis, quæ est, 46.

Intentio virtualis. An ad hanc intentionem requiratur ut actu perseveret aliqua voluntatis intentio live circa finem, live circa media, 57. Vide Actio. Intentio Sacramentum.

Intrmissio salis in os pueri, nariumque ejus & aurium tactus cum saliva, quare fit, 188.

Joannes Baptista, vide Baptismus

Irregularis, vide Ordinatio.

Irregularitas. An & quæ iterationi Baptismatis annexa sit irregularitas, 186.

Isaac. An ejus benedictio data Jacob, præter intentionem Isaac data, valida fuerit, 34.

Judæi vide Basilus (S.) Esca. Infantes Intentio Sacramenta Mosaicæ Legis.

Judex in foro Pœnitentiæ. Judex politicus. Quod est discrimen inter Judicem in foro Pœnitentiæ & Judicem politicum, 99 & seq.

Juramentum. An ille perjurus erit, qui juramentum absque interna jurandi voluntate emissum, violaverit, 55. & seq. Vide Matrimonium.

Jus divinum. An præscribi possit adversus ea quæ sunt juris divini, 84. & seq.

Jus naturale. Quando juri Gentium prævalet, 164.

Jusculum bene decoctum, vide Baptismus

Justificatio impii. An ea quæ fit per Sacramenta, majus sit quid quam creatio cœli & terræ, 11. An qui vere justificantur, vere fiant membra Ecclesiæ, 178. Vide Martyrium. Paulus (S.)

L

La. Lacrymæ, vide Baptismus

Laici. Ad quid Laicus tenetur qui in casu necessitatis baptizat, 16. An dici non possit Laicus, qui à Deo vocatus fuerit ad sacrum Baptismi conferendi munus, 144. An ex Ananias facto sequatur Laicos extra necessitatis casum baptizare debere, *ibid.* & seq. An graviter peccet Laicus seu obstetrix si præsentibus Subdiaconis baptizet, 149. Quid si Sacerdos ex urbanitate jus suum cedat laico, *ibid.*

Lex Mosaicæ. Quo fine fuit data? 2. An quod hæc Lex fuerit in jugum & onus imposita, non justificaverit, 162. An hæc Lex in ipsa Christi morte obligare desierit, 125.

Liquor. Utrum in dubio an liquor qui in manu geritur sit aqua naturalis, liceat eo uti ad Baptismum, 128 & seq.

Lixivia perfecta, vide Baptismus

Lotio pedum. An sit Sacramentum, 8. & seq. Quomodo sumitur hæc lotio in Tractatu Arno di Carnotensis, 9. & seq.

Luminarium, vide Cæremonia.

Lutherani, & Lutherus. Quam in Sacramentorum Ministro intentionem requirant, 34. & seq.

M

Magnus. An sicut & Cyprianus dubitaverit utrum valeret Baptisma infirmis per infusionem datum, 131. & seq.

Manna. An verum fuerit apud Judæos Sacramentum, 2.

Mardocheus, vide Aman.

Maritus & Uxor. An vices Patrini gerere possint, 153.

Martyres. Qui non sint proprie Martyres, 174. & seq. Nemo Martyr Extra Ecclesiam, *ibid.* Qui Martyribus annumerandi sint, 176 & seq. Quos ut tales colit Ecclesia, *ibid.* & seq. An Martyri, si revivisceret, necessarius foret Baptismi susceptio, 178. An is foret Martyr quem Tyrannus occidisset præter mentem, *ibid.*

Martyrium. An sit Sacramentum, 8. Quid sit Martyrium; ejus definitio ex Ecclesiæ usu, 175. & seq. Martyrium tam in infantibus supplet effectum Baptismi, 176 & seq. quam in adultis, 177. & seq. non tamen quemcumque, *ibid.* & seq. Quotuplici modo Martyrium supplet Baptismi vices, *ibid.* An Martyrium possit prodesse, *ibid.* Martyrium quasi ex opere operato supplet Baptismi vices in infantibus, *ibid.* & seq. & in ipsis etiam adultis quantum ad relaxationem pœnæ peccato debita; at quantum ad remissionem culpæ non omnino constat, 178. An Martyrium, tametsi feratur sine charitate antecedente, nunquam tamen sit sine charitate consequente, *ibid.* An Martyrium sine charitatis actu justificare possit, 179 & seq. An bonum illud, quod ad justificationem non sufficit extra Martyrium, ad eandem sufficiat in Martyrio, *ib.* & seq. An liceat offerre se Martyrio, 18. & seq. & aliquando sub sit obligatio illud subeundi, *ibid.* Quo instanti Martyrium operetur quoad remissionem pœnæ, *ibid.* & seq. Vide Adulti. Cyprianus (S.) Infantes Tertullianus.

Massa carnea. An ea sit baptizanda, quæ nullam habeat organorum dispositionem 162.

Materia Sacramenti. An materia & forma in eodem composito sint ejusdem generis, 64. Materia Sacramenti duplex: remota scilicet & proxima, *ibid.* Quæ debet esse materiæ & formæ simultas, *ibid.* & seq. Materia Sacramentorum dupliciter à Christo institui potuit, 65. Quotuplici modo & quando materia & forma Sacramentorum mutari possunt, 67. An qui materiam & formam Sacramenti cujuslibet substantialiter immutat, lethaliter delinquat, 71. & seq. qui vero accidentaliter, peccet aliquando mortaliter, aliquando non, *ibid.* & seq. Vide Ecclesia. Sacramentum, 4. & seq.

Materia Baptismi. Materia remota Baptismi, eaque necessaria, est aqua sola naturalis, seu elementaris 126. & seq. aqua omnis, quæ communi hominum sensu & usu est & vocatur aqua sine addito, *ibid.* & seq. An idoneæ sint Baptismi aquæ è vitibus verno tempore stillantes guttatim; an ea quæ clibanio ope è vasis aut herbis exprimuntur, 128. Vide Aqua naturalis. Baptismus.

Matres. An matrem statim morituram aperire liceat, ut infanti per Baptismum succurratur. 162. Vid Baptismus.

Matrimonium novæ Legis Sacramentum. An sit cæremonia sacrans, seu cultui divino specialiter devovens 3. & seq. An Matrimonium institutum in statu naturæ innocentis, jam tunc fuerit Sacramentum 4. & seq. Quo sensu ab initio fuerit Sacramentum, *ib.* An Matrimonium sine interiori consensu; Votum aut Juramentum, sine animo vivendi, aut jurandi valeant. 55. & seq. Si quis per procuratorem Matrimonium contrahere velit, valide contrahet etiam si tunc forte ebrius sit, imo in infantiam versus, 60. An valeat Matrimonium sub conditione de futuro, purificata conditione, 61. An Matrimonium possit non constare verbis in forma, 62.

INDEX RERUM.

- An Matrimonium clandestinum veram aliquando habuerit rationem Sacramenti. 67. Quo sensu clandestinus sufficiebat ad Matrimonium. *ib.* & seq. An sublata fictione Matrimonium reviviscat. 79. Vide Ecclesia. Intentio. Pastores. Peccatum. Sacramentum. Tridentina Synodus.
- Mersio.* An triplicis mersionis ritus ad sæculum XIII. usque perduraverit 129 & seq.
- Minister Ecclesiæ.* An, qui intus mimice agit, possit re ipsa esse Ecclesiæ Minister. 43.
- Minister Sacramenti.* Quis sit secundum Legem Dei ordinariam. 11. & seq. Minister Sacramenti in usu positi, ad ejus effectum vere & active suo modo concurrunt. *ibid.* & seq. An malus Minister valide conficiat Sacramenta. 12. & seq. An actio mali Ministri pariat gratiam. 13. & non sit actio vera sed mendax. *ib.* & seq. An impius Ministris dictum sit, Quorum remiseritis, &c. *ibid.* & seq. Quod est discrimen inter Ministrum actionemque ejus & bonam affectionem, quæ actionem hanc sublequitur. *ib.* An actio sacrilega mali Ministri nec sit, nec esse possit à Deo ut à motore speciali. *ib.* An peccet malus Minister Sacramenta conferendo. *ib.* & seq. Quotuplex Minister. *ib.* An peccet Minister, qui cum intimo religionis sensu, ad justificandum impari, sed tamen ulterius peccatum excludente Sacramenta conficit aut administrat. 15. An Minister ex officio Sacramenta conferens, à novo peccato excusari possit. *ibid.* An reus Sacramenti Minister non conteri solum, sed &, si possit, acta peccata confiteri teneatur. 16. Qui tenentur vel non ex officio ad Sacramenta conferenda. *ibid.* An ad malum Ministrum recurrere liceat, quia potest is pie & sancte sancta tractare. 18. & seq. Fides Ministri non est absolute necessaria, ut vere & valide conficiatur Sacramentum. 20. & seq. Plura & pluribus & variis modis velle potest Minister, qui exteriorem Sacramenti ritum facit. 33. An Christus id solum in Ministro requisierit, quod requiritur in instrumento. 36. An, qui exteriorem ritum non nisi materialiter frequentat, gerat se ut Ministrum Christi. 40. & seq. Minister debet operari in Sacramentis, ut Minister Christi. 44. & seq. An Ministrorum impietas sit causa dubitandi, an legitima caruerint intentione. 45. Quo sensu Patres docent, malitiam Ministri nocere non posse ei, qui Sacramentum recipit. 48. & seq. & Ministrum linguam solam, solasque manus præbere. *ib.* & seq. Quare multo difficilius constat de probitate Ministri, quam de intentione ejus. 54. An Minister, quatenus formam pronuntiando jubet & imperat, habeat se ut instrumentum Christi. 56. & seq. An, si forte caruerit Minister intentione debita, suppleatur defectus ille seu à Deo in infantibus, seu per devotionis sensum in adultis. *ibid.* & seq. Quam graviter peccet, qui sine intentione interna sacramentalem formam applicat materiæ. *ibid.* & seq. Quo sensu dicitur gratiam conferre. 100. Discrimen inter eum & creditorem, qui schedulam exhibet. *ib.* & seq. Vide Augustinus (S.) Baptismus. Consecratio. Forma Sacramenti. Intentio. Ordines. Pœnitentiæ Sacramentum. Probitas. Sacramentum. Thomas (S.) Voluntas.
- Minister Baptismi.* 1. Ei maxime curandum, ut tangat aqua pellem capitis 134. An Ministri persona contingatur in Græcorum formula. 144. Vide Baptismus. Græci.
2. Quotuplex Baptismi Minister. *ib.* Opiniones variæ heterodoxorum de hac quæstione, quis seu sollemnis, seu privati baptismi Minister sit. *ib.* & seq. In casu necessitatis potest licite baptizare omnis homo, seu vir. *ibid.* & seq. seu mulier. 145. & seq. fidelis aut infidelis. *ibid.* & seq. baptizatus vel non baptizatus. *ib.* & seq. An & quis inter Ministros Baptismi servandus sit ordo in casu necessitatis. 149. & seq. An unus possit plures baptizare. 150. & seq. Vide Baptismus. Diaconus. Episcopi. Sacerdotes.
- Miraculum.* An blasphemum sit ad miraculum recurrere. 53.
- Moniales.* An pro publicis peccatricibus habendæ essent eæ, quæ longam ætatis partem quotannis transigunt in villa & extra claustra; & ob has causas iis Sacramenta, si publice peterent, neganda sint. 85. & seq.
- Monstra.* Ea, quæ sunt mulierum partus, baptizari aliquando debent, aliquando non. 162. & seq. Quid de monstris, quæ ex homine & fera prodierint. *ibid.*
- Mulieres.* An ex eo, quod à veteribus excluderint à sacro Ministerio, à Baptismi collatione excludendæ sint. 147. & seq. Vide Minister Baptismi. Monstra.
- Mundatio infantis in Baptismo.* An fiat per verbum. 73
- Mutus, Surdus, & Cæcus à nativitate.* An baptizari possent. 76. & seq. An mutui & amentes à munere Patrini arcendi sint. 13.
- N.
- N**ecessarium vel necessitate medii, vel necessitate præcepti, quid sit. 169. Necessarium necessitate medii, vel est tale stricte & pro omni casu; vel non. *ib.* & seq.
- Nicæna Synodus.* Paulò probabilius videtur, eam esse, quæ Augustinus litem rebaptizationis diremisit visa est. 30. *ibid.* & seq.
- Nicephorus.* Fallitas historiæ Judæi... in arena baptizati, quam refert. 128. & seq.
- Nicodemus.* Vide Baptismus.
- Nicolaus I.* Quid sensit de Baptismo à Judæo collato. 47. & seq.
- Novatianus.* An Baptismus ab eo datus per infusionem, rejectus à Cornelio fuerit. 131. & seq.
- O.
- O**bstetrix. An teneatur formam & modum Baptismi callere. 150. Vide Baptismus.
- Offa.* Oleum. Vide Baptismus.
- Oleum* Catechumenorum & sanctum Chrisma. Quæ tantum adhiberi debent. 188.
- Operari* stricte & proprie ex opere operato, quibus solum competit. 178.
- Opinio.* An opinio rejici possit, etiam ut fidei contraria, quam tenere Patrum doctissimi. 21. An in his, quæ ad salutem & Sacramenta pertinent, licitum sit sequi opinionem probabilem relicta tutiori, quæ vel probabilior sit, vel æque probabilis. 39. & seq. An opinio, quæ ritus externos inducit tanquam efficientes gratiæ causas, exponat periculo idololatriæ. 95. & seq.
- Optatus (S.)* An capitaliter differat à Rebaptizantibus; an rejecerit Baptisma collatum ab Hæreticis. 23. An approbaverit id, quod dictum erat à Parmeniano, apud Hæreticos dotes Ecclesiæ esse non posse. *ibid.* & seq. An erraverit circa receptionem Baptismi sine fide 77. & seq.
- Orans.* Sacramentale. Quid indicat. 117. & seq.
- Oratio.* Vide Intentio.
- Oratio Dominica.* An deleat peccata. 118.
- Ordinatio.* An valeat ordinatio Excommunicationis collata ab Episcopo, qui ante ipsam monuit, nolle se cuiuspiam Excommunicato Ordines conferre. 56. Quid sentiendum sit de Ordinatione eorum, qui, cum irregulares sint, censura ligati, dimissorii sive aut legitimo titulo destituti, manuum impositionem recipiunt ab Episcopo, qui per se vel Ministros suos declaravit, talium ordinationem non intendi. 60. & seq. Unde judicari poterit, an Episcopalis illa declaratio sit comminatoria tantum, an absoluta. *ibid.* Vide Ecclesia.
- Ordines.* An singuli Ordines totidem sint Sacramenta. 8. & seq. An liceat extra casum necessitatis petere aliquod sacri Ordinis exercitium à malo Ministro, quia is inducitur ad peccandum. 18. & seq. An deficiente Tonsura, nihilominus Ordines valide recipiantur. 174. Vide Clerici. Episcopi. Eucharistia. Ordinatio. Peccatores.
- Ordinis Sacramentum.* An sublata fictione reviviscat. 79. Vide Baptismus.
- P.
- P**agani. An Paganus, qui baptizat, non intendens facere id, quod facit Ecclesia, sed contrarium expresse intendens, baptizet cum sola intentione externa. 48. & seq.
- Panis ezymus.* Vide Græci.
- Panis benedictus.* Vide Eulogiæ.
- Parentes.* Quare tenentur infantibus suis Baptismum procurare quamprimum. 174. & seq.
- Parochi.* Vide Pastores. Patrini.
- Partus.* An sit aliquid matris. 162.
- Parvuli.* Vide Intentio.
- Pastores.* Quam disciplinam servare debent quoad Pœnitentiam, Eucharistiam. 87. & Matrimonium. *ibid.* & seq. Quæ animadvertere debent circa aquam baptismalem. 129. & seq. An Parochus habeat jurisdictionem in baptizandum. 148. An peccet Parochus hodie, qui contra hodiernum Ecclesiæ morem, licentiam indulget baptizandi, solemniter extra casum neces-

necessitatis, alii quam *Sacerdoti*. *ib.* An Parochus aliquando propria auctoritate *Baptismum* infantis differre possit. 150. Utrum Parochus, cui offertur baptizanda proles ex illegitimo concubitu nata, possit *Baptismum* negare, nisi mater genitorem revelet *ib.* & *seq.* Quot *Patrinos* admittere debeant. 153. & *seq.* Eorum obligationes circa *Patrinos*. *ibid.* Vide *Baptismus*. *Diaconus*. *Infantes*. *Sacramentum*.

Patres. An pater propriam prolem baptizare queat. 150. An pater & mater baptizandæ prolis, ab officio *Patrini* excludantur. 153. & *seq.* Vide *Baptismus*.

Patrini. Quibus apud SS. *Patres* nominibus donantur. 152. An sint necessarii. *ib.* & *seq.* An in privato *Baptismo* *Patrini* sint necessarii. *ibid.* An & quando *Patrini* spiritualem affinitatem contrahant. *ibid.* & *seq.* An is, qui in *Patrum* admissus ab eo, qui filium ejus tenuerat, duplex contrahat spiritualis affinitatis impedimentum, & illud impedimentum declarare teneatur. *ib.* *Patrinorum* officia. *ibid.* An omnes promiscue ad officium *Patrini* à parentibus invitari, aut à *Parochis* admitti possint. 132. Qui ab hoc munere arcendi sunt. *ib.* & *seq.* An male sponsores respondeant infantem credere. 160. & *seq.* Vide *Affinitas*. *Baptismus*. *Catholici Episcopi*. *Pastores*.

Paulus (S.) An cum ei dictum fuit: *Exurge, baptizare, & ablue peccata tua*, fuerit justificatus. 182. & *seq.*

Paulus V. An censuerit *Sacramentis* *Confessionem* præmitti debere. 83. & *seq.*

Peccatores. Duo discernuntur eorum genera. 83. *Peccatori* undecunque notorio *Sacramenta* etiam publice petenti negari debent. *ibid.* & *seq.* excepta *Pœnitentia*, & nonnunquam *Matrimonio*. 85. Quid si publicus peccator emendatus sit, & nondum publicavit ejus emendatio. *ib.* Quantum cautionis & prudentiæ est adhibendum, ut *Sacramenta* conferri possint peccatori notorio. *ib.* & *seq.* *Peccatori* occulto occulte petenti *Sacramentum* negari debet, nisi *Minister* peccatum ejus rescierit per *Confessionem*; quid si coram iis petat, quos de crimine ejus certiores factos esse constet. *ib.* & *seq.* *Peccatori* occulto *Sacramentum* petenti negari non debet. *ib.* & *seq.* An peccator ad *Eucharistiam*, sic & quilibet ad *Ordines* accedens, repelli possit. 87. Vide *Moniales*.

Peccatum. An, qui peccati causam voluntarie ponit, canonicas ejusdem peccati pœnas semper contrahat. 59. & *seq.* An peccata *Baptismo* fide suscepto posteriora remittantur per *Baptismum*. 79. Quid de peccatis, quæ *Baptismum* præcellerunt. *ib.* & *seq.* An peccet graviter, qui alteri graviter peccandi materiam præbet, proindeque, qui indigno cuivis *Confirmationem* aut *Eucharistiam* administrat, ei gravis peccati materiam præbet. 86. & *seq.* An solus Deus peccata mundare & remittere possit. 89. Vide *Absolutus*. *Baptismus*.

Peccatum Adæ. Vide *Fides*.

Peccatum originale. Difficile est, ut remedium contra hoc peccatum usurpatum ab antiquis, aliter quam ex opere operato gratiam in parvulis peperisse intelligatur. 107. & *seq.* An hoc peccatum singulis insit in hæcione physica parvulis unicuique proprium. 112. & *seq.* Vide *Circumcisio*.

Pietas. Vide *Ceremonia*.

Pœnitentiæ *Sacramentum*. An fuerit ante legem Evangelicam. 5. & *seq.* An à *Ministro* etiam præciso recipi possit *Pœnitentia* in periculo mortis. 17. & *seq.* An ad validitatem hujus *Sacramenti* requiratur, ut *Minister* intendat abolvere à peccatis. 39. & *seq.* An se habeat sententia *Ministri* pœnitentiæ, ut sententia *Judicis*. 61. An sublata fictione hoc *Sacramentum* reviviscat. 79. Quo sensu remissio peccatorum ei tribuitur. *ib.* An gratiam physice producat. 99. Vide *Baptismus*. *Extrema Unctio*. *Pastores*. *Peccatores*. *Sacerdotes*. *Sacramentum*.

Potestas. Quotuplex sit. 11. Non potuit communicari puræ creaturæ relative ad *Sacramentorum* institutionem potestas, qualis fuit in Christo, potuit tamen hæc communicari creaturæ in gradu inferiori. *ib.*

Potus. Vide *Esca*.

Principes Christiani possunt præcipere, ut *Infidelium*, sibi politice dumtaxat seu civiliter subjectorum, filii invitati etiam parentibus baptizentur. 164. & *seq.* Quid, si Deus nolit mandata sua servari nisi de consensu inferioris. *ibid.* Quid, *Principis* ministerium respicit naturalia, non supernaturalia, qualis est *Baptismus*. *ib.* & *seq.* Vide *Infantes*.

Probabilitas. Quotuplex. 40.

Probitas. Quod probitatis genus requiritur in *Sacramenti Ministro*. 54. Vide *Intentio*.

Processiones. Vide *Ceremonia*.

Professio. Religiosa. An sit *Sacramentum*. 8. & *seq.*

Promissio divina. An sigilla hujus promissionis rite conferri non possint absque eo, quod hæc promissio revocetur in animam. 73. & *seq.*

Propositum servandi ac profitendi legem Christianam. Vide *Adultri*.

Protestantes. An re minus à Catholicis differant quam verbis. 93. & *seq.*

Providentia. Ad eam non gratis recurrimus. 53. & *seq.*

Prisanna. Vide *Baptismus*.

Publicitas facti. An valeat in Gallia. 84.

R.

Rebaptizantes. An eorum opinio fuerit, ut valeret vel non valeret hæreticorum *Baptisma* pro diversitate locorum. 28. & *seq.* An ex S. *Augustino* primi *Rebaptizantes* resciderint iudicium, quo *Cypriano* & *Africanis* Conciliis consenserant. 33.

Reges. Vide *Infantes*.

Regulares. An excludantur ab officio *Patrini*. 153.

Ritus. Quod est discrimen ritus inter *Mosaicos* & *Christianos*. 117. An ritus, qui primis *Ecclesiæ* temporibus necessarius fuit, hodieque necessarius esse debeat. 130. & *seq.* An ritus ab *Apostolis* ipsis dimanans, non *Ecclesiastico* solum, sed & *divino* jure præscriptus sit. 131. & *seq.*

Ritus *Ecclesiæ*. Quotuplici modo exterior *Ecclesiæ* ritus per jocum exerceri potest. 37. & *seq.*

Ritus sacri. Non obscure colligitur ex *Scriptura*, septem esse sacros ritus, eosque, qui à *Tridentino* designati sunt. 6. Vide *Ceremonia*.

Ritus veteris *Legis*. An fuerint *Sacramenta* propriè dicta. *ibid.*

Rudis Vide *Ceremonia*.

S.

Sacerdotes. 1. Quare mali *Sacerdotes* non desierant esse *Ministri* Christi. 11. Ad quid tenetur *Sacerdos*, qui in casu necessitatis absolvit aut *Unctionem* *Extremam* confert. 13. An mortaliter peccet *Sacerdos*, qui reus excipit *Confessiones*. 15. & *seq.* Quid de eo, qui mortalis noxæ sibi conscius *Eucharistiam* ab alio consecratam ministrat, & an tot admittat peccata, quot sine morali interruptione distribuit hostias. *ibid.* Quid de eo, qui ex officio *Eucharistiam* extra administrationem tangit seu immediate, seu mediate. *ibid.* & *seq.* Quid de eo, qui in peccato mortali hostiam elevat, & cum ea populum benedicit. *ibid.* An *Sacerdos*, qui habet coram se undecim hostias, & intendit consecrare solum decem, non determinans, quas decem intendit, consecret. 40. & *seq.* Quam diligentiam adhibere debent in *Pœnitentia*, & in *Extrema Unctione*. 87. Vide *Laici*. *Pastores*. *Sacramentum*.

2. *Sacerdos* est ordinarius *Baptismi* *Minister*. 148. sed cum subordinatione & dependentia *Episcopi*. *ibid.* & *seq.* An *Sacerdos*, dum consecratur, recipiat ordinariam baptizandi potestatem. *ibid.* & *seq.* Quare reus est gravis peccati *Sacerdos*, qui extra necessitatis casum sine jurisdictione vel commissione baptizat, seu solemniter, seu privatim. *ibid.* & *seq.* An *Sacerdoti* liceat quoscunque *Infidelium* infantes, insciis omnino parentibus baptizare. 163. & *seq.*

Sacramenta. Vide *Sacramentum*.

Sacramenta *Mosaicæ* *Legis*. Quo fine sint instituta? 1. An, qui ea recipiebant, ab aliquo Dei amoris actu fuissent immunes. 3. Sua fuerunt *Mosaicæ* *Legi* *Sacramenta*. 6. Vide *Sacramentum*.

Sacramenta hæc in usu gratiam conferebant quocunque modo. 101. & *seq.* Hæc *Sacramenta*, præter *Circumcisionem*, non conferebant gratiam, ex opere operato. *ibid.* & *seq.* 102. & *seq.* An hæc *Sacramenta* gratiam

- gratiam ex opere operato contulerint, tantum per accidens. *ibid.* & seq. An signa seu Sacramenta *Judaorum*, licet specie visibili, seu materialiter à nostris diversa, eandem cum nostris spirituales virtutes habuerint. 104. & seq. An Sacramenta vetera non dissent à nostris penes virtutem agendi. *ibid.* & seq. An essent media salutis. *ibid.* Hæc Sacramenta gratiam producebant ex opere operantis. 105. & seq. An eadem dici possent. *ib.* & seq. Vide *Sacramentum. Scriptura sacra.*
- Sacramentalia.** Quid per illud nomen intelligitur. 114. 117. 118. Ad quid inserviunt. 163. Quot præcipue recensentur. *ibid.* Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens, quare hæc dicuntur sacramentalia. *ibid.* An antiquus sit eorum usus. *ibid.* & seq. An gratiam per seipsa producant. 118. & seq. Tota eorum vis pendet ex opere operantis. *ibid.* An quid quid pios in anima motus ciere potest, Sacramentalibus annumerari debeat. *ibid.*
- Sacramentarii.** Qui tales apud Romanos dicebantur. 1. **Sacramentum.** 1. A quo hoc nomen derivatur. 1. Quid significabat apud veteres Romanos. *ibid.* Quomodo sumitur in Scriptura. *ibid.* Quomodo ejus essentia ab Heterodoxis constituitur. *ib.* & seq. à Catholicis. *ibid.* Sacramenta neque sunt sigilla divinæ promissionis, nec mera nostræ in Deum pietatis signa. 2. & seq. nec utrumque simul. *ibid.* Sacramentum ut sic ritè definitur: Signum sensibile. *ib.* & seq. à Deo permanentiter institutum, ad consecrandum exterius hominem Deo. *ib.* & seq. & producendam in eo gratiam sanctificantem. *ibid.* Sacramenta sunt velut Ecclesiæ columnæ. *ibid.* Quo fine sunt instituta? *ibid.* primario. *ibid.* An Sacramentum habeat rationem signi sacri. 3. An Sacramentum ut sic, sit in genere signi, vel naturalis, vel arbitrarii, seu ad placitum. *ibid.* An Sacramenta sint in genere causæ. 3. An Sacramenta debeant significare gratiā, quæ in ipso Sacramenti usu conferatur. 2. & seq.
2. An necessum fuerit, absolute loquendo, ut quodam in hominum statu instituerentur Sacramenta. 4. & seq. An congruum fuerit, præsertim post hominis lapsum, ut instituerentur Sacramenta. *ibid.* Quare nulla fuere in statu innocentis Sacramenta. 5. & seq. An extitura fuissent Sacramenta in statu innocentis, si perseverasset. *ib.* & seq. An, si quæ pro dicto statu condita fuissent Sacramenta, hæc ejusdem cum nostris naturæ fuissent. *ibid.* An extiterit aliquod in lege naturæ Sacramentum contra peccatum originale. *ib.* & seq. Quare admittuntur Sacramenta in lege naturæ. *ibid.* & seq. An debuerit aliquod esse Sacramentum pro adultis, quo mundarentur à peccato actuali, eo quod fuerit Sacramentum pro parvulis, quo mundarentur ab originali noxa. *ibid.* Si quæ fuerint ante legem Sacramenta tam pro adultis quam pro infantibus, potest ne dici, vel hæc à Deo determinata esse quoad materiam & formam, vel non. *ib.* An Sacramenta naturæ tam ab hominibus fuerint instituta quam à Deo. *ibid.* & seq. Quomodo dividi possint scriptæ legis Sacramenta. 6. & seq. An vetera præter remedium naturæ aut Circumcisionem Sacramenta conveniant univocè cum nostris. *ib.* & seq. Habet Lex Christi Sacramenta sua, eaque septem numero, non plura, non pauciora. *ibid.* & seq. Quid, Patres hujus numeri in scriptis suis non meminerunt. 7. & seq. Quid, dogma septuplicis Sacramenti ne implicite quidem traditum est à Patribus. *ib.* & seq. An, ut plura sint quam septem Sacramenta, sufficiat, ut Ordines singuli, Martyrium, Professio religiosa, & pedum lotio, totidem sint Sacramenta. *ib.* & seq. Quare haud plura quam septem Sacramenta numerari debent. *ib.* & seq. Vide *Apostoli. Christus. Deus. Opinio. Potestas.*
3. An omnium Sacramentorum institutio scripta sit. 11. *Justificatio impij. Ministri Sacramenti.*
4. Valent Sacramenta à Ministro etiam improbo ritè confecta. 12. & seq. An Sacramenta in manu impiorum sint oleum peccatoris. 13. & seq. & ab impiis collata, ne iis quidem, qui ad Ecclesiæ pacem pertinent, effectum suum operentur. 14. Peccat mortaliter, per se loquendo, saltem, qui ex officio Sacramenta in statu peccati mortalis conficit vel administrat. *ib.* & seq. An licet Sacramenta recipere à malo Ministro. 16. & seq. Quotuplex est genus eorum, qui Sacramenta ministrando peccaturi sint. *ibid.* & eorum, qui ad Sacramenta accedunt. *ib.* & seq. An is graviter peccet, qui à Ministro legitima jurisdictione destituito vel à Ministro, cujus dubia est jurisdictio, Sacramenta petit. *ib.* An nefas sit exquirere Sa-
- cramenta à malo Sacerdote, seu exposito seu Parocho, quoties à bono recipi possunt cum eodem fructu. *ib.* & seq. Licet à malo Ministro petere & recipere Sacramenta, si sufficiens ad sit necessitas. 17. & seq. quæ necessitas pro conditione Ministrorum aliquando gravior, aliquando minus gravis esse debet. *ib.* & seq. An minus peccaret, qui ab extraneo Sacerdote exposito tantumque ebrioso Eucharistiam peteret, quam qui ab incestuoso Parocho. *ib.* An is peccet, qui sine gravi causa expetit Sacramenta à malo Ministro. 18. & seq.
5. Utrum valeant Sacramenta collata etiam ab Hæreticis aut Schismaticis. 19. & seq. Quo sensu Innocentius I. Leo I. Gregorius Magnus, Pelagius II. Urbanus II. Sacramenta ab Hæreticis collata habuerunt pro irritis. *ib.* & seq. An ea solum societas Sacramenta valide conferre possit, cui soli concessa sunt à Christo Sacramenta. 20. & seq. Vide *Baptismus. Catholicus. Intentio.*
6. An ad Sacramentorum valorem sufficiat, ut excitent fidem. 35. Quomodo Sacramenta se habent ut animarum medicinæ. 36. & seq. Quod est di crimen Sacramenta inter & corporales medicinas. 36. Quomodo potest dici formas, quibus conficiuntur Sacramenta, esse vere verbum Dei. *ibid.* Ad validitatem Sacramenti necesse est, ut, qui ipsum confert, aliquo saltem sensu gerat se pro Ministro Christi. *ib.* & seq. An ad validitatem Sacramenti sufficiat, ut quis exterius ponat actum, quem facit Ecclesia. 40. & seq. An si manifesta sit, si occulta Ministri intentionem suam pervertentis derisio, tollatur veritas Sacramenti. 41. An, ut valeat Sacramentum, sufficiat, ut quis exterius gerat se tanquam Ecclesiæ Ministrum. 44. & seq. Ad validitatem Sacramenti requiritur ad minus intentio externa. 47. An Christus eo Sacramenta in Republica Christiana instituerit modo, qui Rempublicam humanam decet; adeoque valeant Christiana ministeria, eo exercita modo, quo ministeria in Rebus publicis exerceri valide solent. *ib.* & seq. An Christus voluerit, ut Sacramenta dependenter ab intentione Ministri conferantur. *ib.* An ea, quæ ad Sacramenti substantiam pertinent, certa esse oporteat. 54. & seq. An, ut quis Sacramentum recipiat, non requiratur intentio. 55. 79. An Sacramentorum forma, per se & independentem à quacunque intentione operativa sit. 55. & seq. An hæc forma, ut practica sit, aut ut imperet & jubeat, indigeat intentione Ministri. *ib.* & seq. An, qui à Ministro legitima intentione destituito Sacramentum, seu potius simulacrum Sacramenti recipit, teneatur ad alium Sacerdotem recurrere, si agatur de Sacramento, cujus susceptio sub præceptum cadat. 57. An valeat Sacramentum, si Minister habeat intentiones oppositas. *ib.* Quare ad valorem Sacramenti non requiritur intentio actualis, sed sufficit virtualis. 59. & seq. Quo se maculant peccato ii, qui voluntarie distrahuntur in conficiendis Sacramentis. *ib.* Quare is, qui formam Sacramenti sine intentione inceptam, cum intentione prosequitur, nihil efficit. *ib.* & seq. An valeat Sacramentum collatum sub conditione de præterito aut de præsentem, si purificata sit conditio. 60. & seq. aut sub conditione libere futura. *ib.* & seq. etiam in casu Matrimonii. *ib.* Exploratur divisio Theologorum in hanc quæstionem. *ibid.* & seq. Nunquam licet apponere Sacramentis conditionem de futuro. 61. & seq. de præterito autem vel de præsentem quandoque licet, quandoque non. *ibid.* An & quando iterandum sit sub conditione Sacramentum. *ib.* An conditio de præterito vel de præsentem usurpari possit in Sacramentis, iis præsertim, quæ characterem non imprimunt. 62. An apud Patres priorum septem Ecclesiæ sæculorum extiterit vestigium hujus formæ conditionalis. *ib.* & seq. An cum Sacramentum datur sub conditione, opus sit, ut conditio voce exprimat. *ib.*
7. Quibus nominibus antiqui Patres insigniebant id, quod hodierni Theologi materiam & formam Sacramentorum vocant. *ib.* & seq. Quæ est materia Sacramenti. 36. & seq. An materia & forma dici possint partes Sacramentorum componentes. *ib.* & seq. Utrum intentio Ministri sit pars Sacramenti constitutiva. *ibid.* An ablata intentione, manentibus verò materia & forma, non maneat Sacramentum. *ib.* An in Sacramentis sola verba formæ rationem habeant. 64. Vide *Augustinus (S.) Forma Sacramenti. Intentio interpretativa. Materia Sacramenti. Thomas (S.)*
8. Omnia Legis antiquæ Sacramenta constabant rebus ut materia; sed non omnia constabant verbis. *ibid.* & seq. Quodlibet Legis novæ Sacramentum constat materia & forma. *ibid.* & seq. An detur Sacramentum, quod non constet verbis ut forma.

- forma. 65. & seq. Nihil ad substantiam Sacramenti interest, an præcedat forma, an materia. ibid.*
9. An Christus Sacramentorum *materias & formas* determinaverit. *ibid. & seq.* Res & verba Sacramentorum saltem quoad substantiam & genus determinata sunt à Christo. *ibid. & seq.* Probabilius est Christum cuiusvis Sacramenti *materiam & formam* determinasse secundum speciem. *ib. & seq.* An sic instituerit Christus Sacramenta, ut eorum *materias & formas* determinationi Ecclesie reliquerit. 66. An qui facit, ut *materia*, quæ valebat ad Sacramentum, jam non valeat, mutet *materiam* Sacramenti. 67. & seq. An Christus præceperit, ut Sacramenta sub aliquibus *formis* administrarentur. *ib. & seq.* Vide *Matrimonium*.
10. Mutatio substantialis seu *materia*, seu *formæ* Sacramentum tollit & irritat, secus de accidentali. *ib. & seq.* An stet Sacramentum, si *materia* ejus eo usque alteretur, ut moraliter desinat esse id, quod prius. 68. & seq. An interiori errore, quicumque ille sit, violetur veritas Sacramenti, quod ritu legitimo celebratur. 69. An stet Sacramentum, quoties *forma* vel manet eadem, vel accidentaliter solum mutatur, etiam si *Minister* ea utatur, vel ut malum ritum inducat, vel cum publica erroris demonstratione; modo tamen id facere velit, quod instituit Christus. *ib. & seq.* Et si maxima in cuiusvis Sacramenti confectione adhiberi debet diligentia, majori tamen opus est, ubi de iis agitur, quæ iterari non possunt. 70. An qui certis verbis certam proprio nutu imponeret significationem, quæ iisdem nec ex impositione, nec ex usu competeret, valide conficeret Sacramentum. *ibid.* Vide *Voces*.
11. Utrum deficiente verbo promissorio vel concionali deficiat aliquid, unde Sacramentum vel invalide, vel saltem illegitimè administratur. 71. & seq. An Christus præscripserit, ut Sacramenta per doctrinam unà cum *verbis* consecratoriis conferrentur. *ib. & seq.* An Sacramentum, utpote signum ratione *materiæ & formæ*, debeat in alterius cognitionem deducere; & in alterius cognitionem ducere non possit sine *concione*. 37. Vide *Verba*, quæ in conficiendis, &c.
12. Sacramentorum subiectum. *ibid. & seq.* Invalide recipit Sacramentum adultus seu omnino reluctans. 74. & seq. seu qui mere negative se habet. *ib. & seq.* An, qui non nisi *materiam* Sacramenti ritum recipere vult, verè Sacramentum recipiat. 75. & seq. Nonne si res ita sit, ficti id genus homines *cenfuris* plecti non possent. *ib.* An Sacramenta perficiantur *materia, forma & intentione* *Ministri*. *ibid. & seq.* Ut quis Sacramenta quædam valide recipiat, non requiritur actualis aut virtualis *intentio*, sed sufficit quandoque virtualis vel interpretativa. *ibid. & seq.* Quid, quoad Sacramenta *Eucharistiæ, Pœnitentiæ & Extremæ Unctionis*, *ibid.*
13. Quomodo Sacramenta recipi possunt. 76. Quæ sunt Sacramenta mortuorum, vel vivorum. *ibid.* 77. 88. Ad recipienda cætera præter *Pœnitentiam* Sacramenta, non requiritur *fides*. 76. & seq. Ut Sacramenta vivorum cum fructu percipiantur, prærequiritur in subiecto gratia sanctificans. *ib. & seq.* An mortalis sacrilegii reus fiat, qui ad hujusmodi Sacramenta accessurus, dispositionem pro gratia habituali requisitam omittit. *ibid. & seq.* An debeat *confiteri*, si potest, qui reus lethalis culpæ accedere debet ad istorum Sacramenta. *ibid. & seq.* Quare seria, quidquid opinentur aliqui paulo laxiores, de cæteris Sacramentis præter *Eucharistiam*, non potest moveri difficultas. *ibid. & seq.* Non prærequiritur status gratiæ, ut Sacramenta mortuorum fructuosè recipiantur. 78. & seq. in adultis tamen requiruntur præviæ *fidei & pietatis* dispositiones. *ib.* Vide *Fictio, Fides*. Tridentina Synodus.
14. An Sacramenta fictè suscepta, sublata fictione reviviscant. *ibid. & seq.* An Sacramenta ablato obice rediviva, æqualem conferant gratiam, an vero majorem pro majoris dispositionis gradu. 81. Vide *Pastores*.
15. An Sacramenta iis sint conferenda, quibus ea conferri jubet Magistratus. 84. & seq. An possit quis à Sacramentis ob culpam secretam arceri. 86. An relativè ad Sacramenta dignus censeatur, quem constat esse indignum; & utrum *Minister* aliquam adhibere debeat diligentiam, ut sibi moraliter constet de dignitate recipientis. 87. & seq. Vide *Moniales*.
16. Quotuplici modo Sacramentorum causalitas intelligi potest, 88. Sacramenta novæ Legis gratiam producant proxime & immediate, *ib. & seq.* An se habeant novæ Legis Sacramenta ad justificationem nostram, sicut se habuit *circumcisio* ad justificationem Abraham, *ib. & seq.* An, si Sacramenta proxime justificent, Scriptura Sacramentis non autem *fidei* justificationem attribuere debuisset, *ibid.* An Scriptura non tribuerit justificationem Sacramentis, *ibid. & seq.* An si Sacramenta sint causæ efficientes gratiæ, nemo sit adultus qui per baptismum non regeneretur, 90. & seq. Vide *Baptismus, Hæreticus*.
17. Sacramenta mortuorum, per se & primario gratiam primam producant, *ib. & seq.* & per accidens secundam, *ibid.* Singula Sacramenta gratiam sacramentalem, seu uniuscujusque Sacramenti propriam producant, *ib. & seq.* quæ gratia est ipsamet gratia sanctificans, prout annexum habet jus ad gratias actuales, quibus Sacramenti finis obtineri possit, 91. An Sacramenta in voto producant gratiam sacramentalem, *ib. & seq.* Quid est Sacramentum in voto, *ibid.* Quare votum Sacramenti non conferat gratiam sacramentalem, *ibid.* An sterile sit Sacramenti votum, *ibid.* Sacramenta solo numero distincta, æqualem in subiectis æque dispositis, inæqualem vero in subiectis inæqualiter dispositis gratiam producant, *ib. & seq.* Sacramenta vero specie distincta, inæqualem, *ibid.* An Sacramenta quæ à sanctioribus conferuntur *Ministris*, plus tribuant gratiæ, 92. & seq. An Sacramenta operentur quantum possunt, *ibid.* Ad quid tenentur qui crebro accedunt ad Sacramenta, *ibid.* An possit aliquando Sacramentum nobilius parciorem edere effectum, quam minus nobile, *ibid.*
18. Sacramenta producant gratiam ex opere operato, 93. & seq. An si Sacramenta ex opere operatoificent, poterit quis credere se per aquam mundari, 144. An Sacramenta novæ Legis operentur virtute dispositionis quæ subiecto inest, 95. An Sacramenta majorem operentur gratiam, ubi major est dispositio, minorem ubi minor, *ib. & seq.* Quare novæ Legis Sacramenta sunt saltem causæ morales gratiæ, *ibid.* Sacramenta gratiam non producant phylice, *ib. & seq.* An cum Sacramenta sint actiones ipsius Christi, debeant gratiam vi physica producere, 96. An verisimile sit Deum Sacramentis indidisse causalitatem, quam potuit maximam, *ib. & seq.* nempe physicam, *ibid.* An Sacramenta licet corporea gratiam parere possint, 99. An Sacramentum unionem gratiæ cum anima attingat, *ibid.* Sacramenta gratiam moraliter operantur, *ib. & seq.* An Sacramentum Deum moveat ratione sui tantum, vel ratione suæ à Christo elevationis, *ibid.*
19. Vetera inter & nova Sacramenta quantum ad efficaciam discrimen, 100. & seq. Quotuplici modo differant utriusque legis Sacramenta, 101. An sicut ritu, sic efficacia & justificandi virtute differant, *ibid.* Ea de re prima opinio, *ib. & seq.* secunda, *ib. & seq.* tertia, quarta, quinta, *ibid.* An nova Sacramenta non nisi ex *fidei* auxilio gratiam pariant, 105. & seq. Vide *Character. Sacramenta Mosaicæ Legis. Scriptura sacra*.
20. An homo per omnia novæ Legis Sacramenta particeps fiat Sacerdotii Christi, 111. An nullum sit Sacramentum, quo non deputetur homo ad cultum Dei, *ibid.* Tria quæ à Theologis distinguuntur in Sacramentis novæ Legis, *ib. & seq.*
21. An ubi est idem signum, idem author, eademque significatio, ibi idem sit Sacramentum, 122. An institui potuerint Sacramenta priusquam Christus pateretur, 124. Sacramentum quodlibet vel valide simul & licite administratur; vel valide & illicite, 103. & seq. Vide *Baptismus*.
- Sacrificia*. An essent inutilia. *ibid.*
- Sacrificium*. Ad quid primario institutum est; 3.
- Sacrificium arietis*. An omnia peccata remitterentur per hoc Sacrificium, 103.
- Saliva*, vide *Baptismus*.
- Salus*, vide *Aqua baptismalis. Opinio*.
- Sanctum*. Quo sensu nunquam licet dare sanctum canibus; & hoc præceptum Christi negativum: Non dare sanctum canibus, obliget, 86. & seq.
- Sanctus*, olim Sacerdos. An consecrare posset, 11.
- Sanguis*, vide *Baptismus*.
- Satisfactio*, vide *Adulti. Confessio*.
- Saxones*. An tormentorum metu ad *Baptismum* adacti, eundem valide receperint, 54.
- Schisma.

INDEX RERUM.

Schismatici. Vide *Sacramentum*.
Scriptura sacra. Verus sensus istorum ejus locorum, Si non laverit te, &c. 8. & seq. Psal. 140. Oleum peccatoris non impinguet, &c. 13. & seq. Eccl. 34. Qui baptizatur à mortuo, quid prodest lavatio ejus. 24. Petr. Epist. 1. c. 3. Vos nun similis formæ, &c. Baptismus salvos facere, &c. 89. & seq. 1. Cor. 15. 29. Qui baptizantur pro mortuis. 162. Joan. cap. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. 162. & seq. Joan. c. 6. Nisi manducaveritis, &c. 171. & seq. An de veteribus Sacramentis perinde ac de novis loquatur. 103. & seq.
Sententia. An sententia à Judice dissentiente prolata valeat. 53. & seq.
Sephora Moylis uxor. An nolens circumcidit filium suum. 36.
Serpens aneus. An verum fuerit apud Judæos Sacramentum. 2. 3.
Serrus. Refelluntur ejus responsiones ad regulam Sacerdotibus præscriptam: Si quis habeat coram se undecim hostias, &c. 40. & seq. ad Decretum, quo proscriptum est Alexander VIII. hanc Propositionem, Valet Baptismus collatus à Ministro, &c. 41. & seq. 42. & seq. ad locum S. Thomæ, Si trina immersio, &c. ib. ad quæstionem circa Sacramenta ob dubium collata sub conditione. 43. ad quæstionem, an qui intus mimicæ agit, possit reipsa esse Ecclesiæ Minister. ib. & seq.
Signa Dei. Analiter moveant, quam signa diaboli. 100. & seq.
Signum. Quomodo potest dici sacrum. 2.
Signum crucis fronti, pectori, oculis, auribus & humeris baptizati applicatum; quare sit. 188.
Signum sensibile. An illud solum ad operis operati constitutionem concurrat, quod concurrat ad constitutionem signi sensibilis, adeoque quod ratione sui sensibile est. 56.
Spes salutis æternæ. Vide *Fides*.
Spes veniæ. Vide *Adulti*.
Spiritus sanctus. An ante Christi passionem datus fuerit. 124.
Status naturæ. An conditio hujus status melior fuerit, quam Evangelici status. 5.
Stephanus Papa. Quem habuerunt exitum ejus litteræ ad Orientales. 19. In errorem errori Cypriano contrarium lapsus non est; nec ratum habuit Baptisma contra solemnem Ecclesiæ formam collatum. 23. & seq. Quo sensu ejus verba clarè indicant nullius prorsus Hæretici Baptisma ab eo rejectum fuisse. 24. & seq. An approbaverit Baptismus ubicunque & quomodocunque datum. ib. & Baptisma Hæreticorum sui temporis. ib. Stephanus censuram quidem comminatus est Cypriano, aliisque Rebaptizantibus, sed hæsit intra minas. 25. & seq. Quæ fuit ejus excommunicatio contra Cyprianum lata. 26. & seq. An Afris & Asiaticis censuram intentaverit ob Rebaptizationem, nisi resipiscerent. 28. Qua via à formali errore vindicari potest. 28. Vide *Cyprianus* (S.)
Stephanus II. An Baptismi in vino collati validitatem agnoverit. 128. & seq. An ratum habuerit Baptisma in solo Christi nomine datum. 139. & seq. An constet Stephanum in hoc solo nomine baptizasse. ib.
Subdiaconus. Vide *Diaconus*, *Laici*.
Succus ex pomis, pyris, cerasisque expressus.
Sudor. Vide *Baptismus*.
Surdus. Vide *Mutus*.
Synodus. Quæ plenaria sit illa Synodus, in qua rebaptizationis litem contra Cypriani placitum terminatam esse toties inculcat *Augustinus*. 30. & seq.

T.

T*actus aurium.* Vide *Intromissio salis*, &c.
Templa. Erigi non vetat Christus, vel his specialem reverentiam haberi. 119.
Tertullianus. Nihil ex ejus sensu colligi potest. 22. An crediderit protrahendum esse infantibus Baptisma; eique consenserit S. Gregorius Nazianz. 159. & seq. An negaverit Martyrium esse Baptisma. 177.
Theologi Catholici. Quam existimarunt & etiamnum existimant, ad valorem Sacramenti sufficere intentionem. 34. & seq.
Thomas (S.) An externam intentionem tueatur. 51. & seq.

An improbet opinionem eorum, à quibus requiritur intentio mentalis, & expresse doceat ad valorem Sacramenti satis esse, ut ritus serio peragatur. ib. & seq.
An intentio, de qua disserit S. Doctor, sit verè interior. 52. Quid ex S. Thoma intentio, quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, exprimitur in verbis, quæ profert Minister. ibid. & seq. An subsistat anxietas tota ob susceptum ab infideli Baptisma, quam tollere intendit, si internam intentionem requirat. ibid. & seq. Probatur vocem habitualement pro voce virtuale irrepisse in textum S. Doctoris 3. p. q. 64. art. 8. Licet ille, qui aliud, &c. 58. & seq. & S. Thomam per habituale intelligere, quod hodierni Theologi per virtuale intelligunt. ibid.
Thuris adolendi consuetudo. Vide *Ceremoniæ*.
Tinctus, Sacramentale. Quid indicat. 118.
Titulus clericalis. Vide *Ordinatio*.
Tonsura. Vide *Ordines*.
Tournelyus. Ejus responsio ad locum Innocentii IV. Si contrarium gereret in mente, &c. exploditur. 47. Refellitur quoad mutationem formæ per additionem extranei verbi unius vel multiplicis. 68. & seq. quoad Baptisma collatum ab hæreticis, qui integram ejus formam servabant. 71. quoad absurda, quæ refert & dicit sequi ex opinione, quæ circumcisionem in remedium originalis peccati institutam docet. 106.
Traditio. cerei accensi. Quid significet, & quare sit. 188.
Transitus maris rubri. An verum fuerit apud Judæos Sacramentum. 2.
Tridentina Synodus. An præviam susceptioni Eucharistiæ confessionem exigendo negaverit eam ceteris Sacramentis vivorum præmitti debere. 77. & seq. etiam Matrimonio. ib.
Trinitas (Ss.) Quomodo debet fieri Ss. Trinitatis expressio in Baptismo. 133. An Patres id unum exigant ad Baptismatis substantiam, ut invocetur Ss. Trinitas. 138. & seq. Vide *Baptismus*. *Basilii* (S.) *Fides*.

V.

V*alentinianus.* Quo sensu *Ambrosius* supposuit Valentinianum ad cœlestia gaudia pervenisse. 184.
Verba, quæ in conficiendis Sacramentis adhibentur, possunt esse vel promissoria vel concionatoria. 71. vel consecratoria. ib. & seq. Verba Sacramentorum verè sunt consecratoria. 72. & seq. Quid est verbum consecratorium. 71. & seq. An verbum, de quo loquitur, *Augustinus* Tract. 80. in Joan. n. 3. sit verbum sacramentale. 72. & seq. An ex eodem, verbum quoad elementum accedente sit Sacramentum, sit concionale. ib. & seq. An id, quod est verbum fidei, necessario credi debeat. ibid. Christus non concionale dumtaxat, sed & consecratorium verbum ad Apostolos suos locutus fuerat, eos baptizando. ib. An, si verba Sacramentorum sint consecratoria, jam necessum sit, ut habeant se tanquam verba magica. ib. & seq. Vide *Concio*, *Mundatio*, *Sacramentum*.
Verbum Dei. Quos effectus verbum Dei simpliciter sumptum, accedente Dei gratia, parere potest. 36.
Vestes sacræ. Vide *Ceremoniæ*.
Victimæ. An in Lege veteri earum occisio de se inutilis fuerit. 102.
Vinum. Vide *Baptismus*.
Virgo (B.) An à Lege Baptismi excludi debuerit. 167. & seq. An in B. Virgine falsa fuerit forma Baptismi. 167. In quo exceptionis casu sola erat. ibid.
Unctio chrismatis. Quomodo & quare sit. 198.
Voces. Quotuplici modo voces variantur solæ. 69. An illarum variationes valori Sacramentorum officiant. ib. & seq. Quid, si variatio fiat quoad voces & significationem simul. 69. An voces, quæ synonymæ videntur, aliæ ab aliis discrepent essentialiter. ibid.
Voluntas. Quotuplex occurrit in Sacramentorum Ministro. 52. Quotuplex in Ministro, qui ritum Ecclesiæ peragere vult ut profanum, reperitur voluntas. 53. & seq. An voluntas reputari possit profanæ. 184.
Votum. Vide *Intentio*, *Matrimonium*.
Urbanus II. Vide *Sacramentum*.
Urina. Vide *Baptismus*.

EXPLICIT INDEX RERUM.

Tournély, Honoré, 1658-1729

Honorati Tournely ... Cursus Teologicus Scholastico-Dogmaticus et Moralis,
Sive Praelectionum Theologicarum, Quas Author in Scholis Sorbonicis habuit,
Tomus ... Opus ad Iuris Romani & Gallici normam exactum
Bd.: 7,[2]

Coloniae Agrippinae 1752

2 Dogm. 327 b-7/8

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10325785-3

VD18 12414948-001